

میٹروی
ذانیایا زکورد

مندی اقرأ التقافی

www.igra.ablamontada.com

دانراوی

مه لا طاهیر مه لا عبد الله به حرکه یی

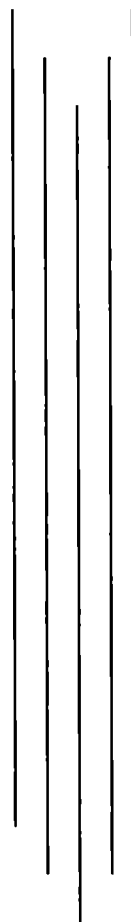
به رگی سییهم

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

به ناوای خودایی
گه وره و میهره بان

میژووی
زانایانی کورد

میژووی زانایانی کورد

دانراوی

مهلا طاهیر مهلا عبدالله به حرکهیی

به رگی سینه م

ناوی کتیب: میژروی زانایانی کورد.
ناوی دانەر: مهلا طاهیر مهلا عبدالله بهحرکهیی.
ژمارهی بهرگ: بهرگی سیهم.
نۆبهتی چاپ: چایی یه کهم.
سالی چاپکردن: ۲۰۱۰ ز
ناوی چاپخانه: چاپخانهی ئاراس.
لهسهر ئهرکی کۆرپهنندی هزری ئیسلامی چاپ کراوه.
تیراژ: ۱۰۰۰ دانه.
نهخشهسازی بهرگ: أحمد فاتح.
خهتی بهرگ: عبد الباسط ملا مسعود.
دیزاین و سههرپهرشتی چاپ ویتداچوونهوه: أبوبکر مهلا طاهیر.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ ﴿١١١﴾

سورة يوسف

- غ -

غازی داود نهییویی (۱۱۶۵)

ناوی غازییه، کوری داودی کوری محهمهدی کوری نهییویی کوری شادی کوری هارونی کوری ناصری کوری موعهظهمی کوری عادیلی نهییویی، له مهلیکهکانی بنهمالهی سولتان صهلاحهدینه له ۶۳۹ک - ۱۲۴۱ز له قهلائی (کهړک) هاتووته دنیا، له (قاهیره) پهروهده بووه، زاتهکی بهریز بووه، فرمودهیی خویندووه و لهو بابهته دهرسی داوه، له مانگی رهجهبی سالی ۷۱۲ک - ۱۳۱۲ز خوئی و خیزانه کهی کۆچی دوایان کرد.

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۷۳.
۲. شذرات الذهب ۶/۳۱.
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۲۷.

- ف -

فانیز عبدالله بیتواتهیی (۱۱۶۶)

ناوی فانیزه، کوری مهلا عبداللهی کوری مهلا محهمه دئه مینی کونه فلوسه یه، سالی ۱۹۳۱ز له گه ره کی عه ره ب له (ههولیر) هاته دنیا، له ۱۹۳۷ز چووه قوتابخانه کانی پهروهده، سالی ۱۹۴۶ز له سه ر داوای باوکی خویندنی پهروهدهی به جی هیشته، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۹۵۵ز نیجازهی وه رگرت، سالی ۱۹۶۱ز که بابی کۆچی دوایی کرد، کرا جینگری له دهرسدانهوه و پیش نوژی و کاروباری مهلا یه تی، سالی ۱۹۷۱ز کرا بهریزه بهری پهیمانگای نایی مزگهوتی حاجی قادر دهباغ، ههروهها کرا نه ندامی کوری زانستی نهوقاف، دوایی کرا بهریزه بهری پهیمانگای نیسلامی ههولیر، پاشان چووه (گهلاله) بو به شداری شوړشی نازادی کورد، سالی ۱۹۷۵ز گهراوه مزگهوته کهی خوئیان له (ههولیر).

کۆچی دوايي: تووشی نهخۆشییهکی کوشنده بوو، بردیانه نهخۆشخانهی (موصل) لهوی له ۱۷ی مانگی رهمهزانی پیروژ، سالی ۱۴۱۰ک - ۱۹۹۰/۴/۱۲ز کۆچی دوايي کرد، له مزگهوتی یونس پیغمبهر (درودی خوی لی بی) شوشتر و خهلاتی لهبهر کرا و نوژی لهسهر کرا، هیندراوه (ههولیر) له گۆرستانی شیخی چۆلی، له تهك باب و باپیرانی به خاک سپێردرا، منیش له کۆتایی سهرهخۆشی ۱۹۹۰/۴/۴ز لهو مزگهوته، نهو هۆنراوهیهم دانا و خویندمهوه:

له پیش چاوم دهرتی (ههولیر) ههموو چۆل و بیابانه
 نه گهرچی دۆست و مامۆستا گهلی لیرانه وهستانه
 زمانم ناگهړی خۆ باوکی (خالید) ناوهکته بینم
 گهلی زوو کۆچی خۆت تیکنا نهدی نهترانی نیسانه
 چ ناقهوما نه گهر جار جار دوو چاوه کاله کهت گهش با
 نهوا (سهیدا)ش به دیداره لهبهر توو لیره میوانه^(۱)
 به خۆت چووی و نه مهت هیتلا ژیاغان پاشی توو تاله
 دهبی سیبوری دلتمان دهین که نهو رێیه له پێشمانه
 ههریت دابوو بفرموی بۆ (بهحرکه) تا له خزمهت بین
 بمیتی با له بۆ جهننهت نهوی مهجلیسی یارانه
 له (موصل) توو وهفات کرد، نهویش بهختی سپی خۆت بوو
 تکا کارته (نهبی یونس)، له بۆ توو خاوهنی خوانه
 گوماغان نابی جینگاکهت، له باغاتی بهههشت دایه
 دهبا شادمانی تیکرا تن سهر و سینه و دل و جانه

(۱) مهبهست سهیدا مهلا نهجهدی ناگرهیه، دۆستی خۆشهویستی بوو، له موصل ههر لهلای بوو، له تازییه بهشداربوو.

نزای یاران دهبارینی لهلای یهزدانهوه رهجهت

لهسر گۆرت که پیروزه، له تهك باپیر و باوانه

له کۆتایی دهلتیم بۆ خانهدانی (نال موده رریس) بهس^(۲)

به تهنیا نین لهسر خوشی، که سهرخوشی له ههموانه

مامۆستا دوو کوری مهلای ههنه - سوپاس بۆ خودا - :

۱. مهلا خالید: پیش نویژی مزگهوتی قادر دهباغه، بهرپۆه بهری قوتابخانهی نایینی سهه به نهوقافه.

۲. مهلا عیماده دین: ووتارخوینی مزگهوتی شیخی چۆلی یه، ماوهك ئەندامی ئەنجومهنی زانستی نهوقاف بوو له ههولیر.

خوای گهوره تههه نیان درێژ بکا بۆ خزمهتی نایینی پیروزی نیسلام.

سهه چاوه کان:

۱. نادي الإسلام الى علم الکلام.

۲. دیوانی مهلا طاهیری بهحرکهیی ۳۷ - ۳۸.

فاخیر محهمهد روفاعی (۱۱۶۷)

ناوی فاختیره، کوری سهید محهمهدی کوری سهید محهمهد، سالی ۱۹۲۸ز له

یهك له گوندهکانی (ناوکور) هاتوته دنیا، لهلای خالی مهلا نههمهد خهلیفه له گوندی

(دوو گوندانی گهوره) دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۹۵۵ز چووه (کهه کوك) لهلایه

مهلا عومهری نۆمههه گومبهتی و مهلا فتح الله و مهلا عبداجمیدی قوطب کۆتایی به خویندن

هینا، له ۱۹۷۰ز کرا پیش نویژ و ووتارخوین له (قورنه) ی سهه به (بههههه)، له

۱۹۷۴ز گواستراوه بۆ (دیالی)، له ۱۹۷۵ز ناردرا (بهههههه)، له ۱۹۷۶ز چووه (سههههه)

^(۲) نال موده رریس: نازناوی مامۆستا عهلییه، برا گهورهی مهلا فائیزه (خوا لێیان خوش بی).

پاك)، له ١٩٧٨ ز له‌و ده‌ور و به‌ری كرا (واعی‌ز)، هه‌ر له‌و ساڵه‌وه‌ هاته‌ مزگه‌وته‌ی (مه‌نمون) له‌ (به‌غدا).

سه‌رچاوه‌: تارىخ عه‌لماء به‌غداد ٥٣٥.

فاطمه‌ ئیبراهیم هه‌كارى (١١٦٨)

ناوی فاطمه‌یه، كچی ئیبراهیمی كۆری داودی كۆری نه‌صرى (هه‌كارى)یه، ساڵى ٦٨٣ك - ١٢٨٤ ز هاتووته‌ دنیا، زانییه‌ كى فه‌رمووده‌ ناس و رێژدار بووه، زانیارى له‌ مه‌لايه‌ چاكه‌ كانى سه‌رده‌مى خۆى وه‌رگرتووه، مامۆستای فه‌رمووده‌ ناس زه‌ینه‌ دینی عێراقى به‌شێكى فه‌رمووده‌ی پێغه‌مبه‌ر (درودى خواى لى‌ بى) له‌و خاتوونه‌ وه‌رگرتووه، له‌ مانگی رهمه‌زانی ساڵى ٧٥٨ك - ١٣٥٧ ز كۆچى دواى كرد.

سه‌رچاوه‌ كان:

١. عه‌لماؤنا فى خدمه‌ العه‌لم والدين ٤٣١.
٢. الدرر الكامنه ٣/٢٢٠.
٣. مشاهير الكورد ٢/٢٤٦.
٤. معجم أعلام الكورد ٥٣٣.

فاطمه‌ نه‌حه‌ده‌ نه‌ییوى (١١٦٩)

ناوی فاطمه‌یه كچی نه‌حه‌دى كۆری یوسفى كۆری نه‌ییوه، ساڵى ٥٩٧ك - ١٢٠٠ ز هاته‌ دنیا، خاتوونه‌ كى فه‌رمووده‌ ناس بووه، ده‌رسى له‌لای مه‌لا چاكه‌ كانى سه‌رده‌مى خۆى خویندووه، له‌ (دیمشق) له‌ مالى خۆى ده‌رسى ده‌داوه، ساڵى ٦٦١ك - ١٢٦٢ ز كۆچى دواى كرد.

سه‌رچاوه‌ كان:

١. معجم أعلام الكورد ٥٣٣.
٢. مشاهير الكورد ٢/٢٤٦.

فاطمه نه‌حمهد حهرانی (۱۱۷۰)

ناوی فاطیمه‌یه، کچی نه‌حمهدی کوری قاسمی (حهرانی)‌یه، سالی ۷۱۰ ک - ۱۳۱۰ ز له (مه‌ککه‌ی) پیروز هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای برای خوی و ماموستا طه‌بهری - باوکی دایکی - خویندووه، نیجازه‌ی به‌چهند زانایان داوه، سالی ۷۸۳ ک - ۱۳۸۱ ز له (مه‌دینه‌ی) پیروز کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: معجم أعلام الكورد ۵۳۴.

فاطمه حوسینی دیاربهره‌گری (۱۱۷۱)

ناوی فاطیمه‌یه، کچی حوسینی کوری عبدالله‌یه، نازناوی (أم محمد)‌ه، خانمه‌کی فهرمووده‌ناس بووه، سه‌حیحی بوخاری و چهند فهرمووده‌ی خویندووه، ده‌رسی به‌نیمامی زه‌هه‌بی داوه، سالی ۶۹۸ ک - ۱۲۹۸ ز کۆچی دوابی کردووه. سهرچاوه: معجم أعلام الكورد ۵۳۲.

فاطمه عیسا نه‌قشبه‌ندی (۱۱۷۲)

ناوی فاطیمه‌یه، کچی عیسا‌ی کوری طه‌لحه‌ی کوری عومهری کوردی نه‌قشبه‌ندی‌یه، سالی ۱۳۰۴ ک - ۱۸۸۶ ز هاتووته‌دنیا، له‌خزمدت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویتدن قورناتی پیروز و به‌شیک له‌شهریعتی مه‌زه‌بی شافیعی و ریزمانی عهره‌بی له‌لای نه‌و ته‌واو کرد، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌لا وه‌رگرت، چهند جار سه‌فه‌ری حه‌جی کرد له‌گه‌ل شیخ نه‌بوخله‌یری مه‌یدانی - میردی - که‌یه‌ک بوو له‌م‌ریده‌کانی باوکی، نه‌و خانمه‌ به‌رده‌وام بوو له‌سهر ناموزگاری ژنان، کۆمەن کۆمەن بۆ زانیاری ده‌هاته‌ لای به‌تایه‌ت رۆژانی هه‌ینی، سالی ۱۳۸۱ ک - ۱۹۶۲ ز کۆچی دوابی کرد، له‌گۆرستانی مه‌ولانا خالید به‌خاک سپێردرا.

سهرچاوه: نثر الجواهر والدرر ۲/۹۶۲ - ۹۶۳.

فاطمه مه‌ولانا خالید (١١٧٣)

ناوی فاطیمه‌به کچی مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوریه، سالی ١٢٤١ک - ١٨٢٥ز هاته دنیا، خانمه‌کی شرع زان و ناشنای تهریقه‌ت بووه، له شیعری کوردی و عهره‌بی و فارسی شاره‌زا بووه، له (دیمشق) نامۆزگاری ژنانی ده‌کرد، سالی ١٢٨٦ک - ١٨٧٠ز چووه (حه‌ج)، له‌وی له (مینا) کۆچی دوا‌یی کرد، له گۆرستانی (معلّاه) له (مه‌ککه‌ی بیروژ به‌خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ١/٤٤٥.

فتح الله ئیبراهیم حه‌یدهری (١١٧٤)

ناوی فتح الله یه کورپی ئیبراهیم نه‌فه‌ندی کورپی حه‌یدهر نه‌فه‌ندی دووه‌مه، عیصامه‌دین عومه‌ری خاوه‌نی کتییی (الروض النضر) که سالی ١١٨٤ک - ١٧٧٠ز کۆچی دوا‌یی کردووه، ده‌لی: {مامۆستا فتح الله حه‌یدهری مامۆستای خۆمه و چاکی ده‌ناسم، ههر نه‌و منی پی‌نگه‌یان‌دووه، ههر نه‌وه منی به‌ زانست ناساندووه، له‌ناو زانایان وه‌ک رۆژی رۆناک شه‌وقداره، له‌ هه‌موو جوړه وێژه و ره‌وانیژی ناگاداره، داخه‌که‌ی سه‌ردلتم، ناخه‌که‌ی دل کولتم، هیشتا ههر گه‌نج بوو کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ دیداری شیرینی تیر نه‌بوین باری کرد،}.

شیخ ئیبراهیم فه‌صیح ده‌لی: {چه‌ند حاشیه‌ی له‌سه‌ر ته‌فسیری به‌یزاوی هه‌یه‌، مامۆستا فتح الله نه‌فه‌ندی نامه‌کی بو‌ عوسمانی کورپی سه‌ند نووسیه‌وه - که فه‌قی خۆیتی - به‌بۆنه‌ی کۆچی دوا‌یی کورپی، به‌ راستی نمونه‌ی جوانکاری و ره‌وانیژییه، به‌ریژ مه‌مه‌د علی قه‌ره‌داغی له‌ به‌رگی شه‌شه‌می بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد، به‌لاوی کردیته‌وه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. عنوان المجد ١٢٧.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۳۲.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۴۹.

۴. بوژاندنهوهی میژوووی زانایانی کورد ۶/۱۸۸ - ۱۸۹.

فتح الله سعیرتی (۱۱۷۵)

مامۆستا فتح الله یه که له زانایه مهزنه کانی سهردهمی خوئی، له سههرهتای سهدههی چواردهی کۆچی له شاری (سعیرت) دهرسی داوه، نووسهر و شاعیر بووه، چهند دیره شیعری نووسیوه به کوردی بو پهسندکردنی کتیبی (الهدیه المحمدیه)ی ریزمانی کوردی.

سهرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۳۴.

۲. معجم أعلام الکورد ۵۳۶.

فتح الله عومهر ماردینی (۱۱۷۶)

ناوی فتح الله یه، کورپی عومهر زه کی کورپی محهمه دنه مینی (دیاربه کری ماردینی یه)، زانایه کی شهرع زان و مهزهب شافیعی بووه، سالی ۱۲۱۱ک - ۱۷۹۶ز جووه (مه دینه)ی پرۆز، کتیبی (فتح الامانی في القراءات السبع)ی دانا.

سهرچاوه کان:

۱. معجم أعلام الکورد ۵۳۶.

۲. هدية العارفين ۵/۸۱۵.

فتح الله محهمهدهه رته لی (۱۱۷۷)

ناوی فتح الله یه، کورپی محهمه دی کورپی علیه، سالی ۱۸۹۵ز له گوندی (ههرتهل) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له قوناغی سوختهیی تیهیری، جووه (بیتواته) لای مهلا نهبی حیدههری، ماوه کیش له لای مهلا عبدالفتاحی خهتی بوو، ههروهها (نوصل) و (کهلام)ی له لای شیخ طاهاهی بالیسانی تهواو کرد، جووه (کۆیه) لای جهنابی

مه‌لا محمهدی جهلی، ماوه تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (هه‌رتهل) ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه، به‌ریژ محمهد عه‌لی قه‌ره‌داغی ده‌لتی: { له ۱۵ ره‌جه‌یی سالی ۱۳۳۷ ک - ۱۹۱۹ ز موختاری هه‌رتهل و سه‌رۆک عه‌شیره‌تی پشت گه‌لی داوایان له میرانی عبدالقادر به‌گی میر مه‌مه‌لی حاکمی شه‌قلاوه کرد بۆ مووجه برینه‌وه‌ی مامۆستا، نه‌ویش داوایه‌که‌ی بۆ حاکمی سیاسی (کۆیه) به‌رز کرده‌وه، جا دیارنیه ره‌زامه‌ندی له‌سه‌ر داوایه‌که‌ ده‌رچووه، یا نا ؟ }.

به‌شیک له فه‌قیه‌کانی: مه‌لا به‌عقوبی تالشی، مه‌لا عبدالصمدی سویتنی، مه‌لا محمهدی هه‌رتهل، مه‌لا نه‌حمهدی تازانی، مه‌لا عبدالرحیمی تالشی، مه‌لا نه‌حمهدی بالیسانی، مه‌لا عبدالقادری شیخ وه‌تمانی، مه‌لا مه‌حمودی دووگرتکانی، مه‌لا ره‌سولی عاللایی، مه‌لا نه‌بو به‌کری شه‌رکان، مه‌لا عه‌لی حاجی توفیق، مه‌لا مصطه‌فای هیرانی. کۆچی دوا‌یی: مامۆستا مه‌لا فتح الله سالی ۱۹۴۶ ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاجی.
۲. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۵/۱۷۲ - ۱۷۵.
۳. محمد بن عبدالله الجلی ۱۲۵.

فتیان مباح هه‌رانی (۱۱۷۸)

ناوی فتیانه، کوری موباحی کوری حمهدی کوری حمهدی کوری سوله‌یمانی کوری موباره‌کی کوری حوسینه، خه‌لکی (حه‌ران)، مه‌زه‌به‌یی حه‌نبه‌لی بووه، له به‌غدا خویندیی، هه‌رچه‌نده له‌ چاوان ناینا بووه، به‌لام زانابه‌کی قورئان خوین و فه‌رمووده‌ناس و نه‌حو و ریژمان زان بووه، گه‌رایته‌وه هه‌ران کرایته موفتی و موده‌رریس، له (ته‌جوید) دانراوی هه‌یه، سالی ۵۶۳ ک - ۱۱۶۷ ز کۆچی دوا‌یی کردوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۴/۲۱۷ - ۲۱۸.

۲. معجم المؤلفین ۸ / ۵۴ - ۵۵.

۳. معجم أعلام الكورد ۵۳۷.

۴. الذیل علی طبقات الحنابلة ۳ / ۳۱۵ - ۳۱۶.

فهره ج نه بویه کر نورمهوی (۱۱۷۹)

ناوی فهره جه، نازناوی (نه بوروحه) کوری نه بویه کری کوری فهره جه، خه لکی شاری (ورمی) به، زانایه کی شهرع زان و ره وشت پاک بووه، له شاری (نوقان) شمیره متی خوتیندووه، ماموستا سه معانی دهلی: له گه ل من پیکه وه ته فسیری (نه عالیسی) مان خوتیند، پاشان نهو چوره شاری (مهرو)، دواپی جهند پارچه شیعرم به دیاری بو نارد.

سهرچاوه: الأنساب ۱/۱۱۹.

فضل الله نیبراهیم حهیدهری (۱۱۸۰)

ناوی فضل الله به، کوری نیبراهیم نه فهندی کوری حهیدهر نه فهندی دوومه دهرسی له خزمهت بابی و ناموزاکانی خوتیندووه، له گه ل عیصامه دینی عومهری هاوچهرخ بووه، بویه باشی ناسیوه و وه صفی ده کات، دهلی: {خوور و هشتی چاک بووه، زانایه کی چالاک بووه، زانست له ناو له پی وه ک شهمن نهرم بووه، له بنه معالیه کی زانستخواز پینگه شتووه و پهروه رده بووه، رۆشنیری نهو چهرخه به، خاوهن دهسته لاتی نهو کهرخه به}. ماموستا نیبراهیم فه صیح حهیدهری دهلی: {ناوبراو، برای باپیری منه، حاشیهی له سهر ته فسیری به یزاوی هه به}، ماموستا فضل الله له (ماوه ران) رۆیشته بو ناوچهی (سنه) ی ئیران، پاشان چوره (موصل)، لهوی چوره (حله ب)، لهوی چوره (قوسطه نطنیه) لهوی سولتانی عوسمانی زور ریزی لینا، گونده کی پیشکش کرد له لای (کمر کوک)، گهراوه (به غدا).

سهرچاوه کان:

۱. سلك الدرر ۴/۵ - ۶.

۲. عنوان المجد ۱۲۷.

۳. معجم المؤلفين ۸/۷۳.
۴. علماء ومدارس في أربيل ۵۰.
۵. علماءنا في خدمة العلم والدين ۴۳۲.

فضل الله نه حمده سیواسی (۱۱۸۱)

ناوی فهضل الله یه، کوری شهسه‌دین نه حمده، خه‌لکی (سیواس)ه، مهزه‌ه‌یی
 حه‌نه‌فی بووه، زانایه‌کی به توانا بووه، حاشیه‌ی (ضیاء المصابیح) له‌سه‌ر شه‌رحی (مصابیح)
 داناوه، سالی ۱۰۳۲ک - ۱۶۲۲ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۸/۷۳.
۲. معجم أعلام الكورد ۵۴۰.
۳. هدية العارفين ۱/۸۲۲.

فضل الله نه‌صر نامیدی (۱۱۸۲)

ناوی فهضل الله یه، کوری نه‌صری (نامیدی)یه، چه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه:
 التحفة المکیة و تشویق الحرمین.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۱/۳۷۴.
۲. هدية العارفين ۵/۸۲۱.

فظلومك ناصرالدین نه‌ییوبی (۱۱۸۳)

ناوی فظلومکه، کچی ناصره‌دین مه‌لیکی عادیل نه‌بو به‌کری کوری نه‌ییوبه،
 سالی ۷۴۴ک - ۱۳۴۳ز له (دیمشق) هاتووته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای نه‌فیسه‌خانی کچی

نانهوا و ماموستا عبدالغالیبی ماکسینی خویندوو، پاشان خوئی دهرسی به چهندان دایتهوه، لهوانه زانای بهناوبانگی نهو سهردهمی (ابن موسا)، له (دیمشق) کۆچی کرد. سهرچاوه: مشاهیر الکورد ۴۴۶.

— ق —

قاسم نهبو به کرهه ولیری (۱۱۸۴)

ناوی قاسمه نازناوی (نهبو محمهده)، کوری نهبو به کری کوری قاسمه، له خزمهت باوکی گهراوه بو خویندن، سهحیحی نیمامی موسلیمی وهرگرتوو، له (دیمشق) بهلاوی کردیتهوه، له مانگی جیمادی یه کهم، سالی ۶۸۰ک — ۱۲۸۱ز له تمهنی ههشتا و پینج سالیدا، کۆچی دوایی کرد. سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۶۷.

۲. معجم اعلام الکورد ۵۴۷.

قاسم نهحمهه کوردی (۱۱۸۵)

ناوی قاسمه کوری نهحمهده، ماموستایهکی چاوبلند و دلقراوان بووه، یهک بووه له پیاو ماقولانی کوردی (دیمشق)، له قوتابخانهی (نهحمهدهیه) دهرسی دهدا، دوایی نهحمهه پاشای وهزیر کردیه پیش نوێژ و چاودیری نهوقافی حهزهرتی یهحیا یغهمههر (درودی خوی لی بی) و نهوقافی نهحمهه پاشا، له ۶ی مانگی (محرم)، سالی ۱۰۶۸ک — ۱۶۵۷ز کۆچی کرد.

(محمهه محبی) خاوهنی کتیبی (خلاصة الأثر)، له باسی ژیاننامهی ماموستا قاسم دهلی: { ماموستا زۆر سهخی بووه، نهوهش شتیکی سهرسورهینهره کوردبی و سهخی بی؟ }

منیش دهلیم: { نهو قسهی ماموستا محمههه، له کورت بینی یهوه هاتوو، لهوانهیه چهند کوردیکی کهمی دیتبی بویه وادهلی، نهوهش نابیهه بهلگه و زانیاری،

(مهشاهیر) سالی ۱۰۲۴ك بۆ كۆچی دوایی نوسراوه، بهلام له گهڵ میژووه كهی سهروهه ناگونجی.

سهراوه: مشاهیر الكورد ۳۴۲.

قاسم عبدالله شارمزوری (۱۱۸۷)

ناوی قاسمه كوری عبدالله ی كوری قاسمی كوری مظفری كوری عهلییه، یه كه له مهلایه چاكه كانی (شارهزور) له (موصل) دانیشتووه و دهرسی داوه، ماوهك كرایته قازی، له ۴ی مانگی شههران - شهووال -، سالی ۵۳۳ك - ۱۱۳۹ز له (موصل) كۆچی دوایی كرد.

سهراوه: تاریخ مشاهیر كورد ۱/۳۷.

قاسم عبدالمنان گۆرانی (۱۱۸۸)

ناوی قاسمه كوری عبدالمنانی گۆرانی یه، شارهزوری بهجی هیشته، چووه (شام)، لهوئ دهرسی شهریعت و نوصولی دهداوه، پاشان كرا چاودیری سامانه كانی وهقفی (دیمشق)، له ۱۰۵۷ك - ۱۶۴۷ز كۆچی دوایی كرد، له گۆرستانی (باب الصغیر)ی دیمشق به خاك سپێردرا.

سهراوه: تاریخ مشاهیر كورد ۱/۱۸۹.

قاسم محهمهد كوردی (۱۱۸۹)

ناوی قاسمه كوری محهمهدی كوردیه، قازی و موده رریس بووه، كتیبی (جمع نسائم السنه فی مدینه بوسنا)ی داناوه، سالی ۱۰۵۰ك - ۱۶۴۰ز كۆچی كرد. سهراوه كان:

۱. معجم المؤلفین ۸/ ۱۲۲.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۴۹.

۳. هدیة العارفین ۱/۸۳۳.

۴. مشاهیر الكورد ۲/۱۱۲.

قاسم مظفر شارهزوری (۱۱۹۰)

ناوی قاسمه کورپی مظفری کورپی عهلی شارهزوریه، نازناوی (نهبو نهحمهده)، حاکم بووه له (ههولتیر)، چوویتته (بهغدا) لهوی دهرسی فهرموودهی دایتهوه، ناوبراو باپیری قازیهکانی نهو بنهمالهیه، له جزیره و شام و موصل، سالی ۱۴۸۹ک - ۱۰۹۶ز له (موصل) کۆچی دوایی کرد.

دوو کورپی زانای ههبوون: محهمهد و عبدالله.

سهراوهکان:

۱. تاریخ آریل ۱/۲۰۱ / ۲/۳۰۱.
۲. وفيات الأعیان ۳/ ۲۳۲ - ۲۳۳.
۳. آریل فی مختلف العصور ۲۱.
۴. آریل فی العهد الاتابکی ۳۵.
۵. الأنساب ۳/ ۴۸۹.
۶. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۴۱ - ۴۴۲.
۷. شذرات الذهب ۳/ ۳۹۳ / ۴/ ۱۲۳.
۸. طبقات الشافعية ۲/ ۹۶.
۹. الأعلام ۳/ ۳۶۰ / ۶/ ۲۰.
۱۰. تاریخ مشاهیر کورد ۱/ ۳۳.
۱۱. تاریخ السليمانية ۲۵۸.
۱۲. معجم أعلام الكورد ۵۵۰ - ۵۵۱.
۱۳. اللباب ۲/ ۲۱۶.
۱۴. مشاهیر الكورد ۲۴۴.

قاسم یهحیا شارهزوری (۱۱۹۱)

ناوی قاسمه کورپی یهحیای کورپی عبدالله ی کورپی قاسمی کورپی مظفری شارهزوریه، سالی ۵۳۴ک - ۱۱۳۹ز هاته دنیا، له (بهغدا) شهریمهتی لهلای عهلی

یوسفی دیمشقی خویند، پاشان چووه (شام) لهوئ سولتان صهلاحه‌دین ریژی لینا، کردیه قازی (شام) دوایی چووه (موصل)، پاشان چووه (به‌غدا) لهوئ کرا سه‌روکی قازیه‌کانی حه‌نه‌فی و شافیعی، پاشان کرا قازی (حه‌ما)، له ۵۹۸ ک کۆچی دوایی کرد، زانایه‌کی شرع زان بوو، ماقول و به‌سام بوو، له فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر (درودی خوای لی بی) شاره‌زا بوو، ده‌ستی شیعی هه‌بوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۱۷۵.
۲. شذرات الذهب ۴/۳۴۲.
۳. معجم البلدان ۱/۲۵۸.
۴. معجم أعلام الكورد ۵۵۱.
۵. البداية والنهاية ۱۳/۳۶.

قیوامه‌دین حه‌سه‌نی (۱۱۹۲)

مامۆستا قیوامه‌دین حه‌سه‌نی، یه‌که له زانایه‌کانی سه‌ده‌ی دوازده‌ی کۆچی زانیاری له نه‌حو و سه‌رف و ده‌ستووری نووسین و ژمیاری و فه‌له‌کیات به‌هیتز بووه، لهو بابه‌تانه هۆنراوه‌ی هه‌یه، له‌وانه:

۱. عروة الاسطرلاب: سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لتی:

وبعد فالخلاصة الشريفة
مشحونة بالدرر اللطيفة
أرجو به التيسير للحساب
والذكر بالخير لدى الأحباب
له کۆتاییدا ده‌لتی:

تأريخها اذ نظمت فصيحة
قد أملت بالعمرة الصفيحة (۱۱۲۱ك)

۲. رمح الخط، في نظم رسم الخط: سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لتی:

قال قوام شاکر للنعم
حدا لمن علمنا بالقلم
نظمت للكتاب رسم الخط
نظماً رشيقاً مثل (رمح الخط)

له کۆتاییدا دهلتی:

والآن وقت الختم للكتاب	فهذه قواعد الكتاب
وقوم الخط (برمح الخط)	فالتزم القصد بلا تخط
في نظمه وقدره علي	هذا كتاب حسنه جلي
فقلت (رمح الخط سمكه علي)	أرخته بـ (صبح فيض منجلي)
ك ١١٢٣	ك ١١٢٣

٣. الصفيحه وتهذيب الاخلاق: سه ره تايه كهی دهلتی:

مصليا مسلما مستغفرا	قال قوام حامدا مقصرا
عليك بالتهذيب للأخلاق	يا طالب الفضل بالاستحقاق
	له کۆتاییدا دهلتی:
تهذيب الاخلاق بلا ملال	تم بعون الله ذي الجلال
في وضعه وقدره كبير	دستور فضل حجمه صغیر
	سالتی ١١٢٥ ك - ١٧١٣ ز تهواوی کردووه.

٤. الوافية: هۆنراوهی (شافیه)ی (ئین حاجیب)ه، سه ره تايه كهی دهلتی:

وسمها منظومة بـ(الوافية)	وبعد فاحفظن صرف الشافيه
لا زلت في كرامة مهديا	واغن بها يا ولدي الحفيا ^(١)
	له کۆتاییدا دهلتی:
ورخته فقلت (نظمي الوافيه) ١١٣٣ ك	تم بعون الله صرف الشافيه
عدتها (منظومة قويه)	أبياتها (بليغة عليه)
١١٦٢	١١٦٢

٥. صافية: هۆنراوهی (كافيه)ی ئین حاجیبه، له سه ره تايه دهلتی:

(١) له گه ل نهبو طالبي کوری خۆی دايه، که نهو هۆنراوهی بۆ داناره.

قال قوام الدين من بني الحسن   ثبته الله على القول الحسن
وبعد فالكافية المرضية   قد حوت القواعد النحوية
نظمتها كاختها في نسق   لابني (ابي طالب) بن الموفق
وكل راغب من الفتیان   يطلب بالعلم رضا الرحمان
فخذ بها نظما لطيف القافية   وسمها لحسنها بـ (الصفافية)
نهوهشی بو (نهبو طالیب)ی کوری داناوه، له کو تاییدا ده لئی:

قد تمت الصفافية العزيزة   تأريخها (المنظومة الوجيزة)

۱۱۳۴ ک

أبياتها (شريفة طريفة)   عدتها (طريفة شريفة)

۸۹۹ ک

۸۹۹ ک

فالحمد لله ولطفه كمل   وفيضه عم وفضله شمل

سەرچاوه: بوژاند نهوهی میژووی زانایانی کورد ۵/۲۸۱ - ۲۸۸.

- ك -

کامیل عهلی ماردینی (۱۱۹۳)

ناوی کامیل، کوری عهلییه، خه لکی (ماردین)ه، سالی ۷۰۷ ک - ۱۳۰۷ ز
چووه (حهج)، گهراوه (دیمشق) لهوی له مانگی ره مهزان کۆرتیکی گهوره به ستره چهند
خاوهن دهستلآت و پیاو ماقولان ناماده بون ماموستا نامۆزگاری کردن، دوابی کۆرتیکی
تریان بو بهستا ناوبراو زمان ره وان و زیرهك و شاعیر بوو.

سەرچاوه کان:

۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۴۶.

۲. الدرر الكامنة ۳/۲۶۱.

کولاب همهزه حهرانی (۱۱۹۴)

ناوی کولابه کوری همهزهیه، خهلتکی (حهران)ه، له (نهحو) شارهزا بووه چهند دانراوی ههه، لهوانه: الاراکة، الجامع في النحو، ما تلحن فيه العامة.

سهرچاوه کان:

۱. کشف الظنون ۲/۱۵۷۷.
۲. هدية العارفين ۵/۸۳۷.
۳. الفهرست ۸۲.
۴. معجم المؤلفين ۸/۱۴۵.

- ل -

لهیبب حوسین دیاربه کوری (۱۱۹۵)

ناوی لهیببه کوری حوسین نهفهندیه، خهلتکی دیاربه کره، یهکه له قازییه بهرزه کان و رۆشنیره کانی سهردهمی خۆی، سالی ۱۱۸۲ ک - ۱۸۶۸ ز له (دیاربه کر) کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۴۸.
۲. معجم أعلام الکورد ۵۶۵.

لطف الله محهمهد نهرضرومی (۱۱۹۶)

ناوی لطف الله یه، کوری محهمهدی نهرزرومییه، مهزهبی حنهفهیه، له شاری (حهلهب) دابهزیوه، له زۆر بهی زانسته کان شارهزا بووه، سالی ۱۲۰۲ ک - ۱۷۸۷ ز کۆچی دوابی کرد له (حهلهب).

دانراوه کانی: (تفسیر القرآن الکریم) و (اختصار المواقف) و (معارج النور فی شرح اسماء الله الحسنی) و (المطالب الموعودة والمکاسب المحسودة).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۸/۱۵۵.
۲. هدیة العارفين ۱/۸۴۰.
۳. إيضاح المکنون ۲/۴۹۶.

لطفی نه‌فه‌ندی دیاربه‌گری (۱۱۹۷)

مامۆستا لوطفی نه‌فه‌ندی خه‌لکی شاری (دیاربه‌کره) له‌و شاره‌ کرایته‌ موفتی،
رۆشنییر و شاعیر بووه، سالی ۱۲۶۳ک - ۱۸۴۱۷ز کۆچی دوایی کردوووه.
سه‌رچاوه: مشاهیر الکورد ۳۴۸.

- م -

ماجد کوردی (۱۱۹۸)

مامۆستا شیخ ماجید له‌ کورده‌کانی ده‌وروبه‌ری (موصله)، ماوه‌ک له‌ موصل
دانیشته، دوایی چووه‌ چپای (حه‌مرین)، له‌وئ ماوه‌ تا سالی ۵۶۱ک - ۱۱۶۵ز کۆچی
دوایی کرد، هه‌ر له‌وئ به‌ خاک سپێردرا.

شیخ ماجید یه‌ک بووه‌ له‌ زانایه‌ به‌رزه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، هاوچه‌رخ بووه
له‌ گه‌ل شیخ عبدالقادری گه‌یلانی، پیری ته‌ریقه‌ت بووه، خاوه‌ن که‌شف و که‌رامات بووه،
زاته‌کی دلپاک و کرده‌وه‌ چاک بووه، فه‌رموووه‌ پیرۆزه‌کانی هه‌موو په‌ند و نامۆزگارینه،
به‌لام زۆربه‌یان زاراوه‌ی ته‌سه‌وووی دوور و قۆرن، زانییان زه‌حه‌ته، بۆ نمونه‌ به‌ عه‌ره‌بی
ده‌لی: {من اشتاق إلى ربه أنس، ومن أنس طرب، ومن طرب قرب، ومن قرب سار، ومن
سار حار، ومن حار طار، ومن طار قرت عینه بالاقتراب}.

مانایه‌که‌ی به‌ کوردی - نه‌وه‌ی من لی ده‌زانم - نه‌وه‌یه: {که‌سی دلی بیزوی
بۆ خودا بۆی داده‌به‌زی، نه‌وه‌ی دابه‌زی دیته‌ سه‌ما، نه‌وه‌ی هاتا سه‌ما نزیک ده‌بی، نه‌وه‌ی
نزیک بوو ده‌روا، نه‌وه‌ی رۆی ده‌شیوی، نه‌وه‌ی شیوا ده‌فری، نه‌وه‌ی فری چاوگه‌ش ده‌بی
به‌ گه‌یشتنی خوداوه‌ند}.

سەرچاوه کان:

۱. جامع کرامات الأولیاء ۲/۴۴۶ - ۴۴۷.
۲. منهل الأولیاء ۲/۱۰۸ - ۱۱۰.
۳. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۶۲.

ماجید محمد مهملد صالح (۱۱۹۹)

ناوی ماجیده، کوری محمد صالحی کوری شیخ فهیزوالله ی کوردیه، سالی ۱۲۹۲ ک - ۱۸۷۵ ز له شاری (مهککه) ی پیروز هاتوته دنیا، پاش تهواو کردنی خوتندنی خهریکی به لاو کردنهوهی زانیاری و زانست بوو، چاپخانهی تاییهتی خوی هه بوو، له دهروه کتیبی دههینا چاپی ده کرد، چهند پله و پایه ی پندرا، نوینهری به پرتوه بهری زانیاری گشتی بوو، ماوهک کرا به پرتوه بهری نهوقف، سالی ۱۳۴۹ ک - ۱۹۳۰ ز له (مهککه) ی پیروز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه کانی: معجم کنز العمال، معجم التخمیس: نهوه شیعره، المنتخبات الماجدیة: نهده بیاته، فهرس مخطوطات المكتبة.

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۵۲.
۲. الأعلام ۷/۲۳۸.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۷۳.
۴. نثر الجواهر والدرر ۲/۱۴۱۵.

مبارك حسنه شارمزوری (۱۲۰۰)

ناوی مباره که کوری حسه نی کوری نه همدی کوری عهلی کوری فهتخانی شاره زوریه، سالی ۱۲۶۲ ک - ۱۰۶۹ ز هاتوته دنیا، له (بهغدا) دابه زیوه، لهوی کرایته سهروکی قورنان خوتیان، سالی ۵۵۰ ک - ۱۱۵۵ ز کۆچی دوایی کردوه.

دانراوه کانی: (الزخائر في القراءات) و (المصباح الزاهر في القراءات العشر البواهر).

سهرچاره کان:

۱. تاریخ آرپیل ۱/۱۸۶.
۲. المنتظم ۱۰/۴۱۲.
۳. الأعلام ۳/۲۶۰.
۴. الأنساب ۳/۴۸۹.
۵. آرپیل في العهد الاتابكي ۲۸۸.
۶. هدية العارفين ۶/۲.
۷. معجم المؤلفين ۸/۱۷۱.
۸. كشف الظنون ۱/۸۲۲.
۹. شذرات الذهب ۴/۱۵۷.
۱۰. سير اعلام النبلاء ۱۲/۱۵۸ - ۱۵۹.

مبارك حسنى هولييرى (۱۲۰۱)

ناوی مباره که کورپی حسه نی کورپی مباره کی کورپی و رودی ههولیریه، نازناوی نه بو عبدالرحمانه، ناسراوه به (الشعار) له بهر نه وهی خه ریکی فروشتن و شه کردنی (مووی نازه ل بووه، پاشان دهستی به بازرگانی کردووه، له زور و لاتان گه پراوه، فهرمووده ی له (به غدا) خونددووه، سه فهری کردووه بو (به صرا) و (دیمشق) و (میسر) زانابه کی زیره ک و زهین تیژ بووه، پروای ته و او بووه، شاعیره کی چاک بووه، سالی ۶۲۴ ک - ۱۲۲۷ ز له (به صره) کوچی دوایی کرد.

سهرچاره: تاریخ آرپیل ۱/۳۱۶.

مبارك عبیدالله دیاربه کوری (۱۲۰۲)

ناوی مباره که نازناوی نه بو رضایه، کوری عبیدالله ی کوری حوسینه، ناسراوه به (نه غلاقی)، له وانیه باب و باپیرانی دارتاش بووین، (کیسه ره) و (کلیل) و (پشکه) و (شمشیره) یان دروست کردبی، ماموستا باوکی خه لکی (دیاربه کوره)، لهوی باری کرد چووه شاری (واسیط) لهوی نیشته جی بوو، نهو کوره لهوی بوو، لهوی پهروه ره بوو، ماموستا زانایه کی راستگۆ و به دین و نه مین بوو، له (به غدا) ی خویندووه. عبدالکریم سه معانی خواهنی کتییی (الأنساب) ده لتی: {یه کهم جار چوومه (واسیط) چهند فهرمووده م لی وه رگرت}.

سه رچاوه کان:

۱. الأنساب ۱/۲۰۴.

۲. اللباب ۱/۷۸.

مبارك محه مهههه قفلیسی (۱۲۰۳)

ناوی مباره که کوری محه مهههه دی کوری عه لیه، خه لکی شاری (تفلیس) ه، مهزه بهی شافعی بووه، دهرسی له لای مباره کی کوری نه ئیر خویندووه، میژوونوس بووه نیمامی سوکی ده لتی: {میژووی شافعیانی داناره به دوو بهش}، سالی ۶۴۴ ک - ۱۲۴۶ ز کۆچی دواپی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. هدیة العارفين ۲/۳.

۲. معجم المؤلفين ۸/۱۷۳ - ۱۷۴.

مبارك محه مهههه جزیری (ابن الاثیر) (۱۲۰۴)

ناوی مباره که کوری محه مهههه دی کوری محه مهههه دی کوری عبدالکریمی کوری عبدالواحیدی جزیری، نازناوی (محمدالدین) ه، برا گه وره ی (عزالدین) ی خواهنی کتییی (أسد الغابة) و (ضیاء الدین) ی خواهنی کتییی (المثل السائر) ه، هه ر سیک ناسراون به

(ابناء الأئیر) بژارده مه‌لا چاکی جزیره‌ی بۆتانن له کوردستانی تورکیا، به‌لام مامۆستا عبدالرحمانی سیوطی (خ) له کتیبی (بغیة الوعاة) به (همولیر)ی ناوی نووسیوه، مامۆستا موباره‌ک سالی ۵۴۴ک - ۱۱۴۹ز له جزیره‌ی هاتوته‌دنیا.

مامۆستا یه‌ک بووه له زانایه‌ی ناسراوه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، له‌گه‌وره نووسه‌ره‌کان و دانهره‌کان ده‌ژمیردرا، یه‌ک بوو له ماقوله‌کان، شاره‌زایی تایه‌تی هه‌بوو له فهرمووده و شه‌ریعت، له‌چهند ولاتان گه‌را بۆ وه‌رگرتنی زانیاری، سالی ۵۶۵ک - ۱۱۶۹ز چووه (موصل)، به‌رده‌وام خه‌ریکی نووسین و کتیب دانان بوو، تا له نه‌نجامدا نه‌خۆش که‌ت، ده‌ست و پینه‌کانی له‌ جووله‌که‌تن، سولتان (نوره‌دین) داوای لێ کرد پله‌ی وه‌زیری پێ بیه‌خشی به‌لام له‌بهر نه‌وه‌ی هه‌زی له‌ پله‌ی دنیا نه‌بوو نه‌یکرد.

مامۆستا عێزه‌دینی برای گه‌چکه‌ی ده‌لتی: {کاکم نه‌خۆش که‌ت په‌کی که‌ت، چاره‌مان نه‌ما هانا‌مان برده‌بهر ده‌کتۆریکی مه‌غریبی، ده‌گه‌ری رینکه‌هوتین تیماری بکا، دوای چابوونه‌وه‌ی ته‌واوی پاره‌که‌ وه‌ربگری، دکتۆره‌که‌ ماوه‌ک تیماری کرد، زۆر باشتر بوو، خه‌ریک بوو به‌ پێ بکه‌وته‌وه، گازی کردم فهرمووی: پاره‌ی دکتۆره‌که‌ بده‌ ره‌وانی بکه‌وه، پیم گۆت: کاکه‌ گیان چهند رۆژه‌ک ماوه‌ با ته‌واو چاک بیی، فهرمووی: نا، نه‌ه‌نده‌ به‌سه‌ نه‌گه‌ر ته‌واو چاک بيمه‌وه، ده‌بی تیکه‌لتی دنیا بيم، بچمه‌ لای سولتان، نه‌ویش پیم ده‌لتی وابکه، وابنوسه، وابلتی، ئیستا بۆ من باشتره، له‌ مالتی خۆم دانیشترومه، پادشا و گه‌دا دینه‌ لام، بۆ پرسیارانی ئاین و شه‌ریعت، ناچار پاره‌که‌مان دا دکتۆره‌که، به‌ ریمان کرد}.

ناوبراو له‌لایه‌ن سه‌رۆکی (موصل) سه‌یفه‌دین قایماز ماوه‌ک کرا خه‌زنه‌دار، دوای کرا کارگێری ولاتی (جزیره)، دوای کرا نووسه‌ری دیوانی مه‌لیک، سالی ۵۸۹ک - ۱۱۹۳ز (عزالدین مه‌سه‌ود) له‌لای خۆی پله‌ی پێدا، دوای ئه‌و له‌لای نه‌رسه‌لانی کوری ماوه، نه‌ویش زۆر ریزی لێ ده‌نا.

دانراوه کانی:

۱. النهاية في غريب الحديث.
  ۲. جامع الأصول في أحاديث الرسول.
  ۳. البديع في شرح الفصول.
  ۴. الباهر في الفروق.
  ۵. تهذيب فصول ابن الدهان.
  ۶. الانصاف في الجمع بين الكشف والكشاف.
  ۷. الشافي في شرح مسند الإمام الشافعي.
  ۸. البنين والبنات، والآباء والأمهات.
  ۹. المصطفى المختار، في الأدعية والأذكار.
  ۱۰. شرح غريب الطوال.
  ۱۱. ديوان رسائل.
  ۱۲. المختار في مناقب الأخيار.
  ۱۳. صنعة الكتابة.
- کۆچی دوابی: پیش کۆچی میوانخانه کی بۆ ههژاران دروست کرد، له گوندیک نزیك (موصل) مالتی خوئی (وهقف) کرد، تاكو لهو خیراته خهرج بکرت، سالتی ۶۰۶ ك - ۱۲۰۹ز له (موصل) کۆچی دوابی کرد.
- سەرچاوه کان:

۱. النهاية في غريب الحديث / پیشه کی ۹ - ۱۸.
۲. وفيات الأعيان ۳/۲۸۹.
۳. طبقات المفسرين ۲/۳۰۲.
۴. البداية والنهاية ۱۳/۵۵.
۵. أربيل في العهد الاتابكي ۹۸.

٦. كشف الظنون ٢/١٩٨٩.
٧. هدية العارفين ٦/٢ - ٣.
٨. مشاهير الكورد ١/٦٧.
٩. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٥٤ - ٤٥٦.
١٠. معجم المؤلفين ٨/١٧٤.
١١. إيضاح المكنون ٢/٤٦٨.
١٢. شذرات الذهب ٥/٢٢ - ٢٣.
١٣. منهل الأولياء ١/٢٠٠ - ٢٠١.
١٤. طبقات الشافعية الكبرى ٤/٤٥٣.
١٥. سير أعلام النبلاء ١٢/٥٨٤ - ٥٨٥.
١٦. بغية الوعاة ٢/٢٧٤ - ٢٧٥.
١٧. طبقات الشافعية / نهسهنوى ١/١٣٠.
١٨. إنباه الرواة ٣/٢٥٧ - ٢٦٠.
١٩. الأعلام ٦/١٥٢.
٢٠. معجم أعلام الكورد ٥٧٤ - ٥٧٥.
٢١. الشافي في شرح مسند الإمام الشافعي / يتشه كي ١/٧ - ٢٤.
٢٢. شهره فنامه / پهراويز ١٩٤.

مبارك يه حيا شاره زورى (١٢٠٥)

ناوى مباره كه كورى يه حياى كورى عبدالله ي كورى قاسمى شاره زورىه،
ناسراوه به قازى (ظهر الدين)، سالى ٥٢٥ك - ١١٣١ز له جزيره ي بوتان هاته دنيا،
پاشان چوو (موصول) لهوى نيسته جى بوو، سالى ٥٨٧ك - ١١٩١ز كوچى كرد.
سهرچاوه كان:

١. طبقات الشافعية الكبرى ٤/١٨٧.

۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۵۰.

مجالد یهزیدی چه رانی (۱۲۰۶)

ناوی موحالیده کوری یهزیده، خه لکی (چه ران) ه، فەرمووده ناسه کی گه پریده بووه، فەرمووده ی له یه حیای کوری سه عیدی نه نصاری گپرایته وه، سالی ۱۹۱ ک - ۸۰۸ ز کۆچی دوابی کردووه.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۱/۳۳۳.

محرم محمد مههد سیواسی (۱۲۰۷)

ناوی موحه رهمه کوری محهمه دی کوری چه سه نه، نازناوی نه بولبه ره کاته، مهزه بهی چه نه فی بووه، ته ریفه تی (خه له وه تی) بووه، نامۆژگاری خه لکانی کردووه، شهرحی کتییی (جامی) کردووه، ناسراوه به (محرم نه فهندی) سالی ۱۰۰۰ ک - ۱۵۹۱ ز کۆچی دوابی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۱/۴۰۰.

۲. هدية العارفين ۲/۵.

۳. إيضاح المكنون ۲/۳۸۹.

۴. معجم المؤلفين ۸/۱۸۰.

۵. معجم أعلام الكورد ۵۷۷.

محسن جه عفر سه لاسی (۱۲۰۸)

ناوی موحسینه، کوری جه عفری کوری محهمه دی کوری جه عفری کوری داودی کوری چه سه نه، نازناوی (نه بو طاهر) ه، خه لکی (سه لاس) ه، له (به غدا) دانیشتووه، زانایه کی پرواییکراو بووه، له لای نه بو حامیدی نه سفه رایینی خویندووه، شه ریفه تی لی فیربووه، زاته کی زیره ک و زهین تیژ بووه، ده سالان له مامۆستا چه سه نی

برای گچکه‌تره، له مانگی شه‌والی سالی ۴۳۶ك - ۱۰۴۵ز کۆچی دوابی کرد، نه‌بو عبدالله ی برای نویژی له‌سه‌ر کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. اللباب ۳/۲۹۹.

۲. الأنساب ۲/۱۲۷.

مه‌مه‌د ئاده‌م باله‌کی (۱۲۰۹)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری مه‌لا ئاده‌می کوری عبدالله ی کوری مه‌مه‌دی کوری یوسفی کوری عوسمانی کوری ئیلیاسی، کوری حوسینه، عه‌شیره‌تی (باله‌ك)ه، تیره‌ی (ئارونی)یه، ناسراوه‌به: (ابن ئاده‌م)، سالی ۱۷۵۰ز له گوندی (روسته) هاتووته دنیا.

خویندنی: له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چوو له‌لا ی مه‌لا مه‌مه‌د عبدالله بایه‌زیدی ماوه‌کی زۆر له خزمه‌ت نه‌و مامۆستایه‌ ماوه، هه‌روه‌ها له‌لایه‌ن نه‌و زانایانه‌ی خویندوو: مه‌لا ره‌سولی کورانی، مه‌لا عبدالله ی شیخانی، مه‌لا عبدالله ی گراوی، سالی ۱۷۷۸ز چوو (مه‌هاباد) زمانی فارسی به چاکی فی‌ربوو، گه‌راوه کوردستانی عێراق، له ته‌مه‌نی سی سالی‌دا زانسته‌کانی ته‌واو کرد، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، چهند حاشیه‌ی له‌سه‌ر کتیبانی خویندن دانا، سالی ۱۷۸۰ز حاشیه‌ی (لاری) نووسیه‌وه له‌گه‌ڵ چهند حاشیانی خۆی له‌سه‌ر نه‌و کتیه، ماوه‌ك مه‌لا بوو له (مه‌میخه‌لان)، سالی ۱۲۱۲ك - ۱۷۹۷ز حاشیه‌ی عبدالکریم له‌سه‌ر (مطول)ی نووسیه‌وه، سالی ۱۲۱۶ك - ۱۸۰۰ز باری کرد چوو گوندی (ناوبه‌رگه).

پله‌ی مه‌لایه‌تی: مامۆستا (ابن ادم) زانایه‌کی پایه‌به‌رز بوو، له هه‌موو زانسته‌کان دانراوی تایه‌تی هه‌یه، مه‌لایه‌ بژارده‌کانی وه‌ك مه‌لا نه‌سه‌هد حه‌یده‌ری و مه‌لا به‌حیای مزوری و مه‌لا عبدالرحمانی رۆژیانی هه‌موو بۆیان سه‌لماندبوو که ده‌ستکی بالای هه‌یه له زانیاری، له‌به‌ر نه‌و شوهرته‌ مصطه‌فا به‌گی کوری ئۆغر به‌گی میری سۆران داوای

کرد، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (رواندز) دایمه‌زراند به پیش نوێژ و ووتارخوێن و موده‌رریس و موفتی، له‌وێ ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه، ناوبانگی مه‌لا چاکی پێژ به‌لاوبۆوه. چه‌ند زانای مه‌زن له‌ خزمه‌تی پێگه‌یشتن، له‌وانه: مه‌لانا خالیدی شاره‌زوری، مه‌لا محهمه‌دی خه‌تی، مه‌لا عه‌لی وه‌سانی، مه‌لا عبدالله‌ی گه‌لالی، مه‌لا نه‌حمه‌دی کورێ، له‌گه‌ڵ زۆرانی تر.

مامۆستا (ابن ادم) له‌ (رواندز) ماوه، تا دوو سال تێپه‌ری له‌ حوکه‌مرانی محهمه‌د پاشای گه‌وره، له‌و کاته سالی ۱۸۱۵ز دلی له‌ پاشا ره‌نجا، رواندزی به‌جێ هه‌یشت، گه‌راوه‌ گونده‌کانی خوێان له‌ (باله‌کایه‌تی)، له‌ کۆتایی سالی ۱۸۲۱ز یان سه‌ره‌تای سالی ۱۸۲۲ز کۆچی دوایی کرد، له‌ گوندی (که‌ونه‌خان)ی نزیك (دیلزه) به‌ خاڪ سپه‌ردرا، نیستا گۆره‌که‌ی دیاره، زیاره‌ت ده‌کری.

دانراوه‌کانی: مامۆستا ابن ادم له‌وانه‌یه‌ سه‌د دانراوی خوێ هه‌بی، به‌لام به‌شیکێ که‌میان چاپ کراون، ده‌ستووسه‌کانیشی زۆربه‌یان نه‌ماون، نه‌وانه‌ی زاندراون، تۆمار کراون، نه‌مانه‌ن:

۱. شرح أثبات الواجب
۲. میقات المعقول في المنطق.
۳. شرح زيج نولوغ بیگ.
۴. تعليقات علی چغمینی.
۵. شرح خلاصة الحساب.
۶. التقویم
۷. تذكرة الأحياب في العمل بالاسطرلاب.
۸. مفتاح التنجيم في شرح التقویم.
۹. أسکال التأسيس.
۱۰. حاشیه علی شرح الروزنامه.

۱۱. تشریح السیارات.
۱۲. مفتاح المغیب فی العمل بالربع المجیب.
۱۳. مرآت المعقول.
۱۴. شرح الهدایة.
۱۵. تعلیقات علی السیوطی.
۱۶. تعلیقات علی دیباجة شرح الأنموذج.
۱۷. تعلیقات علی عصام الدین.
۱۸. تعلیقات علی شرح الجاره پەردی.
۱۹. تعلیقات علی عبدالغفور.
۲۰. حاشیة علی دیباجة حدائق الدقائق.
۲۱. مصباح الحافیة شرح نظم الکافیة، سالی ۱۸۱۶ز تهواوی کردوه.
۲۲. مرآة المأمول فی المنطق.
۲۳. حاشیة علی السیلکوتی والسید شریف.
۲۴. تعلیقات علی المطول.
۲۵. کتاب فی الوضع والبیان والآداب.
۲۶. تهذیب الأصول الی مدارک العقول، سالی ۱۲۰۶ک تهواوی کردوه له
۱۲۱۱ک شهرحی کردوه.
۲۷. تحریر البلاغة.
۲۸. سلسلة الذهب، له ۱۸۱۸ز تهواوی کردوه.
۲۹. مشکاة المنقول فی النحو والصرف والعروض والمنطق، سالی ۱۷۹۰ز تهواوی
کردوه.
۳۰. مجالس النوامیس، فی الموعظة، سالی ۱۲۳۱ک تهواوی کردوه.
۳۱. زبدة الأسرار.

۳۲. شرح ذات الشفا، به زمانی فارسی
۳۳. زایجهی صالحی، پیشکەشی کردووه، به نهمیر صالح بهگ.
۳۴. أجوبة عن أسئلة فقهية.
۳۵. قصيدة الواسطية.
۳۶. شرح القصيدة الواسطية.
۳۷. رسالة الناسخ والمنسوخ.
۳۸. دیوانی شیعر، نازناوی (ناجم)ی بۆ خۆی داناوه.
۳۹. هۆنراوهی (قصص الأنبياء والصالحين وسير الرسول).
۴۰. شەرحی ئەو هۆنراوه، سالی ۱۲۲۹ک تهواوی کردووه
- جگه لهو کورته حاشیانهی لهسهه نهو کتیبانهی خووارهوهی ههیه: عبدالله یهزدی، محمدامین جهه وحده، جامی شرح الکافیة، مصری علی شرح العزیز، ابن قاسم علی المصری، عصام فی الوضع، کمال شرح الشافیة: مهلا نههمدی کوری سالی ۱۸۱۳ز نووسیتیهوه.
- کورهکانی: مامۆستا (ابن نادم) جگه له مهلا نههمده ده کوری ههبوو، سهههتای ناوی ههموویان به وشهی (عبد) دهست یئدهکا: عبدالسلام، عبدالحکیم، عبدالغفور، عبدالقادر، عبدالواحد، عبدالکریم، عبدالحالق، عبدالعزيز، عبدالمناف، عبدالله.
- سههچاوهکان:
۱. نظم الحجج لإخراج مهج المنهج/ پیشهکی.
  ۲. عنوان المجد.
  ۳. أربیل فی مختلف العصور ۱۰۷ - ۱۳۰.
  ۴. علماء ومدارس فی أربیل ۱۰۲.
  ۵. بنهمالهه بهناوبانگی رواندز ۴۷ - ۶۶.
  ۶. الشیخ معروف النودهی ۱۰۳ - ۱۰۵.

۷. بوژاندنوهه ۲/۱۲۱ - ۳/۲۱۸/۱۲۶ - ۲۲۳ - ۲۴۶ - ۲۵۰ - ۶/۲۲۴.
۸. علماؤنا قی خدمة العلم والدين ۵۰۷ - ۵۰۹.
۹. محمد بن عبدالله الجلي ۸۶.
۱۰. دهنگی زانا، ژماره ۱۹۹۲، ۳۷ - ۴۱.

مجه مهلا ئیبراهیم نامیدی (۱۲۱۰)

ناوی مجه مهلا دهه، کوری ئیبراهیمی کوری نهحمدهی کوری شهرفه دینی نامیدییه، زانایه کی ناسراوی سهردهمی خوی بووه، کتیبی (عمدة العاملين لمرضاة رب العالمين)ی داناو به زمانی عههه بی پیشکهشی به عهلی پاشا کردوه، ههروهه (کواکب أنوار الأحمدية فی أسرار المعجزات الخمدية)ی داناو به زمانی تورکی، پیشکهشی به سولتان نهحمده خانی سیهم کردوه.

سهرچاوه کان:

۱. إيضاح المكنون ۴/۳۹۰.
۲. مشاهير الكورد ۲/۱۳۰ - ۱۳۱.

مجه مهلا ئیبراهیم نامیدی (۱۲۱۱)

ناوی مجه مهلا دهه کوری ئیبراهیمی کوری عبدالرحمانی نامیدییه، مهزهه بی حه نه فی بووه، سالی ۱۰۷۵ك - ۱۶۶۴ز له (دیمشق) هاته دنیا، چوار سالان بوو، باوکی کۆچی دوا بی کرد، له خزمهت مهلا عهلی موفقی برای پهروه ده بوو، پاشان چوو له لای مهلا چاکه کانی نهو سهردهمی خویندنه که ی برده سهر، سالی ۱۱۲۱ك کرا موفقی (دیمشق)، دوا بی کرا موده رریس له قوتابخانه ی سوله یمانیه.

دانراوه کانی: (شرح دلائل الخیرات) و (شرح حزب البحر) و (شرح طيبة النشر) و (شرح الجزري) و (دیوان الخطبة) و (سلسله الطريقة الشاذلية).

خووره وشتی: زاته کی بهریز بوو، سهر کرده و وهزیره کان خاتریان ده گرت، خه لکان خویشیان ده ویست، له بهرزه وهندی گهل نیشی ده کرد، باخه ل فراوان بوو، چاو

بئند بو، له مهتھی نهو گۆتراوه: {ید العمادی سماء ماطر وید ال(عباد) أرض تطلب مطرا}

منیش ده لیم به کوردی:

دهستی نامیدی ههوری پر باران دهستی تر نهززه پتویست به باران
 کۆچی دوایی: له ۸ی مانگی ذی الحجهی سالی ۱۱۳۱ک - ۱۷۱۹ز
 کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. سلك الدرر ۱۷/۴ - ۲۳.
۲. الأعلام ۱۹۵/۶.
۳. معجم المؤلفين ۲۰۶/۸.
۴. معجم أعلام الكورد ۵۹۱.
۵. علماءنا في خدمة العلم والدين ۵۰۹ - ۵۱۱.
۶. مشاهير الكورد ۳۵۳.

مهلا مهلا ئیبراهیم جزیری (۱۲۱۲)

ناوی مهلا مهلا کۆی ئیبراهیمی کۆری نه بو به کری کۆری ئیبراهیمی کۆری
 عبدالعزیزه، ناسراوه به (ابن الجزری)، سالی ۶۵۸ک - ۱۲۶۰ز هاتوته دنیا، له
 (دمشق) دانیشتوو، کتیبی (تاریخ دمشق) ی داناو، سالی ۷۳۹ک - ۱۳۳۸ز کۆچی
 دوایی کردوو.

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۹۳/۱۴.
۲. الدرر الكامنة ۳۰۱/۳.
۳. علماءنا في خدمة العلم والدين ۴۷۵ - ۴۷۶.
۴. معجم المؤلفين ۱۹۴/۸.

۵. شذرات الذهب ۶/۱۲۴.
۶. مشاهیر الكورد ۲/۱۳۶.
۷. هدية العارفين ۶/۱۵۰.
۸. إيضاح المكنون ۱/۲۱۲.
۹. الأعلام ۲/۱۱۲ / ۶/۹۷ - ۱۸۹.
۱۰. معجم أعلام الكورد ۵۹۲ - ۵۹۳.

محمه مهلا نيراهيم جزيري (۱۲۱۳)

ناوی محهمه دهه، کوری نیراهیمی کوری محهمه دی کوری عهلی کوری جزیریه، نازناوی (شهمه دینه)، زانایه کی روو له خوا بووه، دهرسی له لای مامۆستا (ابن الحجاز) خویندووه، له ۱۹ ی مانگی شهووالی سالی ۸۰۳ ک - ۱۴۰۱ ز کۆچی کرد. سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۷/۳۴.
۲. معجم أعلام الكورد ۵۹۳.

محمه مهلا نيراهيم زفنگي (۱۲۱۴)

ناوی محهمه دهه، کوری نیراهیمه خه لکی گوندی (زفنگه) ناوچهی (بۆتان)، ناحیهی (فندک) چیاى (بالۆ) نزیك (دیاربه کر)، له (سعیرت) دهستی کرد به خویندن، پاشان چوووه گوندی (نورشین) نیوان (به دلیس) و (مووش) لای سهیدا وهرقانسی و مهلا عبدالقهاری نهوهی مهلا خه لیلی سعیرتی، ماوه کیش چوووه لای مهلا عبدالقادری ذولقهید، ماوه لهوئی تا ئیجازه ی مهلا به تی وهرگرت.

له قوتابخانهی (ره حیمیه) و (سعیرت) کرا موده رریس، دوایی کرا مه لای مزگه وتی (مهلیح)، پاشان چاوه کانی له دیتن کهوتن، چوووه گوندی (بنیرفی) لهوئی ماوه ی بیست و سێ سالان به نابینایی دهرسی ده داوه، دوایی چوووه گوندی (زفنگی) سالی

۱۳۳۲ك - ۱۹۱۳ز کۆچی دواى کرد، مهلا نههمدی کوری موڤتی قامیشلی شهرحی دیوانی شیخ نههمدی جزیری کردووه به عهرهیی.

سهرچاوه: العقد الجوهري شرح دیوان الشيخ الجزري / پیشه کی - أ - .

مهلا مهلا نیراهیم ژهنگاری (۱۲۱۵)

ناوی مهلا مهلا، کوری نیراهیمی کوری نه بو به کری کوری نیراهیمی ژهنگاریه، ناسراوه به (شازهلی)، له (نهسکهندهریه) نیشته جی بووه، دهرسی له لای حهسهنی کوردی و زهینهب خانی کچی شوکر و چهندانی تر خویندووه پاشان دهرسی به ماموستای فهرموده ناس حافیزی عیراقی داوه، له سه رهتای سالی ۷۵۹ك - ۱۳۵۷ز کۆچی دوايي کردووه له (نهسکهندهریه).

سهرچاوه: الدرر الكامنة ۳/۳۰۱.

مهلا مهلا نیراهیم ژهنگاری (۱۲۱۶)

ناوی مهلا مهلا، کوری نیراهیمی کوری ساعیده، له (ژهنگار) هاتووته دنیا، له (قاھیره) نیشته جی بووه، زاته کی زۆرزان و زیرهك و به توانا بووه له ژمیریاری و حیکمهت و میژوو و نهدهب شارهزا بووه، له تهفسیری قورنانی پرۆز دانراوی ههیه، له دکتۆری یه کهمی چهرخه خۆی بووه، نهو دهرمانی به نهخۆشانی ده دا سوود بهخش بوون، نه گهر حکومهت دهرمانه کی بو نهخۆشان کریبا، ده بووايه له پیشدا ماموستا بیینی و بریار بدا، نه گهر نا کرین و فرۆتنی قهدهغه کرا بوو.

ماموستا ژهنگاری زاته کی پاک و خاوین و بوو، زۆر له نهندامی خۆی و له جل و بهرگی نهسه کهی دهخهفتی، سالی ۷۴۹ك - ۱۳۴۸ز به نهخۆشی (طاعون) کۆچی دوايي کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۷۳ - ۴۷۴.

۲. البدر الطالع ۲/۷۹ - ۸۰.

۳. معجم المؤلفین ۸/۲۰۰ - ۲۰۱.
۴. هدیة العارفين ۲/۱۵۵.
۵. كشف الظنون ۱/۶۶.
۶. الأعلام ۳/۲۰۷.
۷. الدرر الكامنة ۳/۲۷۹ - ۲۸۰.
۸. إيضاح المكنون ۲/۶۹۲.

مهلا مهلا نیراهیم سهربالا (۱۲۱۷)

ناوی مهلامهده کوری نیراهیمی کوری چهسهنه، ناسراوه به (سهربالا) نریک (حبتون)، یاقووت دهلتی: {حبتون: چیایه که له دهووربهری موصل} منیش دهلتیم: سهربالا: دوورنیه، سهربالته بی، پالته: کهسیکه درونه دهکا، کشتو کال به داس دهدروی، وه سهرۆکه کهیان (سهربالهیه).

ئین مستهفی دهلتی: زانایه کی کوردی شهرع زان بووه، کیتی (مختصر اصول الدین علی مذهب أهل السنة) ی سالتی ۱۴۷۱ك - ۱۰۷۸ز لهلای چهسهنه مهلامهدی نورمهوی خویندوووه، خوئی نووسیویهتی ئەم کتیبهم بیت به بیت له سهههتاوه تا کۆتایی ههههمووم لهلای دانهرهکهی خویند، مامۆستا عیساى کورپی لهل، سالتی ۱۵۱۰ك پشتگیری ئەو زاناییهی سهههوهی کردوووه، وه له دوای نووسراوه که ئەو پشتگیرییهی نووسیوه.

سهههچاوهکان:

۱. تاریخ آرییل ۱/۲۷۵.
۲. معجم البلدان ۲/۲۱۱.
۳. معجم أعلام الكورد ۵۹۲.
۴. الإكليل في محاسن آرییل ۷۷.

مهلا مهلا ئیبراهیم سروجی (۱۲۱۸)

ناوی مهلامهده، کوری ئیبراهیمی کوری عبدالغنی، خه لکی (سروجه) له کوردستانی تورکیا، سالی ۱۲۳۷ ک - ۱۲۳۹ ز هاته دنیا، زانایه کی شافیعی مهزهه بوه، ماوه ک کرا قازی، چهند دانراوی خوی هه نه، سالی ۷۱۰ ک - ۱۳۱۰ ز کۆچی کرد. سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۲۳.

۲. معجم المؤلفین ۸/۲۰۷.

مهلا مهلا ئیبراهیم سعیرتی (۱۲۱۹)

ناوی مهلامهده، کوری ئیبراهیمی کوری عومدیری سعیرتی یه، چوویته (دیمشق) لهوی کرایته ووتارخوین، دواپی چوویته (میسر)، لهویش ماوه ک ووتارخوین بوه، دواپی کرایته جینگری قازی بهدره دینی ژهنگاری، ماموستا زاته کی زیبه ک و زمان رهوان و بیرتیز و میشک فراوان بوه، دیوانی ووتارخویندن و دیوانی شیعری ههیه، سالی ۶۶۸ ک - ۱۲۶۹ ز کۆچی دواپی کردوه. سهرچاوه: معجم المؤلفین ۸/۲۱۱.

مهلا مهلا ئیبراهیم شنۆیی (۱۲۲۰)

ناوی مهلامهده، کوری ئیبراهیمی کوری حوسینی کوری عهلی کوری حهسه نی شافیعی یه، خه لکی (شنۆیه) زانایه کی شرع زان بوه، هاتوته ههولتیر له گوندیک له وکاته ناسرابوو به (کویر) ووتاری داوه، لهوانهیه ناحیهی (گوپ) بی. سهرچاوه: تاریخ اربیل ۱/۷۰.

مهلا مهلا ئیبراهیم عهبدالانی (۱۲۲۱)

ناوی مهلامهده کوری مهلا ئیبراهیمی کوری قادری کوری عبدالله یه، نهتهوهی رهسولی زهکیه، سالی ۱۹۰۹ ز له (کۆیه) هاته دنیا، قورنانی پرۆزی له خزمهت باوکی خهتم کرد، پاشان باریان کرد بۆ (جلبهسهر)، ماوه ک لهویتی خویند، دواپی گهرانهوه

(کۆیه)، چوو له لای مهلا تهوفیقی نیمام، دوایی چوو مزگهوتی مناره، لای مهلا عهلی باداره، دوایی چوو مزگهوتی مهلا جامی، لای مهلا صادق مهلا نهحمده، دوایی چوو مزگهوتی بایز ناغا لای مهلا نهحمده بههانهدین، دوایی چوو مزگهوتی گهوره لای جهنابی مهلا محهمدهدی جهلی، پاشان چوو (که رکوک) لای مهلا عومدهری ئومدهرگومبهت، ماوه له خزمهتی تا نیجازهی مهلا یهتی وهرگرت.

مهلا یهتی: گهراوه (کۆیه) بووه مهلا له مزگهوتی (حهتک)، ماموستا، جگه له مهلا یهتی شاعیریش بووه، بۆ غونه بهبۆنهی (نهوڕۆز) دهلتی:

نهم چهژنه موبارهك بى	بۆ كوردی ته دارهك بى
دلیان له تهكى يهك بى	بروا خهم و ئالۆزه
گشتیان به (دلاوه) بن	دجۆشی (سهماوه) بن
نهك پێوه جهماوه بن	سهرقۆزی بن ئالۆزه
☆ ☆ ☆ ☆	☆ ☆ ☆ ☆

(دلاوه) نازناوی ماموستایه، وه سالی ۱۹۷۰ ز كۆچی دوایی كرد.

سهرچاوه: دهستووسی مهلا نهوهری سعاتچی.

محهمهد ئیبراهیم گۆرانی (۱۲۲۲)

ناوی محهمده، كورپی ئیبراهیمی كورپی حهسهنی كورپی شههابه دینی شاره زورییه، نازناوی (نهبو طاهره)، سالی ۱۰۸۱ ك - ۱۶۷۰ ز له (مه دینه) ی پرۆز هاته دنیا، خویندنی له خزمهت باوکی مهلا عبدالره سولی بهرزنجی برده سهه، بهردهوام دهرسی ده داوه، سودی قوتایانی زۆر بوو، له (مه دینه) ی پرۆز كرا موفتی شافیعیه كان، سالی ۱۱۴۵ ك - ۱۷۳۲ ز كۆچی دوای كرد.

دانراوه كانی: چهند دانراوی خوئی هه نه، له وانه: (منتخب كنز العمال) و (الرقائق) و (شرح شواهد الرضى).

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا قي خدمة العلم والدين ۵۰۳.
۲. معجم المؤلفين ۸/۱۹۶.
۳. هدية العارفين ۲/۳۲۱.
۴. معجم المؤلفين ۵/۳۱ - ۳۲.
۵. الأعلام ۶/۱۹۵.
۶. سلك الدرر ۴/۲۷.
۷. معجم أعلام الكورد ۵۹۱.

مهلا مهلا ئیبراهیم کوردی (۱۲۲۳)

ناوی مهلامهده، کوردی ئیبراهیمی کوردی عبدالله یه، سالی ۷۴۷ک - ۱۳۴۶ز له قودس هاته دنیا، پاشان چووه (قاھیره)، دوایی چووه (مهککه) ی پرۆز، زاته کی مهزهب شافعی بوو، بهرهوام خهریکی خواپه رستی بوو، شهوان نه ده نووست، جار وابوو چوار پرۆژان به یهك دهستوتیز نویتزی ده کرد، سه فهری کرد بو (شام) و (یهمهن) و (عراق)، سالی ۸۱۱ک - ۱۴۰۸ز کوچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۶/۲۳۱ - ۲۳۲.
۲. جامع کرامات الأولیاء ۱/۲۵۴ - ۲۵۵.
۳. شذرات الذهب ۷/۹۳.
۴. مشاهیر الكورد ۳۶۱.

مهلا مهلا ئیبراهیم وانی (۱۲۲۴)

ناوی مهلامهده، کوردی ئیبراهیمی کوردی مهلامه دی کوردی نه حه ده، خه لکی (وان) ه له کوردستانی تورکیا، له ۲۱ ی جیمادی یه کهم، سالی ۶۸۴ک - ۱۲۸۵ز له (دیمشق) هاته دنیا، زانیه کی فهرمووده ناس بووه، سه فهری کردووه، بو (مهککه) و

(مهدينه) و (حلهب)، سې جاران چوويته (ميصر)، گهرايتهوه بو (دمشق)، سالي ۷۳۵ك له مانگي مهولود ۱۳۳۴ز كۆچي دوايي كرد.

سهرچاوه كان:

۱. الدر الكامنة ۳/۲۹۳.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۷۴ - ۴۷۵.

۳. معجم المؤلفين ۸/۲۱۴ - ۲۱۵.

محمد مهدي نيراهيم ههكاري (۱۲۲۵)

ناوي محمد مهدي كوري نيراهيمي كوري نهصري (ههكاري) به، سالي ۶۸۵ك - ۱۲۸۶ز هاته دنيا، مهزهبي شافيعي بووه، له (دمشق) دابهزيوه، خهريكي خويئدني فهرمووده بووه، كتبيي (التنبيه) ي ههموو له بهر كردوووه، شهرع زان و موفتي بووه، دهري داوه و نيجازهي داوه، له زانباري ژميرباري نازا بووه، له ۹ي مانگي ذي القعدة سالي ۷۵۹ك - ۱۳۵۸ز كۆچي دوايي كردوووه.

سهرچاوه كان:

۱. الدر الكامنة ۳/۲۷۹.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۷۳.

محمد مهدي نيراهيم ههوليري (۱۲۲۶)

ناوي محمد مهدي، كوري نيراهيمي كوري موسليمي كوري سملاني ههوليري به، سالي ۵۶۰ك - ۱۱۶۴ز له (بهغدا) هاته دنيا، له (ههولير) دهري داوه سالي ۶۲۹ك - ۱۲۳۱ز چووه (دمشق)، گهراوه (ههولير)، ههري لهوي له مانگي ره مهزاني سالي ۶۳۳ك - ۱۲۳۶ز كۆچي دوايي كرد.

سهرچاوه كان:

۱. شذرات الذهب ۵/۱۶۱.

۲. سير اعلام النبلاء ۱۳/۲۱۱.

٣. تاریخ آرییل ١/٢١٤ / ٢/٣٦٦.

٤. آرییل فی مختلف العصور ٧٥.

٥. معجم اعلام الکورد ٥٩٢.

مهله مهله نه بویه کر خاپوری (١٢٢٧)

ناوی مهله مهله کوری نه بویه کری کوری عه باسی کوری عه سکری خاپوریه، سالی ٦٩٣ ک - ١٢٩٣ ز هاتوته دنیا، له (میسری خویندوو، زانایه کی شهرع زان بووه، له (طهرا بلس) دهرسی داوه، هه له وی کرایته قازی نیجازه ی فهتوای به چه ند که سان داوه، له ١٧ ی مانگی (محرم) ی سالی ٧٦٩ ک - ١٣٦٧ له (طهرا بلس) کۆچی دوایی کرد، کتییی (فوائد) ی داناوه.
سهرچاوه کان:

١. شذرات الذهب ٦/٢١٦.

٢. معجم المؤلفین ٩/١١٠.

٣. علماؤنا فی خدمة العم والدين ٤٧٨.

مهله مهله نه بویه کر ژهنگاری (١٢٢٨)

ناوی مهله مهله، کوری نه بویه کره، نازناوی (مهیدین) ه، خه لکی (ژهنگار) ه، له مزگه وتی خو شه ویست (درودی خوای لی بی) له (مه دینه) ی پیروز بانگدهر بووه، ههروه ها دهرسی شه ریعتی مهزه بی هه نه فی داوه، زاته کی ده نگخۆش و به دین و خولق خۆش بووه، سهر کرده کان ریتزیان گرتوو، له نیسی خه لکان زۆر خوی ماندوو کردوو، سالی ٧٥١ ک - ١٣٥٠ ز کۆچی دوای کردوو.
سهرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ٤٧٩.

مهله مهله نه بویه کر سورانی (١٢٢٩)

ناوی مهله مهله، کوری نه بویه کری کوری مهلا مهله دی کوری سوله یمانی هه نه فییه، سالی ١٠٨٤ ک - ١٦٣٩ ز کۆچی دوایی کردوو.

چهند دانراوی ههیه، لهوانه:

١. (شرح الطريقة المحمدية) ی محمهد پیر عهلی: سهههتایه کهه ی به (الحمد لله الذي جعلنا أمة خير أمم) دهست بی دهکات، سالتی ١٠٦٣ ک تهواوی کردوه.
  ٢. شرح الكواكب الدرية: شهرحی قهسیده ی بوردییهه، سهههتایه کهه ی به (الحمد لله الذي أوجد الموجودات...) دهست بی دهکا، له مانگی رهههزانی سالتی ١٠٤٨ ک – ١٦٣٩ ز تهواوی کردوه.
- سهههچاوه کان:

١. له (هدية العارفين) و (علماؤنا...) ناوی به نهبویه کر محمهد تۆمار کراوه.
٢. معجم المؤلفين ٩/١١٠
٣. كشف الظنون ٢/١٣٣٥

محه مههد نهبویه کر شه قلاوهیی (١٢٣٠)

ناوی محه مهده، کوری نهبویه کری شافیعی یه، خههکی شاری (شه قلاوه) یه، زاته کی بهرز و به توانا بووه، له زاینه کانی (نهقلی) دهستی بالا بووه، چوویته دیمشق، لای شیخ عهلی داغستانی فهرووده ناس خویندویهتی، کرایته پیش نویتز له مزگهوتی (نهمهوی)، له قوتابخانه ی سولهیمان پاشا دهرسی داوه، زاته کی له خواترس و خواپههست بووه، دنیاداری نه کردوه، به پیمان چوویته ههج، له رۆژی دووشهمه ی مانگی مهولود، سالتی ١١٨٩ ک – ١٧٧٥ ز کۆچی دوا ی کرد، له گۆرستانی (الصالحية) به خاک سپیردرا.

سهههچاوه کان:

١. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٥٠٩.
٢. علماء ومدارس في أربيل ١١٠.
٣. سلك الدرر ٤/١٦.
٤. مشاهير الكورد ٢/١٢٩.
٥. الإكليل في محاسن أربيل ٢٦٤.

٦. معجم أعلام الكورد ٥٨٠ - ٥٩٤.

مه‌مه‌د نه‌بویه‌کر ماردینی (١٢٣١)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری نه‌بویه‌کری کوری مه‌مه‌دی کوری عوسمانی کوری نه‌مه‌دی کوری عومهری کوری سه‌لامه‌ی (ماردینی) به، سالی ٧٥٧ك - ١٣٥٦ز هاته دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، زانیاری له چهند زانایان وه‌رگرت، کتیه‌کی زۆری له‌به‌ر کرد، ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه، پاشان دلی له نه‌بو طاهیری سه‌مه‌رقه‌ندی نیشا، باری کر بو (حه‌له‌ب)، ماوه‌ک له‌وی ماوه، دوا‌یی گه‌راوه (ماردین) دووباره ده‌ستی به ده‌رسدانه‌وه کرد، مامۆستا زانایه‌کی زیره‌ک و به توانا و شاعیر بو، له ریزمانی عه‌ره‌یی و مه‌عانی ده‌ستی بالا بو، له ٨٧٣ك - ١٤٦٨ز کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: الضوء اللامع ٧/١٧٢.

مه‌مه‌د نه‌بویه‌کر مه‌ره‌شی (١٢٣٢)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری نه‌بویه‌کره، ناسراوه به (سجاقلی)، حه‌نه‌فی بووه، له زانسته‌کان شاره‌زا بووه، ته‌ریقه‌تی له شیخ عبدالغنی نابلسی وه‌رگرتووه، سالی ١١٥٠ك - ١٧٣٧ز کۆچی دوا‌یی کردووه، نه‌و کتیه‌نه‌ی داناون: (غایة البرهان في بيان أعظم آية القرآن (في تفسير آية الكرسي))، (حاشية على شرح العقائد لسعدالدين التفتازاني)، (ترتيب العلوم، تسهيل الفرائض)، (تهذيب القراءة).

سه‌رچاوه‌کان:

١. هدية العارفين ٢/٣٢٢.

٢. معجم المؤلفين ٩/١١٨ - ١١٩.

مه‌مه‌د نه‌بولقاسم هه‌رانی (١٢٣٣)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری نه‌بولقاسمی هه‌رانی به، له (میسر) هاته دنیا، میژوونووس و شاعیر بو، کتیه‌یی (التاریخ)ی داناوه، سالی ٤٢٠ك - ١٠٢٩ز کۆچی دوا‌یی کردووه.

سەرچاوه: معجم المؤلفين ١/١٣٨.

معه مههد نه حمهد (ابن الظهير) (١٢٣٤)

ناوی محهمده، کورپی نهحمهدی کورپی عومهدری کورپی نهحمهدی کورپی نهبو
شاکره، نازناوی (مهجدهدینه)، سالی ٦٠٢ ک - ١٢٠٥ ز له (ههولتیر) هاتوته دنیا، بو
خویندن چووینه (بهغدا)، دواپی چووینه (دیمشق)، لای ماموستا (سهخاوی) و لای
حدهفیه کانی خویندوو، له قوتابخانهی (قیمازیة) دهرسی داوه، له نهدهبیات دهستی بالا
بووه، دیوانی شعیری ههیه، به دوو بهرگ، سالی ٦٧٧ ک - ١٢٧٨ و له دیمشق کۆچی
دواپی کردوو.

سەرچاوه کان:

١. فوات الوفیات ٣/٣٠١.
٢. الأعلام ٦/٢١٨.
٣. معجم أعلام الكورد ٥٩٦.
٤. أربیل في مختلف العصور ٩٣.
٥. أربیل في العهد الاتابكي ٢٥.
٦. هدية العارفين ٦/١٣٣.
٧. مشاهير الكورد ٢/١٢٤ - ١٢٥.
٨. معجم المؤلفين ٨/٣٠٢.
٩. البداية والنهاية ١٣/٢٨٧.
١٠. شذرات الذهب ٥/٣٥٩.
١١. كشف الظنون ١/٧٦٧.

معه مههد نه حمهد نه خلاطی (١٢٣٥)

ناوی محهمده، کورپی نهحمهدی کورپی عوسمانی کورپی سیاوشه، خه لکی
(نهخلاطه)، سالی ٦٤٤ ک - ١٢٤٦ ز هاته دنیا، زانیه کی به دین و دیمهن ریک و چاک

بووه، ماوهی چل سالان له (کولاسه) پیتش نویتز بوو، دوایی کرا ووتارخوین له ٨ی مانگی شهووالی سالی ٧٠٦ک - ١٣٠٧ز کۆچی دوای کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

١. البداية والنهاية ١٤/٤٧.
٢. شذرات الذهب ٦/١٤.
٣. علمائنا في خدمة العلم والدين ٤٧٧ - ٤٧٨.

محمەد ئەحمەد بەرزنجی (١٢٣٦)

ناوی محەمەده، کورپی ئەحمەدی بەرزنجی، زانایه‌کی به‌ناوبانگ بووه، له تەفسیر و فەرمووده و فەتوا دەستی بالا بووه، له (مه‌ککه)ی پرۆز ووتارخوین بووه، له (مه‌دینه)ی پرۆز موفقی شافیعی به‌کان بووه، له جه‌نگی جیهانی یه‌که‌م چووه (دیمشق)، ماوه له‌وی تا سالی ١٣٣٥ک - ١٩١٦ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی چیا‌ی قاسیون به‌خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: نثر الجوهر والدرر ٢/١٠٢٧.

محمەد ئەحمەد چه‌رانی (١٢٣٧)

ناوی محەمەده، کورپی ئەحمەدی کورپی عبدالله ی کورپی ئەبو فەرەجی کورپی عه‌لی کورپی سه‌رایای کورپی وه‌لیدی چه‌رانی یه، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، سالی ٦٩٠ک - ١٢٩١ز هاته دنیا، شه‌رحی (مختصر الخرقی) کردووه، کتییی (الفنون)ی داناوه، سالی ٧٤٩ک - ١٣٤٨ز کۆچی دوایی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. شذرات ٦/١٥٧.
٢. هدية العارفين ٦/١٥٦.
٣. معجم أعلام الكورد ٥٩٦.
٤. معجم المؤلفين ٨/٢٨٢.

٥. الذیل علی طبقات الحنابلة ٤٢٤٢/٤.

محمد مهده نه حمده جه رانی (١٢٢٨)

ناوی محمد مهده، کوری نه حمدهی کوری عهلی کوری بیشره، خه لکی (حهران، ه)، له (حلهب) دانیشتره، له لای چهند زانایانی خویندوه، دهرسی فرموده ی داوه، له ٧٠٦ ک - ١٣٠٦ ز هاته دنیا، له (٧٧١ ک یا ٧٧٢ ک) - (١٣٦٩ ز یا ١٣٧٠ ز) کۆچی دوا ی کرد.

سهرچاوه: الدرر الکامنه ٣/٣٣٩.

محمد مهده نه حمده حصکه فی (١٢٢٩)

ناوی محمد مهده، کوری نه حمدهی کوری محمد مهده، نازناوی شه مهدهینی ئین مه لایه خه لکی (حصن کیفا، یه)، له (حلهب) دانیشتره، میتزووناس و شاعیر بووه کتیبانی (نهاية الأرب في ذکر ولاية حلب) و (رسالة في إسلام أبوی رسول الله صلی الله علیه وسلم) ی داناوه.

سهرچاوه کان:

١. معجم المؤلفین ٩/١٥.

٢. هدية العارفين ٢/٢٦٥.

محمد مهده نه حمده خاکی (١٢٤٠)

ناوی محمد مهده کوری نه حمده، ناسناوی (خاکی) یه، سالی ١٢٥٥ ک - ١٨٣٩ ز له گوندی (نه حمده برنده) ی سهر به (هه له بجه) هاتوته دنیا، دهستی کرد به خویندن، دوا ی چووه (سلیمانی) لای مهلا محمد مهدهی (مه حوی)، پاشان چووه (سنه) له وی کۆتایی به قوناغه کانی خویندن هینا، گهراوه (سلیمانی) له بهر نه رکی ژیبانی و هه لئه سورانی گوزهرانی ماوه ک بووه فرمانبهری کشتو و کال له (سهر چنار)، (خاکی) خوشنوس بوو، نایه ته کانی قورنانی پیروزی بو براده رانی دنو و سیه وه نه وانیش ده جامیان ده گرت و به مالیان وه ده کرد، بو پاراستنی (چاوزار).

خاکی مز‌گه‌وتی تایه‌تی خۆی هه‌بوو، کاروباری مه‌لایه‌تی لی نه‌نجام ده‌دا، چهند فه‌قیان هاتوو‌چۆی مالیان ده‌کرد، بو‌خویندنی عه‌ره‌یی و فارسی، له‌وانه: مه‌لا مه‌حمودی (بیخود)، شیخ سه‌لام، مه‌لا محیه‌دین، خواجه نه‌فه‌ندی مه‌لا حه‌مه سه‌عیدی دیلزیه‌یی، مه‌لا خالیدی (مه‌حوی)، مه‌لا عارف مستو.

(خاکی) زاته‌کی خاوه‌ن هه‌ست و بیر بوو، شاعیره‌کی چاک بوو، سوارسوارانی له‌گه‌ل شاعیره چاکه‌کانی وه‌ک (مه‌حوی) کردوو، شیعری کوردی و فارسی هه‌یه، فه‌سیده‌کی کوردی به‌خۆشه‌ویست (درودی خۆای لی بی) دا هه‌لگوتیه، له‌پله‌ی به‌رزی ره‌وانبێژی دایه، کیشی خۆش و سوار، و مانا و ناوه‌روکی به‌تام و بۆیه، چاوی له‌قه‌سیده‌ی (به‌حری نوری) مه‌حوی کردوو، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌لی:

بیارینی خودا بارانی هه‌رچی فه‌یز و ئیحسانه

له‌سه‌ر نه‌و باعسی خه‌لق و گوزیده‌ی جه‌معی نه‌کوانه

ده‌می صوبجی نه‌زه‌ل دا‌کا، هه‌تا شامی نه‌به‌د برژی

به‌یه‌ک تاوینی نه‌کو تاوتاو وه‌کو تاوی به‌هارانه

به‌سۆزه‌ی نه‌ونه‌سیمی گۆل، شه‌میعی لوتفه‌وه دا‌کا

نه‌سیمی نیسه‌تی حه‌ق، دانه‌ییکی کا به‌سه‌د دانه

له‌لاله‌ی رووی خۆی و سه‌بزه‌ی سه‌حابه‌ی ژاله‌ سابری

هه‌زاری وه‌ک من و تو، بین هه‌زاری نه‌و گۆلستانه

مانای ووشه‌کان: (گوزیده): هه‌لبێزاده، (نه‌کوان): بونه‌وه‌ر، (نه‌زه‌ل): بی

سه‌ره‌تا، (نه‌به‌د): بی کۆتا، (سۆزه): کزه‌با، (نه‌سیم): بای نه‌رم، (نه‌و نه‌سیم): نه‌سیم

نوی، (گۆل شه‌میم): بۆنی گۆل (لاله): گۆله‌سۆره، (ژاله): شه‌ونم، (سا): وه‌ک دانه‌ی

شه‌ونم. نه‌م قه‌صیده‌یه سالی ١٩٧٨ز له‌چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌شه‌رحی

شیخ محه‌مه‌دی (خال) له‌(به‌غدا) چاپ کرا.

شیخ محهم‌دی خال ده‌لی: {مه‌لای همه سووری خانه‌قا، به‌بۆنه‌ی نه‌خۆشی
چوو ه سەردانی خاکی، خاکی مژده‌ی پێدا که دویتنی شهو له خه‌ودا به‌ خزمەت هه‌زرتی
پتغمه‌به‌ر (درودی خوای لی بی) گه‌یشتم، فه‌رمووی: خاکی قه‌سیده‌که‌تم پێ گه‌یشت، پاش
نه‌و خه‌ونه (خاکی) به‌ک رۆژ ژیا کۆچی دوا‌ی کرد، سالی ١٣٢٦ک - ١٩٠٨ز
رووداوێک: جاره‌ک (خاکی) له‌گه‌ل فه‌قیان، گه‌مه‌ی (به‌کبازی) ده‌کا، به‌جی
ده‌مین، له‌ناو نه‌وانیش وایاره: نه‌وه‌ی به‌جیما، ده‌ب پشت دابنی، تا هه‌موو له‌سه‌ر پشتی
بازبده‌ن، به‌و گه‌مه‌ ده‌لتین (سینگه‌باز)، له‌وباره‌یه سەید نه‌حمەدی نه‌قیبی که‌رکوک (خ) به
شیر سەرکۆنه‌ی ده‌کا، ده‌لی:

له‌ مه‌یدانی عیاده‌تدا به‌ جیما هه‌ر که‌سی بی شه‌ک

به‌ دايم چاو به‌ره‌ژیره، ده‌بی مه‌هتوک و ريسوايی

(خاکی) نامه‌که‌ی به‌ ده‌ست ده‌گا و به‌م شیره‌ وه‌لامی ده‌داته‌وه:

نه‌گه‌ر ده‌رویش، نه‌گه‌ر سو‌فی له‌ ته‌کیه و خانه‌قادا بی

گه‌دا بی یاخۆ پاشایی، خه‌لیفه، یاخۆ، وه‌ستایی

له‌ عه‌رصه‌ی که‌وشه‌کا جیما، وه‌کو دابه‌ ده‌بی، دایی

ده‌بی سەر حیز و مل کز بی، ده‌بی داماو و ريسوايی

قوبول نایی، به‌ هه‌یج بابی، که‌ کور دابنی، له‌ جی، بابی

نه‌گه‌ر سوخته، مه‌لای جی هه‌یشت، مه‌لا مل که‌چ، نه‌بی نایی

{له‌ مه‌یدانی عیاده‌تدا به‌ جیما هه‌ر که‌سی بی شه‌ک

به‌ دايم چاو به‌ره‌ژیره، ده‌بی مه‌هتوک و ريسوايی}

سه‌رچاوه‌کان:

١. میژووی نه‌ده‌بی کوردی ٤/٥٩٩ - ٦٠١.

٢. مه‌لا محهم‌دی خاکی ٩ - ١٥.

٣. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ٥٢٨ - ٥٢٩.

٤. تاریخ السلیمانیه ٢٨١ - ٢٨٢.

مه‌مه‌د نه‌حه‌د خه‌تی (١٢٤١)

ناوو نژادی: تا ئیستا نه‌مدیتووو نووسهران زنجیره‌ی باب و باپیرانی ماموستای خه‌تی یان به‌بوخته‌یی نووسیبی، به‌لام من له‌رینگای کس و کاره‌کانی که له‌گه‌ره‌کی مه‌لایان له‌(هه‌ولێر) داده‌نیشتن بهم شیوه‌یه‌ بۆم ساغ بۆوه: ناوی مه‌لا مه‌مه‌ده کوری مه‌لا نه‌حه‌دی کوری عبدالرحمانی کوری ئیسماعیلی کوری شیخ سوله‌یمان، سالی ١٧٨٥ز له‌گوندی (خه‌ته) هاته دنیا، نه‌و به‌ره‌بابه‌ ناوده‌بردین به: (شیخ سوله‌یمانی) له‌به‌ر شیخ سوله‌یمانی باپه‌ر گه‌وره‌یان، که له‌(خه‌ته) بووه، له‌وی کۆچی دوای کردوو، ئیستا گۆرستانه‌که به‌ناوی نه‌و ده‌ناسری.

خویندنی: ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌چه‌ند مه‌دره‌سانی خویند، له‌قوناغی موسته‌عیدی چوو له‌لای چه‌ند زانای پایه‌به‌رزنی نه‌و سه‌رده‌می، له‌وانه: ماموستا مه‌مه‌د (ابن نادم) باله‌کی، ماموستا نه‌بو به‌کری میرۆسته‌مه‌ی، ماموستا عبدالرحیمی زیاره‌تی، له‌قوناغی کۆتایی چوو له‌لای مه‌لا عبدالرحمانی رۆژیانی ماوه‌ له‌وی تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

پله‌ی مه‌لایه‌تی: زانایه‌کی به‌رز و به‌توانا بووه، پسه‌پۆری هه‌موو جووره‌ زانسته‌کان بووه، سالی ١٨١٥ز مه‌مه‌د پاشای رواندز کردیه‌ موفتی گشتی هه‌موو ناوچه‌ی سووران، زانایان بۆیان سه‌لماندوو که ماموستای هه‌موویانه، شیخ مصطفا‌ی نه‌قشبه‌ندی (خ) له‌زنجیره‌ی ئیجازه‌نامه‌ی مه‌لایان به‌نه‌وبه‌ری ریزه‌وه‌ ناوی دینی، شیخ ئیبراهیم فه‌صیح له‌کتیبه‌ی (عنوان المجد) ده‌لی: {مه‌لای خه‌تی ماموستای زانایان بووه، ده‌ستی بالآ بووه له‌ورده‌کاری زانستی}، وه‌ ماموستا مه‌سه‌ود مه‌مه‌د له‌(تثنیه‌ الحج الی أعتاب العلامة الختی) ده‌لی: {زانایاری مه‌لای خه‌تی هینده‌ قورسه‌ و به‌سه‌نگه‌، به‌هیچ ته‌رازوه‌ک نایته‌ کیشان}.

به شیک له فه‌قیه‌کانی: مه‌لا نه‌حمه‌دی گه‌لالی باله‌کی، مه‌لا حوسینی پشه‌ری، مه‌لا نه‌حمه‌دی رمکی بلباس، مه‌لا محمه‌دی هه‌رشه‌می، مه‌لا نه‌حمه‌دی نۆدشه‌ی، مه‌لا عبدالله ی جهلی، مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی خه‌یلانی، مه‌لا نه‌سه‌دی جهلی، حاجی قادری کۆیی.

سه‌فه‌ره‌کانی: له‌سه‌ر فه‌رمانی محمه‌د پاشای رواندز، چوو (به‌غدا) بۆ لای داود پاشا، نه‌ویش زۆر ریزی پیاوانی نایینی ده‌گرت، به‌تایه‌ت زانایه‌کانی کورد، بۆیه‌ زۆر حورمه‌تی مامۆستای گرت، دوورنیه‌ هۆی نه‌و سه‌فه‌ره‌ پینکه‌اته‌کی نه‌یتی بی، بۆ مه‌به‌ستی جیابوونه‌وه‌ی (سۆران) له‌ حکومه‌تی عوسمانی له‌وانه‌یه‌ حکومه‌تی عوسمانیش نه‌و هه‌سته‌ی کردبی، بۆیه‌ داود پاشای وه‌لانا و دووری خسته‌وه‌ بۆ حیجاز، عه‌لی ره‌زای له‌ جی دانا، که‌ دزی محمه‌د پاشا بوو، هه‌ر نه‌وه‌ش بوو پاشان پیلانی گێرا، عوسمانیه‌کانی تیختیخه‌ دا بۆ له‌ناوبردنی پاشای (رواندز).

مامۆستای خه‌تی ه‌اوینان ده‌چوو (شه‌قلاوه) له‌ قوتابخانه‌که‌ی تایه‌تی ه‌اوینه‌هه‌واری ده‌رسی ده‌دا، مامۆستای خه‌تی دوا‌ی کۆچی دوا‌ی پاشای رواندز ماوه‌ک گه‌راوه (خه‌ته) پاشان خه‌لکی رواندز چوو نه‌ دووی گه‌راندیانه‌وه (رواندز).

مخابن حوسین حوزنی موکریانی هه‌له‌یه‌کی میژویی زۆر گه‌وره‌ی کرد که‌ بوختانی به‌و زاته‌ کرد، گوایه: مه‌لای خه‌تی فتوا‌ی داوه: هه‌ر که‌س جه‌نگی عوسمانیان بکا، ته‌لاقی ده‌که‌وی و خوینی هه‌لاله، وه‌ له‌وه‌ی پشه‌وه‌ رامانبارد دیاره‌ که: له‌ناو چوونی نه‌و نه‌ماره‌ته‌ کوردیه‌ پیلانیکی دارپژراو بوو له‌ لایه‌ن گه‌وره‌ترین ده‌سه‌لاتی نه‌و سه‌رده‌می، وه‌ په‌یوه‌ندی نیوان پاشای رواندز و داود پاشا بتوون بوو، وه‌ مامۆستا به‌و په‌یوه‌ندی هه‌له‌ده‌ستا، بۆیه‌ عوسمانیه‌کان داود پاشایان لابرده‌ له‌ والیاتی (به‌غدا)، به‌ پینچه‌وانه‌ی نه‌وه‌ی ناحه‌زان ده‌یلین که: داود پاشا نه‌و پیلانه‌ی چنی بی، وه‌ هاتنه‌وه‌ی مه‌لای خه‌تی دووباره‌ بۆ رواندز پاشا رمانی نه‌و نه‌ماره‌ته‌ وه‌ له‌ سه‌ر داوا‌ی خه‌لکی نه‌وی، و شه‌رکردنی پاشا زیاتر له‌ ده‌ ساڵ له‌ گه‌ل هۆزه‌کانی ده‌وروبه‌ری و هه‌ریمه‌کانی ژیر ده‌سه‌لاتی عه‌مانیه‌کان و داگیرکردنیان به‌ ناگاداری مامۆستای خه‌تی، نه‌مانه‌ و ده‌یان به‌لگه‌ی دی که‌ له‌ کتیپی

(محمد پاشا الرواندزی) باسم کردیه، بهلنگهی ناشکران لهسەر ناراستی نهو ههلبهسراوهیه، وه مهبهستیش تنها ناشرین کردنی نهو پیشه‌وایه بهرزیه له پیش چاوی نهوهی نوی. کۆچی دواپی: مامۆستای خهتی بهره‌وام بوو لهسەر دهرسدانهوهی فهقیان و جینه‌جی کردنی کاروباری نایی و وهلامدانهوهی پرسیارانی مهلایان و هاوالاتیان، لابردنی نازاوهی ناویان، ناشکردنهوهی موسولمانان، تا رۆژی شه‌می پاش نیوه‌رۆی مانگی ذی الحجّه، سالی ۱۲۷۶ک - ۱۸۶۰ز کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی (گهرده‌گهرده) به خاک سپێردرا.

دانراوه‌کانی: حاشیه لهسەر تهفسیری بهیزاوی، حاشیه لهسەر (جمع الجوامع)، حاشیه لهسەر (تحفه المحتاج)، رساله العلم: سالی ۱۸۰۹ز تهواوی کردوه، پیشکەشی به داود پاشای والی (به‌غدا) کردوه، سالی ۲۰۰۶ز به لیکۆلینه‌وهی نووسهری نهو میژووه له (ههولێر) چاپ کرا. وه زۆر کتیبانی تر که دیار نینه، له‌وانه‌یه سووتابن له‌گه‌ل کتیبه‌کانی مامۆستا عبدالکریمی خهیلانی، سالی ۱۹۵۷ز له رواندز.

کوره‌کانی:

۱. مهلا عبدالله: زانایه‌کی بهرز بوو، له خزمهت باوکی خویند.
۲. عبدالحکیم: نهویش سی کوری هه‌بوون:
- ا. نه‌حمد.
- ب. خورشید به‌گ: له داد‌گای (که‌رکوک) فه‌رمانبه‌ر بوو.
- ت. مهلا طاهر: له (رواندز) داده‌نیشت، نهویش کورپێکی هه‌بوو ناو (حه‌کیم) زابتی عه‌سکه‌ر بوو.
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۴.

۲. تشیة الحج الی أعتاب العلامة الحتی ۱۴۷.

۳. محمد پاشا الرواندزی ۱۱۱.

۴. رساله العلم / پیشه کی ۲/ح.
۵. أربیل فی مختلف العصور ۱۳۴.
۶. علماء ومدارس فی أربیل ۱۱۳ - ۱۱۶.
۷. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۲/۱۸۰ - ۱۸۱ / ۳/۳۲۱ - ۳۲۵.
۸. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۱۲ - ۵۱۳.
۹. بنه مالانی بهناوبانگی رواندز ۱۶ - ۳۰.

محمد مهلا نه حمده سعیرتی (۱۲۴۲)

ناوی محمد مهلا، کوری نه حمدهی کوری عبدالمؤمنی (سعیرتی)یه، سالی ۶۸۵ ک - ۱۲۸۶ز له (دیمشق) له دایک بووه چووینه (قاهره)، له تفسیر و فهرمووده و شهریهت و نهحو شارهزا بووه، سوئی و دلپاک و دهرون رۆناک بووه، شاعیر بووه. دانراوه کانی: چهند دانراوی ههیه، لهوانه:

۱. إزالة الشبهات عن الآيات والأحاديث المتشابهات.
۲. شرح ألفية ابن مالك.
۳. كتاب في علوم الحديث.
۴. مختصر الروضة.
- کۆچی دواپی: له مانگی شهووالی سالی ۷۴۹ ک - ۱۳۴۸ز رکۆچی کرد. سهرچاوه کان:
۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۷۶ - ۴۷۷.
۲. طبقات المفسرين ۲/۷۶ - ۷۷.
۳. هدية العارفين ۲/۱۵۵.
۴. معجم المؤلفين ۸/۲۸۶ - ۲۸۷.
۵. شذرات الذهب ۶/۱۶۷ - ۱۶۴.
۶. الدرر الكامنة ۳/۳۳۳ - ۳۳۱.

۷. کشف الظنون ۱/۷۲ / ۲/۱۳۹۷.

محمدهد نه حمدهد قهزاز (۱۲۴۲)

ناوی محهمدهد، کورپی نه حمدهدی کورپی نه بوبه کری کورپی محهمدهد، سالی ۶۱۸ک - ۱۲۲۱ز له (حهړان) هاته دنیا، بز خویندن چووه (میسر) و (حله ب)، بووه زانابه کی مدزن، دهرسی دهدا، به لأم خه لکان له چیرۆکه کانی رازی نه بوون، سالی ۷۰۶ک - ۱۳۰۶ز له (مه ککه) ی پیروز کۆچی دواپی کرد.
سهرچاوه کان:

۱. درة الحجال في أسماء الرجال ۲/۲۶۲.

۲. الدرر الكامنة ۳/۳۵۴.

محمدهد نه حمدهد (ناری) (۱۲۴۴)

ناوی محهمدهد، کورپی مهلا نه حمدهدی کورپی مهلا محهمدهدی کورپی مهلا عبدالرحمانه، ناسراوه به (کاکه حممه)، سالی ۱۲۹۱ک - ۱۸۷۴ز له گوندی (کیکن) قهزای (مه ریوان) هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، قورئانی پیروزی خه تم کرد کتیبه سه ره تابه کانی تهواو کرد، قوناغی سوخته پی له (سنه) برده سهر، له قوناغی موسته عیدی چووه لای مهلا عبدالرحمانی پینجویینی، دواپی چووه مزگهوتی باباعلی له (سلیمانی)، گهراوه (سنه) ماوه ک له مزگهوتی (شهریعه تمهدار) بوو، دواپی چووه (دار الاحسان)، پاشان چووه (بانه) لای مهلا عبدالرحمان قازی، دواپی چووه (مه هاباد) قوتابخانهی مهلا محهمدهدی قولجی، نه مجا چووه (باشقالان) له تورکیا، هاته (ههولیر) چووه (رواندز) لای مهلا نه سعدهد نه فنهدی خهیلانی، ماوه تا سالی ۱۳۱۵ک - ۱۸۹۷ز نیجازهی وهرگرت، گهراوه (نیزان) له گونده کهی خویان بووه مهلا، سالی ۱۳۲۲ک - ۱۹۰۴ز باری کرد چووه (بیلۆ)، ههر لهوی سالی ۱۳۶۶ک - ۱۹۴۶ز کۆچی کرد.

ناوبراو شاعیره کی چاک بووه، نازناوی شیعی (ناری) به، شیعی کوردی و

فارسی ههیه، هونراوه کی کوردی مه تهلی ههیه، جوانکاریه کی سهیری تیدابه پیتی دوا

وشه‌ی یه کهم، ده‌بته سه‌ره‌تای وشه‌ی دووهم، هه‌روه‌ها تا دوایی، ئەم ورده‌کاریه‌ ناوی سوغره و بیگاره، واته: زۆری له بته‌که ده‌که‌ی جارەك بۆ ئەو، جارەك بۆ ئەم، ئەوه شتیکی سهیره، له (مطول) و (مختصر)ی به‌لاغه‌ش وینه‌مان نه‌دیئوه. نووسینی مه‌ته‌لی: به‌ ده‌ست‌نووسی که‌ون:

پادشا هردیار هبرا هدا اشرف فخر سالتا جیش هرها
 لجهء قبا لامعاليا علا نشا ناظر وشنها دوالیا نجمکان
 صفدر زمعار فار سروروش کاشف نتایجا معنوان
 وارثو بلا غتا جدا راستان

نوسینه‌ جه‌ل‌کراوه‌یه‌که‌ی، به‌م جزه‌یه:

(پاشداه هردیار رهبر راه هدا) اشرف فخر رسالت تاج جیش شهرها
 لجهء اقبال لامع عالیا أعلا نشان) ناظرورشن نها دو والیا أنجم مکان
 صفدر رزم معارف فارس سرور روشن) کاشف فن نتایج جامع عنوان
 وارث ثوب بلاغت تاجدار راستان
 سه‌رچاوه‌کان:

۱. دیوانی ناری ۲۵ - ۲۶ - ۱۶۹.

۲. گولتزاری کوردستان ۱۸۹.

۳. معجم أعلام الكورد ۵۵۸.

۴. میژووی نه‌ده‌بی کوردی ۵/۲۰۱ - ۲۲۵.

۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۴۵ - ۴۴۶.

مه‌مه‌ده‌ نه‌حه‌مه‌ده‌ نه‌صییی (۱۲۴۵)

ناوی مه‌مه‌ده‌ده، کورپی نه‌حه‌ده‌دی کورپی مه‌مه‌ده‌دی کورپی عبدالقاهیره، خه‌لکی (نوسه‌بیینه)، له قوتابخانه‌ی (عصرونیه) ده‌رسی داوه، ماوه‌ک نووسه‌ری حکومه‌ت بووه، سالتی ۷۱۵ک - ۱۳۱۵ز له ته‌مه‌نی هه‌فتا و چوار سالتیدا کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه: شذرات الذهب ۶/۳۸.

مه‌مه‌ده نه‌حه‌ده نه‌قشبه‌ندی (۱۲۴۶)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی نه‌حه‌ده، ده‌وری سالی ۱۸۸۰ز له‌ گوندی (شیرکاوه) هاته‌ دنیا، خه‌لیفه‌ی شیخ‌عه‌لانه‌دینی (بیاره) بووه، ناسراوه‌ به‌ (شیخ‌حاجی نه‌قشبه‌ندی)، له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌ی چووه (گه‌لاله) لای مه‌لا عبدالقادری گه‌وره، مه‌نتیق و نادابی خویند، دوا‌ی چووه (بیتواته) لای مه‌لا نه‌بی‌حه‌یده‌ری، دوا‌ی چووه (کزیه) لای جه‌نابی مه‌لا عبدالله‌ی جه‌لی، له‌و کاته‌ چوارده‌ مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیان له‌وی هه‌بوو، پاشان چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر، ماوه‌ تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

گه‌راوه‌و لای باوکی له‌ (رێزانۆک)، پاشان بووه‌ مه‌لای (ده‌رگه‌له)، دوا‌ی چووه (کینه‌کان)، دوا‌ی چووه (شیرکاوه)، سالی ۱۹۴۰ز گوندی (دیگی)ی دروست کرد، سالی ۱۹۶۸ز کۆچی دوا‌ی کرد، له‌سه‌ر گرده‌کی بلند، رۆژئاوای (دیگه) له‌سه‌ر وه‌سیه‌تی خۆی به‌ خاک سپێردرا.

سەرچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

مه‌مه‌ده نه‌حه‌ده هه‌ولێری (۱۲۴۷)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی نه‌حه‌ده‌ی کورپی عومهری کورپی نه‌حه‌ده‌ی کورپی نه‌بو شاکری کورپی ظاهره، له‌ دووی مانگی سه‌فه‌ری سالی ۶۰۲ک - ۱۲۰۵ز له‌ (هه‌ولێر) هاته‌ دنیا، یه‌ک بووه‌ له‌ زانایه‌کانی مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی، بۆ خویندن چوویته‌ (به‌غدا) له‌ویوه‌ چوویته‌ (دیمشق) له‌ قوتابخانه‌ی (قه‌یمازیه) کرایته‌ (مدرس)، دیوانی شیمری هه‌یه، سالی ۶۷۷ک - ۱۲۷۸ز له‌ (دیمشق) کۆچی دوا‌ی کرد.

سەرچاوه‌کان:

۱. الأعلام ۱/۲۷۵.
۲. معجم المؤلفین ۸/۳۰۲.
۳. هدیة العارفین ۶/۱۳۳.

۴. مشاهیر الکورده ۲/۱۶۵.
۵. شذرات الذهب ۵/۳۵۹.
۶. البداية والنهاية ۱۳/۲۸۷.
۷. فوات الوفیات ۳/۳۰۱ - ۳۱۰.
۸. كشف الظنون ۱/۷۶۷.

محمد مهملد ئیدریس بهدلیسی (۱۲۴۸)

ناوی محمد مهملده نازناوی (نه بولفه ضل) ه، کوری مهولانا ئیدریسی بهدلیسی یه، له (مهغیسا) دهرسی داوه، پاشان کرایته قازی (طهرا بلس)، دواپی له (نهستانه) کرایته (دهفتهردار)، زانکۆ و قوتابخانهی به ناوی خۆی دروست کردووه، دیوانی شیعیری عهدهیی و فارسی و تورکی ههیه، نازناوی (فهضلی) بۆ خۆی داناوه، تهرجومهی تهفسیری حوسین واعیز و زهخیره ی خوارهم شای کردووه (قصص الانبیاء) و (تاریخ عثمانی) و (ذیل تاریخ ادریس بدلیسی) ههیه، سالی ۹۸۲ك - ۱۵۷۴ز کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. ایضاح المکنون ۲/۲۲۸.
۲. معجم أعلام الکورده ۳۸.
۳. مشاهیر الکورده ۸۷.
۴. معجم المؤلفین ۹/۳۲.

محمد مهملد نهسهده خهیلانی (۱۲۴۹)

ناوی محمد مهملده نهسهده، کوری مهلا عومهر نهفهندی خهیلانی یه، سالی ۱۸۶۲ز پاش خوتیندی قورنانی پیروز و چهند کتیبی سه رهتایی، چووه ناو فهقیان له گهله عبدالقادر شیخ عبدالله شه مزینی، (تهصریفی) له لای مهلا عبدالرحمانی (به ره که) ی خوتیند، فارسی له لای شیخ نه مینی شیخ سه عدی خوتیند، ماوهك چووه (ناکویان)، ماوه کیش له (وهسان) لای مهلا عهباسی خوتیند، پاشان چووه (ههولیر) لای مهلا عومهر نهفهندی له

مزگه‌وتی (قه‌لات)، پاشان گه‌راوه (رواندز) خویندنه‌که‌ی مایوو ته‌واوی کرد، سالی ۱۸۸۵ز نی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

هه‌روه‌ها نی‌جازه‌ی له‌و زاتانه‌ش وه‌رگرت: مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی (هه‌ولیر)، غیاسه‌دین شیخ نه‌بویه‌کری (هه‌رشه‌می)، جه‌نابی کاک نه‌حه‌دی شیخ له (سلیمانی).

مه‌لایه‌تی: سالی ۱۸۸۶ز له‌ مزگه‌وتی گه‌روه‌ی (رواندز) له‌ جینگای باوکی کرا پیش نوێژ و ووتارخوین و ده‌رس بیژ، سالی ۱۹۱۲ز که (روسیا) پرواندزی داگیر کرد و ناگری تیه‌ردا ماموستا ناواره بوو، چوو ده‌شتی (هه‌ریر)، ماوه‌ک چوو (خرواتان)، سالی ۱۹۲۰ز چوو ناوچه‌ی (باله‌کان).

مه‌ده‌سه‌ی له‌و شویتانه‌ دانا: (وه‌رده)، (ناوه‌نده)، (دار السلام)، (ناکویمان)، (ده‌رگه‌له)، وه‌ سالی ۱۹۲۶ز له‌ناو عه‌شیره‌تی (شیوه‌زووری) ده‌رسی ده‌دا، تا نه‌و به‌رواره‌ سی نی‌جازه‌ی مه‌لایانی دا.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا محمه‌د ره‌شید به‌گی مه‌ریوانی، مه‌لا ئیبراهیمی خه‌تی، مه‌لا محمه‌د به‌کده‌ست، مه‌لا کاکه‌ حه‌مه‌ی (ناری)، مه‌لا عبدالکریمی کوری، مه‌لا صالحی جو‌له‌میرگی، مه‌لا عه‌لی مامه‌جه‌لکه‌ی، مه‌لا محمه‌دی شیخ وه‌قمانی. ماموستا مریدی شیخ حوسامه‌دینی (ته‌ویله‌یی) بوو.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۴۹ک - ۱۹۳۰ز له‌ (رواندز) کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی (گه‌رده‌گه‌رد) له‌ خزمه‌ت گۆری باوکی به‌ خاک سپێردرا، ژماره‌ی نه‌به‌جده‌ی (غم‌شده) یان بۆ داناوه.

به‌ره‌مه‌کانی:

۱. جه‌ند حاشیه‌ی جیا جیا له‌سه‌ر کتیسی (توحفه).
  ۲. میژووی زانایانی کورد، سالی ۱۹۲۶ز له‌ (وه‌رده) ته‌واوی کردوو.
  ۳. میژووی حوکمدارانی رواندز، به‌ زمانی فارسی.
- پاش کۆچی دوایی ماموستا، مه‌لا عبدالکریم نه‌فه‌ندی کوری بووه‌ جینگری.

سەرچاوه کان:

۱. أربیل فی مختلف العصور.
۲. علماء ومدارس فی أربیل ۹۸.
۳. بنه مالانی بهناوبانگی رواندز ۱۲۳ - ۱۳۲.
۴. گۆفاری (مهتین)، ژماره ۶۸ / ۲۰ - ۲۵، ۱۹۹۷ز.
۵. دهنگی زانا، ژماره (۵۷)، ۲۰۰۲ز.
۶. کاروان، ژماره (۱۰۹) ۵۱ - ۵۳، ۱۹۹۷ز.
۷. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۸۹ - ۹۰.

مهله مهله نه سفه ندیاری (۱۲۵۰)

ناوی مهله مهله، کوری نه سفه ندیاری کوری بهدرانی، کوری نه بانه، شیخه کی فرموده ناس و مهزن بووه، ناسراوه به (دهشتی ههولیری) سالی ۱۲۶۵ک - ۱۲۶۶ز له (قاھیره) کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۰۰.

مهله مهله نه سفه ندی ناکری (۱۲۵۱)

مامۆستا مهلا مهله مهله نه سفه ندی ناکری، زانایه کی بهرز بوو، ووردبین بوو، شاره زای زانسته کان بوو، ئیجازه ی له جهنابی مهلا مهله مهله دی جهلی کۆیه وه گرتبوو، پیش نویژ و ووتارخوین بوو، له مزگهوتی گهوره ی (دهۆک) دهرسی فهقیانی ده دا، ناوبانگی مهلا چاکی رۆیشت بوو، بۆیه له دوورا دههاتنه خزمهتی، چهند کهسی پینگه یانند، بوونه مهلای دێهات و شاران، بهردهوام بوون له جیهه جی کردنی کاروباری ئایینی تا سالی ۱۹۶۵ز کۆچی دوابی کرد و، مامۆستا مهلا نه جمه دی برا گهوره ی، له ۱۹۵۸ز کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه: أسهام علماء کوردستان العراق فی الثقافة الإسلامية ۳۰.

مهلا محمد نهفهندی کوردی (۱۲۵۲)

ماموستا مهلا محمد نهفهندی کوردی موده ریس بوو، له قوتابخانهی
(نهاندروژن هه مایۆن) له (نهسته مبول)، پاشان کرا (مدرس) له مزگهوتی گهورهی (بروسا)
سالی ۱۰۸۴ ک - ۱۶۷۳ ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه کانی: (حاشیة علی شرح الآداب) و (شرح القصيدة البردية) و (شرح
الطريقة الحمديه: للبرکوي).

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲/۱۲۰.

۲. معجم أعلام الکورد ۵۶۳.

مهلا محمد نيسماعيل پيرداوی (۱۲۵۲)

ناوی محمد مهده، کوردی سید نيسماعیلی کوردی سید عومهری کوردی سید
نهمینی کوردی سید نهفهندی کوردی سید کهرمی، کوردی سید نهفهده، سالی ۱۹۱۶ ز
له گوندی (قولته په) هاتووته دنیا.

لای مهلا شریفی مهلا ی گونده که دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه
(باشته په) عوامیلی جورجانی و سعیدینی و نوغوزه ج و نیشهاری لای مهلا نه بوبه کری
شهرکان ته واو کردن، چووه (خورخوره) لای مهلا عومهری تله رخیمی، چووه لای مهلا
شیخ مه معروف، چووه (به رده سبی) لای مهلا سعیدی ناوماری، دوایی چووه (باشته په)
لای مهلا سعید، چووه (دۆلهزه) لای مهلا عوسمان، چووه (قه شقه) لای مهلا نيسماعیلی
ناقص، چووه (نۆمهراوه) لای مهلا شیخ عبدالکریم، چووه (کۆیه) لای مهلا عبدالله ی
عهودالانی، چووه (گرده سۆر) لای مهلا شریفی دوو شیوانی، چووه (بیتواته) لای مهلا
طاهر، چووه (بیلینگه) لای مهلا مهجید، گهراوه (قه شقه) لای مهلا عومهری سنجاوی
(رهش)، چووه (چۆمه زه رده ره) لای مهلا عبدالقادری (واحد العین)، چووه (دیمه کار)
لای مهلا طهیبی دوو شیوانی، چووه (که سنه زان) لای مهلا محمد نه مینی سویری، چووه

خورمهله) لای مهلا عومهر، چووه (جلبه‌سهر) لای مهلا شیخ مه‌عروف، چووه (چغه‌میره) لای مهلا نه‌حمەدی (ره‌ش)، (مطول) و (عبدال‌حکیم) و (جمع‌الجوامع)ی ته‌واو کرد، چووه (کتکه) لای مهلا عومهری ته‌له‌رخیمی، چووه (دیه‌گه) لای مهلا نیسماعیلی جدیدهی، یاشان چووه (هه‌ولیر) مز‌گه‌وتی شیخ نوره‌دین لای مهلا صالحی کۆزه‌بانکه‌ی شه‌رحی (چغمینی) و (ربع‌المقنطر) و (حاشیه‌ی به‌رجه‌ندی) خویند، ماوه له‌وی تا سالی ۱۹۴۵ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له‌گوندی (پیرداود)، بیست سالان له‌وی ده‌رسیدا، سالی ۱۹۶۵ز هاته مز‌گه‌وتی حاجی طاها قه‌ساب له‌ (هه‌ولیر)، دوایی چووه مز‌گه‌وتی شیخ نورالدین، دوایی چووه مز‌گه‌وتی گه‌ره‌کی (عه‌دل)، له‌ به‌رواری ۲۰۰۴/۴/۲۷ز منداله‌کانی مه‌لا نیسماعیل نانه‌که‌لی مز‌گه‌وتیکیان بو‌دروست کرد به‌ ناوی (مز‌گه‌وتی سه‌ید محمەد پیرداودی)، هاته نه‌و مز‌گه‌وته، له‌ ۲۰۰۶/۱۲/۲۷ز کۆچی دوایی کرد.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالرحمانی گ‌ردجۆتیار، مه‌لا عبدالله‌ی نه‌بیاوه‌ی، مه‌لا عومهری چۆمه‌رز ه‌ده‌ره‌ی، مه‌لا محمەدی ئینه‌ی، مه‌لا نه‌حمەدی شیخ شه‌روانی، مه‌لا نه‌حمەدی خو‌شکان، مه‌لا عبدالله‌ی په‌ریتانی، مه‌لا عه‌لی خدر مامک، مه‌لا عبدالغنی طاها (به‌زاز).

خووره‌وشتی: زانابه‌کی به‌رز بوو، سه‌خی بوو، ریزی خه‌لکانی ده‌گرت، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خواپه‌رستی، بو‌وه‌لامی په‌سیاران خۆی ماندوو ده‌کرد، که چووبایه‌ خزمه‌تی هه‌ر چوار ده‌وره‌ی کتیب بوو، هه‌رده‌مه‌ک زانیاری له‌ به‌ک وه‌رده‌گرت به‌ زۆری ده‌ینوو‌سییه‌وه، بو‌ سوودی دوا‌پۆژ، کاتی خۆی به‌فپۆ نه‌ده‌دا.

دانراوه‌کانی به‌ زمانه‌ی عه‌ره‌یی:

۱. خدمة الدين وإعانة الطالبين: في إعادة الظهر بعد الجمعة.

۲. نخبة الأفكار، في تنجية والدي المختار.

۳. زوجات المفقودين.

و هیمن بوو، خو‌شنووس بوو، شاعیر بوو، شاره‌زای رووداوه‌کانی پت‌شوو بووه، روو‌خو‌ش و قسه‌خو‌ش بووه، خه‌ل‌کان له مه‌جلیسی تیر نه‌ده‌بوون، ده‌رسی له‌لای ته‌قیه‌دین نیبن ته‌عییه و زه‌هه‌بی خو‌یتندوووه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. شذرات الذهب ٦/١١.

٢. معجم أعلام الكورد ٦٠١.

مه‌مه‌د نیسماعیل هه‌ولتیری (١٢٥٥)

ناوی مه‌مه‌ده، نازناوی (نه‌بو‌ل‌سه‌نه)، کوری نیسماعیلی کوری موسلیمی کوری سه‌لانی هه‌ولتیری یه، سالی ١١٦٣ ک - ٥٥٩ ک - له (به‌غدا) هاتو‌ته دنیا، له مندا‌لتیه‌وه به چاکه ناسرابوو، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی له‌لایه‌ن چهن‌د زانایان خو‌یتند، له (هه‌ولتیر) ده‌رسی ده‌دا، بووه شیخه‌کی مه‌زن، به سواری (گویی درتیز) له (میسر) هاته (هه‌ولتیر) یه کهم کهس بوو سه‌ره‌رشتی خانه‌قای سو‌فیه‌کانی ده‌کرد، سالی ٦١٨ ک - ١٢٢١ ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (مشهد الکف) - له‌وانه‌یه (په‌نجه‌علی) نیستا بی، ده‌که‌ویته رۆژه‌لاتی قه‌لات، نزیك مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی (خ) - به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: تاریخ آرییل ١/٢١٣ / ٢/٣٦٥.

مه‌مه‌د نیسماعیل هه‌ولتیری (١٢٥٦)

ناوی مه‌مه‌ده کوری نیسماعیلی کوری که‌حالی هه‌ولتیری، زانایه‌کی زیره‌ک و زه‌ین تیز بووه، مندا‌لتی زۆر بو‌وینه و ده‌ستی کورت بووه، له‌سه‌ر نه‌و حاله‌ دلقراوان و به نارام بووه (نیبن حه‌جر) ده‌لتی: شه‌ریعه‌ت و نوصولی چاک زانیوه، سالی ٧٩٠ ک - ١٣٨٨ ز له ته‌مه‌نی حه‌فتا سالی‌دا کۆچی دوایی کردوووه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. شذرات الذهب ٦/٣١٤.

٢. معجم أعلام الكورد ٦٠٠.

مه‌مه‌دنه‌مین نه‌بویه‌گر هه‌رشه‌می (١٢٥٧)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کورپی شیخ نه‌بویه‌گری کورپی مه‌لا مه‌مه‌دی (هه‌رشه‌می)یه، نازناوی (به‌هانه‌دینه)، زانایه‌کی به‌دین و خواناس و خواپه‌رست بووه، که‌راماتی لی ده‌گیرنه‌وه، دوا‌ی کۆچی دوا‌یی باو‌کی ماوه‌ی سێ سالان له‌ جینگای باو‌کی شیخی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی بوو، له‌ مانگی مه‌لودی سالی ١٣٣٣ك - ١٩١٥ز خه‌ریکی ده‌ست نوێژ بوو، پێه‌که‌ی راسته‌ی شووش و، پێی چه‌په‌ی پێ نه‌شورا کۆچی دوا‌یی کرد.

دوو کورپی هه‌بوو:

١. شیخ ره‌ئوف: به‌ گه‌نجی جوانه‌رگ بوو.
٢. شیخ مه‌مه‌د: له‌ خانه‌قای خۆیان ده‌ستی کرد به‌ خۆتندن، ماوه‌ک چووه (بنه‌سراوه‌ی گه‌وره) لای مه‌لا نه‌حمه‌دی ناشۆکانی، ماوه‌ک چووه (ته‌رجان) لای مه‌لا عبدالله، دوا‌ی عه‌مری قورنانی پیرۆزی هه‌موو له‌به‌ر کرد، به‌شیکی زۆر له‌ مزگه‌وتی شیخ عبدالقادری گه‌یلانی له‌ (به‌غدا)، له‌ به‌رواری ١٩٧٤/٢/٢٤ز له‌ ماتی خۆی له‌ (هه‌ولێر) کتوێر کۆچی دوا‌ی کرد، ته‌نیا کورپیکی هه‌یه، ناسراوه به‌ (کا‌که‌ره‌ش)، ماوه‌ک نه‌ندامی په‌رله‌مانی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان بوو. سه‌رچاوه: ده‌نگی زانا ٥٢ و ٥٣ / ٢٠٠١ز.

مه‌مه‌دنه‌مین نه‌حمه‌د زه‌ند (١٢٥٨)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کورپی نه‌حمه‌ده، عه‌شره‌تی (زه‌نده)، له‌ ده‌وروبه‌ری (کفری) داده‌نیشن، ماوه‌ک بریکاری والی (به‌غدا) بووه، بۆیه ناسراوه به‌ (که‌هیه) واته: یاریده‌ده‌ر، سالی ١٨٥٣ز پاش کۆچی دوا‌یی شیخ مه‌حمودی ئالوسی کرا موفتی (به‌غدا)، سالی ١٨٧٦ز چووه (نه‌ستانه) له‌وی کرا نه‌ندامی په‌رله‌مانی ئه‌و سه‌رده‌می، سالی

١٨٩٣ز کۆچی دواى کرد، کامیل به‌گی کورێ خانوو‌ه‌که‌ی کرده (وه‌قفی) مز‌گه‌وت، مز‌گه‌وتی (که‌هیه‌ی ئیستا له (به‌غدا) له شوینی نه‌و خانوو‌ه‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

١. مشاهیر الکورد ٣٦٣ - ٣٦٤.

٢. معجم أعلام الکورد ٥٨١ - ٥٨٣.

مه‌مه‌دنه‌مین نه‌حه‌مه‌د بیژوه‌یی (١٢٥٩)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کورێ مه‌لا نه‌حه‌دی (سه‌راو‌یه، ده‌وری سالی ١٢٧٧ك - ١٨٦٠ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوا‌یی چوو‌ه لای مه‌لا عبدا‌لقادری کانی کبودی له (بیاره)، ماوه له‌وی تا هیزی مه‌لایه‌تی و فه‌توادانی په‌یدا کرد، نه‌جا له‌ خزمه‌ت شیخ عومهری (بیاره) ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی وه‌رگرت، له لایه‌ن شیخه‌وه کرا (خه‌لیفه)، گه‌راوه (بیژوه) ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه و جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی، زۆربه‌ی کاتی خۆی خه‌رج ده‌کرد له‌ قورئان خویندن و ته‌ماشاکردن و پندا‌چوونی توحفه‌ی ئین چه‌هر، زۆر ریژی خه‌لکی ده‌گرت، خزمه‌تی میوانانی ده‌کرد، له‌ ده‌وری سالی ١٣٨٠ك - ١٩٦٠ له‌ ته‌مه‌نیکی درێژ و پر‌تاعه‌ت، کۆچی دوا‌یی کرد، مه‌لا ره‌نوفی نه‌وه‌ی جینگری بوو.

سه‌رچاوه‌: علماؤنا في خدمة العلم والدين ٥٤٧ - ٥٤٩.

مه‌مه‌دنه‌مین نه‌حه‌مه‌د سویری (١٢٦٠)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کورێ نه‌حه‌دی کورێ عبدا‌لله به، عه‌شیره‌تی شیخ بزینی به، ده‌وری سالی ١٩٠٧ز له گوندی (سویری) هاته‌دنیا.

ده‌ستی کرد به‌ خویندن، هه‌ر له‌ زوو‌ه‌وه باب و دا‌یکی کۆچی دوا‌یان کرد، هه‌رچه‌نده بیکه‌س ماوه به‌لام وازی له‌ خویندن نه‌هینا، پاش ته‌واوکردنی قوناغی سوخته‌یی، چوو‌ه (دیمه‌کار) لای مه‌لا نه‌حه‌دی ره‌ش، دوا‌ی چوو‌ه (هه‌ولێر)، دوا‌یی چوو‌ه

(ماوه‌ران)، دوایی چووه (بی‌تواته)، دوایی چووه (هه‌له‌بجه)، دوایی چووه (بیاره) لای ماموستا عبدالکریم (مدرس)، دوایی چووه (نیرگسه‌جار) له‌موی سالی ١٩٢٥ ز (فه‌ریده‌ی نووسیه‌وه، پاشان چووه (دیبه‌گه) لای مه‌لا نیسماعیلی جدیدی، ماوه‌کیش له‌لای مه‌لا عومهری کهوری خویند ماوه‌کیش چووه لای مه‌لا شه‌ریفی دوشیوانی، نه‌بجا چووه (بنه‌سراوه‌ی گه‌وره، لای مه‌لا نه‌همدی ناشۆکانی، پاشان هاته (هه‌ولیر) له‌ مزگه‌وتی قه‌لات لای مه‌لا نه‌فندی (هه‌ولیر) ماوه تا سالی ١٩٣٩ ز نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌خویندن هینا، له‌و شوینانه مه‌لا بوو مه‌دره‌سه‌ی هه‌بوو: (عه‌لیاوه)، (که‌سه‌زان)، (ئه‌سپینداره)، (خرابه‌دراو)، (داره‌به‌ن)، (یارجه)، (دوو‌بز).

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: مه‌لا عبدالقادر گۆمه‌سپانی، مه‌لا خه‌لیلی دووسه‌ره (مخلص)، مه‌لا خدری داره‌به‌نی (ده‌شتی)، مه‌لا خدری شامامه‌ری، مه‌لا صالح جه‌عفر، مه‌لا عبدالله‌ی سپه‌ردانی، مه‌لا عبدالکریم قادر زیدبه‌گی، مه‌لا سه‌ید محمهد پیرداودی، مه‌لا حوسینی قۆرپتانی، مه‌لا نیسماعیلی نانه‌که‌لی، مه‌لا عه‌لی بیره‌عه‌ره‌بانی، مه‌لا سه‌دیقی نۆغه‌رانی، مه‌لا عه‌لی گرده‌چاری، مه‌لا محمهدی شیخ شه‌روانی، مه‌لا نه‌وه‌ری شه‌وه‌کی، مه‌لا عبدالعزیزی دووکه‌ره‌یی. ماموستا تا که شیعی هه‌نه، نازناوی (حه‌زین) ه.

خووره‌وشتی: زانابه‌کی زیره‌ک و زمان ره‌وان و نه‌فس به‌رز بوو، به‌دین و دووره دنیا بوو، بۆ که‌سانی دنیا سه‌ری نزم نه‌ده‌کرد، چاودیری فه‌رز و سونه‌ته‌کانی ده‌کرد، به‌ نه‌مه‌ک بوو، شه‌و نوژی ده‌کرد، کاتی خو‌ی به‌ فیرو نه‌ده‌دا.

کۆچی دوایی: سالی ١٩٦٣ له (دوو‌بز) کۆچی دوایی کرد، کورته‌حاشیه‌ی له‌سه‌ر (ته‌ذیب) و (جمع‌الجوامع) و (مختصر) و (مدارک) و (سیوطی) و (تصریف) و (گه‌له‌نبه‌وی ناداب و بورهان) هه‌یه، مه‌لا عومهر و مه‌لا محمهد کورانی نه‌و زاته‌نه، پیتش نوژ و ووتارخوینن له‌ مزگه‌وتی (صواف) له‌ هه‌ولیر.

سه‌رچاوه: علماء و مدارس فی آرپیل ١٢٠.

مه‌مه‌دنه‌مین نه‌ییوی کوردی (١٢٦١)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، ناسراوه به (شیخ نه‌ییوی کوردی نه‌قشبه‌ندی) سالی ١٢٧٨ك - ١٨٦١ز له گوندی (رملکای) (غوطه‌ی) (دیمشقی) هاته‌دنیا، له‌لای مریده‌کانی مه‌ولانا خالید ده‌ستی کرد به خویندن، نه‌جا بووه جیگری شیخ عیسی‌ای کوردی بۆ نامۆزگاری خه‌لکان، مامۆستا شاره‌زا بوو له‌ فه‌رمووده و شه‌ریعت و فه‌رائیز و سیره‌ت، سالی ١٣٥٦ك - ١٩٣٧ز کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی مه‌ولانا خالید به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: معجم‌أعلام‌الکورد ٥٨١ - ٥٨٢.

مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین بالیکده‌ری (١٢٦٢)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین خه‌لکی (بالیکده‌ری) نزیکی پینجوتنه، سالی ١٢٧٠ك - ١٨٥٣ز له‌ گونده‌هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ چه‌ند شویتان گه‌را، دوایی چووه (پینجوتین) لای مه‌لا عبدالرحمان، له‌وی نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (سلیمانی) له‌ مزگه‌وتی سه‌رشه‌قام کرا مه‌لا، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ ناوبانگی مه‌لاچاکی رۆیشت بوو، چاوی له‌ ده‌ستی کس نه‌بوو، چی پینان بدابایه‌ به‌ هه‌زارانی ده‌به‌خشی، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر نووسین، خه‌تی خو‌ش و جوان بوو، شه‌رحی مه‌واقیفی ته‌واو نووسیه‌وه، سالی ١٣٣٠ك - ١٩١٢ له‌ (سلیمانی) کۆچی دوای کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ٥٤٤.

مه‌مه‌دنه‌مین چیچورانی (١٢٦٣)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین سالی ١٢٨٠ك - ١٨٦٣ز له‌ گوندی (چیچوران) سه‌ر به‌ (بانه) هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، پاش قوناغی سوخته‌یی چووه (پینجوتین) لای مه‌لا عبدالرحمان، ماوه‌ تا کۆتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی وه‌رگرت، بووه مه‌لا له‌ (چرچه‌قه‌لا)، دوایی گه‌راوه‌ ناوچه‌ی (بانه)، پاشان باری کرد بۆ (ره‌شه‌دتی) مه‌ریوان،

ماوه‌ی ده سالان له‌وی مه‌لا بوو، ده‌رسی ده‌دا، سالی ١٣٥٥ك - ١٩٣٦ز کۆچی
دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ٥٤٥.

مه‌مه‌دنه‌مین خه‌یلانی (١٢٦٤)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین عه‌شیره‌تی خه‌یلانی یه، زانایه‌کی مه‌زن و موده‌رریس
بووه، له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی چوارده‌می کۆچی له (رواندز) ده‌رسی داوه، مامۆستا
مه‌مه‌دنه‌مین کونه‌فلوسه‌ی کتیبانی (تشریح الأفلاك) و (بورهانی گه‌له‌نبه‌وی) له خزمه‌ت
خویندوووه، ناوی بردوووه به مامۆستای گه‌وره.

سه‌رچاوه: علماء ومدارس في أربيل ٩٩.

مه‌مه‌دنه‌مین زه‌کی به‌گ (١٢٦٥)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین کوری حاجی عبدالرحمانی کوری مه‌حمودی کوری باپیره،
سالی ١٢٩٧ك - ١٨٨٠ز له (سلیمانی) هاته دنیا، سه‌ره‌تای خویندنی له حوجره‌ی
فه‌قیان بوو، لای مه‌لا عه‌زیزی زه‌له‌زه‌له‌ی، دوای چوووه (به‌غدا)، سالی ١٨٩٩ز چوووه
قوتابخانه‌ی جه‌نگی له (ئه‌ستانه)، خه‌ریکی کاری له‌شکر و نه‌ندازه و جوغرافیا بوو، له
ه‌کومه‌تی عوسمانی به‌شداری چه‌نده‌ها جه‌نگی کرد، سالی ١٩٢٥ز کرا وه‌زیری
گواسته‌وه، له ١٩٢٧ز کرا وه‌زیری مه‌عاریف، سالی ١٩٢٨ز کرا وه‌زیری به‌رگری،
له ١٩٣١ز کرا وه‌زیری نابوری، هه‌روه‌ها له پارێزگای (سلیمانی) کرا نایب، ناوبراو
میژووناس و شاعیریش بوو چه‌ند شیعری هه‌یه.

سه‌فه‌ره‌کانی: (قه‌فقاس) (فه‌ره‌نسا) (بایه‌زید) (ته‌فلیس) (مۆسکۆ) (فه‌ره‌ندا)

(ئه‌سته‌مبۆل) (حه‌له‌ب) (فه‌له‌ستین).

کۆچی دوایی: سالی ١٣٦٨ك - ١٩٤٨ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه کانی: چهند دانراوی ههیه، لهوانه:

١. مشاهیر الکوردد و کوردستان: بهرگی یه کهم سالی ١٩٤٥ز له بهغدا چاپ کرا، بهرگی دووهم سالی ١٩٨١ز له (میسر) چاپ کرا.
٢. تاریخ الدول والأمارات الکردیة: سالی ١٩٤٨ز له میسر چاپ کرا.
٣. خلاصة تاریخ الکوردد وکوردستان: سالی ١٩٦١ز له بهغدا چاپ کرا.
٤. محاسبه‌یه نییابهت: سالی ١٩٢٨ز له (بهغدا) چاپ کرا.
٥. دوو ته‌قه‌لای بی سوود: سالی ١٩٣٥ز له بهغدا چاپ کرا.
٦. تاریخ السلیمانیة وأنحائها: به کوردی دایناوه، مهلا جه‌میلی رۆژیسانی ته‌رجومه‌ی کردوووه وه‌لای عه‌ره‌یی، سالی ١٩٥١ز له بهغدا چاپ کرا.

سه‌رچاوه کان:

١. معجم المؤلفین ٩/٧٢ - ٧٣.
٢. میژووی نه‌ده‌بی کورد ٥/٣٨١ - ٣٨٨.
٣. الأعلام ٦/٢٧٠.
٤. تاریخ السلیمانیة - ١ - .
٥. معجم أعلام الکوردد ٥٨٣ - ٥٨٦.
٦. مشاهیر الکوردد وکوردستان / پیتشه‌کی ١٤.
٧. الکفایة فی الموارث / الملحق ١٩٨.
٨. نثر الجواهر والدرر ٢/١٠٦ - ١٠٦٣.
٩. أعلام کورد العراق ٦٦٦ - ٦٧٢.

مه‌مه‌دنه‌مین سه‌عید باغه‌نجیری (١٢٦٦)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کوری سه‌عیدی کوری ئیراهیمه، سالی ١٩٤١ز له گوندی (باغه‌نجیر) سه‌ر به (ته‌ق ته‌ق) هاته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، دوابی چوووه (کۆیه) لای مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین چۆمه‌یده‌ری و مامۆستا مه‌عصومی هه‌ورامی،

گه‌راوه (که‌رکوک) خویندنه‌که‌ی له‌ خزمه‌ت نه‌و به‌ریزانه‌ ته‌واو کرد، مه‌لا عبدالمجیدی قوطب، مه‌لا عبدالعزیزی شیله‌خانی، مه‌لا عومهری ئومهر گومبه‌تی.

سالی ١٩٦٦ از کرا پینش نویژ و ووتارخوین له‌ مزگه‌وتی مه‌لا سه‌عید، له‌ گه‌ره‌کی قوریه‌ له‌ (که‌رکوک)، دوا‌یی چووه‌ مزگه‌وتی نیمام قاسم، پاشان چووه‌ مزگه‌وتی (ئۆزبه‌ک) له‌ به‌غدا، له‌ (کلیه‌)ی نیمامی نه‌عه‌زمیش ده‌بخویند، پاش ته‌واو کردنی خویندنه‌که‌ی گه‌راوه‌ (که‌رکوک) کرا مه‌لای مزگه‌وتی نه‌حمه‌د ناغا، سالی ١٩٨٦ از له‌ جیگای ماموستا عبدالمجیدی قوطب کرا سه‌روکی زانایان، سالی ١٩٩٠ از کرا به‌ریوه‌به‌ری قوتابخانه‌ی نایینی نه‌وقاف، ماموستا زۆرجاران له‌ ته‌له‌فزیونه‌کانی که‌رکوک و به‌غدا، هه‌روه‌ها له‌ (رادینۆ) نامۆزگاری گه‌له‌که‌ی ده‌کرد، له‌ ٢٥/٤/١٩٩٧ ز رۆژی هه‌ینی کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی شیخ محیه‌دین له‌ که‌رکوک به‌ خاک سپێدرا.

سه‌رچاوه: نامه‌ی مه‌لا مه‌حمود عه‌زیز شیخ بزینی / که‌رکوک.

مه‌مه‌دنه‌مین سوله‌یمان ناشۆکانی (١٢٦٧)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مینه، کوری مه‌لا سوله‌یمانی کوری فه‌قی مه‌مه‌دی کوری نه‌حمه‌دی کوری عه‌زیزی کوری ره‌سولی (گه‌ردی)یه، مامی نووسه‌ری ئهم میژووه‌یه، سالی ١٩١٠ از له‌ خانووی خانه‌قای شیخ نه‌بویه‌کر له‌ (هه‌ولتیر) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، ماوه‌ک له‌ مزگه‌وتی شیپخ مصطه‌فا لای موسته‌عه‌یده‌کانی ماوه، دوا‌یی چووه‌ (جدیده‌)ی به‌رانیان لای مه‌لا حوسیتی مامی، دوا‌یی چووه‌ (به‌سه‌راوه‌)ی گه‌وره‌ لای مه‌لا نه‌حمه‌دی مامی، پاشان چووه‌ ناوچه‌ی خۆشناوه‌تی: له‌ گوندی (خه‌ته) لای مه‌لا ئیبراهیم، له‌ (هه‌رتهل) لای مه‌لا فتح الله، له‌ (شه‌قلاوه) لای مه‌لا طاها، نه‌مجا چووه‌ (مام خاران)ی زاریان، لای مه‌لا عبدالله ی برا گه‌وره‌ی، هه‌ر له‌ خزمه‌ت نه‌و هاته‌ گوندی (شه‌وزار).

مه‌لایه‌تی: سالی ١٩٣٨ ز بووه مه‌لا له (گرداره‌ق) ماوه‌ك لهوی ماوه، باری کرد بو (كه‌ندار) لهوی مه‌لا مه‌سعودی نامۆزای و مه‌لا عومه‌ری مه‌لا قهره‌ی له‌لایان ده‌خویند، دوا‌یی باری کرد، هاته (چاروك)‌ی گه‌وره.

خویندنی دووباره: نیازی ته‌واو کردنی خویندنه‌که‌ی هاته دلی، دووباره چۆوه ناو فه‌قیان، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی قه‌لات له (هه‌ولیر) ده‌ستی به‌خویندن کرده‌وه، له‌وکاته مه‌لا عبدالقادری برا گچ‌که‌ی له‌لای ده‌خویند، ماوه لهوی تا کۆتایی به‌خویندن هینا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

دووباره مه‌لایه‌تی: گه‌راوه (چاروك) ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه و جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی، چهند سالان له‌وی ماوه، پاشان باری کرد بو (قهریه‌تاغ) هه‌رچهنده له‌وی فه‌قی نه‌بوون به‌لام زۆر ماوه له‌وی، بۆیه ناسرابوو به (مه‌لا محهمه‌دنه‌مینی قهریه‌تاغی)، دوا‌یی باری کرد، بو (دیه‌گه)، چهند سالان له‌وی مه‌لا بوو، باری کرد هاته (هه‌ولیر).

سه‌فه‌ره‌کانی:

١. سالی ١٩٥٣ ز له‌گه‌ل مامی مه‌لا نه‌حمد چووه سه‌فه‌ری (حه‌ج) له رینگای (شام) و (بیروت).

٢. جاری دووه‌م چۆوه (حه‌ج) له‌وکاته مالتی له (قهریه‌تاغ) بوو.

٣. جاری سێه‌م چۆوه (حه‌ج) له‌وکاته مالتی له (قهریه‌تاغ) بوو.

٤. جاری چواره‌م چۆوه (حه‌ج) له‌وکاته مالتی له (دیه‌گه) بوو.

خووره‌وشتی: زاته‌کی دیمه‌ن جوان و قیافه‌ت رینگ بوو، ده‌م و چاوی سۆر و سه‌یی بوو، هه‌زی له‌میوانداری بوو، چاوبلند و سه‌خی بوو، به‌ئیش و کاری براده‌ران زۆر ماندوو بوو، ده‌نگی خۆش بوو، جه‌نگنامه‌ی (به‌هنه‌سای) به‌نزه‌کی خۆش و دلته‌زین ده‌خویندنه‌وه، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خویندنی قورنانی پیروز، هه‌زی له‌ته‌ماشاکردنی ته‌فسیری (قورطبی) بوو.

کۆچی دوابی: له ۹/۲/۱۹۸۹ ز له مالتی خۆی له (ههولیر) کت و پر
 کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی شیخ وهیس، له (بهحرکه) نزیك گۆری مهلا عبدالله ی
 برای به خاک سپێردرا.
 کوره‌کانی:

۱. مهلا عوسمان: پیتش نوێژ و ووتارخوێنه له گهره‌کی مه‌لایان، له ههولیر.
  ۲. نه‌جه‌دین: فه‌رمانبه‌ره له وه‌زاره‌تی نه‌وقاف.
  ۳. خالید: کۆچی دوابی کردووه.
  ۴. د. عزالدین: مامۆستایه له زانکۆ.
  ۵. عه‌لی: مامۆستایه له وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده.
  ۶. هاشم: مامۆستایه له زانکۆ.
  ۷. قاسم: نه‌ندازیاره.
  ۸. بورهان: له ده‌ره‌وه‌ی کوردستانه.
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۰۹.
۲. گۆفاری ههولیر ۱۵۳ - ۱۵۴.

مه‌مه‌دنه‌مین سوله‌یمان نه‌ییوی (۱۲۶۸)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کوری سوله‌یمانی کوری نه‌مینی کوری عبدالرحمانی
 نه‌ییویی، زانایه‌کی شاره‌زا بووه له میژوو و نه‌ته‌وه‌ناسین، کتییی (عقد التهانى) داناره،
 ژياننامه‌ی شیخ مه‌مه‌د سه‌عیدی بورهانی یه: مامۆستای خۆتی وه له سالی ۱۱۶۱ك -
 ۱۷۴۸ ز هاته‌دنيا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۹/۷۳.
۲. معجم أعلام الكورد ۵۸۶.

مه‌لا دئه‌مین شیخ مه‌لا کونه‌فلوسه‌یی (۱۲۶۹)

ناوی مه‌لا دئه‌مین، کوری مه‌لا شیخ مه‌لا دی کوری مه‌لا داودی کوری مه‌لا عبدالله ی کوری مه‌لا حوسینه، سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز هاتوته‌دنیا، بایری له (بیواته) دانیشتوو باوکی هاته (زیوه)، پاشان له‌سه‌ر داوای شیخ نه‌بی ماویلی چوو (کونه‌فلوسه).

خویندنی: لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، پاشان چوو (شه‌قلاوه)، لای مه‌لا عوسمان نه‌فندی موفقی ناداب و خه‌یالی خویندن، دوایی چوو (رواندز) تشریح و گه‌له‌نبوی بورهانی لای مه‌لا مه‌لا دئه‌مین خه‌یلانی خویندن، چوو (شیخ مه‌موندیان) به‌شی به‌یانی (مطول) و عقائیدی ده‌وانی لای مه‌لا عبدالله ی شیخ مه‌موندی خویندن، هه‌روه‌ها ماوه‌کیش لای مه‌لا سه‌عیدی هیرانی بو، گه‌راوه (کونه‌فلوسه) چهند مانگ له‌وی بو، چوو (کزیه) لای جه‌نایی مه‌لا عبدالله ی جه‌لی، کوتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: گه‌راوه خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه و فه‌توا دان و جینه‌جی کردنی کاروباری مه‌لا یه‌تی، پاش یه‌ک سال باوکی کۆچی دوایی کرد پاشان بنه‌ماله‌ی حاجی عبدالقادر ده‌باغ له (هه‌ولیر) داوایان له شیخ نه‌بویه‌کری هه‌رشه‌می کرد، مه‌لا یه‌کی چاکیان بو دابنی، نه‌ویش به‌ دوو ماموستا مه‌لا مه‌لا دئه‌مین نارد، هاته (هه‌ولیر) کرا پینش نویتز و (مدرس) له‌و مزگه‌وته، فه‌قیان روویان تی کرد، له‌ دوورا ده‌هاته‌ی لای، تاقمه‌کی ده‌کرده مه‌لا، چینه‌کی دی ده‌هات، نه‌وه‌ی دیاره و نووسراوه له ژبانی خۆیدا په‌نجاو‌هفت نیجازه‌ی مه‌لا یه‌تی داوه.

کرچی دوایی: له‌ رۆژی هه‌ینی ۳ی مانگی شه‌وال، سالی ۱۳۵۹ک - ۱۹۴۰ز کۆچی دوایی کرد، هیتتا له‌ ژباندا بوو، ده‌رسی فه‌قیانی جگه‌ له‌ ده‌رسی شه‌ریعه‌ت ته‌سلیم به‌ مه‌لا عبدالله ی کوری کرد.

سەرچاوه کان:

۱. نادي الإسلام في علم الكلام ۲ - ۴ .
۲. أربيل في مختلف العصور ۱۳۴ .
۳. علماء ومدارس في أربيل ۹۶ .
۴. محمد بن عبدالله الجلي ۱۰۴ .

مهلا مهلا نه مین صالح گردمامکی (۱۲۷۰)

ناوی مهلا مهلا نه مین، کوری مهلا صالحی گردمامکه، سالی ۱۹۰۲ز لهو گونده هاته دنیا، لای باوکی دهستی کرد به خویندن، قورنانی پیروزی خه تم کرد، کتیه سه ره تابه کانی تهواو کردن، له چهند شویتان گهرا بو بردنه سه ری خویندنه که ی، چووه (هولیر) مزگهوتی حاجی قادر لای مهلا عبدالله ی بیتواته یی، ماوه که له لای مهلا عبدالله ی بهحرکه (باو کم) بو، دوایی چووه ناوچه ی خوشناو ته ی، پاشان ناودیوی (ئیران) بو، پینج سالان لهو ی ماوه به چاکی فیری زمانی فارسی بو، گهراوه (هولیر) مزگهوتی حاجی قادر لای مهلا عبدالله، هه ره لهو ی سالی ۱۹۲۶ز کتیی (المنحة الوهية) ی دانراوی ماموستای، بو مهلا صادقی شه قلاوه ی نووسیوه، پاشان چووه مزگهوتی (قهلات) لای جهنابی مهلا نه فهندی ماوه لهو ی، تا سالی ۱۹۳۴ز نیجازه ی وه رگرت.

مهلا یه تی: گهراوه (گردمامک) له شوینی باوکی بووه مهلا، مه دره سه ی فهقیانی دانا، پاشان باری کرد بو (خاروک)، دوایی چووه (چمه)، پاشان چووه (داره توو) ی گورانان، سالی ۱۹۵۲ز چووه (حه ج).

به شیک له فهقیه کانی: مهلا خدری شه مامه ری، مهلا عبدالله ی سیهردانی، مهلا مهلا مهلا قیرژه ی، مهلا عبدالله ی کمونه باکی، مهلا جمیلی کاوانی، مهلا عبدالله ی عمویته ی، مهلا سه دیقی نوغهرانی، مهلا نه حمده ی برای.

خوورهوشتی: زاته کی هیمن و لهسه ره خو بوو، حزی له تیکه لایه تی و هاتوو چوو بوو خه تی خوش بوو، چند پهر او تیزی لهسه ره پهر توو که کانی خویندن ههیه، جینگه می ممانه می ناوچه که بوو بو فته وای شه ریعه ت.

کوچی دوایی: سالی ۱۹۵۶ ز له گوندی (داره توو) کوچی دوای کرد، مهلا محمدهدی کوری نیستا له (ههولتیر) دوکانی (تحفیات - دیاری) ههیه. سهرچاوه: نامه می مهلا محمدهدی کوری ماموستا.

محمدهدنه مین صبغه الله حهیدهری (۱۲۷۱)

ناوی محمدهدنه مینه، کوری صبغه الله ی کوری ئیراهیم حهیدهری ماوه رانی یه، شیخ ئیراهیم فهسیح دهلی: {برای بایره م محمدهد نه مین هه رچهنده بهرده وام خه ریکی ویردی ته سه ووف بوو، بهلام دهستی له زانست بهرنه دابوو، کیتی وایدانا بوو مرؤفی لی سهرسام ده بوو، ههروه ها حاشیه ی له سه حاشیه ی محمدهد حوسین لهسه ره (میر نه بولفه تح) ی ناداب داناره، له گه ل چند حاشیان لهسه ر کتیبانی خویندن می سه ره وه می مهلا و فهقییان}. ماموستا زاته کی زور به دین بووه، چند که راماتی لی ده گپ نه وه. سهرچاوه کان:

۱. علماء و مدارس فی أربیل ۵۴.

۲. عنوان المجد ۱۲۸ - ۱۳۰ - ۱۴۶.

۳. بنه ماله ی زانیا ران ۲۳۷.

۴. کاروان ۸۷ / ۱۹۹۰ ز.

محمدهدنه مین عبدالله کانی مازی (۱۲۷۲)

ناوی محمدهدنه مینه، کوری عبدالله ی کوری محمدهدنه مینه، سالی ۱۹۰۷ ز له گوندی (کانی مازی) نزیک (خه له کان) هاته دنیا، لای مهلا حهسه نی مهلا ی گونده که دهستی کرد به خویندن، چند کیتی سه ره تایی ته واکرد، چوو له لای مهلا حهسه نی هیزو به شیک نه حو و سه رفی خویند، چوو (کویه) لای مهلا ته و فقی مهلا ئیمام نادابی خویند،

ه‌روه‌ها له مزگه‌وتی مه‌لا حاجی، لای مه‌لا صادیقی مه‌لا نه‌حمد به‌یانی خویند، چووه (بیتواته) لای مه‌لا نه‌بی که‌لامی خویند، گه‌راوه (کۆیه) له مزگه‌وتی بایز ناغا، لای مه‌لا به‌هائه‌دین نوصولی خویند، چووه (سکتان) لای مه‌لا نیسماعیلی ماویلی ته‌فسیر و ه‌دیسی خویند، وه‌له‌لای مه‌لا صالح (المدرس) مه‌نتیقی خویند، لای مه‌لا عه‌باسی چناران ریازیاتی خویند، گه‌راوه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا مح‌مه‌د جه‌لی، نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (کانی مازی) ده‌ستی کرد به‌مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، سی سال پتر له‌وئ ماوه، تا گونده‌که به‌ده‌ست (به‌عس) تیکدرا، ماموستا به‌زۆره‌ملی له‌کۆمه‌لگای (حاجی‌اوا) نیشته‌جی کرا، رۆژی ه‌ینی ۵/۵/۱۹۹۵ز کۆچی دوایی کرد، له (کانی مازی) به‌خاک سپێدرا.

سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

مه‌مه‌دنه‌مین عبدالله وه‌لزی (۱۲۷۲)

ناوی مح‌مه‌دنه‌مین، کورپی مه‌لا عبدالله ی کورپی مه‌لا عبدالقادری کورپی مه‌لا عه‌لی (فه‌وزی)یه، خه‌لکی گوندی (وه‌لزی)یه، نازناوی (ئه‌شعه‌ری)یه، سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز له‌گوندی (په‌سوه) هاته‌دنیا، له‌خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، ه‌هر له‌خزمه‌ت نه‌و ته‌واوی کرد، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه‌ی له‌م شوینانه بوو: (نوچته‌په)، (قه‌ره‌گوێز)، (ئه‌نبار). ماموستا به‌ناوبانگ بوو، له‌(په‌لایات) ده‌ستی بالا بوو، سالی ۱۳۹۱ک - ۱۹۷۱ز له‌ته‌مه‌نیکی درێژ له‌خزمه‌ت زانست، له‌گوندی (ئه‌نبار)ی ناوچه‌ی (بوکان) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: تأریخ فرهنگ و ادب مکریان ۲۹۷ - ۲۹۹.

مه‌مه‌دنه‌مین عثمان جدیدی (۱۲۷۴)

ناوی مح‌مه‌دنه‌مین، کورپی عوسمانی کورپی قادره، سالی ۱۹۱۷ز له‌گوندی (ئاوده‌لۆک) هاته‌دنیا، عه‌شیره‌تی (له‌ک)ه، قورنانی پیروز و کتیبه‌سه‌ره‌تایه‌کانی له‌گوندی خۆیان خویند، دوایی چووه (سوریزه) لای مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی، دوایی چووه

(مه‌خوور) لای مه‌لا محممد، پاشان هاته (هه‌ولیر) مز‌گه‌وتی مه‌لا نه‌فه‌ندی له (قه‌لات)،
 دوایی چووه (دیبه‌گه) لای مه‌لا ئیسماعیل، ماوه تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت، بووه مه‌لا له
 (که‌په‌نک ره‌ش)، دوایی چووه (ئاوده‌لۆک)، له‌وی باری کرد بو‌جدیده، ماوه‌ی سالان پتر
 له‌وی مه‌لا بوو ده‌رسی ده‌دا، پاشان هاته (هه‌ولیر)، سالی ۱۹۸۵ز کۆچی دوایی کرد.
 سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عته‌چی.

مچه‌مه‌ده‌نه‌مین عه‌زیز کانی میرانی (۱۲۷۵)

ناوی محممه‌ده‌نه‌مین کوری عه‌زیزه، خه‌لکی گوندی (کانی میران)ی سه‌ر به
 (مه‌ریوان)ه، سالی ۱۹۴۵ز له‌و گونده هاته‌دنیا، له‌ گوندی (بناوه‌سوته) ده‌ستی کرد
 به‌خویندن، پاشان چووه (پنجوین) دوایی چووه (سلیمانی)، پاشان چووه گوندی
 (ساوا)ی سه‌ر به (مه‌ریوان) لای مه‌لا سه‌عیدی ساوا، دوایی چووه لای مه‌لا باق‌ری
 (بالک)، ماوه له‌ خزمه‌تی تا سالی ۱۹۷۳ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت له‌ گوندی (دوو‌پوو) سه‌ر
 به (مه‌ریوان).

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له (پنجوین)، پاشان ده‌وری سالی ۱۹۸۰ز چووه
 (سلیمانی) له‌سه‌ر فه‌رمووده‌ی شیخ عوسمانی بیاره بووه سه‌ر خه‌تی خانه‌قای مه‌ولانا
 خالد، زاته‌کی له‌ خواترس بوو، به‌رگری له‌ شه‌ریعت و ته‌ریقه‌ت ده‌کرد، زۆر ئازا و
 بویر بوو، به‌رانبه‌ر ئه‌وانه‌ی دژی نه‌هلی سونه‌ت و جه‌ماعه‌تن.

کۆچی دوایی: له ۸/۶/۲۰۰۲ز ۲۷ی مانگی مه‌لود، سالی ۱۴۲۳ک
 رۆژی شه‌مه به‌ کاره‌ساتی ئۆتۆمبیل کۆچی دوایی کرد، دوای خو‌ی مه‌لا عبدا‌لحمیدی
 کوری جیگریتی له‌ مز‌گه‌وتی شیخ مارفی قه‌ره‌داغی له‌ سلیمانی.
 به‌م بۆنه‌یه مه‌لا موختار ئه‌م دیره‌ شیعرانه‌ی نووسیون:

له‌ هه‌شتی شه‌شی دوو هه‌زار و دوو	بیست و چه‌وتی مه‌لود رۆژی کۆچی بوو
چوون له‌ رینگای جه‌زنی وه‌لاده‌ت	مه‌علوم هه‌یه‌تی پله‌ی شه‌هاده‌ت
بۆیه نه‌گیرین کۆری ماته‌مین	بو‌ کۆچی مه‌رحوم مه‌لا حه‌مه‌مین

چوون نهم مردنه زیانه بو دین مافی گشت کهسه که بگئیری شین
 هه‌رچهند مردنی قه‌زا و قه‌ده‌ر بوو به‌لام بو ئیسلام گه‌لی زه‌ره‌ر بوو
 سه‌رچاوه: چاویکه‌وتیک له‌گه‌ل مه‌لا عبدالحمیدی کوری ماموستا له‌ به‌حرکه
 ۳۰/۶/۲۰۰۸.ز.

مه‌مه‌دنه‌مین عه‌لی چۆمه‌له‌ده‌ری (۱۲۷۶)

ناوی مه‌مه‌ده‌مین، کوری عه‌لییه، سالی ۱۹۳۵ز له‌ گوندی (چۆمه‌له‌ده‌ر)
 ها‌ته‌دنی، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورئانی پی‌روزی خه‌تم کرد، کتیبه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی
 ته‌واو کردن، له‌ قوناغه‌کانی سوخته‌یی و موسته‌عیدی تپه‌ری، له‌ چهند شویتان له
 حوجره‌کانی فه‌قیان گه‌را، له‌ قوناغی کۆتایی چووه‌ لای مه‌لا عبدالقادری (کانی
 ده‌ریه‌ندی) نیجازه‌ی وه‌رگرت.

بووه مه‌لا له‌ گوندی (داربه‌رووله‌ی نزیك (کۆیه)، سالی ۱۹۵۸ز چووه
 سه‌ربازی پله‌ی جیگری نه‌فسه‌ری وه‌رگرت، سالی ۱۹۶۱ز گه‌راوه‌ مه‌لایه‌تی، چووه
 گوندی (دار اختیاری) سه‌ر به‌ قه‌زای شوانی (که‌رکوک)، دوایی سالی ۱۹۷۰ز بووه‌ پیش
 نوێژ و ووتارخوین له‌ مزگه‌وتی (محمدیه‌ی که‌رکوک، سالی ۱۹۷۲ز گه‌راوه‌ (کۆیه)،
 بووه مه‌لا له‌ مزگه‌وته‌کانی (مه‌لا جامی) و (ته‌کیه‌ی طاله‌بانی) و مزگه‌وتی گه‌وره، له
 ۹/۲/۱۹۹۰ز به‌ کاره‌ساتی (سه‌یاره) له‌ کۆیه‌ ده‌هات بو هه‌ولێر کۆچی دوای کرد.

سه‌رچاوه: نامه‌ی دکتۆر جه‌واد کوری ماموستا.

مه‌مه‌دنه‌مین فتح الله هه‌ولێری (۱۲۷۷)

ناوی مه‌مه‌ده‌مین، کوری فتح الله یه، سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز له
 (هه‌ولێر) ها‌ته‌دنی، شیخ مصطفای نه‌قشبه‌ندی (خ) ده‌یفه‌رموو: {مه‌لا نه‌مین خه‌لکی
 گوندی سه‌عداوه‌ی شه‌مامکه‌}، له‌ خزمه‌ت بابی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ چهند شویتان
 خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، ته‌ریقه‌تی (قادری) له‌ بابی وه‌رگرت، پاشان چووه‌ (بیاره) ته‌ریقه‌تی
 نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ عومەر وه‌رگرت، گه‌راوه‌ (هه‌ولێر) ماوه‌ک ده‌رسی ده‌دا، دوایی له‌سه‌ر

داوای شیخ چووه (مه‌ککه‌ی پیروژ، ماوه‌ی ده سالان له‌وئ ماوه، پاشان دلی بو خوتندن بزفته‌وه، چووه (قاهیره) (مسند‌ی ئیمامی شافعی و (موطأ)ی ئیمامی مالک له‌گه‌ل به‌شیک له‌تفسیری به‌یزوای خوتند، شیخ نه‌بوه‌کری هه‌رشه‌می (خ) که چووه سه‌فه‌ری (حه‌ج) له‌لای نه‌و دابه‌زی، چهند باسی فه‌رمووده‌ی پیغه‌مه‌بر (درودی خوای لسی بی) و زانیاری تریان کرد.

مه‌لایه‌تی: ده‌ستی کرد به‌دره‌سدانه‌وه، ناوبانگی مه‌لایه‌تی و شیخاتی رویشت، سالی ۱۳۲۳ک - ۱۹۰۵ز دووباره چووه (حه‌ج)، چهند روژ له‌ (مه‌دینه‌ی پیروژ ماوه، گه‌راوه (میسر) خه‌ریکی ده‌رس و ویرد و زیکر و خواپه‌رسی بوو قه‌لمه‌که‌ی وه‌کو خوی له‌کار بوو، کتییی (تنویر القلوب)ی دانا، بو نه‌و که‌سانه‌ی نه‌یان ده‌توانی بیته لای، تا‌کو له‌دوور و له‌نزیک بتوانی زانیاری به‌لاو بکاته‌وه، نه‌و کتییی زورجار چاپ کراوه.

مامۆستا دوا عمه‌ری له‌ (قاهیره) خانه‌قای بو مریدان و میوانان دروست کرد، بو نویت و جماعه‌ت و ویرد و زیکر، سالی ۱۳۳۲ک له‌ (قاهیره) باری کرد، بو گوندی (طنان)، دوا چووه گوندی (سند) له‌وئ شه‌وی ۱۲ی مانگی مه‌لودی پیروژ کۆچی دوا‌یی کرد، شیخ نه‌جه‌دینی کوری بووه جیگری، شاعیرانی (میسر) زور هۆنراوه‌یان پیندا هه‌رگۆتیه، له‌وانه به‌عه‌ره‌یی:

محمد النقشبندی الأمين ومن	شاد المکارم بالإخلاص والحسب
بحر المعارف نور الله مرشدنا	شمس الحقائق شيخ العجم والعرب
إمام أهل التقى سر الولاية من	حيا الطريقة بالإرشاد والأدب
كنز المعارف قطب الواصلين ومن	تغنيك أفعاله الغرا عن الكتب
تبارك الله كم أحيت مكارمه	موات قلب فأضحى مظهر العجب
فليحي ساداتنا الأكراد إنهم	أهدوا لنا سيد الأبطال والنجب
والتهن مصر وأهلوها به شرفا	باليمن في روضة الأفراح والطرب
فيا مرید العلا في ظل رايته	أقبل ولا تصغ للواشي فذاك غبی

وکن بآداب أهل الحب ملتحقا   وقبل النعل ترقى منتهى الرتب
سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۴۵ - ۵۴۷.
۲. يادی مهردان ۲/۵۶۵ - ۵۶۸.
۳. معجم المؤلفين ۹/۷۷ - ۷۸.
۴. الأعلام ۶/۷۵ - ۲۶۹.
۵. معجم أعلام الكورد ۵۸۶.
۶. نثر الجواهر والدرر ۲/۱۰۶۵.
۷. مشاهير الكورد ۳۶۵ - ۳۶۷.
۸. إيضاح المكنون ۲/۱۳۱.

مهلا مهلا دهنه مین قهراسنجی (۱۲۷۸)

ناوی مهلا دهنه مینه، خه لکی گوندی (قهراسنج)ه، له بناری چیا ی سه فین، سهر به قهزای (شه قلاوه)، زانایه کی به رزی سهرده می خزی بووه، مهلا صالح سهره وهوردی له کیتی (لب الألباب) ده لتی: {شیخ مهلا طاهای شیروانی که زانایه کی ناسراو بووه، له ۱۹۳۱ ز کۆچی دوایی کردووه، به که له فهقیانی نهو زاته}.

سەرچاوه کان:

۱. لب الألباب ۲/۲۳۹.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۱۱۰.

مهلا مهلا دهنه مین کوردی مه عنهوی (۱۲۷۹)

مامۆستا مهلا مهلا دهنه مین له شاری بهغدا لای به پیزان مهلا مهلا دهنه فهیزی زه هاوی و مهلا عبدالسلامی موده پریمی مزگه وتی شیخ عبدالقادری گهیلانی و مهلا عبدالوهابی نایب، خویندنی برده سهر، له بهر نهوهی به قۆلی له بابته کانی زانسته کان دهوا، ناوده بر درا به (مه عنهوی)، مامۆستا له گهره کی (مربعه) شویتی تایه تی هه بوو،

خه‌لکان بۆ پرساران ده‌چوونه لای به تابهت له زانستی (کیمیا)، له مانگی تشرینی یه‌که‌م، سالی ۱۹۱۴ز له (به‌غدا) کۆچی دوای کرد.

سه‌رچاوه: معجم أعلام الكورد ۵۸۸.

مه‌مه‌دنه‌مین مه‌مه‌د قه‌رده‌اغی (۱۲۸۰)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کوری مه‌مه‌ده، خه‌لکی (قه‌رده‌اغه)، مامۆستایه‌کی شاره‌زا و ناوداری سه‌رده‌می خۆی بوو، له سالانی ۱۳۵۰ک - ۱۹۳۱ز ژیاوه، له شاری (موصل) له قوتابخانه‌ی شیخ عه‌دی موسافیر هه‌کاری ده‌رسی داوه، شه‌رحی ته‌شریحی به‌هائه‌دین عامیلی کردووه، چه‌ند زانا په‌سندیان کردووه، له‌وانه موده‌رپه‌سه‌کی سوله‌یمانیه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی، به (أحمدك اللهم على نعمك الغزار...) ده‌ست یی ده‌کا.

سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۴/۱۲۳ - ۱۲۵.

مه‌مه‌دنه‌مین مه‌عروف قه‌رده‌اغی (۱۲۸۱)

ناوی مه‌مه‌دنه‌مین، کوری مه‌عروفی کوری عومه‌ری کوری شیخ عبداللطیفی گه‌وره‌یه، له ده‌وری سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز هاتووته‌دنيا، له بنه‌ماله‌کی زانیاربخواز په‌روه‌رده بووه، له قوتابخانه‌ی خۆیان ده‌ستی کرد به خویندن، له چه‌ند حوجره‌ی فه‌قیان قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، سالی ۱۲۷۱ک - ۱۸۵۴ز چووه لای شیخ عبدالقادری موهاجیر له شاری (سلیمانی) (تقریب المرام)ی له خزمه‌ت خویند، کۆتایی به خویندن هینا، ده‌ستی کرد به ده‌رسدانه‌وه و جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۱۵ک - ۱۸۹۷ز کۆچی دوای کرد، دوو کوری

زانای هه‌بوو: شبنخ عومه‌ر و شیخ مه‌عروف.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۵۴۳ - ۵۴۴.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران / شیخانی مه‌ردۆخی ۳۶ - ۳۷.

مهله مهله دئه مین موسا کفتارۆ (۱۲۸۲)

ناوی مهله دئه مینه، کورپی مهلا موسایه، ناسراوه به (کفتارۆ) سالی ۱۲۹۴ ک
 - ۱۸۷۷ز هاته دنیا، باوکی له (دیمشق) له مزگهوتی (ئه بونور) له بهر خوتیندی دانا، له بهر
 زیره کی به ماوهی چوار مانگ قورنانی پیروزی هه موو له بهر کرد، پاشان زمانی عه ره بی و
 ته جوید و فه رموده و شه ریه تی مه زه بهی شافعی خوتیند، دوایی له لای شیخ عیسی
 کوردی نه قشبه نندی به شیککی تری شه ریه ت خوتیند، سالی ۱۳۳۰ ک شیخ ئیجازه ی
 ته ریه تی پیتا، دهستی کرد به نامۆزگاری خه لکان، ده رسدانه وهی قوتابیان له هه ر چوار
 مه زه به کان، به تاییه ت (بداية المجتهد) ی ئین روشد، خووشی نامیلکه کی ده رباره ی نوێزی
 هه بی داناوه، سالی ۱۳۴۳ ک له (دیمشق) چاپ کرا.

خووره وشتی: زاته کی خواناس و دوور له دنیا بوو، له سه ر ریازی زانایانی
 پێشوو ده رۆیشت، ته نیا پشته به خوا ده به ستا، خوی گه وه زۆر شتی زه جه تی بو ناسان
 ده کرد، له مانگی ره مه زانی، سالی ۱۳۵۸ ک - ۱۹۳۹ز کۆچی دوایی کرد، گوێیان لی
 بوو به نه رمی ده یگۆت: {اللهم الرفیق الاعلیٰ}، مامۆستا نه جه د کفتارۆی کورپی،
 سه رۆکی زانایان بوو له (دیمشق)، له پێشدا باسما ن کرد.

سه رچاوه کان:

۱. نشر الجواهر والدرر ۱۰۶۶ - ۱۰۶۷.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۸۰ - ۵۸۱.

مهله مهله باساوی (۱۲۸۲)

ناوو نژادی: مامۆستا مهلا مهله د، سالی ۱۹۲۹ز له گوندی (کونه مشک)
 هاته دنیا.

خوتیندی: دهستی کرد به خوتیندن، قورنانی پیروزی خه تم کرد، سالی
 ۱۹۴۰ز چووه ناو فه قییان له گوندانی (باساوه) و (ئه جه دبری) و (واوان) و (بیشاسب)
 خه ریکی خوتیندن بوو، له لایه ن نهو به ریزانه: مهلا نه جه دی حکمه تی جه ریجی، مهلا عبدالله

ی نه همه دبرپو، مهلا علی بیشاسبی، نه مجا هاته (گهناو)، دوازده سالان لهوی ماوه، نیجازهی وهرگرت، گهراوه (باساوی سهردهشت، دهستی کرد به مهلا یهتی و دهرسدانهوه، پاشان گهراوه (کونه مشك) سالهك لهوی ماوه، چووه (سهردهشت)، دوی شمش مانگ کۆچی دواپی کرد، مامۆستا زاتهکی بهدین و خۆراگر و رهزا سوک و قسهخۆش بوو.

سهرچاوه: فهقی و فهقییهتی له کوردستان ۳۱۲.

مهلا محمد باقر بانهیی (۱۲۸۴)

ناوی محهمده، کوری باقری کوری مهحمده، یه که له زانابه کانی صهدهی سیزدهی کۆچی، نهوه مهلا محهمدهی دووهمه، مهلا محهمدهی یه کهم: ناسراوه به (تهوه ککهلی) له صهدهی دوازدهی کۆچی ژیاوه، مامۆستای دووهم: دهرسی له لای مهلا عبدالرحمانی رۆژیانی و مهلا غهزایی خۆیندوووه، خهتیکی خۆشی هه بووه، کتیانی خۆیندنی هه موو به دهستی خۆی نووسینهوه، به تایبته تهفسیری به یزای به یهك مانگ نووسیتهوه، نووسینی به پهله به زۆری ههلهی تیدا ده کیری، نهوه تهفسیره سهرتا پای رۆندراوه ههلهی تیدا نیه، نه له پیت و وشه کانی، نه له سهر و ژیره کانی.

مامۆستا سالی ۱۲۴۶ک له مزگهوتی سۆری (مههاباد) دهرسی دهدا، پاشان هاته (سلیمانی) پاشایه کانی بابان زۆر ریزیان لینا، پیشوازیه کی گهرمیان کرد، دواپی میری (موکریان) گێرایهوه قوتابخانهی (سۆر).

له مهلا علی قزجی ده گێرنهوه، دهلی: {مامۆستا مهلا محهمدهی بانهیی مامۆستای خۆمه، ههروه کو له زانستی زاھیری شارهزا بوو، له زانستی دهروونی چازان و پایهدار بوو}، له دهوری سالی ۱۲۶۰ک - ۱۸۴۴ز کۆچی دواپی کرد.

دانراوه کانی:

۱. معراج الادراک، فی شرح تشریح الأفلاک، سالی ۱۲۲۸ک پیشکەشی به محهمده

خالیید پاشای بابان کردوووه.

۲. حاشیه لهسهر توحفه‌ی ئین حه‌هه‌ر.
۳. رسالة في العوامل اللغوية.
۴. رسالة الفرق بين المصدر واسم المصدر: دوو لاپه‌ره‌یه.
۵. چهند حاشیه لهسهر کهمالی شهرحی شافییه، له زانستی صه‌رف.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۴/۵۶ / ۵/۷۲.
۲. مشاهیر الکرد ۳۶۳.
۳. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۲۱۵.
۴. معجم أعلام الکرد ۶۸۰.
۵. خۆری نیسلام ۳۵ / ۲۰۰۷ ز

مه‌مه‌د باقرته‌یی (۱۲۸۵)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌د، یه‌ک بووه له مه‌لایه موده‌رپه‌سه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، مه‌لایه‌تی له (باقرته) و (که‌سته‌زان) کردووه، ده‌رسی به زۆر فه‌قیان داوه، یه‌ک له‌وانه: مه‌لا عومه‌ری ته‌رجانی یه، مامۆستا ئیجازه‌ی له شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی (خ) وه‌رگرتوو، ماوه‌کی زۆر خه‌ریکی کاروباری مه‌لایه‌تی بوو، پاشان وازی هینا، له هۆده‌کی تایه‌ت، ته‌نیا خواپه‌رستی ده‌کرد، دوایی هاتووچووی خه‌لکانی قه‌ده‌غه‌کرد، ته‌نیا خیزانه‌که‌ی نان و ناوی بۆ ده‌برد، له ده‌وری سالی ۱۹۵۰ ز کۆچی دوایی کرد.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. النجم الزاهر ۶۶.
۲. الإکیل فی محاسن أرییل ۳۳۷.

مه‌مه‌د به‌سظام خوشابی (۱۲۸۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری به‌سظامی حوسه‌ینی حه‌نه‌فییه، خه‌لکی (خوشاب) ی سه‌ر به (وانه‌یه)، سالی ۱۰۹۶ ک - ۱۶۸۵ ز له (که‌سته‌ل) کۆچی دوایی کردووه.

دانراوه کانی: (خلاصة التفسیر) و (عرائس المجالس) و (قصص الأنبياء).

سه رچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۱۳۱.

۲. إيضاح المکنون ۱/۴۳۴.

۳. هدية العارفين ۲/۲۹۹.

۴. معجم المؤلفين ۹/۱۰۲.

۵. مشاهير الكورد ۲/۱۲۹.

محمهده بهگ کورد عهلی (۱۲۸۷)

زانی رۆشنبیر، خاوهن ههست و بیر، محمدهده بهگ عهلی کوردی، له کتییی (خطط الشام) خۆی دهلی: {باپیرم خه لکی شاری سلیمانیه، له نهتهوهی سولتانه نهیوبیه کانه پاشان نیمه کهوتینه شام}، له مانگی سه فهری سالی ۱۲۹۳ک - ۱۸۷۶ز له (شام) هاته دنیا، یه کهم جار چوو قوتابجانهی (کافل سیای)، دوایی له قوتابجانهی (روشیدییه) عهسکهری، فیری تورکی و فارسی و فه ره نسی بوو، ماوه که کرا فه رمانبه ر، له و کاته تهفسیر و شه ریهت و فه لسه فه و میژوو و کۆمه لایهتی و پیرمانی عه ره بی خوتند، سالی ۱۳۱۵ک - ۱۸۹۷ز کرا نووسه ری رۆژنامه ی (شام)، له ۱۹۰۱ز کرا نووسه ری رۆژنامه ی (میسر)، له و ماوه هاتوو چوو ی مامۆستا محمدهده عه بده ی ده کرد، زۆر شتی لی فیربوو، گهراوه (شام)، چوو (میسر) رۆژنامه ی (المقتبس) ی ده رکرد، گهراوه (شام)، نه جاره له لایه ن حکومه ت دلته نگ کرا، باری کرد بو (فه ره نسا) له وئ کتییی (غرائب الغرب) ی دانا، هاته (نهسته بول) دووباره بوغامیان بی هه لبه ستا ناره حهت بوو، گهراوه (میسر) له وئ چوو (شام)، سالی ۱۹۱۳ز سه فه ره کی دریتزی کرد بو (نیطالیا) و (سویره) و (مه جه ر) و (تورکیا)، گهراوه (شام)، له وئ کۆری زانستی عه ره بی دامه زراند، کرا سه رۆکی دیوانی زانستی، له به روار ی ۷/۹/۱۹۲۰ز کرا وه زیری مه عاریف له (سوریا)، دووباره گهراوه (نه رروپا)، به رگی دووه می (غرائب الغرب) ی

دانا، گهراوه، نه مجاره دهستی خۆی له وهزیراتی کیشاوه، ته نیا سهروۆکی کۆری زانستی بوو، دهستی کرد به دانانی کتییی (خطط الشام)، دووباره کراوه وهزیری مهعاریف ههه لهو ساله حکومهتی (سوریا) به نوینهر ناردیه (ئه کسفورد).

کۆچی دوایی: له بهرواری ۱۹۵۳/۴/۲ ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (باب الصغیر) به خاک سپێردرا، چهند دانراوی خۆی ههیه، به شیکیان چاپ کراون، به شیکیان چاپ نه کراون.

دانراوه چاپ کراوه کان:

۱. یتیمه الزمان، سالی ۱۳۱۴ ک چاپ کرا.
  ۲. مجله المقبس: دوو بهرگه.
  ۳. رسائل البلغاء.
  ۴. غرائب الغرب: دوو بهشه.
  ۵. غابر الأندلس وحاضرها.
  ۶. تاریخ الحضارة.
  ۷. القديم والحديث.
  ۸. رواية المجرم البريء.
  ۹. قصة الفضيلة والرهيلة.
  ۱۰. خطط الشام: شمش بهرگه.
- دانراوه چاپ نه کراوه کان: (حرية الوجدان) و (كنوز الاجدار) و (الحرية الدينية) و (مكتشفات الاحفاد) و (الحرية السياسية) و (أمراء الانشاء) و (أخلاق المعاصرين).

سهه چاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۹۶۲/۱۰.
۲. مشاهير الكورد و كوردستان ۳۷۸ - ۳۸۰.

مه‌مه‌د به‌هرام گۆرانی (١٢٨٨)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی به‌هرامه، نازناوی (شه‌مه‌دین نه‌بو عبدالله)یه، باپیری زانایه گۆرانیه‌کانی دیمشقه، سالی ٦٢٨ك - ١٢٣٠ز هاته دنیا، له (میسر) خویندنی برده‌سەر، له (مه‌دینه)ی پیروز کرا قازی، پاشان چووه (شام) له (حه‌لب) نیشته‌جی بوو، کتیبی (تحفة النبهاء في اختلاف الفقهاء)ی دانا، خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه و نامۆزگاری و ووتاردان بوو، تا سالی ٧٠٥ك - ١٣٠٥ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

١. معجم المؤلفين ٩/١٢٢.
٢. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٨٤.
٣. هدية العارفين ٦/١٤١.
٤. مشاهير الكورد ٢/١٣٩ - ١٤٠.

مه‌مه‌د به‌بیان ته‌فلیسی (١٢٨٩)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی به‌بیانی کورپی حیمیرانه، خه‌لکی (ته‌فلیس)ه، له (به‌غدا) دانیشتووه، ده‌رسی له خزمه‌ت باوکی و له‌لایه‌ن مه‌روانی کورپی شو‌جاعی جزیری (١٨٤ك کۆچی دوا‌یی کردووه) و عبدالله ی کورپی هه‌مادی خویندووه، چوووته لای چه‌ندان زانایان.

سه‌رچاوه: الأنساب ١/٤٩٤.

مه‌مه‌د ته‌قی مه‌رعەشی (١٢٩٠)

ناوی مه‌مه‌د ته‌قیه، نازناوی (شه‌رستانی)یه، کورپی مه‌مه‌د حوسینی کورپی مه‌مه‌د نیسماعیله، له سه‌یده‌کانی حوسینی یه، خه‌لکی (مه‌رعەش)ه، زانایه‌کی ئوصول‌زان و شه‌رع‌زان بووه، سالی ١٢١٣ك - ١٧٩٨ز هاتووته دنیا، له ٢٨ ذی‌الحجه، سالی ١٣٠٧ك - ١٨٩٠ز کۆچی دوا‌یی کردووه، کتیبی (ذخيرة المعاد)ی داناوه.

سه‌رچاوه: معجم المؤلفين ٩/١٣٦.

مهلهمهده ته میم حهرانی (۱۲۹۱)

ناوی مهلهمهده، نازناوی (ئهبو عبدالله)یه، کوری ته میمه، خه لکی (حهران)ه، مهزه بی حه نه لی بووه، زانایه کی شهرع زان بووه، دهرسی له لای مهجده دین نین ته میمه خویندووه، کتیی (المختصر)ی له شهر یعدت داناو، تا باسی (زه کات)، واده گپ نه وه: چو ویته لای ناصر ه دینی به یزاوی بو خویندن، له وی جوانه مرگ بوو. سهرچاوه: الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۹۰.

مهلهمهده جابیر به تانی (۱۲۹۲)

ناوی مهلهمهده، کوری جابیری کوری سه لانه، خه لکی (به تانه) نریک حهران، سالی ۲۳۵ک - ۸۴۹ز هاته دنیا، زانایه کی نه ستیره ناس بووه، له ره صد و زیج شاره زا بووه، له چه رخی خوی بی ویته بووه، سالی ۳۱۷ک - ۹۲۹ز له (به غدا) ده گه راوه بو (موصل) له (حه ضر) کوچی دوا بی کرد. چه ند دانراوی خوی هیه، له وانه: (معرفة مطالع البروج) و (رسالة في تحقیق اقدار الاتصالات) و (الزیج) و (تشریح المقالات). سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۹/۱۴۴ - ۱۴۵.
۲. كشف الظنون ۱/۹۷۰.
۳. شذرات الذهب ۲/۲۷۶.
۴. إيضاح المكنون ۱/۶۲۱.

مهلهمهده جه سیم مهردوخی (۱۲۹۳)

ناوی مهلهمهده جه سیم، کوری شیخ مهلهمهده سه عیدی کوری نه همدی کوری مه همدی مهردوخی یه، برای شیخ عبدالقادری موهاجیری خاوه نی (تقریب المرام)ه، ناوبراو پاش کوچی دوا بی شیخ وه سیمی برای ماوه ک له قوتابخانه ی (دار الإحسان) دهرسی داوه، زانایه کی به توانا بووه، (كشف الغطاء)ی، له که لام داناو، سالی ۱۲۳۴ک

خویندنی: له‌لای باوکی دهستی کرد به خویندن، قورنانی پرۆزی خه‌تم کرد، چهند کتیسی سه‌ره‌تایی خویند، له‌گه‌ل به‌شیک له‌تفسیر و شه‌ریعت و ریتزمانی عه‌ره‌یی له‌گوندی (باداوه‌ی ده‌شتی کۆیه، هه‌ر له‌خزمدت باوکی سالی ۱۹۲۲ز له‌مزگه‌وتی گه‌وره‌ی سلیمانی فارسی و تورکی خویند، سالی ۱۹۲۸ز چووه (که‌رکوک) و (پودی) - نالتون کۆپری) ماوه‌ک له‌لای مه‌لا سه‌ید یوسفی سه‌ید عه‌زیزی خزمی خۆیان بوو، دوا‌یی هاته (هه‌ولتیر) مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ، لای مه‌لا عبدالله‌ی بیتواته‌ی، پاشان چووه (عه‌وتیه) لای مه‌لا عوسمانی خورمه‌له‌ی، نه‌جاره له‌به‌ر کاره‌ساتی کوزرانی باوکی دوو سالان وازی له‌خویندن هینا، سالی ۱۹۳۶ز چووه (کفری)، له‌موی هاته (که‌رکوک) لای مه‌لا ره‌زای واعیز ماوه تا سالی ۱۹۴۲ز ئیجازه‌ی مه‌لا به‌تی وه‌رگرت.

مه‌لا به‌تی: کۆتایی به‌خویندن هینا، زۆری بی‌نه‌چوو ده‌ستگیر کرا، ماوه‌ک له‌به‌ندیخانه‌ی (عیماره) بوو، له‌وکاته (تاریخ السلیمانیه‌ی محمه‌دنه‌مین زه‌کی به‌گی، له‌کوردی ته‌رجومه کرد وه‌لای عه‌ره‌یی، هه‌ر له‌وکاته له‌به‌رواری ۱۹۴۳/۵/۱ز ده‌ستی کرد به‌ته‌رجومه‌ی (شه‌ره‌فنامه‌ی شه‌ره‌فخانی به‌دلیسی له‌فارسی بو‌عه‌ره‌یی، له‌۱۹۴۴/۱/۱ز ته‌واوی کرد، سالی ۱۹۵۰ز کرا پێش نوێژ و ووتارخوین له‌(قزلرباط - سه‌عدیه)، پاشان ناردرا (دافوق)، له‌موی ناردرا بو (کوت)، له‌موی ناردرا بو (به‌صره)، له‌موی ناردرا بو (مه‌نده‌لی)، پاشان گه‌راوه (که‌رکوک)، سالی ۱۹۶۱ز له‌پێش نوێژی لادرا، ماوه‌ک نه‌ندامی کۆری زانیاری کورد بوو، خه‌ریکی نووسین و دانان بوو، فارسی و عه‌ره‌یی و تورکی به‌چاکی ده‌زانسی، ده‌وری هه‌ژده کتیسی ته‌رجومه کردووه، شه‌وی ۲۷/۳/۲۰۰۱ز له‌ماتی خۆی له‌(به‌غدا) به‌ته‌نیا بوو، خه‌یانه‌که‌ی زیز بێو، به‌ده‌ستی چهند تاوانباران کوزرا و پارچه پارچه کرا، له‌(هه‌ولتیر) تازییه‌ی بو دانرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۲۰۲.

۲. أعلام كورد العراق ۲۲۲ - ۲۲۴.

محمد مه‌لا جه‌نگلی (۱۲۹۶)

ناوی محمد مه‌لا، کورپی جه‌نگلی کورپی محمد بابای کورپی خه‌لیلی کورپی جه‌نگلی کورپی عبدالله یه، سالی ۱۲۹۷ ک - ۱۲۹۷ ز له (دیاره‌کر) هاته‌دنیا، له تمه‌نی ده سالان له‌گه‌ل باوکی چووه (قاهره) له سه‌ره‌تاوه خه‌ریکی خویندنی شه‌ریعت بوو، له‌سه‌ر مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بوو، پاشان مه‌زه‌بی خوی گۆری بووه حه‌نه‌لی، ماوه‌ک چووه (حیجاز)، دوایی چووه (وانه) بو فیربوونی فهرموده، ماموستا شاره‌زابوو له فهرموده و شه‌ریعت و عه‌ره‌بی و موسیقا و دکتۆری و شه‌طرنج، هه‌روه‌ها شاعیر بوو، مه‌جلس ناوه‌دان و به‌زه‌وق بوو، له مانگی ره‌جه‌بی سالی ۱۲۴۱ ک - ۱۳۴۰ ز کۆچی دوای کرد. سهر‌چاوه‌کان:

۱. الدر الکامنة ۱۶/۳.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۷۹ - ۴۸۰.

محمد مه‌لا حه‌سه‌ن دیره‌بروشه‌یی (۱۲۹۷)

ناوی محمد مه‌لا، کورپی مه‌لا حه‌سه‌نه، خه‌لکی گوندی (دیره‌بروشه) یه، رۆژه‌لاتی چیا (بیره‌ک) سهر به‌ناحیه‌ی (هه‌ریر). سالی ۱۸۴۶ ز هاته (هه‌ولیر) له‌و کاته ژنی نه‌هینابوو، بنه‌ماله‌کی خیرخواز له قه‌لات ژنیان دایی، پیره‌ژنیکی ده‌وله‌مه‌ند نار (نامینه‌خان) مزگه‌وتیکی له‌گه‌ره‌کی (عاره‌بان) دروست کرد، ماموستا له‌وی بووه مه‌لا، سالی ۱۸۸۷ ز ئیجازه‌ی له مه‌لا عومه‌ر نه‌فه‌ندی وه‌رگرت، وه له‌پیشدا سالی ۱۸۷۰ ز ئیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی له شیخ عبدالحمیدی ته‌روشی وه‌رگرتوو، ئیجازه‌نامه‌که مه‌لا عبده‌لهادی نه‌حمد نه‌وی مه‌لا یه‌حیا مزوری نووسیتیه‌وه، ناوبراو سالی ۱۹۰۴ ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (ئیمام محمد) به‌خاک سپێردرا.

کوره‌کانی: سێ کورپی مه‌لای هه‌بوون:

۱. مه‌لا عبدالله: له پیشدا باسمان کرد.

۲. مه‌لا طاهر: مه‌لا بوو له (خه‌زنه)ی حاجی صادق ئەویش کورینکی هه‌بوو، ناو مه‌لا مه‌مود: مزگه‌وتینکی له گه‌ره‌کی (بیریزیان) دروست کرد، له (هه‌ولیز).
۳. مه‌لا حه‌سن: مه‌لا بوو له (دوو‌سته‌په) کورینکی مه‌لای هه‌بوو ناو یوسف.
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. أربیل فی مختلف العصور ۱۰۹.

۲. علماء ومدارس فی أربیل ۸۳.

۳. نامه‌ی مه‌لا سوله‌یمان مه‌لا عبدالله دێره‌پروشه‌یی.

مه‌مه‌د حه‌سن سه‌لماسی (۱۲۹۸)

ناوی مه‌مه‌ده، نازناوی (ئه‌بونه‌صره) کورپی حه‌سهنی کورپی مه‌مه‌دی کورپی جه‌غه‌ری کورپی داودی (سه‌لماسی)یه، ئامۆزای مامۆستا ئه‌بو عبدالله‌ی سه‌لماسی یه، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی لای چه‌ند زانایان خوتندوو، کۆمه‌لێک فه‌رمووده‌ی پێغه‌مبه‌ری (درودی خوای لی‌بی) له‌به‌ربوونیه و به‌لاوی کردوونه‌وه، له‌ مانگی په‌یبه‌ی دووه‌م، سالی ۴۴۴ک - ۱۰۵۲ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: الأنساب ۳/۲۹۹.

مه‌مه‌د حه‌سن شاره‌زوری (۱۲۹۹)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی حه‌سهنی کورپی عه‌لی کورپی قاسمی کورپی مظفری شاره‌زوریه، سالی ۵۲۰ک - ۱۱۲۶ز له (موصل) قازی بووه، سالی ۵۷۵ک - ۱۱۷۹ز کۆچی دوایی کردوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۳۵۷.

۲. الإكليل فی محاسن أربیل ۸۸.

محمد مهلا حسنه علانی (۱۳۰۰)

ناوی محمد مهلا حسنه، کوری مهلا نوهیسی کوری مهلا مهجمودی کوری علی کوری نهجمدی کوری مهلا مصطه فایه، زانایه کی بهرزی کورده، مریدی شیخ علی حوسامه دینه، ماموستا شاعیریش بووه، نازناوی (علانی) یا (ذوالعلائی) بو خو داناوه، هونراوهی فهرانیزی ههیه، له سهره تاوه، دهلتی:

وهو محمد حسن الحسامی

قال الفقیر ابن الأویس السامی

علی محمد ومن به انتمی

الحمد لله وصلي وسلما

له کۆتاییدا دهلتی:

عن البلا وانفع بها وجزانا

یارینا فارحم بنا وعافنا

بقول: (جاء جزاؤه خذي)

بشرني الهاتف في تأريخ ذي

ك ۱۳۲۲

لیره دا سی تیبینی ههیه:

۱. (وصلي وسلما) لهنگه، بو راست کردنی کیشه که، ده بوو (و) واوه که لاجبیت

بهم شیویه بیت (وصلي سلما)...

۲. (ي) یانه که ی ئیشباعی (خذي) نازمیردری، ده نا ده بیته ۱۳۳۲ ک.

۳. ههمزه که ی (جاء) ده ژمیردری، به لام ناخویندریته وه، ده نا کیشه که لهنگ ده بیت.

سهرچاوه: بوژاندنه وهی میژووی زانایانی کورد ۵/۳۵۸ - ۳۶۵.

محمد مهلا حسنه قازی (۱۳۰۱)

ناوی محمد مهلا حسنه، کوری حسنه، نازناوی (ئهبو سه عاداته) قازی بووه،

فهرمووده ناس بووه، زاته کی خیرخواز و پرو له چاکه بووه، له شهوی شهمی سهره تای

مانگی ره مهزانی پرۆز، سالی ۵۱۸ ک - ۱۲۴ ز له تمهنی ههشتا سالییدا کۆچی کرد.

سهرچاوه: المنتظم ۱۰/۲۰۵.

مهلا محمد حسنه قودسی (۱۳۰۲)

مهلا محمد قودسی نهفهنندی، کوری حسنه نهفهنندی کوری عبدالرحمانی کوری
 حهلیمی موفتی (حهلهبه)، له شاری (ئورفه) هاته دنیا، زانایه کی بهناوبانگ بوه، له
 (نهستانه) کرا قازی (روها)، پاشان له گهله کاربه دهسته کانی نهوی ریک نه کهت، دوریان
 خسته وه بو (قهله رۆم)، دوابی سه لیم سیری پاشا له گهله خوی هیناوه (نهسته مبول)،
 کردیه موفتی (نهزمیر)، سالی ۱۲۱۵ کرا قازی (نه رۆم)، له ۱۲۲۱ ک - ۱۸۰۶ ز
 کرا قازی (مه ککه) ی پرۆز، له کۆتایی نهو سالد، گهراوه (نهستانه) نه خوش کهت، زۆر
 بی نه چوو کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی سولتان بایه زید، به خاک سپێردرا، مامۆستا
 زانایه کی زمان رهوان و قسه خوش بوو، به سی زمان شاعر و نووسینی ههیه، فهرمووده و
 دوان (ئاخواتن) ی به هیز بوو، له نیش و کاری خوی سه رکهوتوو بوو.

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۳۴۴ - ۳۴۵.

۲. معجم اعلام الكورد ۵۵۳ - ۵۵۵.

مهلا محمد حسنه کوردی (۱۳۰۲)

ناوی مهلا محمد، کوری حسنه نی کوری نه حه دی کوری مهلا محمدی کوردیه،
 سالی ۷۸۱ ک - ۱۳۷۹ ز هاته دنیا، له تمه نی حهوت سالتیدا له گهله بابی له کوردستان
 چوو (قودس) بیست سالان لهوی ماوه، سه حیحی بوخاری و چهند کتیی تری خویند،
 بابی کۆچی دوابی کرد، له گهله دایکی چوو (مه ککه) ی پرۆز، سالی ۸۱۴ ک کهمیکی
 خویند، چوو (دیمشق) ماوه کی لهوی خویند، کۆتایی پی هینا، گهراوه (مه ککه) و
 (مه دینه) دهستی کرد به ده رسدانه وه، مامۆستا زاته کی شاره زای زانسته کان بوو، له
 دکتۆری زۆرزان بوو، شیخ مه دینی کوری عه ره بی زۆر خوش دهویست، کتیه کانی
 نهوی، ده خویندنه وه، سالی ۸۴۳ ک - ۱۴۳۹ ز کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۱۹۳/۷.
۲. مشاهیر الکورد ۳۷۲.
۳. معجم اعلام الکورد ۶۰۳.

مهلا محمد حسن گله زمردهیی (۱۳۰۴)

ناوی مهلامه دهه، نازناوی (مخیده دین قوله یه) کوری شیخ حهسه نی گله زهرده یه، سالی ۱۱۳۳ ک - ۱۷۲۰ ز هاته دنیا، له گوندی (قوله) دانیشتوو، پاش تهواو کردنی زانسته کان، تهریقته تی قادری له مامی خوی شیخ نیسماعیلی ولیانی وه رگرت، دهستی کرد به ده رسدانه وه و نامۆژگاری کردن، پاشان چوووه (که رکوک) سالی ۱۱۹۵ ک - ۱۷۸۱ ز کۆچی دواپی کرد، نهو کتیبانه ی داناون: (مجمع الحواهر) و (اصلاح النفوس) و (کشف الکروب) و (جامع الفوائد) و (السيف القاطع).

سەرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۲/۲۰۷.
۲. الشيخ معروف النودهی ۷۶ - ۷۷.
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۰۴ - ۵۰۵.
۴. تاریخ السليمانية ۲۸۸.
۵. بنمهاله ی زانیاران ۳۳۰ - ۳۳۳.

مهلا محمد حسن مهرعه شی (۱۳۰۵)

ناوی مهلامه دهه، نازناوی نه بو به کره، کوری حهسه نه، مهزه بی شافیعی یه، خه لکی (مه رعه شه) زانیه کی شه ریه تی زان بووه، سالی ۵۶۸ ک کتیبی (ترتیب الأقسام) ی داناووه، له ۵۷۶ ک - ۱۱۸۰ ز له ژیاندا بووه.

سەرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۹/۲۲۱.

۲. کشف الظنون ۱/۳۹۵.

۳. هدیه العارفين ۲/۹۷.

مه‌مه‌د حه‌سه‌ن نابینا (۱۳۰۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری حه‌سه‌نی (هه‌ولیری) یه، نازناوی (ئه‌بو عبدالله) یه، له قاهره دابه‌زیوه، هه‌رچهند له چاوان نابینا بووه، به‌لام زیره‌ك و به‌توانا بووه، له (قاهره) ده‌رسی داوه، سه‌رۆکی قورئان خویننه‌كان بووه، سالی ۷۰۰ك - ۱۳۰۰ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: تاریخ أربیل ۲/۳۷.

مه‌مه‌د حه‌سه‌ن هه‌زار مه‌ردی (ابن الحاج) (۱۳۰۷)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری حاجی حه‌سه‌نه، سالی ۱۱۱۱ك - ۱۶۹۹ز له گوندی (سنجۆی) ناحیه‌ی ئالان هاته‌دنیا، هه‌ر له‌و ساله‌دا باوکی له‌ حج هاته‌وه، بۆیه‌ ناوبرا به: (ابن الحاج).

خویندنی: ده‌ستی کرد به‌ خویندن، یه‌شیه‌ی فه‌قیانی کوردستان، له‌و شوین بۆ نه‌و شوین، له‌ خزمه‌ت نه‌و مامۆستا، بۆلای ئه‌م مامۆستا، تا خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر، خوای گه‌وره‌ به‌هه‌رینه‌کی وای پێدا، له‌ هه‌موو زانسته‌كان شاره‌زا بوو، به‌تایه‌ت له‌ قورئانی بیروژ، بۆیه‌ ناوبرابوو به: (قاری‌ء).

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌ خویندن هینا، گه‌راوه (سنجۆی) مه‌رده‌سه‌ی دانا، ناوبانگی مه‌لایه‌تی رۆیشت، فه‌قیان رۆویان تیکرد، مه‌لا عبدالله ی بیتووشی و شیخ مه‌عروفی نۆده‌هی له‌ فه‌قیانی نه‌و زاته‌ن، دوا‌یی باری کرد، بۆ (قه‌لاچوالان)، له‌وی چووه (جه‌یشان)، له‌وی چووه (هه‌زارمه‌رد) نزیك (سه‌لیمانی).

پله‌ی مه‌لایه‌تی: مامۆستا عبدالله بیتووشی هۆنراوه‌ی (کفایه‌ی) دانا، پێشکه‌شی به‌ شیخ نه‌هه‌دی نه‌حسانی کرد، نه‌ویش په‌رسیاری (ابن الحاج) ی لیکرد چۆنه‌؟ بیتووشی وه‌لامی داوه: {نه‌گه‌ر من له‌ تاریك بم نه‌و له‌ رۆناکی یه، نه‌گه‌ر من نابینام، نه‌و چاو و

دلّی بینایه، نه گهر من نهستی ره کی بچووک بم، نهو رۆژی رۆنایه، دواى نهو شایتدییه مهزنه، وهسفی منی پیناوی.

کۆچی دواىی: میژوونووسه کان ده باره ی کۆچی دواىی (ابن الحاج) نووسینه کانیا ن به کدیگر نه، ههروهه ها شوینه کهشی دیار ناکهن، ته نیا سهیدا همدی سهله فی نه بی دهلی: { فارسه کان هیرشه کی درندانه یان هینا سه ر ناوچه که ی مامۆستای لی دهژی، نهویش نهحه واره، ناواره بوو، بو گوندی (زنته) نزیك (ناکره) لهوی سالی ۱۱۸۹ ک - ۱۷۷۵ از کۆچی دواىی کرد، ههروهه ها له کۆتایی (رفع الخفا) ی دانراوی (ابن الحاج) چاپکراوی همدی سهله فی نووسراوه: { عبدالله ی کوری مهلا یوسف تهواوی کرد، لهو ساله (ابن الحاج) کۆچی دواىی کرد، که سالی ۱۱۸۹ ک یه، منیش نهو میژووه مهلا راسته.

دواى خۆی مهلا نهحمده ی کوری لهجی دانیشته، نهویش کوریککی ههبوو ناوی عبدالعزیز، سالی ۱۲۴۴ ک - ۱۸۲۸ از حاشیه ی عبدالحکیمی (مطول) ی نووسییه وه. دانراوه کانی:

۱. رفع الخفا بشرح ذات الشفا: نووسه خه کمان له لایه، خه تی مهلا طاهیری قوشاغلووه، تهواو نه کرابوو تا باسی نیمامی عومهر (خ) نووسرابوو، نووسه ری نهو میژووهش سالی ۱۳۹۱ ک - ۱۹۷۱ از تهواوی کرد له (بهحرکه)، کهواته: به دوو طاهیران تهواو کرا، تاهیری یه کهم مامۆستای قوشاغلووه، دووه میس منم.
۲. حاشیه علی السیوطی - البهجة المرضية - دانه کی کۆیمان له لایه، له سه ر خه تی عبدالعزیز غه مگین وه رگراوه، سالی ۱۲۷۸ ک - ۱۸۶۱ از نووسراوه.
۳. ایقاد الضرام علی من لم یوقع طلاق العوام: دهستووسمان ههیه.
۴. نظم المحاسن الفرر: دهستووسمان ههیه، نهحمده محمده شهرحی کردووه، ناویناوه (حقائق دقائق الدرر فی شرح نظم محاسن الفرر)
۵. شرح نظم المحاسن: باس ده کهن، به لام نهمدیتووه.

٦. منظومة المحذوفات: دکتۆر محمهد گهزنهیی له (مبصر) چاپی کردوو ههروهها شهرحی لهسهه نووسیه.
٧. رسالة المقصور والممدود: چاپ کراوه
٨. مههدی نامه: هۆنراوهیه، محمهد عهلی قههه داغی، سالی ١٩٧٥ز شهرحی لهسهه نووسیه، چاپی کردوو.
٩. رسالة الإكراه الحسی: نووسخه کمان ههیه عهلی عهیباسی ناغجه لهههری له (ههزارمهرد) نووسیهه.
١٠. إزالة الإلباس عن مسائل المکره والناس: سالی ١٨٧٧ک - ١٧٧٣ز تهواوی کردوو، نووسخه کی دهستنووسمان ههیه.
١١. رسالة الحلال والحرام: نووسخه کی دهستنووسمان ههیه.
١٢. رسالة فيما يجب للأزواج على الزوجات والزوجات على الأزواج، سالی ١٧٩٩ک له (موصل) تهواوی کردوو، نووسخه کی کۆییمان ههیه.
١٣. رسالة في نكاح المتعة: بيشكهشی به نهههه پاشا کردوو.
١٤. رسالة في العقائد.
١٥. كتاب في اللغة.
١٦. فتاوی.
١٧. شرح القصيدة الهمزية.
١٨. تحفة الخلان لإشحاذ الأذهان في الألغاز النحوية.
١٩. حاشية على قصيدة البردة.
٢٠. حاشية على فتح المبين.
٢١. حاشية على ديباجة التحفة: نووسخه کی دهستنووسمان له لایه.
٢٢. حاشية على حاشية عصام الدين على الجامي.
٢٣. حاشية على مبحث الخلع والطلاق في التحفة.

۲۴. چهند شیعی کوردی: نووسهری هاوچهرخ بهریتز محمد علی قهره داغی دوو شیعی له که شکۆلی کهله پوری نه ده بی کوردی به لاو کردوته وه، یه کهم دهست بی ده کا، به:

یاره سول الله نهمانهت بی، نهمانهت صهده نهمان

نهو ده مهی قابیض که دی، بو قه بضی روح و نه زعی جان

دووهم دهست بی ده کا، به:

نهو موقته دای خاص و عام، به شانده لهو (دار السلام)

باعیس به لوظفت دلنیا، هاوار له خووم چهند رووسیا

سهرچاوه کان:

۱. رفع الخفا شرح ذات الشفا / پیشه کی.
۲. هدیه العارفین ۶/۳۳۵.
۳. البیتوشی ۱۷.
۴. ایضاح المکنون ۳/۵۷۸ - ۵۷۹.
۵. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۹۸ - ۴۹۹.
۶. معجم المؤلفین ۹/۱۸۵.
۷. دهقه کانی نه ده بی کوردی ۷۲ - ۸۰.
۸. میژووی نه ده بی کوردی ۳/۳۲ - ۳۶.
۹. تاریخ السلیمانیه ۲۸۲.
۱۰. رساله الدكتوراه محمد الصابر الهموندي ۱/۲۶،
۱۱. معجم اعلام الکورد ۶۰۳.
۱۲. که شکۆلی کهله پوری نه ده بی کوردی ۱/۳۱ - ۳۵.
۱۳. بوژاندنوه ۱/۳۱ - ۳۲۱، ۳/۶۱ - ۶۷، ۵/۳۵۱ - ۳۵۲، ۶/۶۱.

مجه محمد حوسین نورمهوی (۱۳۰۸)

ناوی محمدمهده، کوری حوسینی کوری عبدالله یه، نازناوی (تاجه دینه)، خه لکی شاری (نورمییه - ورمی) یه، زانایه کی شهرع زان و نوصول زان بووه، کرایته (قازی)، کتیبی (حاصل الموصول) ی داناو، شهرحی مهصولی نیمامی رازیه له بابتهی (نوصول الفقه)، له مانگی (محرم) ی سالی ۶۵۶ك - ۱۲۵۸ز له (بهغدا) کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۹/۲۴۴.

۲. كشف الظنون ۲/۱۶۱۵.

۳. هدية العارفين ۲/۱۲۶.

مجه محمد حوسین نورمهوی (۱۳۰۹)

ناوی محمدمهده، نازناوی نه بوبه کره، کوری حوسینی کوری عومه ره، خه لکی (ورمی) یه، شهرع زان و ره وشت چاک بووه، له مهده ره سه ی (نظامیه) ی بهغدا دهرسی شهریه تی داوه، سالی ۵۳۶ك - ۱۱۴۱ز له بهغدا کۆچی دوایی کردوو.

سه رچاوه: الأنساب ۱/۱۱۸.

مجه محمد حوسین چه رانی (۱۳۱۰)

ناوی محمدمهده، کوری حوسینی کوری عهلی کوری سوله یمانی کوری نیراهیمی چه رانیه، نازناوی (نه بوسوله یمانه)، له (چه ران) هاته دنیا، بو خویندن چوووته (موصل) و (شام) و (میسر)، له (بهغدا) دهرسی فمهووده ی داوه، نیمامی داره قوطني مهتخی کردوو، ماوه ک له (نوسه بین) دانیشتوو، سالی ۳۵۷ك - ۹۶۸ز کۆچی دوایی کردوو.

سه رچاوه: المنتظم ۸/۳۵۷.

مهله مهلهد حوسین حریری (۱۳۱۱)

ناوی مهلهمهده، کوری حوسینه، خه لکی (حه ریره) یهک بووه له مهلا یه چاکه کانی سه رده می خوئی، دایکی کچی مهلا نه هه دی حهیده ر نه فنه دی ماوه رانی بوو، بویه ناوده بر درا به (خه واهیرزاده)، واته: خوارزا، (شیخ نیراهیم فهسیح) له (عنوان المجد) ده لئی: {بنه ماله ی نیمه ته نیا نهو کچه یان داوه به مهلا حوسین، ده نا ژنیان قهت نه داوه به خه لکی بیانی، که خزمیان نه بی، جگه له وه}، ماموستا ده رسی له لای خالی خوئی حهیده ری کوری نه هه د خویندوو، بوویته مهلا یه کی چاک.

دانراوه کانی: چهند دانراوی هه یه، له وانه:

۱. حاشیه علی عصام الدین الوضع: نوسخه کی کویمان هه یه، وه رگیراوه له سه ر ده سته تیک، سالی ۱۲۱۶ک - ۱۸۰۱ز له (زیارهت) نووسراوه.
۲. حاشیه علی میر أبي الفتح القره باغی فی الآداب: نوسخه کی ده سته ته ی مصطفا صوفیمان، له لایه سالی ۱۲۴۱ک - ۱۸۲۵ز نووسراوه.
۳. حاشیه علی جهة الوحدة الفناریة.

سه رچاوه کان:

۱. عنوان المجد ۱۲۹.
۲. بوژانده وه ی میژووی زانایانی کورد ۶/۲۴۵ - ۲۴۹.

مهله مهلهد حوسین قزلجی (۱۳۱۲)

ناوی مهلهمهده، کووری مهلا حوسینی کوری مهلا عه لی قزلجی یه، له مانگی (محرم) ی سالی ۱۳۱۳ک - ۱۸۹۵ز له شاری (مههاباد) هاتووته دینا، له خزمهت باوکی خویندنی ته واو کرد، کرا مو ده رریس له مه دره سه ی (بایه زید) له مه هاباد، ویستی ده ستووری خویندنی ئابینی ریکیتیخی به لام بۆی نه سور، نیرانی به جی هیشت هاته (عیراق)، سالی ۱۹۳۰ز بو خویندن چووه (جامع الأزهر) له قاهره، له وی قورنانی بیروزی هه مو له بهر کرد، دوانی چووه (شام)، پاشان گه راوه (عیراق)، به ری کهت بو

(ئیران)، گه‌بشته (که‌رکوک) بیان گۆت حکومهتی ئیران نه‌رازیه له گه‌رانه‌وه‌ت، رینگات پینادا، ناچار رووی کرده (بیاره) سی مانگ له‌لای شیخ‌عنه‌دینی نه‌قشبه‌ندی ماوه زۆری ریزی لیتا، دوایی بووه مه‌لا له گوندی (سه‌راو) ناوچه‌ی (ئالان)، سالی ۱۹۳۱ز شیخ‌عنه‌دین چووه (به‌غدا) له ته‌کیه‌ی خالیدییه دابه‌زی، مامۆستاش به دووی داچوو، ماوه‌ک له ته‌کیه‌ی ماوه، هه‌ر له‌وه‌سه‌فه‌ره، کرا موده‌ررریس له مه‌دره‌سه‌ی حوسین پاشا، پیش نوێژ له مزگه‌وتی بیشری حافی له گه‌ره‌کی (نه‌عه‌مییه)، پاشان کرا موده‌ررریس له مه‌دره‌سه‌ی شیخ‌عنه‌لقادری گه‌یلانی.

پله‌ی مه‌لایه‌تی: زانایه‌کی به‌رز بوو، ریزی خه‌لکی ده‌گرت، زیه‌که‌ بوو، نه‌دیپ و میژووناس بووه، جگه له زمانی خۆی عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی و فه‌ره‌نسی زانیوه، زانسته‌کانی شه‌وقیدا له ئیران و عێراق و میصر.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا نه‌حه‌دی تورجانی، سه‌ید عه‌لانه‌دینی (سجادی)، مه‌لا عه‌لها‌دی نه‌فه‌خم، مه‌لا عبدالله ی فه‌ره‌ادی، دکتۆر محه‌مه‌د شه‌ریف.

دانراوه‌کانی: (التعريف بمساجد السلیمانية) و (التعليق علی تفسیر الزمخشري) و (چل فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر) (درودی خوی لی بی). له ۱۴/۹/۱۹۵۹ز کۆچی دوایی کرد، کورینکی هه‌بوو، ناو مه‌لا نه‌حه‌د تورجانی.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۲۵۶ – ۲۶۲.
۲. أعلام کورد العراق ۷۲۲ – ۷۲۵.
۳. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۲۶۵ – ۲۸۸.
۴. کاروان ۱۹۸۸/۶۶ز.
۵. علمائنا في خدمة العلم والدين ۵۲۲ – ۵۲۳.

مه‌مه‌د حوسین مه‌خموری (۱۳۱۳)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری حوسینی کوری نه‌مه‌دی کوری عبدالقادره، عه‌شیره‌تی (له‌ك)ه، سالی ۱۸۹۰ز له‌ گوندی (گۆمه‌شین) هاته‌دنیا، له‌و گونده‌ ده‌ستی کرد به‌ خویندن، له‌ قوناغی موسته‌عیدی چووه (باليسان) لای مه‌لا شیخ طاها، دوایی چووه (شه‌قلاوه) لای مه‌لا طاها، دوایی چووه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا مه‌مه‌دی جه‌لی، پاشان هاته (هه‌ولیر) لای شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، ماوه‌ له‌ خزمه‌تی تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت. ده‌ستی کرد به‌ مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، له‌و شویتانه: (ئاوده‌لوک)، (جدیده‌ی له‌ك)، (دووشیوانی له‌ك)، (تلیان) له‌ ناوچه‌ی که‌رکوک. چه‌ند کورته‌ حاشیه‌ی له‌سه‌ر شەرحی عه‌قائیدی ته‌فتازانی هه‌یه، له‌ کۆتاییدا نازناوی (که‌مالی) نووسیوه، له‌به‌ر نه‌وه‌ی مریدی که‌ماله‌دین شیخ مصطه‌فایه، ئیراهیمی کوری ده‌لتی: با‌م نامیلکه‌کی فه‌رائیزی هه‌یه.

سه‌رچاوه: ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

مه‌مه‌د جه‌مه‌د به‌نده‌نیجی (۱۳۱۴)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری جه‌مه‌دی کوری خه‌له‌فی کوری حوسینی کوری نه‌بویه‌کری به‌نده‌نیجی یه، ناسراوه به‌ (حنفش)، زانیه‌کی مه‌زن بووه، ده‌رسی له‌لای مامۆستا (متولی) خویندوووه، سه‌معانی و ئیبن عه‌ساکیر فه‌قیانی نه‌و زاته‌ن، سالی ۱۵۳۸ك - ۱۱۴۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۳۶۰.

۲. الأنساب ۱/۴۲۳.

مه‌مه‌د جه‌مه‌د جه‌رانی (۱۳۱۵)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری جه‌مه‌دی کوری عبدالمنعمی کوری جه‌مه‌دی کوری مه‌نیعی کوری نه‌بوغه‌تی (جه‌رانی) توجاره، سالی ۶۸۱ك - ۱۲۸۲ز هاته‌دنیا، خه‌ریکی

۲. هدیه العارفین ۲/۳۰۷.

۳. ایضاح المکنون ۱/۱۴۱.

۴. کشف الظنون ۲/۱۱۴۸.

محمدهد حهویز ههولیری (۱۳۱۸)

ماموستا محمدهد نهفندی، کوری حاجی حهویزی کوری مامهیه، دهوری سالی ۱۲۹۳ک - ۱۸۷۶ز له (ههولیر) هاتوته دنیا، پاش تهواو کردنی خویندنی، چووه (نهسته مپۆل) لهوی هاته (موصل)، دوایی کرا قازی (سهردهشت)، پاشان گهراوه (تورکیا)، دوای گهراوه (ههولیر)، دووباره گهراوه (تورکیا)، لهوی ژنی هینا، نیشتهجن بوو، تا دهوری سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز کۆچی دوایی کرد. سهراوه: الإکلیل فی محاسن أریبل ۲۴۳.

محمدهد حهیدهر پیره دین (۱۳۱۹)

ناوی محمدهده، کوری حهیدهر پیره دینی کوری ئیبراهیم بورهانه دینی کوری عهلی عهلاهه دینی کوری صدره دینی کوری (صفی الدین) ی ئیسحاقه، له خزمهت باوکی خویندنی تهواو کردوو، له تهصه ووف دهستی بالآ بووه، له (کهلام) به توانا بووه، حاشیهی له سهر قورسترین کتیبی نهو بابهته - که (اثبات الواجب) ی دهوانی یه - ههیه، نهو زاته خه لکی (حوسین نابادی ئیرانه).

هۆی ناواره بوونی بۆ عیراق: سالی ۹۰۷ک - ۱۵۰۱ز شا ئیسماعیلی سهفهوی شۆرشی دژ به شا (نهلهوند) له (ئیران) سازدا، تیدا سهرکهوت، ئیرانی داگیر کرد، حوکی شیعهی له ولاته که چهسپاند، له بهر نهوهی زانایه کانی سوننه، سهریان بۆ نوی نه کرد، نهوپهری بی ویزدانی له گه ل به کارهتیا، کوشتن و تالان و سووتان، ئیسکی مهرقده پیرۆزه کانی ده رهینا و سووتاندی، ههرچهند شا ئیسماعیل خزمی پشتی ماموستا بوو، چونکه شا کوری حهیدهری کوری جونهیدی کوری صدره دینی کوری (صفی الدین) ی ئیسحاقه، واته: له (صدر الدین) ده گه نهوه یهک، بهلام ماموستا نهیتوانی

له ئیران بئینی پرووی کرده کوردستانی (عیراق)، له (حهیر) نیشتهجی بوو، مهلازادهکانی (باشور) ژنیان پئدا، میری سۆران نهوپهیری ریز و حورمهتی گرت، مهدرهسهی فهقیانی بۆ دانا، دهستی کرد به دهرسدانهوه، له دوورهوه فهقی دههاتن، دهستهک دهردهچوون ئیجازهی بی دهدان، چینی تر دههاتن ناماده دهبوون، ماوه لهوی تا سالی ۹۵۰ ک - ۱۵۴۳ ز کۆچی دواپی کرد.

شیخ ئیبراهیم فهسیح دهلی: {صفی الدین} ی باپیرمان له خهودا دیتی، له دهستی راستهی نور شهوقیدا، سهگهک له ناو دهستی چهپهیی دابوو، پرسیری له زانایانی نهو سهردهمی کرد، بهم جوړه مانایان بۆ لیداوه: (له نهتهوهی تو چهند زانای ئاینی پهدا دهبن، ولات ناوهدان دهکهنهوه، ههروهها پیاوخرابهکیش لهو نهتهوه پهیا دهبی و وولات پس دهکا)، فهرمووده کهیان هاتهجی، چهند زانا و دانای ههیدهیری ماوهران لهو بنهماله پهدابوون، کوردستان و عهروهستانیان پرکرد له زانست و زانیاری، سی صد و پهنجا سال بی پسانهوه له خزمهت نهو ئاینه بوون، رستهی ئیجازهنامهی مهلایانی کوردستان دهچیته لای نهوان، ههروهها شائیسماعیل سهفهوی لهو نهتهوه پهدابوو، که ههموو توانای خۆی خهرج کرد، بۆ خراپه و خراپهکاری و ناههمواری.

سهرچاوهکان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۹۳ - ۴۹۷.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۳۹.
۳. بنهمالهی زانیاران ۲۲۳ - ۲۲۵.
۴. کاروان ۱۹۹۰/۸۷ز.
۵. عنوان المجد ۸۸ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۲۶ - ۱۲۷.

مههمههه خالیید ههیرانی (۱۳۲۰)

ناوی مههمههه کورپی خالییدی کورپی ئیبراهیمی (ههیرانی)یه، دهووری سالی ۶۵۰ ک - ۱۲۵۲ ز لهو شاره هاته دنیا، بۆ خویندن چووه (دیمشق) لهوی کرا موفتی و

موده رریس، زانابه کی شرع زان و خیرخواز بوو، هزی له تیکه لایه تی بوو، زهنگین بوو، بازارگانی ده کرد، له گه ل ته قیه دین نین تهیمیه (داکبرا - برای دایکی) بوو، له رۆژی چوارشه مه ۸ جیمادی دووهم، سالی ۷۱۷ك - ۱۳۱۷ز کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۶/۴۵ - ۴۳.

مهلا مهلا خضر بن ته یمییه (۱۳۲۱)

ناوی مهلا مهلا ده، کورپی خضری کورپی مهلا مهلا دی کورپی خضری کورپی عملی کورپی عبدالله یه، خه لکی (حه ران) ه، مه زه به بی حه نه لپی بووه، ناسراوه به (بن تهیمیه) له بهرته وه یه که له باوک و بایرانی جوووته هه ج، به شاری (تهیمیا) دا جووه، له مو کاته خیزانی زگی هه بووه، له وه ی کیزوره کیان دیتیه له بن خیه ته هاته ده ر، قشت و جوان بووه، که گه راپینه وه (حه ران) خیزانه که ی کچه کی بووه، باوکی گو تیتی: {چه ند قشته ده لپی کیزوله که ی (تهیمیا) یه، له و رۆژه وه منداله که ناو بردرا، به: (تهیمیه) نه وه کانیشی به: (ابن تیمیه) }.

ماموستا سالی ۵۴۲ك - ۱۴۷ز له (حه ران) هاتوته دنیا، هه ر له وه ی، له خزمه ت باوکی دهستی کرد به خویندن، دواپی جووه (به غدا) ته فسیر و فه رموده و شه ریعه تی خویند، گه راره (حه ران)، مه دره سه ی تایه تی بو خوی دروست کرد، سالی ۵۸۸ك - ۱۱۹۲ز دهستی کرد به ده رسدانه وه، سالی ۶۰۴ك - ۱۲۰۷ز جووه هه ج، له گه رانه وه لایدا (به غدا) له وه ی وه عزیدا، پاشان هاته (هه ولیر)، گه راره (حه ران)، رۆژی جه زنی ره مه زان، سالی ۶۲۲ك - ۱۲۲۵ز کۆچی دواپی کرد.

ماموستا زاته کی خواناس و دلپاک بوو، به رده وام نامۆزگاری خه لکانی ده کرد، له خزمه ت نایین بوو، چه ند که راماتی لی ده گیر نه وه.

دانراوه کانی: (التفسیر الکبیر)، (تلخیص المطلب فی تلخیص المذهب)، (شرح الهدایه)، (ترغیب القاصد فی تقریب المقاصد)، (الموضح فی الفرائض)، (بلغة الساعب و بغیة الراغب) (دیوان الخطب).

سه‌چاوه‌کان:

۱. الأعلام ۲/۷۸ ۶/۳۴۶.
۲. معجم أعلام الكورد ۵۹۴ - ۵۹۵.
۳. هدية العارفين ۶/۱۱۱.
۴. سير أعلام النبلاء ۱۳/۱۵۳ - ۱۵۴.
۵. شذرات الذهب ۵/۱۰۲ - ۱۰۳.
۶. معجم المؤلفين ۹/۲۸۰ - ۲۸۱.
۷. البداية والنهاية ۱۳/۱۱۱.
۸. طبقات المفسرين ۲/۱۳۹.
۹. وفيات الأعيان ۴/۲۰.
۱۰. تاريخ أربيل ۱/۹۶ - ۳۵۰.
۱۱. إيضاح المكنون ۱/۱۹۳.
۱۲. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۱۵۱ - ۱۶۲.

مجه‌مه‌د خه‌لیلی کوردی (۱۳۲۲)

ناوی مه‌مه‌ده، کوردی خه‌لیلی کوردی فارسی کوردییه، له (دیمشق) دانیشتووه، چوویتته (به‌عله‌به‌ک) له‌لای چهند زانایان شه‌ریعه‌تی خویندوووه، خو‌شی ده‌رسی به (ابن عساکر) و چهند زانایان داوه، له مانگی ذی‌الحجه‌ی سالی ۵۴۹ک - ۱۱۵۵ز له (به‌عله‌به‌ک) کوچی دوا‌یی کرد.

سه‌چاوه: سير أعلام النبلاء ۱۲/۱۶۱.

مجه‌مه‌د خه‌لیلی هه‌ولئیری (۱۳۲۳)

ناوی مه‌مه‌ده، کوردی خه‌لیلی کوردی ئی‌راهمی کوردی شاهه‌نشای کوردی حه‌بیبی کوردی سه‌روه‌ری کوردی عه‌لی کوردی شادی کوردی خه‌لیلی کوردی عبدالله‌ی صوفی (هه‌ولئیری) به، سالی ۶۶۵ک - ۱۲۶۶ز هاته‌دنیا، ده‌رسی فه‌رموده‌ی له‌لای

غازی حهلاوی و نهوبه کری مهقدیسی خوتندووه، دوایی خوئی دهرسی داوه، زۆر خهریکی خوتندنی قورنانی پیروز بووه، له مانگی ره مهزانی سالی ۷۳۲ک - ۱۳۳۲ز کۆچی دوای کرد.

سهراوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۰

۲. الإكليل في محاسن أربيل ۱۶۷.

۳. الدرر الكامنة ۳۳/۴.

مهلا مهلا داود دینهووری (۱۳۲۴)

ناوی مهلهده، نازناوی نهوبه کره، کوری داوده، ناسراوه به صوفی، خه لکی (دینهوهر)ه، ماوهک له (بهغدا)ی خوتند، دوایی چووه (دیمشق) لای نهوبه کری موجهید قورنانی پیروزی خوتند و له بهری کرد، دهرسی له لای چهند زانایان خوتند، زانایه کی بهریز و حورمهت بوو، یهک بوو له گهوره شیخه کانی سهردهمی خوئی، له مانگی جیمادی یه کهم، سالی ۳۶۰ک - ۹۷۱ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد.

سهراوه کان:

۱. الأنساب ۲/۵۴۸ - ۵۴۹.

۲. اللباب ۱/۵۰۵.

۳. البداية والنهاية ۱۱/۲۸۸.

مهلا مهلا داود کوردی (۱۳۲۵)

ناوی مهلهده، کوری داودی کوری مهلهدی شافیعی یه، سالی ۸۴۵ک - ۱۴۴۱ز له جزیره ی بۆتان هاتووته دنیا، لهوئی پهروه ده بووه، پاشان چووینه (نازریجان) کتیانی (حاوی) و (عهقائیدی) نهسهفی و (عهروز)ی نهنده لسی و (شه مسمیه) و (کافیه) و (تهصریف)ی عزی له بهر کردن، گهراوه خزمهت باوکی زانسته نهقلیه کانی تهواو کرد، سالی ۸۹۰ک - ۱۴۸۵ز چووه (شام)، له ۸۹۵ک چووه (حهج)، له گهراوه هاته

(حهما) لهوی نیشهجی بوو، ماموستا زانایهکی به دین و دوور له دنیا بوو، خواپهرست بوو، خهریکی بهرۆژی بوون و دهرسدانهوه بوو.

چهند دانراوی ههنه، لهوانه:

۱. تحفة ذوي الارب في إشكالات حلب.
  ۲. التحفة المرضية في المسائل الشامية.
  ۳. مقدمة العاجل لذخيرة الآجل.
  ۴. حاشية على شرح جمع الجوامع.
  ۵. غاية المرام في رجال البخاري إلى سيد الأنام.
  ۶. رسالة في جواب مسألة (لا اله الا الله) التي أوردها التفتازاني في التلويح.
- سالی ۹۲۵ك - ۱۵۱۹ز کۆچی دوابی کرد، کورینکی ههبوو بهناوی خوئی محهمهد: جینگری قازی بوو له (دیمشق)، دوو سال پیش باوکی کۆچی دوابی کرد.
- سهراچاوهکان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۱۹۳.
۲. هدية العارفين ۶/۲۲۸.
۳. معجم المؤلفين ۹/۲۹۷.
۴. معجم أعلام الكورد ۶۰۳.
۵. شذرات الذهب ۸/۱۲۶ - ۱۳۸.

مهلا محهمهد داود گهرهوی (۱۳۲۶)

ناوی محهمهده، کورپی داودی کورپی محهمهده، خهلکی گوندی (گهرهوان)ه، سهرا به (رواندز). نیجازهی مهلایهتی له مهلا نهحمهدی حهیدهر نهفهنندی ماوههوانی وهر گرتوو، ههروهه نیجازهی لهو بهرپژانهش وهر گرتوو: شیخ نیراهیم حهسهن گورانی، شیخ نهحمهد محهمهد نهخلی، شیخ یونسی میصری، مهلا محهمهدی حهياتی سندي مهدهنی.

مامۆستا سالتی ۱۱۲۸ ک مه‌لا بوو له گوندی (تهله) له ناوچه‌ی (حه‌ری)، سالتی ۱۱۴۱ ک - ۱۷۲۸ز چوو سه‌فه‌ری (حه‌ج)، دوایی چوو (شام) له‌وئ ئیجازه‌ی (حزب النوری) له شیخ عبدالکریم شه‌رباتی وه‌رگرت، سالتی ۱۱۴۲ ک ئیجازه‌نامه‌که‌ی به‌ ده‌ستی خۆی نووسیه‌وه، له‌و کاته‌ میوانی عبدالقادر ناغا بوو له (حه‌لب)، سالتی ۱۱۴۳ و ۱۱۴۴ و ۱۱۴۵ ک له‌ هه‌لب و مه‌که‌ و مه‌دینه‌ چهند دوعای شیخ محیه‌دینی عه‌ره‌بی و ئیمامی نه‌وه‌وی نووسیه‌وه.

سالتی ۱۱۵۱ ک ئیجازه‌ی به‌ مه‌لا ئیلیاسی گۆرانی دا، سالتی ۱۱۵۲ ک گه‌راوه‌ ناوچه‌ی (حه‌ری)، به‌رێز محمه‌د علی قه‌رده‌اغی ده‌لتی: {ئه‌و مامۆستا محمه‌ده‌ باوکی مه‌لا نه‌حمه‌دی گه‌روه‌یه، که‌ به‌سه‌ر (سه‌دالله‌ی گچ‌که‌ رۆیشه‌تروه، وه‌ململانه‌ی درێژی له‌گه‌ڵ مه‌لا حامیدی سوسه‌یی کردوه}.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۷/۱۳ - ۲۵.

۲. خۆری ئیسلام ۲۰۰۴/۲۴ز.

محمه‌ده‌ داود یه‌ك ده‌ست (۱۳۲۷)

ناوی محمه‌ده‌ کورپی داوده، عه‌شیره‌تی (برادۆست)ه، سالتی ۱۸۹۵ز له‌ گوندی (شۆشنه) هاتووته‌دنا، له‌لای باوکی قورئانی پیروژ و کتیه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی ته‌واوکرد، له‌ قۆناغی موسته‌عیدی چوو (به‌حرکه) لای مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی، پاشان چوو (که‌رکوک) لای مه‌لا علی حیکمه‌ت نه‌فه‌ندی و، مه‌لا ره‌زای واعیز، دوایی چوو (قازیخانه) لای مه‌لا علی رواندزی، چوو (شه‌قلاوه) فه‌له‌کیاتی له‌لای مه‌لا ظاها خوتی، چوو (رواندز) لای مه‌لا نه‌سه‌د نه‌فه‌ندی خه‌یلانی، ماوه‌ تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت. له‌ ئیجازه‌یه‌ گه‌ردی و خۆشناو و باله‌ک و شێروانی و سورچی و برادۆست ناماده‌بون، هه‌ریه‌ک داوای ده‌کرد مامۆستا بیته‌ مه‌لای نه‌وان، به‌لام نه‌و ته‌نیا (شۆشنه‌ی هه‌لتێارد که‌

گونده کهی خۆیان بوو، له گه‌ل خزمه‌کان گه‌راوه نه‌وی، بووه مه‌لا مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی دانا، ناوبانگی ده‌ر کرد، له دووره‌وه ده‌هاته‌نه لای بو وهر گرتنی زانیاری. به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله ی خواروکی، مه‌لا حاجی پیرانی، مه‌لا عه‌لی مووشی.

هه‌ولتی بو خویتندن: مامۆستا زۆر خۆی ماندوو ده‌کرد، به‌رده‌وام له خویتندن و ته‌ماشاکردنی کتیبان بوو، بام (خ) ده‌یگۆ: {له‌گه‌ل فه‌قییان ده‌چووه خویتندن، که ماندوو ده‌بوون ده‌هاته‌نه‌وه بو نووستن، مه‌لا محمەد جاجمه‌که‌ی راده‌کیشا سه‌ر سه‌ر و چاوی، وایانده‌زانی که‌وا ده‌نوی، به‌لام له‌وکاته‌ش هه‌ر ده‌وری ده‌کرده‌وه، خۆشی له‌خۆی رازی نه‌بوو، پرسیاریان لی ده‌کرد: چیت له‌به‌ره؟ وه‌لامی ده‌داوه: پیچه‌کی موغیم له‌به‌ره، واته: که‌مه‌کم له‌ موغنی له‌بیب له‌به‌ره، نه‌و کتیبه‌ زۆره و قورسه‌ی له‌به‌ر بوو، هه‌یشتا به‌ که‌می ده‌زانی!}.

خوپه‌وشتی: مامۆستا له‌ شه‌ریعت و نه‌ستیره‌ناسی ده‌ستی بالا بوو، پیاوه‌کی ره‌شید بوو غه‌می براده‌رانی زۆر له‌به‌ر بوو، خه‌ریکی پتکه‌هینانه‌وه بوو، له‌ گونده‌که‌ی خۆیان کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی پیر خضر و پیر بالول، نزیک گوندی (لۆلان) به‌ خاک سپێردا.

سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عاتچی.

محەمەد دەده نەرزۆمی (۱۳۲۸)

ناوی محمەد ده‌ده‌یه، کۆری مصطه‌فای کۆری حه‌یبی نه‌رزۆمی یه، شه‌رع زانه‌کی حه‌نه‌فی بووه، سالی ۱۱۴۶ ک - ۱۷۳۳ز کۆچی دوا‌یی کردوو.

دانراوه‌کانی: (رسالة في الفقه)، (السياسة والأحكام)، (الوسيلة العظمي في شمائل المصطفى خير الوري)، (المدحة الكبرى في الكلام القديم في حق المصطفى صلى الله عليه وسلم).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۹/۲۹۸ ۱۲/۲۶/.
۲. هدیه العارفين ۲/۳۲۱.
۳. إيضاح المکنون ۲/۴۵۴ - ۷۰۷.

مه‌مه‌ده‌ده‌شم جاگیر (۱۳۲۹)

ناوی مه‌مه‌ده‌ده، کوری ده‌شی کوردیه، نازناوی (جاگیر) بووه، واته: (جیگر - بریکار)، مه‌زه‌بی حه‌نه‌به‌لی بوه، ژنی نه‌هیناوه، له گوندی (رازان) نزیك شاری (سامراء) دانیشوووه و ده‌رسی داوه، زاته‌کی به دین بووه، کهراماتی لی ده‌گیرنه‌وه، سالی ۱۹۳۰ - ۱۹۳۱ز کۆچی دوايي کرد، نه‌مه‌دی برای جیگری بوو، دواي نه‌مه‌د، غه‌رسی کوری دواي غه‌رس، مه‌مه‌دی کوری.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۴/۳۰۵ - ۳۰۶.
۲. سير أعلام النبلاء ۱۲/۲۶۰.

مه‌مه‌ده‌ده‌هۆکی (۱۳۳۰)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌ده‌ده، ناسراوه‌به: (حاجی مه‌لا مه‌مه‌ده‌ده نيمام)، زانایه‌کی به‌رز بووه، به‌تایبه‌ت له (بیرکاری)، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی له مه‌لا عبدالله نه‌فه‌ندی عومه‌ری موصلی وه‌رگرتوووه، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی ده‌هۆک مه‌لا بووه و ده‌رسی داوه، به‌ک بووه له مه‌لایه‌به‌ناوبانگه‌کانی سه‌رده‌می خو‌ی، سالی ۱۳۱۲ک - ۱۸۹۴ز له رینگای حه‌ج کۆچی دوايي کرد.

سه‌رچاوه: إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱.

مه‌مه‌ده‌ده‌دیاب نه‌قشبه‌ندی (۱۳۳۱)

ناوی مه‌مه‌ده‌ده، کوری دیابه‌، ناسراوه‌به: (جه‌زۆ)، سالی ۱۳۰۲ک - ۱۸۸۴ز له (دیمشق) هاتووته‌دنیا، باوکی له (دیاربه‌کر) هاته (دیمشق)، مامۆستا جه‌زۆ له

تەمەنی حەوت سالان قورنانی پیروزی لەبەر کرد، پاشان لەلای شیخ عیسانی کوردی دەستی کرد بە خۆتندن تا شارەزا بوو لە عەقائید و شەریعەت و تەصەووف، مارەك خەریك بوو بە نووسین تا بووە خۆشنووس، دوو نوسخە قورنانی پیروزی بە دەستی خۆی نووسیوە، پاشان داوایان لیکرد پێش نوێژی و ووتارخوێنی مزگەوتی گەورەیی ئەمەوی وەرگیری، ئەویش داوایەکی رەت کردەو، هەزی کرد، لە مائی خۆی دابنیشی لەوێ فەتوایا، شێخ ئەحمەدی کفتارۆ و شیخ سەعیدی کوردی و مهلا رەمەزانی بووی و چەند زانیان، دەچوو نە خزمەتی بۆ وەرگرتنی زانیاری.

خوورپوشتی: ناوبراو دوکانی عەتاری هەبوو، ئەوێ دەهاتە دەستی لەسەر ئەو دەست کورتیە هەمووی دەبەخشی بە فەقیر و هەزاران، جگە لەوێ خواردنی دەدا بە سەگەك لە گەل پشیلە و چەند گوجیلە لە گۆرستانەك، سەگەكە مامۆستای دەناسی، هەموو رۆژان وەکو پاسەوان لە دووی دەروێشت تاكو پێش دەرگای مأل، كە مامۆستا نەخۆش كەت، هەموو رۆژ دەچوو پێش دەرگای مأل، ئەوانیش خواردنیان پێ دەدا، ئەو رۆژەیی مامۆستا كۆچی داوی کرد سەگەكە بۆ خواردن نەهات، كە تەرمی مامۆستایان برده سەر قەبران، ئەویش دەگەل خەلكان چوو، نەگەراوە تاكو بە خاك سپێردرا، ئەو رۆژ ۲۵/۷/۱۹۵۷ ز بوو.

سەرچاوه: نثر الجواهر والدرر ۲/۱۱۶۲ - ۱۱۶۳.

مەحمەد رسول بەرزنجی (۱۳۲۲)

ناوی مەحمەدە، کوری سەید رەسولی کوری عبدالسیدی حوسەینی (بەرزنجی)یە، سالی ۱۰۴۰ك - ۱۶۳۰ز لەو گوندە هاتووتە دنیا، لە (مەدینە)ی پیروزی نیشتهجی بوو، زانیاری لە باوکی وەرگرتوو، هەروەها دەرسی لەلای مهلا شەریفی شامۆ و مهلا ئیبراهیمی گۆران خۆیندوو، سەفەری بۆ (هەمەدان) و (بەغدا) و (دیمشق) و (حەلب) و (میسر) و (قسطنطنیة) کردوو، مامۆستا کرایتە موفقی (مەدینە). چەند دانراوی هەیه، ژمارەیان دەگاتە شینست بەرگ، لەوانە: شەرحی باسی خەلیفەکانە، لە

هۆنراوهی (ذات الشفا): سالی ۱۰۸۶ک له (مهدينه) تهواوی کردوه، سالی ۱۱۰۳ک - ۱۶۹۱ز له مهدينه کۆچی دوايي کرد.

دوو کورپی ههبوو: سهید جهعفر: له مهدينه ماوه وه سهید نیراهیم: گهراوه (قهلاجۆلان) له (قهلاته)ی نزیک (بهردهزهرد) کۆچی دوايي کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲۲/۴۹۳ - ۴۹۵.

۲. إيضاح المکنون ۱/۵۹ / ۲/۱۹۴.

۳. معجم المؤلفين ۹/۳۰۸ / ۱۰/۱۶۵.

۴. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۶/۶۹ - ۷۰.

۵. الشيخ معروف التودهي ۷۴.

۶. هدية العارفين ۲/۳۰۲.

مهله مهله رهسولی زهکی (۱۳۳۲)

ناوی مهلهمهده، کورپی رهسولی زهکی دووهمه، کورپی مهلا مهلهدی کورپی مهلا رهسولی زهکیه، دهچيتهوه سهر زهیدی کورپی ثابیت که یه که له یاره کانی پیغهمبهر (درودی خوای لی بی)، نهو زاته سالی ۱۱۸۱ک - ۱۷۶۷ز له (گزند)ی (چوارتا)ی سهر به (سلیمانی) هاته دنیا، سالی ۱۲۲۶ک - ۱۸۱۱ز له (سابلاغ) دهرسی داوه، سالی ۱۲۴۳ک سهفهری بهغدای کرد، لهوی چاوی به داود پاشای والی کهوت، نهویش زۆر ریزی لینا، ماوهک لهوی ماوه، حاشیهی سهر سهیله کوتی خهیاالی لهو کاته دانا (سالی ۱۳۰۲ک له نهسته مبول چاپ کرا)، داود پاشا داوای لی کرد له (بهغداد) بمینتیهوه، بهلام ماموستا گهراوهی کوردستانی بو خوی ههلبژارد، ماموستا له زانیاری جهبر و فهلهک و کهلام و نهندازه دهستی بالا بووه، حاشیهی لهسهر عبدالحکیمی عبدالغفوری جامی ههیه (سالی ۱۲۴۴ک له نهستانه چاپ کرا).

بهشیک له فهقییه کانی: محهمهد فهیزی زههاوی، شیخ عبدالرحیم، سهید ئیراهیم کلیجی، مهلا لطف الله.

کۆچی دوایی: سالی ۱۲۴۷ک - ۱۸۳۱ز له (سابلاغ) به نهخوشی (تاعون)، کۆچی دوایی کرد، مهلا عبدالله ی کوری له مزگهوتی بازار له سابلاغ سالی ۱۲۵۹ک کتیی (خلاصة الحساب) ی بههانه دین عامیلی نووسییهوه.

سه رچاوه کان:

۱. تاریخ السليمانية ۲۸۱.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۰۴.
۳. اسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۱۵۲.
۴. بوژاندنهوه ۱۰۸ - ۲/۱۰۴ - ۱۰۸ - ۳/۳۱۸/ - ۳۲۱.
۵. مشاهیر الكورد ۲/۱۵۳.
۶. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۱۳ - ۵۱۷.
۷. معجم المؤلفين ۹/۳۰۹.

محهمهد رهسول عهزیمی (۱۳۳۴)

ناوی محهمهد، کوری رهسولی کوری حوسینی کوری خدری کوری فهقی ناله، خه لکی گوندی (بهنووخه له ف) ی سه ر به شاری (سه دهشت) ه، سالی ۱۹۲۲ز هاته دنیا، که فامی کرد ناردیانه بهرخویندن، پاشان فهقیاتی لهو شویتانه کرد: (سوسنایه تی) (گهورک) (ئالان) (شینکایه تی).

بهشیک له ماموستایه کانی: مهلا موحرره مەرگهیی له (بیوری سه ره وه، مهلا شیخ ئەمین ناكۆیی له (گریداغ) ی پشدهر، مهلا موسای مەرگهیی، مهلا حه سه نی گه زنهیی، مهلا حوسینی که یوانی، مهلا محهمهدی مەرگهیی له بنگرد، مهلا عبدالله ی واوی له (نه لاس)، مهلا عبدالرحیمی عه باسی، مهلا ئیراهیمی سیسیری له (نستان)، مهلا نه حهد توژه لی له (شیوه سه ل)، مهلا عه لی بی شاسیی، مهلا محهمهدی کونه مشکهیی، مهلا حوسینی

ده‌شتیوی، مه‌لا نه‌مه‌دی شه‌ریعه‌تی، مه‌لا محمه‌د چکه له (هیرۆ)، مه‌لا عه‌لی دولکان، مه‌لا صالحی نه‌جییی له (گه‌ناو) لی‌ره ئی‌جازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه گوندی (به‌نوخه‌له‌ف) ده‌ستی کرد به مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، دوایی باری کرد بۆ (قروچا)ی لاجان، سائه‌ک له‌وی ما، باری کرد بۆ (شیوه‌سه‌ل)ی ناوچه‌ی سه‌رده‌شت، دوو سالان له‌وی بوو، گه‌راوه (به‌نوخه‌له‌ف)، تا سالی ۱۹۸۰ز چوووه مزگه‌وتی (دار السلام) له (سه‌رده‌شت) کرا ووتارخوین، شه‌وی جی‌زنه‌ی ره‌مه‌زان، سالی ۱۴۰۸ک - ۱۹۸۷ز دوای گه‌رانه‌وه له جه‌ماعه‌تی نویژی عی‌شا، له پیش ده‌رگه‌ی حه‌وشه‌ی مائی خو‌ی، به ده‌سته‌کی چه‌په‌ل درا به‌ر گوللان، شه‌هید کرا، گیانی پاکی به‌ره‌و باره‌گای خوداوه‌ند فری، تا رۆژی دوا به جه‌سته‌ی خویناوی شکات ده‌کات. سه‌رچاوه: فه‌قی و فه‌قییه‌تی له کوردستان ۳۱۳ - ۳۱۵.

محمه‌د ره‌سول وه‌رتی (۱۳۳۵)

ناوی محمه‌ده، کوری ره‌سول ناغایه، سالی ۱۸۹۷ز له گوندی (وه‌رته) هاته‌دنیا، هه‌ر له‌و گونده ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چوووه (که‌رکوک) لای مه‌لا عه‌لی حکمه‌ت نه‌فه‌ندی، دوایی چوووه (سه‌ران) لای مه‌لا عبدالله، پاشان چوووه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا محمه‌دی جه‌لی زاده، ماوه له‌وی تا ئی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، گه‌راوه (وه‌رته) ماوه‌ک له‌وی مه‌لا بوو، دوایی باری کرد بۆ (سه‌رکه‌پکان)، خه‌ریکی مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه بوو، تا سالی ۱۹۵۸ز کۆچی دوایی کرد، مه‌لا عبده‌لفتاحی کوری: له سالی ۱۹۲۰ز له دایکبووه، خویندنی له خزمه‌ت باوکی ته‌واو کرد، ماوه‌ک له (وه‌رته) مه‌لا بوو، دوایی چوووه (ئه‌سه‌زیلان)، له‌به‌رواری ۳۰/۷/۱۹۸۷ز کۆچی دوایی کرد، کوری ویش نیعه‌مه‌الله یه: مه‌لایه له مزگه‌وتی حاجی خدر، له گه‌ره‌کی پۆلیسان، له (هه‌ولیر).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ده‌ستووسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سه‌عته‌جی.

۲. چاوینکهوتن له گه‌ل مهلا نبعمة‌الله، نه‌وه‌ی مامۆستای ناوبراو.

مه‌مه‌ده زیاره‌تی (۱۳۳۶)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌ده، خه‌لکی گوندی زیاره‌تی مه‌لا زادانه، سالی ۱۳۳۳ ک – ۱۷۲۰ ز هاتووته‌دنیا، میژووناس یاسین عومهر ده‌لی: {مامۆستا زانایه‌کی به‌رز و پایه‌دار بووه، له زانسته‌کان شاره‌زا بووه، له شاری (ناکری) موفقی بووه و ده‌رسی داوه}، سالی ۱۱۹۶ ک – ۱۷۸۲ ز له (ناکری) کۆچی دوا‌ی کردووه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. غایة المرام ۱۰۹.

۲. الإکلیل فی محاسن أریبل ۲۱۵.

مه‌مه‌ده سع‌الله‌ه‌رانی (۱۳۳۷)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری سع‌الله‌ی کوری عب‌الأحدی کوری سع‌الله‌ی کوری عب‌القاهیری کوری عب‌الأحدی کوری عومهری کوری نه‌جیحه، خه‌لکی (ه‌هران)ه، مه‌زه‌بی حه‌نبه‌لی بووه، چووه (دیمشق) هاتووچووی ته‌قیه‌دین نبین ته‌یمییه‌ی کردووه، زانایه‌کی زه‌ین تیز و ناقل مه‌ند بووه، سالی ۷۲۳ ک – ۱۳۲۴ ز چووه (ه‌ج) له گه‌رانه‌وه له (مه‌دینه)ی پی‌رۆز کۆچی دوا‌یی کرد، له گۆرستانی (به‌قیع) به‌خاک سپ‌ردرا، (الكفاية)ی داناوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۳/ ۴۴۳ – ۴۴۴.

۲. معجم المؤلفين ۲۳/ ۱۰.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۰۴ – ۶۰۵.

۴. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/ ۳۷۶.

۵. شذرات الذهب ۶/ ۶۱.

مهلا مهلا سه عید نیبراهیم گۆرانی (۱۳۳۸)

ناوی مهلا مهلا سه عیده، کۆری نیبراهیمی کۆری مهلا مهلا سه عیده کۆری نیبراهیمی گۆرانی یه، له (۱۲) ی مانگی شهعبانی سالی ۱۱۳۴ ک - ۱۷۲۲ ز له (مهدينه) ی پیروزی هاتووته دنیا، هه لهوئ پهروه ده بوو، قورئانی پیروزی هه موو له بهر کرد، دهرسی له خزمهت باوکی و مهلا عبدالرحمان و مهلا مه هودی جامی و مامۆستا مهلا سه عیده سوله یمانی کوردی خوتیند، پاشان کرا موده رریس له مزگهوتی خو شه ویست (درودی خوی لی بی) له (رهوضه) ی شریف دهرسی ده داوه، له جینگای باوکی، له ۱۹ ی مانگی شهعبانی سالی ۱۱۹۶ ک - ۱۷۸۲ ز کۆچی دوا ی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. معجم أعلام الکورد ۶۵۱ - ۶۵۲.
۲. سلك الدرر ۴ / ۲۷ - ۲۸.
۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۱۲.

مهلا مهلا سه عید نه حمهلا دیلژهیی (۱۳۳۹)

ناوی مهلا مهلا سه عیده، کۆری مهلا نه حمهلا ده، خه لکی گوندی (دیلژه) یه، له دهوری سالی ۱۲۵۰ ک - ۱۸۳۴ ز له (سلیمانی) هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خوتیند، هه له لای نهو ئیجازه ی وه رگرت، سالی ۱۲۸۸ ک - ۱۸۷۱ ز باوکی چووه حج، لهو سه فهره کۆچی دوا یی کرد، مامۆستا مهلا سه عیده لهو بهرواره بووه جینگری باوکی له ده رسدان هوه و کاروباری مه لایه تی، سالی ۱۳۰۸ ک کرا مو فقی، سالی ۱۳۱۵ ک - ۱۸۹۷ ز کۆچی دوا یی کرد، له گۆرستانی (سه یوان) له سلیمانی به خاک سپێردرا، کتیبی (الرساله الحمیدیه) ی داناوه، له زانستی (کهلام).

کوره کانی: (مهلا عبدالعزيز) و (مهلا مه هودی بیخود) و (مهلا نه حمهلا ده).

سه رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۴۱ - ۵۴۲.

مه‌مه‌د سه‌عید بریفکائی (۱۳۴۲)

ناوی مه‌مه‌د سه‌عیده، کوری مه‌لا یاسینی بریفکانه، له گوندی (بادی) نزیک (دهۆک) هاتوته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو (تورکیا) ماوه‌ک له مه‌دره‌سه‌کانی (جزیره) ی بۆتانی خویند، دوایی گه‌راوه (عیراق) ماوه‌ک له (هه‌ولێر) بوو، دوایی چوو (چهل) لای مه‌لا حه‌یده‌ر، دوایی چوو (ئه‌سه‌نده‌ره) ی نزیک (نامیدی)، پاشان هاته (ناکری) سالی ۱۳۳۸ک - ۱۹۱۹ز له‌لای مه‌لا نه‌حمه‌د ئیجازه‌ی وه‌رگرت. مامۆستا زاته‌کی روو له‌خوا بوو، مه‌به‌ستی دنیا نه‌بوو، چه‌ند زانای پێگه‌یانندن، سه‌رچاو هه‌بوو و له‌مه‌کانی پرسیارانی شه‌ریعت.

دانراوه‌کانی: (فضلاء به‌دینان) و (السلطان صلاح الدین الایوبی) و (أركان الحج) و (نظم فتح القرب وسيرة الرسول) و (مقتطفات من سيرة ابن هشام) و (ولادة النبي صلى الله عليه وسلم) و (زيارة القبور) و (قصائد عربية دينية). کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۶ز له‌ (به‌غدا) کۆچی دوایی کرد، له‌ (دهۆک) به‌ خاک سپێردرا.

سه‌رچاو: أسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۲.

مه‌مه‌د سه‌عید ره‌مه‌زان بوطی (۱۳۴۳)

دکتۆر مه‌مه‌د سه‌عید، کوری مه‌لا ره‌مه‌زانه، سالی ۱۳۴۸ک - ۱۹۲۹ز له‌ گوندی (جیلکای) جزیره‌ی بۆتان کوردستانی تورکیا هاتوته‌دنیا، به‌ مندالی له‌ خزمه‌ت باوکی چوو (دیمشق) ماوه‌ک له‌لای ئه‌وی خویند، دوایی نارديه لای شیخ حه‌سه‌نی حه‌به‌نه‌که، ماوه‌ له‌وی تا پروانامه‌ی ناماده‌یی له‌ شه‌ریعت وه‌رگرت، پاشان چوو (ئه‌زه‌هر) سالی ۱۹۵۳ز پروانامه‌ی له‌وی وه‌رگرت، گه‌راوه (دیمشق) له‌وی کرا موده‌رریس، دووباره‌ بوو خویندنی بالا گه‌راوه (ئه‌زه‌هر)، سالی ۱۹۶۵ز پروانامه‌ی دکتۆرای له‌ شه‌ریعتی ئیسلامی وه‌رگرت، نامه‌ی دکتۆرای له‌ ژێر ناویشانی: (ضوابط المصلحة في الشريعة الإسلامية) بوو، مامۆستا جگه‌ له‌و بابته‌ چاک چاکانه‌ی به‌لاوی

کرد و ونه وه، نهو نمونه نایابانهی له سهری رۆیشتروه، نهو کتیبانهی لیکۆلینه وهی لى کرد وه، چهندان کتیبی سوو ده خشی داناون، له جیهانی ئیسلامی کراینه ده ستوری خویندن، به لاو کراینه وه، زانایان لى رازی بووینه. بو نمونه:

۱. فقه السیره.
  ۲. کبری یقینیات الکونیه.
  ۳. السلفیه فتره زمینه مبارکه، لا مذهب إسلامی.
  ۴. من روائع القرآن.
  ۵. الإسلام ملاذ کل المجتمعات الإنسانیة.
  ۶. نقض أوهام المادیة الجدلیة.
  ۷. مسألة تحديد النسل.
  ۸. هذا والدي.
  ۹. هذه مشكلاتهم.
  ۱۰. هذه مشكلاتنا.
  ۱۱. من الفكر والقلب.
  ۱۲. منهج الحضارة الإسلامية في القرآن.
- سه رچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۵۲ - ۶۵۳.

محمد مهلا سه عید زه هاوی (۱۳۴۴)

ناوی محمد مهلا سه عیده، کوری مهلا محمد فهیزی زه هاوی یه، له ناو چهی پشدهر هاتوونه (به غدا)، سالی ۱۲۶۸ ک - ۱۸۵۱ ز هاتووته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، ماوهک له لای نهو ماوه، پاشان چوو مهدره سهی (سلیمانیه) لای مهلا عبدالقادری کوردی، نهویش ریژی لیتا، نه سمائه خانی کچی خوی لى ماره کرد، وه سهی تی کرد دواى خوی نهو بکه نه جیگری، لهوی زانسته کانی تهواو کرد، گهراوه لای

باوکی له (۱۵) ی مانگی (محرم)، سالی ۱۲۹۳ ک - ۱۸۷۶ ز باوکی نیجازهی پێدا، پاش نهوهی ماموستا عبدالقادر کۆچی دوایی کرد، به پیتی وهسیهتنامه که زههاوی کرا جیگری. پله و پایهکانی:

۱. سالی ۱۸۹۰ ز تا سالی ۱۹۱۵ ز موفقی بهغدا بوو.
۲. ماوهی جهوت سالان نهندامی دادگا و جیگری سهروۆکی دادگا بوو.
۳. سالی ۱۹۱۸ ز کرا سهروۆکی نهنجومهنی ته میزی شهرعی سونی.
۴. ماوهی ده سالان جیگری قازی و بهرپوهبهری نهوقاف بوو.
۵. کرا بهرپوهبهری زانستی و سهروۆکی لیژنهی جیهجی کردنی کاروباری قوتایان.

کۆچی دوایی: له ۱۳/۵/۱۹۲۱ ز کۆچی دوای کرد، له تهك باوکی له مهدرهسهی (سلیمانیة) به خاك سپێردرا، له بهر نهوهی ماموستا خهریکی ده رسدانهوه و قازیاتی بوو، بۆیه جگه له بهك کتیبی کورت له (کهلام) نهمانزانیوه دانراوی دی ههپی، وهك خۆی دهلی:

لکن لیس انی متأسف

عاق تدریسی عن التألیف

کل فرد فی العلم مؤلف

بتلامیذی ألفت کتابا

دوای خۆی نه مجهد نهفهندی کورپی جیگری بوو، له پێشدا باسمان کرد.

سهرچاوهکان:

۱. الامام أمجد الزهاوي ۶۸.
۲. مشاهیر الكورد ۱/۲۳۱.
۳. لب الالباب ۲/۲۴۷.
۴. بوژاندنهوه ۱/۳۲۸ / ۳/۲۰۰ / ۲۰۱ - ۲۰۱.

مهلهمهده سه عید عیبیدی (۱۲۴۵)

ناوی مهلهمهده سه عیده کوری نه ههدهی کوری فهتاحة، له پیار ماقولانی (نه بو عوبه ییده) ی نزیك (ههله بجه) یه، دهوری سالی ۱۳۰۰ ك - ۱۸۸۲ ز هاتو ته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له ناوچهی خویان قوناعی سوختهیی بری، له قوناعی موسته عیدی چوو (كهركوك) لای مهلا عهلی حکمهت نه فهندی ریازیاتی خویند، پاشان چوو (بیاره) لای مهلا عبدالقادر، ماوه تا نیجازهی وهرگرت، گهراوه (نه بو عوبه ییده) له گهلا مهلا عبدالله ی مهلا قادر دهستی کرد به دهرسدانهوه یهك له فهقییه کان ماموستا عبدالکریمی (مدرس) بو.

خوورهوشتی: زاتهکی به دین و له خواترس و دلنهرم و پرووخوش بوو، سه ره رای مهلا یهتی مامهله و بازرگانی ده کرد، تهنا نانی دهستی خوی ده خوارد، شتی له کس وهرنه ده گرت، خزمهتی فهقیانی ده کرد، سالی ۱۳۴۵ ك - ۱۹۲۶ ز کۆچی دوایی کرد، یهك رۆژ بهر له وهفاتی بهردهوام نایهتی ﴿الله لطیف بعباده...﴾ (شوری/۱۹) ی ده خویند.

سه رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۵۰ - ۵۵۱.

مهلهمهده سه عید عه جاج نیزولی (۱۲۴۶)

ناوی مهلهمهده سه عیده، کور عه جاجی کوری عهلی یه، عه شیرهتی (نیزول) ه، له نزیك (ماردین) داده نیشن، سالی ۱۳۰۷ ك - ۱۸۸۹ ز له (عه جلون) ی نوردن هاته دنیا، بو خویندن چوو لای شیخ مهلهمهده هاشمی تهلمه سانی له (دیمشق)، ههر لهو زاته تهریقهتی شازهلی وهرگرت، گهراوه (نوردن) له (بارحه) کرا پیش نویژ و ووتارخوین، سه فهری کرد بو کویت و میصر و عیراق، خهریکی دهرسدانهوه و ئیرشاد بوو، له ۷/۷/۱۹۷۲ ز کۆچی دوایی کرد، شیخ نیسماعیلی کوری بووه جینگری.

ماموستا سه عید چهند دانراوی ههیه، له وانه: (التعرف بحقائق التصوف) و (فوائد الأذکار ومحبة العزيز الجبار) و (مولد الروح النبوية خير الخلائق الكلية) و (عصمة الأنبياء)

و (القوائد الروحية) و (رسالة في التوحيد) و (نشر الاعطار المحمدية) و (دوحة الإمداد في ذكر بعض كرامات أولياء الأكراد).

سەرچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۵۰ - ۶۵۱.

مهلا مهلا سه عید مهولهوی (۱۳۴۷)

ناوی مهلا مهلا سه عیده، کوری سهید مهلهدی کوری سهید عبدالرحیمی مهولهوییه، له دهوری سالی ۱۲۹۰ك - ۱۸۷۳ز له گوندی (سهرشاته) رۆژههلاتی زنی (سیروان) هاته دنیا، دهستی کرد به خوتندن، گهرا له چهند قوتابجنانان، پاشان چوو (بیاره) تهریقهتی نهقشبهندی له شیخ عومەر وهرگرت، بووه مهلا له (شمیران) دوایی باری کرد، بۆ (گونده)، سالی ۱۳۶۰ك - ۱۹۴۱ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۴۹.

مهلا مهلا سه له مهلا جهرانی (۱۳۴۸)

ناوی مهلا مهلا سه له مهلا، کوری سه له مهلا، خه لکی (جهرا ن) ه، زانایه کی شهرع زان و فهرموده ناس بووه، له هیشامی سه له مهلا بیستوو، ناسراوه به بروایتکراو، سالی ۱۹۱ك - ۸۰۶ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۱/۳۲۹.

۲. البداية والنهاية ۱۰/۲۳۵.

مهلا مهلا سه له یمان جهرانی (۱۳۴۹)

ناوی مهلا مهلا سه له مهلا، کوری سه له یمانی کوری عبدالله یه، خه لکی (جهرا ن) ه، مهزه بی شافیعی یه، له مندالیهوه چوو (حه ما)، یه کهم جار پشه ساز بوو، دوایی وازی هینا، دهستی کرد به خوتندن، پاشان چوو (دیمشق)، سالی ۷۷۳ك - ۱۳۷۱ز گهراوه (حه له ب)، لهوی کرا قازی و موده رریس، سالی ۸۰۶ك - ۱۴۰۳ز کۆچی کرد.

سهرچاوه کان:

شذرات الذهب ۷/۶۰ - ۶۱.

معجم أعلام الكورد ۶۰۵.

مهلا مهلا سوله یمان سهیدی (۱۳۵۰)

ناوی محهممهده، کوری سوله یمانی کوری حاجی سهید مهحموده، نازناوی (سهیدی)یه، واته: راوچی، سالی ۱۸۷۴ز له گوندی (خانهدای نزیك (پاوه) هاته دنیا. دهستی کرد به خویندن، له مزگهوته کانی (هورامان) و (شاره زور) و (پایگه لان) و (بیاره) قوناغه کانی خویندنی بری، پاشان چووه لای مهلا جه لالی خویرمال، نیجازه ی وهرگرت، گهراوه گونده که ی خوی دهستی کرد به مهلا یه تی و دهرسدانه وه، ههروه ها نیشی کشتو کالیشی ده کرد، دواپی چووه لای شیخ عوسمانی تهوئله تهریقه تی نه قشبهندی وهرگرت، (سهیدی) جگه له مهلا یه تی شاعیریش بوو، بهلام بهم نازناوه شاعیری تر ههیه، صادق سهید عهلی ههورامیه.

سهرچاوه: میژووی نهده بی کوردی ۳/۲۶۳ - ۳۰۰.

مهلا مهلا سوله یمان کوردی (۱۳۵۱)

ناوی محهممهده، کوری سوله یمانی کوری مهده نییه، سالی ۱۱۲۶ک - ۱۷۱۴ز له (دیمشق) هاته دنیا، پاشان له خزمهت باوکی چووه (مه دینه) ی پیروز، لهوی لای باوکی و شیخ یوسفی کوردی و چهندان زانایان خویندنه که ی تهواو کرد، نیجازه ی مهلا یه تی له عبدالله سالمی بهسرایی وهرگرت، زانایه کی به توانا بوو، له زانسته کانی نهقلی و نهقلی سهرکهوتوو بوو، به تاییهت له فیهی شافیعی زور ناگادار بوو، مهلا صبغه الله نهفهندی ههیده ری فهقیی نهو زاته یه.

چهند دانراوی ههیه، لهوانه:

۱. الحواشی المدینة علی شرح المقدمة الحضرية.

۲. شرح المقدمة الحضرية.

۳. القول الفصل علی شرح مقدمة الفقيه عبدالله بافضل.
  ۴. التواني عن الساعي لقضاء حوائج الانسان.
  ۵. الثغر البسام عن معاني الصور التي يزوج فيها الحكام.
  ۶. عقود الدرر في بيان مصطلحات تحفة ابن حجر.
  ۷. فتاوى.
  ۸. جالية المهمم.
  ۹. الفوائد المدنية في بيان إختلاف العلماء من الشافعية.
  ۱۰. الإنتباه في فضل الصلاة.
  ۱۱. حاشية على شرح الغاية للخطيب.
  ۱۲. زهر الربا في بيان أحكام الربا.
  ۱۳. شرح منظومة الناسخ والمنسوخ.
  ۱۴. الدررة البهية في الأسئلة الجاوية.
  ۱۵. فتح الفتاح بالخير على من يريد معرفة شروط الحج عن الغير.
  ۱۶. فتح القدير باختصار متعلقات النسك للأجير.
  ۱۷. الفوائد البهية فيمن يفتي بقوله من أئمة الشافعية.
  ۱۸. كاشف اللثام عن حكم التجرد قبل الميقات للإحرام.
  ۱۹. كشف المروط عن محذرات ما للوضوء من شروط.
  ۲۰. المسلك العدل.
- کۆچی دوايي: شهوی پینج شههه ۱۶ ی مانگی مهولود، سالتی ۱۱۹۴ ک -
 ۱۷۸۰ ز کۆچی دوايي کرد، له (رهوضه)ی شهريف نوژی لهسه کرا، له (قبة العباس)
 سهروهه ی گۆرهه ی باوکی به خاک سپردرا.
 سهرچاوه کان:
 ۱. هديه العارفين ۶/۳۴۲ / ۷/۲۲/.

۲. ایضاح المکنون ۳/۱۲۹.
۳. معجم المؤلفین ۳/۵۴.
۴. مشاهیر الکورد ۲/۱۳۹.
۵. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۰۲ - ۵۰۳.
۶. سلك الدرر ۴/۱۱۱ - ۱۱۲.
۷. الأعلام ۶/۷۵.
۸. معجم أعلام الکورد ۶۰۵.

محمدهد سه‌لیم نهرده‌لانی (۱۳۵۲)

ماموستا محمدهد سه‌لیم نهرده‌لانی، خه‌لکی کوردستانی ئیرانه، دهستی کرد به خویندن، پاشان هاته کوردستانی (عیراق) له‌لایه‌ن مه‌لا صبغة‌الله ماوه‌رانی ئیجازه‌ی وه‌رگرت، له‌ مزگه‌وتی عومهری له‌ (موصل) ده‌رسی داوه، سالی ۱۱۸۱ک - ۱۷۶۷ز مصطه‌فا عبدالغنی شیخ به‌حیا له‌لای خویندوه، دوا‌یی بو‌ویته مه‌لای مزگه‌وتی (زه‌که‌ریا)، له‌و کاته خه‌تیبی عومهری خاوه‌نی (منهل الأولیاء) له‌لای ده‌خویند، سالی ۱۲۰۳ک - ۱۷۸۸ز کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی (نه‌بی شیت) به‌ خاک سپێردا.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۳۳۶ - ۳۳۸.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۱۳۴.
۳. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۰۰ - ۵۰۱.
۴. منهل الأولیاء / ۲۷۷ - ۲۷۸.
۵. معجم أعلام الکورد ۶۵۳.

محمدهد سه‌لیم مه‌ردۆخی (۱۳۵۲)

ناوی محمدهد سه‌لیمه، کوری شیخ نه‌جمه‌دی کوری شیخ عبدالکریمی کوری شیخ عبدالغفاره، نه‌وه‌ی شیخ نه‌جمه‌دی عه‌للامه‌ی مه‌ردۆخیه، سالی ۱۲۷۴ک - ۱۸۵۷ز له‌

گوندی (تهخته) هاتوته دنیا، دهستی کرد به خویندن، ماوهك له (سنه) بوو، ماوهك له (سابلاغ)، دوایی هاته شاری (سلیمانی)، ماوهك له لای شیخ عبدالقادی موهاجیر ماوه، دوایی چووه (بیاره) لای مهلا قادر کانی کهوه نیجازهی وهرگرت، ههروهها تهریقتهتی نهقشبهندی له شیخ عومهری (ضیاءالدین) وهرگرت، جهنایی شیخ نیجازهی نیرشادی پیندا، مامۆستای مهردۆخی جگه له مهلا یهتی شاعیرهکی چاک بووه، شیعری کوردی و عهرهیی و فارسی ههیه، خهریکی خزمهتی نایی پیروز بوو، تا سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز کۆچی دوایی کرد.

چهند دانراوی خۆی ههیه، لهوانه:

۱. قهصیدهی عهرهیی له مهتخی شیخ نهجهدینی بیاره، له کۆتاییدا دهلتی:
 فیارب هب لي فيه قلبا مصدقا (سلیما) من الزیغ وسوء التبدل
۲. تهرجومهی قهصیدهی سهعدی شیرازی، له عهرهیی بۆ فارسی به هۆنراوه.
۳. قهصیدهی عهرهیی بۆ شیخ عومهر، له سهرهتاوه، دهلتی:
 رأیت الناس في الآفاق للشبان عشاقا وانی عاشق شیخاً إليه کنت مشتاقا
۴. تهخمیسی شیعری شیخ عومهر به عهرهیی.
۵. قهصیدهی فارسی له مهتخی شیخ عومهر.
۶. چهند نهشعاری (تهسهروف)
۷. قهصیدهی (هائییه).

سهرچاوه: بوژاندنهوهی میترووی زانایانی کورد ۶/۳۳۹ - ۳۴۸.

مجهمهده سۆرانی (۱۳۵۴)

شیخ مهلا محهمده سۆرانی، یه که له پیاوماقولانی شاری (حلهب)، له مهدرهسهی (نهجهدییه) - که تاییهت بو به قوتابیانی کورد - دهرسی دهدا، ههروهها تهریقتهتی قادری بهلاو ده کردهوه، ههر لهو شاره سالی ۱۲۳۱ک - ۱۸۱۵ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۷۵.
۲. معجم أعلام الکورد ۶۵۳ - ۶۵۴.

مهلا مهلا شاهه نشا نهییویی (۱۳۵۵)

ناوی مهلامه ده، کورپی شاهه نشای کورپی مهلیک بههرامی کورپی فهروخ شای کورپی شاهه نشای کورپی نهییوبه، له مهلیکه نهییوبیه کانه، سالی ۶۱۶ ک - ۱۲۱۹ ز له ولاتی (شام) هاته دنیا، له گه ل نهوه که سهر کرده بو زانایه کی ئایینی بوو، (بوخاری) خویندووه و دهرسی داوه، ئیجازهی به شیخ شه مسهدین داوه، سالی ۶۸۳ ک - ۱۲۸۴ ز کۆچی دوایی کردووه.

سەرچاوه: معجم أعلام الکورد ۶۰۷.

مهلا مهلا شهرفیف بهرزنجی (۱۳۵۶)

ماموستا مهلامه شهرفیف، له سهیده کانی بهرزنجیه، مهزهه بی شافعی بووه، له (مه دینه) ی پرۆز دابه زیوه، کتییی (عدة الإنسان لمعرفة مداخل الشيطان) ی داناووه، سه ره تابه که ی به: (الحمد لله مقلوب القلوب) ده ست پی ده کا، سالی ۱۱۳۴ ک - ۱۷۲۱ ز ته واوی کردووه.

سەرچاوه کان:

۱. علماءنا في خدمة العلم والدين ۵۰۳.
۲. إيضاح المكنون ۲/۹۴.
۳. هدية العارفين ۲/۳۱۶.
۴. معجم المؤلفين ۱۰/۶۶ - ۶۷.
۵. معجم أعلام الکورد ۶۵۵.

مهلا مهلا شهرفیه گۆرانی (۱۳۵۷)

ناوی مهلا مهلا شهرفیه، کوری مهلا یوسفی کوری قازی مهحمودی کوری مهلا کهماله دینی گۆرانی (صدیقی) یه، له خزمهت باوکی خویندوو، که گهیشه تهفسیری بهیزاوی، قورنانی پیروزی ههموو له بهر کرد، سالی ۱۰۵۵ ک - ۱۶۴۵ از چوه حج، دوو سالان لهوئ ماوه، پاشان گهراوه کوردستان، دووباره گهراوه (مهککه) و (مه دینه) ماوهک لهوئ دهرسی داوه، دواپی چووه (یهمهن) له شاری (تهعز) و (مهخاوب) نیشه جی بوو، ههر لهوئ له مانگی سهفهری سالی ۱۰۷۸ ک - ۱۶۶۷ از کوچی دواپی کرد.

دانراوه کانی:

۱. حاشیه لهسه تهفسیری بهیزاوی تا سه رهتای سوپه تی (مریم).
۲. حاشیه لهسه تهفسیری بهیزاوی تا کوتایی.
۳. حاشیه لهسه شهرحی ئیشاراتی (طوسی).
۴. حاشیه لهسه (تهافت الفلاسفة) ی خواجه زاده ی رومی.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا فی خدمه العلم والدين ۴۹۱ - ۴۹۲.
۲. معجم المؤلفين ۱۰/۶۸.
۳. كشف الظنون ۱/۱۹۳.
۴. معجم أعلام الكورد ۶۸۱.
۵. إيضاح المكنون ۱/۱۴۲.
۶. هدية العارفين ۶/۲۹۱.
۷. مشاهير الكورد ۲/۱۵۶.
۸. بوژاندنهو ی میتزووی زانایانی کورد ۴/۲۵۷.

مجه ممد شهعبان نه خلاطی (۱۳۵۸)

ناوی محهمده، کوری شهعبانی کوری نه بوطاهیری کوری حسانی کوری
 علییه، خه لکی (نه خلاطه)، فرموده ی خویندوو و دهرسی داوه، دهنگی خوش بووه له
 مه شههدی حوسینی پیش نویژی کردوو، له مانگی مه لودی سالی ۷۳۰ ک - ۱۳۳۰ ز
 کۆچی دواپی کردوو.

سەرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۸۰.

مجه ممد شهعبان دیاربه کری (۱۳۵۹)

ناوی محهمده، کوری شهعبانی کوری نه محهمده، خه لکی (دیاربه کری) ه، نازناوی
 (کامی) به، سالی ۱۲۰۱ ک - ۱۷۸۶ ز کۆچی دواپی کردوو.
 دانراوی تورکی هه نه له وانه: (الرد علی النصاری) و (فاتح المشکلات) و (مولد
 النبي صلی الله علیه وسلم) و (منشآت) و (دیوانی شعر).

سەرچاوه: هدیة العارفین ۶/۳۴۶.

مجه ممد شهفیع مهرعشی (۱۳۶۰)

ناوی محهمده شهفیع، کوری ره حه الله ی کوری محهمده، خه لکی (مهرعش) ه،
 سالی ۱۰۱۶ ک - ۱۶۰۷ ز هاته دنیا، پاشان له (نه صفه هان) نیشته جی بوو، زانابه کی
 میژووناس و نه ته وه ناس بوو، کتیبی (بحر الفوائد فی التواریخ والأنساب) ی داناووه.
 سەرچاوه: معجم المؤلفین ۱۰/۷۰.

مجه ممد شوکری موفتی (۱۳۶۱)

ماموستا محهمده شوکری موفتی شه رععی شاری (نامیدی) بووه، له مزگهوتی
 گه وره ووتارخوین بووه، له مه دره سه به ناوبانگه که ی (قه به هان) دهرسی داوه،
 کتیبخانه کی ده وله مهنده له ده ستوس و چاپی له به رده ست بووه، به شیکیان نووسراوی
 سالی ۱۵۷۳ ز بوون ده وری سولتان حوسینی والی، ماموستا موفتی سالی ۱۳۲۴ ک -
 ۱۹۰۶ ز کۆچی دواپی کرد.

سەرچاوه: أسهام علماء كوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱.

محمد مهمد شیرانشی (۱۳۶۲)

ماموستا محمد خه‌لکی شیرانش (شه‌هرانش - شیرانش) ه، سهر، به قه‌زای (زاخز) یه، یه‌ک بووه له زانابه مه‌زنه‌کانی سه‌رده‌می خۆی.

چهند دانراو و حاشیه‌ی له‌سه‌ر کتیه‌کانی خورندن هه‌نه، له‌وانه:

۱. حاشیه‌ی علی عصام الوضع: سالی ۱۰۱۶ ک - ۱۶۰۷ ز ته‌واوی کردووه،

نوسخه‌کمان له‌لایه، محمد مصطفا دایه‌خه‌جی سالی ۱۱۱۴ ک نووسیتیه‌وه،

سه‌ره‌تایه‌که‌ی به: (قوله علی تقدیر تقدم الدياجة.....) ده‌ست بی ده‌کا.

۲. حاشیه‌ی علی عصام الإستعاره: سه‌ره‌تایه‌که‌ی به: (قوله إلى الطاف ربه الخفية....)

ده‌ست بی ده‌کا.

۳. حاشیه‌ی علی جزء (عم) من تفسیر البیضاوی.

۴. حاشیه‌ی علی الجامی: فی النحو.

۵. حاشیه‌ی علی شرح الشمسية فی المنطق.

ماموستا له مه‌ده‌ره‌سه‌ی نیخلاص (به‌دلیس) سالی ۱۰۰۰ ک ده‌رسی ده‌دا.

سهرچاوه‌کان:

۱. کشف الظنون ۱/۱۹۳.

۲. الأکراد فی به‌دینان ۱۹۰.

۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۴/۷۴ - ۸۰.

محمد مهمد صادق نعمة‌الله (۱۳۶۳)

شیخ محمد صادق کوری شیخ نعمة‌الله یه، له گوندی (کاکۆزه‌که‌ریا)

دانیشه‌وه، خه‌ریکی خزه‌ته‌ی ئابینی پیروژ بووه، زانیاری به‌لاو‌کردوته‌وه، نامۆزگاری

خه‌لکانی کردووه، له‌به‌ر رێژداری ناوبانگی به (فاضل) رۆیشه‌وه، کتیبی (قاموس

الأنساب) ی داناهه.

سەرچاوه: بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۰۳.

مه‌مه‌د صالح دیاربه‌گری (۱۳۶۴)

ناوی مه‌مه‌د صالحه، کورپی مصطه‌فای کورپی عومه‌ره، خه‌لکی (دیاربه‌کره) سالی ۱۲۶۳ک - ۱۸۴۶ز له (دیمشق) هاته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، ماوه‌ک له‌لای عبدالقادر جه‌زائیری بوو، ماوه‌ک ده‌رسی فهرمووده‌ی ده‌خویند، سالی ۱۲۹۹ک چوو (ئه‌زمیر) ته‌ریقته‌ی نه‌قشبه‌ندی له شیخ عوسمان وه‌رگرت، پاشان چوو (ئه‌سته‌میۆل) له‌وی کرا موفتی (یهمه‌ن)، سالی ۱۳۰۰ک گه‌راوه (دیمشق)، سالی ۱۳۱۴ک چوو (مه‌ککه‌ی بیروژ، دوایی گه‌راوه (دیمشق)) له (۵)ی مانگی شه‌عبانی سالی ۱۳۷۰ک - ۱۹۵۰ز له ته‌مه‌نیکی دریزی پر تاعه‌ت کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی (ده‌حداح) به خاک سپێردرا. سەرچاوه: نثر الجواهر والدرر ۱۲۴۰ - ۱۲۴۱.

مه‌مه‌د ضیائه‌دین هه‌کاری (۱۳۶۵)

ناوی مه‌مه‌ده، نازناوی ضیائه‌دینه، ناسراوه به (ئه‌بو عیسا)، یه‌ک بووه له سهر‌کرده‌کانی سولتان سه‌لاح‌دینی ئه‌ییوبی و له راپۆژکاره‌کانی نزیک، ده‌ورینکی زۆری هه‌بووه له رێکخه‌ستی وه‌زاره‌تی حکومه‌تی ئه‌ییوبی، زانیه‌کی شاره‌زا بوو، به‌تایه‌ت له زانستی (که‌لام) دهستی بالا بوو، دانراوی خزی زۆرن، له رۆژی سی شه‌مه (۹)ی ذی القعه‌ده‌ی، سالی ۵۸۵ک - ۱۹۰ز له (قودس) کۆچی دوایی کردوه. سەرچاوه: مشاهیر الکورد ۸۶.

مه‌مه‌د طاها باشوری (۱۳۶۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی مه‌لا طاهای کورپی مه‌لا نه‌مه‌ده، خه‌لکی گوندی (باشوره) له ده‌ستی هه‌ریر، پلکزی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی بووه بۆیه ناوبراوه به (مه‌لا مه‌مه‌دی پلکی)، سالی ۱۳۱۸ک - ۱۹۰۰ز هاته‌دنیا.

خویندنی: ده‌ستی کرد به خویندن، قۆناغی سوخته‌تی ته‌واو کرد، له قۆناغی موسته‌عیدی چوو له‌لای مه‌لا نه‌مه‌دی ناشۆکانی، له گوندی (بنه‌سراوه‌ی گه‌وره)، دوایی

چوو له‌لائی مه‌لا شیخ حوسینی سورچی له‌ گوندی (قهراسنج)، ماوه‌کیش چوو (قازبخانه) له‌لائی مه‌لا عوسمانی خورمه‌له‌ی، پاشان چوو له‌لائی شیخ مصطفه‌فای نه‌قشبه‌ندی، سالی ۱۹۳۲ز له‌ خزمه‌ت شیخ نیجازه‌ی وه‌رگرت، له‌گه‌ل نه‌و به‌رپزانه:

۱. مه‌لا نیسماعیل سوسه‌یی.

۲. مه‌لا مصطفه‌فای ناشۆکانی (مامم)

۳. مه‌لا عبدالله‌ی به‌حرکه‌یی (بایم)

مه‌لا یه‌تی: له‌سه‌ر فه‌رموده‌ی شیخ له‌ گوندی (نۆغهران) بووه‌ مه‌لا، ماوه‌کی زۆر له‌وی ده‌رسی ده‌داوه، سالی ۱۹۵۸ز باری کرد بو (موصل)، له‌ مزگه‌وتی نه‌جیب جادر کرا پیش نوێژ به‌ مووجه‌ی برابه‌وه‌ ده‌ دینار، سالی ۱۹۶۶ز گه‌راوه (هه‌ولێر)، زۆربه‌ی رابواردنی له‌ مزگه‌وتی شیخ مصطفه‌فا بوو، له‌ به‌رواری ۱/۹/۱۹۸۴ز کۆچی دوایی کرد. کوره‌کانی: (مه‌لا صادق) و (مه‌لا موحسین) و (حاجی حمید) و (مه‌لا طاها - کاکه‌ مه‌لا).

سه‌رچاوه: النجم الزاهر ۶۸.

مه‌مه‌د طاها بالیسانی (۱۳۶۷)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی شیخ طاها‌ی کورپی عه‌لی کورپی عیسا‌ی کورپی نه‌مه‌دی کورپی مصطفه‌فای کورپی عیسا‌یه، سالی ۱۳۳۶ک - ۱۹۱۷ز له‌ (بالیسان) هاته‌دنیا، له‌ خزمه‌ت بابی ده‌ستی به‌ خویندن کرد، پاشان له‌سه‌ر فه‌رمانی بابی چوو له‌لائی شیخ عومهری کاککی، دوایی چوو (کۆیه) له‌لائی مه‌لا عبدالقادری کانی ده‌ربه‌ندی، دوایی چوو له‌لائی مه‌لا مصطفه‌فای تۆمه‌یی، ماوه‌کیش له‌و شوێنه‌ی خویند: خه‌تی، شیری، هه‌رووته‌که‌ون، پاشان چوو مزگه‌وتی حاجی قادر له‌ (هه‌ولێر)، دوایی گه‌راوه له‌لائی کاککی مه‌لا شیخ عومهر نیجازه‌ی مه‌لا یه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لا یه‌تی: یه‌که‌م جار بووه‌ مه‌لا له‌ ناوجه‌ی (هه‌له‌جیه)، دوایی له‌سه‌ر

فه‌رموده‌ی کاککی گه‌راوه (هه‌ولێر) له‌ مزگه‌وته‌که‌ی خۆیان له‌ گه‌ره‌کی (سیطاقان) کرا

ووتارخوین، دوایی له گهره کی (مستهوفی) مزگهوتیکی دروست کرد بهناوی (بالیسانی) لهوی دهرسی فهقیانی ده‌دا، سالی ۱۹۶۵ز کرا پیش نویژ و ووتارخوین له مزگهوتی گه‌ورهی (کۆیه)، پاشان کرا موده‌رریس له (کویسه‌ی سهر به شاری (رومادی)، سالی ۱۹۷۰ز کرا مه‌لا له مزگهوتی (مصرف) له (به‌غدا)، دوایی چوووه مزگهوتی حاجی حه‌سه‌ن بارح، له گهره کی (سبع نه‌بکار).

کۆچی دوایی: له به‌رواری ۲۵/۴/۱۹۹۵ز له (به‌غدا) کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی گه‌یلانی به خاک سپێردرا.

دانراوه‌کانی: چه‌ند دانراوی کوردی و عه‌ره‌یی هه‌یه، له‌وانه:

۱. کیف تحج و کیف تعتمر.
۲. اللطف الخفي نظم عقائد النسفي.
۳. القول الوفي في شرح اللطف الخفي.
۴. النصائح المفيدة.
۵. القول الحصين في تفسير سورة ياسين.
۶. القول المنصف في تفسير سورة يوسف.
۷. تفهيم الأمة في تفسير جزء (عم).
۸. القول المبارك في تفسير جزء (تبارك).
۹. ثمن ماء الكوثر.
۱۰. أقول هذا.
۱۱. هذا شعري وهذا شعوري.
۱۲. هذا رأبي وهذا مذهبي.
۱۳. دهنگی ده‌روون ته‌فسیری سو‌ره‌تی (نون).
۱۴. چرای رۆناکی بۆ رینگای پاکی.
۱۵. رۆله به‌روه‌ری.

بهشیک له فهقییه، کانی: مهلا عبدالرحمان شهمشولهیی، مهلا بههائه‌دین خهتی، مهلا عبدالکریم خورشید جانهیی، مهلا ئیسماعیل مهلا قهرهیی.

کورپه کانی:

۱. دکتۆر شیخ نه‌مه‌د: مامۆستای کۆلیژی شه‌ریعه‌یه له زانکۆی کۆیه.

۲. شیخ حوسین مامۆستای زانکۆیه.

۳. ناصح: پزیشکه.

سه‌رچاوه کان:

۱. القول المنصف ۲۲۷

۲. اسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۱۷ - ۲۶۵.

مه‌مه‌د طاها باليسانی (۱۳۶۸)

ناوی مه‌مه‌د طاهايه، کورپی به‌حیای کورپی سوله‌یمانی کورپی مه‌مه‌ده، نازناوی (أبو الفیض)ه، له گوندی (باليسان) هاتوته دنیا، زانایه کی گه‌ریده بووه، چوووته (به‌غدا) له‌وی بو (حیجاز) له‌وی بو (شام)، سالی ۱۱۵۵ ک - ۱۷۴۲ز گه‌را له چه‌ند شوینانی کۆن، له‌و بابته کئیبی (رحلة الكردي في بغداد ومكة والشام والباق الأثرية) ی دانا.

سه‌رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۰/۱۰۷.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۵۹.

مه‌مه‌د طاهیر بریفکانی (۱۳۶۹)

مامۆستا شیخ مه‌مه‌د طاهیر بریفکانی، ده‌ستی کرد به خویندن، له قۆناغی سوخته‌یی سه‌رکه‌وت، هاته گوندی (بیرزین) نزیک (هه‌ولیر)، ماوه‌ک چوووه لای مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی، دوا‌یی چوووه (موصل) لای شیخ مه‌مه‌د رضوانی ئیجازه‌ی وه‌رگرت،

دهستی کرد به دهرسدانه‌وه‌ی ئالقه‌یی، له مزگه‌وتی (رضوان)، پاشان له مالمه‌وه دانیشته، قوتایی ده‌چوونه لای.

مامۆستا جگه له مه‌لایه‌تی شیخی ته‌ریقه‌تی (قادری) بوو، نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، زۆر دهرده‌چوو بۆ ناوچه‌ی (ئه‌تروش) و (مزوری) و (عشائیر سه‌بعه)، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایبی پیروزی ئیسلام تا سالی ۱۹۶۷ز کۆچی دوایی کرد. سهرچاوه: أسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱.

مه‌مه‌د طاهیر دیاربه‌کری (۱۳۷۰)

ناوی مه‌مه‌د طاهیره، کورپی عومهری کورپی مصطفی‌عورفی زاده‌ی حه‌سه‌نیه، سالی ۱۲۱۵ک - ۱۸۰۰ز له (دیاربه‌کری) هاته‌دنیا، ته‌مه‌نی حه‌وت سالان بوو له خزمه‌ت باوکی چووه (دیمشق)، دهستی کرد به خویندن، له‌لای باوکی و چهند زانایانی تر کۆتایی به خویندن هینا، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، فیزی زمانی (تورکی) بوو، له مه‌زه‌به‌یی حه‌نه‌فی شاره‌زا بوو، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (ئومه‌وی) کرا پیش نوێژ، دوایی کرا (ئه‌مین فه‌توا)، دوایی کرا (موفتی)، شوینی تایه‌تی له قوتابخانه‌ی (چه‌قه‌قی) هه‌بوو، پاشان ئازاوه په‌یدا‌بوو، دوورخراوه بۆ قه‌لاتی (ماغوصه) له (قوبرص)، دوایی گوازیاره‌وه (ئیزمیر) پاش سێ سال ناردرا (ئه‌ستانه) له‌وه‌ی به‌ردرا، کرا قازی (بنغازی) دوایی کرا قازی (خه‌رپوت)، دوایی کرا قازی (حهما)، گه‌راوه (دیمشق) کرا جیگری دادگای شه‌رعی.

مامۆستا زاته‌کی شه‌رع زان و زیره‌ک بوو، دوور له دنیا و روو له خه‌یر بوو، بۆ خه‌لکان به‌ سوودبوو، له ۶ی په‌یعی دووه‌م، سالی ۱۳۰۱ک - ۱۸۸۳ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه: نثر الجواهر والدرر ۲/۱۲۶۰ - ۱۲۶۱.

مه‌مه‌د طاهیر کوردی (۱۳۷۱)

ناوی مه‌مه‌د طاهیره، کورپی حاجی عبدالقادر شازه‌مان کورپی مه‌حموده، عبدالقادر دانیشته‌ی قه‌لاتی هه‌ولێر بوو، به‌ نیازی سه‌فه‌ری حه‌ج چووه (مه‌که‌که‌ی پیروزی

لهوی نیشتهجی بوو، سالی ۱۹۰۲ز نهو کوره هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له قوتابخانهی (الفلاح)ی (مهککه) سه ره تایی تهواو کرد، سالی ۱۹۲۲ز له خزمهت باوکی چووه (میسر) له (جامع الأزهر) وه گئرا، هه ره لهوی له لای ماموستا عبدالعزیزی روفاعی فیری جزره نووسینه کان و نهخش و نیگار بوو، سالی ۱۹۲۵ز برانامه ی (دبلۆم)ی وه رگرت، گهراوه (مهککه) سالی ۱۹۳۰ز له قوتابخانهی (الفلاح) کرا ماموستای خهت سالی ۱۹۳۴ز دووباره گهراوه (میسر)، سالی ۱۹۳۹ز کتیبی (تاریخ الخط العربی) له چاپدا، گهراوه (مهککه) نمونه ی خهتی (نسخ) و (ثلث)ی له چاپدا، سالی ۱۹۴۶ز دهستی کرد به نووسینه وهی قورئانی پیروژ، سالی ۱۹۵۰ز تهواوی کرد، له چازانی ماموستا دهلتین: سوهره تی (یاسین)ی له سه ره یهك (هیلکه) نووسیه، سالی ۱۹۶۴ز سه فهری (ههولیزی) کرد، له لای غهفور چه له بی خالی دابهزی.

به شیک له قوتابییه کانی: یوسف ذنون، ولید الأعظمی، یحیی سلوم عباس، محمد صالح الموصلی.

ماموستا چهند دانراوی له بابته خهت و ناین ههیه، له وانه:

۱. التاريخ القويم: میژووی (مهککه)یه، چوار بهرگی چاپ کراوه، ئهوی تر دهست نووسن.
۲. الأحادیث النبویة فی الآداب الدینیة.
۳. التفسیر المکی.
۴. أدبیات فی الشای والقهوة والدخان: سالی ۱۹۶۷ز له (جدة) له چاپ درا.
۵. تاریخ الخط العربی وآدابه: سالی ۱۹۳۹ز له (قاهره) چاپ کرا.
۶. تاریخ القرآن وغرائب رسمه وحکمه.

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۸۰ز له (مهککه)ی پیروژ کۆچی دوایی کرد، برابه کی زانای ههبوو، ناسرابوو به (مههمه)د مهکی کوردی) مطوفی حاجیان بوو، چهند

نامیلکهی دهربارهی چۆنیهتی هه ج داناهه، چایی کردووه، پێشکهشی دهکردن به وانهی دهچوونه لای.

سهراچاوه کان:

۱. نثر الجواهر والدرر ۲/۱۲۵۷ - ۱۲۵۹.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۵۶ - ۶۵۸.
۳. أسهم علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۹.
۴. ههولتیرم وادیوه ۶۵ - ۶۶.
۵. ناسۆی فۆلکلۆر ۲۰۰۱/۲۴ - ۹۴ - ۹۵.
۶. خۆری ئیسلام ۲۰۰۵/۲۸ ز ۵۳.

مههمهد طاهیر مانی (۱۳۷۲)

شیخ مههمهد طاهیر، یهك بووه له مهلایه چاکهکانی دهفهیری (مانی) قهزای (نامیدی)، له شویتنه دهرسی داوه و زانیاری بهلاو کردوتهوه، زۆرجاران له ناوچهکه دهگهرا بۆ ووتووێژ له گهڵ زانییهکان، بۆ لابرینی گهروگرفتهکان، مامۆستا شیعی کوردی و عهرهیی و فارسی ههیه، دهوری سالی ۱۹۱۸ از کۆچی دوايي کرد، کورپی نهو (نهوهر) مانییه، سالی ۱۹۱۳ از هاته دنیا، له (بامهرنی) و (زاخز) و (دهۆک) و (نامیدی) خوتید، زیرهك و نووسهر و میژنوس بوو، نووسینی کوردی و عهرهیی ههیه، له ۱۹۶۳ از کۆچی دوايي کرد.

سهراچاوه: أسهم علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱.

مههمهد عارف نهرضوومی (۱۳۷۲)

ناوی مههمهد عارفه، کورپی مههمهده، ناسراوه به: (قاضی زاده)، خهلکی شاری (نهرضووم)ه، شهرع زان و کهلام زان بووه، سالی ۱۹۷۳ ک - ۱۹۷۰ از کۆچی کرد. چهند دانراوی خۆی ههیه، لهوانه: (بجر الفتاوی) و (الرسالة السعدية) و (شرح روضات الجنات) و (شرح كلمة التوحيد).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدیة العارفين ۲/۳۳۳.
۲. معجم المؤلفين ۱۰/۱۱۵.

مه‌مه‌د عه‌بیاد نه‌خلاقی (۱۳۷۴)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری عه‌بیادی کوری مالیکی کوری داودی کوری حه‌سه‌نی کوری داوده، نازناوی (نه‌بو عبدالله سه‌دره‌دین) ۵، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بوو، زانایه‌کی شه‌رع زان و فه‌رمووده‌ناس بووه، سالی ۶۵۲ ک - ۱۲۵۴ ز کۆچی دوابی کردووه. نه‌و کتیبانه‌ی داناون: (تلخیص الجامع الکبیر) و (مقصد المسند) و (تعليق علی الجامع الصحیح).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۰۸.
۲. تاج التراجم ۲۶۲.
۳. معجم المؤلفين ۱۰/۱۱۸.
۴. كشف الظنون ۱/۴۷۲.
۵. هدیة العارفين ۲/۱۲۵.

مه‌مه‌د عه‌بیاس ده‌نیسه‌ری (۱۳۷۵)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری عه‌بیاسی کوری نه‌جه‌دی کوری عوبیته، ناسراوه‌به: (عماده‌دین)، خه‌لکی (ده‌نیسه‌ری نزیکی شاری (ماردین) ۵، سالی ۶۰۶ ک - ۱۲۰۹ ز هاته‌دنیا، بۆ خویندن چوووه (شام) و (میسر) تا شاره‌زا بوو له مه‌زه‌بی شافیعی، نووسهر و شاعیر بوو، دکتوره‌کی چاک بووه، سالی ۶۸۶ ک - ۱۲۸۷ ز کۆچی دوابی کرد. دانراوه‌کانی: (المقالات المرشدة في درج الأدوية المفردة) و (نظم مقدمة المعرفة) و (نظم التزيق الفاروقي).

سەرچاوه: الضوء اللامع ۸/۳۹.

معه مهلا عبدالرحيم نورمهوى (۱۳۷۸)

ناوى محهمهده، نازناوى (صفهدين)ه، كورى عبدالرحيمى كورى محهمهده، خهلكى (ورمى)يه، له مانگى رهبيعى دووهم سالى ۶۴۴ك - ۱۲۴۶ز له (هيند) هاته دنيا، له لای بابى داكى (باپيرى له داك را) فيرى شهريعت بوو، سالى ۶۶۷ك چوووه (يمهن) لهوئى چوووه حج، پاشان چوووه (ميصر) چوار سالان لهوئى ماوه، نهجا چوووه (كونيا) يازده سالان لهوئى ماوه له لای خاوهنى كتيبي (التحصيل) چهند زانيارى وهرگرت، سالى ۶۸۵ك چوووه (ديمشق) لهوئى كرا سهروكى زانايان، له قوتابخانه بهناوبانگه كان ده رسي ده داوه، زاتهكى به دين و پر خيتر و بروا چاك بووه، به شيكى زورى قورئانى پيروزي له بهربوو، نيمامى سوبكى و نيمامى نهسنهوى مهتحيان كردوووه.

دانراوه كانى: (الزبدة) و (الفايق) و (النهاية) و (الرسالة السيفية).

كۆچى دوايى: له مانگى صفهبرى، سالى ۷۱۵ك - ۱۳۱۵ز له (ديمشق) كۆچى دوايى كرد.

سەرچاوه كان:

۱. شذرات الذهب ۶/۳۷.
۲. البداية والنهاية ۱۴/۸۱.
۳. البدر الطالع ۲/۱۸۷.
۴. كشف الظنون ۱/۸۷۳.
۵. هدية العارفين ۲/۱۴۳.
۶. معجم المؤلفين ۱۰/۱۶۰ - ۱۶۱.

مهلا محمد عبدالرحیم چورستانی (۱۳۷۹)

ناوی محمدمهده، کورپی مهلا عبدالرحیمی کورپی عومهری کورپی شهرینی کورپی نیراهیمی کورپی محمدمهده ناغای کورپی پرخدری شاهویه، عهشیرهتی (میرناودهلی)یه، سالی ۱۸۹۴ز له گوندی (نابلاغ) نزیك (سلیمانی) هاته دنیا.

خویندنی: له خزمهت باوکی دهستی به خویندن کرد، پاشان باوکی بووه مهلای مهجید به گی جاف له (ههلهجه)، نهویش لهوئ لهلای فهقیه کان دامهزرا، دوایی باوکی باری کرد بو (سلیمانی)، نهویش چوووه (هیران) لای کاک مصطفاه، دوایی باوکی باری کرد بو (بهرزنجه) لهوئ کوچی دوایی کرد، ماموستاش کوتایی به خویندن هینا.

مهلایهتی: بووه مهلا له گوندی (سهراوی شارباژیر، پاشان چوووه (بادین) له پشدر، دوایی چوووه (رانیه)، لهوکاته خه لکی ناوچه که له دژی داگیرکاری ئینگلیز به شهرهاتن، نهویش ناوچه که ی بو مباباران کرد، له نهجامدا کتیخانهی ماموستا سووتا، سالی ۱۹۳۲ز چوووه (سلیمانی)، سالی ۱۹۳۶ز کرا مهلای مزگهوتی (نهقیب).

کوچی دوایی: رۆژی پینج شه مهی، مانگی نیشان، سالی ۱۹۶۳ز کوچی دوایی کرد، له گورستانی (گردی جوگه) به خاک سپیردرا.

ماموستا جگه له مهلایهتی شاعیریش بو، نازناوی شیعی (چورستانی) بو دیوانی شیعی کوردی هیه، چاپ کراوه، بابهته کانی نهمانهن: پارانهوه، گهورهیی خوا، یادی پیغمهبر (درودی خوی لی بی)، نهوین و عشق، نهتهوایهتی، ناوو خاک، بههار و نهوورۆز....

نونهی شیعه ناینه کانی:

له مهحشه درا شه فاعهت کردنی طاها ره جامانه

که عهزم و هیممهتی بو نومهتی دامای دهرمانه

شه فیعی (رحمة للعالمین) بی، غیرهتی وایه

نه بی رازی بی، نومهتی دوو چاری خوسرانه

شەفاعەتیه ئومیدم گەرچی بی مایەم لە پەیرهویا
 که ئەو کانی کەرەم، دەس مایە ی رەحمی گەدایانە
 بە جاهی خۆت لە رۆژی (أمی، واشفع تشفع)دا
 لە هاوارم وەرە وەختی، جەنابت سەدری دیوانە
 لە کۆتاییدا دەلی:

دوعای خیرم رەجایە ئە ی براگەل بۆ بکەن خیرە
 ئە گەرچی شیعەرە کانم وەك دلم خاو و پەریشانە
 سەرچاوە کان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۹۰.

۲. میژووی نەدەبی کوردی ۶/۲۳۷ - ۲۴۷

مەحمەد عبدالرحیم عێراقی (۱۳۸۰)

ناوی مەحمەدە، کورپی عبدالرحیمی کورپی حوسینی کورپی عبدالرحمانی
 کورپی زەینی ئەبو فەضلە، برای وەلیەدین ئەحمەد ئەبو زەرعی کوردی عێراقییە، مەزەهەبی
 شافعی بوو، لە (قاھیرە) دانیشتوو، ماوەك دەرسی دەداو، دوایی وازی هینا، زاتەکی
 بەرێز و دیمەن جوان بوو، سالی ۸۰۲ك - ۱۳۹۹ز چوووە سەفەری حج، لەبەر نەخۆشی
 حەجی پتەکرا، گەراو، هەر بەهۆی ئەو نەخۆشییە کۆچی دوایی کرد.
 سەرچاوە: الضوء اللامع ۸/۴۱.

مەحمەد عبدالرحیم میلانی (۱۳۸۱)

ناوی مەحمەدە، کورپی عبدالرحیمی کورپی حوسینی عومەری (میلانی)یە،
 (میلان): گوندیکە و ناوی عەشیرەتیکێ کوردە، دەرسی لەلای ئەحمەد حوسین چارەپەردی
 خوونیندوو، دوایی (موغنی) مامۆستای شەرح کردوو، سەرەتایەکی بە: (الحمد لله الفاطر
 الحكيم...) دەست بی دەکات، لە عەرەبستان ئەو کتیبە ناو دەبردیت بە (مغنی الأکراد)،
 بە هۆنراوە مەتھیان کردوو:

کتاب جلیل القدر لیس کمثله
 فکیف لقاریه الفخار لأنه
 ویکفی له فخرا لقد جاء اسمه
 بجمع تصانیف النحاة أولی الفخر
 تملك علما لیس یتحصی فی حصر
 بمغن للأکراد یشفی ذوی الضر
 نوسخه کی دهستووسی نهو کتیبهمان له لایه، سالی ۱۰۹۵ ک نووسراوه.
 سهراوه کان:

۱. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۱/۳۹۲ - ۳۹۵.

۲. کشف الظنون ۲/۱۷۵۱.

۳. معجم المؤلفین ۱۰/۱۵۸.

مهلا مهلا عبدالرزاق کورد عهلی (۱۳۸۲)

ناوی مهلامهده، کوری عبدالرزاقی کوری مهلامهده، ناسراوه به (کورد عهلی)،
 خه لکی ناوچهی (سلیمانی) به، سالی ۱۲۹۳ ک - ۱۸۷۶ ز له (دیمشق) هاته دنیا، باوکی
 له بهر خویتندی دانا، نارویه قوتابخانهی (الرشدیة)، ته منی دوازه سالان بوو باوکی کۆچی
 دواپی کرد، به لام وازی له خویتندن نهینا و کۆلی نه دا، فیری زمانی تورکی و فارسی و
 فه ره نسی بوو، دیوانی (متببی) و مهقاماتی حهریری له بهر کرد، کرا سه ره وکی کۆری
 زانستی عه ره بی، گۆفاری (المقتبس) ی دهر کرد، سالی ۱۳۱۵ ک گۆفاری (الشام) ی سه
 به حکومت دهر کرد، دواپی گۆفاری (المقتطف) ی دهر کرد، سالی ۱۳۱۹ ک - ۱۸۰۱ ز
 چووه (میسر) رۆژنامهی (الرائد) ی دهر کرد، گهراوه (دیمشق) لهوی له لای والی تورک
 زمانیان لیدا، له سه ره فرمانی والی ماله که بیان پشکنی، هه رچه نده چیان نه دیته وه گومانی
 لی بکریت، به لام ماموستا دلی شکا دیمشقی به جی هیشت، گهراوه (میسر) لهوی سالی
 ۱۳۲۴ ک - ۱۹۰۶ ز گۆفاری (المقتبس) و رۆژنامهی (الظاهر) و (المؤید) ی دهر کردن،
 سالی ۱۹۰۸ ز گهراوه (دیمشق) دیسان تومه تیان پیکرد، کهوا دزی حکومتی عوسمانی
 نووسیوه، هه لات بو (میسر)، لهوی بو (ناورویا)، پاشان چاوپوشی لیکرا، گهراوه
 رۆژنامهی (الشرق) ی دهر کرد، له ژبانی دووجار دهوری وه زیری دیتوه.

کۆچی دوايي: سالی ۱۳۷۲ك - ۱۹۵۲ز کۆچی دوايي کرد.

دانراوی زۆرن، لهوانه: (خطط الشام) و (تأريخ الحضارة) و (غرائب الغرب) و (أقوالنا وأفعالنا) و (دمشق مدينة السحر والشعر) و (امراء البيان) و (غابر الأندلس وحاضرها) و (الإسلام والحضارة العربية) و (القديم والحديث) و (كنوز الأجداد) و (المذكرات) و (الإدارة الإسلامية في عز العرب) و (غوطة دمشق).

سهرچاوه كان:

۱. مشاهير الكورد ۳۷۸ - ۳۸۰.

۲. معجم المؤلفين ۱۰/۱۶۲.

۳. الأعلام ۷/۷۳ - ۷۵.

مهلا مهلا عبدالله رسول بهرزنجی (۱۳۸۳)

ناوی مهلامه ده، کورپی سهید عبدالله رسولی کورپی قهلهندهری کورپی عبدالسیدی کورپی عبدالله رسولی حوسینی بهرزنجی به، له ۱۲ی مانگی مهولود، سالی ۱۰۴۰ك - ۱۶۳۰ز له (بهرزنجه) هاتووته دنیا.

له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوايي چوووه (مهدينه) ی پیروز، له لای مهلا شهرفی کورانی و مهلا ئیبراهیمی کورانی خویندنه که ی برده سهر، ماموستا سهفهری کردوووه بۆ (هممه دان) و (بهغدا) و (دمشق) و (حهلهب) و (ئهسته میۆل) و (ماردین) و (میسر) و (مهککه) و (مهدينه)، پاشان له مهدينه کرا موده رریس، دوايي کرا سهروکی زانایان.

کۆچی دوايي: له ۴ی (محرم) ی سالی ۱۱۰۳ك - ۱۶۹۱ز له (مهدينه) کۆچی دوايي کرد.

دانراوه کانی: نزیکه ی هفتا دانراوی خوی هیه، له (هدیه العارفين ۶/ ۳۰۲ - ۳۰۳) ناوه کانیان هیه، بۆ نمونه:

۱. الجانب الغربي بجل مشكلات ابن العربي: له فارسی تهرجومهی کردووه بۆ عه ره بی.

۲. مخرج المنبک في دخان التنبک.

۳. الفصول في مناقب عبد الرسول: له مهتمی باوکی.

۴. شرح الهمزية.

۵. السهام الصواب لأولي الألباب.

۶. التأييد والنصر والعون للقائل بكفر أبي جهل وفرعون.

۷. شرح الخارق وجهل المارق.

۸. الإشاعة لأشراط الساعة.

سه رچاوه کان:

۱. الأعلام ۲/۱۷ / ۷/۷۵.

۲. تاریخ السليمانية ۲۷۷ - ۲۷۸.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۱۲.

۴. تزيين العبارة لتحسين الإشارة / پيشه کی - ۷ -

۵. الشيخ معروف النودهي ۷۴.

۶. هدية العارفين ۲/۳۰۲.

۷. إيضاح المكنون ۳/۵۹.

۸. مشاهير الكورد ۲/۱۲۸.

۹. معجم المؤلفين ۱۰/۱۶۵.

۱۰. سلك الدرر ۴/۶۵ - ۶۶.

۱۱. بوژاندنه وهی میترووی زانایانی کورد ۷/۲۶۲ - ۲۶۷.

مهله مهله عبدالله (به دره دین) (۱۳۸۴)

ناوی مهله مهله، کوری عبدالله یه، نازناوی (به دره دینه) خه لکی (ههولیر)ه، سالی ۸۸۶ک - ۱۲۸۷ز یا سالی ۶۸۰ک - ۱۲۸۱ز هاتوته دنیا، له قوتابخانهی (مهرجان) له بهغدا دهرسی داوه، شاعیر و نووسهر بووه، سالی ۷۷۵ک - ۱۳۷۳ز کۆچی دواپی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۴۸۶/۳.
۲. شذرات الذهب ۲۳۸/۶.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۱۴.

مهله مهله عبدالله به نده نیجی (۱۳۸۵)

ناوی مهله مهله، کوری عبدالله ی کوری موباره کی کوری که ره مه، خه لکی (به نده نیج - مهنده لی) یه، پاشان چووینه (بهغدا)، سالی ۵۳۸ک - ۱۱۴۳ز نیجازه ی له فرمووده کانی پیغه مبه (درودی خوی لی بی) وه گر تووه، به شیک له فرمووده کانی کتیبی (حلیه) ی نه بو نوعه یی گیراوه ته وه، سالی ۶۲۵ک - ۱۲۲۸ز کۆچی دواپی کردووه.

سه رچاوه: سیر أعلام النبلاء ۱۳ - ۱۴۸ - ۱۴۹.

مهله مهله عبدالله (بن ته یمییه) (۱۳۸۶)

ناوی مهله مهله کوری عبدالله یه کوری عبدالخلیمی کوری عبدالسلامی کوری ته یمییه، سالی ۷۵۷ک - ۱۳۵۶ز هاته دنیا، مهزه بی حنه بی بووه، له (دیشق) دانیشتووه، له وی خهریکی بازرگانی بو، دواپی کرا قازی له (ئهسکه نده ری) یه، ههروه ها دکتۆره کی چاک بو، رۆزی یه ک شه می ۱۷ی مانگی ره مهزان، سالی ۸۳۷ک - ۱۴۳۴ز له (قاهره) کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۲۲۵/۷.

مهلا مهلا عبدالله جزیری (۱۳۸۷)

ناوی مهلامهده، کوری عبدالله یه، نازناری شهمسه دینه، مهزهه بی شافیعیه،
شهرع زان و زیرهك و رۆشنبیر بووه، چوویته (عهدهن) چهند پله و پایه ی پیتدراوه پاشان
بهندکرا و نازاردرا، ماله که ی داگیر کرا، دوایی بهردراو رزگار کرا، دهوری سالی
۶۶۰ك - ۱۲۶۱ز کۆچی کرد، کتیسی (المختصر في الرد على اهل البدع) ی داناوه.

سهرچاوه کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۱۳.
۲. معجم المؤلفين ۲۰۷/۱۰.
۳. الأعلام ۷/۱۱۱ / ۱۰/۶۰.

مهلا مهلا عبدالله جهلی (۱۳۸۸)

ناوی مهلامهده، کوری مهلا عبدالله ی کوری مهلا نهسهده ی (جهلی)یه،
ناسراوه به: (جهنابی مهلا ی - مهلا ی گهوره)، دایکی عایشه خانه، کچی حاجی به کر
ئاغای جهوتزییه، سالی ۱۸۷۶ز هاتووته دنیا.

خویندنی: لهلا ی موسته عیده کانی باوکی دهستی کرد به خویندن، تا کتیسی
(الحادم) ی تهواو کرد - که دانراوی بایره گهوره یی -، نهجا چووه خزمهت باوکی
زانسته کانی تهواو کرد، سالی ۱۸۹۴ز له تمهه نی ۱۸ سالی دا نیجازه ی وه رگرت.

مهلا یه تی: دهستی کرد به دهرسدانه وه، سالی ۱۹۰۸ز باوکی کۆچی دوایی
کرد، هموو پله و پایه کانی باوکیان بهوی دا، سالی ۱۹۱۲ز کرا موفقی (کۆیه)، سالی
۱۹۱۵ز کرا نهندامی نهنجومه نی زانستی (موصل)، سالی ۱۹۱۹ز کرا قازی (کۆیه)،
سالی ۱۹۲۴ز کرا نهندامی نهنجومه نی دامه زانندی عیراق له (بهغدا)، پاشان گهراوه
(کۆیه) سالی ۱۹۲۸ز وازی له فه رمانه بری هینا، خو ی دهست بهتال کرد، ته نیا بو
دهرسدانه وه.

به شیک له فهقییه کانی: مهلا نه همدی نه فهندی ئاکری، مهلا محمهد موده ررسی دهۆک، مهلا شیخ محمهد طاهیری شۆشی، مهلا نه بوبه کری کۆیی، مهلا صادیقی ماویلین، مهلا عبدالقادر کانی ده ربه ندی، مهلا مه همدی (راجی)، مهلا شیخ عبدالکریمی ئومه راوا، مهلا فتح الله ی هه رته لی، مهلا محمهدی شیروانی - قه پیران، مهلا مه عصومی هه ورامی، مهلا عبدالحمیدی عه سه کری.

جه نابی مهلا کاتی جهنگی گه و ره ی جیهانی، ووتار خویندنه وه ی رۆزانی هه یینی به شیخ نوره دینی برا گچکه ی سپارد، خۆی خه ریکی فه توا و ده رسدانه وه و نووسین بوو. جه ند دانراوی هه یه، زۆربه یان ده ست نووسن چاپ نه کراون، ناوه کانیان:

۱. المصقول في الاصول: سالی ۱۹۸۱ز له (بیروت) چاپ کراوه، فائیزی مهلا به کر سالی ۲۰۰۹ز لیکۆلینه وه ی له سه ر کرد، وه ک نامه ی دکتۆرا پینشکه شی زانکۆی کرد.
۲. القائد في العقائد.
۳. الكلام.
۴. الكلام الجديد.
۵. حقيقة الايمان.
۶. المشاهد: له سه ر شیوه ی مه قاصیدی ته فتازانیه.
۷. الاله والطبيعة والعقل والنبوة.
۸. المعجزات والكرامات
۹. حقيقة الإسلام.
۱۰. أبهي المآرب، وإثبات الواجب.
۱۱. كشف الأستار، في مسألة الإختیار.
۱۲. ضیاعان عظیمان.
۱۳. الأشخاص الستة.

۱۴. الحدس سلم الإرتقاء.
۱۵. خراب العالم.
۱۶. غایبی و أملي في علمي وعملي.
۱۷. حکایات خهون و کهرامات
۱۸. دیاری مهلا محهمهدی کۆیی.
۱۹. عهقیدهی ئیسلام.
۲۰. نوینکهروهه (مجدد).
۲۱. فری فری قهل فری.
۲۲. الوسيلة في علم أصول الفقه.
۲۳. تفسیر قورنانی پیروژ به کوردی، سالی ۱۹۴۳ز تهواوی کرد، له ۱۹۶۸ز چاپ کرا، سالی ۲۰۰۹ز همموو بهرگه کان پیکهوه چاپ کران، جگه لهو حاشیه بهنرخانهی لهسهر (جمع الجوامع) و (تحفه) و کتیبانی تری ههیه.
- کۆچی دوایی: له بهرواری ۱۹۴۳/۱۰/۱۲ز کۆچی دوایی کرد، بهرتوکخانهکی دهولتهمهندن له کتیبانی باوک و بایرانی له پاش به جیما.
- وه ههروهها کوریککی له پاش بهجیما، ناسرابوو به: (ماموستا مهسعود محهمهد)، له ۱۹۱۹ز له دایک بوو، له سالی ۱۹۵۲ز کرا حاکم، سالی ۱۹۵۳ز کرا نهندامی کۆری نایبان، سالی ۱۹۶۴ز کرا وهزیری دهوله، سالی ۱۹۶۶ز کرا نهندامی نهنجومهنی خزمهتگوزاری له (بهغدا)، سالی ۱۹۷۵ز تا سالی ۱۹۷۸ز سهروکی کاتی کۆری زانیاری کورد بوو و زانا و زیرهک و میژووناس و روشنیر و نهدیب و نووسهر و زمان زان و زمان رهوان بوو، چهندن کتیبی داناون، لهوانه:
۱. إعادة التوازن إلى ميزان مختل: سالی ۱۹۷۷ز چاپ کرا.
۲. من هموم الحياة: سالی ۱۹۸۸ز چاپ کرا.
۳. گهستی ژیانم.

۴. حاجی قادری کۆیی: سی بهرگه.
  ۵. چهپکیتک له گولتزاری (نالی).
  ۶. دهسته و دامانی (نالی).
  ۷. مرۆف و دهوربه.
  ۸. إلى العظیم غورباتشوف.
- له ۲۰۰۲/۴/۱ز له (ههولیر) کۆچی دوایی کرد.
- سهرچاوهکان:

۱. المصقول ۱۳ - ۳۲.
۲. علماءنا في خدمة العلم والدين ۵۳۴ - ۵۳۶.
۳. مشاهیر الكورد ۲/۱۳۵ - ۱۳۶.
۴. معجم المؤلفین ۱۰/۲۳۳.
۵. میژووی نهدهیی کوردی ۵/۳۰۳ - ۳۷۸.
۶. محمد بن عبدالله الجلی ۱۰۲ - ۱۱۶.
۷. بنه ماله‌ی زانیاران ۵۶۳ - ۵۶۵.
۸. الأعلام ۷/۱۲۴.
۹. معجم أعلام الكورد ۶۷۹ - ۶۸۰.
۱۰. أعلام كورد العراق ۷۳۶ - ۷۸۲.
۱۱. خۆری نیسلام ۱/۱۹۹۸ز / ۲۰/۲۰۰۳ز.

دیاری خۆم بۆ جهنابی مهلا گهوره‌ی (کۆیه)

لشرح قواعد الأصول المسدد	سمی حبیب الله مفخر عصره
أتاه المعالي كل صوب ومقصد	تسربل سربال المعارف واهدی
فجاء له العلم مع الفخر والمجد	علت ذروة العلی ثواقب فکره
وما خاف في الله من ملامة حسد	تضلع في شتی العلوم باسرها

فحسن نبات الأرض من كرم البذر
وتحريره رمز الفخار لشعبنا
وسيلته، القائد، كذاك المشاهد
بكشفه للأستار، أبهى المأرب
حواش على جمع الجوامع والتحفة
وتفسيره الكردي قد طاب ذكره
ألا يا (أبا المسعود) ذكرك خالد
و (طاهر) يدعو رافع الأيدي للسماء

سلیل کرام النجب، فی کل مشهد
فمصقوله المصقول، سيف المهند
على طرز ما جاء المقاصد للسعد
تنادي دعاة الحق في القرب والبعد
بفضل يراع مع بنان ومع يد
فأحسن به في كل حفل ومعهد
سلام عليك، يوم موت ومولد
لأعلامنا الكرد، ذوي العز والنجد

۲۰۰۹/۸/۲۵.ز.

له ۱۰/۱۰/۲۰۰۹ لهزانکۆی کۆیم خویندهوه، له کۆرتکی گهوره بهیادی نهو
مامۆستایه بهسترابوو.

مهلا عبدالله چهراڤانی (۱۳۸۹)

ناوی مهلا دهه، کورێ عبدالله ی کورێ عهباسی کورێ عبدالحمیده، خهلتکی
(چهراڤان)ه، مهزههیی چهنبهلی بووه، سالتی ۴۸۴ك - ۱۰۹۱ از هاته دنیا، له ۵۶۰ك -
۱۱۶۴ز کۆچی دوايي کردوووه، کتییی (روضه الأدباء)ی داناوه.
سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۲/۲۶۷.
۲. هدية العارفين ۶/۹۴.
۳. معجم المؤلفين ۱۰/۲۲۱ - ۲۲۴.
۴. سير أعلام النبلاء ۱۲/۱۹۴.
۵. المنتظم ۱۰/۴۷۱.
۶. معجم أعلام الكورد ۶۱۴.
۷. الأعلام ۲/۱۸۲ / ۶/۱۲۱ / ۷/۱۰۶.

مهلا محمد عبدالله خه‌ریانی (۱۳۹۰)

ناوی محهمده، کوری مهلا عبدالله ی، کوری شیخ نیسماعیلی کوری شیخ محهمدی کۆسه‌یه، له مه‌دره‌سه‌ی باوکی دهستی کرد به خویندن، له ژبانی باوکیدایه چهند شوین گه‌را بۆ خویندن، پاش کۆچی دوایی باوکی ماوه‌ک چوو (که‌رکوک)، پاشان چوو (به‌غدا)، دوایی چوو (سنه)، له‌وی چوو (سابلاغ) ئیجازه‌ی له مهلا محهمدی بانه‌یی وه‌رگرت، گه‌راوه (خه‌ریان) دهستی کرد به جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز (تقریب المرام) ی نووسیه‌وه، هه‌روه‌ها شیعری داناو به بۆنه‌ی کۆچی دوایی باوکی، سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز له (خه‌ریان) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاو: بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۹۹ - ۲۰۴.

مهلا محمد عبدالله دیاربه‌کری (۱۳۹۱)

ناوی محهمده، کوری عبدالله یه، خه‌لکی (دیاربه‌کری) ه، له (قوسطه‌نطینه) ده‌رسی داوه، گه‌راوه ولاتی خۆی له رینگادا سالی ۱۰۹۷ک - ۱۶۸۵ز کۆچی دوایی کرد، حاشیه‌ی له‌سه‌ر شه‌رحی (نخبة الفکر) هه‌یه.

سه‌رچاو: کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۰۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۱۴.

۳. هدية العارفين ۲/۲۹۹.

۴. معجم المؤلفين ۱۰/۲۰۱ - ۲۰۲.

مهلا محمد عبدالله دیاربه‌کری (۱۳۹۲)

ناوی محهمده کوری عبدالله یه، ناسراوه به (ره‌زا) خه‌لکی دیاربه‌کری، سالی ۱۰۹۰ک - ۱۶۷۹ز هاته‌دنیا، دکتۆر و رۆشنیر بووه، کتیبانی (الاصفية في الكليات الطبية) و (مختصر الاموذج) ی داناون، سالی ۱۱۸۰ک - ۱۷۶۶ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۱۴.

۲. معجم المؤلفين ۱۰/۲۰۱.

۳. هدية العارفين ۲/۳۳۶.

محه مهلا عبدالله زیارهتی (۱۳۹۲)

ناوی محه مهلا عبدالله، کوری عبدالله یه، خه لکی گوندی (زیارهت) ی مهلا زادانه، ده که ویتنه بناری کئوی (بیرمهم - سهربه ن)، زانایه کی زیره ک و به توانا بووه کئیی (چه غمینی) له لای مهلا یه حیای مزوری خویندوووه، گوتی له باسی (شه عیرییه) راگرتوووه، له دهرسی مامۆستای حالی بووه، نامیلکه کی له سهر نهو باسه نووسیوه، سهره تایه که ی (الحمد لله الذی أقام السموات بامرہ...) دهست بی ده کا، پیشکشی به داود پاشای والی (به غدا) کردوووه، ههروه ها (توحید الصانع، بیرهان التمانع) ی داناوه، نهویشی پیشکش به داود پاشا کردوووه.

سەرچاوه کان:

۱. علماء ومدارس في أربيل ۹۲.

۲. بوژاندنهوه ۲/۳۶۳ - ۳۶۴ / ۱۰۱/۶ - ۱۰۲.

محه مهلا عبدالله شاره زوری (۱۳۹۴)

ناوی محه مهلا عبدالله، کوری عبدالله ی قاسمی شاره زورییه، نازناوی (که ماله دینه) سالتی ۴۹۲ ک - ۱۰۹۸ ز هاتووته دنیا، زانایه ی شهرع زان بووه له (به غدا) ی خویندوووه، دواپی کرا قازی (موصل) لهوی قوتابخانه ی به ناوی شافیعیه کان دروست کرد، ههروه ها میوابخانه ی خیراتی له (مه دینه) ی پیروژ دروست کرد، سالتی ۵۴۲ ک له به ندیخانه ی قهلاتی موصل گیرا، دواپی به دردا له ماله وه دهست به سهر بوو، سالتی ۵۵۰ ک چروه (شام) لای نوهر دین مه خود زه نکی، ماوه ک له (دیمشق) ماوه، سالتی ۵۵۰ ک - ۱۱۶۰ پله و پایه ی بی ذرا، زاته کی به ریز و به خیر و خیرات بوو، شاعیر و

نوسهر و رۆشنبر بوو، رۆژی پینج شهههی مانگی (محرم) ی سالی ۵۷۲ك - ۱۱۷۶ز له
(شام) کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. وفيات الأعيان ۳/۳۷۵ - ۳۷۸.
۲. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۳۶۹ - ۳۷۲.
۳. شذرات الذهب ۴/۲۴۳.
۴. طبقات الشافعية / نهسهوی ۲/۹۹.
۵. المنتظم ۱۰/۵۳۹.
۶. ژیناوهه ری زانایانی کورد ۴۷۲ - ۴۷۳.
۷. مشاهیر الكورد ۱/۲۶۳.
۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۵۸ - ۴۶۰.
۹. الأعلام ۳/۲۶۰ / ۷/۱۰۷.
۱۰. تاریخ السليمانية ۲۵۸.
۱۱. معجم أعلام الكورد ۶۱۵.
۱۲. سير أعلام النبلاء ۱۲/۳۵۵ - ۳۵۶.

مهلا مهلا عبدالله شهريفي (۱۳۹۵)

ناوی مهلا مهلا، کوری عبدالله یه، خه لکی (دیاره کره)، ناسراوه به: (شهريفي
- قه یاس)، زانابه کی مهنتیق زان بووه، کتیبی (السيف الناطق في علم المنطق) ی داناوه،
سالی ۱۱۷۵ك - ۱۷۶۱ز تهواوی کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۰۵.
۲. معجم المؤلفين ۱۰/۲۰۱.
۳. هدية العارفين ۲/۳۳۱.

شەش کوری مه‌لای هه‌بوو: مه‌لا عبدالرحمان و مه‌لا بایه‌زید و مه‌لا کاک ئە‌هه‌د و مه‌لا نیسماعیل و مه‌لا عه‌لی و مه‌لا ظاه‌ا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماء و مدارس فی آر‌بیل ۱۲۱.
۲. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۹۱ - ۹۸.
۳. نامه‌ی مه‌لا محمەد شیخ و ه‌تمان.

مه‌مه‌د عبدالله شیروانی (۱۳۹۷)

ناوی محمەده، کوری عبدالله ی کوری محمەده، عه‌شیره‌تی (شیروانی)یه، سالی ۱۸۹۴ز له (مه‌خۆر) هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورئانی پیروژ و کتێبه‌ سه‌ره‌تایه‌کانی له‌ مه‌درسه‌کانی ده‌ستی هه‌ولێر ته‌واو کرد، چووه‌ گوندی (عاللا) لای مه‌لا ئە‌مین هه‌ولێری، دوایی چووه‌ (دیه‌گه‌) لای مه‌لا عبدالفتاحی خه‌تی، پاشان چووه‌ (کۆیه‌) لای جه‌نابی مه‌لا محمەدی جه‌لی، سالی ۱۹۲۸ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه‌ مه‌لا له‌ (کۆزه‌پانکه‌)، دوایی باری کرد بۆ (مه‌خۆر)، پاشان چووه‌ (شێخانا)، له‌وی باری کرد بۆ (قه‌پران)، له‌و شویتانه‌ فه‌قی هه‌بوون، دوایی له‌لایه‌ن حکومه‌ت کرا موده‌رریس، پاشان ماوه‌ک دوورخراوه‌ بۆ (که‌رکوک)، دوایی هاته‌ (هه‌ولێر) کرا به‌رپۆه‌به‌ری قوتابخانه‌ی ئایی له‌ (قه‌لات)، دوایی خانه‌نشین کرا، له‌ مائه‌وه‌ نیشته‌جێ بوو، نزیك مزگه‌وتی شیخ نوره‌دین.

خوپه‌وشتی: زاته‌کی به‌ نارام و خۆراگر بوو، قسه‌خۆش بوو، رووخۆش بوو، مه‌ته‌ل و په‌ندی پێشینیانی زۆر ده‌زانی، خه‌تی خۆش بوو، چه‌ند حاشیه‌ی به‌نرخ‌ی له‌سه‌ر (تخفه‌) هه‌یه، هه‌روه‌ها حاشیه‌کانی مه‌لایانی جه‌لی (کۆیه‌)ی هه‌موو کۆکردۆته‌وه‌ سه‌ر نوسخه‌ توحفه‌که‌ی خۆی، منیش سوودم ئی وه‌رگرتووه‌، له‌سه‌ر توحفه‌که‌ی خۆمانم نووسیون، خودا پاداشتیان بداته‌وه‌.

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۶ز له (ههولێر) کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی گردی بیرداود به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۱۸ - ۳۲۰.

محمدهد عبدالله عولاسه (۱۳۹۸)

ناوی محمدهده، کورپی عبدالله یه کورپی عولاسهیه، خه‌لکی (حه‌ران)ه، له‌لای چه‌ند زانایانی خویندوووه، خۆی ده‌رسی به نین موباره‌ک (۱۱۸ک - ۱۸۱ک) و وه‌کیع و چه‌ند زانایان داوه، دوایی کرایته (قازی) ناسراوه به قازی جنۆکه‌کان، گۆیا کیشه‌ک دروست بووه له‌سه‌ر ئاوی بیره‌ک له نیوان چینه‌ک ئاده‌میزاد و چینه‌ک جنۆکه، هه‌ردوولا چووبینه لای ئه‌و قازی یه، ئه‌ویش پێکی هیتاون له‌سه‌ر ئه‌وه: رۆژان بۆ ئاده‌میزاده‌کان و شه‌وان بۆ جنۆکه‌کان بی، دوای ئه‌و بریاره هه‌ر که‌س شه‌وان چووبایه سه‌ر بیره‌که، به‌ردی بۆ ده‌هاوێترا و ده‌رده‌کرا، خوا ده‌یزانی چۆنه.

سه‌رچاوه: سير أعلام النبلاء ۵/۴۰۳ - ۴۰۴.

محمدهد عبدالله کورد ئه‌فه‌ندی (۱۳۹۹)

ناوی محمدهده کورپی عبدالله یه، ناسراوه به (کورد ئه‌فه‌ندی) خه‌لکی شاره‌زوره، مه‌زه‌بی شافعی بووه، له مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (بروسا) ده‌رسی داوه، سالی ۱۰۸۲ک - ۱۶۷۳ز کۆچی دوایی کردوووه، ئه‌و کتیبانه‌ی داناون:

۱. حاشية على تعليقات عصام.

۲. حاشية على شرح الآداب.

۳. شرح الطريقة الحمديه.

۴. شرح الكواكب الدرية.

۵. الفواتح المكية ومرقاة العلوم العقلية والنقلية.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدية العارفين ۲/۲۵۳.

۲. معجم المؤلفین ۲۳۲/۱۰.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۰۶.

مهلا محمد عبدالله مههانی (۱۴۰۰)

ناوی محممهده، کوری عبدالله ی کوری نهبویه کری (مههانی)یه، مههان: ناوچهیه کی گهوره ی نریک (شنۆ)یه، له مهزههیی شافیعی شارهزا بووه، کرایته قازی (ههولیر) له مهدرهسه ی قهلات و خوارهوه ی قهلات دهرسی دهدا، دوایی چوووه (موصل)، سالی ۶۱۸ك - ۱۲۲۱ز چوووه (ههلهب)، دهوری سالی ۶۲۷ك - ۱۲۲۹ز کۆچی کرد.

سەرچاوه: تاریخ آرییل ۱/۱۵۸ - ۱۵۹.

مهلا محمد عبدالله ههرشه می (۱۴۰۱)

زانای بهناوبانگ و پایه دار، مهلهوانی دهریای زانست، بهدین و روو له خوا شارهزای زانیاری و شهریعت، مامۆستای مهلا محمهد، کوری عبدالله ی کوری مصطهفایه، ناسراوه به (مهلا ی حاجی) خهلتکی گوندی (ههرشه می)ه، ده کهویته بناری رۆژناوای چیا ی (بیرمه م - سه ربه ن)، دهرسی له لای مهلا نهبویه کر نهفهندی کچک مهلا ی بایری مهلا نهفهندی ههولیر خویندوووه، پاشان چوووته لای مهلا محمهد نهفهندی خهتنی ئیجازه ی مهلا یهتی وه رگرتوووه، کرایته موفتی (دیره) نریک ههرشه می، مزگهوت و قوتابخانه ی له (ههرشه می) دروست کردوووه، دهستی کردوووه به دهرسدانه وه، چه ندان مهلا له سه ر دهستی ده رچووینه و ئیجازه یان وه رگرتوووه.

به شیک له فهقیه کانی: مهلا عبدالقادی بیاره ی، مهلا ئیبراهیمی دۆغره مه چی،

مهلا شیخ عبدالحمیدی بریفکانی، شیخ نهبویه کری کوری.

مهدره سه ی هه رشه می: یهک بووه له قوتابخانه بهناوبانگه کانی سه رده می خۆی،

بۆیه مهلا عبدالقادر له بیاره وه هاتوووه بۆ نهو شوینه، شیخ عبدالحمید سالی ۱۸۴۳ز له

بریفکان هاتوووه بۆ نهو جیگایه، جگه له مهلا ی حاجی، مهلا نهحمده ی مهلا عبدالله ی مهلا

وه‌یس و مه‌لا عبدالرحیمی هه‌رشه‌می، شان به‌شانی مه‌لای حاجی ده‌رسیان داوه، مه‌لای حاجی ته‌نیا کاری مه‌لایه‌تی کردووه و ده‌رسی داوه، خه‌ریکی وێرد و سۆفیه‌تی نه‌بوو، به‌لام که‌ شیخ نه‌بویه‌ کری (کوری) چوووه (ته‌ویله) لای شیخ عوسمان ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی وه‌رگرت، وه‌ له‌لایه‌ن جه‌نابی شیخ کرا (خه‌لیفه)، وه‌ پاشان گه‌راوه (هه‌رشه‌م) دوای نوێژان خه‌تمیان ده‌کرد، مه‌لای حاجیش له‌گه‌لیان داده‌نیشت به‌شداری ده‌کرد، ده‌یفه‌رموو: {هه‌رچه‌نده‌ من سۆفی نیمه، به‌لام دانیشتی ناو نه‌و ئالقه‌یهم زۆر پی‌ خۆشه، چونکه‌ یادی خوودا ده‌که‌ن}.

مه‌لای حاجی تا سالی ۱۸۷۰ز له‌ زیاندا بوو، دوای نه‌و به‌رواره‌ کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی (هه‌رشه‌م) به‌ خاك سپێردرا.
شه‌ش کوری هه‌بوون:

۱. شیخ نه‌بویه‌ کر: له‌ پیش دا باسمان کرد.
  ۲. مه‌لا عه‌لی: له‌ پیشدا باسمان کرد.
  ۳. صبغه‌الله (مه‌لا سه‌بغه): مندالی نه‌بوو.
  ۴. مه‌لا ئیبراهیم: سالی ۱۹۱۴ز کۆچی دوایی کرد، یه‌ك کوری هه‌بوو شیخ طاها، نه‌ویش سی کوری هه‌بوو:
- أ. حاجی عبدالله ناسرابوو به‌ (عوێد).
- ب. حاجی عبدالرحمان.

- ت. مه‌لا ئیبراهیم: نیستا پیش نوێژه، له‌ مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فا، له‌ (هه‌ولێر).
۵. عبدالله: ناسرابوو به‌ (مام فه‌قی)، نه‌ویش کورێکی هه‌بوو ناو جه‌مه‌د، نه‌و سی کوری هه‌بوو: نه‌مه‌د، حوسین، جه‌سه‌ن.
  ۶. مه‌لا عوسمان: دوو کوری هه‌بوو، سه‌عید، ره‌سول.
- سه‌رچاوه‌کان:

٢. النجم الزاهر ٨٧ - ١٥٩.
٣. علماء ومدارس في أربيل ٧٢ - ٧٥.
٤. دهنگی زانا ٢٠٠١/٥٠ م ٩٤ - ٩٥.

مهلا مهلا عبدالله هه کاریی (١٤٠٢)

ناوی مهلا مهلا، کورپی عبدالله ی کورپی نه مهلا، مهلا هه بی شافیعیه، سالی ٧٣١ك - ١٣٨٤ز هاته دنیا، له (قودس) و (نابلس) و (خهلیل) و (حص) قازی بووه، کیتی (درء تعارض العقل والنقل) ی ئین تهیمی هه کورت کردیته وه، ههروه ها (میدان الفرسان) ی مهلا مهلا خهلا فی غهزی کورت کردیته وه، سالی ٧٨٦ك - ١٣٨٤ز له (حص) کۆچی دوایی کردووه.
سه رچاوه کان:

١. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٨٠ - ٤٨١.
٢. كشف الظنون ٢/١٩١٦.
٣. هدية العارفين ٢/١٧٢.
٤. معجم المؤلفين ١٠/١٩٨.
٥. شذرات الذهب ٦/٢٩٢.
٦. الأعلام ٧/١١٤.
٧. الدرر الكامنة ٣/٤٦٦.
٨. معجم أعلام الكورد ٦١٦.

مهلا مهلا عبدالله هه لیری (١٤٠٣)

ناوی مهلا مهلا کورپی عبدالله یه، خه لکی (هه لیری) هه، سالی ٦٦٢ك - ١٢٦٣ز هاته دنیا، زانایه کی به ده سه لاتی بووه له شه ریعت و فهتوا و شیع، سالی ٦٩٣ك کرا مو فتی، پاشان کرا قازی (شام)، سالی ٧٣٨ك - ١٣٣٧ز له نه سه که ی که وته

ناوبراو سالی ۱۳۲۱ک - ۱۹۰۳ز له شاری (بۆکان) هاته‌دنیا، فورنانی پیرۆز و (کلیات)ی سه‌عدی شیرازی له‌لای باوکی خوتیند، دوایی چووه لای مه‌لا محهم‌دی گرووسی چهند کتیبی سوختایه‌تی ته‌واو کردن، سالی ۱۹۱۹ز چووه لای مه‌لا سه‌ید حوسین طاهر بوغه، دوایی چووه لای مه‌لا صادیقی (کانی ره‌ش)، سالی ۱۹۲۴ز چووه لای مه‌لا حوسینی مه‌جدی، (جمع الجوامع) و شهرحی (چه‌غمینی) خوتیند، گه‌راوه (بۆکان) لای قازی موحسین حیساب و هه‌نده‌سه‌ی ته‌واو کرد، سالی ۱۹۲۵ز هاته‌ خانه‌فای مه‌ولانا خالید له (سلیمانی) له خزمه‌ت شیخ عومهری قه‌ره‌داغی داوای جینی کرد، شیخ فه‌رمووی: {ته‌و نانه‌ی بۆ فه‌قییه‌کان ته‌رخان کراوه، به‌شی نه‌وانه، ناتوانم که‌سی تر زیاد وه‌ریگرم له‌سه‌ر به‌شی نه‌وان}.

مه‌لا محهم‌د به‌ دل ساردی گه‌راوه لای فه‌قییه‌کان شه‌و ماوه، به‌هزار خه‌م و په‌ژاره به‌یانی فه‌قییه‌ک ناو (عینایه‌ت) عه‌رزى مامۆستای کرد: {قوربان شه‌و و رۆژه‌ک به‌شی من (۳) سێ نانه، له‌گه‌ل محهم‌د ده‌که‌م به‌ نیوه، جه‌نابت نه‌گه‌ر ده‌رسی پی بده‌ی}. به‌م شیوه‌یه وه‌رگیرا، له‌وئ (ته‌جوید)ی بوخاری و توحفه و شهرحی مه‌نه‌هج و ته‌هزیب و سه‌ره‌تای شهرحی مه‌واقیف و نوسطرلابی خوتیند، سالی ۱۹۲۸ز ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له (گه‌لاله‌)ی ماوه‌ت قه‌زای چوارتا، ده‌ستی کرد به‌ کاروباری مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه، محهم‌د ناغای عه‌باس ناغای پشه‌ر زۆر یارمه‌تی ده‌دا، له‌گه‌ل خۆی برد بۆ جه‌ج، سالی ۱۹۳۱ز چووه (بیاره) بۆ زیاره‌تی شیخ عه‌لان‌ده‌ینی نه‌قشبه‌ندی.

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله گه‌ناوی، مه‌لا حوسین ده‌شتیوی، مه‌لا زاهید پاوه‌یی، مه‌لا مصطفا زه‌لی، مه‌لا عبدالله گه‌لالی، شیخ عبدالرئوف بیژوه‌ی، مه‌لا خه‌در سیسیری، مه‌لا ره‌سولی گه‌لالی، مه‌لا نه‌حه‌دی حاجی عه‌دی، سه‌ید عه‌لان‌ده‌ین (سجادی)، مه‌لا عبدالله حانیه، مه‌لا عه‌لی دولکانی، مه‌لا نه‌بو به‌کری وه‌جاغی، مه‌لا عبدالله حه‌سه‌ن زاده، مه‌لا سه‌عید زه‌ناکو، مه‌لا عبدالرحمانی کوری.

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۰ ز له (گه‌لاله) باری کرد، هاته‌گه‌ره‌کی خه‌بات له (سلیمانی) له‌وی له به‌رورای ۱۹۷۹/۴/۲۶ ز کۆچی دوایی کرد، له گردی سه‌یوان، به‌خاک سپێردرا.

دانراوه‌کانی:

۱. نامیلکه‌ی چه‌ج.
  ۲. نامیلکه‌ی ته‌جوید.
  ۳. شهرچی هۆنراوه‌ی فه‌رائیزی مه‌لا عه‌لی قزلبی.
  ۴. ته‌فسیری چه‌ند (جزو) له قورئانی پی‌رۆز به‌ کوردی.
  ۵. کورته‌باسی نیکاح و ته‌لاق و مامله‌ت، له توحفه.
- به‌شیک له شیعری شیخ عبدالرئوف نه‌قشه‌ندی بیژوه‌ی له مه‌تخی مامۆستا:

حاجی مامۆستا گه‌لاله‌ی کرده‌ دیواری عیلم

له‌م گه‌لاله‌ دێ هه‌لاله‌ و نه‌فحه‌یی ره‌حمانیه

مه‌دینه‌نی دینه‌ مه‌دینه‌ی عیلمه‌، وادی نه‌یمه‌نه

سه‌ر بلندی نیشتمانه‌، فه‌خری کوردستانیه

روو‌گه‌یه‌ بۆ که‌شفی مو‌شکیل ریژی ته‌حقیقاته‌که‌ی

دورر و یاقووتی به‌ قیমে‌ت گو‌فته‌که‌ی سه‌حبانیه

موخته‌سه‌ر که‌ششافه‌ بۆ نایاتی حق لوبیسی ئوصول

ده‌رسی بۆ شهرچی مه‌قاصید لوتلوئی عه‌ممانیه

ئیش و پیشه‌ و به‌ره‌می نووسینه‌ زانینه‌ عه‌مه‌ل

هانی گه‌ل بۆ هه‌له‌نه‌دات و خولقه‌که‌ی قورئانیه

وه‌عز و ده‌رس و به‌حس و ئیرشادی له‌ بۆ ته‌بلیغی حق

بووته‌ مایه‌ی ژینه‌وه‌ی دین و شه‌کی تێدانیه

رافعی دینی موبینه و مالیکی ساحه‌ی علوم

شافیعم به، رۆژی خۆی گیانم له بۆت قوربانیه

(نه‌قشبه‌ندی) به‌سیه‌تی، وه‌سفی نه‌مانه‌ ناکرئ

نا‌بژیرئ قه‌تره‌یی ده‌ریا، به‌ نهم ئاسانیه

سه‌رچاوه‌ کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۳۷ - ۵۳۸.

۲. فه‌قی و فه‌قیه‌تی له کوردستان ۲۷۴.

۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۵/۱۲.

۴. ده‌نگی زانا ۵۵ - ۲۶ / ۲۰۰۱ ز.

۵. تأریخ فرهنگ و ادب مکریان ۳۸۱ - ۳۸۲.

۶. شخصیات کردیه ۱۴/۶ / ۱۹۷۹ م.

مه‌مه‌د عب‌دالقادر شه‌وه‌کی (۱۴۰۹)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری مه‌لا عب‌دالقادره، خه‌لکی گوندی (شه‌وه‌ک)ه، له بناری

زورگی (سینک) پرووی رۆژئاوا، سه‌ر رینگای (هه‌ولیر - سه‌ریه‌ن)، زانایه‌کی چاککی

سه‌رده‌می خۆی بووه، مامۆستا ئیبراهیم فه‌سیح باسی زیره‌کی کردووه، به‌ مه‌نتیق زان و

که‌لام زانی داناوه، ناوبراو سالی ۱۸۴۷ ز له گوندی خۆران مه‌لا بووه، مه‌لا نه‌حه‌دی

کوری خۆی له خزمه‌تی خویندووه.

سه‌رچاوه‌ کان:

۱. عنوان المجد ۱۴۷.

۲. الإكليل في محاسن أربيل ۲۵۴.

مه‌مه‌د عب‌دالقادر قانیع (۱۴۱۰)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری شیخ عب‌دالقادری که‌لۆس کوری شیخ سه‌عیدی کوری

شیخ مه‌مه‌د دۆلاشه، سالی ۱۳۱۸ك - ۱۹۰۰ ز له گوندی (ریشین) هاته‌دنیا، قۆنداغه

بوو باوکی کۆچی دوایی کرد، پاش چوار سال دایکیشی کۆچی دوایی کرد، سهید حوسینی چۆری چاودیری کرد و له بهر خویندنی دانا، ماوهك له (سلیمانی) خویند و ماوهك چوو (کۆیه) و ماوهك له (کهركوك) و ماوهك له (سهقز) پاشان چوو خزمهت ماموستا ئین قهره داغی، دوایی له بهر گوزهران نهسورانی نهیتوانی خویندنه کهی بیاته سهر، وازی هینا، ماوهك مهلا بهتی گوندانی کرد، جار جاریش نیش و کاری ده کرد، تا ژبانی بیاته سهر، ناوبراو زیرهك و زمان رهوان بوو، شاعیره کی چاک بوو، نازناوی (قانع)ه شیعری به کوردی و فارسی داناوه.

دیوانی ههیه، سالی ۱۹۷۹ ز چاپ کرا، نهو دیوانه سهرجهمی شیعره کانیقی، وه نهو شیعرا نهی پیشتر چاپ کرابوون: (گولالهی مهرویوان) و (باخچهی کوردستان) و (شاخی ههورامان) و (چوارباخی پینجویین) و (دهشتی گهرمیان)، له دیوانه کهدا ههن.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۸۵ک - ۷/۵/۱۹۶۵ ز له گوندی (لهنگه دی) ناوچهی (شلیتر) سهر به (پینجویین) کۆچی دوایی کرد.

له شیعریکی تیهه لکیش له گه ل شیعری حافزی شیرازی دهلی:

تو خوا زولف و خهناوی زهمانی وهصلت کامه؟

(انی رأیت دهرأ، من هجرك القيامة)

نیههاری عشق بازی تا کهی بکهه بهی سوود؟

(لیست دموع عینی هذی لنا العلامه)

من ئیمتیحانی بهختم نه کهم وهلی نه زانم

(من جرب الحجب، حلت به الندامة)

ای دل له یاری بی مهیل، بی مهیل به چونکه راسته

(فی بعدها عذاب، فی قربها السلامة)

صوفی نهلی بهی رهنج، ویصالی دولبهرم هس

(والله ما رأينا حباً، بلا ملامه)

دوینی له بهختی من یار، چارشیتی شهرمی لادا

(كالشمس في ضحاها، تبدو من الغمامة)

(قانع) له شموقی چاوی، عاشق به جامی مهی بوو

(حتى يذوق منه، كأسا من الكرامة)

ههروهها ده‌بارهی گازانده‌کردن له زه‌مانه، ده‌لتی:

بی‌حه‌یایی باوه نه‌مرو، قور به سهر داکا حه‌یا

که‌نده‌لان سهر به‌رز و شاده، خوی بشاریت و چیا

گول نه‌گهر نه‌قلتی بی‌قهت سهر له خاک ناکاته‌وه

چونکه روژی درک و داله و گهرمه بازارپی گیا

با له هه‌ورا سهر نیگون بن، مانگ یا روژی جوان

شهمشه‌مه کویره نه‌لتی: {من ناموی شوعلهی ضیا}

نه‌ی فه‌له‌ک راستونه‌بی، بو رینک و پینکی ده‌وره‌که‌ت

گورگ نه‌بیته شوانی ران و دز نه‌بیته نه‌ولیا

نیره‌ گاجووتی نه‌به‌یته، ریزی لوقمانی حه‌کیم

فه‌یله‌سوفیکیش نه‌خه‌یته، ژیر چه‌پۆکی نه‌شقیا

تۆ به میژوله‌ی زه‌عیف نیشی سوله‌یمانی نه‌که‌ی

خاته‌می سۆری نیگینت، کرده‌ ده‌ست دتۆی (هه‌یا)

سهر‌چاوه‌کان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۴۰۲ - ۴۰۵ - ۴۲۱.

۲. هه‌وتنی عیشق و نازادی ۵۲.

۳. میژووی نه‌ده‌بی کوردی ۶/۴۳۵ - ۴۴۹.

۴. کۆنگره‌ی زانیارانی کورد ۲۴۷ - ۲۵۳.

مههمهد عبدالقاهیر شارهزوری (١٤١١)

ناوی مههمهد، کورپی عبدالقاهیری کورپی عبدالرحمانی کورپی حهسهنی کورپی عبدالقادری کورپی حهسهنی کورپی عهلی کورپی نهبو قاسمی کورپی مظفری کورپی عهلی کورپی قاسمی شارهزوری، سالی ٦٩٨ك - ١٢٩٨ز هاته دنیا، له (موصل) دهرسی ده داوه، سالی ٧٣٨ك - ١٣٣٧ز چوو (شام) لهوی نیشه جی بو، ناوبراو شاعیره کی چاک بو.

سه رچاوه کان:

١. معجم المؤلفین ١٨٤/١٠.
٢. الدرر الكامنة ٢١/٤.
٣. منهل الأولیاء ٢٢١/١.
٤. مشاهیر الكورد ١٢٦/٢.
٥. معجم أعلام الكورد ٥٧٩ - ٦١٣.

مههمهد عبدالکریم خهواهیرزاده (١٤١٢)

ناوی مههمهد، کورپی عبدالکریمی کورپی نههمهد، خوارزای مهلا عبدالرحمانی پینجویی بو، بۆیه ناسراوه به (خهواهیرزاده) واته: خوارزای، سالی ١٢٨٧ك - ١٨٧٠ز له (پینجوین) هاته دنیا، له خزمهت پینجویی خالی پهروه ده بو، دهستی کرد به خویندن، دوایی چوو (تورجان)، دوایی چوو (مههاباد)، گهراوه (پینجوین)، ماوه لهوی تا نیجازهی مهلایهتی وه رگرت، له ناوچهی (مهرویوان) بووه مهلا، پاشان چوو گوندی (نزاره)، پاشان له سهرفهرمانی عوسمان پاشای جاف کرا قازی (پینجوین)، ماموستا یهک بو له زانایه به ناویانگه کانی سهردهمی خوی له مێژوو و پروداوه کان ناگادار بو، زانیاری له قورنایی پیروز بهمیز بو تهفسیری قورنایی پیروزی کردوو به کوردی له چوار بهرگ، به ناوی (تهزکاری نیمان، بۆ قهومی کوردان)، تا نیستا دهسته کی خیرخوازی نه گهیشتی چایی بکات، ههروهها نامیلکهی (مهصدەر و نیسمی مهصدهری) ههیه، سالی

۱۳۵۴ك - ۱۹۳۵ ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی حاجی شیخ له (پنجوین) به خاک سپێردرا.

دوو کوری مهلای ههبوون: (مهلا نهحمهه): له سلیمانی بوو، وه (مهلا هبهالله): له پنجوین بوو.

سه‌رچاوه کان:

۱. أسهم علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۴.

۲. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۳/۱۳۷ - ۱۴۰.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۳۸ - ۵۳۹.

۴. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۵۱ - ۴۵۲.

مه‌مه‌د عبدالکریم (صیدیقی) (۱۴۱۳)

مامۆستا مه‌مه‌د عبدالکریم صیدیقی، به‌که له زانایه مه‌زنه‌کانی (هه‌ولێر)، ناسراوه به (نالتی به‌رماق)، واته: شەش پەنجە، پله‌کی زیادی هه‌بووه له پەنجە‌ی ده‌ستی، مامۆستا واعیز و پیش نوێژ بووه له‌و مزگه‌وته‌ی تا ئیستا به‌ناوی نه‌وه، (نالتی به‌رماغ) له‌ناو بازاری هه‌ولێره.

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۲۴۳.

مه‌مه‌د عبدالکریم مه‌ره‌شه‌ی (۱۴۱۴)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری عبدالکریمی کوری عبدالله ی کوری مورته‌ضای کوری عه‌لی کوری که‌ماله‌دینی کوری قیوامه‌دینه، خه‌لکی (مه‌ره‌شه‌ه)، وه‌زیر بووه، شه‌ریعه‌ت زان و میژووناس بووه، شاعیر بووه.

دانراوه‌کانی: (التعليقة على من لا يحضره الفقيه) و (تأريخ آل محمد).

کۆچی دوابی: سالی ۱۰۰۰ك - ۱۵۹۲ ز کۆچی دوابی کردوووه.

سه‌رچاوه: معجم المؤلفين ۱۰/۱۸۹.

مجه مهلا عبدالله المؤمن مهردۆخی (۱۴۱۵)

ناوی محهمده، نازناوی جهماله دینه، ناسراوه به (آیه الله)، کوری شیخ عبدالله المؤمنی مهردۆخی یه، سالی ۱۲۹۸ك - ۱۸۸۰ز هاته دنیا، نووسهر و روشنیر بوو، تمهه نی خۆی هه موو ته رخا ن کرد بو خزمه تی نایین، شیعی هه یه (تاریخ الکرد و کوردستان) و قاموسی کوردی و عه ره بی و فارسی داناوه، سالی ۱۳۹۶ك - ۱۹۷۶ز کۆچی دوا بی کرد.

سه رچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۷۵.

مجه مهلا عبدالله الملك فارقی (۱۴۱۶)

ناوی محهمده نازناوی (نه بو عبدالله) یه کوری عبدالله الملك، خه لکی (میا فارقین) ه، له (به غدا) دابه زیوه، نامۆزگاری خه لکانی کردووه، بروایان پیه اتووه، کهراماتی لی ده گێر نه وه، سالی ۵۶۴ك - ۱۱۶۸ز له تمهه نی هه شتا سالی دا کۆچی دوا بی کرد.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۴/۲۱۴.

مجه مهلا عبدالله الملك مارانی (۱۴۱۷)

ناوی محهمده کوری عبدالله الملك، خه لکی (ماران) ه، مروجی نزیک (موصل)، به دور نازانم ده شتی (ناوکور) بی، مهزه بی شافی بووه، زانابه کی به توانا بووه، له گه ل پاشایان دانیشوووه و شاعر بووه و، دهرسی داوه، سالی ۵۷۶ك - ۱۱۸۰ز هاته دنیا، له مانگی شهووالی سالی ۶۵۹ك - ۱۲۶۱ز کۆچی دوا بی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. سیر أعلام النبلاء ۱۳/۳۹۸.

۲. وفيات الأعيان ۲/۴۰۷ - ۴۰۸.

۳. معجم البلدان ۵/۱۰۱ - ۲/۵۳۲.

۴. شذرات الذهب ۵/۲۹۹.

مهلهمهده عبدالمنعم حهرانی (۱۴۱۸)

ناوی مهلهمهده، کورپی عبدالمنعمی کورپی عه‌ماری کورپی هامیلی کورپی مهوهویی فهرمووده‌ناسی حه‌نبه‌لی یه، سالی ۶۰۳ ک - ۱۲۰۶ ز له (حهران) هاته‌دنیا، بو خویندن چووه (به‌غدا)، دوایی سه‌فه‌ری کرد بو (دیمشق) و (ئه‌سکه‌نده‌ریه) و (قاهره) زاته‌کی به‌دین و به‌خولق و خوو بووه، ریتزدارو پر سوود بووه، شهوی جوار شه‌مه‌ی ۸ ی مانگی ره‌مه‌زان، سالی ۶۷۱ ک - ۱۲۷۳ ز له (دیمشق) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۳۴.

۲. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۸۱ - ۲۸۲.

مهلهمهده عبدالوه‌هاب حهرانی (۱۴۱۹)

ناوی مهلهمهده، کورپی عبدالوه‌هابی کورپی مه‌نصوری حه‌نبه‌لی یه، سالی ۶۱۰ ک - ۱۲۱۳ ز له (حهران) هاته‌دنیا، زانایه‌کی شاره‌زا بووه به‌تایه‌ت له شه‌ریعه‌ت و نوصول، فه‌قتی مه‌جده‌دین بن ته‌میه‌ بووه، بو خویندن چوووته (دیمشق) دوایی چوووته (میسر) ماوه‌ک جینگری قازی بووه، گه‌رایته‌وه (دیمشق) کرا موده‌پرریس، ماوه‌ک پیش نویژی حه‌نبه‌لیه‌کان بووه، ناوبانگی زیره‌کی و زمان ره‌وانی رۆیشتبوو، شاعر بوو به‌سۆز دیوانی (ابن الفارض) ی ده‌خوینده‌وه، له‌گه‌ل (تانیة) که ده‌گریا، سالی ۶۷۵ ک یا ۶۹۵ ک - ۱۲۷۶ ز یا ۱۲۹۵ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۲۷۸.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۱۷.

۳. فوات الوفيات ۳/۴۲۸.

۴. شذرات الذهب ۵/۳۴۸.

۵. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۲۸۷ - ۲۸۹.

مهلا مهلا عوبیدالله حهرانی (۱۴۲۰)

ناوی محهمده، کوری عوبیدالله ی کوری نهحمدهی کوری ئیسماعیلی کوری عبدالعزیزه، خهتکی (حهران)ه، سالی ۳۶۶ك - ۹۷۶ز له (میسر) هاته دنیا هه لهوی پهروهده بووه، شرع زان و میژووناس بووه، نووسهر و ئهستیره ناس بووه، حاکی کوری عبدالعزیزی سهروکی میسر ریژی دهگرت، چهند پلهویایه ی پندا، بهلام ماموستا دهبارهی باوهپی ناو و دهنگی خوش نهبوو، زانیانی نهو سهردهمی لیتی رازی نهبوون، زورجاران ناویان دههینا، به (رافزی)، له مانگی رهبعی دووهمی سالی ۴۲۰ك - ۱۰۲۹ز له (میسر) کوچی دوابی کرد.

دانراوی زورن، لهوانه:

۱. التلویح والتصریح فی معانی الشعر: (۳) بهرگه.
۲. القضايا الصایه فی التنجیم: (۳۰۰۰) لاپه رهیه.
۳. الأمثلة للدول المقبله فی الحساب والنجوم.
۴. تاریخ مصر: (۱۲) دوازده بهرگه.
۵. الأديان والعبادات: (۳۵۰۰) لاپه رهیه.
۶. جونة الماشط.

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۰/۲۷۶.
۲. الكامل ۷/۳۴۴ پهراویز.
۳. شذرات الذهب ۳/۲۱۶ - ۲۱۷.
۴. وفيات الأعيان ۴/۱۲ - ۱۴.
۵. كشف الظنون ۱/۱۲۹ - ۳۰۴.

مهلا مهلا عوبیدالله نه صیبی (۱۴۲۱)

ناوی مهلامهده، کوری عوبیداللهی کوری مهلامهده، نازناوی (نه بوخسه نه) سالی ۳۱۴ ک - ۹۲۶ ز له شاری (نوسه یین) هاته دنیا، زانیه کی میژووناس و شاعیر بووه، چوو (بهغدا) لهوی ماوه تا سالی ۳۸۴ ک - ۹۹۴ ز کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: الأنساب ۵/۳۹۴.

مهلا مهلا عثمان نه فهندی موفتی (۱۴۲۲)

ناوی مهلامهده، کوری مهلا عوسمان نه فهندی کوری نه بو به کر نه فهندی کچک مهلایه، سالی ۱۲۹۰ ک - ۱۸۷۳ ز له قه لاتی (ههولیر) هاتو ته دنیا، دهستی کرد به خویندن، لای موسته عیده کانی مهلامهده قه لات قوناغی سوخته یی بری، دوابی چوو لای شیخ علی نه فهندی مامی، به شیککی فرموده ی پیغمبری (درودی خوی لی بی) له لا خویندن، نیجازه ی (المسللات) ی لی وهر گرت، پاشان چوو لای حاجی مهلا عومر نه فهندی مامی، کۆتایی به خویندن هینا، نیجازه ی مهلایه تی لی وهر گرت. چوو خزمهت شیخ حوسامه دینی (تهوئلّه) ته ریکه تی نه قشبهندی وهر گرت، پاشان له (موصل) به شداری تاقیکردنهوی زانیانی کرد، ده رچوو به پله ی بهرز، کرا موده رریس له (ههولیر) پاشان کرا (موفتی).

خووره وشتی: زانیه کی به ناو بوو، زیره ک و زمان رهوان بوو، نووسر و نه دیب و شاعیر بوو، شیعی کوردی و عهره بی و فارسی و تورکی ههیه، بو نمونه له هونراوه ی (تههه ووف) به عهره بی ده لی:

وناشط الفکر بالاحدء والنغم

یا ساقی الراح باللذات والنعم

اکدار قلبی بها تمحو وتنعدم

قم فاسقنی سقیة تشفی بها شفقی

دانراوه کانی:

۱. نامیلکه ی ته ریکه تی نه قشبهندی.

۲. ته فسیری به شیک له قورنانی پیروز به کورتی.

کورپه کانی: شیخ عهلی حوسامه دین و شیخ صادق و شیخ مهزههر و شیخ جه عفر و کاکه شیخ: بهناوی باوکی کرابوو، نهویش کورپیکی نووسه ری هه بوو، ناو (مهلمه دنه مین کاردۆخی): له ۱۹۱۶ز هاته دنیا، سالی ۱۹۸۲ز له (سلیمانی) کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۲۳ - ۵۲۵.
۲. یادی مهردان ۲/۷۵ - ۸۸.
۳. بنه ماله ی زانیاران ۴۰۳ - ۴۰۶.
۴. تأریخ السلیمانیه ۲۳۰.
۵. تأریخ مشاهیر کورد ۲/۳۰۵ - ۴۸۴.

مهلمه عثمان ماردینی (۱۴۲۴)

ناوی مهلمه ده کورپی فهخره دین عوسمانی کورپی عهلی یه، خه لکی (ماردین) ه، مهزهه بی شافیعی یه، کتیبانی (الحاوی) و (التنبیه) ی له بهر بووه.

چه ند دانراوی هه یه، له وانه:

۱. البحر الموج في شرح المنهاج: (۱۴) بهرگه.
  ۲. حاشیه علی الجامع الصحیح للإمام البخاری.
  ۳. شرح الورقات.
- سالی ۸۷۱ک - ۱۴۶۶ز له گه رانه وهی سه فه ری جه ج کۆچی دوابی کرد.
- سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۰۶.
۲. كشف الظنون ۲/۱۸۷۵.
۳. معجم المؤلفين ۱۰/۲۸۴.
۴. الضوء اللامع ۸/۱۲۷.
۵. هدية العارفين ۶/۲۰۵.

محمد مه‌لا عثمان (مه‌حوی) (۱۴۲۵)

ناوی محمد مه‌لا کوری مه‌لا عوسمانه خه‌لکی گوندی (بالخ‌ه، ناوچه‌ی (ساوه‌ت)، سالی ۱۲۴۶ ک - ۱۸۳۰ ز له (سلیمانی) هاته‌دنیا، نازناوی (مه‌حوی) یه. خویندنی: له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، کتیبه‌ سهره‌تایه‌کانی ته‌واو کردن، گه‌را له‌ چهند شویتان له‌ حوجره‌ی فه‌قیان، ماوه‌ک چووه (سنه)، دوا‌یی چووه (مه‌هاباد) لای مه‌لا عبدالله‌ی پیره‌باب، گه‌راوه (سلیمانی) لای چهند زانایانی خویند، چووه (به‌غدا) لای محمد فه‌یزی زه‌هاوی کورتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: سالی ۱۸۵۹ ز ماموستا زه‌هاوی کردیه‌ موده‌رریس له‌ مزگه‌وتی نیمای نه‌عزم له‌ (به‌غدا)، له‌ ۱۸۶۲ ز گه‌راوه (سلیمانی) کرا نه‌ندامی دادگا، له‌ ۱۸۶۸ ز باوکی کۆچی دوا‌یی کرد، وازی له‌ فه‌رمانه‌ری هینا، ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ محمد به‌هانه‌دین ته‌ویله‌یی وه‌رگرت، پاشان له‌لایه‌ن حکومت دورخستراوه له‌ ولات، سالی ۱۸۷۴ ز ره‌وانی (به‌غدا) کرا، دوا‌یی نازاد کرا، گه‌راوه (سلیمانی)، سالی ۱۸۸۳ ز چووه سه‌فه‌ری حه‌ج، به‌ (نه‌سته‌مبۆل) دا چوو، له‌وئ چاوی به‌ سولتان عبدالحمید که‌ت، نه‌ویش ریژی گرت، فه‌رمانی دا‌خانه‌قای له‌ (سلیمانی) بۆ دروست بکریت، مووچه‌ی بۆ بیرنه‌وه، گه‌راوه ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه.

به‌شیک له‌ فه‌قییه‌کانی: مه‌لا محمد حه‌سن مه‌لا عه‌لی قزلی، مه‌لا مه‌حمودی مه‌زناوی، مه‌لا سه‌عید نه‌فه‌ندی نایب نۆغلی که‌رکوک، عبدالعزیز مه‌لا نه‌مین مووفی سلیمانی.

مه‌حوی و شیعر: ماموستا جگه‌ له‌ مه‌لایه‌تی و ته‌سه‌ووف، شاعیریکی چاک و چالاک بووه، دل و ده‌روون ساف بووه، خواناسی له‌ شیعره‌کانی ده‌تریسکیته‌وه، له‌

(بهحری نور)ه بهنرخهکهی، دلسوژی خوشویستی خوا و پیغمبهر (درودی خوی لسی
بی) نهدرهوشیتهوه، بو غونه دهلی:

چ مهدهحیکت بکهم لایق به تو (یا خیر خلق الله)

منی بی خیری نالایق، که جییریلت سهناخوانه

بهیانی گهورهیی خولقی کهسی نایهت له شهنی بی

نهمهقدوری من و تو، نه نیسی (قوسس) و (سهجان)ه

له نادهم تا مهسیحا نهنیبا یهک به قهومی خوی

خهبرداره له پاش نیمه که دی نهو فخری نهکوانه

رشینهی ناگری بهردایه عومری ناگری (زهردهشت)

به بدرقی بوو که شق بوو، تاقی (کیسرا) بوو به ویرانه

کوچی دوایی: سالی ۱۳۲۴ک - ۱۹۰۶ز کوچی دوایی کرد، له

خانهفاکهی خوی له سلیمانی به خاک سپردا.

سهراوهکان:

۱. ژیناوهری زانایانی کوردستان ۲۹۲ - ۲۹۴.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۸۲.
۳. دیوانی مهحوی / پیشهکی ۵ - ۶.
۴. خوری نیسلام ۱۷ / ۲۰۰۲ز.
۵. أسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۴.
۶. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۵/۳۱۴.
۷. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۲۷ - ۵۲۸.
۸. مشاهیر الكورد ۱۶۲ / ۲ - ۱۶۳.
۹. میژووی نهدهیی کوردی ۱۹۵ / ۴ - ۲۳۴.
۱۰. گولتزاری کوردستان ۱۷۵.

۱۱. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۷۲ - ۴۷۳.

۱۲. تاریخ السلیمانیة ۲۳۱ - ۲۳۶.

مه‌مه‌ده عثمان موسا دیارب‌ه‌گری (۱۴۲۶)

ناوی مه‌مه‌ده کور‌ی عوسمانی کور‌ی موسای کور‌ی عبدالله ی کور‌ی مه‌مه‌ده، مه‌زه‌بی حنه‌بلی بووه، سالی ۶۵۹ك - ۱۲۶۱ز له (مه‌ککه‌ی پیروز هاته‌دنیا، ده‌رسی له‌لای باوکی و چهند زانیان خویند، خو‌شی ده‌رسی فه‌رمووده‌ی ده‌داوه، ماوه‌ک کرا جینگری قازی (مه‌ککه‌ی پیروز، له ۱۰ی جیمادی دووه‌م، سالی ۷۳۱ك - ۱۳۳۱ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الکامنة / ۴ / ۴۴.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۳.

مه‌مه‌ده عثمان یوسف دیارب‌ه‌گری (۱۴۲۷)

ناوی مه‌مه‌ده، کور‌ی عوسمانی کور‌ی یوسفی کور‌ی مه‌مه‌دی ناسنگره، له (میسر)ی خویندوووه، له فه‌رمووده‌ی شاره‌زابوووه، کتیبی (محرر)ی مه‌زه‌بی نیمامی نه‌حمده له‌به‌ر کردوووه و شه‌رحی له‌سه‌ر نووسیوه، ده‌رسی له‌لای نین حه‌مران خویندوووه، مامۆستایه‌که‌ی زۆر مه‌تعی زیره‌کی کردوووه، ماوه‌ک له (حه‌له‌ب) نووسه‌ر و چاودیری نه‌وقاف بووه، سالی ۷۰۹ك کرا ووتار خوینی مز‌گه‌وتی گه‌وره، پاشان گواستراوه مز‌گه‌وتی نه‌مه‌وی له‌(دیمشق)، ماوه‌ک قازی حنه‌بلییه‌کان بوو، له ۷ی جیمادی یه‌که‌م سالی ۷۲۴ك - ۱۳۲۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۴/۱۲۲.

۲. شذرات الذهب ۶/۶۵.

۳. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۳.

۴. الذیل علی طبقات الحنابلة ۳۷۶/۴ - ۳۷۷.

۵. معجم أعلام الكورد ۶۱۷.

مهلا محمد عدله خان (۱۴۲۸)

ماموستا مهلا محمد خه لکی گوندی (نه بو عوییده) ی سر به (هه له بجه) یه، ده و روبه ری سالی ۱۳۰۰ ک - ۱۸۸۲ ز لهو گونده هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، قوناغه سه ره تابه کانی لهو گونده و قوتابخانه کانی هه له بجه تهواو کرد، نه بجا چوو (بیاره)، لهوی کافیه و شافیه و جمع الجوامع و چند کتیبی تری خویند، هه مووی له بهر کردن، نیجازه ی مه لایه تی وه رگرت، بووه مهلا له گوندی (هۆمه رمل) قه زای (کفری)، لهوی خه ریکی ده رسدانه وه بو، نامۆزگاری خه لکانی ده کرد، دوا یی باری کرد بو (عه نه ب)، ماوه کی زۆر پی نه چوو، سالی ۱۳۶۵ ک - ۱۹۴۶ ز کۆچی دوا یی کرد.

سه رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۳۶ - ۵۳۷.

مهلا محمد علی نه خلاطی (۱۴۲۹)

ناوی محمد ده، کور ی علیه، خه لکی (نه خلاط) ه، زانایه کی شه رع زان و نوصول زان بووه، کتیبی (الحدود المتداولة) ی داناه، له بابته (أصول الفقه) سالی ۷۰۸ ک - ۱۳۰۸ ز کۆچی دوا یی کردوه.

سه رچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۴۱۱.

۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۸۷.

۳. معجم المؤلفين ۱۱/۷.

مهلا محمد علی بهرزنجی (۱۴۳۰)

ناوی محمد ده، کور ی علیه کور ی باباره سوله، له سه یده کانی (بهرزنج) یه، سالی ۱۲۶۹ ک - ۱۸۵۲ ز هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له ناوجه ی سولیمانی خویندنه که ی برده سر، پاشان سه فه ری (نه سه مبول) ی کرد، ماوه ک لهوی ماوه، کرا موفقی

گهراوه سلیمانی، زانایه کی زیرهك و زمان رهوان بوو، جگه له زمانی خوئی عه ره بی و فارسی و تورکی دهزانی، سالی ۱۳۲۴ك - ۱۹۰۶ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۹۶.

۲. تاریخ السلیمانیه ۲۸۵.

مهلا مهلا عهلی بروجردی (۱۴۲۱)

ناوی مهلامهده، نازناوی (نه بوبه کره)، کورپی عهلی کورپی عومهره، خهلتکی (بروجرد)ه، یه که له زانایه مهزنه کانی مهزهه ب شافیعی، له (بهغدا)ی خویتند، پاشان چوو (مهرو) خهریکی خواپهرستی بوو، تا مانگی مهولود، سالی ۵۵۵ك - ۱۱۶۰ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۷۰ - ۴۷۱.

مهلا مهلا عهلی جامع (۱۴۲۲)

ناوی مهلامهده کورپی عهلی کورپی جامع، سالی ۴۵۰ك - ۱۰۵۸ز له ههولیر هاته دنیا، هه لهوئی پهروه ده بووه، یه که بووه له زانایه مهزنه کانی سهرده می نه بوهیجای سهروکی ههولیر، ووتاری رۆژانی ههینی داوه، ماموستا خضر نهصر که له ههولیر سالی ۵۳۳ك - ۱۱۳۸ز دهرسی داوه، دهلی: {ناوبراو یه کهم ماموستای شهرع زانی ههولیره، منیش له خزمه تم خویندوو،} سالی ۵۵۰ك - ۱۱۵۵ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: تاریخ آریل ۱/۳۷۰.

مهلا مهلا عهلی جزیری (۱۴۲۳)

ناوی مهلامهده کورپی عهلی کورپی غالیسی جزیرییه، نازناوی شه مسه دینه، له (دیمشق) دانیشتوو، سهفهری کردوو به (یهمن) لهوئی سالی ۶۸۹ك - ۱۲۹۰ز کوژرا، کتیانی (المقامات الجزریة) و (الإعتراض المبدی لوهم التاج الکندی) داناون.

سەرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۳۲ - ۳۳.
۲. كشف الظنون ۱/۱۱۹.
۳. إيضاح المكنون ۲/۵۳۵.
۴. هدية العارفين ۲/۱۲۱ - ۱۳۶.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۱۸.

محمد مهرداد عهلی جزیری (۱۴۲۴)

ناوی محمد مهرداد، کورپی عهلی کورپی مهراڤی جزیری یه، نازناوی نه بو عبدالله یه، چروه (به غدا) دهرسی له لای (ئیلکیای هیراسی) خویند، گهراوه (جزیره) دهستی کرد به ده رسدانهوه، چهند زانا له سهر دهستی نهو ده رچوون، زاته کی به دین و له خواترس و دل رۆناک بوو، زۆر کهراماتی لێ ده گێرنهوه، سالی ۵۴۵ ک - ۱۱۵۰ ز له (دیاربه کر) کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه: طبقات الشافعية الكبرى ۳۹۵ - ۳۹۶.

محمد مهرداد عهلی حهراڤی (۱۴۲۵)

ناوی محمد مهرداد کورپی عهلی کورپی عبدالله ی کورپی نه بولفمخی کورپی نه بولحه سه نی (حهراڤی) یه، سالی ۶۴۰ ک - ۱۲۴۲ ز له (حهلب) هاتووته دنیا، له (قاھیره) نیشته جی بووه، له لای چهند زانایانی خویندوه، خۆی دهرسی فهرمووده ی به مامۆستا (زهه بی) و چهندانی تر داوه، زاته کی به دین و روو له چاکه و بی فیز بوو، ههزی له گفتوگۆی بابتهی فهرمووده بووه، سالی ۷۱۰ ک - ۱۳۱۰ ز له (قاھیره) کۆچی کرد.

سەرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۷۰.

محمد مهرداد عهلی حهراڤی (۱۴۲۶)

ناوی محمد مهرداد کورپی عهلی کورپی محمد دی کورپی سه ده قهیه، خه لکی حهراڤه گه ریده بووه و بازرگانی کردووه، سه حیجی نیمامی موسلیمی گێراته وه و به لاوی

کردوتهوه، مانگی مهولود سالی ۵۸۴ ک - ۱۱۸۸ ز له تمهنی نۆهت و هفت سالیدا له (دیمشق) کۆچی دوابی کرد.

سهراوهکان:

۱. سیر اعلام النبلاء ۱۲/۴۲۵ - ۴۲۶.

۲. شذرات الذهب ۴/۲۸۲.

مهلا مهلا دهلی حصکه فی (۱۴۳۷)

ناوی مهلامده کوری عهلی کوری مهلامدی کوری عهلی کوری عبدالرحمانی کوری مهلامده، خه لکی (حصن کیفا - شهناخ)ه، مهزههیی هه نه فی بووه، سالی ۱۰۲۵ ک - ۱۶۱۶ ز هاتوته دنیا، له (دیمشق) دانیشتوو، له شه ریعت و فهرموده و نوصول و تهفسیر و نهو شارهزا بووه، بو خویندن چوووته (رهمله) و (قودس)، چوووه سهفهری هه ج، ماوهک له مه دینهی پیروز ماوه بو خویندن، دوابی کرا مو فقی هه نه فی هه کان، له ۱۰ شه ووالی سالی ۱۰۸۸ ک - ۱۶۷۷ ز له (دیمشق) کۆچی دوابی کرد.

دانراوهکانی: (شرح تنویر الأبصار) و (خزائن الأسرار) و (إفاضة الأنوار) و (حاشیة علی تفسیر البیضاوی) و (حاشیة علی البخاری) و (شرح القطر).

سهراوهکان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۵۶ - ۵۷.

۲. كشف الظنون ۲/۱۸۱۵.

۳. إيضاح المکنون ۱/۱۴۰.

۴. خلاصة الأثر ۴/ ۶۳ - ۶۵.

۵. هدية العارفين ۲/۲۹۵ - ۲۹۶.

۶. الأعلام ۲/۲۸۸ / ۷/۱۸۸.

۷. معجم أعلام الكورد ۶۱۹.

مهلا مهلا عدلی حصکه فی (۱۴۳۸)

ناوی مهلهده، کوری عدلی کوری مهنصوره، خه لکی (حصن کیفا)یه، نازناوی شه مسه دینه، مه زهه بی شافیعی بووه، سالی ۸۱۹ك له وشاره هاتوته دنیا، له نه حو و صهرف و شاعر و موسیقا شاره زابووه، سه فهری بو (شام) و (میسر) و (حیجاز) کردووه. چهند دانراوی ههیه، له وانه: (شجرة في النحو) و (شجرة في الصرف) و (رفع الحجاب في ذبائح أهل الكتاب) و (تحقیق الکلام فی موقف المأموم والإمام)، له ۱۰ ی مانگی جیمادی دووهم، سالی ۸۵۹ك - ۱۴۵۵ز له (قودس) کۆچی دوابی کرد. سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۳ - ۴ - ۶۵.

۲. ایضاح المکنون ۱/۲۶۷.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۲۰.

مهلا مهلا عدلی (شیخ مهلا مهلا خال) (۱۴۳۹)

ناوی مهلهده، کوری شیخ عدلی کوری شیخ نه مینی خال کوری شیخ مهلهده کوری شیخ ئیسماعیلی کوری شیخ مصطه فایه، ده چته وه سه ره مهلا نه بویه کری (مصنف) - خوالتی خوش بی -، سالی ۱۹۰۴ز له شاری سلیمانی هاته دنیا، له بنه ماله کی نایین پهروه و زانیاری خواز پهروه ده بووه، له ته مهنی نو سالی دا باوکی کۆچی دوابی کرد، شیخ نه مینی باپیری به خیتی کرد و له بهر خویندنی دانا، ماوهك له مهدره سه ی خویان له خزمهت باپیری خویند، پاشان چووه لای مهلا شیخ جهلالی قهره داغی، زۆر بهی کتیه کانی له لای نهو ته واو کردن، دوابی چووه لای مهلا حوسینی (پسکه ندی) توحفه و تههزیسی خویند، سالی ۱۹۳۱ز باپیری کۆچی دوابی کرد، له لایه نه حه ده ته فیق به گ ماموستا حال له شونیی باپیری دانرا، سالی ۱۹۳۹ز به شداری کرد له تاقیکردنه وه ی وهزاره تی داد له (بهغدا) پاش ده رچوونی کرا قازی.

نهو پله و پایانهی وهری گرتووه:

- . قازی بوو له: ههلهبجه، چههچهمال، سلیمانی، کهرکوک، موصل.
- . سالی ۱۹۵۳ز کرا ئەندامی کۆری زانیاری (عیراق).
- . سالی ۱۹۶۲ز کرا ئەندامی دادگای تمیزی شهرعی له بهغدا.
- . سالی ۱۹۶۷ز خانه‌نشین کرا.
- . سالی ۱۹۷۲ز کرا جیگری سه‌رۆکی کۆری زانیاری (کورد).

پلهی زانیاری: خوئی ناویته ناو ده‌ریای زانیاری، به‌هۆی زانییه مه‌لموانه‌کانی کوردستان، شاره‌زابوو له هه‌موو زانسته‌کان، که‌مون و نوئی، له‌لاینکه‌وه قازی شهرعی بوو، کیشهی کۆمه‌لایه‌تی پێک ده‌ینا، له‌لاینکه‌وه ده‌رسی ده‌داوه، می‌شکی قوتاییانی ناو ده‌داوه، له هه‌موو کاتی‌کدا قه‌له‌مه‌که‌ی له‌کار بوو بۆ نووسینی باب‌ه‌تانی ته‌فسیر و شیع‌ر و نه‌ده‌بیات و میژوو و نه‌حو و سه‌رف و به‌لاغه و که‌لام و مه‌نتیق و فه‌لسه‌فه و حیکمه و ده‌رونناسی و ئەستیره‌ناسی، جگه له پەند و قسه‌ی نه‌سته‌ق و چیرۆک، به‌راستی په‌رتو‌کخانه‌ی کوردی ده‌وله‌مه‌ند کرد، کاره‌ پرۆژه‌کانی قه‌ت نابی له‌ بیربک‌رین، نووسه‌ران و رۆشنبیرانی کورد قه‌رداری ئەو زاته‌نه، ئەو هه‌موو پاداشانه‌ نادریته‌وه، ته‌نیا به‌ خوای گه‌وره.

دانراوه‌کانی عه‌ره‌یی:

۱. الشیخ معروف النوده‌ی: سالی ۱۹۶۱ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۲. البیتوشی: سالی ۱۹۵۷ز له چاپخانه‌ی مه‌عاریف له به‌غدا چاپ کرا.
۳. حلقة مفقودة من تاریخ البصرة: له‌لایه‌ن کۆری زانیاری عیراق چاپ کرا.
۴. تأریخ الأمارات الأفراسیاییه: سالی ۱۹۶۱ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۵. شرح وتقدیم کنز اللسن: سالی ۱۹۸۵ز له (موصل) چاپ کرا.
۶. تعلیقات علی برهان المنطق.
۷. تعلیقات علی آداب البحت.

دانراوه‌کانی کوردی:

۸. ژیاننامه‌ی موفقی زه‌هاوی: سالی ۱۹۵۳ز له به‌غدا چاپ کرا.
۹. ژیاننامه‌ی پیغه‌مبه‌ری مه‌زن (درودی خوی لی بی): سالی ۱۹۳۷ز له سلیمانی چاپ کرا.
۱۰. چند (په‌ند) سالی ۱۹۵۷ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۱۱. فه‌لسه‌فه‌ی چند مه‌سه‌له‌ی نی‌سلامی، سالی ۱۹۳۸ز له سلیمانی چاپ کرا.
۱۲. ته‌فسیری سو‌ره‌ی (فاتحه)، سالی ۱۹۵۵ز له سلیمانی چاپ کرا.
۱۳. ته‌فسیری خال: جزوی (عم)، سالی ۱۹۳۵ز له سلیمانی چاپ کرا.
۱۴. ته‌فسیری خال: جزوی (تبارک)، سالی ۱۹۸۶ز چاپ کرا.
۱۵. ته‌فسیری خال: جزوی (قدسمع)، سالی ۱۹۸۱ز چاپ کرا.
۱۶. ته‌فسیری خال: جزوی (الذاریات)، سالی ۱۹۹۰ز چاپ کرا.
۱۷. ته‌فسیری خال: جزوی یه‌که‌م، سالی ۱۹۶۹ز چاپ کرا.
۱۸. ته‌فسیری خال: جزوی دووهم، سالی ۱۹۷۹ز چاپ کرا.
۱۹. ته‌فسیری خال: جزوی سییم، سالی ۱۹۷۹ز چاپ کرا.
۲۰. ته‌فسیری خال: جزوی چوارهم، سالی ۱۹۸۴ز چاپ کرا.
۲۱. ناله‌ی ده‌رون: دوو به‌رگه، سالی ۱۹۸۴ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۲۲. فه‌ره‌نگی خال: قاموسی کوردی - کوردی یه، سی به‌رگه، سالانی ۱۹۶۰ - ۱۹۶۴
۲۳. بابا تاهر هه‌مه‌دانی، سالی ۱۹۷۷ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۲۴. مه‌لودنامه: سالی ۱۹۳۷ز له (سلیمانی) چاپ کرا.
۲۵. لی‌کۆلینه‌وه‌ی دیوانی شیخ ره‌زا: سالی ۱۹۸۹ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۲۶. جه‌ماله‌دین نه‌فغانی: سالی ۱۹۷۶ز له (به‌غدا) چاپ کرا.
۲۷. مه‌لا محمه‌دی خاکی: سالی ۱۹۷۸ز چاپ کرا.

۲۸. پیشوندو پسوند.

۲۹. سۆزی مینبەر: سالی ۱۹۹۷ز چاپ کرا.

۳۰. نایین ره‌وشت و جوانکردن: سالی ۱۹۴۹ز چاپ کرا.

۳۱. په‌روه‌ده‌ی نایین: سالی ۱۹۷۵ز چاپ کرا.

۳۲. رێژمانی کوردی: سالی ۱۹۶۰ز چاپ کرا.

۳۳. پێشگر و پاشگر: سالی ۱۹۷۸ز چاپ کرا.

کۆچی دوا‌یی: له به‌رواری ۱۵/۷/۱۹۸۹ز کۆچی دوا‌یی کرد، دکتۆر خالییدی

کوری له‌دوا به‌جیما.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. له سه‌رگوزشته‌کانی ژبانی شیخ محهمه‌دی خال ۱۴ - ۱۷.

۲. أسهام علماء کوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۲۱ - ۲۶۵.

۳. تأریخ مشاهیر کورد / فارسی / ۲/۵۴۸ - ۵۵۱.

۴. معجم أعلام الكورد ۶۴۸.

۵. أعلام کورد العراق ۶۹۷ - ۶۹۹.

محهمه‌دی خه‌طیب (۱۴۴۰)

ناوی محهمه‌ده کوری خه‌تیسی، کوری نه‌حمه‌ده، خه‌لکی (هه‌ولێره)، سالی

۶۸۶ك - ۱۲۸۷ز هاتوته‌دنیا، له (موصل) دانیشتوو، له مؤسیقا شاره‌زا بووه، کتیسی

(القصیده في الأنغام)ی داناوه، سالی ۷۲۹ك - ۱۳۲۸ز ته‌واوی کردوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۷.

۲. معجم المؤلفين ۱۱/۷.

۳. مشاهیر الكورد ۱۳۷.

۴. معجم أعلام الكورد ۶۰۴.

مهلهمهده علی خهلاطی (۱۴۴۱)

ناوی مهلهمهده، کوری علی کوری حوسینه، نازناوی (نهبولفهضله)، خهلتکی (خهلاطه)، سالی ۵۹۵ك - ۱۹۹۹ز هاته دنیا، مهزههیی شافیعی بووه، له (بهغدا) و (دیمشقی) خویندوووه، چووینه (قاهیره) لهوی کرایته قازی، شهرحی وهجیزی نیمامی عهزالی کردوووه بهناوی (قواعد الشرع وضوابط الأصل والفرع)، دانراوی تری زۆرن، سالی ۶۷۵ك - ۱۲۷۶ز له (قاهیره) کۆچی دوایی کرد.

سهراوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۶۹.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۱.
۳. معجم المؤلفين ۱۰/۳۱۸.
۴. مشاهير الكورد ۳۶۰.
۵. هدية العارفين ۲/۱۳۲.
۶. كشف الظنون ۲/۱۳۵۸.

مهلهمهده علی دیاربه کوری (۱۴۴۲)

مامۆستا مهلهمهده علی دیاربه کوری، ناسراوه به کوردی چهلهیی، سهروکی قازیان بووه له (دیمشقی)، ههر لهوی سالی ۱۰۶۶ك - ۱۶۵۵ز کۆچی دوایی کردوووه، (أتمودج في سبعة فنون) و (التحقيق والتوفيق بين أهل الشرع وأهل الطريق)ی داناوه.

سهراوه کان:

۱. إيضاح المکتون ۱/۱۳۶.
۲. مشاهير الكورد ۲/۱۵۲.
۳. هدية العارفين ۲/۲۸۷.
۴. معجم المؤلفين ۱۰/۳۰۹.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۱۸.

۶. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۰۲.

محمدهد عهلی دینهوهری (۱۴۴۳)

ناوی محهمدهد، کورپی عهلی کورپی حهسهنی کورپی عهلییه، نازناوی (نهوبه کره) ناسراوه به (بورهان) خهلکی دینهوهره، زانایهکی بهدین و خواناس و راستگو و برواینکراو بووه، کهراماتی لی دهگیزنهوه، سالی ۳۴۹ ک - ۹۶۰ ز جووه (بهغدا) لهوی دهرسی به چهند زانایاندا.

سهرچاوه کان:

۱. الباب ۵۲۶/۶.

۲. الأنساب ۵۹۲/۲.

محمدهد عهلی ژهنگاری (۱۴۴۴)

ناوی محهمدهد، کورپی عهلی کورپی نهبوهمتی کورپی نهصری کورپی عهسکهری کورپی مهجدهدینی (ژهنگاری)یه، دهرسی فهروودهی له (۲۵) ماموستای ژن و پیاو وهرگرتووه، شهوی ۱۶ ی رهههزان، سالی ۷۲۲ ک - ۱۳۲۲ ز کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۹۹.

محمدهد عهلی سروجی (۱۴۴۵)

ناوی محهمدهد، کورپی عهلی یه کورپی ئیکه، خهلکی سروجه نازناوی شهسهدینه، سالی ۷۱۴ ک - ۱۳۱۵ ز هاته دنیا، زانایهکی فهروودهناس بووه، له (میسر) و له (دیمشقی) خویندووه.

دانراوهکانی: (تخریج مائة حدیث متباینة الإسناد) و (احداق الحقائق فی النظم الراقق) و (کتاب فی تراجم الأهدیین). سالی ۷۴۴ ک - ۱۳۴۳ ز له (هلهب) کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۱/۱۶.

۲. شذرات الذهب ۶/۱۴۱.

۳. معجم المؤلفین ۱۰/۳۱۰.

۴. هدیة العارفين ۲/۱۵۱.

مهلا مهلا عدلی شارمزوری (۱۴۴۶)

ناوی مهلامهده، کوری عدلی کوری حهسهنی کوری نهحمهدی کوری عدلی شارهزوریه، سالی ۴۷۹ک - ۱۰۸۶ز هاته دنیا، له (بهغدا) فیری زانیاری بوو، شیخه کی پرواینکراو و له خواترس بوو، له ژمیریاری و فهرائیز شارهزا بوو، دوکانی دهرمان و بۆنی خۆشی هه بوو، مهلایان دهچوونه لای دهرسی فهرائیزی پیده دان، پاشان چووه (موصل)، له وی باری کرد بو (نازربیتجان)، سالی ۵۵۵ک - ۱۱۶۰ز کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۶۸.

۲. الإكليل في محاسن أربيل ۸۸.

۳. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۳۸۹.

۴. المنتظم ۱۰/۴۱۱.

۵. طبقات الشافعية / نهسنهوی ۲/۵۷۳.

۶. الأنساب ۳/۴۸۹.

مهلا مهلا عدلی شارمزوری (۱۴۴۷)

ناوی مهلامهده کوری عدلی کوری مهحمودی کوری عدلی به خهلتکی شارهزوره، نازناوی (صهلاحه دینه)، باوکی ناوبراوه به (قازی شهسه دین) ماموستا مهلامهده وه کو باوکی به بووه له زانایه چاکهکانی سهردهمی خۆی، له مهدرهسهی (قهیمه ریه) ههردووک دهرسیان داوه، له کۆتایی مانگی رهجهبی سالی ۶۸۱ک - ۱۲۸۲ز کۆچی دواپی کرد، دواپی به مانگ ماموستا شه ره فه دینی براشی کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه: البداية والنهاية ۱۳/۳۰۵.

مهلا مهلا علی عهلیاوویی (۱۴۴۸)

ناوی مهلامهده، کوری عهلی کوری زاهیری کوری سوارهی کوری جافری کوری حاجی یه سالی ۱۹۱۹ز له گوندی گردعازهبان، هاتوته دنیا. خویندن: له گوندی (شیوه پیران) دهستی کرد به خویندن، له لای فهقی کهریم قادر عهلیاوویی، ههر لهو گونده ماوهك له لای مهلا نهحمهدی خویند، پاشان خویندنه کهی له لای نهو ماموستایه بهرپژانه بردهسهر: مهلا نهحمهدی رهش، مهلا شمریفی دووشیوانی، مهلا مهلامهدی شیروانی، مهلا مهعصومی کویی، مهلا نیسماعیل جدیدی، مهلا خهلیل موخلیص، مهلا عومهر کهوری، مهلا مهلامهدهمین قهراسنجی، ماوه کیش چووه (نهشکهوسهقا) لای مهلا صالحی گهرۆته، پاشان ناودیوی (نیران) بوو، گهراوه (رواندز) له ۱۹۴۹/۱۰/۷ نیجازهی وهرگرت.

مهلا یهتی: لهو شویتانه مهلا بوو و دهرسی فهقیانی دهداوه: پهنجه عهلی نریک کهرکوک، گرد قۆشه نهی قهراج، گردعازهبان، سالی ۱۹۶۰ز وازی له مهلا یهتی هینا، بووه ماموستا له وهزارهتی پهروهده سالی ۱۹۸۰ز خانه نشین کرا، ماوهك له مالتی خوی، ماوهك له مزگهوتی سهد غهریب له گهره کی (سیطاقان) ماوهك له مزگهوتی حاجی مراد دهرسی دهدا، دواپی کرا مهلا له مزگهوتی گهورهی ناوبازار، لهویش فهقیی ههبوون.

خوورهوشتی: مهلا یه کی زیرهك و بی فیز بوو، قسه خوش بوو، سهبردهی زۆر دهزانی، میوان ببا له کهسهك خانه خوویه که حمزی ده کرد شهو نه نوی، ته نیا گوی له قسه خوشه کانی نهو رابگری، دهوړیکی سهره کی ههبوو بۆ ناههنگ گپیرانی نیجازهی مهلا یان، له ۱۹۸۵/۱۰/۲۰ز کۆچی دواپی کرد، دکتۆر عبدالله ی کوری له دواپی به جیما، ماموستای زانکویه.

دانراوه کانی:

۱. ژبانی فهقیاتی له کوردستان، سالی ۲۰۰۳ز چاپ کرا.

۲. سالنامه و فولکۆری کوردی.

۳. غم ره وین.
  ۴. دیوانی شیعر.
  ۵. به سه رهاتی ژیانی خۆی.
  ۶. مصباح الطالب في المطالب: في النحو.
  ۷. مصباح الظلام للحجاج الكرام.
  ۸. فتاوي علماء الكورد.
  ۹. حه ج نامه.
  ۱۰. وریقات علی تعلیقات القزلی.
- سەرچاوه کان:

۱. خۆزی نیسلام ۱۹۹۹/۳ز.
۲. ژیانی فهقیاتی له کوردستان ۷ - ۱۸.

محمد مهرداد علی عهونی (۱۴۴۹)

ناوی محمد مهرداد علییه، کوری عبدالقادر عهونی نهفهندی کوری محمد مهرداد علی ناغایه سالی ۱۳۰۶ ک - ۱۸۸۸ز له شاری (سویرک) سهر به (دیاریه کر) هاته دنیا، بایری سهروک عهتشیه تی (دنبهلی) بوو، باوکی موفقی سویرک بوو، نابراو له سه ره تاوه له تورکیا دهستی کرد به خویندن، پاشان چووه (میسر) له (نهزههر) بروانامه ی به دهست هینا، له بهر نه وه ی بیری نه ته وایه تی هه بوو حکومه تی تورک ریگیای گه پرانه وه ی ولاته که ی خۆی بی نه دا، له (میسر) ماوه، به چاکی فییری تورکی و فارسی و عهره بی و فه ره نس ی بوو، له سالی ۱۳۷۱ ک - ۱۹۵۱ز له (قاھیره) کوچی دوا ی کرد.

دانراوه کانی:

۱. ته رجومه ی (خلاصة تاریخ الكرد و کردستان) ی محمد نه مین زه کی به گ.
۲. ته رجومه ی (تاریخ الدول والأمارات الكردية) ی محمد نه مین زه کی به گ.

۳. تهرجومه‌ی (مشاهیر الکرد)ی محهمه‌دنه‌مین زه‌کی به‌گ، نه‌و سی‌کتیبه‌ی سه‌روه له‌کوردی بۆ‌عه‌ره‌بی تهرجومه‌ کردیه.

۴. العائلة التيمورية.

۵. تهرجومه‌ی شه‌ره‌فنامه‌ی به‌دلیسی، له‌ فارسی وه‌لای عه‌ره‌بی.

سه‌رچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۶۹.

محهمه‌ده‌ عه‌لی (قازی محهمه‌ده‌) (۱۴۵۰)

جه‌نابی قازی محهمه‌ده‌، کورپی عه‌لی کورپی قازی میرزا نه‌بوقاسمی کورپی میرزا نه‌حمه‌دی سابلاغی یه، سالی ۱۹۱۰ز له‌ (مه‌هاباد) هاتووته‌دنیا، له‌ژیر چاودیری باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندنی نایی، هه‌ر له‌ زوووه‌ کرا سه‌روکی به‌رپوه‌به‌رایه‌تی زانیاری نه‌وقاف، پاشان کرا (قازی).

عه‌ره‌بی و روسی و ئینگلیزی چاک ده‌زانی، سه‌روکی کورده‌کانی ئیران بوو، له‌ به‌رواری ۲۶/۱۲/۱۹۴۵ز به‌ پشتگیری حاجی قه‌ره‌نی ئاغای سه‌روکی (مامه‌ش) و عبدالله بایه‌زید سه‌روکی (مه‌نگور) چه‌ندان سه‌روک هۆزانی تر، شو‌رشی سازدا له‌ دژی قاجاره‌کانی ئیرانی داگیرکه‌ر، کۆماری مه‌هابادی دامه‌زراند، خۆی سه‌روک کۆمار بوو، زمانی کوردی دانا به‌ زمانیکی پرواینکه‌راو، چه‌ندان رۆژنامه و گۆفاری کوردی ده‌رکرد و رتی پیدان، مافی نافرته‌تانی دا، یه‌که‌م سه‌ربه‌خۆیه‌تی کورد بوو به‌م شیوه‌یه‌ به‌ ناشکرایی به‌لاوکه‌راوه.

نه‌ندامی وه‌زاره‌ته‌کانی به‌م جو‌ره‌ دانا:

۱. حاجی باباشیخ جه‌میان سه‌روک وه‌زیران
۲. محهمه‌ده‌ حوسین سه‌یفی وه‌زیری جه‌نگ و به‌رگری
۳. که‌ریم نه‌حمه‌دی وه‌زیری ته‌لیگراف و پۆسته
۴. مه‌ناف که‌ریبی وه‌زیری فه‌ره‌ه‌نگ
۵. محهمه‌دنه‌مین موعینی وه‌زیری کیشوهر

۶. حاجی ره‌همانی ئیلخانی	وه‌زیری ته‌گیر و را
۷. نیسماعیل ئیلخانی	وه‌زیری رینگاوبان
۸. نه‌همه‌د ئیلاهی	وه‌زیری نابووری
۹. حاجی مصطه‌فا داودی	وه‌زیری بازارگانی
۱۰. مه‌همود وه‌لی زاده	وه‌زیری کشتوکال
۱۱. خه‌لیل خسره‌وی	وه‌زیری کار و فه‌رمان
۱۲. سه‌دییق حه‌یده‌ری	وه‌زیری را‌گه‌یاندن.

که‌وایان زانی کاربه‌ده‌سته‌کانی ئیران، کیتچیان که‌وته که‌وری، له‌لایه‌کی دیکه نه‌مریکا و ئینگلیز و پرووس، ده‌ستیان کرد به‌پیلانگیتری، پالپشتی ئیرانیان کرد، نه‌ندازه و نه‌خشه‌یان بو کیشان، له‌شکریتکی گه‌وره‌یان نارده‌ سه‌ر (قازی) له‌و هیرشه‌ درنده‌یه به‌هزاران کوردی موسولمانی بی‌تاوانیان کوشت و تالان و ده‌ربه‌ده‌ریان کردن، ژماره‌ی (۱۵) پازده‌ سه‌ر کرده‌یان له‌ له‌شکری قازی گرت، کاتی نویتزی نیوه‌رۆ له‌ پیتش چاوی خه‌لکان، له‌ گۆره‌پانی (چوارچرا) له‌ سیداره‌دران، له‌ گه‌ل سه‌رۆک قازی محمه‌د و نه‌بولقاسم سه‌دری قازی برای که‌ نه‌ندامی په‌رله‌مانی ئیران بو، هه‌روه‌ها محمه‌د حوسین سه‌یفی نامۆزای که‌ وه‌زیری به‌رگری بو، هه‌ر هه‌موویان له‌ ۳۱/۳/۱۹۴۷ ز له‌سه‌ریان درا و ئیعدام کران.

شایانی باسه‌ له‌ جه‌نگه‌ و له‌و شو‌رشه‌ سه‌رۆک مه‌لا مصطه‌فای بارزان به‌شدار بو، به‌لام خۆی نه‌دا ده‌ست ئیرانیان، له‌ نیوان سی‌ دوشنی خۆین خۆری کورد: عیراق و ئیران و تورکیا شیرانه‌ خۆی ده‌رباز کرد، چووه‌ (روسیا)، له‌وی نیشه‌جی بو، تا سالی ۱۹۵۸ ز گه‌راوه‌ (به‌غدا) پاشان هاته‌وه‌ (بارزان).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شو‌رشه‌کانی کورد ۲۷۰ - ۳۲۲.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۸۶ - ۸۸.

٣. تاریخ مشاهیر کورد / فارسی / ٣/٥٨٨ - ٥٩٧.
٤. البارزان والحركة التحررية الكردية ٣/٤٥ - ٦٧.
٥. معجم أعلام الكورد ٤٩٩ - ٥٠٠ - ٦١٨ - ٦١٩.
٦. ستاندهره، ژماره ١٤، نیسانی ٢٠٠٧ ز.

مهلا مهلا عهلی کاونی (١٤٥١)

ناوی مهلامهده، کورپی عهلی کورپی عبداللهی کورپی نهجهدی (کاونی)یه، ناسراوه به نهبوله بجای بهغدایی، سالی ٤٦٨ك - ١٠٧٥ از هاتووته دنیا، نیسماعیل پاشا دهلی: { کاونی: بهره بابیه کی کوردن له ههولیر }^(١).

ماموستا نهستهوی دهلی: { جاوانی بهره بابیه کی کوردن، له شاری (حیلله)ی عیراق دانیشتون }^(٢)، نهو زاته به مندالی چوویته (بهغدا) لهوی له لایهن ئیمامی عهزالی و حهریری فیری شه ریعت بووه. له ههولیر نیشته جی بووه، سه فهری بو و لاتی (فارس) کردووه، له (خهفتیان) سالی ٥٦١ك - ١١٦٥ از کوچی دوایی کردووه، (خهفتیان) لهوانهیه گوندی (ههودییان) بی، که نیستا نزیکه له (رواندز).

چه ند دانراوی هه نه، لهوانه: (التبيان بشرح الكلمات)، (المنتظم في سلك الأدوات) و (دیوانی شیعر) و (الذخيرة، لأهل البصرة) و (شهرحی مهقاماتی حهریری) و (عیون الشعر) و (الفرق بين الرؤء والغین) و (مسائل الإمتحان) و (نزهة النفس وروضة المجلس).

سه رچاوه کان:

١. أربيل في العهد الاتابكي ٢٩٠ - ٢٩١.
٢. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٤٦٨ - ٤٦٩.

^(١) هدیة العارفين ٦/٩٥

^(٢) طبقات الشافعية / نهستهوی ٣٦٧/١ - ٣٦٩.

۳. كشف الظنون ۱/۳۴۲.
۴. إيضاح المكنون ۱/۴۸۴.
۵. معجم المؤلفين ۱۱/۲۳.
۶. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۳۹۱.
۷. معجم أعلام الكورد ۶۱۹ - ۶۲۱.

مهله مهلهد عهلی کوردی (۱۴۵۲)

ناوی مهلهد عهلی یه، کوردی مهلهد سه لیمی کوردی مرادی کوردی حه نه فی یه، له ۱۸/۲/۱۹۱۸ ز له شاری (حه ما) ی سوریا هاتووته دنیا، قورئانی پیروژ و کتیه سه ره تابه کانی له لایه ن مامه کانی ته و او کردن، پاشان چوو ه قوتابخانه ی (دار العلم والتربية)، دوایی چوو ه قوتابخانه ی (شهرعیه) له (حه ما)، پاشان چوو ه قوتابخانه ی (خوسره ویه) له (حه له ب)، سالی ۱۹۴۴ ز چوو ه زانکوی (نه زهه ر)، سالی ۱۹۴۸ ز ته و او ی کرد، گه راهه جینگای خوی دهستی کرد به دهر سدانه وه و ناموژگاری موسولمانان و پیش نوژی و ووتاردان و جیهه جی کردنی کاروباری ئایی و بهستانی کوران بو یادی خوا و سه لاوات لیدان له سه ر پیغه مبه ر (درودی خوی لی بی)، سالی ۱۹۸۰ ز چوو ه (مه دینه) ی پیروژ، ماوه له وی تا سالی ۲۰۰۰ ز هه ر له وی کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه: پیگه ی نه نته ریت. (<http://www.ghrib.net>)

مهله مهلهد عهلی مارانی (۱۴۵۲)

ناوی مهلهد هه، کوردی عهلی کوردی مهلهد دی کوردی جاروده، خه لکی (ماران) ه، ماران: نه وه ده شته یه نیوان ئاکری و موصل، یه ک بووه له زانایه به رزه کانی مه زهه بی شافیعی، له هه ولیر دهرسی له لای یونس مهلهد مه نهعه خویندوو ه، پاشان هه ر له وی کرایته قازی، شیعری نازکی هه به، سالی ۶۲۹ ک - ۲۳۱ ز کۆچی دوایی کردوو ه.

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۱۳۶.

۲. آر بیل فی العهد الأتابکی ۲۲۷.

محمهد علی مهرعهشی (۱۴۵۴)

ناوی محمدهده، کوری علییه، خه لکی (مهرعهشی) ی کوردستانی تورکیایه،
دهرسی له لای زانایه گهوره کانی (دیمشق) خویندوو، له مهزههیی حنهقی شارهزا بووه، له
زانسته کان ناگادار بووه، ماوهی چل سالان له قوتابخانهی (جهقمهقیه) دهرسی نهحو و
صهرف و نوصول و مهنتیق و بهلاغهی داوه، سالی ۱۳۴۰ک - ۱۹۲۱ز کۆچی کرد.
دانراوه کانی: (نصیحة الخلان) و (التحفة النحویة علی العوامل البرکویة) و (إتحاف
الطلبة بالأسئلة المنطقية).

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۶۳.

۲. نشر الجواهر والدرر ۲/۱۳۸۷.

محمهد علی نوّدهیی (۱۴۵۵)

ناوی محمدهده، کوری علی کوری باباره سوله، له دهوری سالی ۱۰۴۰ک -
۱۶۳۰ هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو له لای
ماموستایانی (قهلاجوالان) کۆتایی به خویندن هینا، گهراوه (نوّدی) دهستی کرد به
خزمهتگوزاری نایی پیروز و ری نیشاندانی خه لکان و نامۆزگاری کردنیان، بوو به زاتیک
توانی دلی چهند که سان ساف بکا، فیری رهوشتی ئیسلامیان بکا، سهفهری (بهغدا) ی کرد
چوو له خزمهت شیخ محمهد صادق، پاشان چوو سهفهری (حهج)، سالی ۱۱۲۶ک -
۱۷۱۴ز کۆچی دواپی کرد.

پیتج کوری هه بوون: شیخ ئیسماعیل و شیخ هسهن و شیخ نهحمده غهزانی و
شیخ محمهد میری سور و شیخ علی.

سهرچاوه کان:

۱. علمناؤنا فی خدمة العلم والدين ۴۹۷ - ۴۹۸.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۳۰۹ - ۳۱۶.

مه‌مه‌د عه‌لی وه‌لزی (۱۴۵۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی مه‌لا عه‌لی کورپی مه‌لا عبدالله ی کورپی مه‌لا عبدالقادری کورپی مه‌لا عه‌لی (فه‌وزی)یه، خه‌لکی گوندی (وه‌لزی)ی باله‌کاتی‌یه، سالی ۱۳۳۸ ک - ۱۹۱۹ز هاته‌دنیا، نه‌حو و سه‌رف و عه‌قیده‌ی له‌لای مامی مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مینی نه‌شعه‌ری خویند، له‌ گوندی (ئوچته‌په‌)ی بوکان مه‌نتیق و به‌لاغی له‌لای مه‌لا عیصامه‌دینی شه‌فیعیی خویند له‌ گوندی (سه‌را) حیکمه‌ت و که‌لام و شه‌ریعه‌ت و ئوصول و فه‌له‌کیات و ریازیاتی هه‌ر هه‌موو له‌ خزمه‌ت باوکی ته‌واو کردن، له‌ گوندی (حه‌مامیان) ئیجازه‌ی وه‌رگرت، له‌و ده‌وره‌ی خه‌ریکی ده‌رسدانه‌وه‌ بوو سالی ۱۳۹۶ ک - ۱۹۷۶ز کۆچی دوابی کرد، له‌ ته‌ک باوکی به‌ خاک سپه‌ردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۲۳۷.

۲. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان ۲۹۳ - ۲۹۷.

مه‌مه‌د عه‌لی هه‌ولیزی (۱۴۵۷)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی عه‌لی کورپی نه‌مه‌ده، خه‌لکی هه‌ولیزی، پاشان چووینه (موصل) له‌ زانستی (نه‌حو) شاره‌زا بووه، چه‌ند دانراوی هه‌نه، له‌وانه: (شرح الحاوی الصغیر) و (حواش علی التسهیل) و (شرح الشافیة) و (شرح الکافیة) و (تعریفات العلوم) وه‌ هه‌روه‌ها (أرجوزة الأنغام) که له‌ سالی ۷۲۹ ک - ۱۳۲۸ز ته‌واوی کردووه.

مامۆستا شاعیره‌کی جازان بووه، به‌ عه‌ره‌یی ده‌لتی:

ولقد شاع عني حب ليلي وأني   كلفت بها شوقا وهمت بها وجدا

ووالله ما حبي لها جاز حده   ولكنها في حسنها جازت الحدا

ناوبراو سالی ۶۸۶ ک - ۱۲۸۷ز هاته‌دنیا، له‌ ۷۵۵ ک - ۱۳۵۴ز کۆچی

دوابی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۵۷.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۰.
۳. الأعلام ۷/ ۱۷۶.
۴. معجم المؤلفين ۱۰/۳۰۲.
۵. مشاهير الكورد ۱/۱۳۵ - ۱۳۶.
۶. هدية العارفين ۶/۱۳۵.
۷. كشف الظنون ۱/۴۰۶ - ۲/۱۳۶۹.
۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۳ - ۴۸۴.

مهلا مهلا دهلی ههولیری (۱۴۵۸)

ناوی مهلامده، کورپی عهلی کورپی مالیکه، خهتکی ههولیره زانایه کی شهریعت زان بووه، شهرحیککی بهنرخی له سهه کتیبی (الحاوی الصغیر) ی قهزوبنی داناوه، سالتی ۶۸۶ک - ۱۲۸۷ز کۆچی دوابی کردووه.

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۵۰.
۲. كشف الظنون ۱/۶۲۶.
۳. معجم المؤلفين ۱۱/۳۸.

مهلا مهلا دهلی عماد جههرانی (۱۴۵۹)

ناوی مهلامده، کورپی عیمادی کورپی مهلامدهی (جههرانی) یه، مهزههیی جهنهلی بووه، له (نهسکهندهریه) دابهزیوه، زانایه کی بهدین و شهرع زان بووه، کۆمهلتیک زانا له سهه دهستی پینگه یشتوونه، بازرگانیشی کردووه، له ۱۰ ی مانگی سهههه، سالتی ۶۳۲ک - ۱۲۳۴ز کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه: شذرات الذهب ۵/۱۵۵

مهلا مهلا عهمر نامیدی (۱۴۶۰)

ناوی مهلا مهلا، کوری عهمری کوری عهلی کوری نه جه دهه، خه لکی (نامیدی) به،
 فهرمووده ناس بووه، کیتی (میرز المعانی فی شرح حرز الأمانی) داناوه، سالی ۷۶۲ ک -
 ۱۳۶۰ از تهواوی کردووه.

سهرچاوه کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۲۲.

۲. معجم المؤلفين ۱۱/۹۸.

۳. هدية العارفين ۲/۱۶۲.

۴. إيضاح المكنون ۴/۴۲۴.

مهلا مهلا عیمران نابینا (۱۴۶۱)

ناوی مهلا مهلا، کوری عیمرانه، له چاوان نابینا بووه، مهزه بهی حه نهلی بووه،
 خه لکی (چه رانه)، کیتی (تهیسری) هموو له بهر بووه، له زانیاری قورنانی بیروز بهیتر
 بووه، پاش سالی ۶۸۰ ک - ۱۲۸۱ از له (به غدا) دهرسی فهرمووده ی ده داوه، سه فهری
 دیمشقی کرد، زانیاری له چهند زانایان وهر گرت، زاته کی هیمن و له سهر خو و زورزان
 بوو، سالی ۷۲۰ ک - ۱۳۲۰ از کۆچی دوا یی کرد.

سهرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۱۰۲.

مهلا مهلا عومهر نۆرمهوی (۱۴۶۲)

ناوی مهلا مهلا، کوری عومهری کوری یوسفه، خه لکی شاری (ورمی) به، له
 (به غدا) دانیشتووه، لهوی دهرسی له لای شیخ نه بو ئیسحاقی شیرازی خویندووه، دوا یی
 له (عاقول) کرا قازی، مهزه بهی شافعی بوو ناوبراو سالی ۴۵۹ ک - ۱۰۶۶ از هاته دنیا،
 له مانگی ره جه بهی سالی ۵۴۷ ه - ۱۱۵۲ از کۆچی دوا یی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۴/۱۴۵.

۲. معجم البلدان ۱/۱۵۹.

مهلا محمد عومهر نۆمەرگومبتهی (۱۴۶۳)

ناوی محمدمهده، کورپی عومهری کورپی مهولودی کورپی مامیله، سالی ۱۹۱۲ز له گوندی (نۆمەرگومبته) هاته دنیا، لهو گونده له لای مهلا عبدالرحمان نهحمده دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (سینگرتکان) لای مهلا نهحمدهی (رهش) دوایی چووه (سیکانی) لای مهلا عبدالرحمانی بهگزاده (لاره)، ههر له نۆمەرگومبته ماوهك له لای مهلا رهشید بوو، چووه (بانهمورد) لای مهلا عومهر، دوایی چووه مزگهوتی هتک له (کۆیه) لای مهلا محمدمهده، پاشان چووه (بهردهسپی) لای مهلا سعید، چووه (شاخهپیسکه) لای مهلا عهزیز، دوایی چووه (گۆبتهپه) لای مهلا عبدالقادر، گهراوه (نۆمەرگومبته) لای مهلا محمدمهده نور، چووه (سورداش) لای مهلا عبدالمجید، هاته ههولیر مزگهوتی حاجی قادر دهباغ لای مهلا عبدالله ی بیتواتهی، گهراوه (سینگرتکان) لای مهلا عبدالقادری (رهش)، چووه (کهکوک) لای مهلا عومهری نۆمەرگومبتهی ئیجازهی وه رهگرت.

لهم شوپیتانه مهلا یهتی کرد: (طالهبان) (نۆمەرگومبته) (سیکانی) (سینگرتکان) (نۆمهراوه)، پاشان دهشتی بهجی هیشته، باری کرد هاته ههولیر له بهرواری ۱۵/۳/۱۹۹۱ز کۆچی دوایی کرد.

سهراوه: دهستنوسی مهلا نهنوهری سعاتچی.

مهلا محمد عومهر نهییوی (۱۴۶۳)

ناوی محمدمهده کورپی عومهری کورپی شاههنشایه، نازناوی (الملك المنصوره)، له مهلیکه نهییویه کانه، سالی ۵۳۷هـ - ۱۱۴۲ز هاته دنیا، سی سالان ماوه له مهلیکاتی، سالی ۶۱۷هـ - ۱۲۲۰ز کۆچی دوایی کرد، زانایهکی میژووناس و شاعیر و نووسهر و رۆشنیر بوو، دهرسی فهرموودهی له (نهسکهندهریه) خویند، پاش کۆچی دوایی باوکی کرا مهلیکی (حهما)، شهر و شۆرهکی به دژواری له گهال نهفرهنجهکان کرد، پردی بز لهشکری خۆی دروست کرد.

دانراوه کانی: (المضمار في التأريخ): ۱۰ بەرگه و (طبقات الشعراء) و (درر الآداب في محاسن ذوي الألباب) و (دیوان شیعر).

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۸.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۱ - ۶۲۲.
۳. معجم المؤلفين ۱۱/۸۳.
۴. البداية والنهاية ۱۳/۹۵.
۵. فوات الوفیات ۴/۱۲ - ۱۳.
۶. كشف الظنون ۲/۱۱۰۲.
۷. مشاهیر الكورد ۳۶۶.

محمد مهدي عومەر تاجهدين (۱۴۶۵)

ناوی محمد مهدي، کورپی عومەری کورپی محمد مهدي، نازناوی تاجهدينه، مهزهه بی حهنه فی بووه، له (قاهیره) دانیشتروه، له شهريعت و ریزمانی عه ره بی دهستی بالآ بووه، خوشتنوس بووه، نووسینه کانی بی ههله بووینه، ماموستا محمد عبدالرحمان سهخاوی دهلی: {سالی ۸۶۹ ک جاوم بی کت}، سالی ۸۸۸ ک - ۴۸۳ از کۆچی دوابی کرد، محمد مهدي کورپی جیگری بوو.

سەرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۸/۲۳۲.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۲.
۳. مشاهیر الكورد ۳۶۲.

محمد مهدي عومەر حهراڤانی (۱۴۶۶)

ناوی محمد مهدي، کورپی عومەری کورپی عبدالحمودی کورپی زباطی حهراڤانی، سالی ۶۳۶ ک - ۱۲۳۸ از لهو شاره هاته دنیا، ماوه ک لهوی له لای مهجدهدين ئیبن

تیمییهی خویندن، پاشان چووه (دیمشق)، تا دوا ژبانی ههر خهریکی فهرموده بوو، له مهزههیی ئیمامی نههمه شارهزا بوو، سالی ۷۱۱ك سهفهری (میسری کرد، ناسرابوو به زاتهکی دوور له دنیا، روو له خوا، سالی ۷۱۸ك - ۱۳۱۸ز له (قوبرص) کۆچی کرد. سهرچاوهکان:

۱. شذرات الذهب ۶/۵۰ - ۵۱.

۲. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۷۳.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۲۲.

مهلامهده عومهر دینهوهری (۱۴۶۷)

ناوی مهلامهده کورپی عومهری کورپی عبدالملیکه، نازناوی (جمال الدین ابو البرکات)ه، مهزههیی شافیعی بووه، سالی ۶۱۳ك - ۱۲۱۶ز له (دینهوهر) هاتوته/نیا، له تهمهنی ۱۰ سالان له گهه باوکی چووه (دیمشق) له جیای قاسیون نیشتهجی بوو، خویندنی تهواو کرد، دهستی کرد به دهرسدانهوه، زاتهکی بهدین بووه، سالی ۶۸۵ك - ۱۲۸۶ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوهکان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۹۳.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۳.

مهلامهده عومهر شیخ شهروانی (۱۴۶۸)

ناوی مهلامهده کورپی عومهری کورپی خدری کورپی عومهره، عهشیرهتی (سارمهه)یه، سالی ۱۳۳۸ك - ۱۹۱۹ز له گوندی (شیخ شهروان) هاته دنیا، باوکی رهوانی (دییهگه)ی کرد بۆ خویندن، قۆناغی سوختهیی تهواو کرد، له قۆناغی موستهعیدی چووه (دۆلهزه) لای مهلا عوسمان، چووه (دارهبن) لای مهلا عبدالله بایم، وه ههر له گهه بایم هاته (بهحرکه)، چووه (کۆزه پانکه) لای مهلا صالح، ماوه کیش له لای مهلا نههمه دی (رهش) بوو، سالی ۱۹۵۳ز کۆتایی به خویندن هینا، بووه مهلا له گوندی (مشار) پاشان

هاته هه‌لویر له گه‌ره‌کی رۆناکی مه‌لا بوو له مزگه‌وتیک، له به‌رواری ۱۹۹۶/۴/۱ز کۆچی کرد، له گۆرستانی گردی پیرداود به‌خاک سپێردا.

سه‌رچاوه: ژياننامه‌ی زانایه‌ ئاینیه کۆچ کردووه‌کان ۱۹۱ - ۱۹۳.

محمهد عومهر فارقی (۱۴۶۹)

ناوی محهمده، کوری عومهره، خه‌لکی (میا‌فارقین)ه که ئیستا به (سلیقانی) ناسرایه، سالی ۸۱۵ک - ۱۴۱۲ز هاته‌دنیا، له ولاتی (یه‌من) نیشته‌جی بووه، زانایه‌کی شه‌رع زان بوو، ماوه‌ی چل سال زیاتر قازی بوو، له مانگی شه‌روالی سالی ۸۹۳ک - ۱۴۸۷ز له (وه‌صاب)ی چیا‌ی یه‌من کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (مفتاح الارتاج في شرح المنهاج) و (مختصر الجواهر).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۱/۸۹.
۲. هدية العارفين ۲/۲۱۵.
۳. إيضاح المكنون ۲/۵۲۲ - ۵۸۷.

محمهد عومهر قه‌رده‌دای (۱۴۷۰)

ناوی محهمده، کوری عومهری کوری محهمده‌ی کوری عبداللطیفی قه‌رده‌دای یه، له‌لای ۱۹۲۸/۱۰/۹ز له (هه‌له‌بجه) هاته‌دنیا.

له‌لای سه‌ید نه‌مینی باینجانی ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان له‌لایه‌ن نه‌و به‌پێزانه‌ خویندنه‌که‌ی برده‌سه‌ر: شیخ مصطه‌فای قه‌رده‌دای، شیخ باباره‌سولی بیدلی، مه‌لا عبدالعزیز پیرتسی، شیخ نوری باباعه‌لی، شیخ سه‌سه‌نی نه‌بو‌عویتدی، سالی ۱۹۴۸ز کۆتایی به‌خویندن هینا، کرا موده‌رریس له‌ شوینی باوکی: مزگه‌وتی محهمده‌ پاشا له (هه‌له‌بجه)، سالی ۱۹۵۰ز هه‌ر له‌و شوینه‌ کرا پێش نوێژ و ووتارخوین، پاشان هاته‌ مزگه‌وتی گه‌وره‌ی سلیمانی، سالی ۱۹۶۵ز کرا به‌پێوه‌به‌ری په‌یمانگای ئاینی، دوایی نه‌ندامی کۆری زانیاری له‌ سلیمانی سالی ۱۹۸۰ز کرا نه‌ندامی ده‌سته‌ی بالآ له‌ نه‌وقاف، هه‌ر له‌و ساله‌

ههلبژێردرا بۆ نهندامی نیشتمانی له سلیمانی، چهندههاجار کرا نهندامی لیژنه‌ی بالای حج و عمره، چهند سه‌فه‌ری کرد بۆ ولاتی عه‌ره‌یی و نیسلامی.

خووره‌وشتی: مه‌لایه‌کی زیره‌ک و نازابوو، کوردی و عه‌ره‌یی و فارسی به‌چاکی ده‌زانی، قسه‌خۆش و ده‌م به‌پێکه‌نین بوو، نوکته‌زان بوو، زمان ره‌وان بوو، شه‌رمی نه‌ده‌کرد، ره‌شید بوو، ده‌نگ خۆش بوو، خۆم گویم لی بوو له‌ نه‌جه‌ف و له‌ که‌ربه‌لا، ناوجهرگه‌ی شیعان له‌سه‌ر مینه‌ری حوسه‌ینه‌کان وتاری ده‌دان، به‌ ده‌نگی به‌رز مه‌تخی چه‌زهره‌تی نه‌بویه‌کر و عومه‌ر و عوسمان و عه‌لی ده‌کرد، نه‌وه‌ش له‌و شوینه‌شتیکی ترسناکه، گۆتی ئاسان نیه.

سه‌رچاوه: تاریخ علماء بغداد ۶۰۸.

مجمعه‌د عومه‌ر کوردی (۱۴۷۱)

ناوی محمه‌ده، نازناوی (زه‌ینه‌دینه)، کوری عومه‌ره، له‌ زانسته‌کانی قورناتی پیرۆز شاره‌زا بووه، ده‌رسی له‌لای (شاطیبه‌ی) خویندوووه، له‌ گه‌ل مامۆستا عه‌لی سه‌خاوی له‌ (دیمشق) ده‌رسی داوه، له‌ ده‌رسدانه‌وه‌ پله‌ی به‌رزهی هیناوه، سالی ۶۲۸ک - ۱۲۳۰ز کۆچی دوا‌یی کردوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۱۲۷.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۱.

مجمعه‌د عومه‌ر نه‌صیبه‌ی (۱۴۷۲)

ناوی محمه‌ده، کوری عومه‌ری کوری محمه‌دی کوری عومه‌ری کوری نه‌بویه‌کری کوری محمه‌دی کوری نه‌حه‌دی کوری عبدالقه‌هیری کوری هبه‌الله یه، خه‌لکی شاری (نوصه‌ینه‌ه)، سالی ۸۵۱ک - ۱۴۴۷ز له‌ شاری (حه‌له‌ب) هاته‌دنیا، زانایه‌کی شه‌رع زان و ئوصول ناس و شاره‌زا له‌ نه‌حو و رێزمانی عه‌ره‌یی بووه، شاعیر و نووسه‌ر بووه، سه‌فه‌ری (قه‌هیره‌)ی کردوووه، له‌ (مه‌ککه) و (مه‌دینه‌)ی خویندوووه له‌

(قاهیره) و (دمشق) کرایته جیگری قازی، له (حلهب) کتیبی (الابتهاج فی شرح المنهاج) له چوار بهرگی داناوه، کتیبی تری ههیه پره له شاعر و پهند و قسهی نهستهق، له ۱۳ مانگی ره مهزانی پرۆز، سالی ۹۱۶ك - ۱۵۱۱ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۹۲ - ۹۳.
۲. هدیة العارفین ۲/۲۲۷.
۳. كشف الظنون ۲/۱۸۷۴.
۴. شذرات الذهب ۸/۷۵.
۵. إيضاح المكنون ۱/۱۲.

مهلا مهلا عیسا بروجردی (۱۴۷۳)

ناوی مهلامهده، نازناوی (نهبو عبدالله)یه، کورپی عیسایه کورپی دیزکه، خه لکی (بروجرد)ه، خویندنی تهواو کردووه، چوویته (بهغدا) لهوئی دهرسی داوه، دهرسی به کورپی خهلیفه داوه، دهرسی به نهبو سهعیدی سیرافی داوه، خه لکی زانیاری و خویندنهوهی قورنانی پرۆز بووه، تا مانگی جیمادی دووهم، سالی ۳۵۹ك - ۹۷۰ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. الأنساب ۱/۳۴۷.
۲. اللباب ۱/۱۴۴.

مهلا مهلا عیسا گۆرانی (۱۴۷۴)

ناوی مهلامهده، کورپی عیسای کورپی ئیبراهیم شارانی یه، نازناوی (ابو الطیب)بووه، له (مه دینه)ی پرۆز دانیشتووه، پاشان چوویته (دمشق) هه ل لهوئی سالی ۱۱۶۷ك - ۱۷۵۳ز کۆچی دوابی کردووه، کتیبی (اعلام التحقیق و إعلام الجاهل والزندقه)ی داناوه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۱/۱۰۲ - ۱۰۳.
۲. إيضاح المکتون ۳/۱۰۲.
۳. هدية العارفين ۲/۳۲۹.
۴. سلك الدرر ۴/۸۱ - ۸۵.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۲۳.

مه‌مه‌د عیسا له‌ل (۱۴۷۵)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری عیسا‌یه کوری له‌له، ده‌رسی له خزمه‌ت باوکی خویندوو، له مه‌زه‌بی شافعی شاره‌زابوو، نامیلکه‌ی (أصول الدين والسنة) له‌لای مامۆستا نه‌بولقاسم عیسا خویندوو، نه‌و نامیلکه‌ ده‌ستنووسی مه‌مه‌د ئی‌براهیم سه‌ربالا بووه، له‌لایه‌ن چه‌ندان زانیانی نه‌و سه‌رده‌می په‌سه‌ند کرابوو مۆر کرابوو، له‌وانه: مامۆستا عیسا له‌ل باوکی مامۆستا، ناوبراو له ۱۰ ی‌ره‌مه‌زانی پی‌رۆز، سالی ۵۱۶ ک - ۱۱۲۲ ز په‌سه‌ندی کردوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. تاریخ آریل ۱/۲۷۳.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۳.

مه‌مه‌د غازی نه‌ییوی (۱۴۷۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری مه‌لیک غازی کوری مه‌لیکی عادیل نه‌بوه‌گری نه‌ییویه، نازناوی (ناصر الدین)ه، خاوه‌نی: (میا‌فارقین) و (پوها) و (هه‌ولیر) بوو، له بنه‌ماته‌ی نه‌ییویه‌کانه، جگه‌ له‌وه‌ی که زاته‌کی لی‌هاتوو و عه‌گید و چاوقه‌یم بوو، زانیه‌کی میژووناس و نووسه‌ر و شاعیر بوو، کوری کچی (جه‌وزی) ده‌لی: {سالی ۶۱۲ ک - ۱۲۱۵ ز له شاری (پوها)م دیت، قسه‌خۆش و زمان ره‌وان بوو}.

ناوبراو ئیجازه‌ی له شیخ محیه‌دینی عه‌ره‌یی وه‌رگرتوه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی به: (بسم الله الرحمن الرحيم و به ثقفي.....) ده‌ست بی ده‌کا.
مامۆستا به‌ عه‌ره‌یی ده‌لی:

اذا ما أردت السعدَ فيك فكن
على الذي في يده السعدُ متكلاً
سَلِّمِ الى الله أمراً أنت فاعله
فما إلى النجم لا قولاً ولا عملاً

ناوبراو له هۆلاکو عاسی بوو، ته‌ه‌ره‌کان ماوه‌ی بیست مانگ ده‌وره‌ی
شاره‌که‌یان گرت و ئابلوقه‌یان دا، دانیشتوانی شاره‌که‌ زۆر نارِه‌حت بوون، نه‌خۆشی و
گرانیان که‌وته‌ناو، له‌ نه‌نجامدا له‌شکری (هۆلاکو) چوونه‌ ناوشار، به‌ داخه‌وه‌ مه‌لیکیان به
دیل گرت و سه‌ریان بری، له‌ هه‌موو بازار و کۆلانیان سه‌ری مه‌لیکیان گێرا، پاشان له
شوینه‌کی به‌رچاو به‌ داریان وه‌کرد، دوا‌یی ئیسلامه‌کان له‌ شوینه‌که‌ به‌ خاکیان سپارد، له‌وه
شوینه‌ مزگه‌وتیکیان دروست کرد به‌ناوی (مسجد الرأس) واته‌: مزگه‌وتی سه‌ر.
سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۳۴ - ۶۳۵.

۲. مشاهیر الكورد ۳۳۰.

۳. شذرات الذهب ۵/۲۹۵.

مه‌مه‌د فضل الله حه‌یدهری (۱۴۷۷)

ناوی مه‌مه‌ده‌ کورپی فضل الله ی کورپی ئیبراهیم نه‌فه‌ندی حه‌یدهری دووه‌مه‌،
عوسمان سند له‌ (أصفی الموارد) ده‌لی: {مامۆستا چه‌رخ‌ی خۆی ره‌وشه‌ن و بۆن خۆش
کرد، خووه‌ چاکه‌کانی شاییدی به‌رزی نه‌و زاته‌نه‌}، له‌ سه‌ره‌تاوه‌ له‌لای عاصم نه‌فه‌ندی
مامی و له‌لای کورپی عاصم نه‌فه‌ندی خویند، دوا‌یی چووه‌ لای خضر مه‌مه‌د نه‌فه‌ندی
حه‌یدهری نامۆزای ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مامۆستا سالی ۱۲۲۳ک له‌ گوندی (ماوه‌ران) ده‌رسی ده‌داوه‌، له‌وه‌ کاته‌
مصطه‌فا نه‌حمد زه‌هاوی برزای مه‌مه‌د فه‌یزی زه‌هاوی موفقی (به‌غدا) یه‌ک بوو له‌

فهقیه‌کانی نهو زاته، سالی ۱۲۲۴ک - ۱۸۰۹ تا و لهرزه‌کی گرانی توش هات، له نهجامدا کۆچی دوابی کرد.

سەرچاوه: عنوان المجد ۱۲۸.

مههمهد فهقیی تهیران (۱۴۷۸)

ناوی مههمده، له دهوری سالی ۱۵۶۳ز له گوندی (تهیران) قهزای مؤکس ناوچهی هه‌کاری هاته‌دنیا، و‌بزانم ههر بۆیه ناوبراوه به: فهقیی تهیران، چونکه خه‌لکی (تهیران) بووه، نه‌ک له‌بهر نه‌وهی که گۆیا زمانی بال‌ئدانی زانیوه، جیی لی نه‌بی خو سوله‌یمان پیغه‌مبهر نه‌بووه (درودی خوای لی بی).

له سه‌ره‌تاوه له‌لای خو‌یانی خویند، پاشان چووه (جزیره) له گوندی (هیشته) و (فینک)ی خویند، زانایه‌کی رۆشنبیر و میژووناس و شاعیر و نووسه‌ره‌کی چاکی سه‌رده‌می خۆی بووه نازناوی خۆی جاروايه (م ، ح) ميم و حی نووسیه کورتکرایه‌وهی ناوه‌که‌ی خۆیقی مههمهد، وه‌ک ده‌لی:

میم و حی حه‌فتی فه‌له‌ک چوون	ژ هيجره‌تی ده‌وران گه‌له‌ک چوون
سال هه‌زار و چل و يه‌ک چوون	نه‌ف غه‌زه‌ل نانی دياره
۱۰۴۲ک - ۱۶۳۲ز	

جاریش وایه ده‌نوسى (فهقی تهیرا)، وه‌ک ده‌لی:

نه‌وه مه‌حبوبا وه‌کو ستیرا	ته عه‌سیرا کچا میرا
ته حه‌لاندى (فهقی تیرا)	کەس ب حالى من نه‌زان
له شیعرتک ناماژه به شیخ نه‌حه‌دی جزیری ده‌کات، وادیاره هاوچه‌رخ بووینه،	
ووشه‌ی (مه‌لی) به‌کار‌دینی، نه‌وه‌ش نازناوی شیخه‌مه‌ده، وه‌ک ده‌لی:	

برینداری عشقیمه	د یورم ز سه‌ا بهان
زانن مه‌دداحی کیمه	له هه‌زارو نیک و سهان ۱۰۳۱ک.
سه‌نا خواهی (مه‌لیمه)	له‌می نه‌رد و جهان

به ره مه کانی: (چیرۆکی هۆنراوهی شیخی صدعان) و (چیرۆکی هۆنراوهی زهنبیل فروش) و (چیرۆکی هۆنراوهی سیسه بان - ئهسپی رهش) و (هۆنراوهی قه لای دمدم) و (هۆنراوهی به سهرهاتی بهر سیسای عابید) و (هه ی ئاڤ و ئاڤ) و (دلۆ رابه).

کۆچی دوایی: سالی ۱۰۵۱ ک - ۱۶۴۱ ز له گوندی (وه ره زوز) سهر به (مۆکس) کۆچی دوایی کرد، گۆره که ی پارێزراوه، زیارهت ده کری.

سهرچاوه کان:

۱. میژووی نه ده بی کوردی ۲/۱۷۱ - ۲۷۹.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۱۹۸.

۳. الأکراد فی بهدینان ۲۰۳.

۴. معجم أعلام الکورد ۵۴۲.

مهلا مهلا فهیضی زه هاوی (۱۴۷۹)

ناوی مهلا مهلا، کوری مهلا نه هه دی کوری هه سن به گی کوری رۆستهم به گی کوری که بخوسره و به گی کوری ئه میر سولیمانی کوری فهقی نه هه دی داره شمانه یه، سالی ۱۲۱۸ ک - ۱۸۰۳ ز له سلیمانی هاتو ته دنیا، ناوبراوه به (زه هاوی) چونکه به مندالی له گه ل باوکی ماوه ک له (زه هاو) ماوه لای خاله کانی، دوایی گه راوه سلیمانی له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندنی قورنانی پرۆز، کتیه سهره تابه کانی شه ریهت و نه حوو. صهر فی خویند، ماوه کیش له لای مه لایه کانی (زه هاو) ی خویند، ماوه ک له لای شیخ مه عروفی نۆده ی، ماوه ک لای مهلا عبدالله ی خه ربانی، پاشان چوو (سه) که لامی له لای مهلا شیخ مهلا مهلا سعه دی تهختی خویند، که مامۆستای کۆچی دوایی کرد، چوو له لای مهلا قه سیمی برای حیکمهتی خویند، چوو (سابلاغ) لای مهلا مهلا مهلا ره سول کۆتایی به خویندن هینا، له ته مهنی بیست سالی ئیجازه ی وه رگرت.

مه لایه تی: له مه دره سه ی باباعه لی له سلیمانی کرا موده رریس، سالی ۱۸۳۵ ز

کرا موده رریس له مزگه وتی نه هه د نه فتچی له کهرکوک، سالی ۱۸۴۱ ز له سهر فه رمانی

علی رهزای والی (بهغدا) کرا موده رریس له مهدره سهی (علمیه)، سالی ۱۸۴۹ز کرا سهروکی دهرس بیژه کان، ههر له سهه فرمانی والی بهغدا، سالی ۱۸۵۳ز کرا موفقی گشتی (بهغدا)، بهو یونهیه شاعیری موصلی عبدالباقی عومهری له هونراوه کدا، به عهرهیی دهلی:

قد قیل لی إذ رحّت أنشد عندما شاهدت دین محمد يتجدد

في مذهب النعمان بالزوراء قد أفتي الامام الشافعي (محمد)

زههاری ماوهی سی و ههشت سال بهردهوام بوو له سهه کاری موفقیاتی.

خووره وشتی: خیرخواز و چاکهخواز و رووله چاکه بوو، خهریکی کۆکردنه وهی زانست بوو، له زانسته کانی خویندنی بالای نهو سهردهمی زۆر شارهزا بوو، تاکه زانای بی وینهی نهو سهردهمی بوو، شاعیر و نه دیب بوو، قسهی ورد و پرمانا و نوکتهی زۆر ده زانی، به (نه مجهد)ی نه وهی خوی ده گۆ: {أعجد! أحب أباك أم جد؟}، واته: نه مجهد! باوکت خووش دهوی یا باپیرت؟ له نیوان وشه: {أعجد} و {أم جد} جوانکاری (الجناس المرفوع) ههیه.

جارهك به زههاریان گۆ: ماموستا نهوه پهنگری زستان كهوت، نهویش فهرووی: {قالوا: السماء قد أسقطت جمراتها، صدقوا، وهذا الثلج بعض رمادها} واته: ده لئین: پهنگری ناسمان كهوتوه، راسته، نهو به فرهی نیستاش تۆز و مشکیه کهیتی.

له باسی گهنجی به سهه رچوونه وه دهلی:

من صار يمشي بالعصا من كبر آن أوان، أن يصير راحلا

أعني الذي على ثلاث أرجل يمشي، على الأربع يمشي عاجلا

واته: نهوهی نیستا له بهر پیری به گۆپاری دهروا نزیك بووه ههلبگری، مه بهستم نهوهیه: نهوی له سهه سی لاقان دهروا، نزیك بووه به چواران بروا، واته: بمری و دوو کس لاشه کهی ههلبگری یهک له پیشهوه یهک له دواوه، له سهه نهو چوار لاقانه دهروا بوو گۆرستان.

ده‌بارە‌ی هه‌قگژی ده‌لتی:

و نبتل الباطل بالدلائل
 و لا نه‌اب صولة من صائل
 و نبقول الحق بالمخافل
 و لا نخاف لومة من لائم
 له مه‌تخی خوای گه‌وره، ده‌لتی:

ماذا عسى فيك العقول تقول؟
 فناء أهل الفضل فيك فضول
 يارب حارت في ثناك عقول
 أن الوجود ثنا عليك بأسره

به‌شیک له فه‌قییه‌کانی: مه‌لا حوسین پشه‌ری، مه‌لا عبدالرحمانی قه‌ره‌داغی (ابن
 الخياط)، مه‌لا محهمه‌دی کوانه‌دولی، مه‌لا شیخ حه‌سه‌نی قه‌ره‌داغی، مه‌لا عبدالله ی پیره‌باب،
 مه‌لا عه‌لی قزلی، مه‌لا شیخ عبدالله شیخ حه‌سه‌ن، مه‌لا عیسا‌ی هه‌رته‌لی، مه‌لا نه‌حه‌دی
 مه‌لا جامی، مه‌لا نه‌حه‌دی دیلژه‌یی، مه‌لا نه‌حه‌دی گویری، مه‌لا عه‌لی کوره‌یی، مه‌لا عه‌لی
 حیکمه‌ت نه‌فه‌ندی، مه‌لا عبدالله، مه‌لا ره‌زای واعیز، مه‌لا محهمه‌دی (مه‌حوی)، عبدالرحمان
 ناجم شاره‌زوری، شیخ عبداللطیف نایب، محهمه‌د سه‌عیدج نه‌فه‌ندی کوری.

کۆچی دوایی: نیوه‌شه‌وی دووشه‌م، ۳ی جیمادی یه‌که‌م، سالی ۱۳۰۸ک -
 ۱۸۹۰ز مالتاوا‌یی یه‌که‌جاری له‌ دۆستان کرد، به‌ره‌و باره‌گای خوای گه‌وره‌باری کرد،
 له‌ قوتابخانه‌که‌ی خۆی: (السليمانية) به‌ خاك سپێدرا.

مه‌دح و پینداهه‌رگۆتئی زانایان به‌ زه‌هاوی:

شیخ ره‌زای تاله‌بانی ده‌لتی:

مومکین نیه‌ ئیدراکی حه‌قائیق به‌ ته‌واوی

مومکین نیه‌ ئیدراکی نه‌کا زیه‌نی زه‌هاوی

به‌ فارسی و تورکیش له‌و بابته‌ شیعری نووسیوه‌.

سه‌ید نه‌حه‌دی راوی واعیز ده‌لتی:

دفتوك ياكهف الوري تحت الثرى
 ماضمت الغبراء مثلك ثاویا
 ويلي عليك وويل كل موحد
 لا، والذي هو عالم ما في الغد

أبکیت کتب العلم دمعاً بل دما وبکتک کتب السعد بل والسید

سهید عبدالله عرفان نهفهندی (مدرسی سلیمان دهلوی):

سألت من الأيام يوماً جماعة وهم ساكبون الدمع بل ساكبوا الدم

فقلت لهم ماذا جرى من مصائب؟ وما ذا الذي يبكيكم بالتألم؟

فقالوا: أما أخبرت يا غافل الدننى وفاة الزهاوي الشهير بأعلم

کورده کانی: (محمد ساعد) و (جمیل صیدقی زهه‌اوی) و (عبدالحکیم ۱۲۵۶ -

۱۳۵۸ک) و (عبدالغنی ۱۲۷۷ - ۱۳۲۳ک) و (محمد ره‌شید پاشا ۱۲۶۴ -

۱۳۲۷ک).

سه‌رچاوه کان:

۱. عنوان المجد ۹۸ - ۱۴۱.
۲. الإمام أمجد الزهاوي ۶۳.
۳. موفتی زهه‌اوی.
۴. لب الالباب ۱/۸۵.
۵. البیتوشي ۳۸.
۶. مشاهیر الکورد ۱/۲۲۸ - ۲۳۱.
۷. بوژاندنوهه ۱/۲۵۷ - ۲۶۲ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۳۵۲ - ۳۵۹ - ۳/۲۰۰ - ۲۰۱.
۸. ژیناوه‌ری زانایانی کورد ۲۱۵ - ۲۱۹.
۹. علمائونا فی خدمة العلم والدين ۵۱۷ - ۵۲۲.
۱۰. تاریخ السلیمانیه ۲۵۱ - ۲۵۶.
۱۱. تاریخ مشاهیر الکورد ۲/۳۵ - ۳۹ - ۹۴ - ۱۱۸.
۱۲. نثر الجواهر والدرر ۲/۱۴۰۷.
۱۳. معجم أعلام الکورد ۴۳۹ - ۴۸۷.

مهلا محمد قادر نهچی (۱۴۸۰)

ناوی محمدده، کوری شیخ قادری کوری مهلا محموده، خه لکی گوندی (نهچی) ی مهربوانه، له دهوری سالی ۱۳۰۳ك - ۱۸۸۵ز له گوندی (ره شه دی) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، پاش تهواو کردنی قوناعی سوختهیی، چوو له لای مهلا عبدالرحمانی پنجوینی، کۆتایی به خویندن هینا ئیجازه ی وهرگرت، گهراوه (مهربوان) له گوندی (بهیلله) بووه مهلا، دهرسی ده داوه، باری کرد بۆ بالك، لهوی چهند مهلا ی پینگه یانند، دوایی شیخ علائه دینی (بیاره) کردیسه موده ریس له گوندی (دورود)، قوتابخانه که ی زۆر ئاوه دان بوو، جاروا بوو سی تا چل فهقی لهوی ده بوون، دوایی چوو (چۆر)، لهوی چوو (ووشکین)، لهوی چوو (ره زاو)، سالی ۱۳۳۶ك - ۱۹۱۷ز کۆچی دوایی کرد، مهلا سه عیدی کوری جیگری بوو، نهویش دهوری سالی ۱۳۵۵ك - ۱۹۳۶ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۳۳ - ۵۳۴.

مهلا محمد قادر هه رته لی (۱۴۸۱)

ناوی محمدده، کوری مهلا قادری کوری مهلا عبدالله ی کوری مهلا محمدی کوری مهلا حه سه نه، سالی ۱۹۱۰ز له گوندی (هه رته لی) هاته دنیا. خویندنی: له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوایی چوو له لای مهلا شیخ نه هه ده له (وه رته لی)، دوایی چوو (زیوه) لای مهلا عبدالله، دوایی چوو له لای مهلا طاهر نه هه ندی له (که ر کۆک)، گهراوه (هه رته لی) لای مهلا فتح الله، هاته مزگهوتی حاجی قادر له ههولیر لای مهلا محمدده نه مین کونه فلو سه و مهلا عبدالله ی کوری، چوو (سکتنان) لای مهلا عبدالله، چوو مزگهوتی بایزناغا له (کۆیه) لای مهلا بههائه دین ئیجازه ی وهرگرت.

مهلا یه تی: بووه مهلا له (وه رته لی)، دوایی چوو (زیوه)، ماوه که له (وه راش) بوو، گهراوه (هه رته لی) پز له بیست و پینج سال لهوی دهرسی داوه، هاته ههولیر بووه مهلا ی

دهلی: {له شارانی بوخارا و مهرو و سهرخس له گهڤ من دا بوو، زاته کی چاک و قورئان خوین و به شهو نویتز بوو، زۆرم خوش دهویست}.

سهراوه: الأنساب ۱/۱۱۹.

مهله مهله قهره داغی (۱۴۸۴)

مامۆستا مهلا محمهد سالی ۱۲۱۳ك - ۱۷۹۸ز له (قهره داغ) هاتووته دنیا، بۆ خویندن چوو (مورتکه) لای مهلا عبدالغفور، دوابی چوو لای مهلا شیخ عبداللطیفی بهرنجی، دوابی چوو (ههله بجه) لای مهلا عبداللهی خهربانی ئیجازه ی وهرگرت، پاشان چوو لای مهولانا خالیدی شاره زوری ئیجازه ی تهریقه تی نه قشبهندی وهرگرت، سالی ۱۲۶۶ك - ۱۸۴۹ز سوله یمان پاشای بابان مزگهوت و قوتابخانه ی له (قهره داغ) بۆ دروست کرد، مامۆستای کرده (مدرس) دهستی کرد به دهرسدانهوه، سالی ۱۲۸۱ك - ۱۸۶۴ز کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (قهره داغ) به خاک سپێردا.

دانراوه کانی: (شرح الإعراب) و (شرح رسالة الآداب) و (تعليقات علی عبدالحکیم) و (تعليقات علی الشمسية) و (تعليقات علی عصام الوضع) و (تعليقات علی تفسیر البيضاوي) و (تعليقات علی التحفة) و (تعليقات علی رسالة بهاءالدين العاملي).

سهراوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۲/۱۵۹ - ۱۶۰.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۸۲.

مهله مهله قهسیم گۆرانی (۱۴۸۵)

ناوی مهله مهله قهسیمه، کوری شیخ نهحمدهی کوری شیخ مهحمودی کوری شیخ نهحمدهی کوری شیخ مصطه فایه، سالی ۱۱۳۴ك - ۱۷۲۱ز له (سنه) هاتووته دنیا، نهو زاته باپیره گهوره ی زۆربه ی مامۆستایه کانی (سنه) به، له خزمهت بارکی پهروه ده بوو، دهستی کرد به خویندن، دوابی چوو (سیاگۆتیز) لای مهلا عبدالله، ماوه کیش چوو لای مهلا مصطه فای بالیسانی خۆشناو.

ماموستا دهرسی به‌چهند زانایان داوه و ئیجازه‌ی پیداون، له‌وانه: مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری، مه‌لا عه‌لی نه‌صرالله زیباری. ماموستا قه‌سیم خه‌تی خوش بوو، به‌شی که‌لام له (ته‌ذیب المنطق) و شه‌رحی ته‌فتازانی سه‌ر ته‌صریفی به‌ده‌ستی خۆی نووسیه‌وه. کۆچی دوابی: سالی ۱۲۳۴ک - ۱۸۱۸ز له (سنه) کۆچی دوابی کرد.

سی کوری هه‌بوو: حسن و حسین و احمد

شیخ عبدالغفاری مه‌رۆدخی به‌بۆنه‌ی کۆچی دوابی ماموستا به‌فارسی ده‌لتی:

بهر علم و آسمان فضل و دین قطب عالم حضرت شیخ قسیم

کرد رحلت ناگهانی زین جهان شد مقیم اندر گلستان نعیم

سال تاریخی وفاتش هاتفی گفت: {جنت زینت افروید از قسیم}

سه‌رچاوه‌کان: ۱۲۳۶ک

۱. علم‌اؤنا فی خدمه‌ العلم والدین ۴۳۵ - ۴۴۰.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۳۳.

۳. بوژاندنه‌وه ۳/۱۹۶ - ۶/۳۳۱/ ۱۹۷.

۴. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۲۹۷ - ۲۹۸.

مه‌مه‌د گه‌ردی (۱۴۸۶)

ماموستا مه‌لا مه‌مه‌د گه‌ردی به‌که له زانایه مه‌زنه‌کانی مه‌زه‌بی شافعی کورد، له گه‌ردیه‌کانی سه‌روه‌یه، پشت شاری (نامیدی) له نیوان سنووری عیراق و تورکیا، بیستومه‌چووته (مه‌دینه‌ی بیروژ له‌وی نیشته‌جی بووه، کرایته ماموستا ریزی تایه‌تی لیتدراوه، کاروباری ئایینی نه‌نجام داوه.

دانراوه‌کانی:

۱. حاشیه‌ علی تحفه‌ ابن حجر: دانه‌کی کۆییمان له‌لایه وه‌رگیراوه له‌سه‌ر نوسخه‌ی

عبدالله کۆری، له گوندی (ماوه‌ران) بو مه‌لا ئیسماعیل ئیبراهیم نه‌فه‌ندی حه‌یده‌ری

مهلا مهلا کوردی به رۆژی (۱۴۸۷)

مامۆستای کوردی به رۆژی زانایه کی شهریعت زان بووه، زۆر خهریکی کتییی (ئه‌نوار) بووه، به دین و له خواترس بووه، له ده‌ست نویژ و پاکژی خۆی ماندوو کردوو، ناسراوه به (صائم الدهر)، له‌بهر ئه‌وه‌ی به‌رده‌وام به‌رۆژوو بووه، ده‌لتی: سێ رۆژ جگه له ناوی زه‌مزمه هه‌چم نه‌خوارد خۆم راده‌گرت، جاره‌ك يه‌كه‌ك پارچه‌ك نه‌ستوكی پێدام، منیش لێم وه‌رگرت خواردم، ده‌گه‌ل خواردنی ئه‌و نه‌ستوكه وه‌ك جاران هه‌یزم نه‌ما، چیدی بێ خۆراك خۆم بێ رانه‌ده‌گیرا. چل سال پێر له (دیمشق) بوو، رۆژی سێ شه‌مه‌ی، ۷ جیمادی یه‌كه‌م، سالی ۱۰۱۴ ك - ۱۶۰۵ از كۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه‌كان:

۱. خلاصة الأثر ۲۸۷/۴ - ۲۸۸.

۲. مشاهیر الكورد ۳۶۱.

مهلا مهلا كه‌ریم به‌حرکه‌یی (۱۴۸۸)

ناوی مه‌مه‌ده، کورپی که‌ریمی کورپی چه‌مه‌دی کورپی پیرداودی کورپی خدره، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی) یه، سالی ۱۳۴۴ ك - ۱۹۲۵ ز هاته‌دنیا، له گوندی (خۆران) ی خۆشناوه‌تی لای مه‌لا ره‌سول ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان ماوه‌ك لای مه‌لا عبدالله ی مه‌لا سوله‌یمان (باوكم) بوو له (به‌حرکه)، ماوه‌ك لای مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی له (بشیریان)، ماوه‌ك لای مه‌لا عبدالعزیز مه‌لا سوله‌یمان (مامم) بوو، ماوه‌ك له خزمه‌ت مه‌لا مه‌مه‌دنه‌مین کونه‌فلوسه بوو له مزگه‌وتی حاجی قادر ده‌باغ له هه‌ولێر، ماوه له‌وێ تا به‌رواری ۱۹۵۴/۴/۷ ئیجازه‌ی وه‌رگرت له مه‌لا عبدالله ی بێتواته‌ی.

مه‌لا یه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (گه‌ردی ماوان) له ناوچه‌ی زاریان، پاشان چووه (بنه‌سراوه‌ی گه‌وره)، دوا‌ی گونده‌که وه‌ك سه‌دان گوندانی کوردستان که‌وته به‌ر هه‌رشێ درنده‌ی رژیمی ناوناوچووی و سوتاندرا، خه‌لکه‌که ناواره‌بوون، مامۆستا ناچار له

۱۹۶۳/۱۲/۱۱ از باری کرد هاته هه‌ولیر، بووه مه‌لا له مزگه‌وتی حاجی قادر شنۆیی نیستا ده‌ناسریت به مزگه‌وتی سپی، له ۱۹۷۱/۸/۲ز کرا (واعیز).

کۆچی دوایی: له ۱۹۷۹/۳/۱۲ز له نه‌خۆشخانه‌ی کۆماری هه‌ولیر کۆچی دوایی کرد، خه‌لکی گه‌ره‌که‌که به (داره‌بازه) له‌سه‌ر شانی خۆیان هه‌لیان گرت، تا مزگه‌وتی (سپی)، له‌وی له‌سه‌ر وه‌سپه‌تی حاجی قادر شنۆیی خاوه‌نی مزگه‌وته‌که، له گۆرستانه‌که‌ی تایبته به مزگه‌وته‌که، به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه: ژياننامه‌ی زانایه ناینیه کۆچکردوووه‌کان ۲۱۲ - ۲۱۴.

مه‌مه‌د کستانی (۱۴۸۹)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌د کستانی، مه‌لایه‌کی چاک و سۆفیه‌کی دلباک بوو خه‌لکی گوندی (کستانه‌ی قه‌زای (پشده‌ر) بوو، ده‌وری سالی ۱۲۹۰ک - ۱۸۷۳ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خۆیندن، قۆناغه‌کانی سه‌ره‌تایی و ناوه‌ندی برین، نه‌جا له قۆناغی موسته‌عیدی چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادری موده‌رریس کۆتایی به خۆیندن هینا، ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له شیخ عومه‌ر (ضیاء‌الدین) وه‌رگرت، به (خه‌لیفه) وه‌رگیرا، مامۆستا به‌دین و بیروژ بوو که‌راماتی لی‌ ده‌گیرنه‌وه، ده‌وری سالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوایی کرد له (کستانه).

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدین ۵۳۰.

مه‌مه‌د کوانه‌دولی (۱۴۹۰)

مامۆستا مه‌لا مه‌مه‌د، خه‌لکی گوندی (کوانه‌دوله‌ی سه‌ر به قزله‌یه، ده‌وری سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز هاته‌دنیا، له‌و ده‌قه‌ری و له شاری سلیمانی خۆیند، پاشان چووه (به‌غدا) لای مه‌لا مه‌مه‌د فه‌یزی زه‌هاوی کۆتایی به خۆیندن هینا، ئیجازه‌ی وه‌رگرت، کرا (واعیز)ی گه‌ریده له قه‌زای (خانقه‌ین) نامۆژگاری خه‌لکانی ده‌کرد، تا ده‌وری سالی ۱۳۲۰ک - ۱۹۰۲ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدین ۵۲۹.

۲. شذرات الذهب ۸/۳۶۵.

۳. معجم أعلام الكورد ۳۴ - ۳۴۹ - ۶۳۲.

۴. الأعلام ۳/۱۴۱ / ۷/۲۸۸.

محمدهد محمهدهد (ئین ته ییمییه) (۱۴۹۴)

ناوی محمهدهد، کورپی محمهدهدی کورپی عبدالله ی کورپی عبدالحلیمی کورپی عبدالسلامی ئین ته ییمییه، سالی ۷۵۷ک - ۱۳۵۶ز هاته دنیا، یه کهم جار خهریکی بازارگانی بو، پاشان دهستی کرد به خویندن، شاره زابوو له دکۆری و له شهریعت، کرا قازی (ئهسکهندهرییه) له گهڤ کورپی نیدی زۆر برادهریبون، واپرتکههوت همدرووک رۆژی یه که شهمه، ۷ی مانگی رهمهزانی پرۆز، سالی ۸۳۷ک - ۱۴۳۴ز کۆچی دواپی یان کرد.

سهرچاوه: الضوء اللامع ۹/۱۱۰.

محمدهد محمهدهد (ئه بوسعود) (۱۴۹۵)

ناوی محمهدهد، کورپی محمهدهدی کورپی مصطفایه، خهڤکی (نامیدی)یه، مهزههیی حهنه فی بووه، ناسراوه به: (شیخ الإسلام)، سالی ۸۹۶ک - ۱۴۹۰ز هاته دنیا، له گوندیک نزیك (قوسطه نطینییه)، چهند کتیبی له خزمهت باوکی خویند، لهوانه: حاشیهی سهید شهریف له سهر (تهجوید)، شهرحی مفتاح العلوم، شرح المواقف، دواپی چوووه لای مهلا سهعدی چهلهبی، دواپی کرا قازی (بروسه)، دواپی کرا قازی (قوسطه نطینییه)، دواتر کرا قازی لهشکر، پاشان کرا موفتی سالی ۹۵۲ک، مامۆستا نه بوسعود زۆریه ی کاتی خۆی له ده رسدانهوه خهرج ده کرد، بهلام نووسین و دانراویشی ههیه، (۱۰) کتیبی پتر داناره، لهوانه: تفسیری قورنانی پرۆز به ناوی (إرشاد العقل السليم الى مزايا الكتاب الكريم) سالی ۹۷۳ک - ۱۵۶۵ز تهواوی کرد، پشکهشی به سولتان سولهیمان خان کرد، که تفسیره کهی بو ناردرا، تا ده رگای دیوانی پیشوازی کرد، خهلاته کی زۆری بو دانهره که هه نارد.

کۆچی دوابی: سالی ۹۸۲ک - ۱۵۷۴ز کۆچی دوابی کرد، له تهك گۆری
نهبو ئهیبویی نهنصاری به خاك سپێردرا.

کوره کانی: (محمدده): بهناو باوکی کرابوو، وه نهحمده (مصطفاه).
سهراوه کان:

۱. شذرات الذهب ۳۹۸/۸ - ۴۰۰.
۲. الأعلام ۳/۱۴۱ - ۷/۲۸۸.
۳. مشاهیر الكورد ۸۴.
۴. الأکراد في بهدینان ۱۸۹.
۵. معجم المؤلفین ۱۱/۳۰ - ۳۰۲.
۶. كشف الظنون ۱/۶۵.
۷. هدیة العارفین ۶/۲۵۳ - ۲۵۴.
۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۳۸ - ۴۰ - ۴۹۰.
۹. البدر الطالع ۱/۲۶۱.
۱۰. معجم أعلام الكورد ۳۴ - ۳۵ - ۳۴۹ - ۶۳۲.

محمدمهده محمدمهده (نه خلاطی) (۱۴۹۶)

ناوی محمدمهده، کوری محمدمهده، نازناوی (مجهدينه) خهتکی (نه خلاطه)، زانیه کی
نههلی تهسه ووفه، لهو بابته کتییی: (مطهر القلوب من أصناف الذنوب) ی داناوه، سالی
۸۳۱ک - ۱۴۲۷ز کۆچی دوابی کرد.

سهراوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۲۱۳.
۲. علماؤنا في خدمة العم والدين ۴۸۶ - ۴۸۷.
۳. هدیة العارفین ۲/۱۸۷.

محمد مهمد محمد مهمد بهرزنجی (۱۴۹۷)

ناوی محمدمهده، کوری محمددی (مظفرالدین) کوری عبدالله (حمیدالدین) ه، ناسراوه به (مهکی) خهتکی (بهرزنجه)یه، زانایهکی تهصهوف بووه، کتییی (الجانب الغربي بجل مشکلات ابن العربي) به زمانی فارسی بو سولتان سهلیم دانا، پاشان محمدد عبدالرسول بهرزنجی تهرجومهی کرد وهلای زمانی عهدهیی.

سهراچاوهکان:

۱. ایضاح المکنون ۱/۳۵۹.
۲. تأریخ السلیمانیه ۲۸۰.
۳. مشاهیر الکورد ۳۸۱.
۴. کشف الظنون ۲/۱۲۶۴.

محمد مهمد محمد مهمد (تاج العارفین) (۱۴۹۸)

ناوی محمدمهده کوری محمددی کوری محمدمهده، ناسراوه به (تاج العارفین) نازناوی (نهبولوهفایه)، دهوری سالی ۴۲۰ک - ۱۰۲۹ز هاته دنیا، خهتکی (زههاو) ه، زانایهکی خواناس و له خواترس و خواپه رست بووه، زانیاری تهصهوفی له شیخ محمددی شهبه نکی وهرگرتووه، شیخ عبدالقادری گهیلانی (خ) فهرمویتی: {له کوردان کس وهک شیخ نهبولوه فاهه لته کهوتووه}، سالی ۵۰۱ک - ۱۱۰۷ز کۆچی دوایی کرد، له گوندی (پوشین) نزیک (بهرزنجه) به خاک سپێردرا.

سهراچاوهکان:

۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۵۷ - ۴۵۸.
۲. جامع کرامات الأولیاء ۱/۱۷۹ - ۱۸۰.

محمد مهمد محمد مهمد جزیری (۱۴۹۹)

ناوی محمدمهده، کوری محمددی کوری نییراهیمی کوری نهبو به کری کوری مامۆستای میژووناس شه مسه دینی جزیرییه، سالی ۷۱۳ک - ۱۳۱۳ز هاتووته دنیا، دهرسی

فهرموده‌ی داوه، خهریکی شه‌ریعت بووه، زانایه‌کی ره‌وشت چاک بووه، سه‌ره‌رشتی بی باوکانی کردووه، له مانگی جیمادی دووه‌م، سالی ۷۷۸ک - ۱۳۷۶ز کۆچی دوایی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۲۵۸ - ۲۵۹.

۲. الدرر الكامنة ۴/۱۵۷.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۲۵.

محمد مه‌د محمد مه‌د جزیری (۱۵۰۰)

ناوی محمد‌ده کوری محمد‌دی کوری عه‌طافه، له مانگی ذی‌القعدة‌ی سالی ۱۰۷۴ز له جزیره‌ی ئیبن عومهر هاتووته‌دنیا، زانایه‌کی فهرموده‌ناس بووه، مامۆستا عبدالکریم سه‌معانی، ده‌لی: {منیش له (به‌غدا) له خزمه‌تم خویندووه}، له مانگی شه‌والی سالی ۵۳۴ک - ۱۱۴۰ز له (به‌غدا) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الأنساب ۲/۸۱.

۲. اللباب ۱/۲۷۷.

محمد مه‌د محمد مه‌د جزیری (ابن الجزري) (۱۵۰۱)

ناوی محمد‌ده کوری محمد‌دی کوری محمد‌دی کوری عه‌لی کوری یوسفی جزیرییه، نازناوی (ئه‌بو‌لخه‌یر)ه، هه‌رچهنده‌ خۆی له (دیمشق) له دایک بووه، به‌لام باپیری له (جزیره) بووه، بۆیه به‌و ناوه‌ هه‌ل‌دراوه، باوکی ته‌مه‌نی چل سال بوو هیچ مندالی نه‌بوو، چووه‌ حج ناوی زه‌مه‌می خواردووه، به‌و نیازه‌ خوای گه‌وره‌ کوره‌کی یی بیه‌خشی بیته‌ زانای ئاین، نه‌وه‌بوو دو‌عا‌که‌ی قه‌بول بوو له (۲۵)ی ره‌مه‌زانی پی‌رۆز، سالی ۷۵۱ک - ۱۳۵۰ز له (دیمشق) خوای گه‌وره‌ نه‌و کوره‌ی پندا، نه‌ویش هه‌ر به‌ناوی خۆی و باوکی کرد (محمد‌ده).

خویندنی: دهستی کرد به خویندن، له‌لایه‌ن ئه‌و زانایه به‌رزانه کۆتایی پی‌هینا: عبدالوه‌هاب سالار، نه‌حه‌د ره‌جه‌ب، نه‌سنه‌وی، محمه‌د صالح ووتارخوین، سع‌دالله‌ی قه‌زویی.

مه‌لایه‌تی: مامۆستا سه‌رکه‌وت له‌ پله‌کانی خویندن، پله‌ی به‌رزی زانیاری به‌ ده‌ست هینا، بووه مامۆستای فه‌رمووده‌ناسه‌کانی ئه‌و سه‌رده‌می، پاشان له‌ (قودس) کرا مامۆستا، چه‌ند جار سه‌ردانی (میسری کرد، گه‌راوه (دیمشق) کرا مامۆستای قورئان خوینه‌کان، سالی ۷۹۳ك - ۱۳۹۱ز کرا قازی (شام)، سالی ۸۰۵ك - ۱۴۰۲ز له‌لایه‌ن ته‌یمورله‌نگ کرا قازی (شیراز).

رووداوه‌ك: جاره‌ك ته‌یموری له‌نگ كۆره‌کی لۆ زانایان به‌ستا، هه‌موو كۆبوونه‌وه، مامۆستا جزیری له‌لای راسته‌ی خۆی دانا، سه‌ید شه‌ریفی جورجانی - كه‌ زانایه‌کی به‌ناوبانگی ئه‌و و لاته‌ بوو - له‌لای چه‌په‌ی دانا، پرسایاریان لی‌کرد: بۆ ئه‌وه‌نده‌ ریزی ئه‌و كه‌سه‌ت گرت كه‌ خه‌لكی ولاتی ئیمه‌ش نه‌یه؟ وه‌لامی داوه‌ چون ده‌توانم ریزی كه‌سیك نه‌گرم كه‌ زانایه‌كه، شاره‌زایه‌ له‌ زانیاری قورئانی پیرۆز و فه‌رموده‌کانی پتغه‌مبه‌ر (درودی خوای لی‌بی)؟

سه‌فه‌ره‌کانی: سالی ۸۰۷ك چووه (هه‌رات)، له‌و، ئ چووه (ئه‌صفه‌هان) له‌وئ چووه (شیراز) له‌وئ چووه (به‌صره)، سالی ۸۲۲ك چووه (مه‌كکه) و (مه‌دینه) ساله‌ك ماوه، گه‌راوه (عیراق) سالی ۸۲۶ك دووباره‌ چۆوه‌ هه‌ج، سالی ۸۲۷ك گه‌راوه (دیمشق)، له‌وی چووه (قاھیره)، گه‌راوه (مه‌كکه)، چووه (بهمه‌ن)، گه‌راوه (مه‌كکه)، گه‌راوه (قاھیره)، گه‌راوه (به‌صره)، گه‌راوه (شیراز).

خووره‌وشتی: خه‌ریکی چا‌كه و خه‌ربوو، کاتی خۆی به‌فیرۆ نه‌ده‌دا، له‌ ماته‌وه و له‌سه‌فه‌ر وازی له‌ شه‌ونویژ نه‌ده‌بنا، هه‌موو دووشه‌م و پینج شه‌مان، به‌رۆزی ده‌بوو، له‌گه‌ل سێ رۆژ له‌ هه‌موو مانگه‌کان.

جگه له مهلا بهتی نه دیب و شاعیر بوو، له مهتھی پیغمهبر (درودی خوی لئی بی)

دهلی:

لَطِيئَةٌ بَتْ طُولَ اللَّيْلِ أُسْرِي   لَعَلَّ بِهَا يَكُونُ فَكَاكُ أُسْرِي
إِلْهِي سَوَدَّ الرَّجْعَةَ الْخَطَايَا   وَبَيَّضَتِ السَّنُونَ سَوَادَ شَعْرِي

کۆچی دوايي: له رۆژی ههینی ۱۵ ی مانگی مهلود، سالی ۸۳۳ ک - ۱۴۳۰ ز

له (شیراز) کۆچی دوايي کرد، سێ کۆری زانای هه بوو:

۱. نه ههد: له پیشدا باسمان کرد.

۲. محمهد: سالی ۷۷۷ ک - ۱۳۷۵ ز له دیمشق هاته دنیا، له (میسر) خویندی، کرا

موفتی و موده رریس، گهراوه (شام)، له ۸۱۴ ک - ۱۴۱۱ ز کۆچی دوايي کرد.

۳. محمهد: سالی ۷۸۹ ک - ۱۳۸۷ ز هاته دنیا، له (دیمشق) خویندی، چووه

(میسر)، پاشان له (شیراز) کۆتایی به خویندن هینا.

دانراوه کانی: ماموستا دهوری په نجا دانراوی ههیه، له وانه: النشر في القراءات

العشر، التقريب، تجرير التيسير، طبقات القراء، شرح المصابيح، غاية المهرة في الزيادات على

العشرة، طيبة النشر في القراءات العشر، الجوهرة، المقدمة فيما على القارىء أن يعلمه،

المقدمة الجزرية، التذكار في رواية أبان العطار، مختصر تأريخ الإسلام للذهبي، ذات الشفا

في سيرة النبي والخلفاء.

سه رچاوه كان:

۱. طبقات المفسرين ۲/۵۹.

۲. البدر الطالع ۲/۲۵۷ - ۲۵۹.

۳. هدية العارفين ۶/۱۸۷ - ۱۸۸.

۴. كشف الظنون ۱/۷۴۳ / ۲/۱۹۵۲.

۵. إيضاح المكنون ۳/۸.

۶. مشاهير الكورد ۲/۱۳۲ - ۱۳۴.

۷. شذرات الذهب ۷/۲۰۴.
۸. علماءنا في خدمة العلم والدين ۴۵۱.
۹. معجم المؤلفين ۱۱/۲۹۱ - ۲۹۲.
۱۰. الضوء اللامع ۹/۲۵۳.
۱۱. الأعلام ۲/۱۱۲ - ۷/۲۷۴.
۱۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۵ - ۶۲۸.

محمدهد محمدهد حهرانی (۱۵۰۲)

ناوی محمدهد کورپی محمدهدی کورپی عبدالغنی (حهرانی)یه، له کۆتایی مانگی رهمهزانی سالی ۶۷۸ك - ۱۲۸۰ز هاته دنیا، له لای زانایانی نهو سهردهمی خویند، پلهی قازیاتی پندرا، دهرسی فهرموودهی ده داوه، زانای فهرمووده ناس - حافیزی عیراقی - یه که له فهقیانی نهو زاته، له مانگی رهجهبی سالی ۷۵۶ك - ۱۳۵۵ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۱۸۸.

محمدهد محمدهد حصکه فی (۱۵۰۲)

ناوی محمدهد کورپی محمدهدی کورپی عهلی کورپی نهبولوتفی (حصن کیفا)یه، سالی ۸۵۹ك - ۱۴۵۵ز باوکی کۆچی دوایی کرد، نهو له وکاته له زگی دایکی بوو، پاش فامکردنی له بهر خویندیان دانا له (قودس)ی شهریف، لای که مالی نهبو شهریف و چهند زانایانی خویند، دوایی چووه (قاهره) زانسته کانی لهوئ تهواو کرد، ئیجازهی وهرگرت، ماموستا زاته کی بهدین و بی فیز و دلپاک و دلتهرم و بهرئیز و چاو بلند و سهخی بوو، بۆیه خه لکان خوشیان دهویست، شهوی شهمی ۱۳ی ذی القعدةی، سالی ۹۲۸ك - ۱۵۲۲ز له (قودس) کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۸/۱۶۱.

۲. الضوء اللامع ۹/۱۴۵.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۳۰.

محمد مهرداد محمد مهرداد حصکفه فی (۱۵۰۴)

ناوی محمد مهرداد کوری محمد مهرداد کوری علی کوری نه بولوتفی (حصن کیفا)یه، مهزه بی شافعی بووه، وهك باب و باپیرانی خانه دانی زانیاری بووه، زاته کی بهر تیز و به حورمهت بووه، له خزمهت باوکی فیره شهریعت بووه، چوویته (میسر) لای شیخ قازی زه کهریای خوتندوووه، چوویته (دمشق) سالی ۹۳۴ک - ۱۵۲۷ز له مزگهوتی (نهمهوی) دهرسی داوه، چوویته (قودس) له مزگهوتی گهوره ووتاری داوه، له مانگی رهجهبی سالی ۹۷۱ک - ۱۵۶۴ز له وی کۆچی دوابی کردوووه. سرچاوه: شذرات الذهب ۸/۳۶۶.

محمد مهرداد محمد مهرداد خاوهرانی (۱۵۰۵)

ناوی محمد مهرداد کوری محمد مهرداد، نازناوی نه بولحه سینه، خه لکی (خاوهرانی) ی ناوچهی (خلاط) ی کوردستانی تورکیایه، دهرسی له لایهن چند زانیان خوتندوووه، له وانه عبدالجبار بهیهقی له (نیسابور)، خاوهرانی دهلی: {تهمه نم جوار سالان بوو نیمامی عهزالیم دیت}، (کشاف) و (مفصل) ی له لای سهروکی زانیان مه خودی زه مخشهری خوتند، دهرسی به عبدالغفاری فارسی و محمد مهرداد فهزاری و نه محمدی و میدانی و سه عیدی کوری داوه، نیجازهی به نه بوبه کری محمد یوسف ههولیری داوه، سالی ۵۷۱ک - ۱۱۷۵ز کۆچی دوابی کرد.

نهم کتیبانهی داناون: (التلویح فی شرح المصایح) و (الشرح والبیان) و (سیر الملوك) و (الأربعین) و (شرح حصار الإیمان) و (النقاوة فی الفرائض) و (قصة إبليس مع النبي صلى الله عليه وسلم) و (النخب والنکت فی الفرائض) و (القواعد والفوائد فی النحو) و (نخبة الإعراب) و (الأدوات) و (التصريف).

۴. شذرات الذهب ۶/۸۸.

محمد مهملد محمد مهملد دیاربه کوری (۱۵۰۸)

ناوی محمد مهملده کوری محمد مهملدی، کوری محمد مهملده، نازناوی عیماده دینه، مهزه بی حنه فی یه، خه لکی (نامه د - دیاربه کور) ه، له (دیمشق) دانیشتوره، به شداری زور زانیاریانی کردووه، کتیبی (عشرة أبحاث من عشرة علوم) ی داناووه، سالی ۹۸۶ک - ۱۵۷۸ز کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه: معجم المؤلفین ۱۱/۲۷۸.

محمد مهملد محمد مهملد سعیرتی (۱۵۰۹)

ناوی محمد مهملده کوری محمد مهملدی کوری عبدالعزیزی کوری عبدالصمدی کوری رۆسته می (نه سعردی) یه، نازناوی (نوره دین) بووه، سالی ۶۱۹ک - ۱۲۲۲ز هاته دنیا، زانیایه کی زیره ک و شاعیر و نووسهر و بووه، سولتان صه لآحه دین خوشی ویستووه خه لاتی کردووه، سالی ۶۵۶ک - ۱۲۵۸ز کۆچی دوابی کردووه، کتیبی (سلافة الزرجون في الخلاعة والجون) ی داناووه.

سه رچاوه کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۶۲۸ - ۶۲۹.

۲. الأعلام ۱/۲۹۵ / ۷/۲۵۷.

۳. كشف الظنون ۲/۹۹۵.

۴. فوات الوفیات ۳/۲۷۱ - ۲۷۶.

۵. شذرات الذهب ۵/۲۸۴.

۶. معجم المؤلفین ۱۱/۲۳۴.

۷. إيضاح المكنون ۱/۴۹۰.

محمد مهرداد محمد دهنه مین سهلماسی (۱۵۱۰)

ناوی محمد دهه کورپی محمد دهنه مینی کورپی مه ولودی کورپی عبدالله ی کورپی حوسینه، عه شیر هتی (ناکۆیه)، سالی ۱۹۱۰ ز له گوندی (سهلماس) هاته دنیا، لهو گونده دهستی کرد به خویندن، پاش ته و او کردنی قۆناغی سوختهیی چوووه (مام خاران) له ناوچهی زراره هتی لای مهلا عبدالله مهلا سولهیمان (باوکم)، ماوه کیش له لای مهلا نه همدی (رهش) بوو، ماوه ک چوووه لای مهلا محمد دهنه مین سویری، ماوه ک لای مهلا ره سول، ماوه ک لای مهلا عوسمان، دوابی چوووه (دیه گه) لای مهلا صالحی کۆزه پانکه کۆتایی به خویندن هینا، له سه ره فرموده ی مامۆستای سالی ۱۹۳۴ ز بووه مهلا له (چل ههویزه)، ماوه ی چل سال لهوئی کاروباری مه لایهتی نه نجام ده دا، پاشان باری کرد، هاته مزگهوتی حاجی عهزیز، له گه ره کی کوران، له ههولیر، له ۱۹/۱۱/۱۹۹۰ ز کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه: ده ستووسی مهلا نه نوهری سعته چی.

محمد مهرداد محمد سیفا (۱۵۱۱)

ناوی محمد دهه کورپی محمد ده دی کورپی عه لی کورپی یوسفی کورپی محمد ده دی کورپی ره جهیی کورپی سه عده دین پاشایه، به ره بابی (سیفا)یه، له کورده کانی (طه رابلس) ی (شام) ه، سالی ۱۲۸۵ ک - ۱۸۶۸ ز هاته دنیا، له لای مهلا شیخ حوسین - مهلا چاکی نهو سه رده می - خویندنی ته و او کرد، کرا موده رریس له قوتابخانه ی (کفتین) له (طه رابلس)، پاشان سه فه ری (نه ستانه) ی کرد، گه راوه خه ریکی نووسین و دانانی کتیبان بوو، تا سالی ۱۳۳۶ ک - ۱۹۱۷ ز کۆچی دوابی کرد.

دانراوه کانی: (تفسیر القرآن الکریم) و (رسالة الفلک) و (الحریر و تربیته) و (کیفیه استخراج الزیوت من النباتات) و (مختصر علم المعانی والبیان).

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۲۵۳.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۳۲.

محمد مهملد محمد مهملد شارمزوری (۱۵۱۲)

ناوی محمد مهملده کورپی محمد مهملدی کورپی عبدالله ی کورپی قاسمی کورپی مظفری کورپی عهلی (شاره زوری) به، نازناوی (مجهدين) بووه، سالی ۵۱۹ك - ۱۱۲۵ز هاته دنیا، له (بهغدا) شهرهعتی خویند، فهرمووده ی لهلای محمد مهملد قاسمی مامی باوکی خویند، کرا سهروکی قازیان، پاشان چووه (شام) لهوی کرا قازی (حهلهب)، دوایی هاته (موصل) لهوی کرا قازی و موده رریس، ماموستا دهستی شیعری هه بوو، سالی ۵۸۶ك - ۱۱۹۰ز کۆچی دوایی کرد.

سهراوه کان:

۱. وفيات الأعیان ۳/۳۷۹ - ۳۸۰.
۲. كشف الظنون ۲/۱۷۸۴.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۳۱.
۴. أربیل فی العهد الاتابکي ۳۵ - ۷۱ - ۷۵.
۵. مشاهیر الكورد ۱/۲۶۳ - ۲۶۴.
۶. علمازنا فی خدمة العلم والدين ۴۶۰ - ۴۶۲.
۷. شذرات الذهب ۴/۲۸۷.
۸. سیر أعلام النبلاء ۱۲/۳۵۶.
۹. تاریخ السليمانية ۲۵۹.
۱۰. طبقات الشافعية الكبرى ۳/۴۱۲.
۱۱. طبقات الشافعية / نه سنهوی ۲/۱۰۱ - ۱۰۲.
۱۲. الأعلام ۷/۲۵۲ / ۳/۲۶۰.

محمد مهملد محمد مهملد فارقی (ابن نباتة) (۱۵۱۳)

ناوی محمد مهملده کورپی محمد مهملدی کورپی محمد مهملدی کورپی حهسهنی (میا فارقین) ه، ناسراوه به (نیبن نهباته) سالی ۶۸۶ك - ۱۲۸۷ز مانگی مهولود له قاهره هاته دنیا،

دوایی چوووه (شام)، له (قودس) پلهی پندرا، گهراوه قاهره ههر لهوی له ۸ی مانگی صهفه‌ری، سالی ۷۶۸ك - ۱۳۶۶ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (سجح المطوق) و (دیوان شعر) و (سلوک دول الملوك) و (سرح العیون فی شرح رساله ابن زیدون) و (مطلع الفوائد).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۱/۸۴۱.
۲. البدر الطالع ۲/۲۵۲ - ۲۵۴.
۳. هدية العارفين ۲/۱۶۴.
۴. معجم المؤلفين ۱۱/۲۷۳ - ۲۷۴.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۲۹ - ۶۳۰.

محمد مه‌دهد محمد مه‌دهد کاک‌ی (۱۵۱۴)

ناوی محمد مه‌دهد کور‌ی محمد مه‌دهدی کور‌ی نه‌حه‌ده، نازناوی (قوامه‌دینه)، خه‌لکی (ژه‌نگاره)، مه‌زه‌بی حه‌نه‌فی بووه، زانای ئوصول و شه‌ریعت بووه، چوووته (قاهره) پاشان له مزگه‌وتی (ماردین) ده‌رس و فه‌توای داوه، سالی ۷۴۹ك - ۱۳۴۸ز کۆچی دوایی کردوووه.

نه‌و کتیبانه‌ی داناون: (معراج الدراية فی شرح الهدایة) و (بنیان الوصول فی شرح الأصول) و (عیون المذهب) و (جامع الأسرار فی شرح المنار).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۱/۱۸۲.
۲. الأعلام ۶/۶۸ / ۷/۲۶۵.
۳. كشف الظنون ۲/۱۱۸۷.
۴. هدية العارفين ۲/۱۵۵.

محمد مهلا محمد مهلا گۆرانی (۱۵۱۵)

ناوی محمد مهلا کورپی محمد مهلا کورپی به هرامی کورپی حوسینی گۆرانه، نازناوی شه مهلا دینه، سالی ۶۲۵ك - ۱۲۲۸ز هاته دنیا، زانایه کی شهرع زان و زمان رهوان بووه، له زانیاریه کانی قورنانی پیروز شاره زابوو، کرایته موفتی و موده رریس، ماوه کی زۆر قازی (حهلب) بوو، له (دیمشق) جیگری قازی بوو، زاته کی به دین و پیروز بوو، دانراوی خۆی ههیه، سالی ۷۰۵ك - ۱۳۰۵ز له (حهلب) کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۱/۲۰۱.
۲. شذرات الذهب ۶/۱۳.
۳. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۸۴.
۴. الدرر الكامنة ۴/۱۷۱ - ۱۷۲.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۲۹.
۶. مشاهير الكورد ۳۶۲.

محمد مهلا محمد مهلا کوردی (۱۵۱۶)

ناوی محمد مهلا کورپی محمد مهلا کورپی نیراهیمه، پاش سالی ۷۴۰ك - ۱۳۳۹ز هاته دنیا، له (دیمشق) نیشته جی بوو، له لای ماموستا نین خه ببازی خویند، خه ریکی زانیاری قورنانی پیروز و ریزمانی عه ره بی بوو له شوینی باب و باپیری کرا پیش نویتز، زانایه کی زیره ک بوو، شیعری ههیه، خه لکان خوشیان ده ویست، سالی ۷۷۲ك - ۱۳۷۰ز جوانه مرگ بوو.

سه رچاوه: الدرر الكامنة ۴/۱۵۹.

محمد مهلا محمد مهلا ماردینی (۱۵۱۷)

ناوی محمد مهلا کوری محمدی کوری نه بو عزیزى حنه فییه، نازناوی (بهدره دینه) سالی ۷۰۲ك - ۱۳۰۲ز هاته دنیا، زانیه کی مهزن بو، له نوصول و شریعت و فرائیز دهستی بالآ بو، سالی ۷۸۰ك - ۱۳۷۸ز کۆچی دوابی کرد.

دانراوه کانی: (أرجوزة في الخلاف بين الشافعية والحنفية) و (أرجوزة في الفرائض) و (مختصر في أصول الفقه).

سەرچاوه کان:

۱. الكفاية في الموارث/ الملحق ۱۹۹.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۵.
۳. معجم المؤلفين ۱۱/۲۴۳.
۴. الدرر الكامنة ۴/۲۴۶.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۲۹.

محمد مهلا محمد مهلا ماردینی (۱۵۱۸)

ناوی محمد مهلا کوری محمدی کوری نه جهدی کوری محمدی کوری نه جهدی کوری محمدی (ماردینی) به، سالی ۸۲۶ك - ۱۴۲۳ز له (قاهره) هاته دنیا، زانیه کی بهرز و به توانا بو، سهفهری کرد بو (شام) و (قودس) و (حما)، چوووه حج، ماوهك لهوی ماوه، له فرائیز و حساب و فهلهك دهستی بالآ بو، سالی ۹۰۲ك - ۱۴۹۶ز کۆچی دوابی کرد.

چهند دانراوی ههیه، لهوانه: (شرح الرحیة) و (إرشاد الفارض الى شرح كشف الغوامض) و (إرشاد الطلاب إلى معرفة الحساب) و (الإشارات في العمل بربع المقنطرات) و (إظهار السر المدوع في العمل بالربع المقطوع) و (تحفة المختصرات في معرفة القبلة وأوقات الصلاة)، له گهل بیست کتیب پتر.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. كشف الظنون ۱/۹۷.
۲. معجم المؤلفين ۱۱/۱۸۸.
۳. البدر الطالع ۲/۲۴۲.
۴. هدية العارفين ۶/۲۱۸ - ۲۱۹.
۵. إيضاح المكنون ۱/۲۳۸.
۶. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۵۰.
۷. بوژاندنه‌وه ۱/۳۸۰ - ۳۸۳.

مچه‌مه‌ده مه‌حموده شه‌ولیتیری (۱۵۱۹)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی مه‌مه‌دی کورپی عه‌لی کورپی نه‌حه‌دی، کورپی مه‌لکانی (هه‌ولیتیری) یه، سالی ۷۱۷ک - ۱۳۱۷ز هاته‌دنیا، بۆ خوتندن چووه (دیمشق)، بوو به ماموستا دهرسی ده‌داوه، له مانگی ره‌بعی دووهم، سالی ۷۷۹ک - ۱۳۷۷ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۶/۲۶۳ - ۲۶۴.
۲. معجم أعلام الكورد ۶۲۸.

مچه‌مه‌ده مه‌حمود دیاربه‌گری (۱۵۲۰)

ناوی مه‌مه‌ده کورپی مه‌حمودی کورپی نه‌صری (دیاربه‌گری) یه، زانایه‌کی شه‌رع زان بووه، دهرسی فه‌رموده‌ی داوه، له ۲۲ی مانگی ره‌مه‌زانی پیروز، سالی ۷۹۶ک - ۱۳۹۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۲۵۳.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۵.

مهلا مهلا مهلا حمودی زهرکهلی (۱۵۲۱)

ناوی مهلامهده، کوری مهحمودی کوری مهلامهدی کوری عهلی کوری فارسی (زه رکهلی) به، نازناوی (خهیره دینه)، له کورده کانی دیمشقه، باپیری خهلکی (نهرزومه) له کوردستانی تورکیا، سالی ۱۳۱۰ک - ۱۸۹۲ز له (بیروت) هاته دنیا، له (دیمشق) پهروه رده بوو، زانیایه کی میژووناس و زمان زان و شاعیر و روشنیر بوو، به سهفه ر چوو (فهلهستین)، لهوی چوو (میسر)، له ۱۹۲۱ز چوو (حیجاز)، لهوی چهند پله و پایه ی پیدرا، گهراوه (میسر) له قاهره چاپخانه ی (عه ره بیه) ی دانا، گهراوه (حیجاز)، لهوی چوو (قودس)، پاشان به نوینه ری حکومت ناردرا (مهغریب)، دواپی گهراوه (بیروت)، لهوی کرا نه نامی هاتوو چوی کز مهله ی ریزمان، له نیوان (دیمشق) و (قاهره) و (بهغدا)، چهند دانراوی به نرخ ی هیه، لهوانه: (الأعلام) ه: میژووی زانیایه له ههشت بهرگ، سالی ۱۳۶۹ک - ۱۹۷۶ز له قاهره کوچی دواپی کرد.

سه رچاوه: معجم أعلام الكورد ۲۶۴ - ۲۶۵.

مهلا مهلا مهلا حمود شاره زوری (۱۵۲۲)

ناوی مهلامهده کوری مهحموده، ناسراوه به (شهمسه دین حه کیم)، خه لکی شاره زوره، سالی ۶۸۷ک - ۱۲۸۸ز له زیاندا بوو.

دانراوه کانی: (الرموز والأمثال اللاهوتية) و (الشجرة الالهية) و (نزهة الأرواح، وروضة الأفراح) و (التفحيحات شرح التلوينات في الحكمة).

سه رچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۱/۹۱۳.
۲. معجم المؤلفين ۱۱/۳۲۰.
۳. هدية العارفين ۲/۱۳۶.
۴. معجم أعلام الكورد ۶۳۴.

مجه مهده محیه دین تهوئلهیی (۱۵۲۳)

ناوی محمهده کوری محیه دینی کوری شیخ عومهری کوری شیخ عوسمانی (تهوئله)یه، دهوری سالی ۱۳۰۰ک - ۱۸۸۲ز هاته دنیا، دواي خهقی قورئانی پیروز و تهواو کردنی کتیه کانی فهقیهتی، تهریقتهتی نه قشبهندی له شیخ نه جمه دینی مامی وه رگرت، پلهی خهلیفایهتی وه رگرت، باری کرد له (بیاره) بو ناوچهی مهریوان، لهوی خهریکی جیهه جی کردنی کاروباری مهلایهتی و ناموزگاری خه لکان بو، به یارمهتی شیخ عارف و شیخ صدیق و شیخ خالد دهستلهاتی خزمهتی نایی پتر بو، له ناوچه که ناوبانگی چاکه و چاکه خوازی زیاتر رژیشت، سالی ۱۳۸۵ک - ۱۹۶۵ز کۆچی دواي کرد.

سهرچاوه کان:

۱. یادی مهردان ۲/۱۵۴.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۲۶ - ۵۲۷.

مجه مهده مهسعود دیاربه کوری (۱۵۲۴)

ناوی محمهده مهسعوده کوری سهید (ضیف الله)یه خه لکی (دیاربه کره)، مهزه بهی حنه فی بووه، سالانی ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۸ک - ۱۹۰۸ تا ۱۹۱۰ز له (مه دینه)ی پیروز قازی بووه.

سهرچاوه: قضاة المدينة المنورة ۲/۵۱۱ - ۵۱۴.

مجه مهده مصطه فا نامیدی (۱۵۲۵)

ناوی محمهده کوری مصطه فای کوری محمه دی (نامیدی)یه، خه لکی (نهسکلیمی) ناوچهی (قهسطمونی)یه، له نامیدی ناواری نهو جینگایه بووه، ماموستا باوکی محمهده نه بوسعودی خاوهنی تهفسیری قورئانی پیروزه، ماوهک لای مهلا علی محمهده قوشه جی خویند، دواي چووه لای (مصلح الدین) قۆجهوی، پاشان چووه لای شیخ نیراهیم قهیسهری ئیجازه ی خهلیفایهتی وه رگرت، سولتان بایه زیدخان خوشی دهویست،

له (قوسطه نطنیه) قوتابخانهی بو دانا، خهریکی خزمهتی نایبی پرۆزی ئیسلام بوو، تا سالی ۱۹۲۰ك - ۱۵۱۴ز له (ئهسکهلب) کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۸ - ۴۸۹.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۷۴.

۳. مشاهير الكورد ۲/۱۷۵ - ۱۷۷.

مهلهه مهلهه مصطهفا نه رضوومی (۱۵۲۶)

ناوی مهلههده کوری مصطهفايه، خهلکی (نهزرۆمه) زانایهکی مهنتیق زان بووه، کتیبی (شرح قیاسیه موسای داناوه، له چواری سهفهری سالی ۱۲۴۰ك - ۱۸۲۴ز تهوایی کردووه، دوابی نهو بهرواره کۆچی دوابی کردووه.

سهرچاوه: معجم المؤلفین ۱۲/۲۴.

مهلهه مهلهه مصطهفا قیرژهیی (۱۵۲۷)

ناوی مهلههده کوری فهقی مصطهفايه، سالی ۱۹۱۷ز له گوندی (قیرژه) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، قۆناغی سوختهیی تهواری کرد، چووه (قهراسنج) لای مهلا مهلههده نهمین، دوابی چووه (سکتان) لای مهلا عبدالله، چووه (باتاس) لای مهلا شهریف، پاشان چووه مزگهوتی شیخ مصطهفا، له ههولیر ماوه له خزمهت شیخ تا ئیجازهیی مهلا یهتی وه رگرت.

بووه مهلا له (قیرژه)، ماوهکی زۆر لهوئ ماوه، دوابی باری کرد، بو (سییرانی گهوره)، چهند سال لهوئ دهرسی داوه، کاروباری مهلا یهتی نهنجام ده دا، پاشان هاته ههولیر، تووشی نهخوشیهکی کوشنده بوو چهند سال له ناو جی بوو، له ۲۰۰۷/۱۰/۷ز کۆچی دوابی کرد، مهلا مصطهفای کوری مهلا ی مزگهوتی (گولستانه) له ههولیر.

سه‌رچاوه: النجم الزاهر ۶۸.

مه‌مه‌د مصطه‌فا نۆده‌یی (شیخ مه‌عروفی نۆدی) (۱۵۲۸)

ناوی مه‌مه‌ده، ناسراوه به: (شیخ مه‌عروف)، کوری شیخ مصطه‌فای کوری نه‌مه‌دی کوری مه‌مه‌ده، نه‌ته‌وه‌ی شیخ عیسی‌ی به‌رزنجیه، مامۆستا نالووسی له‌ ته‌فسیری روح‌المعانی، له‌ نایه‌تی: ﴿ستدعون إلی قوم أولی بأس شدید﴾ (الفتح / ۱۶) ده‌لی: {سه‌یده کورده‌کانی به‌رزنجیه نه‌وه‌ی نیمامی حوسیتن، گو‌مان له‌ سه‌یدایه‌تیان نیه، ماقوول و ریزدارن}. نه‌و زاته‌ سالی ۱۱۶۶ک - ۱۷۵۲ز له‌ گوندی (نۆدی) له‌ فه‌زای (چوارتا) هاته‌دنیا.

خویندنی: له‌ خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، کتیبه‌ سه‌ره‌تاییه‌کانی نه‌حو و وصه‌رفی ته‌واوکرد، باوکی نارديه (قه‌لاچۆلان) پایته‌ختی بابانیان، له‌ قوتابخانه‌ی (غەزائیه) ده‌ستی کرد به‌ (شه‌رحی موغنی) ماوه‌ له‌وی تا سالی ۱۱۷۸ک - ۱۷۶۴ز، له‌وکاته‌ کاره‌ساتیکی دلته‌زین روویدا، نه‌وه‌بوو: میر سوله‌یمانی بابان، له‌ فه‌سری خۆی له‌ (قه‌لاچۆلان) به‌ ده‌ستی فه‌قی برایم شیخ بزینی کوژرا، بۆیه فه‌قیه‌کان به‌لاوبوون، (شیخ مه‌عروف) چووه‌ (هه‌زارمه‌رد) لای مه‌لا مه‌مه‌دی نیبو‌لحاج کتیبانی سیوطی و حیسامکاتی و عبدالله یه‌زدی و مختصر و شه‌رحی عه‌قائیدی خویند، ماوه‌ له‌وی، تا سالی ۱۱۸۰ک - ۱۷۶۶ز مه‌لا عبدالله ی بیتووشی له‌ (نه‌حسا) هاته‌وه بو (هه‌زارمه‌رد) شیخ مه‌عروف چه‌ند نه‌ده‌بیاتی له‌لای خویند، به‌ ناماژه‌ی نه‌و مامۆسته‌یه هۆنراوه‌ی (شامل) و (ته‌صریفی زه‌نجانی) دانا، پاشان شیخ مه‌عروف گه‌راوه (قه‌لاچۆلان)، ماوه‌ک له‌لای مه‌لا مه‌مه‌دی غه‌زائی شه‌ریعه‌تی خویند کۆتایی به‌ خویندن هینا.

مه‌لایه‌تی: کرا (موده‌رریس) له‌ مزگه‌وتی (قه‌لاچۆلان)، سالی ۱۲۰۰ک - ۱۷۸۵ز ئیبراهیم پاشای نه‌مه‌د پاشا، شاری سلیمانی دروست کرد، مزگه‌وت و قوتابخانه‌ی لی دانا، پایته‌ختی بابانی له‌ قه‌لاچۆلان گواسته‌وه وینده‌ر، شیخ مه‌عروفی کورده مه‌لای مزگه‌وت، په‌رتو‌کخانه‌ گه‌وره‌که‌ی قه‌لاچۆلانی بو هینا، خسته‌یه ژێرده‌ستی نه‌و،

ئه‌ویش ده‌ستی کرد به‌ده‌سدانه‌وه، ده‌نگوباسی مه‌لا چاکی به‌لاوبۆوه، چینه‌ک ده‌رده‌چوون ده‌بوونه مه‌لا، چینه‌کی دی ده‌هاتن سره‌یان ده‌گرت، سالی ۱۲۴۳ک - ۱۸۲۷ز ئیجازه‌ی به‌مه‌لا عومه‌ری کوری حه‌یده‌ری عه‌سکه‌ری دا.

ته‌ریقه‌تی: (شیخ مه‌عروف) ته‌ریقه‌تی قادری له‌ شیخ عه‌لی (دۆل به‌موو) که مامی باوکی وهرگرت، ئه‌ویش ته‌ریقه‌تی له‌ شیخ ئیسماعیلی ولیانی وهرگرت بوو.

سیفه‌ته‌کانی: تۆزه‌ک به‌ژن کورت بووه، ده‌م و چاوی سۆروسپی بووه، چاوه‌کانی گه‌ش و گه‌وره بووه، مووی ره‌ش بووه، ریشی بۆربووه، قه‌د و به‌ژنی راست بووه، چارشانه بووه، رووجوان بووه، به‌سام و هه‌یه‌ت بووه.

خووره‌وشتی: زانایه‌کی به‌توانا بووه، له‌ زانسته‌کان ده‌ستی بالا بووه، زۆربه‌ی کتیه‌کانی خویندنی کرده هۆنراوه، بگه‌ره له‌ ئه‌حمه‌دی تا (جمع الجوامع)، له‌ کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی زمان ره‌وان بووه، کاتی خۆی به‌فیرۆنه‌داوه، خه‌ریکی خواپه‌رسی و ده‌رس و نووسین بووه، خه‌ت خو‌ش و خو‌شنووس بووه، بایه‌خی به‌ دنیا نه‌داوه، هه‌زی له‌ تیکه‌لایه‌تی له‌ گه‌ل کاربه‌ده‌ستان نه‌کردوه، شانازی به‌ ژبانی ده‌ست کورتی فه‌قیاتی کردوه، پارچه‌ نانه‌ره‌قه‌که‌ی (راتبه‌)ی له‌لای به‌رزتربو له‌ هه‌موو پله‌وپایه‌ک، به‌هه‌موو ره‌نج و نه‌زیه‌ته، ئه‌و هه‌موو ئه‌رك و مه‌ینه‌ته، زانست و زانیاریان کۆکرده‌وه، دنیا و قیامه‌تیان لۆخۆ برده‌وه، ئه‌و ره‌وشه‌ته‌ پیرۆزانه‌یان هه‌تا هه‌تایی به‌ مه‌ره‌که‌بی زی‌ر و زی‌و ده‌نوسریته‌وه، تا ببه‌ته به‌نامه‌ لۆ نه‌وانه‌ی له‌ دوا‌دین، ئیستاکه‌ش ناخه‌که‌م و داخه‌که‌م، ده‌وری پاره و سه‌یاره و ته‌یاره‌یه، ده‌وری حاسیه و کۆمپوته‌ر و چاپخانه‌یه، سه‌لایت و نه‌ته‌رنیته، ته‌له‌فۆن و مۆبایل و سو‌ره‌بیایه، ئه‌و کتیه‌نه‌ی هه‌نده‌زۆر، ئه‌و خه‌لکانه‌ی بی‌زه‌ین و زلۆر ﴿ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين﴾ (ئه‌عراف/ ۲۳).

کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۲۵۴ک - ۱۸۳۸ز کۆچی دوا‌یی کرد، له‌ گۆرستانی سه‌یوان نزیک گۆمه‌تی سوله‌یمان پاشای بابان به‌ خا‌ک سپێردا.

کوره کانی:

۱. سهد محمدد: له زوووه جوانمه رگ بوو.
  ۲. نههمد: ناسراوه به (کاک نههمدی شیخ) له پیشدا باسمان کرد.
- دانراوه کانی:
۱. نههمدی: سالی ۱۲۱۰ک - ۱۷۹۵ز بز کاک نههمدی کوری داناوه.
  ۲. أزهار الخمائيل في الصلوات المشتملة على الشمال.
  ۳. الإعراب في نظم قواعد الإعراب: مهلا محمد مهمود قه ره داغی شهرحی له سه ر نووسیوه، ناوی ناوه (منهج الطلاب في حل عقود الإعراب).
  ۴. أوثق العرى في الصلاة على خير الوري: سالی ۱۲۳۰ک - ۱۸۱۵ز دایناوه.
  ۵. إيضاح المحجة واقامة الحجة على الطاعن في نسب السادة البرزنجة.
  ۶. البرهان الجلي في مناقب شيخي السيد علي.
  ۷. تحرير الخطاب.
  ۸. ترصيف المباني في نظم تصريف الزنجاني: سالی ۱۲۰۰ک تهواوی کردووه، دهستووینکی سالی ۱۲۸۸ک - ۱۸۷۱ز محمد مهلا عبدالقادرمان له لایه.
  ۹. التعريف بأبواب التصريف.
  ۱۰. تنقيح العبارات في توضيح الاستعارات: سالی ۱۱۸۳ک - ۱۷۶۹ز تهواوی کردووه، دواپی شهرحی کردووه، سالی ۱۳۵۵ک - ۱۹۳۶ز له (بهغدا) چاپ کرا.
  ۱۱. تخميس قصيدة البردة.
  ۱۲. تخميس قصيدة أءنعم عيشاً.
  ۱۳. تخميس قصيدة المضربة.
  ۱۴. تخميس قصيدة الهمزية.
  ۱۵. تخميس لامية العجم.

۱۶. تخمیس قصیده بانت سعاد.
۱۷. تخمیس قصیده یا من یری....
۱۸. تنویر البصائر فی التحذیر عن الکبار.
۱۹. زاد المعاد فی الاعتقاد.
۲۰. تنویر القلوب فی مدیح حبیب علام الغیوب.
۲۱. تنویر الضمیر فی الصلاة علی البشر النذیر.
۲۲. تنویر العقول فی مولد الرسول.
۲۳. الجوهر الأسنی فی الصلاة المشتملة علی الأسماء الحسنی.
۲۴. الجوهر النضید فی التجوید: سالی ۱۱۹۹ک - ۱۷۸۴ز دایناوه.
۲۵. راحة الأرواح فی الصلاة علی حبیب الملك الفتح.
۲۶. روض الزهر فی مناقب آل سید البشر.
۲۷. الروضة الغناء فی الدعاء باسماء الله الحسنی.
۲۸. السراج الوهاج فی مدیح صاحب المعراج.
۲۹. سلم الوصول الی علم الاصول: کاک نهجهدی شیخ شهرحی کردووه ناوی ناوه
(فک القفول فی شرح سلم الاصول).
۳۰. الشامل فی العوامل: سالی ۱۱۸۹ک - ۱۷۷۵ز تهواوی کردووه، دانهکی
کزیمان له لایه له سههه خهتی مصطهفا پایلانی وهه گراوه، له ۱۲۹۲ک -
۱۸۷۵ز نووسراوه
۳۱. عقد الجوهر فی الصلاة علی شافع المحشر.
۳۲. الدرر فی مصطلح أهل الأثر.
۳۳. غیث الربیع فی علم البدیع.
۳۴. فتح الرحمن فی المعانی والبیان: سهید نهجهه فائیز شهرحی کردووه، ناوی ناوه
(تحفة الإخوان شرح فتح الرحمن)، سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز تهواوی کردووه.

۳۵. فتح الرزاق في أذكار دفع الإملاق.
۳۶. فتح المجيد في علم التجويد (فارسی).
۳۷. فتح الموفق في علم المنطق.
۳۸. فتح الرزوف في معاني الحروف.
۳۹. القطوف الداني في حروف المعاني.
۴۰. كشف الأسف في الصلاة على سيد أهل الشرف.
۴۱. البأساء بأذكار الصباح والمساء.
۴۲. كفاية الطالب في نظم كافية ابن الحاجب: ماموستا محمد (ئيبين ئادهم) شهرحی کوردوو، سالی ۱۲۳۲ک - ۱۸۱۷ز تهواوی کوردوو، ناوی ناوه (مصباح الخافية في شرح نظم الكافية)
۴۳. وسيلة الوصول الى علم الأصول.
۴۴. الفتح الالهي في الصلوات المشتملة على المناهي.
۴۵. هونراوهی (ئهی شوده) فارسی، سالی ۱۳۵۵ک له بهغدا چاپ کرا.
۴۶. قطر العارض في الفرائض.
۴۷. كشف الغامض في شرح قطر العارض: له گهڤ حاشیهی مهلا عهلی قزجی، سالی ۱۳۵۷ک - ۱۹۳۸ز له بهغدا چاپ کرا، نووسخهکی دهستنوسی رهسول مهنگور، سالی ۱۳۱۹ک - ۱۹۰۱ز لهلامانه.
۴۸. منظومة العروض.
۴۹. منظومة الظرف.
۵۰. لباب أداب البحث.
۵۱. نظم الرسالة العضدية في علم الوضع.
۵۲. تنوير العقول في أحاديث الرسول.
۵۳. قصيدة في نسبة الشريف.

۵۴. قصیده: سالی ۱۲۰۵ک - ۱۷۹۰ز پیشکەشی به سولتان سهلیم کردوو.
۵۵. عمل الصیافة: شهرحی (تحریر البلاغة)ی ئین نادهمه.
۵۶. أشرف المقاصد في نظم العقائد: له ۱۱۸۸ک - ۱۷۷۴ز تهواوی کردوو.
۵۷. الدررة الفريدة لطالب العقيدة: هزراوهی (نقایة)ی سیوطی به.
۵۸. الفرائد في علم العقائد: له ۱۲۲۵ک - ۱۸۱۰ز تهواوی کردوو، سهید نهحمەد فائیز شهرحی کردوو، بهناوی (أبهی القلائد) سالی ۱۳۱۵ک - ۱۸۹۷ز له (موصل) چاپ کرا.
۵۹. البرهان الجلي، في مناقب الإمام علي (خ). سهرچاوه کان:
۱. روح المعاني ۲۶/۱۰۳.
۲. الشيخ معروف النودهي البرزنجي ۱۵.
۳. الأعمال الكاملة للشيخ معروف النودهي/ القسم الاول ۹ - ۳۲.
۴. ژیناوهری زانایانی کورد ۶۸۸ - ۶۹۵.
۵. كشف الغامض شرح قطر العارض ۳ - ۵.
۶. هدية العارفين ۶/۳۶۹.
۷. مشاهير الكورد ۴۱۱ - ۴۱۲.
۸. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۷۲ - ۵۸۷.
۹. معجم المؤلفين ۱۲/۴۱.
۱۰. جامع کرامات الأولياء ۱/۵۸۱ - ۵۸۲.
۱۱. میژووی نهدهیی کوردی ۵/۳۹ - ۴۵ - ۹۷ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۱۵ - ۲۷۴ - ۲۹۲ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۵۰ / ۶/۱۷۳ - ۱۸۳.
۱۲. بنه ماله‌ی زانایاران ۳۴۵ - ۳۵۴.
۱۳. الأعلام ۲/۱۷ / ۷/۳۲۶.

۱۴. تاریخ مشاهیر کورد / فارسی ۳/۵۹۷ - ۶۱۵.
۱۵. نوریه‌خش ۹ - ۱۰.
۱۶. معجم أعلام الكورد ۶۴ - ۵۵۸ - ۶۷۷ - ۷۱۹ - ۷۲۰.
۱۷. بوژاندنه‌وهی میژووی زانایانی کورد ۷/۲۱۷ - ۲۱۸.
۱۸. أعلام کورد العراق ۵۹۴ - ۵۹۵ - ۷۹۳ - ۸۰۲.
۱۹. شۆرشی ئیبراهیم خانی ده‌لو ۵۸ - ۱۶۰.
۲۰. إيضاح المکنون ۲/۳۹.
۲۱. الأكراد في بهدينان ۷۹.
۲۲. تاریخ السليمانية ۲۱۹ - ۲۲۴.
۲۳. البيتوشي ۳۷.

مجه‌مه‌د مه‌عالی جه‌رانی (۱۵۲۹)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری مه‌عالی کوری عومهری کوری عبدالعزیزی (جه‌رانی)یه، ده‌وری سالی ۷۴۲ک - ۱۳۴۱ز هاته‌دنیا، له خزمه‌ت چهنده زانایانی خوینده، ماوه‌ک له (قاھیره) بو، ماوه‌ک له (مه‌دینه)ی بیروژ، پاشان چووه (مه‌ککه)ی بیروژ، ده سالان له‌وی ماوه، هاته (جه‌له‌ب) له‌وی ماوه، سالی ۸۰۹ک - ۱۴۰۶ز کۆچی دوايي کرد. سهرچاوه: الضوء اللامع ۱۰/۴۸.

مجه‌مه‌د موسا سه‌یرتی (۱۵۳۰)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری موسای کوری ئه‌بونه‌صری (ئه‌سه‌ردی)یه، نازناوی (شه‌هابه‌دینه) له زانیاری قورئانی بیروژ شاره‌زا بو، له (میسر) دابه‌زیوه، سالی ۷۰۶ک - ۱۳۰۶ز کت و پر کۆچی دوايي کرد. سهرچاوه‌کان:

۱. الدر الكامنة ۴/۲۷۱ - ۲۷۲.
۲. علمائنا في خدمة العلم والدين ۴۸۵.

مهلا محمد موسا هوزیانی (۱۵۳۱)

ناوی محمدده، کوری موسای کوری محمددی کوری عوسمانه، ناسراوه به (ناصره دین)، سالی ۷۷۷ك - ۱۳۷۵ز له (دیشق) هاته دنیا، له (موصل) دانیشتووه زانابه کی خاوهن تهریقته بووه، شاعیر بووه، سالی ۸۵۸ك - ۱۴۵۴ز کۆچی دواپی کردووه، کتیبی (فوح الوهاب ودلائل الطلاب إلی منازل الاحباب) ی داناووه. سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۶۸.

۲. هدیة العارفین ۶/۲۰۰.

مهلا محمد مهولود بهحرکهیی (۱۵۳۲)

ناوی محمدده کوری حاجی مهولودی کوری حاجی محمدده دهمینه، عهشیره تی (گهردی) یه، سالی ۱۹۲۹ز له گوندی (بهحرکه) ی بهرانه تی هاته دنیا. خویندی: له لایه ن فهقییه کانی قوتابخانه ی بهحرکه دهستی کرد به قورئانی پیروژ، دوا ی خه تم کردنی و خویندی چهند کتیه سهره تاییه کان ههر لهو شوینه چوووه لای مهلا جه میلی کاوانی، پاشان ماوهك چوووه (دیه گه)، دواپی چوووه (خه ته) ی خوشناوه تی لای مهلا جه میل، پاشان چوووه (سییرانی گه وره) لای مهلا که ریم، دواپی چوووه (میره دی) ی دهشتی ههولیر، لای مهلا عبدالفتاحی جدیدی، پاشان چوووه (یارجه) لای مهلا محمد نه مینی سویری، پاشان گهراوه لای ماموستای مهلا عبدالله ی (باو کم)، ماوه کی زۆر لهوی ماوه له لایهك دهرسی ده خویند، له لایهك دهرسی فهقیانی ده داوه و سه ره رشتی مه دره سه که ی ده کرد، تا کۆتایی به خویندن هینا.

مه لایه تی: نه مجا باو کم له گهری چوووه گوندی (گرده چار) لای حه سن ناغا، کرا مهلا، ماوهك لهوی دهرسی ده داوه و کاروباری مه لایه تی نه منجام ده دا، پاشان نا کۆکی له نیوان خه لکه که پهیدا بوو، باری کرد گهراوه (بهحرکه) ناوه ناوه دهرسی فهقیانی ده دا،

منیش له دوای باسی (مهبئی) له کتیبی (جامی) چهند دهرسم له خزمهت خویند، سالی ۱۹۶۳ز چوو ههولیر، سالی ۱۹۶۹ز له لایهن ئهوقاف کرا (واعیزی) گهڕیده.

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۷۳ز له کاتی رۆیشتنی له جادهی سی مهتری گهڕهکی (تهیراوه) له ههولیر سوار پایسکلهك خۆی لیدا، بهربۆوه سهری به لیوی جاده کت، بئ هۆش کهوت، ههلیان گرت بۆ نهخۆشخانهی کۆماری، ماوهکی کهم پی چوو کۆچی دوایی کرد، سی کوری ههیه: ئیبراهیم و ئهییوب و ئیدریس.

سهرجاوه: نامه ئیبراهیم کوری مامۆستا

محهمهد مههدی جهوانرودی (۱۵۲۳)

ناوی محهمهده، کوری سهید مههدیه، خهلكی (جهوانروده)، دهوری سالی ۱۲۸۵ك - ۱۸۶۸ز هاته دنیا، قورنانی پیروژ و کتیه سهرهتاییه کانی تهواو کرد، له قورنای موسسه عیدی چوو (بیاره) لای مهلا عبدالقادر، له کانیاری زانیاری نهو زاته ههلیدیتجا تا پی گهیشت، ههروهها بۆ ئارهزووی تهریقهتی نهقشهندی چوو له لای شیخ عومهر، لهو بابتهش وهرگیرا.

مهلایهتی: چوو له لای حهسن بهگی جاف، له قهزای (کفری) بووه مهلا و موده ریس و ری نیشاندهر، میر حهسن زۆر ریزی لینا، دوایی باری کرد بۆ (خانهقین) له خانهقای شیخ عومهر خهریکی خزمهتی نایی پیروژ بوو. مامۆستا بهلینی دا بوو به دریتزایی زبانی ههموو رۆژ ده جزوی له قورنانی پیروژ ده خویند، تا سالی ۱۳۶۷ك - ۱۹۴۷ز کۆچی دوایی کرد.

سهرجاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۳۱.

محهمهد ناهض کوردی (۱۵۲۴)

ناوی محهمهده کوری ناهضی کوری محهمهدی کوری حهسنی کوردیه، دهوری سالی ۷۵۷ك - ۱۳۵۶ز هاته دنیا، له (حهلب) دانیشتوو، زانایهکی زیرهك و نووسهر

و شاعیر بووه، سالی ۸۱۹ك چووه (قاهیره) دوایی چووه (دیمشق)، کتییی (بستان الناظر و أنس الخاطر)ی داناوه، له ۱۱ی شهعبانی، سالی ۸۴۱ك - ۱۴۳۸ز کۆچی کرد.

نمونهی شیعی:

کم دولّة بفنونِ الظلمِ قد فیت
وجاء من بعدهم من یفرحون بها
وراح آثارهم فی عکسهم ومُحوا
وقال سبحانه: {حتی إذا فرحوا}
سهرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۱۰/۶۲.
۲. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۱۲۶.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۳۶.
۴. مشاهیر الكورد ۳۸۱.
۵. كشف الظنون ۱/۲۴۴.
۶. هدية العارفين ۲/۱۴۷ - ۱۴۸.
۷. معجم المؤلفين ۱۲/۷۳. له گهل جیاوازی له میژووی کۆچی دوایی.

مهله مهله نه جهه دین کوردی (۱۵۳۵)

ناوی مهله مهله نه جهه دینه، کوری شیخ مهله مهله دنه مینی کوردی نه قشبه ندیه، خاوه نی کتییی (تنویر القلوب)ه، سالی ۱۳۲۹ك - ۱۹۱۱ز له (قاهیره) هاته دنیا، مندال بوو باوکی کۆچی دوایی کرد، له خزمهت شیخ سهلام عهزام پهروه رده بوو، دهستی کرد به خویندن، پاشان چووه زانکۆی (ئهزههر)، پاش دهرچوونی دهستی کرد به خزمهتی نایبی پیروز له سهر رینگای باوکی، قوتابی و مریدانی باوکی له (قاهیره) و دهووربهری له لای کۆبوونهوه بو نامۆژگاری و فیربوونی زانیاری، مامۆستا سالی ۱۴۰۶ك - ۱۹۸۵ز کۆچی دوایی کرد، لیکۆلینهوهی کتییی (الفن والملاحم)ی نین که تیری ههیه.

سهرچاوه کان:

۱. عقد الجوهر ۲۱۴۳.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۷۹.

مهلمهد نه جیب نه خلاطی (۱۵۳۶)

ناوی مهلمهده کوری نه جیبی کوری مهلمهدی کوری یوسفی (نه خلاطی یه)،
سالی ۶۶۰ك - ۱۲۶۱ز هاته دنیا، نووسه و خوشنوس بووه، له (دیمشق) دهرسی
داوه، پیش نویژی کردووه، زاته کی رینک و دیمه ن جوان بووه له مانگی ذی القعدةی،
سالی ۷۱۷ك - ۱۳۱۸ز کۆچی دواپی کردووه.
سهرچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۸۶.

مهلمهد نصرالله جزیری (ابن الاثیر) (۱۵۳۷)

ناوی مهلمهده کوری نصرالله ی کوری مهلمهدی کوری عبدالکریمی جزیری،
ناسراوه به (نبن نهئیر)، سالی ۵۸۵ك - ۱۱۸۹ز هاته دنیا، له (موصل) نیشته جی بووه،
کتیبی (نزهة الأبصار في نعت الفواكه والثمار) داناووه، سالی ۶۶۲ك - ۱۲۶۳ز
کۆچی دواپی کردووه.

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۲/۷۹.

۲. إيضاح المكنون ۲/۶۳۴.

۳. الأعلام ۷/۳۴۷.

۴. وفيات الأعيان ۵/۳۲.

۵. معجم أعلام الكورد ۶۳۷.

مهلمهد نه صر هه ولییری (۱۵۳۸)

ناوی مهلمهده، کوری نه صری کوری عه قیلی هه ولییری، نازناوی (شه ره فه دینه)،
له خزمهت باوکی و له لای عیماده دین مهلمهدی خزمی خویان خویندنی تهواو کرد، سالی
۶۳۳ك - ۱۲۳۵ز له (دیمشق) کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه: أربيل في مختلف العصور ۷۴.

مهلا مهلا وهسیم مهردوخی (۱۵۳۹)

ناوی مهلا مهلا وهسیمه، کوری شیخ نهحمدهی کوری شیخ مصطفای تهختی مهردوخیه، سالی ۱۱۱۸ ک - ۱۷۰۶ ز له گوندی (تهخته) هاتوته دنیا، ماوهك له کوردستانی نیران خهریکی خویندن بوو، پاشان هاته (عیراق)، ماوهك له کوردستان و ماوهك له (موصل) و ماوهك له (بهغدا)، کۆتایی به خویندن هینا، گهراوه و لاته کهی خوئی دهستی کرد به دهرسدانهوه، پاشان هاته (قهلاجۆلان) پایتهختی بابانیه کان، له موئی ناوبانگی به لایبووه به عمللامهی قهلاجۆلان، خهریکی خزمهتی نایی پیروزی ئیسلام بوو، تا سالی ۱۱۷۱ ک - ۱۷۵۷ ز کۆچی دواپی کرد، له قهلاجۆلان به خاک سپێردرا.

دانراوه کانی: (بیان أسامی علوم الآخیرین) و (بیان علوم شرعییه) و (بیان علوم نهوولین) و (أصول الأخلاق) و (نامهی نهخلاق) و (هۆنراوهی نوسطرلاب): به کوردی و (سنن الصلاة): به عهره بی و هۆنراوهی (فیء الزوال) و هۆنراوهی (وهصیه تنامه): له کاتی (تاعون) به زمانی فارسی نووسیتی و (دهوله تنامه): مامۆستا عبدالکریم موده رریس، له ههوارامی هینایته سهر زاراوهی (سۆرانی) ناویناوه (ئیقبال نامه).

سهرچاوه کان:

۱. بوژاندنهوه ۲/۱۶۵ / ۶/۳۵۳ - ۳۶۸.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۲۱۹.
۳. بنه ماله ی زانیاران ۱۳۰ - ۱۳۱.
۴. سلك الدرر ۴/۱۷.
۵. معجم أعلام الکورد ۵۹۷.
۶. علماؤنا ۵۰۶ - ۵۰۷.

مهلا مهلا وهسیم مهردوخی (۱۵۴۰)

ناوی مهلا مهلا وهسیمه، کوری شیخ مهلا مهلا سه عیدی کوری نهحمدهی کوری مهحمدهی مهردوخی (سنه یه)، سالی ۱۲۱۹ ک - ۱۸۰۴ ز هاته دنیا، نهو زاته برا گچکه و

فهقی شیخ قادری خاوه‌نی (تقریب المرام)ی شهرحی (تهذیب الکلام)ه، ماموستا وه‌سیم: زانیه‌کی به‌توانا بووه، به‌تایبیت له‌زانستی (که‌لام) ده‌ستی بالآ بووه، حاشیه‌ی هه‌یه له‌سه‌ر شهرحی ته‌هزیسی شیخ قادری برای، له‌و حاشیه‌ ده‌لتی: {برا گه‌وه و ماموستام، له‌و کاته ته‌هزیسی له‌خزمت باوکم ده‌خویند، چهند حاشیه‌ی له‌سه‌ر شهرحی مه‌قاصید هه‌لده‌بژارد، له‌سه‌ر کتیه‌که‌ی ده‌نووسی، پاشان نووسراوه‌کانی کۆکردنه‌وه، کردیه شهرحه‌کی نایاب، که‌ باوکمان کۆچی دوایی کرد، برام بووه جینیشی، دوباره به‌ شهرحه‌که‌ داهاته‌وه، گۆرانکاری چهند وشه‌ی کرد له‌چهند شوین، منیش زۆرجار بریم له‌وه ده‌کرد، حاشیه‌ی که‌ی و له‌سه‌ر نه‌و شهرحه‌ بنووسم، شوینه زه‌حه‌ته‌کان ئاسان بکا، گری کۆزه و داوه نارۆزه‌کان بکاته‌وه، به‌لام به‌ختم یاریکار نه‌بوو و لاتمان پیرناخۆشی و ناژاوه‌ بوو، دوایی کاکم ناواره‌ بوو یۆ سلیمانی منیش ته‌نیا مامه‌وه، دلّم سواربوو، نایا بنووسم، ده‌ست یی بکه‌م؟

له‌وکاته (والی) - خوا کاری راست بینی - فرمانی ده‌رسدانه‌وه‌ی یۆ ده‌رکردم، چهند فهقی له‌ ده‌وره‌م کۆبوونه‌وه، له‌وانه‌ زیره‌کزه‌که‌ی هه‌ردوو کوره‌کانم، گلینه‌ی هه‌ردوو چاوه‌کانم، زیده‌ جهرگی دلّ و جانم، ده‌ستی کرد به‌خویندنی نه‌و شهرحه، نه‌جا ده‌ستم کرد به‌نووسینی نه‌م حاشیه، که‌ بریتیه له‌ لیکدانه‌وه‌ی نه‌و شهرحه و به‌رانبه‌ر کردنی له‌گه‌ل سه‌رچاوه‌که‌ی که‌ شهرحی مه‌قاصیده، په‌سه‌ندکردن و هه‌لبژاردنی رای راست، جار وایه شهرحه‌که‌م په‌سه‌ند کردوه، جار وایه سه‌رچاوه‌که‌م په‌سه‌ند کردوه، جاریش وایه نه‌ نه‌و و نه‌ نه‌م، رای سیه‌م هه‌لگرتوه، خوای گه‌وره یارمه‌تی دام، سالی ۱۲۷۳ک - ۱۸۵۶ز ته‌واوم کرد، به‌دلّی من بوو}.

جگه له‌و حاشیه نه‌و کتیه‌نه‌شی داناون: (إثبات الواجب) و (إثبات المعاد) و (الوجود والعدم).

ماموستا شیخ وهسیم له قوتابخانهی (دار الإحسان) له (سنه) دهرسی دهه، پاشان بهد بیژ و زمان دریژ زمانیان لیئا، ماوهك لادرا، دوایی گهراوه، لهو شوینه خهیریکی خزمهتی ئاییی پیروژ بو، تا سالی ۱۲۷۵ك - ۱۸۵۸ز کۆچی دوایی کرد، دوو کوری ههبوون:

۱. شیخ رهزا: سالی ۱۲۴۸ك - ۱۸۳۲ز هاته دنیا، سالی ۱۳۲۶ك - ۱۹۰۸ز کۆچی دوایی کرد.

۲. شیخ جهالهدین: سالی ۱۲۵۱ك - ۱۸۳۵ز هاته دنیا، سالی ۱۲۸۵ك - ۱۸۶۸ز کۆچی دوایی کرد.

سهراچاوه کان:

۱. بنه ماله‌ی زانیاران ۱۴۵.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۴۱۸.

۳. معجم أعلام الكورد ۵۵۷.

۴. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۳۶۹ - ۳۷۲.

۵. علماؤنا ۶۱۳.

مهله مهله وهه‌بان دنه‌لی (۱۵۴۱)

ناوی مهله‌ده، کوری وهه‌بان، عه‌شیره‌تی دنه‌لی زازایه، زانایه‌کی فه‌رموده‌ناس بووه، فه‌رموده‌ی پیغه‌مه‌بری (درودی خوای لی بی) له کومه‌لیی زیادی نه‌خعی گێپرایته‌وه نه‌ویش له نیمامی عه‌لی (خ) بیستوهه، که‌واته نه‌و زانایه کورده‌ تایبعی تایبعینه.

سهراچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۳۸۱.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۳۷.

۷. طبقات الفقهاء ۶۵.
۸. سير أعلام النبلاء ۱۱/۴۳۲.
۹. طبقات الشافعية / نهستهوی ۱/۲۰۴.
۱۰. المنتظم ۱۰/۶۴.
۱۱. الأعلام ۲/۵۴ / ۷/۳۵۵.
۱۲. الكامل / پەراویز ۸/۲۱۴.
۱۳. تأريخ أربيل ۲/۴۳۸.
۱۴. إيضاح المكنون ۲/۱۷۳۳.
۱۵. الأنساب ۱/۴۲۲.

مهلا مهلا هبه الله سهلسی (۱۵۴۴)

ناوی مهلامهده، نازناوی (سه‌دیده)، کوری هبه‌الله ی کوری عبدالله یه، خه‌لکی (سه‌لاس) ه له رۆژه‌لاتی (وان)، زانایه‌کی زۆرزان و به‌توانا بووه، له فتوادان شاره‌زا بووه، له ولاتان ده‌هاتنه لای بۆ وه‌رگرتنی زانیاری، چه‌ند زانای به‌رز له‌سه‌ر ده‌ستی ده‌رچوون، له‌مانگی شه‌عبانی، سالی ۵۷۴ک - ۱۱۷۹ز له (به‌غدا) کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. وفيات الأعيان ۳/۳۷۲.
۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۷۳.
۳. مشاهير الكورد وکوردستان ۳۶۰.
۴. معجم أعلام الكورد ۶۳۷.

مهلا مهلا یاسین ژه‌نگاری (۱۵۴۵)

ناوی مهلامهده کوری یاسینی کوری عبدالله یه، سالی ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز له (سنجار) هاته‌دنیا، هه‌ر له‌وی ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان چووه لای مهلا یونسێ به‌کری، دوابی چووه (موصل) لای مهلا عبدالله نیعمه و مهلا عبدالغنی جه‌بار و مهلا

عوسمانی جبوری خویند، دوایی چوه لای مامۆستا بهشیر سهققال، ماوه لهخزمهتی تا ئیجازهی مهلایهتی وهرگرت، پاشان چوووه (بهغدا)، کلیة الشریعهی تهواو کرد.

دانراوه کانی:

۱. تفسیری قورنانی پیروژ.
۲. شهرحی (الفقه الاکبری) ئیمامی حنهفی، سالی ۱۹۸۹ز له بهغدا چاپ کرا.
۳. علم أصول الفقه المقبول فی علم الأصول: سالی ۱۹۸۹ز له موصل چاپ کرا.
۴. نیل المرام، شرح بلوغ المرام من أدلة الاحکام: پینج بهرگه، سالی ۱۹۸۵ز چاپ کرا.

سهرچاوه: اسهام علماء کوردستان العراق فی الثقافة الإسلامیة ۲۲۷.

محمد مهلا یایی (۱۵۴۶)

مامۆستا مهلا محمد یایی، زانایه کی شارهزا بووه له زانستهکان، بهتایهت له حکمهت و کهلام پسیۆر بووه، دهرسی لهلای مهلا عبدالرحمان نهفهندی رۆژیانی خویندوووه، هاوچهرخ بووه له گهل محمد فهیزی زههاوی بهغدا و مهلا محمد نهفهندی خهتی و مهلا نهبو به کر نهفهندی کچک مهلا ی ههولیر، یایی لهمزگهوتی سۆری (مههاباد) دهرسی دهه، مهلا عهلی قزلی یهک بوو له فهقیه کانی نهو لهو کاته، مامۆستا عبدالکریم (موده ریس) دهلی: {ناوبراو دوایی حاشییان دهینوسی (یا محمد) پاشان کورتی کردهوه ته نیا دهینوسی (یا) بۆیه ناوبرا به مهلا محمدی (یایی) چونکه پیتی (یاء) ی زۆر دهنوسی}، کهواته: (یایی) نیهسته وهلای (یا) وهک دهلین: خوایی، وهفایی، دارایی، پاشایی.

سهرچاوه: ژیناوهری زانایانی کورد ۲۱۹ - ۲۲۱.

محمد مهلا یهزیدی روهاوی (۱۵۴۷)

ناوی محمد مهلا، کورپی یهزیدی کورپی سهنانه، خهلکی (روها)یه، سالی ۱۳۲ک - ۷۴۹ز هاته دنیا، یهک بووه له زانایه دیاره کانی سهردهمی خۆی، ئیمامی نهجهدی کورپی

حنبل، حزی کردوه بیینی بهلام ریکنه کهوتوره، فهرمووده‌ی له باوکی ماموستا
گیراوه‌تهوه، سالی ۲۲۰ ک - ۸۳۵ز کۆچی دوابی کردوه، دوو کوری هه‌بوو:

۱. نه‌بوفرهوه: فهرمووده‌ی له باوکی گیرایتهوه.
۲. نه‌بو‌علی: فهرمووده‌ی له باپیری گیرایتهوه.

سەرچاوه‌کان:

۱. اللباب ۲/۴۵.
۲. الأنساب ۳/۱۲۰ - ۱۲۱.

محمد مه‌دی‌ه‌عقوب سعیرتی (۱۵۴۸)

ناوی محمد‌ده، کوری یه‌عقوبی کوری علی کوری ته‌میمه، خه‌لکی (سعیرت)ه،
له (دیمشق) دانیشتوه، زانایه‌کی زمان ره‌وان و شاعیر بووه، له جوانکاری (التضمین)
دهستی بالا بووه، زاته‌کی چاک و داوین پاک و رووخۆش و ره‌شید بووه، سالی ۶۸۴ ک -
۱۲۸۵ز کۆچی دوابی کردوه.

سەرچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۳۸۹.
۲. فوات الوفیات ۴/۵۴ - ۶۲.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۳۹.

محمد مه‌دی‌یوسف ئیبن ده‌واله (۱۵۴۹)

ناوی محمد‌ده، کوری یوسفی کوری نه‌بولعزی کوری عه‌زیزه، نازناوی
شه‌مه‌دینه، ناسراوه به ئیبن ده‌واله و ئیبن موره‌حهل، خه‌ریکی فهرمووده بووه، سه‌فه‌ری
(دیمشق) و (حله‌ب)ی کردوه، له‌وئ ده‌رسی داره، زانایان مه‌تخیان کردوه و لیبی
رازی بووینه، سالی ۷۳۸ ک - ۱۳۳۷ز کۆچی دوابی کردوه.

سەرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۱۶.

مهلا مهلا یوسف جزیری (۱۵۵۰)

ناوی مهلامهده، کوری یوسفی کوری نه بوبه کری کوری هبةاللهی جزیرییه، سالی ۶۳۶ك - ۱۲۳۸ز هاته دنیا، مهزهه بی شافیعی بووه، بو خوتیدن چوویته (میسر)، پاشان چوویته (دمشق)، گه رایتوه (میسر) لهوی دهرسی داوه، زانیاری له قورئانی پیروز و نوصول و دکتوری هه بووه، له مانگی ره جه بی سالی ۷۱۱ك - ۱۳۱۱ز کۆچی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۳۱۵ - ۳۱۶.
۲. شذرات الذهب ۶/۴۲ - ۴۳.
۳. معجم أعلام الكورد ۶۴۱.

مهلا مهلا یوسف جزیری (۱۵۵۱)

ناوی مهلامهده، کوری یوسفی کوری عبداللهی کوری مهجوده، سالی ۶۳۷ك - ۱۲۳۹ز له (جزیره) هاته دنیا، زانیایه کی شهرع زان و نه حوزان و زمان ره وان و شاعیر و نووسهر بووه، بو خوتیدن چووه (میسر)، دوابی له (قاهره) کرا موده ریس، ئیسلام و جوله که و دیان بو خوتیدن ده چوونه لای، له مزگهوتی (طولون) وتاری هه بی دهده، شیخ تهقیه دینی (سویکی) فهقیی نهو زاتهیه.

ماموستا له (أصول الفقه) و (بهیان) و (مهنتیق) و (طب - دکتوری) دهستی بالا بوو، رووخوش و دیمه ن جوان و قسه خوش و نه خلاق چاک بوو، به ئیش و کاری خه لکان زور ماندوو بوو.

دانراوه کانی: (شهرحی ئه لفییه ی ئیبن مالیک) و (شهرحی التحصیل) و (شهرحی مینهاجی بهیزاوی) و (دیوانی شیعر).

کۆچی دوابی: له ۶ی ذی القعده ی سالی ۷۱۱ك - ۱۳۱۲ز کۆچی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. طبقات المفسرين ۲/۲۸۳.

٢. طبقات الشافعية/نهسنهوی ١/٣٨٣ - ٣٨٤.
٣. طبقات الشافعية الكبرى ٥/١٥٤.
٤. كشف الظنون ٢/١٨٧٩.
٥. مشاهير الكورد ٢/١٦٦.
٦. شذرات الذهب ٦/٤٢ - ٤٣.
٧. معجم المؤلفين ١٢/١٢٨.
٨. هدية العارفين ٢/١٤٢.
٩. علمائنا في خدمة العلم والدين ٤٧١ - ٤٧٣.
١٠. بغية الوعاة ١/٢٧٨.
١١. الأعلام ٢/١١٢ / ٨/٢٥ / ١٠/٢٣٢.
١٢. الدرر الكامنة ٤/٣٠٠.

مهلا مهلا يوسف حهراڤانی (١٥٥٢)

ناوی مهلا مهلا، کورپی یوسفی کورپی عبداللطیفی حهراڤانی، مهزهه بی حه نهه لی بووه، چوویتته (میسر) دهرسی له لای عهلی حه سه نی کوردی و چهند زانایان خویندوووه، دهرسی فهرمووده ی داوه، له مانگی ره مهزانی سالی ٧٦٩ك - ١٣٦٨ز له (قاهره) کۆچی دوا یی کردوووه.

سه رچاوه کان:

١. الدرر الكامنة ٤/٢٩٨.
٢. شذرات الذهب ٦/٢١٦ - ٢١٧.
٣. معجم أعلام الكورد ٦٣٩.

مهلا مهلا یوسف روهاوی (۱۵۵۳)

ناوی مهلا مهلا، کوری یوسفه، خه لکی (روها،یه، له (حلهب) نیشته جی بووه، مهزه بی حنه فی بووه، له (نه ستانه) دانیشتووه، ماموستا سالی ۱۱۸۵ک - ۱۷۷۱ز کۆچی دوا بی کرد.

دانراوه کانی: (بیان ما حواه الوصاف من التراکيب العریبة) و (شرح قلائد النحور) و (طراز المذهب فی الدخیل العرب) و (نثر الکواکب علی نظم المیرزا صائب): تهرجومه یه له فارسی وه لای عهره بی.

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۱۲۵.

۲. هدیه العارفین ۲/۳۳۹.

۳. ایضاح المکنون ۱/۲۱۸.

مهلا مهلا یوسف گۆرانی (۱۵۵۴)

ناوی مهلا مهلا، کوری یوسفی کوری عبدالله ی کوری عومهری کوری عهلی کوری خضری کوری جه مالی کوردی گۆرانی یه، باوکی ههر سی خاتوونه زانایه کانه: (فاطیمة) و (ستیتة) و (نوم حه سن)، سالی ۸۰۰ک - ۱۳۹۷ز کۆچی دوا بی کرد.

سهرچاوه: الضوء اللامع ۱۰/۸۶.

مهلا مهلا یوسف هه ولییری (۱۵۵۵)

ناوی مهلا مهلا، کوری یوسفی کوری مهلا مهلا کوری قائیده، خه لکی هه ولییره، به لام له بهر نه وه ی باوکی هاتوو چووی (به حرین) ی ده کرد، له یه ک لهو سه فهرانه خیرانی له گه ل بوو، نهو کوره لهوی خاویدا، بۆیه له ناو خه لکان ناویراوه به (به حرانی)، زانایه کی زیره ک و زمان رهوان و قه لهم له کاربووه، نیین مستهوفی یه که له فهقییه کانی نهو زاته، ماموستا سه فهری شاره زوری کرد، ماوه ک لهوی ماوه، پاشان چووه (دیمشق)، جهند شیعی له مدخی سولتان صه لآحه دین و سولتان مظفر داناوه.

چهند کتیبی داناون، لهوانه: (حل کتاب اقلیدس) و (دیوان شعر) و (الرسائل).
 کۆچی دوايي: شهوی یهك شههه، ۱۳ ی رهبعی دووهم، سالی ۵۸۵ك -
 ۱۱۸۹ز کۆچی دوايي کرد، له گۆرستانی باشور بهست له ههولیر به خاك سپێردرا،
 لهوانهیه گۆرستانی پشت شیخه‌للا بی، که سالانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵ز ناوده‌بردرا به
 بازاری له‌نگه‌فرۆشان.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۴۵۲ - ۴۶۷.
۲. وفيات الأعيان ۴/۱۰۳.
۳. هدية العارفين ۶/۱۰۱ - ۱۰۲.
۴. معجم المؤلفين ۱۲/۱۳۷.
۵. شذرات الذهب ۴/۲۸۴.
۶. كشف الظنون ۱/۸۱۵.
۷. غاية المرام ۲۷۵ - ۲۷۶.
۸. الأعلام ۱/۲۷۵ - ۷ - ۲۳.
۹. معجم أعلام الكورد ۶۴۰.

مه‌مه‌د یوسف هه‌ولیری (۱۵۵۶)

ناوی مه‌مه‌ده، کوری یوسفی کوری یه‌عقوبی هه‌ولیری، سالی ۶۲۴ك -
 ۱۲۲۷ز هاته‌دنیا، بۆ خویندن چووه (دیمشق)، خه‌ریکی خویندنی فه‌رمووده بوو، پاشان
 بووه مامۆستا ده‌رسی ده‌داوه، له مانگی ره‌مه‌زانی سالی ۷۰۴ك - ۱۳۰۵ز له قادرمه‌ی
 خانووه‌که‌ی که‌وته‌خواره‌وه ده‌م و ده‌ست گیانی له ده‌ستدا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۳۱۵.
۲. شذرات الذهب ۶/۱۱.

۳. معجم أعلام الكورد . ۶۴۰.

مهلا مهلا یونس ههولیری (۱۵۵۷)

ناوی مهلهده، کورپی یونسی کورپی هه مزه ی کورپی عه بیاسی ههولیرییه، زانایه کی به دین و فهرمووده ناس و پرووله خوا بووه، دنیاداری نه کردووه، زۆر جو ره بابه تی زانیوه، سالی ۷۴۶ك - ۱۳۴۵ز له ته مه نی هه شتا و چوار سالی دا کۆچی کرد. سه رچاوه: الدرر الکامنه ۴/۳۱۷.

مهلا مهلا یونس ههولیری (۱۵۵۸)

ناوی مهلهده، کورپی یونسی کورپی مهله دی کورپی مه نه عه ی کورپی مالیکی کورپی مهله ده، نازناوی (عیما ده دینه)، سالی ۵۳۵ك - ۱۱۴۰ز له قه لاتی ههولیر هاته دنیا، له خزمهت باوکی له (موصل) دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (به غدا)، شاره زایی پهیدا کرد، گهراوه (موصل)، له چهند قوتابخانان دهرسی ده داوه، زانایه کی مه زه ب شافیعی به توانابوو، له دووره وه ده هاته لای بو فیربوونی زانیاری، ووتارخوین بوو له مزگهوتی (الجهادی)، نوره دین نه سه لانی شای (موصل) زۆر حورمه تی ده گرت، له ۵۹۲ك کرا قازی (موصل)، سالی ۶۰۸ك - ۱۲۱۱ز له (موصل) کۆچی کرد. سه رچاوه کان:

۱. وفيات الأعیان ۳/۳۸۵.
۲. تاریخ أربیل ۲/۴۱.
۳. أربیل في مختلف العصور ۹۴.
۴. أربیل في العهد الاتابکي ۲۸۳ - ۲۸۸.
۵. ژیناوه ری زانایانی کورد ۷۳۰.
۶. هدیه العارفین ۶/۱۰۸.
۷. کشف الظنون ۲/۱۶۲۰.
۸. مشاهیر الکورد ۲/۹۱.

٩. علمائونا فی خدمة العلم والدين ٤٦٢ - ٤٦٤.
١٠. شذرات الذهب ٥/٣٤.
١١. معجم المؤلفين ١٢/١٤٣.
١٢. منهل الأولياء ١/٢٠٢.
١٣. طبقات الشافعية الكبرى ٤/٣٠٠.
١٤. سير أعلام النبلاء ١٢/٥٨٩.
١٥. طبقات الشافعية /نهسنهوی ٢/٥٦٩.
١٦. درة الحجال في أسماء الرجال ٢/٢٩٨.
١٧. الأعلام ٨/٣٤ - ٢٥٠.
١٨. معجم أعلام الكورد ٥٠٧ - ٦٤٢.
١٩. البداية والنهاية ١٣/٦٤.

مه محمود نه بوبه کر فورمهوی (١٥٥٩)

ناوی مه محموده، کوری نه بوبه کری کوری حامیدی کوری نه حمدهه، خه لکی (ورمی)یه، سالی ٥٩٤ ک - ١٩٧٧ از هاته دنیا، بو خوتندن چووه (موصل) دوايي چووه (دیمشق) زانایه کی شافعی مهزهه ب و نوصول زان و شهرع زان بووه، ناوبراو سالی ٦٨٢ ک - ١٢٨٣ از کۆچی دوايي کرد.

دانراوه کانی: (شرح وحیز الإمام الغزالي) و (لوامع الاسرار في المنطق) و (تلخیص الأربعين (لباب)) و (شرح الإشارات) و (التحصیل: مختصر المحصول).

سه رچاوه کان:

١. معجم المؤلفين ١٢/١٥٥.
٢. كشف الظنون ١/٢٦١.
٣. هدية العارفين ٢/٤٠٦.

مه حمود نه بویه کر نورمه وی (۱۵۶۰)

ناوی مه حموده، کوری نه بویه کری کوری محمه دی کوری به حیای کوری حوسینی خه لکی (ورمی)یه، سالی ۶۴۲ ک - ۱۲۴۴ ز هاته دنیا، له چهند ولاتان گهرا تا فیری زانیاری بو، له ته صه ووف شاره زا بو، سالی ۷۲۲ ک - ۱۳۲۲ ز له (دیمشق) کۆچی دوابی کرد، چهند کتیبی داناون، له وانه: (ذیل النهایة لابن الاثیر) و (مختصر شرح السنة للبغوی) و (تهذیب المحکم).

سه رچاوه کان:

۱. البداية والنهایة ۱۱۴/۱۴ - ۱۱۵.

۲. كشف الظنون ۱۹۸۹/۲.

۳. معجم المؤلفین ۱۵۶/۱۲.

مه حمود نه بویه کر جزیری (۱۵۶۱)

ناوی مه حموده، کوری نه بویه کری کوری محمه دی کوری عوسمانه، سالی ۱۰۷۶ ک - ۱۶۶۵ ز له (جزیره) هاته دنیا، قورنانی پیروزی خه تم کرد و له بهری کرد، پاشان چووه (قودس) ی پیروز، له وی به خزمهت پیاوه کی خوابی گه یشت ناسرابوو به (محمه زه مان سندی)، ماوه ک له گه لی ژیا، چهند کهراماتی لی دیت، له گه لی چووه سه فیری حه ج، ته ریفه تی نه قشبهندی لی وه رگرت، پی گۆت: بگه ریوه ولاتی خۆت، پینج سال خه لوه بکیشه، به ربه ره کانی ناره زوی نه فس بکه نه مجا وه ره وه، گهراوه فه رمانی شیخی جیه جی کرد، دوو باره چووه حه ج به خزمهتی گه یشته وه، نه مجاره ره وانی دیمشقی کرد، بو نه وی چوو، به دوو منداله کانی نارد، نه وانیش چوونه لای، له وی دهستی کرد به ده رسدانه وه و نامۆزگاری خه لکان.

مامۆستا له زانسته عه ره بیه کان و زیج و حروف و ریازیات شاره زا بو، زاته کی به دین و خواناس و خواپهرست بو، به رده وام له سودی گه ل بوو.

سه رچاوه: سلك الدرر ۱۲۶/۴ - ۱۲۷.

مه حمود نه حمهد دیلزهی (۱۵۶۲)

ناوی مهحموده، کوری مهلا نهحموده، له گوندی (دیلزّه) له جینگای باوکی مهلا بوو، دهرسی دهدا، سالی ۱۱۹۹ك - ۱۷۸۴ز شاری سلیمانی دروست کرا، ماموستا لهوکاته باری کرد، هاته مزگهوتی گهورهی سلیمانی، کرامهلا، سالی ۱۲۳۹ك - ۱۸۲۳ز کۆچی دوابی کرد.

سهراچاوهکان:

۱. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۳۰۲ - ۳۰۳.

۲. بنهمالهی زانیاران ۴۶۰ - ۴۶۱.

مه حمود نه حمهد شارزوری (۱۵۶۳)

ناوی مهحموده، کوری نهحمهدی کوری حوسینی شارهزوریه، نازناوی (صاحب)ه، زانایهکی فهرمووده‌ناس و سوئی بووه، برای مهولانا خالیدی نهقشبه‌ندیه، که مهولانا سهفهری حیجاز و هیندی کرد، نهو زاتهی له جیتی خوئی دانا بو ده‌رسدانه‌وه و سه‌ره‌رشتی مال و منداله‌کانی، پاشان ئیجازهی پتدا، دوابی سهفهری مهولانا بو (دیمشق) سولتان عبدالجیدی عوسمانی شیختای و خه‌نه‌قا و مزگهوتی سلیمانی پی سپارد، مریدی زۆر بوون، سوودی زانیاریان لی وه‌رده‌گرت، سالی ۱۲۸۳ك - ۱۸۶۶ز له (دیمشق) کۆچی دوابی کرد، بهو بو‌نه‌یه عبدالقادر نه‌به‌هانی، ده‌لتی:

عیون العلا تبکي علی فقد محمود هو (الصاحب) المعروف بالفضل والجلود.

شقیق خیار الدین مولانا (خالد) مجدد هذا العمر من غیر تردید

سهراچاوه: معجم أعلام الكورد ۶۹۲ - ۶۹۳.

مه حمود نه حمهد عه‌ینتابی (۱۵۶۴)

ناوی مهحموده، کوری نهحمهدی کوری حه‌سه‌نی کوری نیسماعیلی کوری به‌عقوبی کوری نیسماعیل (مظفرالدین)ی حه‌نه‌فیه، خه‌لکی (عه‌ینتابی) کوردستانی تورکیایه، ده‌وری سالی ۸۱۲ك - ۱۴۰۹ز له (قاہیره) هاتووته‌دنیا، باوکی دایکی (شه

– شانه) فروش بووه، بویه ناسراوه به: (ابن المشاط)، دهستی کرد به خویندن، ورده کتیبه کانی له بهر کردن، ماوهك خهریکی شهریعت بوو، پاشان دهستی به نهحو کرد، چووه (دیمشق) ززرچار چووه (حهج)، دهچووه غهزا، ههزی له قوشمه و تیره ندازی بوو، دواعه مری وازی له هه موو شت هینا، ته نیا روویدا دکتوری، له مانگی مهلود سالی ۹۰۲ك – ۱۴۹۶ز له (قاهره) کۆچی دوابی کرد.

دانراوه کانی: (شرح الوجیر) و (شرح اللمعة) و (شرح النقایة).

سه رچاوه کان:

۱. البدر الطالع ۲/۲۹۲ – ۲۹۳.

۲. معجم المؤلفین ۱۲/۱۴۵.

۳. معجم أعلام الكورد ۶۹۲.

مه حمود نه حمهد کاکۆزه کهریا (۱۵۶۵)

ناوی مه حموده، کوری شیخ نه حمهدی کوری شیخ یه عقوبه، له بنه ماله ی شیخه کانی (کاکۆزه کهریا) به، دهستی کرد به خویندن، گهرا له چه ند شوینان، پاشان چووه (تورجان) لای مهلا عهلی، کۆتایی به خویندن هینا، له گوندی (بیلوار) بووه مهلا دهرسی ده داوه، دوابی باری کرد بۆ (سنه) له مزگهوتی (حیبب الله) کرا ووتارخوین و ده رس بیژ، له ۲۹ی شهعبانی، سالی ۱۳۲۴ك – ۱۹۰۶ز له (سنه) کۆچی دوابی کرد، له گۆرستانی (پیر غه ریب) به خاک سپێردرا.

سه رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۹۸ – ۹۹.

مه حمود نه حمهد مه رعه شی (۱۵۶۶)

ناوی مه حموده، کوری نه حمهدی کوری مه حموده، خه لکی (مه رعه ش) ه، له (حه له ب) دانیشتووه، سالی ۱۲۵۱ك – ۱۸۳۵ز کۆچی دوابی کردووه، کتیبه ی: رسته و زنجیره ی بانگی داناوه تا ده چیته وه سه ر خۆشه ویست (درودی خوای لی بی).

سه رچاوه: معجم المؤلفین ۱۲/۱۴۹.

مه‌حمود نه‌حمهد نه‌قشبه‌ندی (۱۵۶۷)

ناوی مه‌حموده، کوری نه‌حمهدی نه‌قشبه‌ندی، ده‌وری سالی ۱۲۹۰ک - ۱۸۷۳ز هاته‌دنیا، خه‌لکی گوندی (قه‌ره‌کۆی) رۆژه‌لاتی کوردستانی تورکیایه، له‌ ولاتی خۆی زانسته‌ عه‌ره‌بیه‌کان و شه‌ریعت و مه‌تیق و به‌لاغه و ئوصول و ئادابی خویند، پاشان له‌ به‌ر سته‌مکاری مصطفا که‌مال پاشای ئه‌تاتورک نه‌حه‌واوه، ئاواره‌بوو بۆ (سوریا)، ماوه‌ک له‌ (دیمشق) خه‌ریکی خویندن بوو، ئیجازه‌ی له‌ شیخ به‌دیده‌دین حه‌سه‌ن وه‌رگرت، هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌ شیخ محمهد (ضیاء‌الدین) وه‌رگرت، ئه‌ویش له‌ شیخ فتح الله ی وه‌رقاسی، ئه‌ویش له‌ شیخ عبدالرحمانی باوکی، ئه‌ویش له‌ شیخ صبغه‌الله ئه‌رقاسی، ئه‌ویش له‌ شیخ طاهای نه‌هری، ئه‌ویش له‌ مه‌ولانا خالیدی شاره‌زوری.

ناوبراو له‌ (دیمشق) ده‌ستی کرد به‌ خزمه‌تی ئاینی پی‌رۆزی ئیسلام، مریدان کۆمه‌ل کۆمه‌ل له‌ تورکیا ده‌هاته‌ خزمه‌تی، زاته‌کی رۆوخۆش و ودلپاک و خۆشه‌ویستی خه‌لکان بوو، سالی ۱۳۷۲ک - ۱۹۵۲ز له‌ (دیمشق) کۆچی دوا‌یی کرد. سهرچاوه: نثر الجواهر والدرر ۲/۱۵۴۶.

مه‌حمود نه‌قه‌ندی ئامیدی (۱۵۶۸)

ئهو زاته‌ له‌ نه‌وه‌کانی مه‌لا یه‌حیای مزورییه، پاش ته‌واو کردنی قۆناغه‌کانی خویندن چوه‌ (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا عبدالله ی جه‌لی زانسته‌کانی ته‌واو کردن، ئیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه‌ (نامیدی) له‌ قوتابخانه‌ی (جدیده) کرا موده‌رریس، له‌وه‌قه‌ری ناسرابوو به‌ مرۆقه‌کی چاک و دلپاک، بۆ چاره‌سه‌ری کیشه‌کان ته‌نیا هانایان ده‌برده‌ به‌ر ئهو، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی ئاینی پی‌رۆزی ئیسلام، تا له‌ به‌رواری ۱۳۲۱ک - ۱۹۰۳ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سهرچاوه: أسهام علماء كوردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱.

مه‌حمود نه‌مین (بیخود) (۱۵۶۹)

ناوی مه‌حموده، کوری مه‌لا نه‌مینی موفقی کوری مه‌لا نه‌حمده‌دی چاوماری کوری مه‌لا مه‌حمودی کوری مه‌لا نه‌حمده‌دی دیلژه‌یی یه، سالی ۱۲۹۶ ک - ۱۸۷۹ ز له سلیمانی هاته‌دنیا، بۆ خویندن چوو هوجره‌ی فه‌قیان، دواي کۆچی دواي باوکی سالی ۱۳۱۵ ک - ۱۸۹۷ ز له‌گه‌ل مه‌لا عبدالعزیزی برای بۆ خویندن چوو (بیاره) لای مه‌لا قادری گه‌وره، هه‌ر له‌وی په‌یوه‌ندی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌گه‌ل شیخ به‌ستا، له‌گه‌ل برای چوونه (پینجوین) لای مه‌لا عبدالرحمان، مه‌لا عبدالعزیزی برای ئیجازه‌ی وه‌رگرت، له‌جیگای باوکی له‌ سلیمانی دانیشت، بیخودیش خه‌ریکی ئیش و کاری مآل بوو، ناوه‌ ناوه‌ش له‌گه‌ل مه‌لایه‌کان گفتوگۆی زانست و شه‌ریعه‌تی ده‌کرد.

سالی ۱۳۶۶ ک - ۱۹۴۶ ز کاکي کۆچی دواي کرد، (بیخود) کرا جیگری نه‌و بۆ ده‌رسدانه‌وه و فه‌توادان، ناوبراو جگه‌ له‌ مه‌لایه‌تی و صوفیاتی، شاعیره‌کی چاک بوو نازناوی (بیخود)ه، شیعری کوردی و فارسی زۆرن، دیوانی شیعری سالی ۱۹۷۰ ز چاپ کرا، نمونه‌ی شیعری:

له‌و رۆژه‌وه رۆیشه‌توو تۆراوه‌ دلّی من

هه‌رچه‌ند نه‌گه‌رپیم بی سهروشوین ماوه‌ دلّی من

ناخۆ به‌ چ شاخیکه‌وه گیرساوه‌ دلّی من

یاخۆ به‌ چ داخیکه‌وه سوتاوه‌ دلّی من

نه‌و هه‌مده‌می غه‌مخوار و نه‌دیمی منه‌ یاره‌ب

نه‌و مه‌حره‌می نه‌سرار و فه‌دیمی منه‌ یاره‌ب

نه‌و گه‌وه‌ری شه‌هوار و یه‌تیمی منه‌ یاره‌ب

که‌وتووته‌ چ به‌حریکه‌وه خنکاوه‌ دلّی من

نه‌و سینه‌ له‌ غه‌ش خالییه‌ نه‌و بی رِق و کینه

نه‌و خادیمی شه‌رعی نه‌به‌وی میلله‌ت و دینه

مه‌علوم چووه بۆ خزمه‌تی سالاری مه‌دینه

وامزانی که فهوتاره، نه‌فهوتاره دلی من

زاتیکی وه‌های گرتووه، رۆحم به‌فیدای نه‌و

شاهان شه‌و و رۆژ ده‌بنه‌ قه‌ده‌م بۆسی گه‌دای نه‌و

(بیخود) مه‌به‌ نیتز به‌ ئومید و به‌ ته‌مای نه‌و

نایته‌وه لات گهر سه‌ری داناوه دلی من

کۆچی دوایی: له‌ به‌رواری ۲۵/۸/۱۹۵۵ ز له‌ شاری سلیمانی کۆچی دوایی

کرد، مامۆستا عبدالکریم موده‌رریس که براده‌ری خۆشه‌ویستی بوو، به‌بوئونه‌یه‌ هۆنراوه‌کی نووسیوه، ده‌لی:

بی‌ خوده، یا با خوده، بی‌ هۆشه‌ یا هۆشیاره‌ دل

نوستروه‌ چاوی له‌ خه‌ودایه، وه‌یا بی‌ داره‌ دل

نهم سه‌عاته‌ رۆژه‌ یا شه‌و، بۆچی به‌رچاوم ره‌شه

یاده‌می هه‌جرانه‌ بۆیه، عاجز و غه‌مباره‌ دل

دوکه‌له‌ هه‌ستا له‌ سینهم، تالی کرد سه‌فحه‌ی جیهان

یا گری ناگری جه‌فای لی‌ به‌ربووه‌ و پر ناره‌ دل

یا وه‌کو بیستوومه‌ (بیخود) مه‌نبه‌عی عیلم و نه‌ده‌ب

نه‌و عه‌زیزی میسری رۆحه، له‌و پر و سه‌رشاره‌ دل

وه‌ختی کۆچی به‌ست و رۆوی کرده‌ بیابانی به‌قا

یانی له‌و دارولفه‌نای خاوه‌ن جه‌فا بیزاره‌ دل

کۆچی بی‌ واده‌ له‌ زومره‌ی یاوه‌ران و دۆستان

یانێ ناچاری قه‌زای فه‌رمانی بی‌ ئینزاره‌ دل

ناوی (نامی) تۆیه‌ وێردی دایمی (عبدالکریم)

وه‌قفی فیکری تۆیه‌ خاتر خاوه‌نی نه‌سراوه‌ دل

سه‌رچاوه‌کان:

۱. یادی مه‌ردان ۲/۶۳۳ - ۶۳۸.
۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۶۳ - ۵۶۴.
۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۶۴ - ۴۶۷.
۴. گولتزاری کوردستان ۱۷۸.
۵. معجم أعلام الكورد ۷۰۳.
۶. میژووی نه‌ده‌بی کوردی ۶/۷۳ - ۹۲.
۷. أعلام کورد العراق ۷۸۶ - ۷۸۸.

مه‌حمود نه‌مین راجی (۱۵۷۰)

ناوی مه‌حموده، کوری نه‌مینی کوری مه‌حموده، سالی ۱۸۹۴ز له (که‌رکوک) هاته‌دنیا، له مزگه‌وتی نایب ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر شاره‌زوری، دوایی چووه سلیمانی، پاشان چووه (که‌رکوک) لای مه‌لا مه‌حمودی مه‌زناوه‌ی، ماوه تا ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

بووه مه‌لا له گوندی (سۆربه‌ش)ی خدری پاشا، دوایی باری کرد چووه (هه‌له‌بجه)ی گه‌وره، سی سالان له‌وی مه‌لا بوو ده‌رسی ده‌داوه، پاشان گه‌راوه (که‌رکوک)، هه‌ر له‌وی سالی ۱۹۶۲ز کۆچی دوایی کرد، له‌سه‌ر وه‌سیه‌تی خۆی له هه‌له‌بجه له‌تک شیخ معروف شیخ عبدالکریم به‌رزنجی - براده‌ری خۆی - به‌خاک سپێدرا.

خووره‌وشتی: زاته‌کی به‌دین و بی‌فیزبوو، به‌قه‌ناعه‌ت بوو، خه‌تی خو‌ش بوو، چوار زمانی ده‌زانی، کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی.

دانراوه‌کانی:

۱. چهند حاشیه له‌سه‌ر (بو‌رهانی گه‌له‌نبه‌وی).

۲. نامیلکه‌ی حج به کوردی: سالی ۱۹۳۶ز بو باوکی مهلا نه‌نوه‌ری ساعتچی داناره، له کوتاییدا به عمره‌بی ده‌لی: {تم و باخیر عم، علی ید مؤلفه محمود الراجی من الله، لأجل قریبی وحبیبی: الملا عبدالله في ۲۴ شوال سنة ۱۳۵۴هـ}. ده‌قی نه‌ر نامیلکه‌یه له‌لای مهلا نه‌نوه‌ره، تا ئیستا ده‌ستنوسه و چاپ نه‌کراوه خوابکا ده‌ستیک‌ی پیروزی خیرخوازی بگاتی، چاپ بکری و به‌لاوبکریته‌وه خو به‌ره‌می به‌نرخان زوره، به‌لام نه‌گه‌ر فریا نه‌که‌وین (مشک) ده‌یاختوا، (مؤرانه) ده‌یانرزیتی، (توزوبا) ده‌یانفریتی، هه‌روه‌ک چهن‌دین ده‌ستنوسی به‌نرخ به‌م شیویه فه‌وتاره. سەرچاوه: ده‌ستنوسی مهلا نه‌نوه‌ری ساعتچی.

مه‌حمود بادینی (۱۵۷۱)

ماموستا مهلا مه‌حمود بادینی، یه‌ک بووه له مه‌لایه چاکه‌کانی سه‌رده‌می خوی ده‌رسی به مهلا خه‌لیلی سعیرتی داوه، له ته‌فسیری قورنانی پیروز ده‌ستی بالا بووه ته‌فسیری سوهرتی (فاتیحه‌ی) کردووه به بیتی بی‌نوقسه، نه‌وه‌ش کاره‌کی ناسان نه، به‌لگه‌ی جازانی و چالاکیه، له ۱۲۰۲ک - ۱۷۸۷ز کۆچی دوابی کرد. سەرچاوه‌کان:

۱. أسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۱۵۳.

۲. مشاهیر الكورد ۲/۱۸۷.

۳. غاية المرام ۱۰۸.

مه‌حمود بایه‌زیدی (۱۵۷۲)

ماموستا مهلا مه‌حمود، سالی ۱۲۱۲ک - ۱۷۹۷ز له شاری (بایه‌زیدی) نه‌حمده خانج هاته‌دنیا، له شاره‌که‌ی خوی ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان چووه (ته‌بریز) فیری عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی بو، سالی ۱۸۵۶ز چووه (نه‌رضروم)، زانایه‌کی زمان ره‌وان و به‌توانا بو، له ویزه و ریزمان و میژوو شاره‌زابوو، زور مه‌راقی کتیبه ده‌ستنوسه‌کان بو، لیکزلینه‌وه و ته‌رجومه‌ی ده‌کردن، به‌لاوی ده‌کردنه‌وه.

چهند دانراوی هه‌یه، له‌وانه:

۱. عادات و رسوماتنامه‌ی نه‌کرا‌دییه: سالی ۱۸۵۸ز له (ئه‌رضروم) ته‌واوی کرد.
  ۲. له‌یلا و مه‌جنون: سالی ۱۸۵۸ز له (ئه‌رضروم) ته‌واوی کرد.
  ۳. تحفة الخلان فی ئەزمانی کوردان: سالی ۱۸۶۶ز ته‌واوی کرد.
  ۴. نامیلکه‌ی رێزمانی کوردی: سالی ۱۸۶۷ز ته‌واوی کرد.
- سه‌رچاوه: معجم اعلام الكورد ۶۸۶ - ۶۹۰.

مه‌حمود به‌ربییانی (۱۵۷۳)

مامۆستا مه‌لا مه‌حمود یه‌که له مه‌لایه چاکه‌کانی سه‌رده‌می خۆی، خه‌لکی گوندی (به‌ربیان)ه، رۆژناوای کۆمه‌لگای (به‌ستۆره)، مه‌لا بوو له گوندی (دیمه‌کار).
چهند فه‌قتی ده‌رسده‌دا، له‌وانه: مه‌لا صادقی فه‌ره‌ادی، مه‌لا سه‌عیدی فه‌ره‌ادی مه‌لا خضری مه‌له‌کاغه‌ی، مامۆستا شاره‌زایی تایبه‌تی هه‌بوو له کتییی (جامی)، پاشان له‌گه‌ل فه‌قییه‌کان باری کرد، بۆ (قه‌شقه)، مامۆستا خه‌تیکی خۆشی هه‌بوو، چهند کورته حاشیه‌ی له‌سه‌ر شه‌رحی ئیستیعا‌ره و که‌مالی سه‌رف و چهند کتییانی تر هه‌یه، کۆچی دوا‌یی کرد، مه‌لا نه‌بو به‌کری کوری له پاش به‌جیما، نه‌ویش سالی ۲۰۰۱ز له گوندی (شیخه‌شل) کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه: الإكليل في محاسن أربيل ۳۳۵.

مه‌حمود حه‌سه‌ن به‌رده‌ری (۱۵۷۴)

ناوی مه‌حموده، کوری حه‌سه‌نی کوری خالیدی کوری حامیدی کوری عه‌لی کوری جه‌ماله، خه‌لکی (به‌رده‌ری) ناوچه‌ی (بی‌تواته‌یه)، زانایه‌کی شه‌ریعت بووه، فه‌تاوای فارسی دانا، پێشکه‌شی کرد به مه‌لیک (أسد الملک) زی‌ره‌ک کوری هلاجونی کوری هۆلاکۆی ته‌ته‌ر، نه‌و هۆلاکۆیه بوو هه‌یرشی درنده‌نه‌ی هه‌نا سه‌ر ولاتانی ئیسلام، حکومه‌تی عه‌بباسی روخاند، (به‌غدا)ی داگیر کرد و تاران‌ی کرد، کتیه‌کانی ئابنی به‌شیک سووتاند و

به شیکی ناویته ناو روبراری (دیجله)، وه چهند سالن حوکی موسولمانان کرد، پاشان منداله کانی خزیان موسولمان بوون.

سەرچاوه: بوژاندنهوه ۱۸۱/۵ - ۱۸۶.

مه حمود حوسین ژهنگاری (۱۵۷۵)

ناوی مهحموده، کوری حوسینه، نازناوی (نهبولقاسمه) ناسراوه به (رکن الدین)، خه لکی (ژهنگار) ه، سالی ۶۴۰ ک - ۱۲۴۲ ز کۆچی دوابی کرد، کتییی (نشر المثل السائر وطی الفلك الدائر) ی داناوه.

سەرچاوه کان:

۱. كشف الظنون ۲/۱۵۸۶.
۲. هدية العارفين ۲/۴۰۵.
۳. معجم المؤلفين ۱۲/۱۵۹.
۴. تأريخ مشاهير كورد ۱/۷۹.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۹۳ - ۶۹۴.

مه حمود حهمدی مهرعەشی (۱۵۷۶)

ناوی مهحموده، کوری داوده نازناوی (حهمدی) یه، خه لکی (مهرعەش) ه، له (دیمشق) دانیشتوو، چهند دانراوی ههیه، له وانه:

۱. بلغة المرید فی الفقه والتوحید: سالی ۱۳۱۲ ک له دیمشق چاپ کرا.
  ۲. تحفة الإخوان علی نصیحة الخلان.
  ۳. تحفة الناسک فی المناسک.
  ۴. نیل الأرب فی معرفة الأدب.
- سەرچاوه: معجم المؤلفين ۱۲/۱۶۰.

مه‌حمود خورتی (۱۵۷۷)

ماموستا مه‌لا مه‌حمود، ناسراوه به مه‌حمودی کوردی، خه‌لکی گوندی (خورت)ه،
 سه‌ر به قه‌زای (عین سفنی)، پاش ته‌واو کردنی خویندنی چووه (موصل)، له‌وی نیشه‌جی
 بوو له مزگه‌وتی (عومه‌ری) ده‌رسی ده‌داوه، ده‌ستی شیعی هه‌بوو، دوا‌ی سالی
 ۱۱۶۰ک - ۱۷۴۷ز کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: منهل الأولیاء ۲/۲۷۶.

مه‌حمود سه‌عید حه‌فید (شیخ مه‌حمودی حه‌فید) (۱۵۷۸)

ناوی مه‌حموده، کورپی شیخ سه‌عیدی کورپی شیخ محمده‌دی کورپی کاک نه‌حمده‌دی
 شیخی کورپی شیخ محمده‌دی مه‌عروفی نۆده‌یی به، (مه‌لیکی کوردانه)، ناسراوه به: (حه‌فید)
 له‌به‌ر نه‌وه‌ی باوکی نه‌وه‌ی کاک نه‌حمده‌دی شیخه، سالی ۱۲۹۸ک - ۱۸۸۱ز له گه‌ره‌کی
 (کانیسکان) له سلیمانی هاته‌دنیا.

خویندنی: قورنانی پیروزی خه‌تم کرد، چهند کتیبی سه‌ره‌تایی ته‌واو کردن، ماوه‌ک
 چووه مزگه‌وتی گه‌وره لای مه‌لا عبدالله مه‌عروف مه‌ریوانی خویند، سالی ۱۸۹۸ز له
 خزمه‌ت باوکی چووه (ئه‌سته‌میۆل)، ماوه‌ک ماوه له‌وی، گه‌راوه سلیمانی فیری زمانی
 عه‌ره‌یی و فارسی و تورکی بوو.

شۆرشه‌که‌ی: له‌به‌رواری ۱۹۱۸/۱۰/۱ز شیخ مه‌حمود له‌لایه‌ن ئینگلیز کرا
 حاکمی کوردستان، چهند به‌لئینان پندا که یارمه‌تی بده‌ن، پشتگیری بکه‌ن، دوا‌یی
 پاشه‌کشه‌یان کرد، پاشگه‌زبوونه‌وه، ویستیان له کوردستانی ده‌ربکه‌ن، نه‌ویش سه‌ری بو
 شۆرنه‌کردن، بانگه‌وازی کوردانی کرد، بو سازدانی شۆرش و نازادکردنی کوردستان
 دژی ئینگلیزه‌کان.

له‌لایه‌کی تره‌وه (مه‌حمودخان دزلی) له‌شکرکی چه‌کداری چاپووکي هه‌ورامی
 نارده سلیمانی بو یارمه‌تی شیخ، به‌ناوی زیاره‌تی مه‌رقه‌دی کاک نه‌حمده‌دی شیخ چوونه‌ ناو
 شاری سلیمانی، ئینگلیزه‌کان که وایان زانی له‌شکریان نارده سه‌ر مه‌حمودخان، به‌لام

شکان و هیچیان بی نه کرا، له ۲۱/۴/۱۹۱۹ ز سلیمانی نازادکرا، لهشکری ئینگلیز ههلاتن، تا (دهربندی بازیان) خویان نه گرتوه، لهوی چهقین یارمهتی زوریان بوهات: لهشکر و چهک و تهقهمنی و توپ و تهیاره، شیخ تووشی جهنگیکی توند و تیزهات، خزی لهسەر (بهردهقارهمان) شهری ده کرد و سهنگر و بۆسهی بۆیان دادهنا بهداخهوه، به کهسهروهه له ۹/۶/۱۹۱۹ ز لهسەر نهو بهرده به دهستی چهپهلی نهوان، بریندار کرا و دهستگیر کرا، له ۲۵/۷/۱۹۱۹ ز بریاری لهسەردانی دهرجوو، بهلام جیهجی نه کرا و دواخرا، له ۱۹۲۲ ز دووریان خستهوه بۆ (کویت)، لهوی بۆ (هیندوستان)، پاشان گهراندیانهوه بۆ (کویت)، ماوهک لهوی ماوه، گهراندیانهوه بۆ (بهغدا) بهم بۆنهیه (بیخود) دهلی:

عومریکه له بۆ کوشتنی دهججالی هسودان

هر مونتهزیری عیسهیی دهورانی کووهیتم

عومریکه دهنالتم به غمی تووه له (کهركوك)

دايم وه كونهی سینه پر ئهفغانی کووهیتم

واتیمه گه دورم لهتۆ، نهی ساحیبی خاتهم

هر هودهوده کهی بهزمی سولهیمانی کووهیتم

خهلقینه له بهر گهوههری تاجی سهری کورده

قوریانی موحیتی عه رهستانی کووهیتم

هر چهند له زیندانی فیرا قا وه کو (بیژهن)

بیللا به تهمای (رۆسته می) داستانی کووهیتم

عاجز مه به (بیخود) که ئیشه لالا وه کو یه عقوب

نهزدیکه ویسالی مههی کهنعانی کووهیتم

پاشان نازادکرا، به رهو سلیمانی گهراوه، له ۲۱/۹/۱۹۲۲ ز له شاری (کفری)

دابهزی پیشوازییه کی چاکیان لیکرد، له ۳۰/۹/۱۹۲۲ ز له سلیمانی دابهزی دووباره

کراوه (حاکم)، له ۲۲/۱۲/۱۹۲۲ ز ئینگلیز و حکومه‌تی (عیراق) بریاریان دهر کرد، به دامه‌زاندنی حکومه‌تی کوردی له‌ناو سنوری (عیراق)، بهو مهرجه نوینه‌ری خویان بنیره (به‌غدا) بۆ رێکخستنی کاروباری (نابووری) به‌لام شیخ زۆری خه‌فته له زگی خۆی نابوو، به فرسه‌تی زانی لهو کاته کورد دهر بهینی له‌ژێر چه‌په‌لۆکی بیگانه، بۆیه له خۆیه‌وه له‌یه‌ک لاوه بانگه‌وازی حکومه‌تی کوردی کرد، ناوی خۆی نا (مه‌لیکی کوردان)، شاری (موصل)ی دانا به‌خاکی کوردستان.

کابینه‌ی یه‌که‌می حکومه‌تی کوردی به‌م شیوه‌یه پێکه‌نا:

۱. حو‌کمدار: شیخ مه‌حمود حه‌فید.
۲. سه‌رۆک وه‌زیران سوپاسالار: شیخ عبدالقادری برای.
۳. وه‌زیری ناوه‌خۆ: شیخ مه‌حمود غه‌ریب.
۴. وه‌زیری زانستی: میر لیوا مصطه‌فا پاشا.
۵. وه‌زیری شهرع و عه‌دلی ئیسلامی: عه‌لی نه‌فه‌ندی قه‌ره‌داغی (ابن الخياط)
۶. وه‌زیری باج: نه‌حمه‌د به‌گ فه‌تاح به‌گ.
۷. وه‌زیری ئاسایش: سه‌ید نه‌حمه‌د به‌رزنجی.
۸. وه‌زیری دارایی: عبدالکریم نه‌له‌که.
۹. وه‌زیری گومرگ: حه‌مدی صاحیب قران (شاعیر)
۱۰. پشکینه‌ری گشتی: میر لیوا سه‌دیق پاشا.

جا له هه‌موو لاوه ده‌نگی خۆشی و نازادی به‌لاوبۆوه، پیرۆزیایی له حکومه‌تی نوێ ده‌کرا، قه‌له‌می نووسهران که‌وته‌کار بۆ پێداهه‌لگۆتن، بهو بۆنه‌یه، نه‌حمه‌د (فه‌وزی) شاعیر، ده‌لی:

ده‌فه‌یه‌ی تر ئیستیا نابی، به‌سه‌ر نه‌م مولکه‌دا

عه‌هدی شاهی نه‌وجه‌وانه و شا سه‌لاحه‌ددینه ده‌ی

وا له‌سایه‌ی ناسه‌فی ده‌ورانوه ئیقبالی کورد
 عالییه پرتهو فشانه، قادیره بۆ کوللی شه‌ی
 بی وه‌لی عه‌هدت ته‌ماشاکه و مه‌لیک ئه‌م شاهه‌ بی
 زوبده‌یی ئالی حوسین و نوتفه‌یی مه‌حبوبی حه‌ی
 گهر که‌سی بیتو خه‌یالی به‌د به‌دلایا تپه‌ری
 وه‌ک نه‌بوجه‌لی نه‌زانم، جینگه‌یی نه‌و وینه‌ وه‌ی
 تا نه‌به‌د یاره‌ب بمینی ئه‌م جه‌لال و حیشه‌مه‌ته
 نایه‌تی ﴿انا فتحنا...﴾^(۱) بی موعینی شاه‌ی که‌ی
 هه‌روه‌ها مه‌لا نه‌حه‌دی دینزه‌یی ده‌لی:

نه‌ر شه‌دی نه‌ولادی حه‌یده‌ر شیر‌ی به‌زدانه مه‌لیک
 زومره‌یی ساداته نه‌جم و ماه‌ی تابانه مه‌لیک
 سه‌فه‌یی ته‌ریخی قه‌ومی کورد ده‌بی ره‌نگین بی
 چونکه نه‌مرۆ وه‌ک سه‌لاحه‌دین حوکمه‌رانه مه‌لیک
 تاج‌ی که‌یخوسره‌و چ بوو، یا نه‌فسه‌ری قه‌یسه‌ر چه‌یه؟
 تاج‌ی فه‌خری عیززه‌ته نه‌مرۆ له‌ که‌یوانه مه‌لیک
 جه‌نابی شیخ مه‌حمود خۆی شاعیره‌کی چاک بووه، نازناوی (نوربه‌خش)ه، ده‌لی:
 دل له‌ به‌ندی سینه‌دا دووباره‌ واره‌یلا نه‌کا
 (نوربه‌خشی) ناسه‌روئ مه‌یلی شه‌ر و غه‌وغا نه‌کا
 ئینتیقامی قه‌ومی لیتقه‌وماو به‌ حه‌ق داوا نه‌کا
 رۆژ و شه‌و فیکرم له‌ دنیا‌دا، عیلم به‌ریا نه‌کا
 تیغی شیرم ناره‌زوی سه‌یدی شکاری شا نه‌کا

(۱) انا فتحنا لك فما مينا....، سوره‌تی الفتح ایه - ۱ - .

سهیری دوشمن کهن به فیکری خامهوه بۆته تهرهف
 بۆ شکاری شیري شهرزه، پیره رپوی هاته صهف
 نیشتمانی پاکی بی کەس دیوه بۆیه کهوته کهف
 وام له مهیدانی شهجاعتدا موباریز کوا نهسەف
 سهفدری رۆژی وهغای (تابین)ه، داوا نهکا

دهست به دهست یه کتر بدهن نهی لاههکانی مهرد و قوز
 تاکو کهی دوشمن له ناومانه، نهبیته گورگی هۆز
 بین بینه پشتیوانی یه کتر و بیکهینه تۆز
 دهست به داوینی خوداوه بگرین و بگرین بهسۆز
 تاکو دوشمنان له جهناتولئیرهه بهرپا نهکا

نامهوی ژینی نهسارهت بهسمه عومری گومرههی
 نایخهمه سهه خۆم به دهستی موددهعی تاجی شههی
 قهت به نهیری دوشمنانم نامهوی فهرمانرههی
 نامهوی تهختی کهی و بهختی جهم و شاههنشهی

تیشنهیی خوینی عه دووم و بۆ حقوقی وانهکا

ئینگلیزهکان که نازادی کوردیان به چاوی خۆیان دیت، له داخان چاویان چووه
 پشتی سهه، دلتهنگ بوون، نارهحت بوون، کیتچیان کهته کهوری، دهستیان کرد به
 بۆمبارانی شاری سلیمانی ههروهها له ۱۹۲۳/۳/۴ ز ۱۸ تیارهی جهنگیان ناردهسهه،
 شیخ له ۱۹۲۳/۷/۱۹ ز سلیمانی به جیهتشت، شهر دریرههی پیندا، بهر بهره له شکری
 شیخ زهعیف دهبوو، کوردهکان و سهروک هۆز و عهشیرهتهکان جودا دهبوونهوه، ئینگلیز
 به پله و پایه و به پاره خهلکی بۆ خۆی راکیشا، شۆرشهکه کربۆوه، سالی ۱۹۲۶ ز
 کۆتایی به حکومهته که هات، سلیمانی و کوردستان گهراوه ژیر دهسهلاتی حکومهتی
 (عیراق)، شیخ له گوندی (دار کهلی) سهه به (بازیان) نیشهجی بوو.

کۆچی دوایی: شهوی ۱۹۵۶/۱۰/۹ ز له نهخۆشخانهی حهیدهریهی بهغدا، مالتاواپی به کجاری له دۆست و برادهرانی کورد و کوردستان کرد، نهو ههموو خهم و خهفت و پهژارهی له گهڵ تهنه پیرۆزه کهی، برده ژیر خاکه کهی هۆدهی مزگهوتی گهورهی سلیمانی خزمهت کاک نه ههدی شیخی باپیری، کوردیش لهوی رۆژیوه ههر فرمیسکان دهبارینن وه کو باران، (کاویس ناغاش لاوکان و حهیران دهلتی، گاز ده کا به سی دهنگان: هاواره منۆ هاواره منۆ کورد خائینۆ کورد خائینۆ....

حهمدی شاعیریش دهلتی:

وهك (مهدينه) بى نهى بى، يا (نهجف) بى، بى عهلى
شارى (غهزنه)^(۱) ش ئیسته بى مهحموده وهك (داریکهلی)^(۲)

سه چاوه کان:

۱. ژیناوهری زانایانی کورد ۶۹۵.
۲. شۆرشه کانی کورد ۷۸ - ۱۴۷.
۳. تأریخ مشاهیر کورد / فارسی / ۵۹۷/۳ - ۶۱۵.
۴. الأعلام ۲/۱۷ / ۷/۳۲۶.
۵. بنه ماله ی زانیاران ۳۵۴.
۶. تأریخ السلیمانیه ۲۱۹ - ۲۲۴.
۷. میژووی نهدهیی کوردی ۵/۳۹ تا ۶/۱۷۳ / ۱۸۳ - ۳۰۵.
۸. الأکراد فی بهدینان ۷۹.
۹. شۆرشى نیراهیم خان دهلقو ۱۵۸ - ۱۶۰.
۱۰. بوژاندنهوهی میژووی زانایانی کورد ۷/۲۱۷ - ۲۱۸.

^(۱) غهزنه: شارى سولتان مهحموده

^(۲) دوای بهریابوونی شۆرش، شیخ لهو شوینه نیشتهجی بووه.

۱۱. نورهخش ۹ - ۱۰.

۱۲. معجم أعلام الكورد ۶۴ تا ۷۲۰.

۱۳. أعلام كورد العراق ۵۹۴ تا ۸۰۲.

مه حمود شه مسه دین کوردی (۱۵۷۹)

ناوی مه حموده، نازناوی شه مسه دینه، مهزهه بی حنه فی بووه، زانایه کی مهزن و پروچاک و دلپاک و بی گهرد بووه، زۆر هۆنراوهی زانستی له بهر بووینه له قوتابخانهی (حهسن) دهرسی داوه، کاربه دهستان ریزیان لیتاوه، له مانگی ره مهزانی سالی ۷۶۷ک - ۱۳۶۶ز کۆچی دواپی کرد.

سه رچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۴۳.

مه حمود عه بیاس عه بدالانی (۱۵۸۰)

ناوی مه حموده، کوردی عه بیاسی کوردی سوله یمانه، له گوندی (عهودالان) هاته دنیا هه ره لهوئ له خزمهت باوکی پهروه رده بوو، بووه مهلا، دهرسی دهدا، پاشان کرا موفتی (کۆیه)، دواپی سه فهری کرد بو (حهلهب)، دوو مانگ ماوه چووه (دیمشق) لهوئ چووه (حهج) گهراوه (دیمشق)، ماوه لهوئ تا سالی ۱۱۷۳ک - ۱۷۵۹ز کۆچی دواپی کرد، له خوار جیای قاسیون به خاک سپێردرا، کتیبی (زبده الأنفاس فی تفسیر سورة الإخلاص) ی داناوه.

سه رچاوه کان:

۱. سلك الدرر ۴/۱۲۷.

۲. معجم المؤلفين ۱۲/۱۷۳.

۳. إيضاح المكنون ۳/۶۰۹.

۴. الأعلام ۸/۵۲ / ۱۰/۱۴۰.

۵. معجم أعلام الكورد ۶۹۴.

۶. علماء ومدارس في أربيل ۸۶.

۷. هدیه العارفين ۶/۴۱۶ - ۴۱۷.

مه حمود عبدالرحمان (راچی) (۱۵۸۱)

ناوی مه حموده، کوری عبدالرحمانی کوری مهلا نیراهیمی کوری مه حمودی کوری بهرامه، عه شیره تی (جاف)ه، سالی ۱۹۱۲ز له گوندی (تۆزراوه)ی دوکان هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو (کۆیه)، لای مهلا نه بوبه کر و مهلا صادق و مهلا مه عصوم و مهلا تهوفیق قۆناغه کانی برده سهر، له کۆتاییدا چوو لای مهلا محمدهدی جهلی زاده نیجازهی وهر گرت.

مه لایه تی لهم شوینانه کرد: (گلنیر) (قورقوره) (خرابه) (سابوراوه)، سالی ۱۹۷۵ز کۆچی دوایی کرد، مامۆستا جگه له کوردی، عه ره بی و فارسی و تورکی ده زانی.

دیوانی شیعی ههیه، نازناوی شیعی (راچی)یه، نمونهی شیعی:

دلّم پر سۆزه دهردم بی دهوایه   سهرم سهرخۆشه (بیره م) لی قهزایه
خه یالتم ههر خه یالته و خاله دائیم   دلّم پر زیکر و هاواری خودایه
سهرچاوه: دهستنووسی مهلا نه نوه ری سعاعتی.

مه حمود عبدالله خه رپانی (۱۵۸۲)

ناوی مه حموده، کوری شیخ عبدالله ی ته کیه ییه، سالی ۱۲۵۰ک - ۱۸۳۴ز له گوندی (خه رپان) هاته دنیا، مندال بوو باوکی کۆچی دوایی کرد، برابه کانی به خیویان کرد، له بهر خویندنیان دانا، له قوتابخانهی خویان قۆناغه کانی برده سهر، له کۆتاییدا چوو (که رکوک) لهوئ نیجازهی وهر گرت، له مزگهوتی گهورهی (هه له بجه) کرا پیش نویتز و ووتارخوین و دهرس بیتر، خه ریکی کاروباری مه لایه تی بوو، تا سالی ۱۳۱۹ک - ۱۹۰۱ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۵۹ - ۵۶۰.

۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۲۰۵ - ۲۰۷.

مه‌حمود عبدالله دشه‌یی (۱۵۸۲)

ناوی مه‌حموده، کوری عبدالله‌ی کوری مه‌حمودی (دشه‌یه، سالی ۱۳۱۶ ک - ۱۸۹۸ از هاته‌دنیا، خویندی تا شاره‌زا بوو له زانسته‌کان، به تایه‌ت له شه‌ریعت و نوصول و فله‌سه‌فه ده‌ستی بالا بوو، ده‌رسی ده‌داوه، چهند که‌سی پنگه‌یاند و کردنیه مه‌لا، پاش کۆچی دوایی باوکی له جینگای نه‌و کرا قازی و موده‌ریس له قوتابخانه‌ی (دار الإحسان)ی (سنه).

مامۆستا زاته‌کی به‌ریژ و حورمه‌ت بوو، له‌ناو خه‌لکان قسه‌ی وه‌رده‌گیرا بوو پیکه‌ینانه‌وه و ناشت بوونه‌وه‌ی هاوالاتیان ده‌وریکی سه‌ره‌کی هه‌بوو، چهند دانراوی خو‌ی هه‌نه، خه‌ریکی خزمه‌تی نایین بوو تا کۆچی دوایی کرد. سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۳۸۴.

مه‌حمود عبدالله نه‌قشبه‌ندی (۱۵۸۴)

ناوی مه‌حموده، کوری عبدالله‌یه، خه‌لکی (دیاربه‌کره‌ه، ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی بووه، سالی ۱۰۷۷ ک - ۱۶۶۶ له (بروسه) کۆچی دوایی کرد، کتیبانی (رسالة النور) و (شرح أورد الفتحة)ی داناون. سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۱۷۴ - ۱۷۵.

۲. هدية العارفين ۲/۴۱۷.

مه‌حمود عبدالعزيز شۆریجه (۱۵۸۵)

ناوی مه‌حموده، کوری عبدالعزیزی کوری محیه‌دینی کوری شیخ حه‌سه‌نی گله‌زه‌رده‌ی کوری شیخ محه‌مه‌دی نۆده‌یی به‌رزنجی یه، له گوندی (ونه له‌که‌ه)ی سه‌ر به (قه‌ره‌حسه‌ن) هاتوته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، دوای خه‌تی قورئانی پیروژ چووه

مزگه‌وتی نایب نوغلی له (که‌رکوک) لای مه‌لا محمده‌دی (قرکه‌یی) ده‌خویند، هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی (قادری) له کاک نه‌حمده‌دی شیخ وه‌رگرت، له‌لایه‌ن شیخ کرا (خه‌لیفه).
 نه‌مجا چوو‌ه گون‌دی (شوربچه)، له‌وی مزگه‌وتی دروست کرد، له‌ته‌ک مزگه‌وت ته‌کیه‌ی بۆ مریدان دامه‌زراند، ب‌هم شیوه‌یه‌ له‌خزمه‌تی ئاین بوو، تا سالی ۱۳۱۵ ک – ۱۸۹۷ ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی: (الأشرفية): ناسراوه‌ به: (بحر الأنساب) به‌تیر و ته‌سه‌لی باسی بنه‌ماله‌کانی سه‌یده‌کانی به‌رزنجه‌ ده‌کا، سه‌رچاوه‌کی بروایت‌کراوه، وه (عه‌قائید و ته‌صه‌ووف) و (ته‌فسیری فارسی) و (هۆنراوه‌ی فارسی).
 سه‌رچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۵۸ – ۵۵۹.

مه‌حمود عه‌لی جه‌رانی (۱۵۸۶)

ناوی مه‌حموده، کورپی عه‌لی کورپی نه‌صری کورپی مه‌نصورى کورپی هبه‌الله ی (جه‌رانی)یه، نازناوی نه‌بوسه‌نایه، له‌ شه‌ریعت ده‌ستی بالا بووه، کتییی (الأبنا عن تحريم الربا)ی داناوه.
 سه‌رچاوه: الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۳۸.

مه‌حمود عه‌لی داقوقی (۱۵۸۷)

ناوی مه‌حموده، کورپی عه‌لی مه‌حمودی کورپی موقیلی کورپی سوله‌یمانی کورپی داوده، خه‌لکی (داقوق)ه، له ۱۶ ی جیمادی یه‌که‌م سالی ۶۶۳ ک – ۱۲۶۵ ز هاته‌دنیا، لای باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوایی چوو‌ه (به‌غدا) و (شام) بووه زانایه‌کی به‌ناوبانگ، له‌ فه‌رموده و نامۆزگاری بی‌ وینه بوو، له‌ نووسین و شیعر و ووتارخوینی له‌ چه‌رخه‌ی خۆی یه‌که‌م بوو، زاته‌کی به‌رپێز و به‌ویز و قسه‌خۆش بوو، ماقولان ده‌هاته‌نه‌ زیاره‌تی، له‌ دیده‌نی تیرنه‌ده‌بوون، چه‌ند مامۆستای پینگه‌یاندن، له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و ده‌رچوون.

دانراوه کانی: (مطالع الأسرار) و (الکواکب الدریة).

رۆژی دوشهمه دواى نوێژى عهسر، ۲۰ى مانگی (محرم) سالی ۷۳۳ک -
 ۱۳۳۲ز له (بهغدا) کۆچی دواى کرد، له گۆرستانی نيمامی نهجهد به خاک سپێردرا.
 سهراوه کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۴۲۱ - ۴۲۳.

۲. معجم المؤلفين ۱۲/۱۸۳ - ۱۸۴.

۳. شذرات الذهب ۶/۱۰۶ - ۱۰۷.

۴. هدية العارفين ۲/۴۰۸.

مه حمود عهلی ههولێری (۱۵۸۸)

ناوی مهحموده، کورپی عهلی کورپی محهمهدی کورپی به کری ههولێری زیپینگره،
 زاتهکی چاک و بهدین و لهسه رهخۆ بووه، شهريعت زان بووه، له مهزههبی شافيعی شارهزا
 بووه، ماوهک خهريکی نهخو بوو، دواى نوێژى ههینی ۱۳ى ربهيعی دووهم، سالی ۶۱۹ک -
 ۱۲۲۲ز کۆچی دواى کرد، شاعیر بووه، به عه رههبی دهلی:

فکن مع الله في سرّ و في علن
 والله يعطيك لا السلطان والبشر
 سهراوه کان:

۱. تاريخ أربيل ۱/۱۸۴ - ۲/۳۰۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۶۹۴ - ۶۹۵.

مه حمود عومهر هانی (۱۵۸۹)

ناوی مهحموده، کورپی عومهری کورپی محهمهدی کورپی ئیراهیمی کورپی شوجاعه،
 سالی ۵۶۴ک - ۱۱۶۸ز له شاری (هانی) سهر به (دیاره کر) هاته دنیا، زانایهکی شاعیر
 و دکتۆزهکی چاک بوو، چهند کتیبی دهبارهی داوده رمان داناو، لهوانه: (المسائل) و
 (قانون الحكم) و (الغرض المطلوب في تدبير المآكل والمشروب)، جگه له دیوانی شاعر.

مامۆستا لای خاوهنی (دیاربەکر) زۆر بەرێز بوو، پاشان چوو (حهما) لای مهلیک مهنصور، ههروهها مهلیکه کانی (شام) خوشیان دهویست، به تایهت مهلیک نهشهره فی خاوهنی (دیمشق)، سالی ۶۳۵ک - ۱۲۳۷ز کۆچی دوابی کرد.

سهراوه کان:

۱. کشف الظنون ۲/۱۲۰۲.
۲. شذرات الذهب ۵/۱۷۷.
۳. ایضاح المکنون ۲/۱۴۶.
۴. معجم أعلام الکورد ۶۹۵.
۵. معجم المؤلفین ۱۲/۱۸۵.
۶. هدیة العارفين ۲/۴۰۵.

مهحمود فهقیرالله (۱۵۹۰)

ناوی مهحموده، کوری عبدالرحمانی کوری عبدالقادی کوری ئیسماعیلی دیاربەکریه، ناسراوه به: (فهقیرالله) ی تلوی، سالی ۱۱۷۴ک - ۱۷۶۰ز هاته دنیا، زانابه کی نههلی تهسهووف بوو، ههروهها شاعیر بووه له مانگی ذی القعهدی سالی ۱۲۶۳ک - ۱۸۴۷ز کۆچی دوابی کرد.

سهراوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۱۷۴.
۲. هدیة العارفين ۲/۴۱۸.

مهحمود کۆکۆیی (۱۵۹۱)

مامۆستا مهلا مهحمود، دهوری سالی ۱۲۷۰ک - ۱۸۵۳ز هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، هاتووچووی قوتابخانه کانی (ههلهجه) ی دهکرد، پاشان چوو خزمهت مهلا سهید عبدالرحیمی مهولهوی، ماوه لهوی تا چاک شاره زا بوو له زانسته کان، به تایهت له هۆنراوه کانی مامۆستای.

کۆتایی به‌خویندن هینا، بووه موده‌رریس له‌لایه‌ن شیخ‌عه‌لی حوسامه‌دین، پاشان چووه‌گوندی (ئهبوعوبه‌یده)، له‌ویش باری کرد بو‌شاری سلیمانی، بووه‌مه‌لای مزگه‌وتی مه‌لا نه‌مین مام رۆسته‌م، له‌ویش چووه‌مزگه‌وتی مه‌مود پاشای جاف له (قزلبات)، دوایی چووه‌گوندی (باوه‌کۆچک) لای خزمه‌کانی، زۆری یی‌نه‌چوو له ۱۳۳۴ک - ۱۹۱۵ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: علماؤنا فی‌خدمه‌العلم والدين ۵۶۲.

مه‌حمود محه‌مه‌د نۆمه‌دی (۱۵۹۲)

ناوی مه‌حموده، کۆری محه‌مه‌دی کۆری حامیده، خه‌لکی (ورمی)یه، پاشان چوویته (قه‌رافا)، زانایه‌کی صۆفی و فه‌رموده‌ناس و ریزمان زان بووه، بو‌وه‌رگرتنی زانیاری ئاین هاتووچۆی زۆرکردوو، مه‌زه‌به‌یی شافیعی بووه، کتییی (التنبیه‌ی هه‌موو له‌به‌ربوو، زاته‌کی به‌دین و شاره‌زا و ناگاداربووه، سالی ۶۴۷ک - ۱۲۴۹ز هاته‌دنیا، له‌مانگی جیمادی دووه‌م، سالی ۷۲۳ک - ۱۳۲۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۴/۱۱۴ - ۱۱۵.

۲. شذرات الذهب ۶/۶۲.

مه‌حمود محه‌مه‌د نۆمه‌رگۆمه‌تی (۱۵۹۲)

ناوی مه‌حموده، کۆری محه‌مه‌ده، خه‌لکی گوندی (نۆمه‌رگۆمه‌ت)ه، شیخ ئیبراهیم فه‌سیح ده‌لی: {ئهو‌ه‌ش یه‌که‌ له‌ زانایه‌کانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی، موفقی (کۆیه) بوو، له‌ نه‌ستیره‌ناسی ده‌ستی بالابوو، (تشریح‌الافلاک) و سه‌ره‌تای حاشیه‌ی خه‌یالی و عبدا‌لحکیم سه‌یله‌کوتیم له‌ خزمه‌ت خویند، ئه‌ویش له‌لای باوکی خویندوو، ئه‌ویش له‌لای نه‌مه‌دی ته‌به‌قچه‌لی، ئه‌ویش له‌لای بایرم و له‌لای مه‌لا عبدا‌لرحمان رۆژیانی}.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان‌المجد ۱۴۲.

۲. أربیل فی مختلف العصور ۱۰۷ - ۱۳۴.

۳. علماء ومدارس فی أربیل ۸۴.

مه حمود محهمهد بیتوشی (۱۵۹۴)

ناوی مهحموده، کوری شیخ محهمهدی کوری شیخ نیسماعیلی کوری نیبراهیمی کوری عیزه دینی نالانی بیتوشی یه، برای مهلا عبدالله ی بیتوشی یه، زانایه کی زیره ک و زهین تیژ بووه، له باره ی زیره کی ده گیر نهوه: { لهو کاتی له گهل مهلا عبدالله ی برای بهری کهن له کوردستان بو (نهحسا) ی سعودیه، پاره و خهرجیان لی پرا، (قاموس)^(۱) و (توحفة) یان لابوو، ههرهک چوار بهرگی گهوره یه، ماموستا مهحمود توحفه که ی له بهر کرد، مهلا عبدالله قاموسی له بهر کرد، همدوو کتییان فرۆشت بو خهرجی ریگه }.

وادپاره خوی گهوره بههره ییکی نهوتوی بهو دوو زانایه بهخشیوهو زهینیان ههروه کو شریقی (کاسیت) بووه، شتیان خویندوووتهوه و توومار بووه و هاتیه بهریان، دهنا نهو دوو کتییی وا گهوره و قورس و پر کیشه، له کاتی سهفه و ماندوووبون و برسیتی چون له بهر کران؟ ﴿ذلك فضل الله يؤتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم﴾، (نه لجوموعه/ ۴).

ماموستا مهحمود نامیلکه ی تهراویچی ره مهزانی هه یه، سهههتا دهلی: { بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله الذي بین الفروض والسنن، والصلاة والسلام على من سلك أكمل السنن،... } له کو تایی دهلی: { الحمد لله على ظهور الصواب، والصلاة والسلام على خير من أوتي الكتاب، واستخرجه واستنبطه الفقير الى الله الغني الصمد، خادم طلبة العلم، محمود البیتوشی بن محمد }.

سههراوه: بوژاندهوه ی میژووی زانایانی کورد ۳۵۴/ ۵ تا ۳۵۶.

^(۱) مه بهست کتییی: (قاموس الحیط) ی فهبرۆز نابادی یه..

مه‌حمود محه‌مه‌د دشه‌یی (۱۵۹۵)

ناوی مه‌حموده، کوری مه‌لا محه‌مه‌ده، سالی ۱۲۲۷ك - ۱۸۱۲ز له گوندی (دشه) ناوچه‌ی (جهوانرۆ) هاته‌دنیا، مندال بوو باوك و دایکی كۆچی دوايان کرد، به‌لام كۆلتی نه‌دا و وازی له خویندن نه‌هینا، ماوه‌ك چوو (سنه) لای مه‌لا فتح الله، پاشان چوو لای مامۆستا (ابن الحاج)، دوا‌ی گه‌راوه لای مه‌لا فتح الله ئیجازه‌ی وه‌رگرت، هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له شیخ عوسمانی ته‌ویله وه‌رگرت، له‌لایه‌ن شیخ کرا (خه‌لیفه)، ده‌ستی کرد به کاروباری مه‌لایه‌تی و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قییان، مامۆستا خه‌تی خوش بوو، له هه‌موو جۆره نووسینه‌کان زانیاری به‌هێز بوو، به‌تایبه‌ت له (نسخ)، به‌ده‌ستی خۆی هه‌ژده جار قورئانی پیرۆزی نووسیته‌وه، سالی ۱۲۸۱ك - ۱۸۶۴ز كۆچی دوا‌ی کرد. سهرچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۱/۴۳۳.

مه‌حمود محه‌مه‌د شیخانی (۱۵۹۶)

ناوی مه‌حموده، کوری سه‌ید محه‌مه‌دی کوری سه‌ید عه‌لی یه، مه‌زه‌به‌ی شافیعی بووه، ته‌ریقه‌تی قادری بووه، (شیخانی) یه، شیخان: عه‌شیره‌ته، هه‌روه‌ها چه‌ند گوند هه‌نه له عیراق و ئیران به‌و ناوه، له‌وانه شیخان گوندیکه نزیک (سنۆ) دانهری ته‌صریفی مه‌لا عه‌لی خه‌لکی ئەم شوینه‌یه.

مامۆستا شیخانی: له مه‌دینه‌ی پیرۆز نیشته‌جی بووه، مامۆستا شیخ عبدالغنی نابلسی ده‌لتی: {سالی ۱۲۰۵ك - ۱۷۹۰ز له مه‌دینه‌ی پیرۆز له‌گه‌ن مه‌لا مه‌حمودی کوردی شیخانی کۆبومه‌وه}.

مامۆستا نووسین و دانراوی هه‌نه له‌وانه: (کفایة المؤمنین): هه‌روه‌ها به: (عروة الوثقی) و (ختام المسک) ناوده‌برد، وه (حسن الخاتمة وأدل الخیرات وأحسن التوسلات): ئەم کتیبه‌ی له‌سه‌ر داوا‌ی شیخ ئین حه‌جهر له خه‌ودا داناهه، له (ره‌وضه‌ی پیرۆز مزگه‌وتی گه‌وره‌ی خوشه‌ویست (درودی خوا‌ی لی‌بی) ته‌واوی کردووه.

سەرچاوه کان:

۱. بوژاندنهوه ۲/۱۴۶ - ۱۵۰ - ۳۴۲ - ۳۴۵.

۲. جامع کرامات الأولیاء ۲/۴۵۲.

مه حمود محهمهد عهینتابی (۱۵۹۷)

ناوی مهحموده، کورپی محهمهدی کورپی عبدالله یه، نازناوی بهدره دینه، خه لکی (عهینتاب) ه، مهزهه بی حه نه فی بووه، سه فهری کرد بو ولاتی (رۆم)، گهراوه (عهینتاب) له مزگهوتی (مؤمن) کورپی ئامۆژگاری بهستا، خه لکان زۆر له سه دهستی گهراوه، دوایی چووه (قودس)، چووه (حه له ب) سالی ۸۰۵ ک - ۱۴۰۲ ز کۆچی دوایی کرد. سەرچاوه: شذرات الذهب ۷/۵۴.

مه حمود محهمهد گۆرانی (۱۵۹۸)

ناوی مهحموده، کورپی محهمهدی کورپی یهزیدی گۆرانی یه، له (سه قز) هاتو ته دنیا، له ته مه نی ههژده سالی دا له خه ودا بیان ووت: {شیخ محهمهدی حه فناوی، شیخی تووه}، که له خه وهستا پرساری کرد: ئه شیخه له کی یه؟ وه لامیان داوه: ئه شیخه له (میسر) ه، چووه خزمهت شیخ، ته ریه ته خه لوته لی وه رگرت. مامۆستا زاته کی به دین و دلپاک بووه، کهراماتی لی ده گیرنه وه، چه ند جار له خه ودا به خزمهت پیغه مبه ر (درودی خوای لی بی) گه یشتووه، ههروه ها زۆر جار ان به خزمهت هه زه ته خدر گه یشتووه، سالی ۱۱۹۵ ک - ۱۷۸۱ ز له (قا هیره) کۆچی دوایی کرد.

چه ند دانراوی هه نه، له وانه: (الأنوار اللائحه والأسرار الناجحه) و (السلوك لأبناء الملوك) و (نصيحة الأحباب) و (رسالة الحكم - الحكم الكردية): عبدالقادر عبداللطيف بیساری طهرا بلسی شه رحی کرده به ناوی (إحياء القلوب) سالی ۲۰۰۴ ز له هه ولیر چاپ کرا.

سەرچاوه کان:

۱. جامع کرامات الأولیاء ۲/۴۵۲ - ۴۵۵.
۲. الأعلام ۸/۶۲.
۳. هدیة العارفين ۶/۴۱۷.
۴. إيضاح المکنون ۳/۱۴۶.
۵. معجم أعلام الكورد ۶۹۵.
۶. إحياء القلوب ۵ - ۱۰.
۷. معجم المؤلفين ۱۲/۹۲ - ۲۰۱.

مه حمود مه حمود واوانی (۱۵۹۹)

ناوی مه حموده، کوری مهلا محمده، له مهلا زاده کانی (واوان) ی (سهردهشت) ه، سالی ۱۹۳۹ ز له گوندی (بناوتی) سهردهشت هاته دنیا.

دهستی کرد به خویندن، قوناغه کانی لهو شویتانه بردنه سهر: (نالواتانی) سهردهشت، (خهلیفه لیانی) نهغه ده، (نه لاس)، (گه ناوی عیراق، سالی ۱۹۶۳ ز چوووه (گه لاله) لای مهلا محمدهدی بوکانی رهئیس کوئی به خویندن هینا، نیجازه ی وهر گرت.

دهستی کرد به مه لایه تی و دهرسدانه وه، سالی ۱۹۷۹ ز چوووه (نه لاس) سالی ۱۹۹۴ ز چوووه (حه ج)، لهوی له گه ل (بن باز) و بهرپرسیانی (دار التوجیه) و (دار الإفتاء) کوژوووه، ماموستا زانایه کی زیره کی وردبین و برتیژ بوو، له شه ریعت و میژووو شاره زا بوو.

سهرچاوه: فهقی و فهقییه تی له کوردستان ۳۱۶.

مه حمود مه حمود ههولیری (۱۶۰۰)

ناوی مه حموده، کوری مهلا محمده، لای باوکی دهستی کرد به خویندن، سالی ۱۱۹۰ ک - ۱۷۷۶ ز چوووه (موصل) لای مهلا عبدالرحمان ده باغ و چهند زانایانی خویندن، له ۱۲۱۷ ک - ۱۸۰۲ ز نیجازه ی له مهلا به حیای مزوری وهر گرت، پاشان کرا مه لای

شافیعیه‌کان له مزگه‌وتی ئەمین پاشای جه‌لیلی، مامۆستا زاته‌کی به‌دین و چاک ر کرده‌وه رێک بوو، له شه‌ریعت ناگادار بوو، کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی چاک ده‌زانی، یاسین عومه‌ری میژووناس ده‌لتی: {خۆم دیتیم ده‌رسی فارسی ده‌داوه}.
 ناوبراو خه‌تی خۆش بوو، له‌ خۆشنووسی به‌ناوبانگ بوو، میژووی له‌ دایکبوون و کۆچی دوا‌یی له‌لام دیار نیه، ئەوه‌ی دیاره‌ ئەوه‌یه: یه‌که له‌و زانایه‌ مه‌زنانه‌ی کۆتایی سه‌ده‌ی ۱۲ و سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی ۱۳.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. غایه‌ المرام ۸۱.

۲. الإکلیل فی محاسن أرییل ۲۳۳ – ۲۳۴.

مه‌حمود مه‌زناوی (۱۶۰۱)

مامۆستا مه‌لا مه‌حمود خه‌لکی گوندی (مه‌زناوه‌ی) (پشه‌ره‌ه، ده‌وری سالی ۱۸۵۸ ز هاتووته‌دنيا، ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قورنانی بیروزی خه‌تم کرد، گه‌را له‌ چه‌ند شوینان و حوجره‌ی فه‌قییان قوناغه‌کانی برین، تا سالی ۱۲۹۴ک – ۱۸۷۷ز چووه‌ شاری سلیمانی لای شیخ عبدالقادری موهاجیر (تقریب المرام) و (تمیم المرام)ی خویندن، له‌ خزمه‌ت ئەو کۆتایی به‌ خویندن هینا، له‌به‌ر ئەوه‌ی مامۆستا مریدی شیخ‌علی خالیسی که‌رکوک بوو، گه‌راوه‌ لای ئەو بووه‌ مه‌لا، شیخ مه‌دره‌سه‌ی بو‌دروست کرد، له‌وی ده‌ستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه‌ و نووسین و حاشیه‌ دانان، سالی ۱۲۸۸ک (عبدالله یه‌زدی) له‌ مزگه‌وتی (سورخ – سور) نووسیوه‌.

هه‌روه‌ها چه‌ند دانراوی شیخ قادری نووسینه‌وه، له‌وانه: (شرح النموذج فی العقائد) و (شرح الزوراء و الحوراء) و (حاشیه‌ علی اللاری).
 کۆچی دوا‌یی: سالی ۱۹۳۴ز کۆچی دوا‌یی کرد.

روداوێک: جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشه‌ندی ده‌یفه‌رموو: {مه‌لا مه‌حمودی مه‌زناوه‌ی زۆر ده‌ست کورت بوو، نه‌یده‌توانی کړتی خانووه‌که‌ی بدا، رۆژه‌کی (زستان) و

باران، له ماله‌وه دی بۆ مز‌گه‌وت، کۆلانه و رینگایه‌که قورده‌یی، نه‌ویش سه‌رمایقی و شه‌کی ته‌ر ده‌یی، هه‌ناوی به‌تاله و برسی ده‌یی، چاو بل‌ند ده‌کا، قه‌سریکی خوش و رازاوه دیاره، خاوه‌نه‌که‌شی پیاویکی خراپه، ناوی (حه‌ماو)، له دلتی خۆی ده‌لتی: {خوایه به قوربان‌ت ب‌م نه‌من به‌خۆ و به‌و هه‌موو عیلمه ده‌بینی وه‌زعم چۆنه، نه‌و حه‌ماوه خۆرپه‌ش چ سالت‌ه‌نیکت پێداوه؟}.

له ناکاو ده‌نگه‌ک له‌سه‌ره‌وه گازی ده‌کا: {مه‌لا مه‌حمود رازی قه‌سه‌ره‌کت پی به‌خشین، وه‌کو حه‌ماوت لی ب‌که‌ین؟} مامۆستا سه‌رسام ده‌یی، توانای رۆیشتنی نامینی، به‌رده‌بیته‌وه، ده‌که‌ویته ناو ناو و قوره‌که، هاوار ده‌کا به‌ ده‌نگی به‌رز، چه‌ند جار: {ناویتم قه‌سر نا‌بم به‌ حه‌ماو، ناویتم قه‌سر نا‌بم به‌ حه‌ماو....} خه‌لکان دین هه‌لتی ده‌گرن، پاکی ده‌که‌نه‌وه، واده‌زانن گۆراوه، تا رووداوه‌که‌یان بۆ ده‌گیرپه‌وه.

(مه‌زناوی) شیعی و فارسی و عه‌ره‌بی هه‌یه، نازناوی (ه‌جری)یه، حاشیه‌ی له‌سه‌ر زۆربه‌ی کتیبانی خۆیندن هه‌نه، به‌تایبه‌ت (جمع الجوامع) و شه‌رحی (ته‌ه‌ذیب الکلام)، له‌مه‌تخی کتیبی مامۆستای خۆی که (شه‌رحی ته‌ه‌زیب)ه، ده‌لتی:

جزاكَ اللهُ يا تاجَ الكرامِ	بما وشَّحتَ ته‌ه‌ذیبَ الکلامِ
سَقَيْتَ الدِّينَ رِحْرَاحَ اليقينِ	سَقَاكَ اللهُ في دارِ السلامِ
جزاكَ الحقُّ في الدنيا بعفوٍ	وفي العقبى بْجورٍ في الخيامِ
أعبدَ القادرِ التخَيُّ بُشْرَى	لَكُمْ بالفوزِ مِنْ هَوْلِ القيامِ
شَرِبْتَ الرَّاحَ مِنْ كَأْسِ النَبِيِّ	بفضلِ الرَّبِّ مِنْ حُسْنِ الخِتامِ

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معالم الطريق ۲۲.
۲. علماؤنا ۵۶۰ - ۵۶۱.
۳. بوژاندنه‌وه ۲/۹۷ - ۱۰۰.

مه حمود مههدی جهوانرؤ (۱۶۰۲)

ناوی مهحموده، کوری مههدیه، له سهیدهکانی بیرخدریه، سالی ۱۳۰۰ ک - ۱۸۸۲ز هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له قوناعی کونایی چووه لای مهلا عملی حکمته نهفهنندی له (که رکوک)، ههر لهوی سالی ۱۳۳۰ ک - ۱۹۱۲ز نیجازهی وهرگرت، چووه (بیاره) نیجازهی دووهمی له مهلا عبدالقادر وهرگرت، بووه مهلا له ناوچهی گهرمیان لای حهسن بهگی سولهیمان بهگ، دواپی چووه (بالک) دواپی چوه (درهتفی) ناوچهی (مهریوان)، پاشان چووه (خانهقین) لهوی سهرپهرستی خانهقای شیخ عومهری ده کرد، پاشان چووه (حج) لهوی له گهل مهلیک سعود کوبزوه و ناموزگاری کرد، دواپی له گهل مهلیک فهیصهتی بهکم کوبزوه.

ماموستا عبدالکریم (مدرس) دهلی: {ماموستا سالی ۱۳۵۶ ک - ۱۹۳۷ز هاته (بیاره) منیش بو بهره کت نیجازهی دووهم لی وهرگرت، چونکه نهو نیجازهی له مهلا قادر وهرگرتوه، نهویش له مهلا نهحمدهی نودشهی نهویش له مهلا محمدهی خهتی}، ماموستا جهوانرؤیی سالی ۱۳۶۳ ک - ۱۹۴۴ز کوچی دواپی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. یادی مهردان ۲/۵۷۴.

۲. علماؤنا فی خدمه العم والدين ۵۶۳.

مه حمود یوسف طاله بانئ (۱۶۰۲)

ناوی مهحموده، کوری یوسف ناغای حاکمی قهره داغه، سالی ۱۷۱۷ز له (قهره داغ) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له لایهن مهلا چاکهکانی نهو سهردهمی تهواری کرد، تهریقتهتی قادری له شیخ نهحمدهی لاهوری وهرگرت سالی ۱۷۴۷ز له گوندی (ره مهزان مامکه) تهکیهی دروست کرد، نیستا نهو شوینه ناوده بردری به (تهکیه)، سالی ۱۸۰۰ز کوچی دواپی کرد، له سهر وهسهتی خوی لهو جینگایهیی نیستا تهکیهیی طاله بانیه به خاک سپیردراوه، (شیخ مهحمود) شهرحی ههژده بهیقی مهسنهوی دهربارهی

تهسهووف به زمانی فارسی کردووه، شیخ نهجهدی کوری بووه جیگری، نهویش سالتی ۱۸۴۱ز کۆچی دوایی کرد، له تهك باوكی به خاك سپێدرا، یازده کوری ههبوو، لهوانه: شیخ عبدالرحمان له پیشدا باسمان کرد.

سهەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۵۵-۵۵۸.
۲. ژیناوهری زانایانی کورد ۶۰۷-۶۱۲.
۳. تأریخ مشاهیر کورد ۲/۱۶۹.
۴. معجم أعلام الكورد ۲۹۱-۴۱۴.
۵. بنه ماله‌ی زانیاران ۵۶۷-۵۷۱-۵۷۴-۵۸۵-۵۹۲-۵۹۶-۶۰۲.
۶. میژووی نهدهبی کوردی ۴/۲۷۹-۳۴۴.

مهیهدین حهسهن کوردی (۱۶۰۴)

ناوی مهیهدینه، کوری حهسهنی کوری مه‌رعی دیاربه‌کریه، سالتی ۱۳۳۰ک - ۱۹۱۲ز له گهره‌کی (حیواطیه) له (دمشق) هاته‌دنیا، له‌لایهن باوک و دایکی په‌روه‌رده بوو، دایکی له‌لای ژنیکی قورنانه‌ی خوین له‌بهر خویندنی دانا، قورنانه‌ی پیروزی خه‌تم کرد، سالتی ۱۹۲۴ز ناردیانه‌ی لای مه‌لا عیژه‌دینی (قسوسی)، دوایی بوو خویندن چووه (عه‌مان)، گه‌راوه (دمشق) ماوه‌ی پینج سالان خه‌ریکی زانسته‌کانی قورنانه‌ی پیروز بوو، تا شاره‌زایی ته‌واوی له‌هه‌ر حه‌وت جۆره‌ی خویندنه‌وه‌کان په‌یدا کرد، پاشان کتیبانی (قطر الندی) و (شدور الذهب) و (أزهریة) و (ابن عقیل)ی خویندن، له‌بابه‌تی شه‌ریعت (عمدة السالك) و (ابن قاسم) و (التحریر) و (مغنی المحتاج)ی خویندن، له‌توصول (ورقات)ی خویندن، کرا پیش نوێژ و ووتارخوین له‌ مزگه‌وتی (الذهبية)، له ۷/۷/۲۰۰۹ کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: پینگی نه‌ته‌رنیت. (<http://ar.wikipedia.org/wik>)

مه‌یدین قزلباخی (۱۶۰۵)

ماموستا شیخ مه‌یدین قزلباخی، له شیخه‌کانی ناوجهی (سه‌قز)ه، بو خوتندن چووه (بیاره)، تهریقته‌تی له شیخ نه‌جه‌دین وه‌رگرت، کۆتایی به‌خوتندن هینا، ئیجازه‌ی وه‌رگرت، چووه (هه‌له‌بجه) له‌وی کرا مه‌لای مزگه‌وتی (خاتم) که به‌ناوی خیزانی عوسمان پاشای جاف دروست کرا، پاشان کرا موده‌رریس سالی ۱۳۳۲ک - ۱۹۱۷ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: یادی مه‌ردان ۲/۵۸۹ - ۵۹۰.

موخه‌لله‌د یه‌زید جه‌رانی (۱۶۰۶)

ناوی موخه‌لله‌د کوری یه‌زیده، خه‌لکی (جه‌ران)ه، یه‌که له‌ زنایه برواینگراوه‌کان له‌ فهرمووده‌کانی یئغمه‌بهر (درودی خوای لی‌بی)، ماموستای ئیمامی نه‌جه‌دی کوری همه‌بل بووه، ماموستا زه‌ه‌بی فهرمووده‌ناس ده‌لی: { (موخه‌لله‌د) به‌لگه‌یه بو فهرمووده‌کانی راست و دروست }، سالی ۱۹۳ک - ۸۰۸ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. سیر أعلام النبلاء ۶/۴۲۹.

۲. الأنساب ۲/۲۳۲.

۳. اللباب ۱/۳۵۳.

موراد وه‌یسی زه‌نگه‌نه (۱۶۰۷)

ناوی موراده کوری وه‌یسی کوری مراده، عه‌شیره‌تی (زه‌نگه‌نه)یه، سالی ۱۸۷۰ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خوتندن، پاشان چووه (نه‌جه‌ف) ته‌واوی کرد، بروانامه‌ی وه‌رگرت، هاته مزگه‌وتی (کاظمیه) له‌ به‌غدا، ده‌رسی ده‌دا، دوایی چووه (که‌رکوک)، پاشان کرا پیش نوێژ و وتارخوین له‌ (خانه‌قین)، زانایه‌کی بی‌فیز و خیرخواز و روو له‌ چاکه‌ بوو، دوستی هه‌زاران بوو، هه‌ولتی برایه‌تی نیوان سوننه و شیعه‌ی ده‌دا،

سه‌رچاوه‌کان:

۱. سیر أعلام النبلاء ۶/۳۲۰.

۲. شذرات الذهب ۱/۳۰۶.

۳. الأنساب ۲/۴۳۱.

مه‌سعود نه‌حمه‌د ناشوکانی (۱۶۱۰)

ناوی مه‌سعووه، کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی کوری فه‌قی مه‌مه‌دی کوری نه‌حمه‌دی کوری عه‌زیزی کوری په‌سوله، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی)یه، سالی ۱۹۲۴ز له‌گوندی (به‌سراوه‌ی گه‌وره) هاته‌دنیا.

خویندنی: له‌خزمه‌ت بابی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوا‌ی خه‌تم کردنی قورنایی پیرۆز و ته‌واو کردنی کتیه‌ سه‌ره‌تایه‌کان چووه (به‌حرکه) لای مه‌لا عبدالله‌ی نامۆزای (بایم)، ماوه‌ک له‌وئ ماوه، پاشان چووه‌گوندی (خه‌ته) لای مه‌لا نیراهیم، گه‌راوه (به‌حرکه) چه‌ند سال ماوه، گه‌راوه‌خزمه‌ت بابی له‌گوندی (باقرت)ی قه‌راج نه‌وه‌ی مابوو ته‌واوی کرد، سالی ۱۹۵۳ز نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، حه‌فت رۆژ ناهه‌نگی نایینی گێردرا به‌بوونه‌پیرۆزه، زۆربه‌ی مه‌لا و فه‌قیانی قه‌راج و که‌ندیئاوه و هه‌ولیر و به‌رانه‌تی ناماده‌بوون، نه‌رکی میوانداری له‌سه‌ر شانی حاجی مه‌عروف حاجی پیرداود ناغا بوو، سه‌ره‌رشتی کاریش مه‌لا مه‌مه‌دی عه‌لیاوه‌بوو.

مه‌لایه‌تی: بووه‌مه‌لا له‌گوندی (گرده‌ره‌ق)، پاشان باری کرد، گه‌راوه (باقرت) له‌وئ چووه (بیمه‌ره‌بر) که‌مه‌ک له‌وئ ماوه‌چووه (سه‌ید عوبید)، له‌وه‌مه‌وو شویتانه فه‌قی هه‌بوون.

به‌شیک له‌فه‌قییه‌کانی: مه‌لا عبدالله‌ی گرده‌شیری، مه‌لا عبدالکریمی خو‌شاوی، مه‌لا عوسمانی گه‌زنه‌یی، مه‌لا طه‌یبی به‌حرکه‌ی (کاکم)، مه‌لا نیسماعیل گرده‌ره‌قی، مه‌لا مه‌مه‌د به‌حرکه‌یی.

نهجا چووہ (ناشوکانی عہباس ناغا)، پاشان چووہ (پہریتان)، لهوئی باری کرد
 بو (شہوزار)، لهوئی چووہ هہولیر مزگہوتی حاجی حہیدہر ناغا له گہرہ کی نازادی، لهو
 ماوہیہ نهو کارانہی بی سپیردرا:

۱. دہرس بیژی له مزگہوتی قہلا.

۲. دہرس بیژی له مزگہوتی گہورہی ناو بازار.

۳. نهندامی نهجو مہنی زانستی نهوقاف.

بہرہمہکانی:

۱. نامیلکہی سہرف.

۲. پارچہ شیعہ کی کوردی، نهوہ دہقہ کہیتی:

نهفکاری دلّم جمہعہ لهبو ریحلتی نهملا

ساعات بہ ساعات داعیمہ بو جینگہ و مہنوا

یا رہبسی خودا بہسسہ له پاش عوسری یوسر بی

غہم لایچی با بادہی سہبر و هہوہسم بی

جومعان و رہمہزان و لهیلہتوقہدر و هہمو جومعہ

شادم کہ خودایہ، دہلہبہر نهو هہموو جمہعہ

گہر بیتوو، دہم بیتوو، هہوہس بیتوہ نہمجار

شہرتی چ نہ کہم، غہیری عبودییہتی جہبار

خوایہ دہبہسہ، ناہو نرہم، گہشتہ سہماوات

گہر روو رہشیشم، نهما نهوہ ہاتیمہ دہخالات

بو خاتری (مہمہد)، کہ شہفیعہ له جہزایی

(موسا) کہ نہجاتی بوو لهوئی بہحر و بہلایی

(عیسا) کہ رہفع بوو له نہرز چوو بو سہمای

کہشتیت کہلہ بو (نوح)ی دروست کرد لہسہراوی

(مه‌سعود) ی ده رزگار که، له‌وی دهر د و به‌لایی

نه‌مسالی نه‌وی (مسنی) گۆ نیو دهر د و به‌لایی^(۱)

خوره‌وشتی: روخۆش بوو، مه‌جلیس ناوه‌دن بوو، به‌روحم بوو، به‌ئیشی دۆست و براده‌ران ماندوو بوو، چاوبلند و سه‌ربلند و سه‌خی بوو، حه‌فگۆ بوو نه‌فس به‌رزبوو، ره‌شید بوو، خوازۆك نه‌بوو، بره‌ویه‌کی به‌توونی هه‌بوو، نه‌هلی ته‌سه‌وو فی خۆش ده‌ویست، تایه‌ت شیخ مصطفا و ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی، چه‌ند رۆژ پێش کۆچی دوایی ده‌یگۆت غه‌می منتان نه‌بی، ئه‌من جیگای خۆم دیتوو له‌ به‌هه‌شت، قه‌سه‌ه‌کی بلند و زۆر خۆشه‌.

کۆچی دوایی: له ۲۵/۷/۱۹۹۱ ز له مائی خۆی له گه‌ره‌کی نازادی له هه‌ولێر کۆچی دوایی کرد، پێش ماوه‌کی که‌م لهم رووداوه‌ عه‌رد له‌رزوی، له گۆرستانی شیخ وه‌یس له (به‌حرکه) به‌خاک سپێردرا، به‌م بۆنه‌یه‌ مامۆستا مه‌لا عبدالله فه‌ره‌ادی ده‌لی:

که زه‌نگی ریحله‌تی لیدا فه‌له‌ک ئینسان له له‌رزینه

هه‌موو دنیا سه‌راسه‌ر وا به‌بی نارام و ته‌سکینه

ته‌می ماتهم به‌هه‌وری میحه‌تی وت غه‌م به‌بارینه

سوپایی سه‌سه‌رت و نه‌ندۆ ژماره‌ی دوور له ته‌خینه

که هات و غاره‌تی کردم، رفاندی بیر و ئیدراکم

وه‌کو سه‌سه‌ر که نه‌سفی کرد سه‌فینی عیزز و ته‌مکینه

که (مه‌سعود) چوو سه‌عودم چوو ئیتز واسووک و هه‌رزانه

نیشانه و به‌لگه‌یه‌ قوربان که سۆره ئه‌شکی خوتینه

قه‌لاتی عیزز و وبقار بوو سه‌خاوه‌ت حاته‌می مه‌شه‌هور

ره‌زین و جوان بوو هه‌ندامی ره‌وشتی جوان و شیرینه

(۱) ناماژه‌یه به‌پارانه‌وه‌ی چه‌زه‌تی نه‌یوب یقه‌مه‌به‌ر (درودی خوای لی‌بی) له کاتی نه‌خۆشی وه‌ک خوای گه‌وره‌ بۆمان باس ده‌کات، له‌و نایه‌ته‌ پیرۆزه: ﴿وایوب اذ نادی ربه، انی مسنی الضر، وانت أرحم الراحمین﴾، (نه‌نبیاء/۸۳).

نه گهر ههر کەس بیۆشی بهرگی ماتەم ناحەقی مەگره
 کە کەس ناگاتە ئەم پایه له خزمەت شەرع و نایینه
 بهخیر چی ئەی برا خواتان له گەلدا بی به رهیمی خۆی
 له کانگای دل دوعاتان بۆ ده کهین مەقرون به نامینه
 خودا گۆری بکا باخی بهههشت و میرخوزاری خۆت
 وه کور هفتار و گوفتاری گول و گولزار و نهسرینه
 سوپاسی بی قیاس بۆ خوا که جینگهی چۆل نهبوو ههرگیز
 که (سهعدی دین و دنیا وا له جینگهی بابی نۆشینه
 به رهیمی بهندهگی هاتم، له گۆرستانی (باحرکه)
 مرازم ههر دوعایه وا که پەند و وه عز و تهلقینه
 له پینشته کاکي (فههادی) وه کو ئەم کۆچی بی پایان
 وه چاکه توشهیی بۆ خۆت بنیری بهر له ئەم حینه
 له بهحری نهجهدی سورام له بۆ میژووی کۆچی تو
 دهنووسی (حوزنی) (غیبت) چونکه غایبه له ئەم چینه

۱۴۱۲ک

ههروهها عوسمان نهفهندي رهشاد نهفهندي له هونراوه کي عه رهبي دهلتی:
 ذهب الذي أفنى السنين عبادةً   وفعاله لذوي التقى محمود
 والصالحون إذا أتاهم وعدهم   حسنائهم يوم الحساب شهود
 فؤاده بأسم الاله مسبح   ولنوره في وجهه مرصود
 والله يرحم بالعبادة وعنده   للمتقين مثابة وعهود
 تحفو الملائك حوله في فرحة   من يا ترى هذا الفتى الموعد
 فلطيات تفوح من أنفاسه   وكأنها مسك يذوق وعود
 هذا جزاء المتقين فإنهم   في برزخ أرواحهم مردود

فاهناً بها قد صرتَ في دار الهنا
 لم ينقطع عنك الثوابُ من الدنا
 و مكائلكَ الفردوسِ يا (مسعودُ)
 و (لسعد) نِ ائنيكَ للسماكِ صعودُ
 ياربُّ بارِكْ في البينِ فانهم
 لم ينقطع نسلُ الكريمِ وعنده
 ابنُ (كسعد) بعده موجودُ
 كوره كاني:

۱. مهلا سعهدين: پيش نويز و ووتارخوينه له مزگهوتي (خديجة الكبرى) له ههولير.

۲. عبدالباسط: دادوره له قهزاي سوران.

۳. عبدخالق: ماموستايه له وهزارهتي پهروهده.

سهرچاوه كان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۰۵.

۲. گۆفاري ههولير ۱۵۷ - ۱۵۹.

مهسعود نيسماعيل سهلماسي (۱۶۱۱)

ناوي مهسعووه، كوري نيسماعيل كوري عهلي كوري موسايه، نازناوي (نهبولفتهحه)، خهلكي (سهلماس)ه، شهرع زان و شاعير بووه، شهرحي مهقامات و جومهلي كردووه، ديواني ووتاري ههيني و چهند شيعري جواني ههيه، سالي ۶۲۹ك - ۱۲۳۱ز كۆچي دوايي كرد.

سهرچاوه: البداية والنهاية ۱۳۵/۱۳.

مهسعود عوسمان جهراني (۱۶۱۲)

ناوي مهسعووه، كوري عوسماني كوري مهسعودي كوري عوسماني كوري عهلي كوري سهلاحهدينه، خهلكي (حهيران)ه، پاش سالي ۶۵۰ك - ۱۲۵۲ز هاتهدينا، خهريكي خويندني فهرمووده بوو، نيجازهي وهرگرت، دهرسی دهداوه.

سهرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۴۹.

مسکین بوکهیر چه رانی (۱۶۱۳)

ناوی مسکینه، کوری بوکهیره، نازناوی نه بو عبدالرحمانه، خه لکی (چه ران) ه،
 فرموده ناس بووه، نیمامی نه حمده فرموده دی لی وه رگرتووه، سالی ۱۹۸ ک - ۸۱۳ ز
 کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه: سیر أعلام النبلاء ۶/۴۱۴.

مسلم سه لامه ژه نگاری (۱۶۱۴)

ناوی موسلیمه، کوری سه لامه ی کوری شه بیبه، خه لکی گوندی (نه قیعه) ی نزیک
 ژه نگاره، نازناوی (نه جم) ه، شهرع زان و شاعر بووه، دانراوی هه یه، پیش سالی ۶۰۰ ک
 - ۱۲۰۳ ز کۆچی دواپی کرد.

سهرچاوه: تاج التراجم ۳۰۳ - ۳۰۴.

مصطفه فا نه بو به کر تاجه دین (۱۶۱۵)

ناوی مصطفه فایه، کوری نه بو به کری کوری تاجه دینی گۆرانی یه، سالی ۱۱۴۷ ک
 - ۱۷۳۴ ز له (چه له ب) هاته دنیا، زانایه کی به توانا و نووسهر و شاعر بووه، سالی
 ۱۱۹۸ ک - ۱۷۸۳ ز کۆچی دواپی کردووه.

سهرچاوه کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۰۶.

۲. معجم أعلام الکورد ۷۰۹.

مصطفه فا نه بو به کر گۆران (۱۶۱۶)

ناوی مصطفه فایه، کوری نه بو به کری گۆرانی یه، زانایه کی زیره ک بووه، سالی
 ۱۲۶۵ ک - ۱۸۴۸ ز له (چه له ب) کۆچی دواپی کرد، دو قه صیده ی بوخته ی هه یه:
 یه کهم: ستایشی پیته مبه ره (درودی خوی لی بی). دووهم: باسی چاوه، بۆ نمونه ده لی:

احفظ اخي صفات العين والبصر   وكن بحفظهما في العلم ذا بصر

فالواسع العين من حسن يقوم بها   يدعى به انجل الاحلاظ والنظر

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۰۷.

۲. معجم أعلام الکورد ۷۰۹.

مصطفه‌فا نه‌بویه‌گر هه‌رشه‌می (۱۶۱۷)

نه‌ستیره‌ی پرشنگذاری ناسمانی سه‌رده‌م، ناوی مصطفه‌فایه، کوری شیخ نه‌بویه‌گری کوری مه‌لا محهمه‌دی کوری عبدالله ی کوری مصطفه‌فایه، نازناوی که‌ماله‌دینه، ناسراوه‌به: (نه‌قشبه‌ندی)، سالی ۱۸۸۷ز له وه‌رزی (هاوین) له گوندی (هه‌رشه‌م)، بناری چیا‌ی (بیرمه‌م) هاته‌دنیا، له خانه‌قای باوکی له هه‌ولیر ده‌ستی کرد به خویتدن، قورنانی پیروژ و کتیبه سه‌ره‌تاییه‌کانی له‌لایهن برابه‌کان و موسته‌عیده‌کان ته‌واو‌کرد، ماوه‌ک له‌لای باوکی ماوه، ماوه‌ک چووه مزگه‌وتی قه‌لات، لای مه‌لا ئیبراهیمی دوغره‌مه‌چی، دوایی له‌سه‌ر فه‌رمانی باوکی چووه (که‌رکوک)، لای مه‌لا عه‌لی حکمه‌ت نه‌فه‌ندی سیاه مه‌نصورى، به‌شیکى مه‌نتیق و که‌لام و ریازیاتی خویتدن، ماوه‌کیش چووه (باليسان) لای مه‌لا شیخ طاها، ماوه‌ک چووه (خه‌ته) لای مه‌لا عبدالفتاح، ماوه‌کیش لای مه‌لا عبدالله ی گراوی بوو، پاشان گه‌راوه خزمه‌ت باوکی کۆتایی به خویتدن هینا، ئیجازه‌ی گشتی مه‌لایه‌تی و ئیجازه‌تی تایه‌ت ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له باوکی وه‌رگرت، سالی ۱۹۱۰ز باوکی کۆچی دوایی کرد، دووباره (شیخ مصطفه‌فا) ده‌ستی به‌خویتدن کرده‌وه له‌لایهن مه‌لا نه‌بویه‌گر نه‌فه‌ندی که‌چک مه‌لا، به‌شیکى تری فه‌له‌کیات خویتدن، ئیجازه‌ی تری وه‌رگرت.

دانیه‌ستی له‌خانه‌قا: سالی ۱۳۳۳ک - ۱۹۱۵ز که شیخ محهمه‌دنه‌مینی برا گه‌وره و جیتیسی باوکی کۆچی دوایی کرد، شیخ که‌ماله‌دین له جینگای باوکی دانیه‌ست، ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قییان، نامۆزگاری خه‌لکان، ری‌تیشاندانی سو‌فی و مریدان، فه‌قییان له‌دوره‌وه به‌مه‌راق ده‌هاتن بو‌نهم شوینه، بو‌فیربوون و وه‌رگرتنی زانیاری، به‌تایه‌ت موسته‌عیده‌کانی قوناغی کۆتایی، بو‌په‌ره‌پیدانی شه‌ریعه‌ت و ناین، ئیجازه‌ی بی‌ده‌به‌خشین، دای دامه‌زراندن به‌مه‌لا له شوینی گونجاو له ده‌شت، یا له شار.

به‌شیک له‌وانه به‌هۆی جیبه‌جی کردنی ده‌ستووری سۆفیه‌تی، شایان بوون بکرین به‌جیگر و سه‌رخه‌تم، جه‌نابی ئیجازه‌ی تایه‌تی ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی پیدان، وه‌ک نه‌و به‌رێزانه: (شیخ ده‌رویش به‌غدایی): نه‌وه‌ی نالوسی خاوه‌نی ته‌فسیری (روح المعانی) و (شیخ موشره‌رفی تورکیا) و (شیخ محمهد نه‌مری فه‌له‌ستین) و (سه‌ید عبدالله ی نو‌غهرانی) و (مه‌لا ئیسماعیلی نا‌قیص) و (مه‌لا عبدالله ی سه‌ران) و (مه‌لا عبدالله ی ته‌رجانی) و (مه‌لا عبدالله ی خه‌لیفه) و (مه‌لا خه‌لیلی موخلیص) و (مه‌لا شه‌ریفی زماره‌ی) و (مه‌لا مصطه‌فای خو‌ران) و (مه‌لا جو‌برائیلی گاینجی) و (مه‌لا محمهدی باقرتی) و (مه‌لا مه‌حمودی ره‌ش) و (مه‌لا نه‌حمهدی عه‌لیاوه‌ی) و (مه‌لا نه‌حمهدی خه‌لیفه‌ی) و (مه‌لا ظاهای گاینجی).

به‌شیک تر له‌ فه‌قیه‌کانی شیخ که به‌شداریان له‌ خه‌تم و وێرده‌کان ده‌کرد، به‌لام پتر خه‌ریکی خو‌تندن بوون، له‌لایه‌ک خو‌یان ده‌رسییان له‌ خزمه‌ت شیخ ده‌خو‌تند، له‌لایه‌ک ده‌رسی فه‌قیانیان ده‌داوه، له‌ کۆتایی ئیجازه‌ی گشتی مه‌لایه‌تی پیدان، ناوه‌کانیان و میژووی ئیجازه‌ی وه‌رگرتیان به‌م شیوه‌یه:

۱. مه‌لا ئیسماعیلی کۆبی.
۲. مه‌لا عبدالرحمانی به‌گراده (لاره).
۳. مه‌لا عبدالله ی ته‌رجانی.
۴. مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی ۱۹۲۶ز.
۵. مه‌لا عبدالله ی سکتانی ۱۹۳۱ز.
۶. مه‌لا ئیسماعیلی سوسه‌یی ۱۹۳۲ز.
۷. مه‌لا مصطه‌فای ناشۆکانی (مامم) ۱۹۳۲ز.
۸. مه‌لا عبدالله ی به‌حرکه‌یی (باوکم) ۱۹۳۲ز.
۹. مه‌لا عبدا‌لجید گراوی ۱۹۴۰ز.
۱۰. مه‌لا عه‌لی له‌یلانی.

۱۱. دکتۆر عبدالله ی کوری.
۱۲. مهلا ئه‌بۆبه کری شهرکان.
۱۳. مهلا محهمهدی قیرژه‌ی ۱۹۴۳ز.
۱۴. مهلا عه‌لی گۆمه‌گرای ۱۹۴۳ز.
۱۵. مهلا خضری شه‌مامه‌ری ۱۹۴۳ز.
۱۶. مهلا عبدالعزیز ناشۆکانی (مامم) ۱۹۴۳ز.
۱۷. مهلا سه‌ید عبدالله گرده‌سۆری ۱۹۴۳ز.
۱۸. مهلا عبدالله نۆغه‌رانی.
۱۹. مهلا محهمهد تهرجانی.
۲۰. مهلا طه‌یب به‌حرکه‌یی (کاکم) ۱۹۶۶ز.
۲۱. مهلا طاهیر به‌حرکه‌یی: دانهری نهم میژوووه، ۱۹۷۲ز.

خانه‌قای شیخ وه‌کو دیتمان: به راستی مه‌لبندی خواناسین بوو، کۆگای خواپهرستن بوو، بۆ ههموو زانیاری زانکۆیه‌کی گشتی بوو، بۆ ههموو کەس دهروازهی کراوه بوو، شه‌وان و رۆژان، له کوردستان و دهره‌وه‌ی کوردستان، مریدان و میوانان لیّ داده‌به‌زین، ههرچه‌ندی مابانه‌وه قه‌ده‌غه نه‌بوو، پیشوازیان ده‌کرا، له مالی خۆیان چاکتر خزمه‌ت ده‌کران، ههر کەس وای ده‌زانی که‌وا مالی تایه‌تی خۆیتی، خه‌لکان ده‌هاتن بۆ پرسیارانی شه‌ریه‌ت، وه‌لامی راستیان ده‌دراوه، مه‌لایان له شتیگ گومانیان هه‌با، ده‌چونه خزمه‌ت شیخ، به‌بی کتیب به‌ ئاسانی بۆی رۆن ده‌کردنه‌وه، که سه‌ردانی مزگه‌وت ده‌کرد، چه‌ند کۆمه‌لت ده‌دیتن: خواپهرستی یا دهرس بوو، قورئان خویندن یا سه‌لاوات لیدان بوو، یادی خواکردن یا ئامۆزگاری خه‌لکان بوو، له‌و جیگایه‌ پیرۆزه چه‌ند مابایه‌وه دلته‌ ده‌کراوه، که ده‌گه‌رپه‌وه له‌ دلته‌ دا بوو زوو بیه‌وه، ئیستاش – سوپاس بۆ خودا – نه‌و مزگه‌وت و خانه‌قایه، خه‌تم و وێردی لیّ سازده‌دری، خزمه‌تی میوانانی لیّ ده‌کری، به‌ یارمه‌تی خوای گه‌وره له‌ مه‌ودواش ههر ده‌می.

مهجلیسی شیخ: هه موو رۆژان، کاتی چیشتان و دوای نوژی عهسران، ته شریفی له خانه قا داده نیشت، جار و ابوو ده ماوه تا پاش نوژی عیسا، نه گهر نه یوانییا بیته خانه قا له هۆده کی تاییهت، له قاتی سهروه داده نیشت، خه لکان ده چوونه خزمهتی، بو ریگا وهر گرتن شیخ چهند کهسانیکی دانابوون، لهوانه: حاجی تاهیر بیر کوتی، مهلا عبدالله مهلا نهحمه، حاجی محهمه...، صالح مهلا محهمه، یه حیا حاجی محهمه دنه مین.

که ده چووی بو ژوره که، له نزیك خۆی داده نای، میوانداری ده کردی، قسه ی خۆشی بو ده کردی، وات ده زانی کهوا نه تووی له هه موو کهس خۆشتر ده وی، ریگای چاکه ی دین و دنیای بو داده نای، باس هر باسی ناین بوو، باسی خوناسین بوو، باسی زانایان بوو، باسی خویندنای مه لایان بوو، شیخ ده ریای زانست بوو، هه رچه نده زانا بای به رانه ر نهو زاته خۆت نه ده هاته پیش چاو، ده تو یست قسه نه که ی بهس گوئی رابگری، نهو ماوه ی له خزمهت نهو راته ده بوارد خۆت له بیر ده کرد، وات ده زانی له ناو نهو چه ر خه ده ر چووی، فه رمووده کانی ناسان و ره وان بوو، خه لک زوو فیتره بوون، جار و ابوو شتیکت له دلدا بوو، ده چووی پر سیاری لی بکه ی، پیش پر سیاره که وه لامی ده دایه وه، وات ده زانی کهوا له ناو دلای تو دایه، خۆم به سه رم هاتووه، شیخ له هه موو جو ره زانیاریه ک شاره زا بوو، باسی قورنانی کردبا ده تگۆت ته نیا ته فسیر زانه، له فه رمووده ی خۆشه ویست (درودی خوی لی بی) فه رمووده ناس بوو، له شه ریعت مو جته هید بوو، له مه نتیق و حکمهت فه یله سوف بوو، له نه ندازه و ژمیاری و زانستی ناسمان و زه وی دهستی بالآ بوو، ته مه نی سه د سال بوو، بیست و دیتن و نه ندای زه عیف بوون، به لام بیر و هه ست و زانیاری، زیره کی و هۆشیاری، رۆژ به رۆژ له زیده بوون دا بوون، واده زانم نهو شیخه یه که لهو زاتانه که پیغه مبه ر (درودی خوی لی بی) ده ر باره یان فه رموویق: {له سه ر هر

سهده سالتیک خوای گهوره یه کیتک ده نیرسی بۆ نومته تی من کاروباری ناینیان بۆ نوی بکاته وه}،^(۱) سهلامی خوای له سه ر بی له رۆژی هات و له رۆژ چوو تا رۆژی دوایی. نووسینه کانی: شیخ کهماله دین ههروهک باوکی خه ریکی ده رس و نامۆزگاری ویردی ته ریه ت بوو، کاتی نه وه ی نه بوو خۆی خه ریک بکا به دانانی کتیب، یا حاشیه ی سه راسه ر، به لام نه و فتوایانه ی دهیدا، وه لامی په رسیارانی ده داوه، زۆر جار ده یفه رموو بنووسن، نه وانه به شیکیان به لاو کراینه وه له هه ردوو چا په که ی (النجم الزاهر)، ههروه ها تاکه تاکه حاشیه ی له سه ر (جمع الجوامع) و (تحفه) و (ایضاح) ی حه ج هه یه، له کۆتاییدا ده نووسی (مصطفی الغیاتی).

کۆچی دوایی: له ۶ ی جیمادی دووهم سالتی ۱۴۰۶ ک ۱۵/۲/۱۹۸۶ ز له شه ویکی باران و سه ختی زستان وه لامی بانگه وازی خوای گهوره ی داوه: ﴿يا أيتها النفس الطمئنة ارجعي إلى ربك راضية مرضية فادخلي في عبادي وادخلي جنتي﴾ (فه جر ۲۷-۳۰)، دوایی خۆی شیخ عبدالله ی کوری جیگری بوو، له پێشدا باسمان کرد.

سه رچا وه کان:

۱. النجم الزاهر ۶۸ - ۸۷ - ۱۵۱ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۷۷.
۲. علماء ومدارس في أربيل ۷۶ - ۷۸.
۳. محمد بن عبدالله الجلي ۵۵ - ۱۵۴.
۴. أسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱۲.
۵. دهنگی زانا، ژماره ۵۵ / ۵۶، ۲۰۰۱ ز علماء هه رشه م.
۶. هه ولتیرم وادیوه ۱۴۸.

(۱) ﴿ان الله يبعث لهذه الامة على رأس كل مائة سنة من يجدد لها دينها﴾، رواه أبو داود، عون المعبود

مصطفاه نه حمده بیساران (۱۶۱۸)

ناوی مصطفایه، کوری نه حمده، سالی ۱۶۴۳ ز له گوندی (بیساران) سهر به (مهریوان) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، دوایی چووه (نۆدشه)، ماوهك چووه (پایگه لان) پاشان چووه (سنه) ماوه لهوی تا نیجازهی مهلایهتی وه رگرت، گهراوه (بیساران) دهستی کرد به جیه جی کردنی کاروباری مهلایهتی، ههروه ها تهریقهتی (خهلوهتی) وه رگرت، ویره کانی نه نجام ده دا، سالی ۱۱۱۵ ک - ۱۷۰۳ ز کۆچی کرد.

دیوانی شیعی ههیه، بۆ نمونه:

نیمه یج په روانه ی شه شناسانیم

په ر و باڵ سفته ی دین حاسانیم

میللهت پاک دین پیغه مبه رانیم

نهك جه تاییفه ی كه م نه زه رهنیم

بمانه جه مین نور پاکتهن

نهر تو پاکه نی جه کن پاکتهن

واته:

نیمهش نهو په پولانه ی شهم ده ناسین

په ر و باڵ کراوی نایی چاکین

نهوه ی نایی پاک پیغه مبه رانین

نهك له تاییفه ی نهوانه ی كه م ده زانن

رۆناکی پاکی نیوچه وانت پیمان پیشان بده

نه گهر تو پاک نه بی کنی پاکه ؟

سهر چاوه کان:

۱. میژووی نه ده بی کوردی ۲/۳۹ - ۴۷.

۲. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۱۷۲ - ۱۷۵.

۳. تأریخ السلیمانیه ۲۹۲ - ۲۹۳.

۴. معجم أعلام الكورد ۷۱۲.

۵. مشاهیر الكورد ۴۰۵ - ۴۰۶.

مصطفه‌فا نه‌فه‌ندی عاکیف (۱۶۱۹)

مامۆستا مصطفه‌فا نه‌فه‌ندی عاکیف، بنه‌ماله‌ی (قه‌ره موفقی) به، خه‌لکی شاری (وان) ه، له کوردستانی تورکیا، سالی ۱۲۵۲ک - ۱۸۳۶ز کرا موفقی (وان)، پاش ده سال چووه (نه‌ستانه)، پاش ساله‌ک چووه (بنغازی)، دوایی گواستراوه بو (مه‌رعش)، ناوبراو دهستی شیعی هه‌بوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الكورد ۴۰۶.

۲. معجم أعلام الكورد ۷۰۶.

مصطفه‌فا باباره‌سول به‌رزنجی (۱۶۲۰)

ناوی مصطفه‌فایه، کورپی باباره‌سولی کورپی شیخ طاها‌ی کورپی شیخ ره‌سولی کورپی بایه‌زیدی کورپی نیسماعیلی کورپی باباره‌سوله، سالی ۱۲۳۵ک - ۱۸۱۹ز له گوندی (به‌رزنجه) هاته‌دنیا.

دهستی کرد به‌خویندن، گه‌را له‌چهند شوینان، تا گه‌یشته قوناغی موسته‌عیدی، له‌و کاته چووه مزگه‌وتی باباعه‌لی له‌سلیمانی لای مامۆستا محمد فه‌یزی زه‌هاری، پاشان چووه (سابلاغ) له‌وی کۆتایی به‌خویندن هینا، نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه‌سلیمانی، له‌مزگه‌وتی سه‌ید حه‌سه‌ن کرا موده‌رریس، دوایی کرا (موفقی).

مامۆستا زانایه‌کی به‌سوود بوو، قسه‌خۆش بوو، رووخۆش بوو، زمان ره‌وان بوو له‌کوردی و عه‌ره‌یی و فارسی، له‌بابه‌ت برۆایی هۆنراوه‌ی عه‌ره‌یی هه‌یه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌ست بی‌ده‌کا، به:

سطور بتوحید الاله ته‌هلل...

قرأت کتاب الکائنات فانه

سالی ۱۳۰۲ک - ۱۸۸۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۶۶ - ۵۶۷.

۲. معجم المؤلفين ۱۲/۲۴۳.

۳. تأريخ السليمانية ۲۸۸.

۴. معجم أعلام الكورد ۷۰۹.

مصطفه‌فا باليسانی (۱۶۲۱)

مامۆستا مه‌لا مصطفه‌فای خۆشناو، خه‌لکی گوندی (باليسان)ه، يه‌ك بووه له‌زانایه‌کانی سه‌ده‌ی دوازده‌ی کۆچی، زانایه‌کی به‌توانا بووه، له‌ کتیبه‌کانی خویندن شاره‌زا بووه، له‌ زانسته‌کان ده‌ستی بالا بووه، له‌لای مه‌لا صبغه‌الله نه‌فه‌ندی ماوه‌رانی خویندوووه و ینگه‌یشتوووه، له‌ (موصل) ده‌رسی داوه، خه‌لکه‌کی زۆر سوودی لی وه‌رگرتوووه، عیصامه‌دین عومه‌ری میژوونوس ده‌لی: {يه‌ك بووه له‌ مامۆستایانی خۆم}، له‌ کتیبی (الروض النضر) به‌وپه‌ری ریزه‌وه‌ باسی ده‌کا.

سه‌رجاوه‌کان:

۱. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۳/۱۹۷.

۲. مشاهیر الکورد ۲/۱۹۴.

۳. علماء ومدارس في أربيل ۱۰۹.

۴. معجم أعلام الكورد ۷۱۲.

۵. مجلة الحكم الذاتي ۱/۱۹۸۳م.

مصطفه‌فا بینجونی (۱۶۲۲)

مه‌لا مصطفه‌فا بینجویی، ده‌روبه‌ری سالی ۱۳۵۴ک - ۱۹۴۸ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌چهند شویتان له‌ حوجره‌ی فه‌قیان کۆتایی به‌ خویندن هینا، نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به‌ جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی،

ده‌رسدانه‌وه و نامۆژ‌گاری خه‌لکان، پاشان بۆ په‌ره‌پێدان به زانیاری، چووه (میسر) له زانکۆی (ئه‌زه‌هر) پرو‌نامه‌ی (ماجستی‌ر) و (دکتۆرای) به‌ده‌ست هینا، گه‌راوه کوردستان ماوه‌ک له (موصل) ده‌رسی ده‌د، دوایی چووه (قه‌طه‌ر)، نامه‌که‌ی دکتۆرای (مختصر من قواعد العلائیه و کلام الأسنوی) یه، دوو به‌رگه، (۱۳۰۴) لاپه‌ره‌یه، سالی ۱۹۸۴ز له موصل چاپ کرا.

سه‌رچاوه: اسهام علماء کوردستان العراق فی الثقافة الإسلامیه ۲۳۰ - ۲۳۱.

مصطه‌فا حه‌سه‌ن سه‌عیرتی (۱۶۲۳)

ناوی مصطه‌فایه کورپی حه‌سه‌نه، له قوتابخانه‌ی (صالحیه‌ی) (سه‌عیرت) ده‌رسی داوه، زانایه‌کی به‌ناوبانگی سه‌رده‌می خۆی بووه، شاعیر بووه. سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۰۵.
۲. معجم أعلام الکورد ۷۱۵.

مصطه‌فا ده‌رویش گۆج (۱۶۲۴)

ناوی مصطه‌فایه، کورپی ده‌رویشی کورپی ره‌سوله، سالی ۱۸۸۹ز له (کۆیه) هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، قۆناغی (سوخته‌یی)، له (هه‌رتهل) و (هیران) و (بیتوته) برده‌سه‌ر، له قۆناغی (موسته‌عید)ی، چووه لای مه‌لا ئیسماعیلی ماویلی، دوایی چووه (بالیسان) لای مه‌لا شیخ طاها، چووه (بیاره) لای مه‌لا عبدالقادر، چووه (کۆیه) لای جه‌نابی مه‌لا محهمه‌دی جه‌لیزاده، ماوه له‌وی تا ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

له‌م شویتانه مه‌لایه‌تی کرد: (گورزه‌یی)، (کانی ده‌ربه‌ند)، (بیره‌ر)، (سماق شیرین)، (بانه‌قه‌لات)، مامۆستا ناسرابوو به (فه‌رائیز) زان، سالی ۱۹۵۸ز کۆچی دوایی کرد. سه‌رچاوه: ده‌ستنوسی مه‌لا ئه‌نوه‌ری سه‌عاجی.

مصطفه فاه رسول صهفوهت (۱۶۲۵)

ناوی مصطفه فایه، کوری مهلا ره سولی کوری شهرفی دیلژی قهره داغی یه، سالی ۱۳۱۴ ک - ۱۸۹۶ ز له سلیمانی هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، دوابی چوووه مزگهوتی شیخ بابا عهلی، چوووه لای شیخ عومهری قهره داغی، چوووه (بیژوه) ی نالان لای مهلا محهمه دنه مین، گهراوه سلیمانی لای شیخ بابا عهلی ئیجازه ی وهرگرت، بووه مهلا له گوندی (بارچاوش)، له ۹/۲/۱۹۶۳ ز کۆچی دوابی کرد.

ماموستا نووسهر و شاعیر بوو، چهند دانراوی ههنه، له وانه:

۱. هۆنراوه ی کوردی له دورری بوردی: ته رجومه ی قهسیده ی بوردییه، سالی

۱۹۳۵ ز چاپ کرا، سه ره تابه که ی دهست یی ده کات به:

بریژه ره جهت خودا، به دائیمی تا نه بهد

سه ره خۆشهویست که چاترینی خهلقه به جهم

۲. مرشد الصلاة: سالی ۱۹۶۱ ز چاپ کرا.

۳. ته رجومه ی گولستانی شیخ سه عدی شیرازی له فارسی وه لای کوردی سالی

۱۹۶۸ ز له بهغدا چاپ کرا.

۴. شانزی ناو مال: سالی ۱۹۷۱ ز له (بهغدا) چاپ کرا.

۵. مرشد الحج: سالی ۱۹۷۳ ز له (بهغدا) چاپ کرا.

۶. دیوانی (صهفوهت)، سالی ۱۹۸۴ ز له (بهغدا) چاپ کرا.

۷. میژووی بهرزنجه.

۸. رابهری رۆزوو.

۹. رابهری زه کات.

سه رچاوه کان:

۱. علمازنا فی خدمه العلم والدين ۵۷۲.

۲. اعلام کورد العراق ۸۱۴ - ۸۱۶.

۳. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۶۸.

مصطفاه زيارهتی (۱۶۲۶)

ماموستا مهلا مصطفاه خهلكی گوندی (زیارهت) ی بناری چیای (پیرمهه) ۵، سالی ۱۱۳۰ ک - ۱۷۱۸ ز هاته دنیا، زانایه کی زیره ک و وردین بووه، یاسین عومهری میژووناس له (غایه المرام) دهلی: {پسپوری ناسراوی چهرخی خوی بوو، هیچ شهریهت زان و بوژهک ناو قهرانی نهو نهبوو}، محمه دئه مین عومهری له (منهل الأولیاء) دهلی: {من له ماوهران به خزمهتی گهیشتم، به زورزان و زیرهک هاته پیش چاوم}.

ماموستا نیجازه ی له مهلا صبغه الله نهفندی یه کم وهر گرتوو، مهلا نهبو به کر محمه د دایه خه جی (کوی) دهلی: {سالی ۱۱۹۵ ک - ۱۷۸۰ ز شهرحی عهقائیدم له مهدرسه ی ماموستا له گوندی (زیارهت) نووسیوه}، ههروه ها مهلا محمه د خان نهجه د نه سینداری دهلی: {سالی ۱۱۷۸ ک - ۱۷۶۴ ز (کافیه) م، له مهدرسه ی نهو له هه مان شوین نووسیوه}.

ناوبراو له ۱۱۹۸ ک - ۱۷۸۳ ز کۆچی دوا ی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. بوژاندنوه ی میژووه ی زانایانی کورد ۴/۲۱۴.

۲. غایه المرام ۱۰۸.

۳. علماء ومدارس فی أرییل ۸۹.

مصطفاه سه عید عهینتابی (۱۶۲۷)

ناوی مصطفاه یه، کوری سه عیدی کوری محمه دی کوری محمه ده، خه لکی (سروج) ۵، دوا ی جوویته (عهینتاب) رۆژئاوای (سروج)، زانایه کی شهرحی زان و مهزهه ب هه نه فی بووه، له (عهینتاب) مو فتی بووه، کیتی (جهادیة) ی داناو، له گه ل (انتخاب الفقهاء): چوار بهرگه، سالی ۱۲۷۹ ک - ۱۸۶۲ ز کۆچی دوا ی کردوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۲۵۴.

۲. هدیه‌ العارفین ۲/۴۵۸.

مصطه‌فا سوله‌یمان ناشۆکانی (۱۶۲۸)

ناوی مصطه‌فایه‌ کورپی مه‌لا سوله‌یمانی کورپی فه‌قیّ محمه‌دی کورپی نه‌حمه‌دی، کورپی عه‌زیزی کورپی ره‌سوله، عه‌شیره‌تی (گه‌ردی)یه، سالی ۱۸۹۴ز له‌گوندی (ناشۆکان)ی به‌رانیان هاتووته‌دنیا، مامی نووسه‌ری ئەم میژوووه‌یه.

خویندنی: له‌خومه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوایی چووه (جدیده)ی به‌رانیان، لای مه‌لا حوسینی مامی، ماوه‌ك له‌وی بو، دوایی چووه (بنه‌سراوه)ی گه‌وره، لای مه‌لا نه‌حمه‌دی مامی، پاشان چووه (قه‌راسنج) لای مه‌لا شیخ حوسینی سورچی، دوایی چووه (به‌حرکه) لای مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی، ماوه‌كیش له (خورمه‌له) بو لای مه‌لا عوسمان، ماوه‌كیش له (قازیمخانه)ی خویند، پاشان چووه هه‌ولیر لای شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، ماوه له‌ خزمه‌ت شیخ تا سالی ۱۹۳۲ز نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: نه‌جا کۆتایی به‌ خویندن هینا، ماوه‌ك مه‌لا بو له (زه‌رگه‌زه‌وی)، ماوه‌ك چووه (کوده‌ریان)، ماوه‌ك چووه (بابه‌جیچک)، له‌و شوینانه فه‌قیّ هه‌بون، دوایی چووه (دۆبه)ی سه‌ربه‌قه‌زای (ناکری)، پاشان باری کرد، چووه (قه‌راته‌سۆران)، دووباره‌ گه‌راوه (دۆبه)، له‌وی چووه (گۆمک) له‌وی چووه (گه‌ویلان)ی شیخ نه‌حمه‌د سورچی.

سه‌فه‌ره‌کانی: چه‌ندجار سه‌فه‌ری مالتی خوای کرد، بۆ چه‌ج و عومره، هه‌روه‌ها له‌گه‌ل بابی و مامه‌کانی و برایه‌کانی به‌شداری غه‌زای (رواندزی)ی کرد، بۆ به‌رگریکردنی له‌شکری رووسه‌ داگیرکه‌ره‌کان.

پیشه‌سازی: جگه له‌ مه‌لایه‌تی زۆر نیش و کاری نه‌نجامده‌دا، بۆ نمونه:

• وه‌ستایه‌کی چاک بو بۆ دروستکردنی خانووبه‌ره.

• دارتاشه‌کی چاک بو په‌رتو‌کخانه‌ی بۆ برایه‌کانی دروست ده‌کرد.

- له جزو بند و شیراز و بهرگکردن دهست رهنگین بوو.
- (کوره)ی ئهرز و ناسمانی له بهرد دروست ده کرد، له گه‌ل نه‌خشه‌ی مانگ و رۆژ و بورجه‌کان.
- خه‌تی خوش بوو، زۆربه‌ی کتیبه‌کانی خویندننی مه‌لا و فه‌قیانی به دهستی خۆی نووسی بوو، له گه‌ل په‌راویزه‌کان.
- له دامه‌زراندنی ناشی (ناو) شاره‌زابوو.
- سیفه‌ته‌کانی: مه‌لایه‌کی زیره‌ک، دیمه‌ن جوان، دلنه‌رم، هیمن، پرووخوش، ده‌م به پیکه‌نین بوو، پیکه‌نینی خه‌نده بوو، مه‌راقی سوچه‌ت بوو، چه‌زی له میوانداری بوو، سه‌خی و چاو بلتد بوو، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خویندنه‌وه‌ی قورئانی پیروژ و (دلائل الخیرات)، له مانگی په‌مه‌زان هه‌موو رۆژ خه‌تمه‌کی ته‌واوی قورئانی پیروزی ده‌کرد، نه‌گه‌ر ره‌مه‌زان بیست و نو با بیست و نو خه‌تم نه‌گه‌ر سی با سی خه‌تم.
- کوچی دوا‌یی: سالی ۱۹۷۰ز له (گه‌ویلان) کوچی دوا‌یی کرد، له گۆرستانی (گرد قه‌مه‌ر) نزیك گوندی (زیراو) به خاک سپێردرا.
- دوو کوری هه‌بوو: (حاجی ره‌ئوف): کوچی دوا‌یی کرد، وه (مه‌لا خالید): نیستا له جینگای باوکی مه‌لایه له (گه‌ویلان).
- سه‌رچاوه‌کان:

۱. الإكليل في محاسن أربيل ۳۰۶ - ۳۰۷.

۲. النجم الزاهر ۶۸.

۳. گۆفاری هه‌ولێر ۱۴۷ - ۱۴۸.

مصطفاه صیدقی سیواسی (۱۶۲۹)

- ناوی مصطفاه صیدقیه، کوری ئیبراهیمه، خه‌لکی (سیواس)ه، ناسراوه به:
- موده‌پریس و به ده‌باغ زاده، ده‌وری سالی ۱۱۹۶ک - ۱۷۸۱ز کوچی دوا‌یی کردوه، کتیبی (لطائف الموعظ)ی داناوه، له دوو به‌رگ.

سەرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۲۵۹.

۲. ایضاح المکتون ۲/۴۰۶.

مصطفه‌فا شه‌مه‌دین ته‌ختی (۱۶۳۰)

ناوی مصطفه‌فایه، کوری شه‌مه‌دینی کوری عبدالغفاری کوری مه‌لا گۆشایشی کوری شیخ محهم‌مهدی مه‌ردۆخی یه، سالی ۹۵۱ك - ۱۵۴۴ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خویندن، له قوتابخانه‌کانی ناوچه‌ی خویان قۆناغه‌کانی برده‌سەر، نه‌مجا چووه (حه‌ج) له شاری (مه‌ککه‌)ی پیروز به خزمه‌ت شیخ ئین حه‌جهری خواه‌نی توحفه‌گه‌یشت، له زانیاری نه‌و سوود به‌خش بوو، ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی لی وه‌رگرت، گه‌راوه‌و گوندی (ته‌خته‌)ی سهر به (سنة) قوتابخانه‌یدانا، هه‌روه‌ها ته‌ریقه‌تی شازه‌لی له شیخ شه‌هابه‌دین کاکۆزه‌که‌ریا وه‌رگرت، به‌م شیوه‌یه‌ خه‌ریکی خزمه‌تی نایبی پیروزی ئیسلام بوو، تا سالی ۱۰۴۷ك - ۱۶۳۷ز له (ته‌خته) کۆچی دوابی کرد، چه‌ند پارچه‌ شیعری هه‌یه، له باب‌ه‌ت ته‌سه‌ووف.

دوو کوری زانیای هه‌بوو: (شیخ نه‌حمه‌د): باوکی باپیری شیخ قه‌سیم و شیخ محهم‌مهد سه‌عیده، وه (شیخ نه‌بو به‌کر).

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۶۵ - ۵۶۶.

۲. تأریخ مشاهیر کورد ۱/۱۸۳ - ۱۸۴.

۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۲۸ - ۱۲۹.

مصطفه‌فا عبدالله خه‌رپوتی (۱۶۳۱)

ناوی مصطفه‌فایه، نازناوی حیلمی یه، کوری عبدالله یه خه‌لکی (خه‌رپوت)ه، له کوردستانی تورکیا، له قوتابخانه‌ی یه‌حیا نه‌فه‌ندی نه‌قشه‌ندی، له (قوسطه‌نطینییه)

دابەزیو، سالی ۱۲۸۴ک - ۱۸۶۷ز کۆچی دوایی کردوو، کتییی (زبده العلوم و خلاصة الفنون)ی داناو.

سەرچاوێ کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۲/۲۶۱.

۲. هدية العارفين ۲/۴۵۸.

مصطفاه عبدالله کوردی (۱۶۲۲)

ناوی مصطفاهیه، کوری عبدالله یه، ناسراوه به (داماد)، له (قوسطه نطینیه) دابەزیو، له قوتابخانهی سولتان له (بروسه) دهرسی داوه، هەر له وی سالی ۱۰۹۸ک - ۱۶۸۶ز کۆچی دوایی کردوو.

دانراوه کانی: (حاشیه علی أنوار التنزیل للبیضاوی) و (مسألة التحلیل من مزالم الأقدام).

سەرچاوێ کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۲/۲۶۳.

۲. إيضاح المکتون ۳/۱۴۰.

۳. هدية العارفين ۶/۴۴۲.

۴. معجم أعلام الكورد ۷۱۰.

مصطفاه عبدالله هیرانی (صافی) (۱۶۲۳)

ناوی مصطفاهیه، کوری کاک عبدالله^(۱)ی کوری کاک علی کوری کاک مصطفاهای کوری کاک عبدالله ی کوری شیخ سولهیمان، نازناوی (صافی)یه، به رهبابی (میر مهجملی) یه، شیخ سولهیمان میربوو خهریکی کاری دنیاوو، پاشان وازی هینا، تمریقهتی

^(۱) کاک عبدالله (کاک عمولا) ناوده بردرا به (ثانی) چونکه بناو کاک عمولای گموره کرابوو، (ثانی)

سالی ۱۸۳۰ز هاته دنیا له ۱۹۰۶ز له هیران کۆچی دوایی کرد.

(قادری) له شیخ طاهای به‌تلیسی وەرگرت، دهستی کرد به یادی خودا و نه‌نجامدانی وێرد و ده‌ستوری تهریقه‌ت، صافی سالی ۱۸۷۳ز له (هیران) هاتووته‌دنیا.

خویندنی: له خزمه‌ت باوکی دهستی کرد به خویندن، ماوه‌ك له قوتابخانه‌کانی خۆشناوه‌تی بوو، دوایی چوو (کۆیه) ماوه‌ك له هه‌ولێر بوو، ماوه‌ك له (رواندز) ماوه‌ك له (سه‌ران)، ماوه‌ك له‌لای مه‌لا نه‌حمه‌دی نۆمه‌رگۆمه‌تی بوو، ماوه‌ك له‌لای مه‌لا نه‌حمه‌دی (ره‌ش).

دوایی ناو‌دیوی (نیران) بوو، چوو (لاجان)، چوو (به‌سوئ)، چوو (سابلا‌غ) له مزگه‌وتی شاده‌رویش چه‌ند ساڵ له‌لای قازی عه‌لی باوکی پێشه‌وا قازی محمه‌د ماوه، پله‌ی خوینده‌واری له عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی به‌رزبووه، گه‌راوه (هیران) که باوکی کۆچی دوایی کرد، بووه جێنیشینی له کاروباری مه‌لایه‌تی و سه‌ره‌پرشتی ته‌کیه‌که‌یان. شاعیراتی: صافی جگه له مه‌لایه‌تی شاعیره‌کی چاک بوو، شیعره‌کانی زۆر ته‌ر و به‌تام و کیش و رێک و پێکن، شیعری کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی هه‌یه، وه‌ك خۆی ده‌لی:

خۆی کوردیه (صافی) له هه‌وای عه‌شقی توو نیستی

کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی بوو به نه‌شعار

شیعه‌کانی به‌شیکیان دل‌دارین، نه‌ویتر ناینین، زۆربه‌ی به (شیخ) عبدالقادری غه‌وسی گه‌یلانی (به‌غدا) هه‌لگۆتوو، دیوانه‌که‌ی سالی ۱۹۵۳ز له چاپ درا، دووباره سالی ۲۰۰۴ز به لیکۆلینه‌وه‌ی محمه‌د مه‌لا مصطه‌فا هیرانی له هه‌ولێر چاپ کراوه.

سه‌فه‌ره‌کانی: چه‌زی له تیکه‌لایه‌تی و هاتوو‌چووی براده‌ران بوو، ده‌چوو (شه‌قلاوه)، ده‌چوو (رواندز) له ته‌کیه‌که‌ی خۆی داده‌به‌زی، ده‌چوو (کۆیه) میوانی جه‌نابی مه‌لای گه‌وره‌ی کۆیه ده‌بوو، ده‌چوو هه‌ولێر، ده‌چوو ده‌شتی هه‌ولێر له (تره‌سه‌پیان) میوانی مه‌لا شیخ جه‌لال ده‌بوو، ده‌چوو (دوو‌گر‌تکان) میوانی همه‌نه‌مین

ئاغای دزهیی ده‌بوو، ده‌چوو (موصل)، ده‌چوو (به‌غدا) له مزگه‌وتی (گه‌یلانی) داده‌به‌زی.

کۆچی دوابی: له ۱۲/۲/۱۹۴۲ز مالتاواپی له دۆستان و مریدان کرد، له گۆرستانی شیخ سوله‌یمان به خاک سپێردرا، نه‌ویش نه‌شکه‌وتیکی ده‌ستکاره، تابه‌ته به‌و بنه‌ماله، گۆره‌که‌شی له پێشدا خۆی بۆ خۆی هه‌لکه‌نی بوو، ئیستاش شیخ (ثانی) له‌و شوینه گۆره‌کی بۆ خۆی لێداوه و ناماده‌ی کردوه.

کوره‌کانی: صافی جهوت کوری له دوا به‌جیمان:

۱. کاک‌عه‌لی: مه‌لایه‌کی چاک بوو، شاعیریش بوو، نازناوی شیعی (صفه‌وت) بوو،

باش کۆچی دوابی باوکی، بووه جینشینی، سالی ۱۹۷۷ز کۆچی دوابی کرد.

۲. کاک‌مه‌لا‌عه‌زیز: بایه‌خی به مه‌لایه‌تی پتر ده‌دا له شیخایه‌تی له ۱/۲/۱۹۸۶ز کۆچی دوابی کرد، له پێشدا باسمان کرد.

۳. کاک‌نه‌وه‌ر: له ۱۲/۴/۱۹۸۰ز کۆچی دوابی کرد.

۴. کاک‌جه‌عه‌فر: له ۲۷/۵/۱۹۸۷ز کۆچی دوابی کرد.

۵. کاک‌عبدالقادر (غه‌وسه): له ۲۰/۵/۱۹۹۰ز کۆچی دوابی کرد.

۶. کاک‌جونه‌ید: سالی ۲۰۰۳ز کۆچی دوابی کرد.

۷. عبدالکریم: شاعیره لهم رۆژانه کۆتایی مانگی ئابی سالی ۲۰۰۸ز کۆچی کرد.

سویاس بۆ خودا ئیستاش ته‌کیه‌که‌یان له (هیران) ماوه، ویرد و ده‌ستوری ته‌ریقه‌تی

لی‌ئه‌نجام ده‌دری، میوانان و مریدان لێ داده‌به‌زن، سه‌ره‌رشتی ته‌کیه و جینشینی نه‌و شوینه‌ی باوک و باپیرانیان کاک‌عبدالله‌ی کاک‌عه‌لی یه، ناسراوه به (ثانی).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. أرییل فی مختلف العصور ۱۴۰.

۲. دیوانی صافی ۱۱ - ۴۲.

۳. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۱۵۷ - ۱۷۴ - ۲۲۵ - ۲۳۱.

۴. ژیناوهری زانایانی کورد ۷۹۵ - ۷۹۷.

۵. میژووی نه‌ده‌یی کوردی ۴/۵۷ - ۶۰ - ۵/۳۲۵ - ۳۴۰.

مصطفه‌فا عبدالکریم سنه‌یی (۱۶۲۴)

ناوی مصطفه‌فایه، کورپی عبدالکریمی کورپی مصطفه‌فای کورپی به‌عقوبی قازی یه، سالی ۱۱۶۰ک له (سنه) کرا (شیخ الإسلام)، یه‌ک بوو له مه‌لایه چاکه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایینی پیروزی ئیسلام، تا سالی ۱۱۶۷ک - ۱۷۵۳ز شهیدکرا.

سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۱/۲۴۲.

مصطفه‌فا علی هیرانی (۱۶۳۵)

ناوی مصطفه‌فایه، کورپی علی کورپی نه‌بو به‌کره، عه‌شیره‌تی (بلباس)ه، سالی ۱۹۰۶ز له (هیران) هاته‌دنیا.

خویندنی: له سه‌ره‌تاوه لای کاک علی هیرانی ده‌ستی کرد به‌خویندن، دوایی چووه لای مه‌لا طه‌یبی کوپی له (هیران)، دوایی چووه (سکتان) لای مه‌لا عبدالله، دوایی چووه (سه‌ران) لای مه‌لا عبدالله، دوایی چووه (زیوه) لای مه‌لا عبدالله، دوایی چووه (هه‌رتل) لای مه‌لا فتح الله، ماوه‌کیش چووه (رواندز)، پاشان چووه گوندی (دیمه‌کار) له ده‌شتی هه‌ولیر لای مه‌لا نه‌حمه‌دی (ره‌ش)، نه‌جا ناودیو بوو بو (ئیران) چووه (په‌سوئی) لای مه‌لا عبدالله ی بوره‌انی پاشان گه‌راوه (عیراق) چووه (شه‌قلاوه) لای مه‌لا طاه‌ا، ماوه له‌وی تا سالی ۱۹۳۶ز ئیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: کو‌تایی به‌خویندن هینا، مه‌لایه‌تی له‌م شو‌تانه کرد: (گه‌رو‌ته)، (هیران)، (بیرو‌کان)، (یونگینه)، (فریز)، (زیاره‌ت)، (سماق‌ولی)، (سوسی)، (بیلینگه)، سالی ۱۹۵۸ز چووه (ناودار‌و‌کان)، سالی ۱۹۶۱ز باری کرد له ده‌شت، هاته هه‌ولیر بووه مه‌لای مزگه‌وتی حاجی حه‌سه‌ن به‌ززاز، دوایی چووه مزگه‌وتی گه‌وره‌ی قه‌لات، پاشان چووه مزگه‌وتی خانه‌قای شیخ مه‌زه‌ر له‌ناو بازار.

کۆچی دوایی: له ۲۵/۹/۱۹۹۳ ز کۆچی دوایی کرد، له گۆرستانی شیخ نه‌حمەد به خاک سپێردرا.

کۆره‌کانی: (محمدەد): مامۆستا بوو له وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، نیستاش (مشرف تریوی)یه، و (د. طاهیر): مامۆستایه له زانکۆ و (حاجی): مه‌لا بوو له (هیران).
سه‌رچاوه: ده‌نگی زانا، ژماره ۱۴ - ۱۵ / ۱۹۹۸ ز، محمدەد مه‌لا مصطه‌فا.

مصطه‌فا فاضیل بالیسانی (۱۶۲۶)

مامۆستا مه‌لا مصطه‌فا، ناسرابوو به: (فاضیل) یه‌ك بوو له مه‌لایه باشه‌کانی خۆشناوه‌تی، له گوندی (بالیسان) گه‌ره‌کی رۆژه‌لات ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه، ره‌شید به‌گ سه‌ره‌رشتی مه‌درسه‌که‌ی ده‌کرد، دوایی کرا (واعیز) له ناوچه‌ی (شه‌قلاوه)، پاشان هاته هه‌ولێر له گه‌ره‌کی سیطاقان نیشته‌جێ بوو، هاتوو‌چووی خانه‌قای شیخ مه‌زه‌میری ده‌کرد، له‌وێ له‌گه‌ڵ مه‌لایان له‌لای مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی کۆده‌بونه‌وه بوو و توێژ له‌سه‌ر بابه‌تانی شه‌ریعه‌ت.

مامۆستا چه‌زی له قسه‌کردن بوو به زمانی عه‌ره‌یی، زۆر جار به کوردی پرسیاریان لێ ده‌کرد نه‌و به عه‌ره‌یی وه‌لامی ده‌داوه، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی ئاینی پی‌رۆز تا کۆچی دوایی کرد، دوو کۆری هه‌بوو: نیراهیم و مه‌لا محمدەد.
سه‌رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۳۱۸.

مصطه‌فا محمدەد (أبو السعود) (۱۶۲۷)

ناوی مصطه‌فایه، کۆری (شیخ الإسلام) محمدەد نه‌بوسعود (نایندیه)، حاشیه‌ی له‌سه‌ر (الدرر والغرری) مه‌لا خسرو هه‌یه، سالی ۱۰۰۸ ک - ۱۵۹۹ ز کۆچی دوایی کرد، کۆریکی هه‌بوو ناو محمدەد، سالی ۹۹۷ ک - ۱۵۸۸ ز هاته‌دنیا، سالی ۱۰۱۹ ک - ۱۶۱۰ ز کرا مامۆستا له (بروسه)، سالی ۱۰۴۸ ک - ۱۶۳۸ ز له (دیاربه‌کر) کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۲/۱۲۷ - ۱۷۷.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۷۹.

مصطفهفا محهمهد بارزانی (مهلا مصطفى بارزانی) (۱۶۳۸)

ناوی مصطفهفایه، کوری شیخ محهمهدی کوری شیخ عبدالسلامی کوری مهلا عبدالله ی (بارزانی)یه، له بهرواری ۱۹۰۳/۳/۱۴ له گوندی (بارزان) هاتوته دنیا. خویندن: دهستی کرد به خویندن، قورنانی پیروزی ختم کرد، بهشیک له کتیبه سهرهتایه کان تهواو کردن، ماوهك له حوجره ی فهقیان بوو له (پردی) نیوان ههولیر و (که رکوک)، ماوه کیش چوو ه خانقای مهولانا خالید له سلیمانی لای مهلا عبدالله ی (چورستانی)، له و کاته مهلا صالح عبدالکریم ههلهجهیی لهوی له خزمهت عومهری قهره داغی بوو، پاشان گهراوه (بارزان).

شۆرش سازدان: بو مه بهستی وه رگرتنی مافی رهوای گهلی کورد، مانگی نهیلولی سالی ۱۹۴۳ از دهستی کرد به (شۆرش) زۆر سه رۆک هۆز و خه لکی کوردستان وه گهلی کهوتن، هیز و توانایه کی وایان هه بوو حکومهتی عیراق نهیتوانی بهرانبهریان بوهستی، ناچار سهرهتای سالی ۱۹۴۴ از وتوویزی له گه ل کردن، له نهجامدا پیکهاتن له سهر نه م خالانه:

۱. قوتابخانه درست بکرتن له شوینانی پیوست له کوردستان.

۲. بنکه ی تهندرستی بکرتنه وه له شوینانی پیوست له کوردستان.

۳. نهو شوینانه ی خۆراکی لی قهدهغه کراوه بویان بنیردی.

۴. بنکه ی پولیس له ناوچه کانی سهری کهم بکرتنه وه.

۵. گرتیه کانی بهندبخانه نازاد بکرتن.

پاشگهز بوونه وه ی حکومهت: پاشان حکومهت له برپاره کانی خوی په شیمان بووه، داواکاریه کانی هه موو وه لانان هیچی جیهه جی نه کرد، دووباره (بارزانی) سالی ۱۹۴۵ از دهستی کرده وه به (شۆرش)، حکومهتی عیراق به پالپشتی ئینگلیز به

سهرو کایهتی جهنهرال (رنتن) چهند فرۆکهی ناردده سهر بارزان و چهند ناوچهی تریان بۆردومان کرد، ههروهها دوو ههزار سهرباز و یهك ههزار کوردی ههلهخهلهتیراو هیرشیان کرده سهر ناوچهکه، ناچار (بارزانی) خۆی و چهند چهکداری تایهت که خۆی ههلی بژاردن، روویان کرده کوردستانی (ئیران)، چوووه لای قازی محهمهد، نهویش خهریکی بانگهواز کردنی گهلی کورد بوو بۆ دروستکردنی کۆماری مههابادی کوردی، بارزانی بهشداری کردن، (قازی) یهکسهه کردیه سهروکی هیزی چهکدار له کۆماری نوئی (مههاباد)، پاشان کۆماری (قازی) سهری نهگرت و نسکۆی هینا، لهلایهن حکومهتی (ئیران) قازی دهستگیر کرا، (بارزانی) خۆی نهادهدهست، له نیوان سی دوشمنی خوین خۆر (عیراق) و (ئیران) و (تورکیا) توانی شیرانه خۆی دهرباز بکا، ناوی (ئاراس) ی بری، ماوهك له کیوی (ئهراوات) خۆی هشاردا، له بهرواری ۱۷/۶/۱۹۴۷ز گهیشه (روسیا)، چهند سال لهوی ماوه، تا شۆرش ۱۴/۷/۱۹۵۸ز، لهسهه بریاری زهعیم عبدالکریم قاسم - سهروک کۆماری عیراق - گهراوه (بهغدا)، ماوهکی کهم بهسههچوو (زهعیم) دهستی کرد بهململانی و دژایهتی گهلی کورد، (بارزانی) له سهههتای نازاری سالی ۱۹۶۱ز بهغدا یهجهی هیشته، گهراوه (بارزان).

له بهرواری ۱۱/۹/۱۹۶۱ز شۆرش نهیلولی سازدا، (زهعیم) بریاری جهنگیدا، به لهشکر و به فرۆکه هیرشی کرده سهر، چهند شوین له کوردستان بۆردومان کرا و ویران کرا، سالی ۱۹۶۳ز که بهعهسهکان لهسهه حوکم بوون، نهوانیش له ۹/۶ هیرشهکی دراندانهیان هینا، بهلام هیزی (پیشمهههگه) بهههگری کردن، ههچیان بۆ نهکرا، ناچار (بهعهسهکان) داوای ووتووێژ و پینکهاتیان کرد، عبدالرحمان عارفی سهروک کۆمار، عبدالرحمان بهرزازی سهروک وهزیرانی ناردده کوردستان، له ۲۹/۲/۱۹۶۶ز لهسهه چهند خال بریاری پینکهاتیاندا، بهلام نهههههه ههچیان جهی بهجهی نهکرد، سالی ۱۹۶۸ز (بارزانی) دهستی کردهوه به (شۆرش)، لهوکاته تاومهکی نههمهده ههسهن بهههه سهروک کۆمار هاتنه سهر حوکم، نهوانیش داوای ووتووێژیان کرد، له نهههههه پینکهاتن لهسهه

(۱۵) خال، له ۱۱ی نازاری ۱۹۷۰ز بریاری لهسەردا، پاش چوار سال، له ۱۱ی نازاری ۱۹۷۴ز حکومهتی (به‌عس)، بی ره‌زامه‌ندی (بارزانی) له یه‌کلاوه، بریاری قانونی حوکمی زاتی، له ناوچه‌کانی کوردستاندا، هه‌روه‌ها بریاریدا ناوچه‌کانی کەرکوک و دوزخورماتو و خانه‌قین و ژه‌نگار و شیخان و مه‌خور - که هه‌موویان کوردنشین و کوردستان بوون - نه‌وانه له ژیر بازنه‌ی کوردستان نین، له‌ژیر حوکمرانی حکومهتی عێراق، وه‌پنکه‌هاته‌که‌ی سالی ۱۹۷۰ز نه‌و شوینانه ناگرته‌وه.

بۆ جیه‌جی کردنی نه‌و مه‌به‌ستانه‌ی چه‌ند که‌سانی کوردی لایه‌نگری خۆی هینا، دا‌یعه‌زراندن، کاروباری نه‌و حوکمرانییه‌ی یخ سپاردن، نه‌وان به‌ناو نویتنه‌ری کورد بوون، به‌لام بۆ به‌رژه‌وه‌ندی نه‌و گه‌له‌ ده‌ست به‌سترابوون، چاویان بلندکردبا گلتۆبی سۆریان ده‌دیت، که‌چی بۆ به‌رژه‌وه‌ندی (به‌عس) هه‌رکات بیان ویستبا نیش بکه‌ن، گلتۆبی که‌سک هه‌ر کرابوو، رێدرا‌بوو، (بارزانی) نه‌وه‌ی دانا به‌ بریاری شه‌ر، نه‌ک ماف پێدانی گه‌لی کورد، بۆیه بانگه‌زای کرد: نه‌وانه‌ خاوه‌نی قسه‌ی خۆیان نین، ووتووێژ له‌گه‌لیان بی سووده، چاره‌ی ئیمه‌ ته‌نیا جه‌نگه، تا مافی ره‌وای خۆمان وه‌رده‌گیرین، جا له‌سه‌ر فه‌رمانی حکومه‌ت و سه‌دام حوسینی سه‌رۆک و هه‌زیران هه‌یرشی درێندانه‌یان هینا سه‌ر ناوچه‌کانی کوردستان، چه‌ند که‌سانی کوردی به‌کرێ گرت بۆ جه‌نگی کورد، چه‌ند ناوچه‌ی گواسته‌وه و خه‌لکه‌که‌ی ده‌ربه‌ده‌ر کرد، چه‌ندی رماند و روخاند و ته‌ختی کرد، چه‌ندی سووتاند و وێران کرد و تالانی کرد، چه‌ند شوینانی کوردنشین به‌زۆری ده‌رکردن، له‌ عه‌ره‌بوستانی دووره‌وه‌ عه‌ره‌بی هینا، پاره و خانوو به‌ره‌ی پێدان له‌و جینگایانه‌ی نیشته‌جی کردن، چه‌ند مزگه‌وت و ته‌کیه و خانه‌قا و گوند و باخچه و کانی کۆرکردنه‌وه، حکومه‌تی به‌عس به‌و هه‌موو کاره‌ نا‌هه‌مواره‌ هه‌چی به‌ هه‌چ نه‌کرد، نه‌یتوانی نه‌و گه‌له له‌ ناو بیا، نه‌یتوانی نه‌و شوێشه‌ بنه‌ر بکا و بیکوژیتته‌وه، ته‌نیا خۆی تاوانبار کرد، دلێ کوردی موسولمانی شکاند، نه‌یده‌زانی، خوای گه‌وره‌ که‌سی بۆ کس دروست نه‌کردوه، نه‌یده‌زانی خاوه‌ن

دهستلانی بهرز تهنا خوی گهورهیه، نهیدهزانی نهو کورسیه بو وی مال نه، رۆژهك دادی لئی وهر بگهیری، (هدروهك وهر گهرا و سه رنخون بو).

نه مجاره پیلانه کی تری گهیرا، پهنا ی برده بهر ئهمریکا و ئینگلیز و فهیره نسا و نهلمانیا و روسیا، بووهی ووتویژ له گهل (ئیران) بکا، یارمهتی کورد نه دا، سنوریان لئی بگری، ههموو جۆره په یوهندی له گهل یان قهدهغه بگری، بهرانبهر چهند شتیك كه (عیراق) به (ئیران) بدا، سالی ۱۹۷۵ از ههموویان له (جهزانی) کۆبونوه بریاریان له سهردا ناچار (بارزانی) بو بهرزه وهندی گهله که ی بریاریدا: کۆتایی به شوړش هات، پشمه رگه چهك دابئی، بگه ریته وه مالی خوئی، وهك قازی محهمه د و محهمه د پاشای رواندز بو ههمان مه بهست خویندا دهست دوشمن، خوئی و ناخوئی فهرمانه که جیه جی کرا، (بارزانی) چاوی بهرایی نه دا له کوردستان بینی، چووه (ئیران) له (که ره ج) نیسته جی بوو، له نه مجامدا، له خه فه تان تووشی نه خوئی دهروونی بوو، سالی ۱۹۷۶ از بو چاره سه ر بردیانه (ئهمریکا).

کۆچی دوایی: ساعات پینج و نیوی شهوی ۲/۳/۱۹۷۹ له نه خو شخانه ی (نیویۆرک) کۆچی دوایی کرد، له شاری (شنۆ) به خاک سپیردرا، له ۱۰/۱۰/۱۹۹۳ از گواستراوه بو جی نه زه رگه ی باب و بایرانی: گۆرستانی (بارزان).

کوره کانی: عبیدالله و لوقمان و صابیر و ئیدریس، نهوانه کۆچی دواییان کردوو، وه نیهاد و سیداد و وه جیه نهوانه ماون، کاک مه سعود بارزانی: سالی ۲۰۰۵ از له سه ر بریاری په رله مان و گه لی کورد کرا سه رۆک هه ریمی کوردستان.

سه رچاوه کان:

۱. البارزانی والحركة التحررية الكردية ۳ - ۹۰ - ۹۱.
۲. معجم أعلام الكورد ۴۲۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲.
۳. أسهم علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۱۰ - ۳۱۱.
۴. محمد پاشا الرواندزي ۵۷.

۵. مصطفى البارزانی زعيم الحركة القومية الكردية المعاصرة ۹۶ - ۹۷.
۶. الأكراد في بهدينان ۱۹۲.
۷. شورشه كانی كورد ۱۴۸ - ۲۴۵.
۸. تأريخ مشاهير كورد /فارسی/ ۳/۵۱۷ - ۵۳۴ - ۵۹۴.
۹. بوژاندنهوهی میژووی زانیانی کورد ۴/۳۳.
۱۰. خۆری ئیسلام ۲۰۰۷/۳۴.ز.

مصطفاه محهمهد رهباتی (۱۶۲۹)

ناوی مصطفایه، کوری مهلا محهمهدی رهباتی قهره داغی یه، دهوری سالی ۱۲۹۵ك - ۱۸۷۸ز هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، قوناغی سوختهیی و موسته عیدی له قوتابخانه کانی حوجرهیی فهقیان تهواو کرد، له کۆتاییدا چووه (بیاره) لای مهلا عبدالقادری موده پرریس ماوه لهوی تا نیجازهیی مهلایهتی وه رگرت، ههروهها نیجازهیی تهریقهتی نهفشهندی له شیخ عومه ر وه رگرت، پاش کۆچی دوایی شیخ عومه ر، چووه لای شیخ نهجه دین، له لایه ن ئه و کرا (خه لیفه) دهستی کرد به جیه جی کردنی کاروباری مهلایه تی، داب و رهوشتی تهریقهت تا کۆچی دوایی کرد.

دوو کوری هه بوون: مهلا زاهید و مهلا خالید.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العم والدين ۵۷۰ - ۵۷۱.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۲۰۸ - ۲۱۱.

مصطفاه محهمهد کوردی (۱۶۴۰)

ناوی مصطفایه، کوری حاجی محهمهدی کوردیه، ناسراوه به (ابن الحاج)، چه ند دانراوی خۆی هه یه، له وانه:

۱. مورد العذب في بيان الكسب: سه ره تايه كه ی به: (الحمد لله على ما أنعم....) دهست

بی ده کا، لهو نووسراوه باسی کۆمه لیک له زانیان ده کا، له وانه مهلا مصطفای

زیاره‌تیه، که سالی ۱۱۹۸ك - ۱۷۸۳ز کۆچی دوایی کردوو، وادیاره
مامۆستای ناوبراو دوای ئەو به‌رواره کۆچی دوایی کردوو.

۲. حاشیه له‌سه‌ر شهرحی (نونیه).

سه‌رچاوه: بوژاندنوه ۳/۳۰۹ - ۳۱۱، ۵/۳۵۳.

مصطفه‌فا مه‌حمود قه‌ره‌داغی (۱۶۴۱)

ناوی مصطفه‌فایه کورپی مه‌حموده، خه‌لکی (قه‌ره‌داغ)ه، سالی ۱۸۹۲ز هاته‌دنیا،
ده‌ستی کرد به‌خویندن، زانسته شهرعیه‌کانی ته‌واو کرد، چوو (ئه‌سته‌مبۆل) له‌قوتابخانه‌ی
قازیاتی ده‌رچوو، سالی ۱۹۱۸ز کرا قازی گشتی، له‌ ۱۹۲۳ز کرا قازی (نامیدی)،
پاشان ناردرا (که‌رکوک)، له‌ ۱۹۳۱ز ناردرا هه‌ولێر، له‌ ۱۹۳۸ز کرا جیگری
به‌پۆه‌به‌ری گشتی، له‌ ۱۹۴۱ز کرا پارێزگاری سلیمانی، دوایی کرا سه‌رۆکی
رێکخستنی مافه‌کانی نه‌رز و بان.

سالی ۱۹۴۴ز کرا پارێزگاری هه‌ولێر، له‌ ۱۹۵۰ز گواستراوه بو (که‌رکوک)،
پاشان خانه‌نشین کرا، بووه (پارێزه‌ر)، مامۆستا په‌رتو‌کخانه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی پێشکەش به
کۆری زانیاری کورد کرد، له‌ (به‌غدا)، له‌ ۱۶/۵/۱۹۷۳ز له‌ (به‌غدا) کۆچی دوایی
کرد، له‌ (خانه‌قین) به‌خاک سپێدرا.

سه‌رچاوه: معجم‌اعلام‌الکورد ۷۱۴.

مصطفه‌فا مه‌حمود موفتی (۱۶۴۲)

ناوی مصطفه‌فایه، کورپی مه‌حمودی کورپی شیخ‌عبدالله‌ی خه‌ربانیه، سالی
۱۲۹۵ك - ۱۸۷۸ز له‌ (هه‌له‌بجه) هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌قوتابخانه‌ی
خۆیان قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، سالی ۱۳۱۹ك - ۱۹۰۱ز باوکی کۆچی دوایی
کرد، ئەویش چوو (بیاره) لای مه‌لا قادر نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (هه‌له‌بجه) له
شوینی باوکی کرا پێش نوێژ و ووتارخوین و موده‌هریس، ده‌ستی کرد به‌جیه‌جی کردنی
کاروباری مه‌لایه‌تی، نامۆزگاری خه‌لکان، به‌خپۆکردنی هه‌ژاران، خزمه‌تی میوانان، سالی

۱۳۵۷ك - ۱۹۳۸ز کۆچی دوایی کرد، مه‌لا جه‌میلی کورپی جیگری بوو، نه‌ویش سالی ۱۳۸۷ك - ۱۹۶۷ز کۆچی دوایی کرد، مه‌لا خالیدی برای بووه جیگری.

سەرچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۶۷ - ۵۶۸.

مصطه‌فا نه‌جیب قه‌ره‌داغی (۱۶۴۳)

ناوی مصطه‌فایه، کورپی شیخ نه‌جیبی کورپی شیخ عبداللطیفی کورپی شیخ عبداللهی کورپی شیخ عوسمانی کورپی شیخ عبداللطیفی قه‌ره‌داغی یه، سالی ۱۳۰۳ك - ۱۸۸۵ز هاته‌دنیا، له‌ خزمه‌ت باوکی په‌روه‌رده بوو، خویندی، بووه مه‌لا، هر له‌لای نه‌و ئیجازه‌ی وه‌رگرت.

مامۆستا زیره‌ک و بیرتیز بوو، له‌ زانسته‌کانی نه‌قلی و نه‌قلی شاره‌زا بوو، بۆ فتوای شهرعی روویان تی ده‌کرد، نامیلکه‌ی ژمیریاری داناوه، ناماژه‌ی به‌ زاراوه‌کانی که‌ون و نوێ کردوو، دۆستایه‌تی له‌ گه‌ل شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی هه‌ولیز به‌هیز بووه، ماوه له (قه‌ره‌داغ) تا دوا عه‌مری رژیمی به‌عسی رووخاو ناچاری کرد بیته سلیمانی له‌ مزگه‌وتی شیخ عبدالرحمان عازه‌بانی نیشته‌جی بوو.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۹۰ك - ۱۹۷۰ز کۆچی دوایی کرد، دوو کورپی هه‌بوو: جه‌مال و به‌هانه‌دین.

سەرچاوه‌کان:

۱. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۶۸ - ۵۶۹.
۲. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۱۶۰.
۳. إسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۲۳۱.

مظفر حه‌سه‌ن سه‌لماسی (۱۶۴۴)

ناوی مظفره، نازناوی نه‌بوخه‌سه‌نه، کورپی حه‌سه‌نی کورپی موهه‌نده‌ی سه‌لماسیه، سالی ۳۵۹ك - ۹۶۹ز چوووه (نه‌صفه‌هان)، پاشان گه‌راوه (عیراق)، لای زانا به‌رزه‌کانی

وهك عوسمان نیسماعیل بهغدایی دهرسی خویند، بووه مهلا، دهرسی به نهحمده موسای
فهرمووده ناس، داوه.

سەرچاوه: الأنساب ۳/۲۹۸.

مظفر حوسین بروجردی (۱۶۴۵)

ناوی مظفره، کوری حوسینی کوری مظفری کوری عوبیدالله یه، خه لکی
(بروجرد)ه، له ۱۰ ای جیمادی یه کم، سالی ۴۵۵ك - ۱۰۶۳ از هاته دنیا، له (بهغدا)
فیری شه ریعت بوو، دواي سالی ۱۱۳۷ از کۆچی دواي کرد.

سەرچاوه: علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۷۱.

مظفر قاسم شارهزوری (۱۶۴۶)

ناوی مظفره، کوری قاسمی کوری عهلی شارهزوریه، سالی ۴۵۷ك - ۱۰۶۵ از
له ههولیر هاته دنیا، پاشان چووه (موصل) دواي چووه (بهغدا)، دهرسی شه ریعتی لای
نهبو نیسحاقی شیرازی و نهبو نهصری زهینهبی خویند، کرا قازی (ژهنگار)، سالی ۵۳۴ك
- ۱۳۹ از سهفهری بهغدای کرد، دهرسی فهرمووده ی ده داوه، له ۵۳۶ك - ۱۱۴۱ از
کۆچی دواي کرد.

سەرچاوه کان:

۱. وفيات الاعيان ۳/۲۳۳.
۲. تاریخ أربیل ۱/۲۱۱ / ۲/۳۶۱.
۳. أربیل في مختلف العصور ۲۲.
۴. أربیل في العهد الأتابكي ۳۵.
۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۷۱.
۶. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۱۹۳.
۷. طبقات الشافعية / نهسنهوی ۲/۹۹.
۸. الأنساب ۳/۴۸۹.

۹. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۳۹.

۱۰. معجم أعلام الكورد ۷۱۵.

۱۱. شذرات الذهب ۴/۱۲۴.

موعهده نصرالله جزیری (۱۶۴۷)

ناوی موعهده، کوری نهصروالله کوری رهجهیی کوری نهبوفتمخی کوری
حهسهنی کوری نیسماعیلی جزیرییه، نازناوی (شهسهدین - نهبو نهدا)یه، له (بهغدا)
دانیشتوو، وهزیرهکی نووسهر و شاعیر بووه، سالی ۶۷۲ک - ۱۲۷۰ز کتییی (المقامات
الزینیة)ی داناوه، سالی ۷۰۱ک - ۱۳۰۱ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوهکان:

۱. معجم المؤلفین ۱۲/۳۰۴ - ۳۰۵.

۲. كشف الظنون ۲/۱۷۸۵.

۳. معجم أعلام الكورد ۷۱۶.

۴. هدية العارفين ۲/۴۶۵.

مهعروف نیسماعیل جلبهسهری (۱۶۴۸)

ناوی مهعروفه، کوری سهید نیسماعیلی کوری سهید نهسیمه، سالی ۱۹۱۰ز له
گوندی (جلبهسهر) هاته دنیا، لهو گونده دهستی کرد به خوتندن دوابی چوووه (سیکانی)
لای مهلا عبدالرحمانی بهگزاده (لاره)، دوابی چوووه (گردهسۆر) لای مهلا مهحمود،
ماوه کیش چوووه لای مهلا شریفی دووشیوانی، ماوه کیش چوووه لای مهلا عبدالقادر
سیگرتکانی، دوابی چوووه (قهشقه) لای مهلا نیسماعیلی ناقیص، پاشان چوووه ههولیر
مزگهوتی حاجی قادر دهباغ لای مهلا محهمه دنهمینی کونهفلوسهی نیجازهی وهرگرت،
گهراوه (جلبهسهر) چهند سالان کاروباری مهلابهتی نهنجام دهدا، دوابی باری کرد، هاته
ههولیر له ۲۰/۱۲/۱۹۹۹ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: دهستوووسی مهلا نهنوهری سعاتیچی

مهعروف نه مین قهره داغی (۱۶۴۹)

ناوی مهعروفه، کوری شیخ نه مینی قهره داغی یه، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، ههه له لای نهو کوتایی بی هینا، دانیشته له مزگهوت و قوتابخانه کهای باوکی، کاروباری مه لایهتی و دهرسی فهقیانی نه منجام ده دا، زانایه کی زورزان بوو، جی متمانهی خه لکان بوو بو پرس و را، سالی ۱۳۷۰ک - ۱۹۵۰ز کوچی دواپی کرد، له گورستانی (سهیوان) به خاک سپردرا، دوو کوری هه بوو: شیخ مصطفا و شیخ محمد.

سهه چاوه: بنه ماله ی زانایاران ۱۵۲.

مهعروف عبدالرحمان نیرگسه جاری (۱۶۵۰)

ناوی مهعروفه، کوری شیخ عبدالرحمانی کوری شیخ قادری کوری شیخ عبدالعزیزی (نیرگسه جاری) ه، دهوری سالی ۱۲۸۰ک - ۱۸۶۳ز هاته دنیا، سالی ۱۸۷۰ز له بهر خویندیان دانا، قورنایی پیروزی خه تم کرد، ورده کتیبه کانی خویندن، بو مه بهستی فهقیهتی چووه حوجره کانی فهقیان له (شاره زور)، ماوه ک له (هه له بجه) بوو، پاشان چووه (دهوله تناوا) گهراوه (هه له بجه)، له قوتابخانه ی شیخ مه حمودی موفقی ماوه، تا کوتایی به خویندن هینا.

مه لایهتی: هه لهو خویندنگایه له سهه داوای شیخ مصطفا شیخ مه حمود، کرا (موده رریس)، ده سالان له وی دهرسی داوه، شیخ مصطفا عایشه خانی کچی خوی پندا، پاشان کوره کی بوو، له ته مهنی نو سالتیدا (مار) پی و ده دا، جوانه مه رگ بوو، ماموستا له بهر گریان و پهروشی چاوه کانی نزم بوون، بو چاره سهه ری چووه (بیاره) لای شیخ عومهر، چاوی تیمار کرد، ههروه ها ته ریه تی نه قشبهندی له شیخ وه رگرت، گهراوه (هه له بجه)، پاشان باری کرد بو (نیرگسه جاری)، له وی دهستی کرد به ویرد و دابی ته ریه تی، دواپی له سهه فرمانی شیخ چووه (نه حمود برنده)، له وی ته کیه ی بو مریدان و میوانان دروست کرد.

مهلا نه حمودی (فهوزی) دهه باره ی ته کیه ی (نه حمود برنده) ده لئی:

ئهم ته کیهیی شیخ ماره، چوار فهسله بههاره
 جینی سونبول و گول، یا سهمن و سهرو و چناره
 ئهم سهحنه چ سهحنیکه، که رینی ههر کهسی تیکهوت
 دهروونی له بو باغی ئیره، زهحمهت و عاره
 کوحلی بهصهره نهصلی کهمالاته غوباری
 ههرچهنده له بهر صفوهتی، خالی له غوباره
 له کۆتاییدا دهلتی:

(فهوزی) چ دهلتی گهر شهو و رۆژ مهدهی بکهمن

نایته نیهاییه، به مهسهل (یهک له ههزاره)

خوورهوشتی: زاتیکی خوایی بو، یارمهتی ههژاران و بی نهوایانی دهدا، ههتیوی
 بهخێودهکردن، پهروهدهی دهکردن، له بهر خویندنی دادهنان، چاودیری دهکردن تا
 دهبوونه مهلا، شیخ ماره سهربههرشتی سی مهردهسهی گهورهی دهکرد، مهلای چاکی بو
 دادهنان:

۱. نیرگسهجار: شیخ عبدالله شیخ محهمدهدنهمنی بو دانا.

۲. وازوول: مهلا عبدالعزیزی بو دانا.

۳. نههمهدهبرنده: مهلا عبدالرحیمی چورستانی بو دانا.

کۆچی دوایی: سالی ۱۳۳۱ک - ۱۹۱۳ز له سلیمانی کۆچی دوایی کرد، له
 نههمهدهبرنده به خاک سپێردرا.

سهرچاوهکان:

۱. یادی مهردان ۲/۵۳۲ - ۵۳۸.

۲. علمائنا في خدمة العلم والدين ۵۸۷ - ۵۹۱.

مهعروف عبدالغنی رهصافی (۱۶۵۱)

ناوی مهعروفه، کوری عبدالغنی یه، سالی ۱۲۹۲ک - ۱۸۷۵ز له بهغدا هاته دنیا، له گه ره کی (ره صافه) پهروه ده بوو، عومهر که حاله له کتییی (معجم المؤلفین) ده لی: {عشره تی جه باره یه له کهر کوک}، له وانیه (جه باری) بی، ههروه ها له پهراویزه که ده گپ ته وه: {ناوبراو باوکی کورده، دایکی عه ره بی کۆچره}، بو خویندن ناردرا قوتابخانه ی (رشدیه) ی عه سکه ری، له وی ده سالان لای مه جود شو کوری تالوسی خویند، کرا ماموستا، پاشان کرا ماموستای ناماده یی دوا یی چوو (قوسطه نطییه) له وی کرا ماموستای قوتابخانه ی مه له کی، دوا یی کرا (نایب)، چوو (دیمشق)، له قودس کرا ماموستا، گهراوه (به غدا)، کرا جیگری سه رۆکی لیژنه ی ته رجومه له وه زاره تی پهروه ده، پاشان رۆژنامه ی نه مه لی ده رکرد، دوا یی کرا پشکینه ره له وه زاره تی پهروه ده، پاشان کرا سه رۆکی لیژنه ی دارشتنی زاروا ه کانی زانیاری، دوا یی کرا نه ندای کۆری نایبان، گهراوه (دیمشق) له وی کرا نه ندای کۆری زانیاری عه ره بی، چوو (میسر)، چهند پارچه شیعی به (ره شید عالی گه یلانی) دا هه لگۆت، که شو رشه که ی (گه یلانی) سه ری نه گرت، گه یلانی ناواره بوو، ره صافی له لایهن مه لیکی عیراق بی روه ت ما، ریژی جارانی نه ما، له ماله وه دانیش، مه رحه پای لی نه کرا، سالی ۱۳۶۴ک - ۱۹۴۵ز کۆچی دوا یی کرد، له گه ره کی (نه عزه میه)، له ته ک گۆری شاعیری کورد جه میل صیدقی زه هاوی، به خاک سپردرا.

به ره مه کانی: (دیوان الرصافی): دوو بهرگه، وه (دفع المهجنة في ارتفاع اللكنة) و (نفع الطيب في الخطابة والخطيب) و (دروس تأريخ آداب اللغة العربية) و (دیوان الأناشيد).

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۲/۳۰۶.
۲. نشر الجواهر والدرر ۲/۱۶۱۷ - ۱۶۱۸.
۳. مشاهير الكورد ۴۰۸ - ۴۱۰.

۴. الأعلام ۸/۱۸۴ - ۱۸۵.
۵. لب الالباب ۲/۳۳۵ - ۳۳۸.
۶. معجم أعلام الكورد ۷۱۷ - ۷۱۹.

مه‌عصوم خضر هه‌ورامی (۱۶۵۲)

ناوی مه‌عصومه، کوری مه‌لا خضری هه‌ورامی یه، سالی ۱۹۱۲ز له (کۆیه) هاته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویندن، دوابی چوه (دوو‌گرتکان) لای مه‌لا محمهد میر، دوابی چووه (ترپه‌سیان) لای مه‌لا شیخ جه‌لال، گه‌راوه کۆیه لای مه‌لا ته‌وفیق مه‌لا نیمام و لای مه‌لا صادق و لای مه‌لا نه‌حمده‌دی ماوه‌کی خویند له‌ مزگه‌وتی مه‌لا (جامی)، هه‌روه‌ها کتییی (قازی لاری) لای مه‌لا به‌هانه‌دین خویند له‌ مزگه‌وتی (بایز ناغا)، نه‌مجا چووه لای جه‌نابی مه‌لا محمهدی جه‌لی ئیجازه‌ی وه‌رگرت، بووه مه‌لا له‌ مزگه‌وتی حاجی مه‌لا عومه‌ر، دوابی چووه مزگه‌وتی گه‌وره‌ی (کۆیه)، به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وه، تا سالی ۱۹۶۳ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. محمد بن عبدالله الجلی ۱۲۶.
۲. ده‌ستنوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعائجی.

مه‌عصوم ضیاء‌الدین نه‌قشبه‌ندی (۱۶۵۳)

شیخ مه‌عصوم، ناسراوه به‌ محمهد مه‌عصوم نه‌وه‌ی (ضیاء‌الدین) شیخ عومه‌ری بیاره‌یه، به‌ گه‌نجی چوو بو (نیران) له‌وئ چووه شاری (ته‌وریز) شه‌ویک له‌ خهو پینان وت: روو بکه‌ خویندن و زانست، به‌رئ که‌وت بگه‌رته‌وه (بیاره)، له (مه‌هاباد) چاوی به‌ قازی محمهد که‌وت، نه‌ویش برده‌ی لای قازی عه‌لی باوکی، نه‌و پنی وت نابی برۆی ده‌بی لی‌ره بخوینی، شیخ له‌وئ ده‌ستی کرد به‌ خویندن، قۆناغی سوخته‌یی ته‌واو کرد، له‌ قۆناغی موسته‌عیدی چووه لای مه‌لا حوسینی مه‌جدی، ماوه‌کیش چووه لای ماری کۆکۆی،

دوایی چوووه (حهمامیان) ناوچهی (موکریان)، گهراوه (بیاره) له خزمهت مهلا عبدالکریمی موده‌رریس کۆتایی به خویندن هینا.

ههروه‌ها له خزمهت شیخ عدلانه‌دینی مامی نیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی وه‌رگرت، کرا سه‌رپه‌رشتکاری قوتابخانه و خانه‌قا، پاشان گهراوه (مه‌هاباد) له‌وی قازی محمهد زۆر پێزی لینا، پرس و رای بی ده‌کرد، دوای شه‌یدکردنی قازی شیخ گهراوه (بیاره)، سالی ۱۹۵۸ز دووباره گهراوه (مه‌هاباد)، سالی ۱۹۷۹ز گهراوه (عیراق) له ولاته‌که‌ی دابه‌زی دیتی خه‌لکه‌که وه‌ک جارێ روو له نایین نه‌ماوه، زۆریان خه‌ریکی براکوژی و تالان و ئازاوه‌ن، رووی کرده (ئه‌مریکا) له‌وی نیسته‌جی بوو، خه‌ریکی جیه‌جی کردنی داب و ده‌ستووری ته‌ریقه‌ت بوو، چه‌ند دکتۆر و نه‌ندازیار و سه‌رۆک ده‌وله‌تانی نیسلام ته‌ریقه‌تیان له‌سه‌ر ده‌ستی نه‌و وه‌رگرت، له‌ روژی دووشه‌مه‌ی ۸/۱/۲۰۰۷ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: خۆری نیسلام ۳۴/۲۰۰۷ز.

مه‌عقه‌ل عیبدالله جزیری (۱۶۵۴)

ناوی مه‌عقه‌له، کوری عوبیدالله یه، خه‌لکی (جزیره) یه، مامۆستایه‌کی فه‌رموده‌ناس و پروایتکراو بووه، زانیاری له‌ عه‌طای کوری په‌باح و مه‌یونی کوری مه‌هران وه‌رگرتووه، سالی ۱۶۶۶ک - ۷۸۲ز کۆچی دوایی کردووه.
سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۱/۲۶۱.

مه‌قصد نه‌فه‌ندی کوردستانی (۱۶۵۵)

مه‌قصد نه‌فه‌ندی خه‌لکی شاری سلیمانیه، له (ئه‌رزه‌پۆم) نیسته‌جی بووه، زانیایه‌کی به‌ توانا بووه، چه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه: (حاشیه له‌سه‌ر ته‌فسیری به‌یزاوی) و (حاشیه له‌سه‌ر شەرحی شافیه) و (شەرحی کلمة التوحید (لا اله الا الله)).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۱۳.

۲. معجم أعلام الكورد ۷۲۵.

۳. تاریخ مشاهیر کورد ۲/۱۶۸.

مه‌کارم سالم چه‌رانی (۱۶۵۶)

ناوی مه‌کارمه، کورپی سالی کورپی مه‌کاریمی کورپی سووه‌یدی کورپی عه‌لی چه‌رانی یه، نازناوی (ئه‌بولفه‌ضل شه‌هابه‌دینه)، له مانگی ذی القعدة، سالی ۶۳۶ك - ۱۲۳۸ز هاته‌دنیا، خه‌ریکی خویتندی فه‌رمووده بوو، تا گه‌یشته ئه‌و پله‌یه ده‌رسی ده‌داوه، ماموستا زانایه‌کی ئه‌هلی ته‌سه‌ووف بوو، له ۱۱ی (محرم)ی سالی ۷۲۴ك - ۱۳۲۴ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۵۷.

مه‌لا شیخ نیلیاس شنۆی (۱۶۵۷)

ناوی مه‌لا شیخه کورپی صۆفی نیلیاسی شنۆی یه، له (ورمئ) هاته‌دنیا، له (شنۆ) په‌روه‌رده بوو، پاشان چووه (مه‌دینه)ی پی‌رۆز، له‌وئ حاشیه‌کی نایابی له‌سه‌ر حاشیه‌ی صبغة‌الله له‌سه‌ر ته‌فسیری به‌یزاوی نووسی، هه‌روه‌ها شه‌رحی (الزوراء والخوراء)ی جه‌لاله‌دینی ده‌وانی کردووه، پیتشکه‌شی به‌ شه‌ره‌فه‌خانی میری جزیره کردووه.

سه‌رچاوه: بوژاندنمه‌ ۱/۳۴۳ - ۳۴۵ / ۳/۲۸۳ - ۲۸۶.

مه‌مدوح سه‌لیم مزوری (۱۶۵۸)

ناوی مه‌مدوحه، کورپی سه‌لیمی کورپی نه‌جه‌دینه، سالی ۱۹۲۸ز له گوندی (ئیدلبی) هاته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به‌ خویتندن، دوابی چووه لای مه‌لا یه‌حیای گه‌ردی، پاشان چووه لای مه‌لا مصطه‌فای (هیرانی)، دوابی چووه (ناکری) لای مه‌لا هیبة‌الله موفتی، پاشان چووه (رواندز) لای مه‌لا عبدالکریم ئه‌فه‌ندی خه‌یلانی، ماوه له‌وئ تا نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌رگرت.

بووه مه‌لا له (گه‌ره‌وان)ی گه‌روه، دوابی هاته‌ مزگه‌وتی گه‌یلانی له‌ رواندز، ماوه‌ك ناواره‌بوو بو (ئیران)، دوابی گه‌راوه‌ مزگه‌وتی حاجی جه‌مال له‌ گه‌ره‌کی موفتی له‌

ههولیر چهند سال لهوئ دهرسی دا، چهند ئیجازه‌ی مه‌لایانی به دهرچوانی قوتابخانه‌که‌دا، پاشان باری کرد بو (سۆران).

کتیبی (بنه‌مالانی پرواندزی) داناوه، چاپ کرا له ههولیر سالی ۱۹۹۸ز. سهرچاوه: دهستوسی مه‌لا نه‌نوه‌ری سعاعچی.

موسا نه‌عین چه‌رانی (۱۶۵۹)

ناوی موسایه، کوری نه‌عینی خه‌لکی (چه‌ران)ه، بو خویندن هاته عیراق، دهرسی فرموده‌ی له عبدالله ی کوری محمه‌دی کوری عه‌قیل وه‌رگرت، سالی ۱۷۷ک - ۷۹۳ز کۆچی دوایی کرد، به‌لام سه‌معانی سالی ۱۹۷ک - ۸۱۲ز داناوه. سهرچاوه‌کان:

۱. سیر اعلام النبلاء ۶/۱۵۲.

۲. شذرات الذهب ۱/۲۸۸.

۳. الأنساب ۲/۸۰.

موسا بایه‌زید ته‌وه‌که‌لی (۱۶۶۰)

ناوی موسایه، کوری بایه‌زیدی کوری بایه‌زیدی کوری عه‌لی کوری خه‌سرۆی کوری هه‌مزیه، دهرۆی سالی ۹۵۰ک - ۱۵۴۳ز هاته‌دنیا، زانایه‌کی خوشنوس بوو، نووسخه‌کی قورنانی پیرۆزی به دهستی خۆی نووسیه‌وه، سالی ۹۸۱ک ژنی هینا، سالی ۱۰۰۵ک خیزانه‌که‌ی کۆچی دوایی کرد، سالی ۱۰۲۷ک - ۱۶۱۸ز خۆی کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه‌کان:

۱. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۵۴۳.

۲. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۷/۱۳۱ - ۱۳۲.

موسا حامید دیاربه‌کری (۱۶۶۱)

ناوی موسایه، نازناوی (عه‌زمی)یه، ناسراوه به (حامید خو‌شنوس) کوری (ذوالفقار) ناغایه، سالی ۱۳۰۹ک - ۱۸۹۱ز له (دیازبه‌کر) هاته‌دنیا، له (ئه‌سته‌مبۆل) لای محمهد نه‌زیف خو‌شنوس دهرسی خه‌تی خویند، له سه‌ده‌ی چوارده به‌ناوبانگترین کهس بوو له خه‌خۆشی، چه‌ندان نووسخه قورنانی پیروزی به ده‌ستی خو‌ی نووسیتوه، دوا عه‌مری سی نوسخه‌ی تایه‌تی نایابی نووسیه‌وه، سالی ۱۴۰۳ک - ۱۹۸۲ز کۆچی دوا‌ی کرد.

سه‌رچاوه: عقد الجوهر ۱۷۷۵.

موسا حه‌سه‌ن نالانی (۱۶۶۲)

ناوی موسایه، کوری حه‌سه‌نی (نالانی)یه، ناسراوه به مه‌لا موسای کوردی، مه‌زه‌بی شافیه بووه، له وولاتی خو‌ی خویندوه، له (حه‌له‌ب) دابه‌زیوه، ماوه‌ک له‌وی خه‌ریکی خویندن بوو، دوا‌ی جووه (مه‌ککه‌ی) پیروزی، ته‌فسیری به‌یزاوی له‌لای مه‌لا نيسماعيل شهروانی خویند، چووه (ئه‌نطاکیه) شهرحی ته‌جرید و جفمینی خویند، گه‌راوه (حه‌له‌ب)، خه‌ریکی نووسین و دهرسدانه‌وه بوو، به‌تایه‌ت (به‌لاغه)، رۆژ به رۆژی بوو، شه‌وان خه‌ریکی شه‌و نوێژ بوو، دلقراوان و چاوبلند بوو، روو له خوا و دور له دنیا بوو، مانگی شه‌عبانی سالی ۹۳۰ک - ۱۵۲۳ز به نه‌خۆشی تاعون له حه‌له‌ب کۆچی دوا‌ی کرد، له گۆرستانی شایه‌کان به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. شذرات الذهب ۸/۱۷۷ - ۱۷۸.

۲. مشاهیر الکورد ۴۱۷ - ۴۱۸.

۳. معجم أعلام الکورد ۷۲۷.

موسا حوسین ئالانی (۱۶۶۳)

ناوی موسایه، کورپی حوسین عیوهزی کورپی موسافیری کورپی حهسهنی کورپی مهحمودی کوردی (ئالانی)یه، مهزههیی شافیعی بووه، له (حهلهب) دابهزیوه، لای مهلا چاکهکانی خویندوووه، دوایی هاته (ئامیدی) دهرسی دهده، دوایی وازی هینا خهریکی تهسهووف بوو، لای شیخ عهلوان لهشاری (حهما).

پاشان گهراوه (حهلهب)، دهرسی دهده چهند قوتابیان لهوانه: (ابن الحنبلی) بوو، دوایی له خانهقای (زهینهبییه) شیخاتی ئهئجام دهده، چهند مریدی ههبوون سفره و خوانی بو میوانان ریزدهکرد، میوانداری سۆفییهکانی دهکرد، زاتهکی قسهخۆش و مهجلیس خۆش بوو، دیمه نرێک و زمان رهوان بوو، له تهفسیر و حهدیس و تهسهووف شارهزابوو، سالی ۹۳۹ك - ۱۵۳۲ز کۆچی دوایی کرد، لهسه رهسپهتی خۆی له گۆرستانی (الصالحین) به خاک سپێردرا.

سهرچاوهکان:

۱. شذرات الذهب ۸/۲۳۶.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۲۱۰.
۳. معجم أعلام الکورد ۷۲۸.

موسا عهلی زهرزاری (۱۶۶۴)

ناوی موسایه، کورپی عهلی کورپی موسای کورپی یوسفی کورپی محهمهده، نازناوی (ضیاءالدین)ه، عهسیرهتی زهرزارییه، سالی ۶۵۸ك - ۱۲۶۰ز له ههولیر هاته دنیا، باوکی قازی ئهو شاره بوو، مهلا موسا بو خویندن چوووه (بهغدا)، دوایی چوووه (قاھیره) ههردوو تهفسیرهکی (کهواشی) گچکه و گهورهی لهلایه ن خاوهنی تهفسیره که خویند، مامۆستا زاتهکی هیمن و دیمه ن جوان و پر خیر و بهرکهت بوو، ووتارخوین بوو، دهرسی زانستهکانی قورنانی پیروزی دهداوه، شاعیرهکی چاک بوو، بو نمونه به عهرهبی دهلی:

تواضعُ كما النجمُ استبانٌ لناظرٍ
 علی صفحاتِ الماءِ وهو رفیعُ
 ولا تكُ كالدخانِ يرفعُ نفسه
 الی طبقاتِ الجوِّ وهو وضعُ
 كۆچی دوایی: له کاتی سوجدە‌ی نوێژ له ۱۱ ی رەجەب، سالی ۷۳۰ك -
 ۱۳۳۰ كۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۷۸ - ۳۷۹.

موسا كفتارۆ (۱۶۶۵)

مامۆستا مه‌لا موسا كفتارۆ له زانایه به‌رزەکانی کوردی تورکیایه، له شیخه‌کانی
 ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌نده، له شاری (کرما)ی سەر به (مادرین) هاته‌دنیا، خویندنی ته‌واو کرد،
 ئیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی وه‌رگرت، پاشان ئاواره‌بوو بو (سوریا) له (دیمشق) نیشته‌جێ بوو، له
 مزگه‌وتی (أبو النور) ده‌رسی ده‌دا به‌ زمانی کوردی و عه‌ره‌یی ئامۆژگاری خه‌لکانی
 ده‌کرد، تا کۆچی دوایی، مامۆستا باپیری شیخ ئەحمەد كفتارۆی سه‌رۆکی زانایانی سوریا،
 که له پێشدا باسمان کرد.

سەرچاوه: معجم أعلام الكورد ۷۳۱.

موسا محه‌مه‌د هه‌ولێری (۱۶۶۶)

ناوی موسایه، کورپی محه‌مه‌دی کورپی موسای کورپی یونسی کورپی ره‌ضی
 کورپی یونسی هه‌ولێریه، له‌و شاره‌ و ده‌وروبه‌ری فێری شه‌ریعت بوو، پاشان کرا قازی
 (موصل)، زانایه‌کی زمان ره‌وان و ووتارخوین بوو، له‌ بنه‌ماله‌کی خانه‌دانی زانیاری
 په‌روه‌رده‌ بوو، سالی ۷۱۵ك - ۱۳۱۵ز کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۸۱.

موسا یونس هه‌ولێری (۱۶۶۷)

ناوی موسایه، کورپی یونسی کورپی محه‌مه‌دی کورپی مه‌نه‌عه‌ی کورپی مالیکه،
 نازناوی (که‌ماله‌دینه)، سالی ۵۵۱ك - ۱۱۵۶ز له (موصل) هاته‌دنیا، له خزمه‌ت باوکی
 شه‌ریعه‌تی خویند، دوایی چووه‌ مه‌دره‌سه‌ی (النظامیه) له (به‌غدا)، له‌وی ده‌رسی ده‌خویند

و دهرسی ده‌دا، گه‌راوه (موصل) له مزگه‌وتی (زین الدین) شوینی باوکی ده‌ستی کرد به دهرسدانه‌وه، ئین خه‌له‌کان ده‌لتی: {له‌بهر ئه‌وه‌ی براده‌ری باوکم بوو، زۆرجاران ده‌چوومه لای یه‌ک له‌و جارانه مانگی ره‌مه‌زانی سالی ۶۲۶ک بوو}

مامۆستا زانیاری له‌و بابه‌تانه به‌هێزیوو: (أصول الفقه)، (که‌لام)، (فه‌له‌ک)، (حیکمه‌ت)، (مه‌نتیق)، (طب)، (هه‌نده‌سه)، (حیساب)، (جه‌بر)، (موقابه‌له)، (یتوانی ئه‌رز)، (مۆسیقا)، (وه‌فقی)، سالی ۶۳۹ک - ۱۲۴۱ز له (موصل) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات المفسرين ۲/۳۴۳.
۲. وفيات الأعيان ۶/۳۹۶.
۳. تاریخ أربيل ۱/۲۲۷ / ۲/۹۷.
۴. أربيل في مختلف العصور ۷۳ - ۹۴.
۵. أربيل في العهد الأتابكي ۲۸۳ - ۲۸۵.
۶. هدية العارفين ۶/۴۷۹.
۷. إيضاح المكنون ۴/۱۳۵.
۸. مشاهير الكورد ۲/۲۰۸.
۹. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۵۹۱ - ۵۹۸.
۱۰. معجم المؤلفين ۱۳/۵۱.
۱۱. شذرات الذهب ۵/۲۰۶ - ۲۰۷.
۱۲. منهل الأولياء ۱/۲۱۲ - ۲۱۳.
۱۳. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۶۱.
۱۴. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۲/۵۷۰.
۱۵. سير أعلام النبلاء ۱۳/۲۵۶.
۱۶. الأعلام ۸/۲۵۰ - ۲۸۸.

۱۷. معجم أعلام الكورد ۷۳۰ - ۷۳۱.

۱۸. ژیناوهری زانیانی کورد ۴۶۸.

مه‌لود لطف الله حه‌نه‌فی زاده (۱۶۶۸)

ناوی مه‌لوده، کوری لطف‌الله نه‌فهن‌دی کوری داوده، نازناوی (حه‌نه‌فی زاده)یه، یه‌ک بووه له مه‌لایه چاکه‌کانی هه‌ولیز، هاوچه‌رخ بووه له گه‌ل شیخ نه‌بو به‌کری (هه‌رشه‌می)، ماموستا مه‌لا عبدالله فه‌ره‌ادی له جه‌نابی شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی ده‌گیرته‌وه: {رۆژانی سی‌شه‌مه و رۆژانی هه‌ینی - که له کۆنه‌وه کاتی پشوودانی خویندن‌ی مه‌لا و فه‌قیان بوو - مه‌لایه‌کان له‌لای مه‌لا مه‌لود کۆده‌بوونه‌وه، گفتوگۆیان له‌سه‌ر ته‌فسیری به‌یزاوی ده‌کرد، نه‌گه‌ر گه‌یشتبانه‌ جیه‌ک زه‌حه‌ت و ئالۆزبایه، نه‌و بۆی رۆن ده‌کردنه‌وه}.

مه‌لا مه‌لود کۆچی دوا‌یی کرد، چوار کوری هه‌بوون: (عبد‌اللطیف) و (عبد‌القادر) و (مه‌لا ته‌وفیق) و (عبد‌الکریم): نه‌وه‌بوو سالی ۱۳۰۱ک - ۱۸۸۳ز دانراویکی مه‌لا مه‌مودی خه‌واهیرزاده، له‌بابه‌ت (مه‌صده‌ر) نووسیه‌وه.

سه‌رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۲۴۳ - ۲۴۴.

مونیسه نه‌بو به‌کر نه‌ییوی (۱۶۶۹)

خاتوون مونیسه کچی مه‌لیک نه‌بو به‌کری کوری نه‌ییو به، سالی ۶۰۳ک - ۱۲۰۶ز هاته‌دنیا، خانمه‌کی فه‌رموده‌ناسی به‌ناوبانگ بووه، ده‌رسی به‌عبدالله موسای شه‌ریعه‌ت زان داوه، له‌مانگی ره‌یعی دووهم، سالی ۶۹۳ک - ۱۲۹۴ز له‌(قاهره) کۆچی دوا‌یی کرد، له‌(باب زه‌ویله) به‌خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۳۴۱.

۲. معجم أعلام الكورد ۷۳۱.

۳. مشاهیر الكورد ۲/۲۵۰.

مهوهوب عومه ر جزیری (۱۶۷۰)

ناوی مهوهوبه، کوری عومهری کوری مهوهویی کوری ئیراهیمه، نازناوی نهبومه‌نصور (صدر الدین)ه، مهزههیی شافیعی بووه، خه‌لکی جزیره‌ی بو‌تانه، له (شام) فیری شه‌ریعت و زانیاری بووه، له (میسر) کرایته قازی، سالی ۵۹۰هـ - ۱۱۹۴ز له دایک بوو، سالی ۶۷۵هـ - ۱۲۷۶ز کۆچی دوایی کرد، کتیبانی: (الدر المنظوم فی حقائق العلوم) و (الفتاوی)ی داناوه.

سەرچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۲/۲۱۰.
۲. ایضاح المکتون ۳/۴۵۱.
۳. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۵۹۱.
۴. معجم المؤلفين ۱۳/۵۴.
۵. كشف الظنون ۲/۱۲۳۰.
۶. شذرات الذهب ۵/۳۲۰.
۷. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۶۶.
۸. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۱/۳۷۹.
۹. بغية الوعاة ۲/۳۰۹.
۱۰. هدية العارفين ۲/۴۸۳.
۱۱. معجم أعلام الکورد ۷۳۱.

مه‌یمون نه‌صبه‌غ نه‌صیبی (۱۶۷۱)

ناوی مه‌یمونه، کوری نه‌صبه‌غی کور فوراته، خه‌لکی شاری (نوسه‌یین)ه، فهرمووده‌ی له یه‌زیدی کوری هارون گێرایته‌وه، عومهری کوری عبدالعزیزی نوسه‌یی له‌و زاته‌ی وه‌رگرتووه، سالی ۲۵۶هـ - ۸۶۹ز کۆچی دوایی کردووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الأنساب ۵/۳۹۳.

۲. اللباب ۳/۳۱۲.

میرزا مه‌حمود قازی (۱۶۷۲)

میرزا مه‌حمود یه‌که له زانیاه‌کانی کوردی (نیران)، له کۆتایی سه‌ده‌ی سه‌ده‌ی سه‌ده‌ی زاییی کرا قازی (موکری)، زاته‌کی شه‌ریعت زان بوو، به‌شیک‌ی زۆری له توحفه‌ی ئیبن حه‌جر ته‌رجومه کردوو، وه‌لای زمانی (فارسی)، خه‌تی خو‌ش بووه، ناسراوه به (زه‌عیم الخطاطین) سه‌رۆکی خو‌شنوسان.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۳۹۶.

۲. معجم أعلام الکورد ۷۳۲.

– ن –

ناصر نه‌حمه‌د خویی (۱۶۷۳)

ناوی ناصره، کوری نه‌حمه‌دی کوری به‌کره، نازناوی (نه‌بولقاسمه)، خه‌لکی (خۆی) رۆژه‌هلانی (وانه‌یه، سالی ۴۶۶ ک – ۱۰۷۳ ز هاته‌دنیا، زانیاه‌کی فه‌رموده‌ناس و شه‌ریعت زان و نه‌حوزان بووه، له (نازریجان) کرایته قازی، شه‌رحی (اللمع‌ی ئیبن جینی کردوو، له بابته‌ی (نه‌حو)، هه‌روه‌ها شیعری هه‌یه، له مانگی ره‌بعی دووه‌می سالی ۵۰۷ ک – ۱۱۱۳ ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۳/۶۷ – ۶۸.

۲. كشف الظنون ۲/۱۵۶۳.

نامی عبدالله نه‌فه‌ندی (۱۶۷۴)

ماموستا نامی عبدالله، سالی ۱۱۶۷ك - ۱۷۵۳ز له هه‌ولیر هاته‌دنیا، خویندی تا کرا (قازی)، له‌گه‌ل حاکمی هه‌ولیر نه‌گونجا، چووه (به‌غدا)، ماوه‌ک دهرسی ده‌داوه، پاشان داود پاشای والی کردیه قازی (به‌صره)، سالت‌ک له‌وی بوو، گه‌راوه (به‌غدا)، سالی ۱۲۴۱ك - ۱۸۲۵ز کۆچی دوا‌یی کرد. سهرچاوه: معجم أعلام الكورد ۷۳۹.

نه‌بی صادق ماویلی (۱۶۷۵)

ناوی نه‌بی یه، کوری صادقی کوری مه‌خوده، ناسراوه به (پیری ماویلی)، سالی ۱۸۰۲ز له‌گوندی (ماویلیان) رۆژه‌لاتی رواندز هاته‌دنیا، له‌لای مه‌لای نه‌و گونده ده‌ستی کرد به‌خویندن، به‌شیره‌ی فه‌قیانی کوردستان، گه‌را له‌چه‌ند شویتان، تا له‌قوناغه‌کان سهرکه‌وت، له‌کۆتاییدا له‌لایهن مه‌لا نه‌بویه‌کری میررۆسته‌مه و مه‌لا محمه‌دی خه‌تی له‌رواندز کۆتایی به‌خویندن هینا، گه‌راوه (ماویلیان) ده‌ستی کرد به‌جیه‌جی کردنی کاروباری مه‌لایه‌تی، دهرسدانه‌وه‌ی فه‌قیان، چه‌ند حاشیه‌ی له‌سهر شرحی وه‌ضع و ئیستیعاره‌ی مه‌لا عبدالله‌ی شیخ مه‌موندی نووسیوه، له‌سهر نوسخه‌ ده‌سته‌خه‌ته‌که‌ی (باو‌کم) که‌لامانه‌ زۆریان نووسراون، هه‌روه‌ها (شیخ نه‌بی) کتییی (منبع الأعمال في تصحيح الأقوال والأفعال) له‌سهرباسی (فروع التقليد)ی توحفه، داناوه دوا‌ عمه‌ری چووه (ته‌ویلّه) ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی له‌سیراجه‌دین شیخ عوسمان وه‌رگرت، جه‌نابی شیخ که‌دیقی لیها‌تووه و شایه‌نی خه‌لیفاتیه، ئیزنی سه‌ربه‌خوی ته‌ریقه‌تدانی پێدا، گه‌راوه (ماویلیان).

به‌شیک له‌خه‌لیفه‌کانی: شیخ عوسمانی دیره‌ی، شیخ مه‌لا عبدالرحمانی که‌ورین، شیخ مه‌لا غه‌فوری گه‌لاله‌ی، شیخ عه‌باسی سه‌ردری، شیخ مه‌لا خدری وه‌رتی، شیخ دیوانه، شیخ عبدالصمدی سه‌ران، خه‌لیفه‌ حارسی ماویلی: نه‌وه‌ زاوای شیخه.

شیخ زاته‌کی به دین و خواناس بوو، چهند کهراماتی لئی ده‌گیرنه‌وه، ماموستا عبدالکریم موده‌رریس له ماموستا صالحی کۆزه‌پانکه ده‌گیرته‌وه: {ماموستا شیخ نه‌بی له‌گه‌ل مریده‌کان به سه‌فه‌ر ده‌چی له ریگا ماره‌ک ده‌کۆژن، شیخ ده‌لتی: زگی شق بکه‌ن (فلان) گیان له‌به‌ری له‌ناوه - ناوی ده‌با -، زگی ماره‌که شق ده‌که‌ن فه‌رمووده‌که‌ی شیخ ده‌رده‌چی، ماری دووهم ده‌کۆژن ناوی گیان له‌به‌ره‌کی دی ده‌با، سکی ماره‌که شق ده‌که‌ن دیسان وه‌ک فه‌رمووده‌ی شیخه، جاری سییهم ناوی گیان له‌به‌ره‌کی دی ده‌با، هه‌روا ده‌رده‌چی، چهندجار مار ده‌کۆژن شیخ ده‌لتی: فلان گیان له‌به‌ری له‌ناوه، هه‌روا ده‌رده‌چیت}.

رۆیشتنی له ماویلیان: پاشان به‌ره به‌ره سو‌فیه‌کان پتر ده‌بوون، شیخ نه‌بی جیگای فراوان نه‌بوو بۆیه باری کرد له (ماویلیان) چوو ده‌لتی (ره‌ژی که‌ریان) له رۆژه‌لاتی ماویلیان، له‌وی خانوو و خانه‌قای دروست کرد، مریدانیش هاتنه ده‌وره‌ی ناوه‌دانی په‌یدا‌بوو، ئەو گونده نیستا ناسراوه به (خانه‌قا)، (شیخ نه‌بی) به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر خزمه‌تی نایینی پیرۆزی نیسلام، تا سالی ۱۸۸۳ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۰۱ - ۶۰۲.
  ۲. یادی مه‌ردان ۲/۵۰۶ - ۵۰۸.
  ۳. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۳/۳۲۱ - ۳۲۵.
  ۴. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۱۷۶ - ۱۹۴.
- نه‌جه‌دین جه‌لاله‌دین مه‌ردۆخی (۱۶۷۶)

ناوی نه‌جه‌دینه، کوری جه‌لاله‌دینی کوری شیخ محمهد وه‌سیمی مه‌ردۆخی یه، زانابه‌کی به‌ توانا بووه، پاشان کرایته قازی شه‌رعی، خه‌ریکی خزمه‌تی نایینی پیرۆز و فه‌توادان بوو، تا رۆژی ۹ی جیمادی دووهم، سالی ۱۳۴۲ک - ۱۹۲۴ز له شاری (سنه) کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۱۷۳.

نه‌جه‌دین عومه‌ر بیاره‌یی (۱۶۷۷)

ناوی نه‌جه‌دینه، کوری (ضیاء‌الدین) شیخ عومه‌ری بیاره‌یه، سالی ۱۲۸۰ک - ۱۸۶۳ز له‌گوندی (بیاره) هاته‌دنیا، له‌بنه‌ماله‌کی دلپاک و ده‌روون چاک و نایین خواز په‌روه‌ده بووه، ده‌ستی کرد به‌خویندن: قورنانی پیروزی ختم کرد، چهند بابه‌تی نه‌حو و صه‌رف و عه‌ره‌بی ته‌واو کرد، ماوه‌ک خه‌ریکی منه‌جی ئیمامی نه‌وه‌وی بوو، شاره‌زایه‌کی باشی په‌یدا کرد، خه‌تیکی خوش و جوانی هه‌بوو، نووسه‌ر و خاوه‌ن هه‌ست و بیربوو، چهند پارچه‌ شیعی هه‌یه، نازناوی (که‌وه‌کب)ه.

شیخ نه‌جه‌دین ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی له‌شیخ محمهد به‌هانه‌دینی مامی وه‌رگرت، له‌لایه‌ن مامی کرا خه‌لیفه، له‌گه‌ل شیخ عه‌لانه‌دینی برای یارمه‌تی باوکیان ده‌دا بو نامۆزگاری خه‌لکان، به‌خپۆکردنی هه‌ژاران، خزمه‌تی میوانان و مریدان.

سیفه‌ته‌کانی: زاته‌کی خواپه‌رست بوو، روو له‌خوا، دوور له‌دنیا بوو، خۆراگر بوو، پشتی به‌خودا ده‌به‌ستا، پیکه‌نینی گرژینه‌وه بوو، یاهه‌ری کتیب بوو، دۆستی زانایان بوو، مه‌لایان له‌لای کۆده‌بوونه‌وه، فه‌رمانی به‌یه‌که‌ک ده‌دا چهند لاپه‌ره‌ک له‌ (إحیاء علوم‌الدین)ی غه‌زالی، یان نه‌فه‌حاتی مه‌ولانا (جامی) ده‌خویندراوه، کۆره‌که‌ پیروز ده‌بوو به‌م شیوه‌یه‌ توانی زۆر که‌سان بیته‌سه‌ر رینگای راست، نه‌وانه‌ش خۆیان ببن به‌گلتۆیی رو‌ناک و ری نیشانده‌ر، ده‌نگوباسی چاکه‌یان بیته‌به‌به‌نامه، باس بکریته‌هه‌تا هه‌تا.

رووداوێک: جاره‌ک شیخ نه‌جه‌دین بانگی کرد، نه‌سه‌به‌کم بو ناماده‌بکه‌ن، نه‌سه‌به‌که‌یان هینا، سواربوو، به‌ته‌نیا به‌غاردان چووه (هه‌له‌بجه)، بانگی طاهر به‌گی کرد: {وه‌ره‌ پیتم بلتی تازه‌له‌سه‌ر قه‌بران کاتی مه‌لا مردووه‌که‌ی (ته‌لقین) ده‌دا، چ پروپاگه‌نده‌کت هاته‌ناودلی راستم یی بلتی؟}، کابرا وه‌لامی داوه: {یا شیخ چت لی بشیرمه‌وه، راستی هاته‌ناو دلتم: (نه‌و مردووه، له‌ناو نه‌و گۆره‌قوره، له‌ژیر خاک، چ

سوودیک لهو تهلقینه وهورده گری)، بهلام نیستا تۆبه لهسه دهستی جهنابت، شیخ فرمووی: منیش تنیا بۆ ئهوه هاتم، گهراوه خواحافیزی کرد.

کۆچی دوابی: سالی ۱۳۳۷ک - ۱۹۱۸ز کۆچی دوابی کرد، کوریککی ههبوو ناوی محهمهد، شاعیر بوو، نازناوی (نهجی) بوو، سالی ۱۳۳۵ک - ۱۹۱۶ز پیش خۆی جوانمه‌رگ بوو.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. نثر الجواهر والدرر ۲/ ۱۶۳۷ - ۱۶۳۸.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۲ - ۶۰۲ - ۶۰۳.

۳. بنه‌ماله‌ی زانیاران ۴۱۴ - ۴۱۶.

۴. تاریخ مشاهیر کورد ۲/ ۱۴۳ - ۱۶۱.

۵. یادی مه‌ردان ۲/ ۲۸۱.

نه‌جه‌دین عیسا کوردی (۱۶۷۸)

ناوی نه‌جه‌دینه، کورپی عیسا کوردیه، زانایه‌کی شه‌رع زان بووه، له مه‌دره‌سه‌ی (ره‌واحه‌ی) دیمشق ده‌رسی ده‌داوه، له مانگی شه‌عبانی سالی ۶۵۶ک - ۱۲۵۸ز کۆچی دوابی کرد، شه‌وی هه‌ینی له خه‌ویان دیت، پرسیا‌ری روح کیشانیان لی کرد، وه‌لامی داوه: {کاته‌کی که‌مه، که به خزمه‌ت باره‌گای خوای گه‌وره‌گه‌بشتی، نه‌و زۆر به روچه‌}، لییان پرسی نه‌تو چۆنی؟ وه‌لامی داوه: {باشم سوپاس بۆ خودا}.

سه‌رچاوه: بستان العارفین / نه‌وه‌وی.

نه‌جه‌دین که‌وه‌که‌بی (۱۶۷۹)

مامۆستا نه‌جه‌دین له گوندی (دیوالدن) ی سه‌رده‌شت هاته‌دنیا، که فامی کرد ناردیانه به‌ر خویندن، به‌شیوه‌ی فه‌قیانی تری کوردستان، گه‌را لهو جی بۆ نه‌م جی تا قۆناغه‌کانی خویندنی بری، سالی ۱۹۵۱ز چووه‌لای مه‌لا عبدالله‌ی گه‌ناوی له گوندی (میرزا رۆسته‌م)، ماوه له‌وی تا نیجازه‌ی وه‌رگرت، گه‌راوه (نیران) له گوندی (بیسوری)

خواری بووه مهلا، دهستی کرد به دهرسدانهوه، سالی ۱۸۵۶ز چووه (کهوپهر)، زۆر پی نهچوو باری کرد بو (ئالوهتان)، لهوی ماوه تا سالی ۱۹۶۹ز، له بهندیخانهی (ورمن) گهرا، نو سالان ماوه، لهو ماوه درێژه فیری زمانی نینگلیزی بوو، ههروهها نامۆزگاری خهڵکانی دهکرد، دهرسی دهداوه، بهک له فهقیهکانی بهندیخانه ناوی مهلا محهمهد بوو، خویندنی تهواوکرد، ئیجازهی پێدا.

سوپاس بو خودا دوایی نازاد کرا، له (قهلات)ی مهنگوران بووه مهلا، پاش دوو سال ناواره بوو، بو (عیراق) خوێ و مال و مندالتی به زۆرداری به دهستی رژی می بهعسی سهدام رهوانهی نۆردوگای (رومادیسه) کران، چوار سال ماوه لهوی، پاشان چووه (نهرویج)، له کاتی نوێژکردن، لهسهه بهرمالهکهی گیانی پاکی دهچوو، لهوی به خاک سپێردا، (ماموستا کهوکهیی) زیرهک و چاو قهیم و قهلم له کاربوو، کتییی بهناوی (روناکی چاوان) ههیه، شیعری زۆرن.

سهرچاوه: فهقی و فهقیهتی له کوردستان ۳۱۷ - ۳۱۸.

نه جیب عبداللطیف قههه داغی (۱۶۸۰)

ناوی نه جیه، کورپی عبداللطیفی کورپی عبدالله ی کورپی عوسمانی کورپی شیخ عبدالطیفی گهورهیه، دهوری سالی ۱۲۸۳ک - ۱۸۶۶ز هاته دنیا، له قوتابخانهی خوێان دهستی کرد به خویندن، ههر لهوی قۆناغهکانی تهواوکرد، چوه شاری (کفری) لای مهلا شیخ حهسهنی قههه داغی مامی ئیجازهی وهه گرت، گهراوه گوندی (زهردیاوا)، لهوی خهریکی: مهلا یهتی، دهرسدانهوه، خزمهتی ئایی پیروژ، میوانداری ههزاران و میوانان بوو، تا سالی ۱۳۵۱ک - ۱۹۳۲ز له (قهه داغ) کۆچی دوایی کرد، سی کورپی ههبوو: شیخ مصطهفا، شیخ عبدالمجید، شیخ حمید.

سهرچاوه کان:

۱. علمائنا في خدمة العلم والدين ۶۰۳ - ۶۰۴.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۱۵۹ - ۱۶۰.

نه جیب عهینتابی (۱۶۸۱)

حاجی نه جیب، خه لکی (عهینتابه)، زانا و دهرس بیژ بووه، له مه دینهی پیروژ دهرسی داوه، له ژیانامه‌ی پیغمبهر (درودی خوی لی بی) شاره زابووه، شهرحی (شیفا) ی قازی عه‌یاضی کردووه، سالی ۱۲۱۹ك - ۱۸۰۴ز کۆچی دوابی کردووه. سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۳/۸۰.
۲. ایضاح المکنون ۲/۵۲.
۳. معجم أعلام الكورد ۷۴۰.

نه زیر نیبراهیم ته‌وینله‌یی (۱۶۸۲)

ناوی نه زیره، کوری مهلا نیبراهیمی کوری مهلا مه‌هودی کوری صۆفی نه‌همه‌ده، سالی ۱۲۰۱ك - ۱۷۸۶ز له گوندی (ته‌وینله) هاته‌دنیا، دهستی کرد به خویندن، له کۆتاییدا نیجازه‌ی له مهلا قاسمی شهرکان وهرگرت، پاشان سه‌فه‌ری (بوخاری) ی کرد، له‌وی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی وهرگرت، خه‌ریکی جیه‌جی کردنی دابی ته‌ریقه‌ت و کاروباری مه‌لایه‌تی بوو، تا سالی ۱۲۹۶ك - ۱۸۷۹ز کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: تاریخ مشاهیر الكورد ۱/۴۶۰ - ۴۶۱.

نه‌سیبه یونس نه‌ییوی (۱۶۸۳)

نه‌سیبه‌خان، کچی مه‌لیک یونسی کوری مه‌هودی کوری مه‌لیک نه‌بو به‌کری، کوری نه‌ییوبه، نه‌و خاتوونه‌فه‌رمووده‌ناسه‌کی به‌ناوبانگ بووه، سالی ۶۶۷ك - ۱۲۶۸ز له ته‌مه‌نی نۆهت سالییدا کۆچی دوابی کرد. سهرچاوه: مشاهیر الكورد ۲/۲۵۰.

نه‌سیم محه‌مه‌د سه‌عید موهاجیر (۱۶۸۴)

ناوی نه‌سیمه، کوری محه‌مه‌د سه‌عیدی کوری نه‌همه‌دی کوری مه‌هودی کوری نه‌همه‌دی کوری شیخ مصطفه‌فای (ته‌ختی) به، ده‌وری سالی ۱۲۲۳ك - ۱۸۰۸ز له شاری

(سنه) هاته دنیا، له بنه ماله کی روو له زانست و زانیاری و ناین پهروهه پهروهه بوو، له لای شیخ عبدالقادری برای دهستی کرد به خویندن، ههه له خزمهت نهو کوتایی پی هینا، هاتن بو (عیراق)، له شاری سلیمانی نیشته جی بوون، شیخ نسیم له (خورمال) کرا موده ریس، دهستی کرد به دهرسدانهوه و ناموزگاری خه لکان.

سیفه ته کانی: به دین و خواناس و خواپه رست بوو، شهونویژی نه ده چوو، دوایی نویژان تا ماندوو ده بوو به زمانی عه ره بی ده پاراوه، نه مجا به کوردی نه مجا به فارسی، نه مجا به هه ورامی - زمانی باوک و باپیرانی -، ماوه ک ده گریا پاشان دهنووست، خه تی خوش بوو، چهند کتییی نووسینه وه، له وانه: (الأجوبة المرضية) ی شیخ عبدالوههابی شهعرانی.

ماموستا نسیم سالی ۱۳۱۵ك - ۱۸۹۷ز له (خورمال) کۆچی دوایی کرد، دوو کوری هه بوون: شیخ جه عفر و شیخ به حیا.

سه رچاوه کان:

۱. بوژاندنه وه وی میژووی زانایانی کورد ۱/۳۲۱ - ۳۲۴.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۰۶ - ۶۰۷.

۳. بنه ماله ی زانیاران ۱۴۶.

نه صر نه حمه د نۆرمه وی (۱۶۸۵)

ناوی نه صره، کوری نه حمه دی کوری سناطه، خه لکی (ورمی) به، زانایه کی شرع زان بووه، ماموستا عبدالکریم سه معانی، ده لئی: {ماوه ک له شاری (مهرو) پیکه وه مان ده خویند له لایه ن یوسف نه یوبی هه مه دانی، پاشان نهو گه راوه ولاته که ی خوی، له وی کرا قازی، نازانم که ی کۆچی دوایی کرد؟}.

سه رچاوه: الأنساب ۱/۱۱۹.

نهصر حوسین جهراڻی (۱۶۸۶)

ناوی نهصره، کوری حوسینی کوری حامیده، خه لکی (جهراڻ)ه، مهزههیی
 حهنبهلی بووه، سهفهری کردووه بو (بهغدا)، دهوری سالی ۵۴۵ك - ۱۱۵۰ز کۆچی
 دواپی کردووه، کتیبی (کفایه المنتهی ونهایه المتدی) داناهه.
 سهرچاوه کان:

۱. الذیل علی طبقات الحنابلة ۳/۲۰۷.
۲. هدیه العارفين ۶/۴۹۱.

نهصر خضر ههولیری (۱۶۸۷)

ناوی نهصره کوری خضری کوری نهصری (ههولیری)یه، نازناوی
 (نهبولعهباس)ه، مهزههیی شافیعی یه، دانراوی له تهفسیر و حه دیس و جهند بابهتان ههیه،
 لهوانه: (خطبه الوداع)ه، سالی ۶۱۹ك - ۱۲۲۲ز کۆچی دواپی کرد.
 سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۳/۸۹.
۲. كشف الظنون ۱/۷۱۵.
۳. إيضاح المكنون ۱/۴۳۱.
۴. هدیه العارفين ۶/۴۹۱.
۵. معجم أعلام الكورد ۷۴۱.

نهصر عهقیل ههولیری (۱۶۸۸)

ناوی نهصره کوری عهقیلی کوری نهصری کوری عهقیله، نازناوی (عزالدین)ه،
 سالی ۵۳۴ك - ۱۱۳۹ز له ههولیر هاته دنیا، له مهدره سهی قهلات شوینی مهلا خضری
 مامی دهرسی دهدا، پاشان سولتان مظفر دلی لی نیشا، نارویه (موصل)، له گوندیک نزیک
 نهو شاره نیشته جی بووه، سالی ۶۳۳ك - ۱۲۳۵ز کۆچی دواپی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. تاریخ آرییل ۱/۳۶۵.
۲. آرییل فی مختلف العصور ۷۰.
۳. شذرات الذهب ۵/۸۶.
۴. آرییل فی العهد الأتابکی ۱۹۹ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۸۷ - ۲۸۸.
۵. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۶۰۷.
۶. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۴۶۷.
۷. طبقات الشافعية/ نه‌سنه‌وی ۱/۱۱۹ - ۱۳۴.

نه‌صر‌عه‌لی ژه‌نگاری (۱۶۸۹)

ناوی نه‌صره، کورپی‌عه‌لی کورپی‌عبدالملیکه، خه‌لکی (ژه‌نگاره)، سالی ۲۷۸ ک
- ۸۹۱ز له‌و‌شاره‌ده‌رسی داوه، خۆی له‌لای نه‌بو رافیعی خویندوووه.
سه‌رچاوه: الأنساب ۳/۳۳۹.

نه‌صرالله عبدالعزیز جه‌رانی (۱۶۹۰)

ناوی نه‌صرالله‌یه، کورپی‌عبدالعزیزی کورپی‌صالحی کورپی‌مه‌مه‌دی کورپی
عوسمانی کورپی‌عه‌بدوسه، خه‌لکی (جه‌ران - ئورفه) یه، زانایه‌کی شهرع‌زان و به‌دین
بووه، سه‌فه‌ری کردوووه بۆ (به‌غدا)، له‌وی ئاماده‌ی ده‌رسی زانایان بووه، پاشان چو‌ووته
(دیمشق)، گه‌رایته‌وه (جه‌ران)، له‌سه‌ر مه‌زه‌بی ئیمامی نه‌حمد رۆیشتوووه، کتییی (تعلیم
العوام ما السنة فی السلام؟) ی‌داناوه.

سیفه‌ت و ره‌وشتی: به‌ژنی کورت بوو، ریشی سۆربوو، حق‌گۆ‌بوو بۆ
کاربه‌ده‌ستان سه‌ری شۆر نه‌ده‌کرد، سولتان مظفر بیی ووت: ده‌مناسی؟ گۆتی: نا، بیی
ووت: به‌چی؟ وه‌لامی داوه: (به‌بی‌دین و زۆردار)، سولتان ویستی لیی‌بدا، خه‌لکان
بیان ووت: (سولتان نه‌و مه‌لایه‌له‌ ناو گه‌ل ریزداره، لیدانی نه‌وه بۆ تو شکسته، له‌پیش
چاویان ده‌که‌وی)، نه‌مجا‌وازی هینا.

ماموستا پيش سالی ۶۰۰ك - ۱۲۰۳ز له (دياربه كر) كوچى دواى كرد.

سهرچاوه: الذيل على طبقات الحنابلة ۳/۴۴۷ - ۴۴۸.

نه صرالله محهمهد جزيرى (ابن الاثير) (۱۶۹۱)

ناوى نه صرالله يه، كورى محهمهدى كورى محهمهدى كورى عبدالكريمى كورى عبدالواحيدى جزيريه، نازناوى (نه بولفتهح ضياء الدين) ۵، برا گچكهى همر سى زانايه مهز نه كانه، كه ناوده بران به: (أبناء الاثير) له ۲۰ى شهعبانى سالى ۵۵۸ك - ۱۱۶۳ز له جزيرهى بوتان هاته دنيا، پاشان له گهّل باوكى و برايه كانى چووه (موصل)، دهستى كرد به خويتدن، قورئانى پيرۆز، به شيكى له فهرمووده كانى خوشهويست (درودى خواى لى بى) له بهر كرد، ههروهها ديوانى (أبو تمام) و (بحترى) و (أبو طيب) و چهند نه شعارى له بهر كردن، سالى ۵۸۷ك - ۱۱۹۱ز گهيشته مهليك سه لآحه دين، پاشان چووه لاي نوره دينى كورى نه ويش ريزى لينا و كرديه (وهزير)، كه باوكى كوچى دواى كرد كوره كه پتر ريزى له ماموستا نا، پاشان (ديمشق) له دهست نوره دين نهما، وهزعى شاره كه نالتوز بوو، ماموستا رووى كرده (ميصر)، سالى ۶۰۷ك - ۱۲۱۰ز چووه لاي مهليك ظاهر غازى له (حهلب)، كه مهك لهوى ماوه، له گهّل مهليك نه گونجا، گهراوه (موصل) سالى ۶۱۱ك سه فهرى (ههولير)ى كرد، سالى ۶۱۸ك - ۱۲۲۱ز ناصره دين مهحمود خاوهنى (موصل) كرديه نووسهرى تايهتى خوى.

كوچى دواى: به نيشى خاوهنى (موصل) چووه (بهغدا)، لهوى رۆزى دووشه مه ۲۹ى ره بيمى دووهم سالى ۶۳۷ك - ۱۲۴۰ز كوچى دواى كرد.

دانراوه كانى: (المثل السائر في أدب الكاتب والشاعر) و (الإستدراكات) و (البرهان في علم البيان) و (أوصاف مصر) و (المعاني المخترعة) و (الوشى المرقوم في حل المنظوم) و (مجموعة أشعار) و (ديوان الترسل) و (رسالة الضاد والطاء).

سهرچاوه كان:

۱. وفيات الاعيان ۵/۲۵.

۲. تاریخ آریل ۲/۶۹۴.
۳. آریل فی العهد الاتابکی ۱۰۹ - ۱۵۷ - ۲۵۹ - ۳۳۸.
۴. هدیه العارفین ۶/۴۹۲.
۵. کشف الظنون ۲/۱۵۸۶.
۶. مشاهیر الکورد ۱/۶۷ - ۶۸.
۷. شذرات الذهب ۵/۱۸۷ - ۱۸۹.
۸. غایة المرام ۳۶.
۹. منهل الأولیاء ۱/۲۰۱ - ۲۰۲.
۱۰. سیر أعلام النبلاء ۱۳/۲۴۹.
۱۱. طبقات الشافعية / نه سنهوی ۱/۱۳۳.
۱۲. بغية الوعاة ۲/۳۱۵.
۱۳. إنباه الرواة ۳/۲۶۰.
۱۴. الأعلام ۱/۷۹ / ۸/۳۵۴ / ۱۰/۲۴۷.
۱۵. کشف الظنون ۲/۲۰۱۲.
۱۶. معجم أعلام الکورد ۷۴۱ - ۷۴۲.
۱۷. معجم المؤلفین ۱۳/۹۸.
۱۸. إيضاح المکنون ۲/۵۰۷.

نصرالله محهمهد حهرانی (۱۶۹۲)

ناوی نه نصرالله یه، کوری محهمهدی کوری یه حیای کوری نه بومه نصوری کوری نه بولفه تخی کوری رافیعی کوری علی (حهرانی) یه، له (دیمشق) نیشته جی بووه سالی ۱۲۶۵ک - له دایک بووه، خویندویه تی، ئیجازهی وهر گرتووه، مزگهوتی دروست کردووه، پش نوژی کردووه، زاته کی هیمن و به نارام و چاک و دلپاک بووه. سهراچاوه: الدرر الكامنة ۴/۳۹۱.

نصرالله مه‌نصور دوینی (۱۶۹۳)

ناوی نه‌صراالله یه، کوری مه‌نصوری کوری سه‌هله، خه‌لکی (دوین)ی نازربيجانه، زانایه‌کی شهرع زان بووه، چوویته (به‌غدا) له مه‌دره‌سه‌ی (النظامیة) ده‌رسی له‌لای ئیمامی غه‌زالی خویندوووه، بوویته مه‌لا، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی دایته‌وه، گه‌رایته‌وه وولاتی خوئی، له‌ کۆتایی مانگی ره‌مه‌زانی، سالی ۵۴۶ك - ۱۱۵۲ز له‌ شاری (به‌لخ) کۆچی دوابی کردوووه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۲۰۶.
۲. طبقات الشافعية / نه‌سنه‌وی ۱/۵۳۰ - ۵۳۱.
۳. معجم البلدان ۲/۴۹۱.
۴. علماءنا في خدمة العلم والدين ۶۰۷.
۵. اللباب ۱/۵۱۷.
۶. تاریخ مشاهیر کورد ۱/۴۰.
۷. معجم أعلام الكورد ۷۴۱.
۸. الأنساب ۲/۵۷۵.

نصر یه‌عقوب دینه‌وه‌ری (۱۶۹۴)

ناوی نه‌صره، نازناوی نه‌بو سه‌عه‌ه، کوری یه‌عقوبه، خه‌لکی دینه‌وه‌ره، زمان ره‌وان و نووسه‌ر و شاعیر بووه، له‌ (نيسابور) کرا وه‌زیری (مالیه)، له‌سه‌ر فه‌رمانی سولتان مه‌حمود سه‌بو‌کنه‌گین وه‌لامی نامه‌کانی (خه‌لیفه‌ قادر بالله)ی ده‌داوه، چه‌ند دانراوی هه‌یه، له‌وانه: (التعبير القادري في الأحلام): سالی ۳۹۷ك - ۱۰۰۶ز بو‌ خه‌لیفه‌ی عه‌باسی نه‌حه‌ قادر بالله‌ی دانراوه، وه‌ (روائع التوجيهات في بدائع التشبهات) و (ثمار الانس في تشبهات الفرس).

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۳/۹۳ - ۹۴.
۲. معجم أعلام الكورد ۷۴۲.
۳. كشف الظنون ۱/۴۱۷.
۴. هدية العارفين ۲/۴۹۰.
۵. علمائنا في خدمة العلم والدين ۶۰۸.
۶. فوات الوفیات ۴/۱۹۶ - ۱۹۷.

نهضر عه‌ره‌ب چه‌رانی (خوای لئی رازی بی) (۱۶۹۵)

ناوی نه‌ضره، کوری عه‌ره‌بی جزیری‌یه، نازناوی (نه‌بو روحه) خه‌لکی (چه‌ران)ه، زانابه‌کی فه‌رمووده‌ناس بووه، فه‌رمووده‌ی له (عیکریمه) و (نافیع) و (عه‌طا) و (موجاهید) و چه‌ند زانایان بیستووه، مامۆستا (وه‌کیع) و (سه‌فیانی سه‌وری) و چه‌ند زانایان فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ریان (درودی خوای لی بی) له‌و زاته‌ گێرته‌وه، (مامۆستا زه‌ه‌ه‌بی) فه‌رمووده‌ناس (خوای لئی خو‌ش بی) به‌ زنجیره‌ ده‌ گێرته‌وه تا ده‌گاته‌ نه‌ضری کوری عه‌ره‌ب، نه‌ویش له‌ عیکریمه‌ی بیستووه، نه‌ویش له‌ ئیمامی نین عه‌بیاس (خوای لئی رازی بی) ده‌لئی: {که پیغه‌مبه‌ریان (درودی خوای لی بی) له‌ناو گۆره‌ پی‌رۆزه‌که‌ی دانا، له‌ نیوان ته‌نی پاکی و نه‌له‌ده‌که‌ی قوماشه‌کی سه‌ی دروست کراوی شاری (به‌عه‌له‌به‌که) دانرا، مامۆستا سالی ۱۶۸ ک - ۷۸۴ ز کۆچی دوایی کرد.

سهرچاوه: سیر أعلام النبلاء ۵/۴۵۴ - ۴۵۵.

نیظامه‌دین عیصامه‌دین نۆدشه‌یی (۱۶۹۶)

ناوی نیظامه‌دینه، کوری عیصامه‌دینی کوری جه‌لاله‌دینی کوری مه‌لا عبدالرحمانی کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی نۆدشه‌یه، سالی ۱۳۱۳ ک - ۱۸۹۵ ز له‌ گوندی نۆدشه‌ی (هه‌ورامان) هاتووته‌دنیا، خویندی تا کۆتایی بی هینا، نیجازه‌ی وه‌رگرت، ده‌ستی کرد به‌

جیهه جی کردنی کاروباری مهلا یه تی و خزمه تی نایی پیروژ، دهستی شیعی هه بوو، سالی ۱۳۹۹ ک - ۱۹۷۸ ز کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه: تاریخ مشاهیر کورد ۲/۴۶۸.

نعمة الله زه کهریا شازه لی (۱۶۹۷)

ناوی نعمة الله یه، کوری شیخ زه کهریای کوری عبدالرحمانی کوری سوله یمانی کوری خالیدی کوری حه سه نی کوری شیخ نه بو حه سه نی شازه لی کاکۆزه کهریای (سه نه یه، له شاری کهرمان) هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان ناره زوی ته سه ووفی هاته ناو دل و دهروون، له بو باره دا خۆی ماندوو کرد، تا بگا به مه بهستی راسته قینه، له گوندی (کاکۆزه کهریا) شوینی تایه تی هه بوو بو خوا په رستن، نیستاش نهو شوینه پیروژه ناوده بردری به (چله خانه).

پاش کۆچی باوکی نهو گونده ی به جیهیشت بو برابه کانی که ژماره یان یازده بوو، چوو (به غدا) بنه ماله ی گه یلانی ژیان داتی، کوره کی بوو ناوی نا (محمد صادق)، پاشان شیخ نعمة الله چوو (شام)، دوابی چوو (حیجاز)، لهوئ چوو (به مه ن)، پاشان چوو (میسر)، نه مجاره چوو (هیند)، لهوئ گهراوه و شاری ماهان و (کهرمان) لهوئ خوی گهوره دوو کوری بی به خشی: عبدالحافظ و عبدالرؤوف.

شیخ له (کهرمان) خه ریکی نامۆژگاری خه لکان بو، محمد صادق ناردوه گونده کهی خویان (کاکۆزه کهریا)، عبدالرؤوفی نارد (به غدا) خوشی کۆچی به کجاری کرد به ره و باره گای خوا.

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۰۸ - ۶۰۹.

۲. بنه ماله ی زانیاران ۱۰۳ - ۱۰۷.

نعمة الله عبدالکریم ههزارکانیانی (۱۶۹۸)

ناوی نعمة الله یه، کوری شیخ عبدالکریمی مهردۆخی یه، سالی ۱۸۶۰ز له گوندی (ههزارکانیان) سه‌ر به (سنه) هاته‌دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن پاشان چوو هه‌زگه‌وتی (دار الإحسان) لای مهلا عبدالقادر شه‌ریعه‌تی، سالی ۱۲۷۶ك - ۱۸۵۹ز له‌گه‌ل مامی چوو هه‌زاری سلیمانی، سالی ۱۲۹۷ك - ۱۸۷۹ز له‌گوندی (پایگه‌نه) لای مهلا فه‌ضل‌اللهی خویند، له‌و کاته‌ بوو (ته‌صریفی مه‌لا‌عه‌لی) نووسیه‌وه، پاش کۆچی دوایی مامی چوو (ئه‌سته‌مبول)، له‌وی مووچه‌یان بو بریه‌وه، گه‌راوه‌ سلیمانی دوایی هاته‌ هه‌ولیر، دوباره‌ گه‌راوه‌ (ئه‌سته‌مبول) گه‌راوه‌ هه‌ولیر، دهستی کرد به‌ ده‌رسدانه‌وه له‌ مزگه‌وتی شیخه‌للا.

به‌شیک له‌ فه‌قیه‌کانی: (مه‌لا عبدالله ی دیره‌پروشه): ده‌وری سالی ۱۹۰۰ز، وه‌ (مه‌لا عبدالقادری سیگرتکانی)، مامۆستا چهند حاشیه‌ی له‌سه‌ر (ته‌ذیب الکلام) و (عبدالله یه‌زدی) و چهند کتیبانی مه‌نتیق و که‌لام هه‌یه، سالی ۱۹۱۵ز کۆچی دوایی کرد.

کوره‌کانی: (شیخ‌عه‌لی): مه‌لا بوو له‌ (به‌غدا) و (شیخ‌حه‌سه‌ن): (مدرس) بوو له‌ هه‌ولیر و (شیخ‌حوسین): فه‌رمانبه‌ر بوو، وه‌ (شیخ‌مصطفا): پروانامه‌ی دکتۆرای وه‌رگرت له‌ (به‌غدا)، وه‌ (شیخ‌جه‌عفر).

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الكورد ۷۴۳.
۲. الإكليل في محاسن أربيل ۲۴۴.
۳. مشاهير الكورد ۲/۲۱۵ - ۲۱۶.
۴. به‌ماله‌ی زانیا‌ران (۱) شیخانی مه‌ردۆخی.
۵. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۵/۸.

نیعم نه‌جه‌دین حه‌رانی (۱۶۹۹)

نیعم خان، کچی نه‌جه‌دینی کوری نه‌جه‌دی کوری حه‌مرانه، خه‌لکی (حه‌رانه)، لای چهند زانایانی خویندوو، خوشی ده‌رسی داوه، سالی ۶۳۸ک - ۱۲۴۰ز هاته‌دنیا، له ۲۰ی ذی القعدة، سالی ۷۲۱ک - ۱۳۲۱ز کۆچی دوابی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۲/۱۲۹

نه‌عیم مسافر نوره‌موی (۱۷۰۰)

ناوی (نه‌عیم)ه، کوری موسافیری کوری جه‌عفه‌ره، نازناوی (طه‌یبه)، خه‌لکی شاری (ورمی)یه، هه‌ر له‌وی کرایته (قازی)، پاشان بو‌خویندن چووبته (به‌غدا)، گه‌راوه (ورمی) ده‌ستی کرد به‌ده‌رسدانه‌وه، دوابی سالی ۴۶۰ک - ۱۰۶۷ز کۆچی دوابی کرد. سه‌رچاوه: الأنساب ۱/۱۲۰.

نوره‌دین نیسماعیل شیروانی (۱۷۰۱)

ناوی نوره‌دینه، کوری نیسماعیلی کوری حه‌سه‌ن به‌گی (شیروانی)یه، سالی ۱۸۶۶ز له‌هه‌ولیر هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، قورنانی پیروز و کتیبه‌ سه‌ره‌تاییه‌کانی ته‌واو کردن، چووه (که‌ربه‌لا) ماوه‌ک له‌وی لای مه‌لا طاهای برای خویند، ماوه‌ک چووه لای مه‌لا باقری یه‌زدی، جار جار ده‌چووه لای مه‌لا نیظامه‌دین به‌گ و مه‌لا ته‌وفیق به‌گی صۆفی، ته‌جویدی له‌لای مه‌لا عبدالسلامی به‌غدایی خویند.

کرا (مدرس) له‌که‌ربه‌لا، دوابی گواستراوه (به‌صره)، له‌وی ناردرا (حه‌ی)، پاشان هاته (به‌غدا)، سالی ۱۹۰۹ز کرا به‌ریوه‌به‌ی (دار المعلمین) له (به‌صره)، گه‌راوه هه‌ولیر، گه‌راوه (به‌غدا)، گه‌راوه (به‌صره)، سالی ۱۹۳۰ز خانه‌نشین کرا، دواعه‌مری له‌ مزگه‌وتی (نه‌زبه‌ک) له (به‌غدا) ده‌رسی ده‌دا، هه‌روه‌ها ووتارخوین بوو له‌ مزگه‌وتی حاجی نه‌مین، له‌ گه‌ره‌کی (که‌رخ)، سالی ۱۳۶۱ک - ۱۹۴۲ز له‌ به‌غدا کۆچی دوابی کرد.

دانراوه کانی: (خلاصة تاریخ الإسلام)، (الفلسفة العلمية)، (الفلسفة الأخلاقية)،
 (تاریخ التریبة)، (حقیقة الحقائق)، (رد العوام عن امتهان ما له الإحترام)، (زبده الهندسة)،
 (علم الحيوان)، (الفلسفة العليا)، (المنطق القديم)، (المنطق الجديد).
 سهراوه کان:

۱. لب الألباب ۲/۳۷۷.
۲. معجم المؤلفین ۱۳/۱۲۳ - ۱۲۴.
۳. معجم أعلام الكورد ۷۴۵ - ۷۴۶.

نورهدین عبدالله جهلی (۱۷۰۲)

ناوی نورهدینه، کوری مهلا عبداللهی کوری مهلا نسهدهدی کوری مهلا عبداللهی
 کوری مهلا عبدالرحمانی جهلیه، سالی ۱۸۸۳ز له شاری (کۆیه) هاته دنیا، له مهدره سهی
 باوکی دهستی کرد به خویندن، له لای موسته عیده کان قوناغی سوخته بی بری، له قوناغی
 موسته عیدی چووه خزمهت باوکی، پاشان چووه لای مهلا محمهد برای، زانسته کانی
 تهواو کرد، له لای نهو نیجازهی وهر گرت.

له مزگهوتی گهورهی کۆیه ووتاری ده دا، دهرسی فهقیانی ده داوه، له وانه: مهلا
 مصطه فای بانه موردی، مهلا صالحی نیره گینی، مهلا نیراهیمی بیراوهی.

کۆچی دواپی: شهوی جوار شه مه، ۲۹ی ذی القعدة، سالی ۱۳۷۱ک -
 ۲۰/۸/۱۹۵۲ز کۆچی دواپی کرد، نزیك کۆری مهلا محمهدی برای و مهلا عبداللهی
 باوکی به خاک سپیردرا.

سهراوه کان:

۱. بنه ماله ی زانیاران ۵۶۵.
۲. محمد بن عبدالله الجلی ۹۹.
۳. دهستوسی مهلا نه نه زری سعاتیچی.

شیخ نوره‌دین عبدالجبار بریفکانی (۱۷۰۳)

ناوی نوره‌دینه، نازناوی (نوری)یه، کورپی عبدالجباری کورپی نوری کورپی نه‌بوه‌کری کورپی (زین العابدین)ی کورپی عبدالکریمی کورپی موسای کورپی سوله‌یمانی کورپی عبدالغنی کورپی نیسحاقی کورپی بابا مه‌نصوری کورپی حوسینی (نه‌خلاطی)یه - که سالی ۸۰۸ك - ۱۴۰۵ز له (میسر) کۆچی دوایی کرد -، نه‌و زاته ره‌چه‌له‌کی ده‌چینه‌وه سهر ئیمامی حوسینی نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر (درودی خوی لی بی) که‌واته: سه‌یده‌کی جسینی حوسینی یه، سالی ۱۲۰۵ك - ۱۷۹۰ز له گوندی (ئیتوت) هاته‌دنیا.

خویندنی: له خزمه‌ت باوکی ده‌ستی کرد به خویندن، پاشان له‌سهر فهرمووده‌ی نه‌و چووه (نامیدی)، ماوه‌کیش چووه (شۆش)، دوایی چووه (موصل) پاشان چووه (کۆیه)، دوایی چووه (شه‌قلاوه)، دوایی هاته‌هه‌ولیر، گه‌راوه (نامیدی) لای مه‌لا یه‌حیای مزوری، ماوه تا نیجازه‌ی وه‌رگرت، هه‌روه‌ها نیجازه‌ی دووه‌می له مه‌لا نیسلامی شۆشی وه‌رگرت، نیجازه‌ی سییه‌می له مه‌لا یونس‌ی کوردی له (موصل) وه‌رگرت.

شیخ نوره‌دین ماوه‌ک له گوندی (میردینک) بوو، له‌و ساله ۱۲۳۶ك - ۱۸۲۰ز (فتح‌المبین)ی ئیبن‌حه‌جهر - که شهرحی ئه‌ربه‌عینی ئیمامی نه‌وه‌وییه - نووسییه‌وه، جا نازام له‌و کاته مه‌لا بووه، یا فه‌قی؟ نه‌و نووسخه ئیستا له‌لای ئیمه‌یه.

مه‌لایه‌تی: کۆتایی به‌خویندن هینا، له‌سهر فهرمووده‌ی مامۆستای گه‌راوه خزمه‌ت باوکی له (ئیتوت)، له‌وئ ده‌ستی کرد به‌خوابه‌رستی، سهر له به‌یانی قورنانی پیرۆزی ده‌خویند، پاشان تا نیوه‌رۆ ده‌رسی فه‌قیانی ده‌دا، دوایی تا عه‌سر نامۆزگاری خه‌لکانی ده‌کرد، دوای عه‌سر خه‌ریکی وێردی ته‌ریقه‌ت بوو، پاشان له‌سهر فهرمووده‌ی باوکی چووه (موصل)، ته‌ریقه‌تی (قادری) له شیخ مه‌حمودی جه‌لیلی وه‌رگرت، زۆر پی نه‌چوو له‌لایه‌ن شیخ کرا خه‌لیفه‌ی ته‌ریقه‌تی قادری روفاعی.

مامۆستا عبدالکریمی بیاره (خوالتی خوش بی) ده‌لتی: له‌و ماوه‌ی شیخ نورالدین له (موصل) بوو، شیخ نور مه‌مه‌دی هیندی له‌وئ دابه‌زی، شیخ نورالدین ته‌ریقه‌تی

نهقشبهندی لی وهرگرت، نهعجا گهراوه لای باوکی له (نیوتوت)، ماوهک لهوی بوو، دوابی باوکی ناردیه (بریفکان) بۆ سه‌ره‌رشتی ته‌کیه‌ی باپیری، نه‌ویش چوو ته‌کیه‌که‌ی چاک کرده‌وه، ده‌ستی کرد به‌ نامۆزگاری خه‌لکان و ده‌رسدانه‌وه‌ی فه‌قیان.

خووره‌وشتی: زاته‌کی له‌ خواترس بوو، به‌رده‌وام به‌ رۆژی بوو، دنیای وه‌لا نابوو، کاربه‌ده‌ستان به‌دویان دا ده‌نارد مووچه‌ی بۆ برنه‌وه نه‌ده‌چوو، هه‌ر شتیک بۆی هاتبایه‌ ته‌کیه، دابه‌شی سه‌ر ده‌رویشه‌کانی ده‌کرد، به‌ ماوه‌کی که‌م ده‌شت و چیا‌ی ده‌هۆک و موصل و هه‌ولێری هه‌مو رۆناک کرد، به‌و نامۆزگاریه‌ به‌هێزانه‌ی، توانی چهند که‌سانی سه‌ر ره‌ق نه‌رم بکا، لی‌شی‌واوان راسته‌ری بکا، نی‌ش و کاره‌ رێکه‌کانی، وه‌کو زمان وقه‌له‌مه‌که‌ی مه‌درسه‌که‌ی به‌رده‌وامی شه‌وان و رۆژان بوون، بۆ نه‌وان که‌سان و یتسبایانه‌ چاوی لی بکه‌ن.

چهند نامه‌ی پر سوودی نووسیه‌ بۆ دۆستان و خه‌لیفه‌کانی، له‌وانه: نامه‌ی مه‌لا حامیدی دۆسکی، نامه‌ی مریده‌کان، نامه‌ی شیخ ئیسلامی شۆشی، نامه‌ی شیخ ئیسماعیلی شۆشی، نامه‌ی مریده‌کانی ناوچه‌ی زیبار، نامه‌ی شیخ یونسی شۆشی، نامه‌ی شیخ حه‌سه‌نی جه‌ببار، نامه‌ی سه‌ید نه‌حمه‌د به‌ زمانی عه‌ره‌بی، نامه‌ بۆ مریده‌کانی خۆی به‌ زمانی فارسی.

دانراوه‌کانی:

۱. البدور الجلیة: سه‌ید محه‌مه‌دی موصلی شه‌رحی کردوه.
۲. به‌جة السالکین.
۳. آداب الخلوۃ.
۴. مرام الإسلام.
۵. إبراز دقائق الحقائق.
۶. تنبیه النیام.
۷. الفتح الأرحم.
۸. المعشرات: محه‌مه‌د طاهیر (الصائغ) شه‌رحی کردوه.

۹. مناجات نوری.

۱۰. القصيدة الثانية.

۱۱. القصيدة الهمزية: شیخ محمەد نوری موصلی شەرحی کردووه.

۱۲. القصيدة اللامية: شیخ حسەن جەبار موصلی شەرحی کردووه.

۱۳. القصيدة النونية: سەید محمەد نوری موصلی شەرحی کردووه.

۱۴. تلخیص الحکم.

لەگەڵ چەند قەسیدانی تر بە کوردی و بە عەرەبی.

خەلیفەکانی شیخ نورەدین: شیخ طاهاى سلیقانی، شیخ عوسمانی ریحوانی، شیخ عبدالغفور، شیخ عەلی گەلی رمانە، شیخ عبدالحمیدی بریفکانی، شیخ محمەد جەرگیس موصلی، شیخ ئیسلامی شۆشی، شیخ عبدالکریمی ناكری، شیخ مصطفی‌ی نامیدی، شیخ عبدالقادرى فاریلی، مامۆستا حسەن جەبار، شیخ عەلی مەغریبی، شیخ سولەیمان بەگی موصلی، مه‌لا حامیدی دۆسکی، شیخ عبدالرحمانی جزیری، شیخ محمەدی برازای، شیخ محمەد عزى، شیخ ئەحمەدی سەبعاوی، مه‌لا عبدالله فەیزی، شیخ سولتان خەلیفە، حاجی سەلیم ئاغەوات، حاجی یاسین جۆرە، شیخ عبدالفتاح زاخولی، شیخ عبداللطیف، حاجی صالح جلمیران، شیخ عبدالبارى جزیری، نور محمەد بریفکانی، شیخ مەحمود دەرگەلی، شیخ محمەد عەلی ئەتروشی، شیخ عبدالقهار بریفکانی، شیخ موحسین بریفکانی، شیخ مۆنەوهر بریفکانی، شیخ محمەدین بریفکانی، شیخ نوری بریفکانی، شیخ طاها بریفکانی، شیخ عبدالله بەرۆشکی، عبدالرحمان ئەتروشی، شیخ ئەنوەر رەبەتکی، ئەوانە بەشیکیان راستەوخۆ خەلیفەى شیخ بوون، وە بەشیکیان جینگری خەلیفەکانی شیخ بوون.

نەتەوہی شیخ نورەدین: نەمانزانوہ جەنابی شیخ کورێ هەبووبی، ئەوہی

نووسراوہ سێ کچى هەبووہ:

۱. بیروزخان: داہە شیخ محمەد دھۆکی برازای.

۲. فاطمە خان: خێزانی شیخ عبدالحمیدی ئەتروشی.

۳. صافیه خان: کچی مالتی بوو، میژدی نه کرد، قورنانی پیروژ و تفسیر و چه ند
 فەرموودهی پیغمبهر (درودی خوی لی بی) و شهریه تی ئیسلامی له خزمهت
 باوکی خویند، دوی کۆچی دوابی شیخ، تهکیه بریفکانی چاک کرده وه و
 ناوی بو دابین کرد، پاشان کۆچی دوابی کرد، له (بریفکان) به خاک سپردرا.
 کۆچی دوابی: شیخ نوره دین، ماوهی چل سالان پتر، له (بریفکان) خهریکی
 نامۆژگاری دهرویش و مریدان و دهرسدانه وهی فهقیان بوو تا سالی ۱۲۶۷ ک -
 ۱۸۵۰ ز کۆچی دوابی کرد، رستهی (تبکی السماء لفقد النور للاسف) ی به لیکدانه وهی
 نه بجه دی، بو میژوی کۆچی دوابی داندراوه، بهم شیوهیه:

تبکی السماء لفقد النور للاسف

$$۴۳۲ + ۱۳۳ + ۲۱۴ + ۲۸۷ + ۲۰۱ = ۱۲۶۷ ک$$

سه رچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۰۴ - ۶۰۶.
۲. الأكراد في بهدينان ۸۲ - ۸۴.
۳. معجم أعلام الكورد ۷۴۷.
۴. الرد المبين في مآثر الشيخ نورالدين.
۵. الشيخ نورالدين البريفكاني.
۶. کاروان، ۷ - ۱۱۳ - ۱۱۵ / ۱۹۸۳ ز.
۷. ژیناوهی زانایانی کورد ۷۸۰ - ۷۸۷.
۸. بنه ماله ی زانیاران ۴۳۲ - ۴۴۱.
۹. بوژاندنه وه ۳ / ۱۷۵ - ۱۹۳.

نورس عبدالرزاق کهرکوکي (۱۷۰۴)

مامۆستا نورس نه فهندی خه لکی شاری (کهرکوک) ه، سه فهری (نه ستانه) ی کرد،
 له وی کرا موده رریس، سالی ۱۱۵۹ ک - ۱۷۴۶ ز کرا قازی (بو سنه)، پاشان

دوورخراوه بو (کوتاهییه)، هەر له‌وی سالی ۱۱۷۵ ک - ۱۷۶۱ ز کۆچی دوایی کرد، دیوانی شیعی هیه.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. مشاهیر الکورد ۴۲۴.
۲. معجم أعلام الکورد ۷۴۸.

نور محه‌مه‌د نیسحاق زاده (۱۷۰۵)

ماموستا نور محه‌مه‌د نه‌فه‌ندی کوری نیسحاق زاده، ناسراوه به (کوره‌کورد)، ده‌رسی داوه له (یه‌کی شه‌هر)، کرایته قازی، ماوه‌کیش قازی (بروسه) بووه، پاشان له (مه‌ککه) ی پیروز کرایته قازی، دوایی کرایته قازی (نه‌سته‌مبۆل)، سالی ۱۱۴۱ ک - ۱۷۲۸ ز کۆچی دوایی کرد، چهند کوری به‌پێژ و ماقولتی هه‌بوون.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. معجم أعلام الکورد ۴۴۷.
۲. مشاهیر الکورد ۲/۲۱۷.

نوری باباعه‌لی ته‌کیه‌یی (۱۷۰۶)

ناوی نوریه، کوری باباعه‌لی کوری شیخ عه‌لی موده‌ریسی گوندی (ته‌کیه‌یه)، ده‌وری سالی ۱۳۰۵ ک - ۱۸۸۷ ز هاته‌دنیا، له قوتابخانه‌ی باوکی خوتند و پنگه‌یشت بوو به زانا و نووسه‌ر، له نه‌ستیره‌ناسی و ژمیریاری به‌ناوبانگ بوو، زاته‌کی سوودبه‌خش بوو بو خه‌لکان و قوتابیان، ره‌شید و چاوقه‌یم و نه‌ترس بوو، له ۱۲/۳/۱۹۵۶ ز کۆچی دوایی کرد، شیخ که‌مالی کوری جیگری بوو.

دانراوه‌کانی: (شرح الدرّة العروضية للشيخ معروف) و (شرح تشریح الأفلاك له‌اء‌الدين العاملي) و (سه‌رجه‌له‌ی سه‌یده‌کان) و (نه‌حو و سه‌رف) و (چهند شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی).

سەرچاوه کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۰۹.
۲. بنه ماله‌ی زانیاران ۲۱۸ - ۲۱۹.
۳. شرح منظومة الدرّة العروضية ۷.

- و -

وهلی عثمان زنیاری (۱۷۰۷)

ناوی وهلی یه، کوری عوسمانه، عه شیره تی (زنیاری) یه، ناسراوه به (نامیدی)، یه ک بووه له شیخه کانی ته سه ووف، لهو بابته کیتیسی (انیس العارفين) ی داناه، سالی ۹۶۷ ک - ۱۵۵۹ ز ته وای کردووه، یشکه شی به وه زیر فه ره اد پاشا کردووه، سه ره تابه که ی به (الحمد لله الذي أنزل الحكم على قلوب أوليائه....) ده ست بی ده کا.

سەرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۳/۱۶۶.
۲. هدية العارفين ۶/۵۰۱.

وهلی هه ولییری (۱۷۰۸)

مامۆستا وهلی، خه لکی شاری هه ولییره، پاشان چووینه (موصل)، له مزگه وتی (وه زیر) ووتارخوین بووه، ده رسی دایته وه، چهند زانا له سه ر ده ستی نه و ده رچووینه، کوریکێ زانای هه بووه، ناو (به کر) له شوینی باوکی کرایته ووتارخوین.

سەرچاوه کان:

۱. غاية المرام ۸۱ - ۸۲.
۲. الإكليل في محاسن أربيل ۲۳۴ - ۲۳۵.

وه‌یسی عبدالله گرتکی (۱۷۰۹)

ناوی وه‌یسی‌یه، کوری مه‌لا عبدالله‌ی کوری مه‌لا نه‌حمه‌دی کوری مه‌لا
عبدالخالیقی کوری مه‌لا محمه‌دی کوری ناده‌مه، عه‌شیره‌تی (باله‌ك)ه، سالی ۱۹۰۴ ز له
گوندی (گرتك) هاته‌دنیا.

خویندنی: له مه‌دره‌سه‌ی باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، پاشان له خزمه‌ت
باوکی چوو (په‌سوه)ی نیران، له‌لای نه‌و ماوه تا گه‌یشته (جمع الجوامع)، له‌وکاته باوکی
کۆچی دوابی کرد، نه‌ویش گه‌راوه (گرتك)، له‌وی به‌ری که‌وت هاته‌هولیر لای مه‌لا
صالحی کۆزه‌پانکه زانسته‌کانی ته‌واو کرد، چوو مز‌گه‌وتی (قه‌لات) لای مه‌لا نه‌بویه‌کر
نه‌فهندی نیجازه‌ی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: گه‌راوه (گرتك) له‌وی مه‌دره‌سه‌ی فه‌قیانی دروست کرد، له‌عیراق و
نیران و تورکیا فه‌قیان روویان تی کرد، به‌شیک له‌وانه: مه‌لا حه‌سه‌نی روستی، مه‌لا
مصطفاه‌ خضر، مه‌لا نیراهیم شیخ ناوده‌لی، مه‌لا نه‌حمه‌د عبدالله بیرنۆمه‌ری، مه‌لا جه‌لال
خه‌یلانی، مه‌لا نه‌حمه‌د مه‌میخه‌لی، پاشان چوو (میرگه)، گه‌راوه (گرتك)، چوو (گه‌زنه)
گه‌راوه (گرتك).

خوره‌وشتی: زاته‌کی به‌رز بوو، گران بوو، هیمن بوو، سه‌خی بوو، بو‌ناشت
بوونه‌وه‌ی خه‌لکان خۆی ماندوو ده‌کرد، به‌شدار بوو له‌شۆرشێ نازادی کورد، ده‌وریک
سه‌ره‌کی هه‌بوو بو‌ دامه‌زراندنی یه‌کیه‌تی زانایانی کوردستان، یه‌ك بوو له‌ نه‌ندامه
دیاره‌کانی لیژنه‌ی فتوای شرعی قازیه‌کان، که‌ جه‌نابی سه‌رۆک مه‌لا مصطفاه‌ی (بارزان)
سالی ۱۹۷۰ ز له (گه‌لاله) دايمه‌زراند.

مامۆستا به‌رده‌وام بوو له‌سه‌ر ده‌رسدانه‌وه، تا سالی ۱۹۷۸ ز گونده‌کان
روخاندان به‌ده‌ستی رژیمی (به‌عس)، نه‌ویش به‌زۆرداری نیشته‌جێ کرا، له‌کۆمه‌لگای
(دیانه).

کۆچی دوایی: له ۱۸/۲/۱۹۷۹ز کۆچی دوایی کرد، گۆره‌که‌ی له‌سه‌ر گردێکه به‌سه‌ر (سۆران) ۱۵ ده‌رۆنی، ئەو شوێنه حاجی عومەر گوانی به‌خشی بوو ئەو مه‌به‌سته، مامۆستا چهند کتییی چاک و ده‌ستوروسی باوک و باپیرانی له دوا به‌جیما.

مه‌لا سه‌عیدی کوری بووه جیگری له کاروباری نایینی و پێش نوێژی و ووتارخوێندن و نامۆزگاری خه‌لکان، ئەویش له دایک بووی سالی ۱۹۳۷ز به، لای باوکی خوێند، سالی ۱۹۶۶ز نیجازه‌ی وه‌رگرت، له ۱۳/۳/۱۹۹۷ز له (سۆران) کۆچی دوایی کرد، مه‌لا عوبیدالله ی کوری جیگریقی، کورانی تریشی هه‌نه مه‌لا و نووسهرن خوای گه‌وره ئەو بنه‌ماله یارمه‌تی بدا بوو خزمه‌تی نایینی پرۆزی نیسلام.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز ۸۴ - ۹۰.

۲. خۆری نیسلام ۳۱ / ۲۰۰۶ز، ۶۷ - ۷۱.

وه‌یسی محهمه‌د گه‌ په‌نک ره‌شی (۱۷۱۰)

ناوی وه‌یسی به، کوری محهمه‌دی کوری عبدالله به، خه‌لکی (که‌په‌نک ره‌ش) ه، له بناری چیا (قه‌ره‌جوغ) قه‌زای مه‌خۆر، عه‌شره‌تی (شیخ مه‌موندیه)، سالی ۱۸۸۸ز هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به خوێندن، چهند حوجره‌ی فه‌قیانی به‌سه‌ر کرده‌وه، له چهند شوێنان گه‌را، تا قۆناغه‌کانی خوێندنی بری، دوا هه‌واری مزگه‌وتی شیخ مصطه‌فا بوو له هه‌ولێر، ماوه له خزمه‌ت شیخ نیجازه‌ی مه‌لایه‌تی و ته‌ریقه‌تی نه‌قشه‌ندی وه‌رگرت.

مه‌لایه‌تی: بووه مه‌لا له گوندی (که‌ندار) دوایی چووه (که‌په‌نک ره‌ش)، لهو کاته مه‌لا نیسماعیلی دیبه‌گه له‌لای ده‌خوێند، مامۆستا وه‌یسی سالی ۱۹۱۸ز کۆچی دوایی کرد، مه‌لا شیخ محهمه‌دی کوری ماوه‌ک مه‌لا بوو له (ماجید)، پاشان هاته مزگه‌وتی حاجی مه‌جید قه‌ردار له هه‌ولێر، دوایی چووه (حه‌سه‌ن به‌گ)، گه‌راوه هه‌ولێر، رۆژی هه‌ینی ۲۰/۳/۱۹۹۹ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: الإکلیل فی محاسن أربیل ۳۸۱.

- ه -

هبة الله محمد مهلا ناکرهیی (۱۷۱۱)

ناوی هبة الله یه، کورپی محمد مهلا سه عید نهفندی موفتی ناکره، کورپی مهلا عبدالرحمانی کورپی زانی مهزن مهلا یه حیا نهفندی مزوری یه، سالی ۱۸۸۰ز له شاری (ناکره) هاته دنیا، یه که له مه لایه چاکه کانی نهو سهردهمی، پاش تهواو کردنی قوناغه کانی خویندن هاته ههولیر له مزگهوتی قهلات، سالی ۱۹۰۶ز نیجازهی له مهلا نه بوبه کر نهفندی وهرگرت، گهراوه (ناکرئی) دهستی کرد به دهرسدانهوه و کاروباری مه لایه تی ههر لهو ساله دا کرا موده رریس، سالی ۱۹۰۹ز کرا سهروکی زانیاری، سالی ۱۹۱۸ز کرا قازی (ناکره)، سالی ۱۹۲۴ز کرا موفتی (ناکره)، له ماوهی سالی ۱۹۲۵ز تا سالی ۱۹۴۳ز چوارجار ههلبژیردرا به (نایب)، سالی ۱۹۴۷ز کرا نه ندای پیانو ماقولان، سالی ۱۹۰۰ز شهرحی فهرائیزی شهرحی مهنه ج - دانراوی محمد نین نادهمی باله کی - نووسیوهوه، دانه کی کویمان له لایه.

کۆچی دوابی: سالی ۱۳۷۵ک - ۱۹۵۵ز کۆچی دوابی کرد، له (ناکره) به خاک سپیردرا.

سهراوه کان:

۱. أسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۳۳.

۲. معجم أعلام الكورد ۵۵۲.

۳. أعلام كورد العراق ۸۶۲ - ۸۶۳.

هبة الله نهصر جهرائی (۱۷۱۲)

ناوی هبة الله یه، کورپی نهصری کورپی مهنصوری کورپی حوسینی کورپی حامیدی (جهرائی) یه، نازناوی (نهبوله حاسینه)، مهزهبی حنهلی بووه، دهوری سالی ۵۸۰ک - ۱۱۸۴ز کۆچی دوابی کردووه، کتیبی (المعیار فی الرد علی المتمسکین عن الأخیار) ی

داناوه، له‌بابه‌ت گۆزانی و سه‌ما و هه‌لپه‌رین، سه‌ره‌تایه‌که‌ی به (الحمد لله مکرم الأولیاء
بجزیل الاکرام...) ده‌ست بێ ده‌کا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدیه‌ العارفین ۶/۵۰۶.
۲. ایضاح‌ المکنون ۲/۵۱۶.
۳. معجم‌ المؤلفین ۱۳/۱۴۵.
۴. معجم‌ أعلام‌ الکورد ۷۵۲.

هدایه‌الله ئیسماعیل هه‌ولێری (۱۷۱۳)

ناوی هیدایه‌اللهیه، کوری ئیسماعیله، خه‌لکی (هه‌ولێره)، خه‌لیفه‌ی مه‌ولانا
خالد بووه، خه‌ریکی فتوا و ده‌رسدانه‌وه بووه، کاروباری ته‌ریقه‌تی ئه‌نجام داوه، ده‌لێن:
مه‌ولانا که ئیجازه‌ی ته‌ریقه‌تی بێدا، فه‌رمووی: {به‌ته‌مای ته‌ریقه‌ت له‌خۆت مه‌گه‌ری،
خوێندنه‌که‌ت ته‌واو بکه، رۆژه‌ک دادێ به‌مه‌لایه‌تی ده‌رباز ده‌بی}.

مه‌لا هیدایه‌ت گه‌راوه هه‌ولێر خوێندنه‌که‌ی ته‌واو کرد، دانێشت به‌مه‌لایه‌تی
خه‌ریکی وێردی ته‌ریقه‌ت بوو، به‌لام پتر رویدا ده‌رسی فه‌قیان، که محهم‌د پاشای (رواندز)
هاته هه‌ولێر بریاری دا به‌داخرانی هه‌موو ته‌که‌یه و خانه‌قابه‌کانی شیخ و ده‌رویش و صۆفی
لێنه، ته‌نیا نه‌وانه بکریته‌وه که مه‌لا و فه‌قی لێ ده‌خوینن، له‌و بریاره مه‌لا هیدایه‌ت
سوودی وه‌رگرت، چونکه به‌گه‌ر چینی مه‌لایه‌کان که‌ت، له‌ ئه‌نجامدا محهم‌د پاشا خۆی
هاته زیاره‌تی داوای دو‌عای لێ کرد، ئه‌وه‌بوو فه‌رموده‌که‌ی مه‌ولانا که له‌ پێشدا
نامۆژگاری کرد.

کۆچی دوایی: مامۆستا هیدایه‌ت له (به‌غدا) کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی
شیخ عبدالقادری گه‌یلانی نزیک مه‌لا یه‌حیای مزوری به‌خاک سپێردرا، شیخ محهم‌د
سه‌عیدی کوری بووه جینگری، ئه‌ویش کۆچی دوایی کرد، شیخ نه‌سه‌دی کوری جینگری
بوو، ئه‌ویش سالی ۱۸۴۸ز له هه‌ولێر هاته‌دنیا، له‌ مزگه‌وتی نزیک مزگه‌وتی خانه‌قا

ده‌رسی ده‌دا، دیوانی شیعی به زمانی تورکی هه‌یه، کتییی (کنز العرفان فی احادیث نبی الرحمان) ی‌داناوه، دوا‌یی داویان کرد له (ئه‌سته‌میۆل)، که چوو ده‌ستگیران کرد، له ۳۰/۱/۱۹۳۱ز له به‌ندیخانه‌ی تورکیا کۆچی دوا‌یی کرد، شیخ محهم‌دی کوری ناسرابوو به (شیخ‌ه‌شکه) له جیی دانیشت، سالی ۱۹۳۹ز کرا‌قازی هه‌ولیر، له ۸/۷/۱۹۵۱ز کۆچی دوا‌یی کرد، له مزگه‌وتی خۆی به خاک سپێردرا.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. عنوان المجد ۱۴۷.
۲. أربیل فی مختلف العصور ۱۰۵.
۳. علماء ومدارس فی أربیل ۶۷ - ۷۰.
۴. یادى مه‌ردان ۱/۹۴.

هیلال نه‌حمه‌د جزیری (۱۷۱۴)

ناوی هیلاله، کوری نه‌هم‌دی کوری ئیبراهیمی جزیرییه، له (دیمشق) دانیشتووه، ده‌رسی له‌لای نه‌بو حامیدی صابونی و فه‌خری بوخاری خویندووه، خۆشی ده‌رسی به مامۆستا به‌رزالی و مامۆستا زه‌هه‌بی داوه، سالی ۷۲۷ك - ۱۳۲۶ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. الدرر الكامنة ۴/۴۰۴.
۲. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۶۱۷.

هیلال مه‌حفوظ ره‌سه‌نی (۱۷۱۵)

ناوی هیلاله، نازناوی (ئه‌بوننه‌جم)ه، کوری مه‌حفوظی کوری هیلاله، خه‌لکی گوندی (رأس العين)ی جزیرییه، بۆیه ناسراوه به (ره‌سه‌نی)، بۆ خویندن چووته (به‌غدا) لای شوهده‌خانی دینه‌وه‌وری، گه‌رایته‌وه گونده‌که‌ی خۆی، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی داوه، نه‌و بنه‌ماله ناسراون به شیخ و پیاوچاک و ماقوول، سالی ۶۱۰ك - ۱۲۱۳ز کۆچی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۴۴.
۲. الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۶۸.

- ی -

یاسین بریفکانی (۱۷۱۶)

ماموستا یاسین بریفکانی، یه که له مهلا یه به ناوبانگه کانی سه رده می خزی، دهستی کرد به خویندن، له قوناغه کان سه رکهوت، چووه (کزیه) لای جه نابی مهلا عبداللهی جهلی نیجازه می مهلا یه تی وه رگرت، گهراوه (دهوک) دهستی کرد به جیه جتی کردنی کاروباری مهلا یه تی و دهرسی فهقیان، فهتوا و لابر دنی کیشه کانی نیوان خه لکی ناوچه که، سالی ۱۳۲۵ ک - ۱۹۰۷ ز له (موصل) کۆچی دوابی کرد.

سه رچاوه: أسهام علماء کوردستان العراق فی الثقافة الإسلامية ۳۳.

یاسین عبدالرحمان تهوئیله یی (۱۷۱۷)

ناوی یاسینه، کوری عبدالرحمانی کوری حوسینی کوری عبدالرحمانی کوری حوسینی کوری مهلا سهلامه، نهم بنه ماله له (تهوئیله) مهلا یه تیان کردوه، ناوبراو نیجازه می له مهلا عبداللهی خه رپانی وه رگرتوه، له (تهوئیله) دهرسی داوه، باغی خزی هه بووه پیی ژیاوه، کۆچی دوابی کرد، دوو کوری هه بوو: (مهلا عبدالباقي - مهلا عبده) و (مهلا عبدالباري).

سه رچاوه: بنه ماله ی زانیاران ۴۳۰ - ۴۳۱.

یه حیا نه بو مه نصور خه رانی (۱۷۱۸)

ناوی یه حیا، کوری نه بو مه نصور کوری نه بولفه تخی کوری رافیعی کوری عهلی کوری نیراهیمه، مهزه بی حنه بی یووه، نازناوی (جهماله دین نه بوزه که ریا) یه، سالی ۵۸۳ ک - ۱۱۸۷ ز له (خهران) هاته دنیا، سالی ۶۰۷ ک چوویته (موصل)، پاشان

چوویته (بهغدا)، دوایی چوووه (دمشق) لهوئی نیشتهجی بوو، سالی ۶۷۹ک - ۱۲۸۰ز
کۆچی دوایی کرد.

چهند کتیبی داناون، لهوانه: (انتهاز الفرص في من أفتى بالرخص في العقوبات)،
(دعائم الإسلام في وجوب الدعاء للإمام)، (نوادير المذهب) و (آداب الدعاء).
سهراوه کان:

۱. الذيل على طبقات الحنابلة ۴/۲۹۵ - ۲۹۷.

۲. هدية العارفين ۶/۵۲۵.

۳. معجم المؤلفين ۱۳/۲۳۳.

یه حیا خالید مزوری (۱۷۱۹)

ناوی یه حیا، کوری خالیدی کوری حوسینی مزوری ژیرییه، سالی ۱۷۷۲ز له
گوندی (بالتسه) نزیك (بریفکان) هاته دنیا، له کۆنهوه نهو بنه مالتیه سهروك و
کاربه دهست بووینه.

خویندی: دهستی کرد به خویندن، گهرا له چهند قوتابخانان، چوووه (نامیدی)
چوووه (موصل)، ماوه کیش له لای مهلا خهلیلی سعیرتی بوو، پاشان چوووه (بهغدا) لای
عاصم ئیبراهیم حهیده ری، لهو ماوهیه براده راتی بتونی له گهه ئه سعهد نه فهندی حهیده ری
پهیدا کرد، دوایی گهراوه (موصل) مهدره سهی محهمهد پاشای جهلیلی لای مهلا جهرجیس
نه فهندی ههولیری ئیجازه ی وهرگرت، ههروه ها سالی ۱۷۹۱ز چوووه سه فهری حه ج، له
رینگای (دمشق) لهوئی ئیجازه ی تری له شیخ محهمهد (الکزبری) و شیخ نه همد عوبیدی
عهتاری وهرگرت.

مهلا یه تی: دوای گهرا نه وهی له سه فهری حه ج، کرا موده ریس له قوتابخانه ی (دار
الحدیث) له (موصل)، پاشان سهروکی (بادینان) به دوایدا نارد بو (نامیدی)، لهوئی ماوه ک
دهرسی داوه، دوایی ناکۆکی له نیوان سهروکه کانی نهوئی پهیدا بوو، (مزوری) لهوئی باری
کرد، گهراوه (موصل) له قوتابخانه ی حاجی زه کهریا دهستی کرد به ده رسدانه وه، یه ک له

فهقیانی ئەو سەردەمی جەنابی شیخ نوره‌دینی بریفکانی بوو سالی ۱۸۰۸ز، پاشان چوو (بەغدا) لەوئ دەرسی دەدا.

بەشیک له فهقیه‌کانی:

۱. عبدالرحمان محەممەد موحسین قازی بەغدا، سالی ۱۲۴۵ک - ۱۸۲۹ز ئیجازەیی له خزمەت وەرگرت.

۲. شیخ ئیبراھیم فەسیح حەیدەری: خاوەنی کتیبی (عنوان المجد).

۳. شیخ نوره‌دین بریفکانی: شیخی تەریقەتی قادری له (بادینان).

۴. مهلا ئەحمەد ئۆمەر گۆمبەتی: سالی ۱۸۲۹ز.

۵. عبدالله محەممەد ئەمین تورکمانی.

۶. مهلا محەمەدی کورپی عەبباسی کورپی عومەری دیمیلانی.

۷. مهلا عبداللهی بایرەگەرەوی سەرۆک مهلا مصطەفای بارزانی.

۸. مهلا محەممەدی کورپی عبداللهی زیارەتی.

۹. مهلا محەمەدی هەولێری: سالی ۱۸۰۲ز.

۱۰. مهلا حوسین عەلی بەغدايي: سالی ۱۲۴۴ک - ۱۸۲۸ز ئیجازەیی وەرگرت.

۱۱. مهلا محەممەدی (مەجذوب).

تەریقەتی: مزوری تەریقەتی نەقشبەندی له مهولانا خالیدی شارەزوری وەرگرت، مهولانا زۆر ریز و حورمەتی دەگرت، گەلی خوشی دەویست، جارەك دەچیتە سەردانی دەبینی مزوری نوستوو، دلێ نایی گازی بکا، دەمی ماچ دەکا، دەگەریتەوه دەلتی: (خوا بۆ ئیمەت بیتی)، ئەو پەیوەندیە له نیوانیان هەر مابوو، که مهولانا سەفەری کرد بۆ (شام) چەند نامەیان بۆ یەك و دوو دەنارد.

دانراوه‌کانی:

۱. هەشت نامۆزگاری بۆ شیخ مەعروف نۆدەیی، دەربارەیی ناشتوونەوهی له‌گەڵ

مهولانا خالید.

۲. نامیلکه‌ی عه‌ره‌بی: ده‌بار‌ه‌ی مه‌لودی پیغه‌مبه‌ر (درودی خوای لی بی)، سه‌ره‌تایه‌که‌ی ده‌ست بی ده‌کا به: (الحمد لله الذي نور وقوى هذه الأمة الضعيفة بوجود محمد سيد المرسلين).
  ۳. حاشیه له‌سه‌ر توخفه‌ی ئین چه‌جر: دانه‌کی ده‌ست‌نوس و دانه‌کی کۆیمان هه‌یه.
  ۴. شهرحی چهنده‌ته‌ل (الغاز).
  ۵. حاشیه له‌سه‌ر شهرحی عیصامه‌دینی وه‌ضع.
  ۶. نامیلکه‌ی فارسی له‌مانای (لا إله الا الله).
  ۷. شهرحی مه‌سائیلی حساب: له‌کۆتایی کتییی (خلاصة الحساب) ی عامیلی.
  ۸. شهرحی موغبه‌چه‌مه‌یفروشی مه‌لای جزیری به‌فارسی، سالی ۱۸۰۷ز پیشکه‌شی کردوو‌ه به: (زوبیر پاشای کوری ئیسماعیل پاشای میری بادینان).
  ۹. شهرحی موغبه‌چه‌به‌عه‌ره‌بی.
  ۱۰. حاشیه له‌سه‌ر فه‌رائیزی ئین چه‌جر.
- کۆچی دوایی: به‌بی نووسینی مه‌لا خالیدی کوری مامۆستا مزوری له‌ ۲۳ ی شه‌روالی سالی ۱۲۵۴ک - ۱۸۳۹ز له‌ به‌غدا کۆچی دوایی کرد، له‌ گۆرستانی گه‌یلانی نزیك گۆری مه‌لا هیدایه‌الله ی (هه‌ولیری) به‌خاک سپردرا.
- کوره‌کانی: نه‌وه‌ی زانیومانه، مزوری پینج کوری هه‌بووه:
۱. مه‌لا عبدالرحمان: نه‌ویش کورینکی هه‌بووه‌ ناو محمهد سعید، شاعیر بووه، نازناوی (میهری)یه، دیوانی شیعی هه‌یه به‌فارسی، سالی ۱۸۴۹ز ته‌واوی کردوو‌ه، له‌ (ناکری) موفقی بووه، کورینکی هه‌بووه‌ ناو (طاها).
  ۲. محمهد صالح: له‌ جۆله‌میرگ دانیشتوو‌ه، هه‌ر له‌وی سالی ۱۲۵۹ک - ۱۸۴۳ز شهرحی موغبه‌چه‌ی باوکی نووسیوه، له‌گه‌ل (کافی)ی نه‌حو، سالی ۱۸۴۷ز چوو‌ه (به‌غدا) بۆ زیاره‌تی گۆری شیخ عبدالقادری گه‌یلانی. وه‌ هه‌روه‌ها کوری ناو خالید و طاها و نه‌حه‌دیشی هه‌بووه.

دوای مزوری کوری هه ره زانای خۆی مهلا نهجهد بوو، له جێ دانیشته دوای نهو عبدالهادی کوری، نهویش سالی ۱۸۹۴ز له (نهتروش) کۆچی دوایی کرد، دوای نهو مهلا نهجهدی کوری، نهویش فهقی مهلا عبداللهی جهلی کۆیه بوو، سالی ۱۹۴۲ز له (نهتروش) کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه کان

۱. عنوان المجد ۱۱۸ - ۱۳۵ - ۱۳۷.
۲. یادی مهردان ۱/۱۱۶ - ۱۱۸.
۳. ژیناوهری زانایانی کورد ۶۶۹ - ۶۷۲.
۴. دهنگی زانا ۳۱ و ۳۲ / ۱۹۹۹ز.
۵. بوژاندنهوه ۳/۶۷ - ۷۱ - ۲۳۹ - ۲۴۲ - ۴/۳۵۱ - ۴/۳۵۶ - ۵/۳۵۷ - ۶/۹.
۶. مشاهیر الکورد ۲/۲۲۲.
۷. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۲۱ - ۶۲۳.
۸. غاية المرام ۱۰۹ - ۱۱۰.
۹. الأكراد في بهدينان ۸۰ - ۱۶۶.
۱۰. معجم أعلام الكورد ۷۶۴.

یه حیا سهلامه حصکه فی (۱۷۲۰)

ناوی یه حیا، کوری سهلامه کوری حوسینی کوری محمه ده، خه لکی (طهزه) ی سه ره به (دیاره کره)، سالی ۱۰۶۷ - ۱۰۶۷ز له (حصن کیفا) هاته دنیا، له (بهغدا) خه ریکی خوتی دنی شه ریعت بوو، شاره زایه کی چاکی پهیدا کرد، گهراوه (میافارقین - سلوان)، هه ره له وی سالی ۱۰۵۳ - ۱۱۵۸ز کۆچی دوایی کرد.

چهند دانراوی ههیه، له وانه:

۱. دیوان شیعر.
۲. رسائل الحصکفی.

۳. عمدة الإقتصاد في النحو.

ماموستا زانایه کی مهزنی مهزه بی شافی بو، له (حصن کیفا)، وه له

(میافارقین) ووتارخوین بو، دهرسی دهدهاو، شاعر بو، غونهی شیعی:

أشکوا الى الله من نارین: واحدة
 في وجنتیه، وأخرى منه في کبیدی
 ومن سقامین: سقمٌ قد أحلّ دمی
 من الجفون، وسقمٌ حلّ في جسدي
 ومن دموعین: دمی حين أذکره
 یذیع سري، وواش منه بالرصد
 ومن ضعيفین: صبري حين أذکره
 وودّه، ویراه الناس طوع یسدي
 مهفهف رقّ حتى قلتُ من عجب:
 أخصره خنصري؟ أم جلده جلدي؟

سهراوه کان

۱. البداية والنهاية ۱۲/۲۵۵ - ۲۵۷.
۲. وفيات الأعيان ۵/۱۵۱ - ۲۵۶.
۳. مشاهير الكورد ۴۲۷.
۴. علمائنا في خدمة العلم والدين ۶۲۴ - ۶۲۵.
۵. شذرات الذهب ۴/۱۶۸ - ۱۶۹.
۶. سير أعلام النبلاء ۱۲/۱۷۵ - ۱۷۶.
۷. هدية العارفين ۲/۵۲۰.
۸. كشف الظنون ۲/۱۱۶۶.
۹. معجم المؤلفين ۱۳/۲۰۰.
۱۰. طبقات الشافعية / نه سنهوى ۱/۴۳۸ - ۴۳۹.
۱۱. المنتظم ۱۰/۴۳۳ - ۴۳۸.
۱۲. الأعلام ۲/۲۸۸ - ۹/۱۸۳.
۱۳. معجم الادباء ۷/۲۸۱ - ۲۸۲.
۱۴. الأنساب ۲/۲۶۹ - ۲۷۰ - ۴/۵۳ - ۵۴.

۱۵. معجم أعلام الكورد ۷۶۳.

یه حیا شهرمه‌دین روهاوی (۱۷۲۱)

ماموستا یه حیا نازناوی شهرمه‌دینه، خه‌لکی شاری (روهاییه) له کوردستانی تورکیا، مه‌زه‌به‌بی حه‌نه‌فی بووه، له (دیمشق) دابه‌زیوه، سالی ۷۴۲ک چووه (میسر)، له‌وی نیشه‌جی بوو، تا سالی ۷۴۹ک - ۱۳۴۸ز کۆچی دوا‌یی کرد. سه‌رچاوه: شذرات الذهب ۸/۲۷۹.

یه حیا عبدالرحمان فارقی (۱۷۲۲)

ناوی یه‌حیا، کوری عبدالرحمانی کوری حه‌بیشه، خه‌لکی شاری (می‌فارقی‌ه)، له (به‌غدا) نیشه‌جی بووه، ناسرابوو به‌زاته‌کی به‌دین و راستگو، سالی ۴۳۹ک - ۱۰۴۷ز هاته‌دنیا، له مانگی ره‌جی سالی ۵۲۹ک - ۱۱۳۵ز له (به‌غدا) کۆچی کرد. سه‌رچاوه‌کان:

۱. الأنساب ۱۴/۳۰۸ - ۳۰۹.

۲. اللباب ۳/۴۰۵.

یه حیا عبدالله شاره‌زوری (۱۷۲۳)

ناوی یه‌حیا، کوری عبدالله‌ی کوری قاسمی شاره‌زوری، رۆژی هه‌ینی ۱۲ی مانگی ره‌جی سالی ۴۹۵ک - ۱۱۰۲ز هاته‌دنیا، زانایه‌کی شمرع زان بوو له ۱۹ی رهمه‌زانی سالی ۵۵۶ک - ۱۱۶۱ز کۆچی دوا‌یی کرد. سه‌رچاوه‌کان:

۱. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۲۶.

۲. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۲۱۳.

۳. الإكليل في محاسن أربيل ۹۳.

یه‌حیا عبدالله کاژاوی (۱۷۲۴)

ناوی یه‌حیا، کوری عبدالله ی کوری محمه‌دی کوری سهد خالیدی (کاژاوی) یه، سهدی حوسینی یه، له‌و گونده هاته‌دنیا، ده‌ستی کرد به‌خویندن، له‌گه‌ل سهد محمه‌دی برای گه‌ران له‌چهند شوینان، چوونه (سلیمانی)، چوونه (مه‌هاباد)، چوونه (بانه)، یونس خانی سه‌رۆکی شاره‌که پیشوازی کردن، سهد محمه‌دی کرده (موده‌رریس)، سهد یه‌حیا یاریده‌ده‌ر، سهد محمه‌د کۆچی دوا‌یی کرد، سهد یه‌حیا بووه جیگری، ده‌رسی ده‌داوه تا سهد عبدالله ی کوری سهد محمه‌د خویندنی ته‌واو کرد، نه‌ویان له‌جینی باوکی دانا، سهد یه‌حیا چووه مزگه‌وتیکی تر، هه‌ریه‌ک له‌مزگه‌وتیک مام و برازا ده‌رسیان ده‌د، سالی ۱۳۳۵ک - ۱۹۱۶ز باریان کرد، له‌(بانه) هاتنه‌گوندی (چوینسه) نزیك (پنجوین)، له‌وئ سهد یه‌حیا کۆچی دوا‌یی کرد، منداله‌کان به‌شیک چوونه (سلیمانی)، به‌شیک چوونه (هه‌ورامان)، به‌شیک گه‌رانه‌وه بو (مه‌ریوان).

سه‌رچاوه: علماؤنا فی خدمة العلم والدين ۶۲۷ - ۶۲۸.

یه‌حیا عه‌لی جه‌رانی (۱۷۲۵)

ناوی یه‌حیا، کوری عه‌لی کوری یه‌حیا، نازناوی (ئه‌بو عه‌لی جه‌مالی) یه، به‌که له‌زانایه فه‌رموده‌ناسه‌کانی شاری (جه‌ران)، سالی ۲۸۹ک - ۹۰۲ز کۆچی دوا‌یی کرد.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. اللباب ۱/۲۹۱.

۲. الأنساب ۲/۱۱۱.

یه‌حیا عه‌لی ماجیدی (۱۷۲۶)

ناوی یه‌حیا، کوری مه‌لا محمه‌ده، سالی ۱۸۸۷ز له‌گوندی (گرده‌ره‌شه) ی ناوچه‌ی (خه‌بات) هاته‌دنیا.

خویندنی: له‌خزمدت باوکی ده‌ستی کرد به‌خویندن، هه‌ر له‌لای نه‌و قوناغی

سوخته‌یی برده‌سه‌ر، نه‌مجا چووه لای مه‌لا عوسمانی خورمه‌له، دوا‌یی چووه لای مه‌لا

صالحی شیروانی، پاشان چووه لای مه‌لا عه‌زیزی (عه‌وینه)، دوایی چووه (خه‌ته) لای مه‌لا عبدالفتاح، چووه (مه‌مخور) لای مه‌لا عبدالفتاحی شوان، هاته (هه‌ولیر) خزمه‌ت شیخ مصطه‌فای نه‌قشبه‌ندی، زانسته‌کانی ته‌واو‌کرد، ئی‌جازه‌ی مه‌لایه‌تی وه‌ر‌گرت. مه‌لایه‌تی: دانیش‌ت به‌ مه‌لایه‌تی، ده‌رسی فه‌قیانی ده‌داوه‌ له (ماجیداوه)، ماوه‌ک چووه (بشیریان)، ماوه‌کیش له (گرده‌پان).

خووره‌وشتی: زانایه‌کی زیره‌ک و هوشیار بوو، فه‌رائیز و مه‌نتیقی چاک ده‌زانی، له‌هه‌ره‌بی و فارسی و تورکی زمان ره‌وان بوو، شاعر بوو، نمونه‌ی شیعی عه‌ره‌بی که سالی ۱۹۳۷ ز له‌گوندی (بشیریان) داناوه:

خَفٌ مِنَ الدَّهْرِ يَا صَاحِبِي وَلَا تُأْمِنِ مِنَ الْمَكْرِ
فَإِنَّ الدَّهْرَ مَجْبُولٌ عَلَى الْمِيلِ إِلَى الْغَدْرِ
يُودُّ أَبْجَلَ الْخَلْقِ يَرْبِيهِ بِثَدْيِهِ
كَرِيمُ النَّفْسِ مَفْطُومٌ ذَلِيلٌ كَاسِدُ الْقَدْرِ
إِخَا التَّقْوَى فَلَا تَحْزَنْ فَإِنَّ الدَّهْرَ لَا يَبْقَى
يُعَادِيكَ وَفِي الْعُقْبَى يَزُولُ الْعَسْرُ بِالْيَسْرِ
سَلُّوا (بجی) كَمْ عَنِ كَيْدِ الزَّمَانِ إِنَّهُ عَاشَ
زَمَانًا ذَاقَ طَعْمِيهِ رَأَى حِينًا مِنَ الدَّهْرِ

کۆچی دوایی: سالی ۱۹۵۹ ز له‌گوندی (گرده‌پان) کۆچی دوایی کرد، دوای خۆی مه‌لا‌عه‌لی کوری جیگری بوو، نه‌ویش کۆچی دوایی کرد چه‌ند کوری هه‌نه، رۆشنیر و نووسه‌رن.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. خۆری ئیسلام ۳۵/ ۲۰۰۷ ز.

۲. ده‌ستووسی مه‌لا نه‌وه‌زی سعاتچی.

یه حیا عومهر نابینا (۱۷۲۷)

ناوی یه حیا، کوری عومهری کوری طهباخه، خه لکی (حه ران) ه، قورن ان خوین و شهرع زان بووه، مهزه بهی حنه ملی بووه، له (واسطی خویندوووه، پاشان هاته (به غدا)، دوایی گهراوه (حه ران)، لهوئی دهرسی ده داوه، له مانگی شهووالی سالی ۶۰۷ ک - ۱۲۱۱ ز کۆچی دوایی کرد.

سه رچاوه: شذرات الذهب ۵/۳۱.

یه حیا محه مهلا چورستانی (۱۷۲۸)

ناوی یه حیا، کوری مهلا محه مهلا کوری مهلا عبدالرحیمی چورستانی به، له ۲۸/۲/۱۹۲۴ ز له شاری (سلیمانی) هاته دنیا، له خزمهت باوکی دهستی کرد به خویندن، پاشان چوو له لای مامی مهلا عبدالله، سالی ۱۹۴۸ ز چوو قوتابخانهی (سلیمانیه) له به غدا، لای مهلا نه محمد نه فندی زه هاوی، ههروه ها له قوتابخانهی حوسین پاشا لای مهلا محه مهلا قزلی، له ۱۹۵۰ ز نیجازهی وه رگرت، کرا پیش نویژ له مزگهوتی (سهرا)، ووتار خوین له مزگهوتی شیخ صندهل، له ۱۹۵۳ ز کرا پیش نویژی سوپای عیراق، له ۱۹۷۳ ز له گهلا سوپا چوو (سوریا) و (نوردن) بو به رگری هیزی جوله که، دوایی گهراوه، کرا پیش نویژ له مزگهوتی نه خوشخانهی رهشید له به غدا.

سه رچاوه: تاریخ علماء بغداد.

یه حیا محه مهلا کوردی (۱۷۲۹)

ناوی یه حیا، کوری محه مهلا کوری نیسماعیلی کوردیه، نازناوی (تاجه دین) ه، له مانگی صه فیری سالی ۶۸۰ ک - ۱۲۸۱ ز کرایته قازی له شاری (حه له ب).

سه رچاوه: البداية والنهاية ۱۳/۲۹۸.

یهحیا نوح وانی (۱۷۳۰)

ناوی یهحیا، کوری نوحی کوری عبدالله، ووتارخوین بووه له مزگهوتی
گهروهی وانه له سهردهمی فهرانه وایی نهحمد خانی کوری محممد خانی عوسمانی، سالی
۱۷۰۲ز کۆچی دواپی کرد، کتیبی (المباحث الدرية)ی داناوه.
سهرچاوه کان:

۱. هدية العارفين ۶/۵۳۴.
۲. معجم المؤلفين ۱۳/۲۳۵.
۳. الأعلام ۹/۲۲۱ / ۱۰/۲۴۹.
۴. بوژاندنهوه ۶/۱۵۲ - ۱۵۳.

یهزید محممد روهایی (۱۷۳۱)

ناوی یهزیده، کوری محممدی کوری یهزیده، ناسراوه به (نهبو فرهوه)،
فرموودهی له نهبونه عیمی کوفی گیترايتهوه، نهبو عوروبهیی (حهرانی)ش لهوی بیستوه، له
مانگی رهمهزانی سالی ۲۶۹ك - ۸۸۳ز له شاری (روهایی) کۆچی دواپی کرد.
سهرچاوه کان:

۱. الأنساب ۳/۱۲۰.
۲. البداية والنهاية ۱۱/۵۱.

یهعقوب نهحمد کوردی (۱۷۳۲)

ناوی یهعقوبه، کوری نهحمدی کوری محممدی کوری نهحمده، له (نيسابور)
ژیاوه، نووسەر و زمانزان بووه، شیعری ههیه، له مانگی رهمهزانی سالی ۴۷۴ك -
۱۰۸۲ز کۆچی دواپی کردوه، کتیبی (البلغة في اللغة)ی داناوه.
سهرچاوه کان:

۱. بغية الوعاة ۲/۳۴۷.
۲. هدية العارفين ۲/۵۴۴.

۳. معجم المؤلفین ۱۳/۲۴۱.

۴. معجم أعلام الكورد ۷۶۴ - ۷۶۵.

۵. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۲۸.

۶. كشف الظنون ۱/۲۵۳.

۷. تأريخ مشاهیر کورد ۱/۳۱.

یه عقوب محه مههد سه رکرده (۱۷۲۲)

ناوی یه عقوبه، کوری محه مهدی کوری حه سه نی (ههولیری)یه، له (شام) دانیشتوره دهرسی له لای ئین نهئیری جزیری خویندوره، خاوهن زانیاری بووه، له مانگی مهولودی سالی ۶۴۵ک - ۱۲۴۷ز له (میسر) کۆچی دواپی کرد. سه رچاوه کان:

۱. شذرات الذهب ۵/۲۳۳.

۲. سير أعلام النبلاء ۱۳/۳۳۱.

یه عقوب یوسف نهییویی (۱۷۲۴)

مهلیک یه عقوب کوری سولتان صه لاهه دینی نهییویییه، سالی ۵۷۲ک - ۱۱۷۶ز هاته دنیا، هه رچهنده مهلیک و سه رکرده و کاربه دهست بوو، به لام ههروهک مهلیکه کانی نهییویی دریغی نه کرد له کۆکردنه وهی زانست و زانیاری، خه ریکی خویندنی فهرمووده کانی پیغه مبهر بوو (درودی خوی لی بی) له (میسر) و له (شام)، دواپی دهرسی ده داوه له (مه ککه) ی پیروز و له (مه دینه) ی پیروز و له (دیمشق)، سالی ۶۲۷ک - ۱۲۲۹ز له شاری (حه له ب) کۆچی دواپی کرد. سه رچاوه: معجم أعلام الكورد ۷۶۵.

یوسف نه بوبه کر سورچی (۱۷۲۵)

ناوی یوسفه، کوری نه بوبه کره، عه شیره تی (سورچی)یه، تیره ی (مامه سام)ه، دهستی کرد به خویندن، به شیوه ی فهقیانی کوردستان، گهرا له چهند شویتان، ماوهک

چووه (بجیل) لای مهلا شیخ حوسینی سورچی، دواپی چووه گوندی (قهراسنج) لای ههمان ماموستا، پاشان هاته (بهحرکه) لای مهلا عوسمانی شهوه کی، لهوی کۆتایی به خویندن هینا، بووه مهلا له گوندی (جیژنیکان) ی نهبابه کر، تهریقهتی نهقشبهندی له شیخ مصطهفای شیخ نهبو به کرد وهر گرت.

خوورهوشتی: زانایه کی لایهن حق بوو، حق خواز و حق گۆ بوو، روو له خوا بوو، پشت له دنیا بوو، جار و ابوو نیشی سهیری ده کرد، بهلام له قولدا کاره کانی هموو نامۆزگاری بوون، زوو توره ده بوو، توره بوونه کهی له سهر حق بوو، بۆ خوا بوو، بۆیه خهلکان دلایان لی نهده هیشا، دۆستایه تی به هیز بوو له گهل: مهلا عبدالله ی بهحرکهیی باو کم، مهلا عهلی په ریتانی، مهلا عهلی نه نۆشی.

کۆچی دواپی: سالی ۱۹۳۶ از کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی شیخ نۆمه ر له (ههولیز) به خاک سپێردرا، دوا ی خۆی مهلا محهمدی کوری پاش تهواو کردنی خویندنی له (بهحرکه) دانیشت به مهلا یه تی، له (جیژنیکان) جینگای باو کی، نهویش سالی ۱۹۸۱ از کۆچی دواپی کرد، له گۆرستانی شیخ مصطهفا له (جیژنیکان) به خاک سپێردرا، ته نیا کورنکی هه بوو دهووری سالی ۱۹۵۵ از جوانه مه رگ بوو.

یوسف نه حمهد دینهوهری (۱۷۳۶)

ناوی یوسفه کوری نه حمهدی کوری یوسفی کوری که جه، یه که له زانایه مهز نه کانی مهزه بهی شافیعی، دهرسی له لایهن نه بو حوسینی قه ططان و عبدالعزیز داره کی خویندوو، له (دینهوهر) قازی بووه، خهلکان لی دهوورین بۆ فیزبوونی شه ریهت، چه ند دانراوی ههیه، له وانه (التجريد) ه، له شهوی ۲۷ ی ره جه بی سالی ۴۰۵ ک - ۱۰۱۵ از به دهست چه ند دزی تاوانبار، له (دینهوهر) شه هیدکرا.

سه رچاوه کان:

۱. وفیات الأعیان ۶/۶۳.

۲. معجم المؤلفین ۱۳/۲۷۳ - ۲۷۴.

۳. مشاهیر الکورد ۴۳۲.
۴. معجم أعلام الکورد ۷۶۶.
۵. شذرات الذهب ۱۷۷/۳ - ۱۷۸.
۶. علمائنا في خدمة العلم والدين ۶۲۹.
۷. هدية العارفين ۲/۵۵۰.

یوسف نه‌ییوب (سولتان سه‌لا‌حه‌دین نه‌ییوبی) (۱۷۳۷)

سولتان سه‌لا‌حه‌دینی نه‌ییوبی، قاره‌مانی میژووی کوردو ئیسلامه‌تییه، ناوی یوسفه، کورپی نه‌ییوبی کورپی شادی کورپی مه‌روانی کورپی یه‌عقوبه، نازناوی (نه‌بو مظفر)ه، ناسراوه به: (سولتان سه‌لا‌حه‌دینی نه‌ییوبی)، باوکی له (دوین) دانیشتروه، هه‌رچه‌نده گوندیک هه‌یه نزیک (حه‌ریر) ناوده‌برد‌ریت به (دوین) له کۆنه‌وه شار بووه، قه‌لاته‌کی پاشایانی لیه، ده‌شی جینگای باب و بایرانی سه‌لا‌حه‌دین بی، به‌لام سه‌رجه‌می سه‌رچاوه کۆنه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می ده‌لین: {دوین جینگای کورده‌کان و پاشایه نه‌ییوبیه‌کانه له نازریجان}.

هه‌رچۆنێ بی، له هه‌ر شوین بی، کورده و بۆ ئیمه سه‌ربلندیه، منیش له میژوه هه‌زم ده‌کرد، نه‌م کتیبه‌ پیرۆز بکه‌م به‌ باسی ژیاننامه‌ی نه‌و زاته، به‌لام ماوه‌ک له نیشه‌که دوو دل بووم، چونکه نه‌و کتیبه‌م ته‌رخان کردووه، بۆ میژووی زانایان، نه‌وه‌ک میژووی حوکمداران و ناوداران، تا دیتیم مامۆستا تاجه‌دین عبدالوه‌هاب ئین سوپکی، له (طبقات الشافعية الكبرى ۴/۲۱۷) ده‌لی: {بیستومه قورئانی پیرۆزی هه‌موو له‌به‌ر بووه، هه‌روه‌ها، کتیبی (التنبیه) بابه‌تی فیه‌قی ئیسلامی له‌گه‌ل چه‌ندان دیوان هه‌ماسه و شیعی له‌به‌ر کردووه، هه‌زی له‌ فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (درودی خوی لی بی) بووه، لای چه‌ند زانایانی خویندووه، زانایه‌کی شه‌رع زان بووه، ده‌رسی داوه}. جا ده‌رفه‌تم وه‌رگرت بۆ ماوه‌ک قه‌لمه‌که‌م خسته‌کار، بۆ نووسینی چه‌ند لاپه‌ره‌ی زی‌رین له‌ ژبانی نه‌و سه‌روه‌ره، له

ریتی زانایه‌کانی تر، که هەر یه‌ك له‌وانه‌ چیا‌ی گه‌وره‌ی کوردستان بوون، رۆژگار نه‌یده‌جوولانندن، رۆژی رووناك بوون بۆ کوردستان و عه‌ره‌بستان.

خووره‌وشتی: مه‌لیکیکی خاوه‌ن ده‌سته‌لات بوو، خه‌لکان خوشیان. ویستوه، بۆیان داهیتاوه، پشتگیری نیسلامه‌تی کردوه، چهند غه‌زای کردوه، دوشمنانی نیسلامی تیکشکاندوه، ماوه‌ی بیست و چوار سال له‌ پیناوی نایی پیروز هه‌ولتی داوه، مالی خۆی به‌خشیوه، مه‌رد و ره‌شید بووه، خواناس و له‌ خواترس و خواپه‌رست بووه، نویتی کۆمه‌لی نه‌چواندوه، دلنه‌رم و به‌ روحم بووه، فه‌رمووده‌کانی پیغمبه‌ریان (درودی خوی لی‌یی) بۆ ده‌خوینده‌وه ده‌گریا، به‌ یه‌ك چاوی ته‌ماشای پاشا و گه‌دای ده‌کرد، له‌گه‌لی دانیشبای هه‌ست نه‌ده‌کرد مه‌لیکه، وه‌ك براده‌ره‌کی یاسایی قسه‌ی له‌گه‌ل ده‌کردی، قه‌ت قسه‌ی سووکی ده‌ره‌ق کس نه‌ده‌کرد، فیز و خۆه‌لکیشانی له‌سه‌ر کس نه‌ده‌کرد، ده‌رگای کراوه‌ بوو بۆ سکالا، نووسراوی به‌س بۆ خیری بوو، بۆ نازار نه‌بوو.

هۆی دوورکه‌وته‌وه‌ی نه‌و بنه‌ماله‌ له‌ کوردستان: نه‌جه‌دین نه‌یوبی باوکی سه‌لاحه‌دین، براده‌ره‌کی ئازیزی هه‌بوو ناو (به‌هروژ)، شتیکی لی‌ روودا له‌گه‌ل کاربه‌ده‌سته‌کانی (دوین)، ناچار باری کرد، نه‌جه‌دین له‌گه‌لیدا چووه (به‌غدا)، له‌وئ سولتان محمهد مه‌لیک شای سه‌لجوقی یه‌کسه‌ر (به‌هروژ)ی کرده‌ والیی به‌غدا، له‌دوو (شادی) باوکی نه‌جه‌دینی هه‌نارد، هاته (به‌غدا)، نه‌ویان کرده‌ سه‌رکاری قه‌لای (تکریست)، له‌وئ (شادی) کۆچی دوا‌یی کرد، نه‌جه‌دینیان له‌ شوینی دانا، هه‌ر له‌وئ سالی ۵۳۲ه‌ك – ۱۱۳۷ز سه‌لاحه‌دین له‌ دایک بوو، له‌وکاته‌ یه‌ك له‌ سه‌ر کرده‌کانی قه‌لایه‌که‌ به‌ ده‌ست (شیرکۆ)ی برای نه‌جه‌دین کوژرا، بۆیه‌ سه‌ر له‌ به‌یانی نه‌جه‌دین له‌گه‌ل برای باریان کرد بۆ (موصل) له‌ لای سولتان نوره‌دین مه‌جمود زه‌نکی دابه‌زی، نه‌ویش زۆر ریتی لی‌نا، که (دیمشق) و (بعلبک)ی وه‌رگرت، نه‌جه‌دینی له‌سه‌ر دامه‌زراند، سه‌لاحه‌دینیش له‌ژیر چاودیری باوکی بوو.

پله و پایه‌کانی سه‌لا‌حه‌دین: سولتان نوره‌دین مه‌مود، دیتی سه‌لا‌حه‌دین زیره‌ك و لی‌هاتوو، کردیه سه‌رله‌شکر، به سه‌رۆ‌کایه‌تی (شیرکۆ) ی مامی ناردنی تا (میسر) ی بۆ وه‌ر‌بگرن، به‌ر‌پ‌تکه‌وتن له مانگی ره‌جه‌بی سالی ۵۵۹ك - ۱۱۶۴ز سه‌ر‌که‌وتن، میسر‌یان بۆ وه‌ر‌گرت، گه‌ر‌انه‌وه (دیمشق)، پاشان (شاوری) گه‌وره‌ی (میسر) له بنه‌وه به دزی له‌گه‌ل فه‌ره‌نگه‌کان ر‌پ‌تکه‌وت له دژی سولتان نوره‌دین، که سولتان نه‌و باسه‌ی زانی، دووباره سه‌لا‌حه‌دین و شیر‌کۆی نارد‌ه‌وه میسر بۆ سه‌ر‌کوت کرد‌نه‌وه‌ی (شاوری)، کاتی چوونه نه‌وی وایان بۆ ده‌ر‌که‌وت: نه‌م شاوره دووزمان و دوور‌وو و دل‌پسه، کاتی ته‌نگاوی هاوار ده‌باته به‌ر سولتان، کاتی شینه‌یی ر‌پ‌تکه‌وتن له‌گه‌ل فه‌ره‌نگان ده‌کا، بۆیه له‌سه‌ر فه‌رمانی (شیر‌کۆ)، سه‌لا‌حه‌دین به ده‌ستی خۆی شاوری گرت، له سالی ۵۶۴ك بریاری کوشتنی درا و له‌سه‌ری درا، (شیر‌کۆ) له جینی داندرا، سی مانگ پینچوو (شیر‌کۆ) کۆچی دوا‌یی کرد، له لایه‌ن (عاضد بالله) ی مه‌لیکی (میسر) سه‌لا‌حه‌دین له جینی داندرا، نازناوی مه‌لیک ناصر ی پندرا، سالی ۵۶۹ك سولتان نوره‌دین کۆچی دوا‌یی کرد، نیسماعیلی کور‌یان له جی دانا، ماوه‌کی کهم جیگری باوکی بوو، به‌لام له‌به‌ر نه‌وه‌ی مندال بوو، بی ده‌سته‌لات بوو، نه‌یتوانی کاروباری ولاته‌که به چاکی بیاته سه‌ر (سه‌لا‌حه‌دین) ترسا، فه‌ره‌نگه‌کان ده‌رفه‌ت وه‌ر‌بگرن و هیرش بکه‌نه سه‌ر ولاته‌که و داگری بکه‌ن، بۆیه له‌شکری هینا سه‌ر (دیمشق) و کۆن‌زۆلی کرد، هه‌روه‌ها له ۵۷۰ك (حمص) و (حما) ی گرت‌ه ده‌ست، نیسماعی پاشایان هینا خواره‌وه و لیان خست، سه‌لا‌حه‌دین له جینی داندرا.

دلتفراوانی سه‌لا‌حه‌دین: جاره‌ك بۆ سه‌سانه‌وه، له‌سه‌ر نه‌رز پالتی داوه، ده‌ستی راسته‌ی له بن سه‌ری دانا، له‌و ده‌مه به‌نده‌کی خزمه‌تکار هاته لای، نه‌ی دیت پتی له‌سه‌ر ده‌ستی سولتان دانا، نیشی خۆی عه‌رز کرد، سولتان له تاوی ژانی ده‌سته‌که‌ی بی ده‌نگ بوو، وه‌لامی نه‌داوه، کابرایه‌که دووباره نیسه‌که‌ی عه‌رز کرده‌وه، نه‌جاره سولتان پتی گوت: {نازانم به ده‌ستم نیسه‌که‌ت بۆ بکه‌م یا به پیم؟}، پیاوه‌که سه‌ری شۆر کرد، دیتی

ئه‌وه پتی له‌سه‌ر ده‌ستی سولتان داناوه، زۆر به‌سه‌ر خۆیدا شکاره، وه‌ ئه‌و و ناماده‌بووه‌کان، له‌ نه‌رمی مه‌لیک تا ئه‌م ئه‌ندازه‌یه، سه‌رسام بوون.

کاره‌کانی نه‌نجامیدان: ده‌ستی کرد به: دامه‌زراندنی له‌شکرینکی به‌هێز و به‌ ده‌ستلآت و توانا، جیه‌جی کردنی ئیش و کاری خه‌لکان، دابه‌شکردنی پاره و نازوقه و جلو به‌رگ، ریک‌خستنی کاروباری نایینی و کۆمه‌لایه‌تی، گرتنی چه‌ند شاران و چه‌ند شوێنان و چه‌ند ناوچان، له‌وانه: میصر، حیجاز، یه‌مه‌ن، دیمشق، به‌عله‌به‌ک، حیمص، حه‌له‌ب، حه‌ما، قودس، غه‌ززه، عه‌سقلان، یافا، حه‌یفا، عه‌ککا، طه‌به‌ریه، که‌رک، سه‌فد، که‌وه‌کب، شوبک، سه‌یدا، بانیا، بیروت، لازقیه، سه‌هیۆن، بلاطنس، حه‌ران، روه‌ا، رققه، رأس‌العین، سنجار، نوسه‌یین، سروج، دیاره‌که‌ر، میافارقین، نه‌گه‌ر ته‌مه‌نی درێژبیا، به‌ یارمه‌تی خوا دنیای هه‌موو داگیر ده‌کرد.

گرتنی قودس: دو‌شمنان هێزی خۆیان کۆکرده‌وه، شپه‌ست هه‌زار چه‌کداریان ناماده‌بوون، ده‌ور به‌ری (قودس) یان قایم کرد، له‌ قه‌لات و له‌ سه‌نگه‌ران خۆیان هه‌شاردا، به‌لام (ئه‌گه‌ر خوات یاری کار بی، با دو‌شمن هه‌زار بی)، به‌ یارمه‌تی خوای گه‌وره به‌ موژده دانی پێغه‌مبه‌ر (درودی خوای لی بی) که‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿نصرت بالرعب مسيرة شهر﴾ (نیمامی نه‌حه‌مد گێزایه‌یه‌وه، الفتح الربانی ۴۰/۲۲)، واته: (له‌ دووری یه‌ک مانگه‌ ری، خوای گه‌وره واده‌کات دو‌شمنان بترسین، شه‌ر نه‌که‌ن ئیسه سه‌ر بکه‌وین)، سه‌لاحه‌دین به‌ ماوه‌ی دوازه‌هه‌رۆژان توانی شاری قودسی پیروژ له‌ ۵۸۳ه‌ک - ۱۱۸۷ز له‌ ده‌ست سه‌لییه‌کانی پس و چلکن رزگار بکات، سه‌لییه‌کان بشکێتی و ناسه‌واریان بریتیه‌وه، ده‌نگی (الله اکبر) به‌رز بکاته‌وه، گۆره‌کانی پێغه‌مبه‌ره‌کان (درودی خویان لی بی) پاک بکاته‌وه له‌ شه‌وێکی وا پیروژ، که‌ ده‌کاته شه‌وی هه‌ینی ۲۷ بیست و سه‌وتی ره‌جه‌ب واته شه‌وی ئیسرا و معراج.

نه‌خۆشی و کۆچی دوا‌یی: سه‌لاحه‌دین نه‌خۆش که‌ت، رۆژ به‌ رۆژ ده‌رده‌که‌ی گرانتر ده‌بوو، نوره‌دین عه‌لی کوره‌ گه‌وره‌ی کرده‌ جیگری، بانگی سه‌رۆکی قازیانی

کرد، فورنانی پرۆزی له‌سه‌ر بخوینی، ماوه‌کی زۆری له‌سه‌ر خویند، تا شه‌وی ۲۷ ی مانگی سه‌فه‌ر، سالی ۵۸۹ ک - ۱۱۹۳ از پاش نوێزی به‌یانی گه‌یشته‌نایه‌تی: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ (ته‌وبه / ۱۲۹) سه‌لاحه‌دین گیانی پاکی به‌ره‌و باره‌گای خوای گه‌وره به‌رێکه‌وت، له‌قه‌لاتی (دیمشق) به‌خاک سپێردرا، له‌سه‌ر وه‌سه‌یه‌تی خوێ ئه‌و شمشیره‌ی غه‌زای پنده‌کرد، له‌گه‌لیان له‌ناو گۆره‌که‌ دانا، به‌و مه‌به‌سته‌ رۆزی دوا‌یی که‌ هه‌ستاه‌ ئه‌و شمشیره‌ به‌ ده‌ست ده‌گرێ و شایه‌دی بو‌ ده‌دا، هه‌روه‌ها وه‌سه‌یه‌تی کرد قوتابخانه‌کی شافعیان به‌ خیری ئه‌و دروست بکریت، یه‌ک له‌ پیاوه‌ چاکه‌کانی ئه‌و سه‌رده‌می له‌ خه‌ودا دیقی: {که‌وا پتعه‌مه‌ر (درودی خوای لی‌ بی) له‌ گه‌ل کۆمه‌لیک له‌ یاران‌ی ده‌چن بو‌ زیاره‌تی گۆری سه‌لاحه‌دین}، پاش مردنی هه‌یج میراتی له‌ دوا‌ی به‌جێ نه‌ما، نه‌ مال، نه‌ باغ، نه‌ زه‌وی، نه‌ خانوو، چونکه‌ هه‌رچی ده‌هاته‌ چه‌نگی خه‌رجی ده‌کرد، ده‌یه‌خشی نه‌ده‌ماوه‌.

کوره‌کانی و میژووی له‌ دایکبوونیان، سه‌لاحه‌دین شازده‌ کوری هه‌بوو:

۱. عه‌لی ۵۶۵ ک - ۱۱۶۹ ز.
۲. عوسمان ۵۶۷ ک - ۱۱۷۱ ز.
۳. خضر ۵۶۸ ک - ۱۱۷۲ ز.
۴. ظاهیر ۵۶۸ ک - ۱۱۷۲ ز.
۵. ئیسه‌حاق ۵۷۰ ک - ۱۱۷۴ ز.
۶. مه‌سه‌ود ۵۷۱ ک - ۱۱۷۵ ز.
۷. یه‌عقوب ۵۷۲ ک - ۱۱۷۶ ز.
۸. داود ۵۷۳ ک - ۱۱۷۷ ز.
۹. محمه‌د ۵۷۵ ک - ۱۱۷۹ ز.
۱۰. نه‌حمه‌د ۵۷۷ ک - ۱۱۸۱ ز.
۱۱. تۆرانشا ۵۷۷ ک - ۱۱۸۱ ز.

۱۲. نهیوب ۵۷۸ ك - ۱۱۸۲ ز.
۱۳. مهلیكشا ۵۷۸ ك - ۱۱۸۲ ز.
۱۴. شادی.
۱۵. مهروان
۱۶. نهیوبه كر: له (حهراڻ) له دایكبوو.
- صهلاحه دین ته نیا یه ك كچی هه بوو، ناو مونسه خان، خیزانی مهلیك محمد
- نهیویی ناموزای بوو.
- سه رچاوه كان:
۱. طبقات الشافعية الكبرى ۴/۲۱۷.
۲. شذرات الذهب ۴/۲۹۸.
۳. البداية والنهاية ۱۳/۳ - ۷.
۴. وفيات الأعيان ۱/۲۳۲ / ۶/۱۳۹ - ۲۱۸.
۵. معجم أعلام الكورد ۷۷۵ - ۷۷۸.
۶. شهره فنامه ۱۷۷ - ۱۹۰.
۷. معجم البلدان ۲/ ۴۹۱.
۸. سيرة صلاح الدين الأيوبي ۴.
۹. اللباب ۱/۵۱۷.
۱۰. مشاهير الكورد وكوردستان ۱۹ - ۲۸ - ۴۳۱.
۱۱. الكامل ۹/ ۲۲۵ - ۲۲۸.
۱۲. الأعلام ۱/۳۸۱ - ۳۸۳ / ۲/۷۴ / ۹/۲۹۱ - ۲۹۳.
۱۳. تاريخ مشاهير كورد ۳/۱۵۸ - ۱۶۲.
۱۴. مصطفى البارزاني زعيم الحركة القومية المعاصرة ۱۵۴.
۱۵. بهيامی زانایان ۱۱/۲۰۰۷ ز.

۱۶. سه لآحه دینی نه یوبی گه وره تر له ره خنه گرانی ۱۹ - ۲۰.

یوسف بابا عومهر (۱۷۳۸)

ناوی یوسفه، کورپی بابای کورپی عومهری کورپی رۆسته مه، مهزه بهی شافیعی بووه، مامۆستا سه خاوی خاوه نی کتیبی (الضوء اللامع) ده لئی: { له (مه ککه) و له (مه دینه) م دیت، له لای منی خویند، ئیجازه م پێدا، ئیستا که سالی ۸۹۹ ک - ۱۴۹۳ ز یه، له (مه دینه) ی پرۆز داده نیشی هه موو سال حه ج ده کا }.

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۴۳۸.
۲. معجم أعلام الكورد ۷۶۷.

یوسف حوسین حصکه فی (۱۷۳۹)

ناوی یوسفه، کورپی حوسینی کورپی یوسفی کورپی یه عقوبه، خه لکی (حصن کیفا) یه، پاش کۆچی دوابی باوکی خه ریکی جیه جی کردنی کاروباری نایی و نامۆزگاری خه لکان بوو، له (بهیتی خوا) قوربان خوین بوو، سالی ۸۱۶ ک - ۱۴۱۳ ز کۆچی کرد.

سه رچاوه: الضوء اللامع ۱۰/۲۸۴.

یوسف حوسین سعیرتی (۱۷۴۰)

ناوی یوسفه، کورپی حوسینی کورپی مصطه فایه، زانایه کی دیاری سه رده می خوی بووه، له شاری (سعیرت) مو فتی بووه، هه ر له وی له فوتابخانه ی (فه خریه) ده رسی داوه، شاعیر بووه، هۆنراوه ی په سه ند کردنی کتیبی (الهدیه الحمیدیه فی اللغة الكردیه) ی هه یه.

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۴۳۰.
۲. معجم أعلام الكورد ۷۷۱.

یوسف حوسین کوردی (۱۷۴۱)

ناوی یوسفه، کوری حوسینی کوری عوسمانی کوری سولهیمانی کوری رهسولتی کوردیه، له لای مامی خوی پهروه رده بووه، بووینه مهلا، له مزگهوتی (طولون) دهرسی داوه، سالی ۸۹۰ك - ۱۴۸۵ز کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: الضوء اللامع ۱۰/۲۸۴.

یوسف حوسین کوردی (۱۷۴۲)

ناوی یوسفه، کوری حوسینه، مهزهه بی شافیعی بووه، له (دیمشق) دهرسی داوه، کتیبانی: (المسح علی الجورین) و (تزییح الصغیره التي لا أب ولا جد لها)ی داناوه ههر لهو شاره سالی ۸۰۴ك - ۱۴۰۱ز کۆچی دوابی کرد.

(ماموستا) ئین تهیمیهی خوش دهویست، له گهلتی کۆده بووه، بیروبروایه کانی لهلا پهسند بوو، بویه مهلا عبدالرحمانی کوری خوی ماوهك هاتووچووی نهده کرد، پاشان بیکهاتهوه.

سهرچاوه کان:

۱. هدیه العارفين ۶/۵۵۸.
۲. مشاهیر الكورد ۲/۲۲۸ - ۲۲۹.
۳. معجم المؤلفين ۱۳/۲۹۴.
۴. علمائنا في خدمة العلم والدين ۶۳۴.
۵. شذرات الذهب ۷/۴۶ - ۴۷.
۶. الضوء اللامع ۱۰/۲۸۴.
۷. الأعلام ۹/۳۰۲ / ۱۰/۱۷۸.
۸. معجم أعلام الكورد ۷۶۷.

یوسف چه مزه شارمزوری (۱۷۴۳)

ناوی یوسفه، کوری چه مزه ی گۆرانه، ناوبانگی مهلا چاکی رۆیی بوو بهو ههشت دانراوهی خوئی، که به کیان ناوی (الذهب المذاب في مذهب النحاة ودقة الإعراب) ی لیتاره، لهو کتیبه دهرده کهوئی کهوا: ناوبراو جگه لهم ههشتانه، ههشت دانراوی تری ههیه، دانه کی دهستووسی ئەم کتیبه له (ئهسته مبول) ههیه.

سه رچاوه کان:

۱. مشاهیر الكورد ۲/۲۲۵.
۲. إيضاح المکنون ۳/۵۴۴.
۳. تأريخ السليمانية ۲۹۶.
۴. معجم أعلام الكورد ۷۶۹.

یوسف چه یدهر روحيی (۱۷۴۴)

ناوی یوسفه، کوری چه یدهری کوری چه سه نه، سالی ۵۳۴ك - ۱۱۳۹ز له جزیره ی بۆتان هاته دنیا، له (نوسه یین) و له (روحیه) دانیشتووه، سه فهری کردووه بۆ (به غدا) و ولاتانی تر، له دکتۆری شاره زا بووه، له ۶۳۱ك - ۱۲۳۳ز له (دیمشق) کۆچی دواپی کردووه، چه ند دانراوی ههیه، له وانه: (تهذيب شرح أبي الطيب) و (مختصر كتاب المسائل) و (مختصر الحاوي) و (مختصر الأغاني) و (مقالة في الاستفراغ).

سه رچاوه: معجم المؤلفين ۱۳/۲۹۵.

یوسف خضر (ئه سه مه) (۱۷۴۵)

ناوی یوسفه، کوری خضری کوری نه بوبه کری کوری ئیبراهیمی کوری یه حیای سورانی یه، عه شیره تی (کلاس) ۵، له (سه رده شت) ی ئیران داده نیشن، شایانی باسه ئیسماعیل پاشا و عومهر ره سا که حاله، ناوی باو کیان به (محمد مه) نووسیوه، بروانه: هدیه العارفين ۶/۵۶۵، معجم المؤلفين ۱۳/۳۲۹.

هۆی ناوبردنی به (ئهصم): دهلتین: {رۆژهك له بن دارهك دانیشتبوو، خهریکی خویندنهوه بوو، وازهینی دا بووه کتیبهکه، ناگادار نهبوو کهوا کاروان و لهشکری سهربازان بهسهری وهربوون، تهنا لهوکاته ههستی کرد، که پرۆشکه ئاوی پینخوستیان بهشیک کتیبهکهی رهش کردهوه}، منیش وام بیستوه: نهوهی هاتووه مینگهلی بزن و مهپان بووه، نهوهی کتیبهکهی شیواندووه تۆزی پینان بووه، مامۆستا عبدالکریمی (بیاره) (خوالی خۆش بی) دهلتی: {جارهك يهك دیته لای مهلا یوسف بۆ پرسیارهکی شهوعی، که دادهنیشی شتیکی لی دهقهومی، کابرا زۆر بهسهرخۆدا دهشکیتهوه، مامۆستا بۆوهی کابرا ههست نهکا نهو گوتی لی بووه، دهلتی: کورم وهره پینش بزانه چ دهلتی من گویم گرانه، له نزیکهوه نهییت تی ناگهم، پیاوه که بهوه دلتی خۆش دهی، له دلتی خۆی دهلتی: دیاره مامۆستا له بهسهرهاتهکهی منیش بی ناگایه، دواي نهو رووداوهش مامۆستا نازناوی (ئهصم)ی بۆ خۆی هیشتهوه}.

بهلام کاکم مهلا طهیب دهلتی: {حاتهمی کورپی یوسفی ئهصمی خوراسانی، زانایهکی مهزنی شهریعت بووه، له صهدهی سنی کۆچی ژیاوه، ههروهها محهمهدی کورپی یهعقوبی کورپی یوسفی ئهصم زانایهکی بهرز بووه له صهدهی چواری کۆچی ژیاوه، (موسنهدی) نیمامی ئهصهدی کۆکردیتهوه، دوور نییه - به نزیك دهزانم - نهو مهلا یوسفی باسی دهکهین، ناوبرابی به (ئهصم) - بۆ پیروزی - بهناو يهك لهو دوو زانایانه کرابی}، ههرچۆنی بی، رایهکان ههموویان بهلگهنه بۆ ریترداری و زیرهکی و زهین تیژی و ههول و کۆششی بۆ کۆکردنهوهی زانست و خزمهت گوزاری ئایینی پیروزی ئیسلام و گهلهکهی خۆی.

بهشینک له مامۆستایهکانی:

۱. مهلا ئیلیاسی بهرۆزی (بانه)ی، نهوهی بهسهر شهرحی عهقائیدی تهفتازانی دا

چوووه و حاشیهی لهسهر داناوه.

۲. مهلا رهسولتی سۆرانی.

۳. مهلا عبدالکریم گرگهدهری شارهزوری (خهرقه پۆش).
بهشیک له فهقییه کانی:
۱. مهلا رهسولتی زه کی سهردهشتی.
۲. مهلا عبدالکریمی خالیدی: پاشان چووه (شام)
۳. مهلا مهجودی کوردی: دواپی چووه (دیمشق) لهوی دهرسی دهاوه.
۴. مهلا عیسای کورپی خوی.
- کۆچی دواپی: سالی ۱۰۰۲ک - ۱۵۹۳ز له گوندی (بریسوی) نزیک شاری
(سهردهشت) کۆچی دواپی کرد.
- چهند دانراوی ههیه، لهوانه:
۱. منقول التفاسیر: له پهرتو کخانهی نهوقافی (سلیمانی) شمش دانهای ههیه، له
پهرتو کخانهی زانکوی سهلاحه دین له (ههولیر) دوو دانهای ههیه، له
(سهردهشت) ی ئیران دانه کی ههیه.
۲. المسائل والدلائل فی الفقه.
۳. منقول الأراد.
۴. التفاسیر فی المواعظ: دانه کی له (دارصدام) ی بهغدا ههیه.
۵. رساله فی شرح (کنت کنزاً محفياً): بهشیکی له لای ئیمه ههیه.
۶. بعض حواش علی تحفة المحتاج.
۷. بعض حواش علی (الجامی).
۸. حاشیه علی حاشیه عصام الدین علی الجامی: محمهد صاحب نهقشبهندی سالی
۲۰۰۲ز پلهی (ماسته) ی لهسه وهرگرت.
۹. حاشیه علی حاشیه قهره داود علی شرح الشمسیه: دانه کی له پهرتو کخانهی نهوقافی
(سلیمانی) ههیه.
۱۰. حواش علی الخیالی.

۱۱. حواش علی عبدالغفور.
  ۱۲. حواش علی شرح الأنموذج (حدائق الدقائق).
  ۱۳. حاشية علی الغزی علی قول أحمد في المنطق: دانه کی له پەرتو کخانەیی ئەوقافی (سلیمانی) ههیه.
  ۱۴. حاشية علی القرهباغی علی حسامکاتی في المنطق: دانه کی له پەرتو کخانەیی ئەوقافی (سلیمانی) ههیه.
  ۱۵. تعليقات علی میر أبو الفتح في الوضع: دانه کی له پەرتو کخانەیی گشتی ئەوقافی (موصل) ههیه.
  ۱۶. حاشية علی حاشية حسين محمود وسيد علی الجزیری علی ديباجة شرح الإيجاز.
  ۱۷. تعليقات علی المسعودي في علم الآداب: دانه کی له پەرتو کخانەیی گشتی له ئەوقافی (موصل) ههیه.
- سەرچاوه کان:

۱. حاشية يوسف الأصم الكردي علی عصام الدين ۲۰ - ۳۶.

۲. هدية العارفين ۶/۵۶۵.

۳. بوژاندنهوه ۱/۲۱۷-۲۲۱، ۲/۱۸۱-۱۸۳، ۳/۹۷-۱۰۰، ۷/۲۰۸.

۴. إيضاح المكنون ۴/۵۸۴.

۵. مشاهير الكورد ۲/۲۲۷-۲۲۸.

۶. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۳۱ - ۶۳۳.

۷. معجم المؤلفين ۱۳/۳۲۹.

۸. خلاصة الأثر ۴/۵۰۹.

۹. معجم أعلام الكورد ۷۷۴.

یوسف داود نهییویی (۱۷۴۶)

ناوی یوسفه، کوری مهلیک داودی کوری مهلیک عیسای نهییویی، سالی ۱۷۲۸ ک - ۱۷۳۰ ز له شاری (کهړک) هاته دنیا، هه چهند مهلیک بو، بهلام له خویندن کهمترخه می نه کرد، له لایه ن چهند زانایه بهناوبانگه کانی نهو سهرده می خویندی، تا گهیشه نهو پلهیه، دهرسی دهه، یارمه تی لات و هه ژارانی دهه، زاته کی بهرپر و به حورمهت بو، سالی ۱۷۹۸ ک - ۱۷۹۸ ز له (قودس) کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. البداية والنهاية ۱۳/۲۹۳.
۲. شذرات الذهب ۵/۴۴۳.
۳. معجم أعلام الكورد ۷۶۸.

یوسف شریکاره ینتابی (۱۷۴۷)

ناوی یوسفه، کوری شریکاری خه لکی (عهینتاب) ه، له قورئانی پرۆز شاره زا بووه، سوودبهخش بووه، زمان ره وان و قسه خووش بووه، ناگاداری له (تهفسیر) هه بووه، سالی ۱۸۲۲ ک - ۱۸۲۸ ز له ته مه نی شیت و پنج سالی دا کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه: شذرات الذهب ۷/۱۵۸ - ۱۵۹.

یوسف ضیاء نهفهنندی (۱۷۴۸)

ماموستا یوسف ضیاء نهفهنندی سالی ۱۲۵۸ ک - ۱۸۴۲ ز له (قودس) هاته دنیا، بویه ناسراوه به (مهقدیسی)، له نهوه کانی مهولانا خالیدی شاره زورییه، له (دمشق) دانیشتووه، به که له زانایه کانی سهده ی سیزده ی کۆچی.

دوو دانراوی کوردی ههیه:

۱. التحفة الحميدية.
۲. عكاظ الأدب.

له حکومهتی عوسمانی چهند پله و پایه ی پتدرا، رهوان کرا بو (روسیا)، لهوی فیری زمانی نهوان بوو، ناردرا (قیهنا) لهوی دهرسی ریزمانی عهرهیی دهدا، ناردرا (بهتلیس) لهوی کرا کاربهدهستی ناوچه که، سالی ۱۳۲۴ک - ۱۹۰۶ز کۆچی دواپی کرد، لیکۆلینهوی دیوانی (لهبیدی) کردوو.

سهرچاوه کان:

۱. نثر الجواهر والدرر ۲/۱۶۸۵ - ۱۶۸۶.

۲. تاریخ السليمانية ۲۹۶.

یوسف طاهر خویی (۱۷۴۹)

ناوی یوسفه، نازناوی (نهو یه عقوبه)، کوری طاهیری کوری یوسفی کوری هسه نه، خه لکی (خوی) نازریبجان، له (نوقان) ی طوس دانیشتوو، لهوی کرایته جیگری قازی، کتییی (فرائد الخرائد في الأمثال والحکم) ی داناوه، له ۵۳۲ک تهواوی کردوو، ههروه ها شهرحی (سقط الزند) ی مهعمری کردوو، (تنزیة القرآن الشریف عن وصمة اللحن والتعريف) ی داناوه.

سهرچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۳/۳۰۶.

۲. كشف الظنون ۲/۱۲۴۲.

۳. الأنساب ۲/۴۸۰.

یوسف عبدالله دیاربهگری (۱۷۵۰)

ناوی یوسفه، کوری عبدالله یه، خه لکی (نامه د - دیاربهگری)، زانایه کی به توانا بووه، (هدیه الإخوان في قراءة الميعاد من رجب وشعبان ورمضان) ی داناوه، له ۱۷ی رهجهبی سالی ۱۲۲۱ک - ۱۷۰۹ز تهواوی کردوو، ههروه ها (ملل و نحل) ی تورکی ههیه، ته نیا بهرگه کی چاپکراوه، دهرباره ی بروایه.

سه رچاوه کان:

۱. ایضاح المکنون ۲/۷۲۵.
۲. معجم المؤلفین ۱۳/۲۹۹.
۳. هدیه العارفين ۲/۵۶۸.
۴. علمائونا في خدمة العلم والدين ۶۳۵.
۵. معجم أعلام الكورد ۷۶۸.

یوسف عبدالله عهینتابی (۱۷۵۱)

ناوی یوسفه، کوری عبدالله یه، خه لکی (عهینتاب) ه، مهزههیی حه نه فی بووه، (قازی) بووه، حاشیهی له سه ر (قازی میری هیدایه) ی حکمهت هه به، سالی ۱۱۱۷ ک - ۱۷۰۵ ز له نیوان (مه ککه) و (مه دینه) کۆچی دوا یی کرد.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفین ۱۳/۳۱۴.
۲. هدیه العارفين ۵۶۷/۲.

یوسف عبدالله گۆرانی (۱۷۵۲)

ناوی یوسفه، کوری عبدالله ی کوری عومه ری کوری علی کوری خضری گۆرانی یه، له (هدیه العارفين) ناوی باوکی به (عبدالکریم) نووسراوه، له زانستی سه ره وه و دهروونی دهستی بالا بووه، خانه قای له (میسر) و له چهند ولاتان هه بوو.

دانراوی زۆرن، له وانه:

۱. ریحانة القلوب في التوصل الى المحبوب.
۲. بیان أسرار الطالبین فی التصوف.
۳. شرح أربعة أحاديث.
۴. بدیع الانتفاث فی شرح القوافی الثلاث.
۵. سوانح الكتب.

سالی ٧٦٨ك - ١٣٦٦ز کۆچی دواى کرد.

سه رچاوه کان:

١. الأعلام ٦/٩٧ / ٩/٣١٧.
٢. الدرر الكامنة ٤/٤٦٣.
٣. معجم المؤلفين ١٣/٣١٣ - ٣١٤.
٤. معجم أعلام الكورد ٧٧١.
٥. إيضاح المكنون ١/١٧١.
٦. كشف الظنون ١/٢٦٠ - ٩٤٠.
٧. هدية العارفين ٢/٥٥٧ - ٥٥٨.
٨. جامع كرامات الأولياء ٢/٥٣٤ - ٥٣٦.
٩. بوژاندنه وهى میژووی زانایانی کورد ٦/١٦١ - ١٦٣.
١٠. علماؤنا في خدمة العلم والدين ٦٢٨ - ٦٢٩.

یوسف عبدالله ماردينى (١٧٥٣)

ناوى یوسفه، كورى عبدالله یه، خهلكى (ماردين)ه، مهزهه بى حنه فى بووه، چوویته (قاھیره) له (جامع الأزهر) ناموژگارى خهلكانى کردووه، زاتهكى زورزان و نهرم و بى فیز و بهخیر بووه، تهفسیری زور له بهربووه، دواى تهمهنى په نجا سالی، له ٨١٩ك - ١٤١٦ز به نهخوشی تا عون کۆچی دواى کرد.

سه رچاوه کان:

١. شذرات الذهب ٧/١٤٤.
٢. الضوء اللامع ١٠/٢٩١.
٣. معجم أعلام الكورد ٧٧١.

یوسف عبدالجلیل کوردی (۱۷۵۴)

ناوی یوسفه، کوری مهلا عبدالجلیلی کوری مصطفای کوردییه، له (موصّل) هاته دنیا، مهزه بی حه نه فی بو، زانیه کی شه رعت زان بو، له قوتابخانه ی (قهره مصطفای پاشا) ده رسی ده دا، له مزگه وتی یونس پیغمبر (درودی خوی لی بی) و له مزگه وتی (الطغرائیه) وه عزی ده دا، سالی ۱۲۴۱ک - ۱۸۲۵ز کۆچی دوا بی کرد.

چهند کتیبی داناون، له وانه:

۱. الانتصار للأولياء والأخيار: سه ره تابه که ی ده ست پیده کا، به: (الحمد لله الذي ملأ قلوب أحبته من سر محبة سروراً، وكسا وجوههم من إشراق ضياء بهجته نوراً ..).
۲. كشف الأسرار وذخائر الأبرار.
۳. الإستشفا باحاديث المصطفى.

سه رچاوه کان:

۱. بوژاندنه وه ی میژووی زانیانی کورد ۶/۱۶۹.
۲. إيضاح المكنون ۳/۱۳۰.
۳. اسهام علماء كردستان العراق في الثقافة الإسلامية ۱۵۳.
۴. معجم المؤلفين ۱۳/۳۰۶ - ۳۰۷.
۵. هدية العارفين ۶/۵۷۰.
۶. مشاهير الكورد ۴۳۱.

یوسف علی سالاری (۱۷۵۵)

ناوی یوسفه، کوری عه لیه ناسراوه به: (سالاری)، زانیه کی شاره زا بووه چهند دانراوی خوی هه یه، له وانه:

۱. شرح علی الأسئلة: سه ره تابه که ی (ینتقض کل تعریف ...) ه، له وانه یه شه رچی (الأسئلة الثلاثة) ی فه ناری بی له مه نتیق.
۲. حاشية علی شرح الأسئلة: سه ره تابه که ی: (قوله: ولا خفاء) یه.

۳. حاشیة علی شرح العضدیة: یتکه‌شی به‌علی ناغای عبدالجلیل کردووه، سالی ۱۱۴۴ک - ۱۷۳۱ز ته‌واوی کردووه.

سالی ۱۱۵۴ک - ۱۷۴۱ز کتییی (چغمینی) نووسیته‌وه، ده‌لی: {له‌مو کاته‌بوو (به‌هرام شا) پایته‌ختی حو‌کمرانی خوی له (نامیدی) گواسته‌وه بو (ده‌وک)}.
سه‌رچاوه: بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانایانی کورد ۶/۱۶۴ - ۱۶۵.

یوسف عومه‌ر ماردینی (۱۷۵۶)

ناوی یوسفه، کوری عومه‌ره، نازناوی (شه‌وقی)‌یه، مه‌زه‌بی حنه‌فی بوو، له (قوسطه‌نطینییه) دابه‌زی، قازی له‌شکر بوو، ئەندامی لی‌کۆلتی‌نه‌وه‌ی بابه‌ته شه‌رعیه‌کان بوو، سالی ۱۳۱۹ک - ۱۹۰۱ز کۆچی دوایی کرد.

دانراوه‌کانی:

۱. مسیر عموم الموح‌دین إلی أ‌حیاء علوم‌ الدین.

۲. مح‌اسن الح‌ساب.

۳. معراج‌ المعتمر‌ والح‌اج.

سه‌رچاوه‌کان:

۱. هدیه‌ العارفین ۲/۵۷۱.

۲. إیضاح‌ المکنون ۲/۵۱۰.

۳. معجم‌ المؤلفین ۱۳/۳۰۶.

۴. معجم‌ أعلام‌ الکورد ۷۷۰.

۵. علماؤنا فی خدمة‌ العلم‌ والدین ۶۳۵.

۶. نشر‌ الجواهر‌ والدرر ۲/۱۶۸۲.

یوسف فضل‌ الله‌ حه‌رانی (۱۷۵۷)

ناوی یوسفه، کوری فضل‌ الله‌ی کوری به‌حیایه، خه‌لکی (حه‌ران)ه، شاره‌زایی نه‌حو و سه‌رف و ریژمانی عه‌ره‌بی و جو‌ره خویندنه‌وه‌کانی قورنانی پی‌روژ بوو، دوای

سالی ۶۰۰ ک - ۱۲۰۳ ز له (حه‌ران) خه‌ریکی خویندن بوو، له ۶۲۱ ک چه‌ند شیعی دانا، خانووه‌که‌ی خۆی کردبووه قوتابخانه‌ده‌رسی فه‌رمووده‌ی پیغمبه‌ری (درودی خوای لی بی) لی ده‌داوه، په‌رتو‌کخانه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی هه‌بوو، کردیه (وه‌قف) له‌راهی خوا، پاشان کۆچی دوایی کرد، له‌خانووه‌که‌ی خۆی به‌خاک سپه‌ردرا.

سه‌رچاوه: الذیل علی طبقات الحنابلة ۴/۱۷۹ - ۱۸۱.

یوسف فه‌یس هه‌رانی (۱۷۵۸)

ناوی یوسفه، کوری فه‌یس کوری نه‌بوه‌کری کوری هه‌یاته، سالی ۶۳۳ ک - ۱۲۳۵ ز له (حه‌ران) هاته‌دنیا، ده‌رسی فه‌رمووده‌ی خویندن، خۆی ده‌رسی ده‌دا، زاته‌کی برواینکراو بوو، هه‌زی له‌هاتوچۆ نه‌بوو، خه‌لکان ده‌چوونه‌ زیاره‌تی، سالی ۷۱۹ ک - ۱۳۱۹ ز کۆچی دوایی کرد.

سه‌رچاوه: الدرر الکامنة ۴/۴۶۷ - ۴۶۸.

یوسف مه‌جمه‌ر هه‌ولیری (۱۷۵۹)

مامۆستا یوسف سالی ۱۳۱۱ ک - ۱۸۹۳ ز له‌مزگه‌وتی فه‌لاتی هه‌ولیر لای مه‌لا نه‌بوه‌کری نه‌فه‌ندی خویندووه، له‌وکاته‌نوسه‌رلاب و ته‌شریح و شه‌رحی مه‌سه‌له‌ی شه‌عیرییه‌ی مامۆستای خۆی نووسیه‌وه، پاشان چووینه‌ لای مه‌لا عبداقادی کانی کیۆدی ئیجازه‌ی وه‌رگرتووه، کرایته‌ قازی (سورداش)، دوایی چووینه‌ سه‌فه‌ری هه‌ج، له‌گه‌رانه‌وه‌ له‌ (خانه‌قین) دابه‌زیوه، پاشان چووینه‌ خزمه‌ت شیخ حوسامه‌دینی (بیاره) ته‌ریقه‌تی نه‌قه‌شه‌ندی وه‌رگرتووه، (مامۆستا) شیعی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی هه‌یه‌ نازناوی (مه‌جمه‌ر)ه، بۆ نمونه‌ به‌ کوردی ده‌لی:

میحرابییه، یا تاقییه، یا قه‌وسه‌ دوو نه‌برۆی

(ته‌شریحی) خه‌یالی (فلك الأعظم)ی رووی یار

هه‌روه‌ها شیعی له‌مه‌دحی وه‌تمان پاشای جافی قائمقامی (خورمال) داناوه، له‌گه‌ل شیخ عومه‌ری (بیاره) شیعیان بۆ یه‌ک ناردووه.

۲. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۳۰.

یوسف محه مهلا دهولیری (۱۷۶۱)

ناوی یوسفه، کورپی محه مهلا دی کورپی موسای کورپی یونسی کورپی مه نهعهیه، نازناوی (کهماله دین)ه، زانابه کی شهر یعت بووه، له (موصول) کرایته قازی، ماوهک سهروکی زانابه کانی نهو هه ریمی بوو، به نوینه رایه تی مهلیک (غازان) چووه لای مهلیک (ناصر) لهوی زور ریزیان لیتا، سالی ۷۱۶ک یا ۷۱۷ک - ۱۳۱۶ز یا ۱۳۱۷ز له شاری (سولتانیه) کۆچی دوابی کرد، شهر حی کتییی (حاری) کردووه.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۳/۳۳۵.

۲. شذرات الذهب ۶/۴۳ - ۴۴.

۳. الأعلام ۹/۳۳۱.

۴. الدرر الكامنة ۴/۴۷۶.

یوسف مه حمود شاهویی (۱۷۶۲)

ناوی یوسفه، کورپی قازی مه حمودی کورپی مهلا کهماله دینی سه دیقی شافیعی یه دهوری سالی ۱۰۰۰ک - ۱۵۹۱ز کۆچی دوابی کرد. چهند دانراوی ههیه، له وانه:

۱. حاشية على أنوار التنزيل للبيضاوي.

۲. حاشية على حاشية الخيالي على شرح العقائد.

۳. حاشية على (الخطائي).

۴. حاشية على الأنوار في الفقه.

۵. رسالة في المنطق.

سه رچاوه کان:

۱. معجم المؤلفين ۱۳/۳۳۴.

۲. هدیه العارفين ۶/۵۶۵.
۳. معجم أعلام الكورد ۷۷۵.
۴. علماؤنا في خدمة العلم والدين ۶۳۰.

یوسف مظفر چه‌رانی (۱۷۶۲)

ناوی یوسفه، کورپی مظفری کورپی نه‌حمده‌دی کورپی نه‌بو به‌کری کورپی عبدالله‌ی کورپی نه‌صره، سالی ۶۴۶ک - ۱۲۴۸ز له (چه‌ران) هاته‌دنیا، له (دیمشق) نیسته‌جی بوو، فه‌رمووده‌ی خویند، پاشان بووه دهرس بیژ، سالی ۷۲۸ک - ۱۳۲۷ز کۆچی کرد. سه‌رچاوه: الدرر الكامنة ۴/۴۷۷۷.

یوسف وه‌صل الله (۱۷۶۴)

ناوی یوسفه، کورپی وه‌صل الله‌ی کورپی یه‌حیا به، له سه‌ده‌ی حه‌وته‌می کۆچی زیاوه، شاره‌زای نه‌حو و سه‌رف و ریزمانی عه‌ره‌بی بووه، له زانسته‌کانی قورئانی پیروژ ناگادار بووه، زاته‌کی دلپاک و دهروون چاک و نه‌هلی ته‌سه‌روف بووه، دانراوی خو‌ی زۆرن، له شاری (چه‌ران) کۆچی دوا‌یی کرد. سه‌رچاوه: معجم المؤلفين ۱۳/۳۴۱.

یوسف یاسین داقوقی (۱۷۶۵)

ناوی یوسفه، کورپی یاسینه، خه‌لکی (داقوق)ه، - ده‌قوق یا ده‌قوقا یا طاوغ - له‌سه‌ر رینگای (که‌رکوک - به‌غدا) به، دانیشتوانی کوردن، دهرسی له‌لای ماموستا یونسی هه‌ولتیری خویندوووه، له خزمه‌ت نه‌و زانایه، فیری شه‌ریعه‌ت بووه، چه‌ند جار کرایته قازی (داقوق)، زاته‌کی چاو بلتد و باخه‌ل فراوان بووه، تا سالی ۶۱۵ک - ۱۲۱۸ز له زیاندا بوو، دوا‌ی نه‌و به‌رواره کۆچی دوا‌یی کرد، ووتاری رۆژانی هه‌ینی بو ئیبراهیمی کورپی نووسته‌وه، سه‌ره‌تایه‌که‌ی به: (الحمد لله الصمد المعبود...) ده‌ست پی ده‌کا.

سهرچاوه: تاریخ آریل ۱/۲۲۷.

یوسف یه عقوب جه مال (۱۷۶۶)

ناوی یوسفه، کوری یه عقوبه، نازناوی (جهماله)، مهزه بی شافی بووه، له زانیاری ئەقلی شاره زابووه، له (قودس) دەرسی داوه، زانیایه کی ریزدار و دلپاک و خواناس بووه، هاتوچۆی (قاهیره)ی زۆر کردووه، له گەل مامۆستا محەممەد عبدالرحمان سهخاوی - که سالی ۹۰۲ك - ۱۴۹۶ز کۆچی دوابی کردووه - هاوچهرخ بووه، مامۆستا له تهمەنی ههشتا و ههشت سالییدا کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۱۰/۳۰۸.
۲. معجم أعلام الكورد ۷۷۸.
۳. مشاهیر الكورد ۴۳۱.

یوسف یه عقوب کوردی (۱۷۶۷)

ناوی یوسفه، کوری یه عقوبی کوری شه ره فی کوری عومره، سالی ۸۰۰ك - ۱۳۹۷ز هاته دنیا، خویندنی له کوردستان تهواو کرد، پاشان چوووه (حه له ب)، لهوی ناسرابوو به زاتیکی چاک و مه لایه کی باش، فهتوای شه ریه تی ده دا، دەرسی فهقیانی ده دا، سالی ۸۵۱ك - ۱۴۴۷ز ئیجازه ی مه لایه تی به یه ك له قوتاییانی خوی داوه، دوابی تهو بهرواره کۆچی دوابی کرد.

سهرچاوه کان:

۱. الضوء اللامع ۱۰/۳۰۸.
۲. معجم أعلام الكورد ۷۷۸.
۳. مشاهیر الكورد ۲/۲۲۷.

یونس عومهر دیاربه کوری (۱۷۶۸)

ناوی یونسه، کوری عومهری کوری سوله یمانی کوری مهلو ناغایه، باب و باپیرانی له دهووروبهری (دیاربه کر) سهدهی یازدهی کۆچی ناواره بوینه بو (دیمشق)، لهوی لهلای زانیه کانی خویند، پاشان که مهولانا خالید هاتهوی ناوبراو بهشیککی له شریعت له خزمهت خویند، له گهل چهند زانیاری دی، نهوه بوو دوایی مزگهوتیکی دروست کرد بهناوی مهولانا، چهند وهقی بو نهو مزگهوته دانا، ماموستا چهند فهتوا و دانراوی ههیه.

سەرچاوه: معجم أعلام الكورد ۷۷۹.

یونس محهمهد چهرائی (۱۷۶۹)

ناوی یونسه، کوری محهمهدی کوری یونسی کوری نهبولقاسی دهلالی (چهرائی)یه، سالی ۶۵۰ك - ۱۲۵۲ از هاته دنیا، دهرسی لهلای ماموستا نهجیسی چهرائی و نهبو به کوری کوری عیماد خویندووه، دوای تهواو کردنی، دهرسی فهرموودهی داوه، له ۱۲ جیمادی یه کهمی سالی ۷۳۹ك - ۱۳۳۸ از کۆچی دوایی کرد.

سەرچاوه: الدرر الكامنة ۴/۴۸۸.

یونس محهمهد ههولیری (۱۷۷۰)

ناوی یونسه، کوری محهمهدی کوری مهنهعهی کوری مالیکه، نازناوی (رضی الدین)ه، سالی ۵۱۱ك - ۱۱۱۷ از له (ههولیر) هاته دنیا، بو خویندنی فهرمووده و شریعت چوو (موصل) لای حوسینی کوری نهصر، پاشان چوو (بهغدا) له قوتابخانهی (النظامیه) شریعتی لای سهعیدی کوری رهزاز خویند، گهراوه (موصل)، لهوی زهینه دینی باوکی سولتان مظفر ریژی لیتا کردیه (مدرس)، له مزگهوته کی خوی دهستی کرد به دهرسدانهوه و فهتوادان، قوتابیان له دهروهوی وولات دههاتنه لای، ههردوو کوره کانی خوی عیماده دین محهمهد و کهماله دین موسا یارمه تیان دهدا بو نهجمادانی نهم کاره

بیروزانه، لهو خزمهتهدا بوو، تا رۆژی دوو شه‌مه‌ی (٦) مانگی (محرم) ی سالی ٥٧٦هـ ک - ١١٨٠ز له (موصڵ) کۆچی دوابی کرد، له نزیك مزگه‌وته‌که‌ی خۆی به خاک سپێردرا.

سەرچاوه‌کان:

١. تاریخ آریل ١/٧٤.
٢. وفيات الأعیان ٦/٢٥٢.
٣. آریل فی مختلف العصور ٧٣.
٤. طبقات الشافعیة / نه‌سنه‌وی ٢٥/٥٦٩.
٥. آریل فی العهد الأتابکی ٢٨٣ - ٣٢٧.
٦. علماؤنا فی خدمة العلم والدين ٦٣٣ - ٦٣٤.
٧. شذرات الذهب ٤/٢٦٧.
٨. منهل الأولیاء ١/٢١٣ - ٢١٤.

یونس یوسف جزیری (١٧٧١)

ناوی یونسه، کوری یوسفی کوری موساعیده، خه‌لکی (جزیره)یه، یه‌ک بووه له شیخه مه‌زنه‌کانی سهرده‌می خۆی، پله‌ی به‌رزی له ته‌سه‌ووف چه‌نگ که‌وتووه، بۆیه هۆنراوه‌ی وایداده‌نا خه‌لکان له مانا راسته‌قینه‌کانیان سهرسام ده‌بون، وه‌ک شیخ محیه‌دینی کوری عه‌ره‌بی و حه‌للاج و که‌سانی تر، قسه‌کانیان له‌سه‌ره‌وه خۆ به چاک نیشان ناده‌ن، به‌لام له ناوه‌رۆکه‌وه مه‌به‌ستیان ته‌نیا خوای گه‌وره‌یه، دلپاکی و جودابوونه‌وه له‌لایه‌نی تر، ته‌نیا خودایان مه‌به‌ست بووه، ته‌نیا نه‌ویان دیتووه، که چاویان بلتند کردووه هه‌ر نه‌ویان لی ديار بووه، که دلپان لی ده‌دات هه‌ر ناوی (الله) بوو، خه‌لکان له‌وه‌موو هۆردیاته‌ بی ناگانه، بۆیه له خۆرا ده‌لین: {نه‌وانه له‌ دین وه‌ر گه‌راون}، له راستیشدا خواناسی راسته‌قینه‌ن، خاوه‌ن که‌رامات و نه‌هلی ته‌سه‌ووفی ده‌روونیه.

سەرچاوه: سیر أعلام النبلاء ٩٤/١٣ - ٩٥.

فتح الله عبدالکریم شوانی

ناوی فتح الله یه، کورپی عبدالکریمی کورپی ره مهزانه، سالی ١٣٢١ ک - ١٩٠٣ ز له گوندی (مامرهش) ی سهربه ناحیهی (شوان) هاته دنیا، دهستی کرد به خویندن، له چهند شویتان و حوجرهی فهقیان سوپو گهپیدا بو وهدهست هیتانی زانیاری، لهوانه: گوندی (بهحرکه) بوو لای مهلا عوسمانی شهوهکی، له کوتاییدا چووه مزگهوتی بایزاغای کۆنه جومعهی کۆیه، لای مامۆستا بههانهدین نیجازههی مهلا یهتی وهرگرت، کرا مهلا له مزگهوتی (خادم السجادة).

بهشیک له فهقیه کانی: مهلا ئیبراهیم بالیسانی، مهلا ئیبراهیم بیراوهیی، مهلا محمهد شهلماشی، مهلا حهسهنی وهری، مهلا شهفیع باغهنجیری.

مامۆستا له سالی ١٤٠٣ ک - ١٩٨٢ ز کۆچی دوایی کرد، ملا فاروقی کورپی مامۆستایه له وهزارهتی پهروه ده.

سهرچاوه: چاویکهوتن له گهلا ملا فاروقی کورپی مامۆستا له (٣٠/٤/٢٠١٠).

تیبینی : پاش بهچاپ گهیانندی بهرگی یه کهم و دووهمی ئهم میژووه، بۆمان ده رکهوت کهوا ژبانی مامۆستای ناوبراو له بیر کراوه، بۆیه بهباشمان زانی له کوتایهی ئهم بهرگه، پیشکەشی خوینهرانی بکهین،

کۆتایی

به یارمهتی خوای گهوره له شهوی ههینی ٧ی مانگی شهعبانی سالی ١٤٢٩ك
 ٨ی مانگی نابی سالی ٢٠٠٨ز، تهواو بوو میژووی زانایانی کورد، له کوردستان و
 دهرهوهی کوردستان، له صهدهی یهکی کۆچی - ههوتی زایینی، تا صهدهی پازدهی
 کۆچی - بیستی زایینی، له دهست بهندهی تاوانبار طاهیر مهلا عبدالله مهلا سولهیمان
 بهحرکهیی گهردی، سوپاس بو خودا توانیم ژياننامهی (١٧٧١) زانای کورد بنووسم، له
 نزیکهیی سی صهده سهرچاوهی برواینکراو، بو شایهکی گهوره له پهرتو کخانهی کورد
 پر کردهوه، به راستی نهوکاره پرۆزه تا ئیستا نهمدیتوووه کهس له پیش خۆم بهم شیویه
 واتیر و تهسهل و فراوان دهستی بو درێژ کردبی، چاوهروانی دوعای خیری خیرخوازانی
 گهلهکههم، ههروهها داوای لیبردن دهکهم، دهربارهی نهو زانایانهی که باسی ژيانم
 نهنووسیون، له بهر نهوهی شارهزایم دهربارهیان نهبووه، سهرچاوهم چهنگ نه کهوتوووه،
 جاریش وابوووه چهند جار داوای ژياننامهیانم له کهس و کاریان کردوووه، وهلامیان
 نه دایتهوه، یا به دهستم نه گهیشتوووه، ههرچۆنیک بی خواناگاداره من درێغم نه کردوووه، به
 قهه توانام ههولم داوه، دهرگهیهکی فراوانم کردهوه بو نووسهری کورد، له مهودوا بتوانی
 بجیته ناو ژوووهوهی زانیاری میژووی زانایه کاتمان، له مهودوا خوابکا نووسهری ئازا و
 نازاد زۆری له سهه زیاد بکا.

خوای گهوره نهو ههموو ماندووبووونهی پتر له دوازه سال که خهریک بووم،
 به فیرونی نه دا، له رۆژی دوابی پاداشتی چاکهه پی بدا، له خیروبه ره کهتی نهو زاتانه بی
 بهشم نه کا، به فهزلی خوئی له رابردووم خۆشی، له خۆم و باب و داك و مامۆستام،
 گهلی کوردی موسولمان و ههموو موسولمانانی جیهان.

کۆتایی به هۆنراوه

چارم گوی راکره، له دهنگوباسان

له میژووناسان، وهگره باسان

نهو زانایانهی کهوا رابردوون

سوور و گه پێاندا، به وێتهی گهردوون

به دهستیان هینا پلهی زانیاری

بوونه پێشهوا، له خوینندهواری

دینیان ههلبژارد، دوور له سیاسهت

بوونه سهرداری دنیا و قیامهت

بوو به بهرنامه، کردهوهی چاکیان

رۆژی رووناك بوو، نهو دلی پاکیان

بوونه بهختهوهر، له دنیا و له دین

به کردهوهی چاك، دواى مردن دهژین

من باسم نووسین، وهك ژباننامه

همم کۆم کردنهوه، کردم به نامه

تا گهلی دادی بنووسن باسیان

سوودیان لی وهرگرن، بکهن سوپاسیان

هه‌ولده‌ن تا‌کو، چاویان لی‌ بکه‌ن

له‌ لای خوداوه‌ند، به‌ مه‌به‌ست بگه‌ن

بزانن ئیمه‌ش، خاوه‌ن سامانین

خه‌لکی کوردستان، نه‌وه‌ی کوردانین

داخه‌که‌م با‌سمان، زۆر که‌م کراوه

مافی ره‌وامان، قه‌ت پی‌ نه‌دراوه

سه‌یرکه‌ (طاهیر) خوا‌بکا ده‌یی

رۆژه‌که‌مان هه‌لبی‌ قه‌ت ئاوا نه‌یی

به‌حرکه‌/هه‌ولتیر/هه‌ریمی کوردستان

٢٠٠٨/٨/٨ز

فیرستی گشتی به‌رگی سییه‌م

۱. نایه‌ته‌کانی قورنانی پیروژ.
۲. فه‌رمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ر (درودی خوی لی بی).
۳. ناوه‌کان.
۴. نه‌وشوینانه‌ی زیاتر له یه‌ک ناویان هه‌یه.
۵. سه‌رچاوه‌کان.

١. نایهته کانی قورنانی پیروژ:

لاپه ره	دهقی نایهته کان
٢٧٨	﴿أنا فتحنا لك فتحا مبيناً﴾ الفتح / ١
١٢٢	﴿الله لطيف بعباده﴾ الشورى / ١٩
٢٨٨	﴿ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم﴾ الجمعة / ٤
٢٤٢	﴿ربنا ظلمنا أنفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكوننَّ من الخاسرين﴾ الأعراف / ٢٣
٣٠٠	﴿وأيوب اذ نادى ربه أنى مسني الضر وانت أرحم الراحمين﴾
هامش	الانبياء / ٨٣
١٢	﴿ويطعمون الطعام على حبه مسكيناً ويتيمماً وأسيراً﴾ الانسان / ٨

٢. فهرمووده کانی پیغمبهه (دروودی خوای لی بی):

لاپه ره	دهقی فهرمووده کان
٣٩٠	نصرت بالرعب مسيرة شهر / الامام أحمد

٣. ناوی زانایان:

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١	غازی داود نه‌یوبی	١١٦٥
١	فائیز عبدالله بیتواته‌یی	١١٦٦
٣	فاخیر محمدد روفاعی	١١٦٧
٤	فاطیمة ئیبراهیم هه‌کاری	١١٦٨
٤	فاطیمة نه‌حمد نه‌یوبی	١١٦٩
٥	فاطیمة نه‌حمد حه‌رانی	١١٧٠
٥	فاطیمة حوسین دیاربه‌کری	١١٧١
٥	فاطیمة عیسا نه‌قشبه‌ندی	١١٧٢
٦	فاطیمة مه‌ولانا خالید	١١٧٣
٦	فتح الله ئیبراهیم حه‌یده‌ری	١١٧٤
٧	فتح الله سعیرتی	١١٧٥
٧	فتح الله عومه‌ر ماردینی	١١٧٦
٧	فتح الله محمدد هه‌رتله‌ی	١١٧٧
٨	فتیان موباح حه‌رانی	١١٧٨
٩	فه‌ره‌ج نه‌بویه‌کر ئورمه‌وی	١١٧٩
٩	فضل الله ئیبراهیم حه‌یده‌ری	١١٨٠
١٠	فضل الله نه‌حمد سیواسی	١١٨١
١٠	فضل الله نه‌صر نامیدی	١١٨٢
١٠	فطلومک ناصرالدین نه‌یوبی	١١٨٣
١١	قاسم نه‌بویه‌کر هه‌ولتیری	١١٨٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١١	قاسم نه‌حمه‌د کوردی	١١٨٥
١٢	قاسم نه‌فه‌ندی غوباری	١١٨٦
١٣	قاسم عبدالله شاره‌زوری	١١٨٧
١٣	قاسم عبدالمنان گۆرانی	١١٨٨
١٣	قاسم محهمه‌د کوردی	١١٨٩
١٤	قاسم مظفر شاره‌زوری	١١٩٠
١٤	قاسم یه‌حیا شاره‌زوری	١١٩١
١٥	قیوامه‌دین حه‌سه‌نی	١١٩٢
١٧	کامیل عه‌لی ماردینی	١١٩٣
١٨	کولاب حه‌مه‌زه حه‌رانی	١١٩٤
١٨	له‌یب حوسین دیاره‌به‌کری	١١٩٥
١٨	لطف الله محهمه‌د نه‌رزپۆمی	١١٩٦
١٩	لوطفی نه‌فه‌ندی دیاره‌به‌کری	١١٩٧
١٩	ماجید کوردی	١١٩٨
٢٠	ماجید محهمه‌د صالح	١١٩٩
٢٠	موباره‌ک حه‌سه‌ن شاره‌زوری	١٢٠٠
٢١	موباره‌ک حه‌سه‌ن هه‌ولتیری	١٢٠١
٢٢	موباره‌ک عه‌بدالله دیاره‌به‌کری	١٢٠٢
٢٢	موباره‌ک محهمه‌د ته‌فلیسی	١٢٠٣
٢٢	موباره‌ک محهمه‌د جزیری (ابن الأثیر)	١٢٠٤
٢٥	موباره‌ک یه‌حیا شاره‌زوری	١٢٠٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٦	موجالید یه‌زید چه‌رانی	١٢٠٦
٢٦	موچه‌ره‌م محه‌مه‌د سیواسی	١٢٠٧
٢٦	موحسین جه‌عفه‌ر سه‌لماسی	١٢٠٨
٢٧	معه‌مه‌د ناده‌م باله‌کی (ابن آدم)	١٢٠٩
٣١	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م نامیدی	١٢١٠
٣١	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م نامیدی	١٢١١
٣٢	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م جزیری	١٢١٢
٣٣	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م جزیری	١٢١٣
٣٣	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م زفنه‌کی	١٢١٤
٣٤	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م ژه‌نگاری	١٢١٥
٣٤	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م ژه‌نگاری	١٢١٦
٣٥	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م سه‌ربالا	١٢١٧
٣٦	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م سروجی	١٢١٨
٣٦	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م سه‌یرتی	١٢١٩
٣٦	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م شه‌وی	١٢٢٠
٣٦	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م عه‌بدالانی	١٢٢١
٣٧	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م گۆرانی	١٢٢٢
٣٨	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م کوردی	١٢٢٣
٣٨	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م وانی	١٢٢٤
٣٩	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م هه‌کاری	١٢٢٥
٣٩	معه‌مه‌د ئی‌راهی‌م هه‌ولیری	١٢٢٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٤٠	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر خاپوری	١٢٢٧
٤٠	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر ژه‌نگاری	١٢٢٨
٤٠	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر سۆرانی	١٢٢٩
٤١	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر شه‌قلاوه‌یی	١٢٣٠
٤٢	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر ماردینی	١٢٣١
٤٢	محمد مه‌لا نه‌بو به‌کر مهرعه‌شی	١٢٣٢
٤٢	محمد مه‌لا نه‌بو له‌قاسم چه‌رانی	١٢٣٣
٤٣	محمد مه‌لا نه‌حه‌د (ابن الظهیر)	١٢٣٤
٤٣	محمد مه‌لا نه‌حه‌د نه‌خلاطی	١٢٣٥
٤٤	محمد مه‌لا نه‌حه‌د به‌رزنجی	١٢٣٦
٤٤	محمد مه‌لا نه‌حه‌د چه‌رانی	١٢٣٧
٤٥	محمد مه‌لا نه‌حه‌د چه‌رانی	١٢٣٨
٤٥	محمد مه‌لا نه‌حه‌د حصکه‌فی	١٢٣٩
٤٥	محمد مه‌لا نه‌حه‌د خاکی	١٢٤٠
٤٨	محمد مه‌لا نه‌حه‌د خه‌تی	١٢٤١
٥١	محمد مه‌لا نه‌حه‌د سعیرتی	١٢٤٢
٥٢	محمد مه‌لا نه‌حه‌د قه‌زاز	١٢٤٣
٥٢	محمد مه‌لا نه‌حه‌د (ناری)	١٢٤٤
٥٣	محمد مه‌لا نه‌حه‌د نه‌صیبی	١٢٤٥
٥٤	محمد مه‌لا نه‌حه‌د نه‌قشبه‌ندی	١٢٤٦
٥٤	محمد مه‌لا نه‌حه‌د هه‌ولتری	١٢٤٧

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٥٥	محمد نیدریس به‌دلیسی	١٢٤٨
٥٥	محمد نەسەد خەیلانی	١٢٤٩
٥٧	محمد نەسەندیار	١٢٥٠
٥٧	محمد نەفەندی ئاکری	١٢٥١
٥٨	محمد نەفەندی کوردی	١٢٥٢
٥٨	محمد ئیسماعیل پیرداودی	١٢٥٣
٦١	محمد ئیسماعیل سەرکرده	١٢٥٤
٦١	محمد ئیسماعیل هەولیری	١٢٥٥
٦١	محمد ئیسماعیل هەولیری	١٢٥٦
٦٢	محمد نەمین نەبۆبه‌کر هەرشەمی	١٢٥٧
٦٢	محمد نەمین نەحمەد زەند	١٢٥٨
٦٣	محمد نەمین نەحمەد بیژوویی	١٢٥٩
٦٣	محمد نەمین نەحمەد سویری	١٢٦٠
٦٥	محمد نەمین نەیبوب کوردی	١٢٦١
٦٥	محمد نەمین بالیکدەری	١٢٦٢
٦٥	محمد نەمین چیچورانی	١٢٦٣
٦٦	محمد نەمین خەیلانی	١٢٦٤
٦٦	محمد نەمین زەکی بەگ	١٢٦٥
٦٧	محمد نەمین سەعید باغەنجیری	١٢٦٦
٦٨	محمد نەمین سولەیمان ناشۆکانی	١٢٦٧
٧٠	محمد نەمین سولەیمان نەیبوبی	١٢٦٨

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٧١	محمد دهمین شیخ محمد کونه‌فلوسه‌یی	١٢٦٩
٧٢	محمد دهمین صالح گردمامکی	١٢٧٠
٧٣	محمد دهمین صبغه‌الله حه‌یده‌ری	١٢٧١
٧٣	محمد دهمین عبدالله کانی مازی	١٢٧٢
٧٤	محمد دهمین عبدالله وه‌لزی	١٢٧٣
٧٤	محمد دهمین عوسمان جدیدی	١٢٧٤
٧٥	محمد دهمین عه‌زیز کانی میرانی	١٢٧٥
٧٦	محمد دهمین عه‌لی چۆ‌حه‌یده‌ری	١٢٧٦
٧٦	محمد دهمین فتح‌الله هه‌ولتیری	١٢٧٧
٧٨	محمد دهمین قه‌راسنجی	١٢٧٨
٧٨	محمد دهمین کوردی مه‌عه‌نوی	١٢٧٩
٧٩	محمد دهمین محمد قه‌ره‌داغی	١٢٨٠
٧٩	محمد دهمین مه‌عه‌روف قه‌ره‌داغی	١٢٨١
٨٠	محمد دهمین موسا کفتارۆ	١٢٨٢
٨٠	محمد باسوی	١٢٨٣
٨١	محمد باقر بانه‌یی	١٢٨٤
٨٢	محمد باقر ته‌یی	١٢٨٥
٨٢	محمد به‌سظام خۆ‌شابی	١٢٨٦
٨٣	محمد به‌گ کورد عه‌لی	١٢٨٧
٨٥	محمد به‌هرام گۆرانی	١٢٨٨
٨٥	محمد به‌دیان ته‌فلیسی	١٢٨٩

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٩٩	محمد‌مه‌د حوسین حه‌ری	١٣١١
٩٩	محمد‌مه‌د حوسین قزجی	١٣١٢
١٠١	محمد‌مه‌د حوسین مه‌هوری	١٣١٣
١٠١	محمد‌مه‌د حه‌مه‌د به‌نده‌نیجی	١٣١٤
١٠١	محمد‌مه‌د حه‌مه‌د حه‌رانی	١٣١٥
١٠٢	محمد‌مه‌د حه‌مه‌د فوره‌جه	١٣١٦
١٠٢	محمد‌مه‌د حه‌مه‌زه عه‌ینتایی	١٣١٧
١٠٣	محمد‌مه‌د حه‌ویژ هه‌ولیری	١٣١٨
١٠٣	محمد‌مه‌د حه‌یده‌ر پیره‌دین	١٣١٩
١٠٤	محمد‌مه‌د خالید حه‌رانی	١٣٢٠
١٠٥	محمد‌مه‌د خضر بن ته‌مییه	١٣٢١
١٠٦	محمد‌مه‌د خه‌لیل کوردی	١٣٢٢
١٠٦	محمد‌مه‌د خه‌لیل هه‌ولیری	١٣٢٣
١٠٧	محمد‌مه‌د داود دینه‌وه‌ری	١٣٢٤
١٠٧	محمد‌مه‌د داود کوردی	١٣٢٥
١٠٨	محمد‌مه‌د داود گه‌ره‌وی	١٣٢٦
١٠٩	محمد‌مه‌د داود یه‌ک ده‌ست	١٣٢٧
١١٠	محمد‌مه‌د ده‌ده ئه‌رزۆمی	١٣٢٨
١١١	محمد‌مه‌د ده‌شم جاگیر	١٣٢٩
١١١	محمد‌مه‌د ده‌ۆکی	١٣٣٠
١١١	محمد‌مه‌د دیاب نه‌قشبه‌ندی	١٣٣١

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١١٢	محمد ره‌سول به‌رزنجی	١٣٣٢
١١٣	محمد ره‌سول زه‌کی	١٣٣٣
١١٤	محمد ره‌سول عه‌زعی	١٣٣٤
١١٥	محمد ره‌سول وه‌رتی	١٣٣٥
١١٦	محمد زیاره‌تی	١٣٣٦
١١٦	محمد سع‌دالله حه‌رانی	١٣٣٧
١١٧	محمد سه‌عید نیبراهیم گۆرانی	١٣٣٨
١١٧	محمد سه‌عید نه‌حه‌د دیتله‌هی	١٣٣٩
١١٨	محمد سه‌عید نه‌حه‌د مه‌ردۆخی	١٣٤٠
١١٨	محمد سه‌عید باغه‌مه‌ره‌یی	١٣٤١
١١٩	محمد سه‌عید بریفکانی	١٣٤٢
١١٩	محمد سه‌عید ره‌مه‌زان بو‌طی	١٣٤٣
١٢٠	محمد سه‌عید زه‌هاوی	١٣٤٤
١٢٢	محمد سه‌عید عوبیدی	١٣٤٥
١٢٢	محمد سه‌عید عه‌جاج نيزۆلی	١٣٤٦
١٢٣	محمد سه‌عید مه‌وله‌وی	١٣٤٧
١٢٣	محمد سه‌له‌مه‌ حه‌رانی	١٣٤٨
١٢٣	محمد سه‌له‌یمان حه‌رانی	١٣٤٩
١٢٤	محمد سه‌له‌یمان سه‌یدی	١٣٥٠
١٢٤	محمد سه‌له‌یمان کوردی	١٣٥١
١٢٦	محمد سه‌لیم نه‌رده‌لانی	١٣٥٢

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
۱۲۶	محمد سەلیم مەردۆخی	۱۳۵۳
۱۲۷	محمد سۆرانی	۱۳۵۴
۱۲۸	محمد شاهه‌نشا ئەیبوی	۱۳۵۵
۱۲۸	محمد شەریف بەرزنجی	۱۳۵۶
۱۲۹	محمد شەریف گۆرانی	۱۳۵۷
۱۳۰	محمد شەعبان ئەخلاقی	۱۳۵۸
۱۳۰	محمد شەعبان دیار بە کری	۱۳۵۹
۱۳۰	محمد شەفیع مەرعەشی	۱۳۶۰
۱۳۰	محمد شو کری موفقی	۱۳۶۱
۱۳۱	محمد شیرانشی	۱۳۶۲
۱۳۱	محمد صادق نعمة‌الله	۱۳۶۳
۱۳۲	محمد صالح دیار بە کری	۱۳۶۴
۱۳۲	محمد ضیاء‌الدین هه‌کاری	۱۳۶۵
۱۳۲	محمد طاها باشوری	۱۳۶۶
۱۳۳	محمد طاها بالیسانی	۱۳۶۷
۱۳۵	محمد طاها بالیسانی	۱۳۶۸
۱۳۵	محمد طاهیر بریفکانی	۱۳۶۹
۱۳۶	محمد طاهیر دیار بە کری	۱۳۷۰
۱۳۶	محمد طاهیر کوردی	۱۳۷۱
۱۳۸	محمد طاهیر مانی	۱۳۷۲
۱۳۸	محمد عارف نەرزەرۆمی	۱۳۷۳

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٣٩	محمد عبدالله نه‌خلاطی	١٣٧٤
١٣٩	محمد عبدالله دنیسهری	١٣٧٥
١٤٠	محمد عبدالرحمان کوردی	١٣٧٦
١٤٠	محمد عبدالرحمان ماردینی	١٣٧٧
١٤١	محمد عبدالرحیم ئورمه‌وی	١٣٧٨
١٤٢	محمد عبدالرحیم چورستانی	١٣٧٩
١٤٣	محمد عبدالرحیم عیراقی	١٣٨٠
١٤٣	محمد عبدالرحیم میلانی	١٣٨١
١٤٤	محمد عبدالرزاق کورد عه‌لی	١٣٨٢
١٤٥	محمد عبدالرہ‌سول به‌رزنجی	١٣٨٣
١٤٧	محمد عبدالله بن ته‌میمیه	١٣٨٤
١٤٧	محمد عبدالله به‌دره‌دین	١٣٨٥
١٤٧	محمد عبدالله به‌نده‌نیجی	١٣٨٦
١٤٨	محمد عبدالله جزیری	١٣٨٧
١٤٨	محمد عبدالله جه‌لی	١٣٨٨
١٥٢	محمد عبدالله حه‌رانی	١٣٨٩
١٥٣	محمد عبدالله خه‌ریانی	١٣٩٠
١٥٣	محمد عبدالله دیاره‌کری	١٣٩١
١٥٣	محمد عبدالله دیاره‌کری	١٣٩٢
١٥٤	محمد عبدالله زیاره‌تی	١٣٩٣
١٥٤	محمد عبدالله شاره‌زوری	١٣٩٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٥٥	محمد عبدالله شهریقی	١٣٩٥
١٥٦	محمد عبدالله شیخ وه‌تمانی	١٣٩٦
١٥٧	محمد عبدالله شیروانی	١٣٩٧
١٥٨	محمد عبدالله عولاسه	١٣٩٨
١٥٨	محمد عبدالله کورد ئه‌فه‌ندی	١٣٩٩
١٥٩	محمد عبدالله مه‌هانی	١٤٠٠
١٥٩	محمد عبدالله هدرشه‌می	١٤٠١
١٦١	محمد عبدالله هه‌کاری	١٤٠٢
١٦١	محمد عبدالله هه‌ولیری	١٤٠٣
١٦٢	محمد عبدالاحد دیاربه‌کری	١٤٠٤
١٦٢	محمد عبدالعزیز حه‌رانی	١٤٠٥
١٦٣	محمد عبدالعزیز هه‌ولیری	١٤٠٦
١٦٣	محمد عبدالغنی حه‌رانی	١٤٠٧
١٦٣	محمد عبدالفتاح (ره‌نیس)	١٤٠٨
١٦٦	محمد عبدالقادر شه‌وه‌کی	١٤٠٩
١٦٦	محمد عبدالقادر (قانیع)	١٤١٠
١٦٩	محمد عبدالقاهر شاره‌زوری	١٤١١
١٦٩	محمد عبدالکریم خه‌واهر زاده	١٤١٢
١٧٠	محمد عبدالکریم صیددیقی	١٤١٣
١٧٠	محمد عبدالکریم مه‌رعه‌شی	١٤١٤
١٧١	محمد عبدالکریم مه‌ردۆخی	١٤١٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٧١	محمد عبدالله المؤمن فارقی	١٤١٦
١٧١	محمد عبدالله الملك مارانی	١٤١٧
١٧٢	محمد عبدالله المنعم جه‌رانی	١٤١٨
١٧٢	محمد عبدالله الوهاب جه‌رانی	١٤١٩
١٧٣	محمد عبدالله عییدالله جه‌رانی	١٤٢٠
١٧٤	محمد عبدالله عییدالله نه‌صییی	١٤٢١
١٧٤	محمد عبدالله عوسمان نه‌فه‌ندی موفتی	١٤٢٢
١٧٥	محمد عبدالله عوسمان ته‌وئله‌یی	١٤٢٣
١٧٦	محمد عبدالله عوسمان مار‌دینی	١٤٢٤
١٧٧	محمد عبدالله عوسمان (مه‌حوی)	١٤٢٥
١٧٩	محمد عبدالله عوسمان موسا دیاربه‌کری	١٤٢٦
١٧٩	محمد عبدالله عوسمان یوسف دیاربه‌کری	١٤٢٧
١٨٠	محمد عبدالله عه‌ده‌خان	١٤٢٨
١٨٠	محمد عبدالله عه‌لی نه‌خلاطی	١٤٢٩
١٨٠	محمد عبدالله عه‌لی به‌رزنجی	١٤٣٠
١٨١	محمد عبدالله عه‌لی بروجردی	١٤٣١
١٨١	محمد عبدالله عه‌لی جامع	١٤٣٢
١٨١	محمد عبدالله عه‌لی جزیری	١٤٣٣
١٨٢	محمد عبدالله عه‌لی جزیری	١٤٣٤
١٨٢	محمد عبدالله عه‌لی جه‌رانی	١٤٣٥
١٨٢	محمد عبدالله عه‌لی جه‌رانی	١٤٣٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
۱۸۳	محمد عه‌لی حصکه‌فی	۱۴۳۷
۱۸۴	محمد عه‌لی حصکه‌فی	۱۴۳۸
۱۸۴	محمد عه‌لی خال	۱۴۳۹
۱۸۷	محمد عه‌لی خه‌تیب	۱۴۴۰
۱۸۸	محمد عه‌لی خلاطی	۱۴۴۱
۱۸۸	محمد عه‌لی دیاربه‌کری	۱۴۴۲
۱۸۹	محمد عه‌لی دینه‌وهری	۱۴۴۳
۱۸۹	محمد عه‌لی ژه‌نگاری	۱۴۴۴
۱۸۹	محمد عه‌لی سروجی	۱۴۴۵
۱۹۰	محمد عه‌لی شاره‌زوری	۱۴۴۶
۱۹۰	محمد عه‌لی شاره‌زوری	۱۴۴۷
۱۹۱	محمد عه‌لی عه‌لیاوی	۱۴۴۸
۱۹۲	محمد عه‌لی عه‌ونی	۱۴۴۹
۱۹۳	محمد عه‌لی (قازی محمد)	۱۴۵۰
۱۹۵	محمد عه‌لی کاوانی	۱۴۵۱
۱۹۶	محمد عه‌لی کوردی	۱۴۵۲
۱۹۶	محمد عه‌لی مارانی	۱۴۵۳
۱۹۷	محمد عه‌لی مهرعه‌شی	۱۴۵۴
۱۹۷	محمد عه‌لی تۆده‌یی	۱۴۵۵
۱۹۸	محمد عه‌لی وه‌لزی	۱۴۵۶
۱۹۸	محمد عه‌لی هه‌ولتیری	۱۴۵۷

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
١٩٩	محمد علی ههولیری	١٤٥٨
١٩٩	محمد عیماد حه‌رانی	١٤٥٩
٢٠٠	محمد عمر نامیدی	١٤٦٠
٢٠٠	محمد عیمران نابینا	١٤٦١
٢٠٠	محمد عومهر ئورمه‌وی	١٤٦٢
٢٠١	محمد عومهر ئومهر گومبه‌تی	١٤٦٣
٢٠١	محمد عومهر نه‌یویی	١٤٦٤
٢٠٢	محمد عومهر تاجه‌دین	١٤٦٥
٢٠٢	محمد عومهر حه‌رانی	١٤٦٦
٢٠٣	محمد عومهر دینه‌وه‌ری	١٤٦٧
٢٠٣	محمد عومهر شیخ شه‌روانی	١٤٦٨
٢٠٤	محمد عومهر فارقی	١٤٦٩
٢٠٤	محمد عومهر قه‌ده‌داغی	١٤٧٠
٢٠٥	محمد عومهر کوردی	١٤٧١
٢٠٥	محمد عومهر نه‌صیبی	١٤٧٢
٢٠٦	محمد عیسا بروجردی	١٤٧٣
٢٠٦	محمد عیسا گۆرانی	١٤٧٤
٢٠٧	محمد عیسا له‌ل	١٤٧٥
٢٠٧	محمد غازی نه‌یویی	١٤٧٦
٢٠٨	محمد فضل‌الله حه‌یده‌ری	١٤٧٧
٢٠٩	محمد فه‌قی ته‌یران	١٤٧٨

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢١٠	محمد فیهی زه‌هاوی	١٤٧٩
٢١٤	محمد قادر نه‌چی	١٤٨٠
٢١٤	محمد قادر هه‌رتلی	١٤٨١
٢١٥	محمد قازی (سلط)	١٤٨٢
٢١٥	محمد قه‌حطان ئورمه‌وی	١٤٨٣
٢١٦	محمد قه‌ده‌اغی	١٤٨٤
٢١٦	محمد قه‌سیم گۆرانی	١٤٨٥
٢١٧	محمد گه‌ردی	١٤٨٦
٢١٩	محمد کوردی به‌رۆزی	١٤٨٧
٢١٩	محمد که‌ریم به‌حرکه‌یی	١٤٨٨
٢٢٠	محمد کستانی	١٤٨٩
٢٢٠	محمد کوانه‌دولی	١٤٩٠
٢٢١	محمد مارانی	١٤٩١
٢٢١	محمد مه‌جد هه‌ولتیری	١٤٩٢
٢٢١	محمد محمد نامیدی	١٤٩٣
٢٢٢	محمد محمد (ئین تیمیه)	١٤٩٤
٢٢٢	محمد محمد (ابو‌السعود)	١٤٩٥
٢٢٣	محمد محمد نه‌خلاطی	١٤٩٦
٢٢٤	محمد محمد به‌رزنجی	١٤٩٧
٢٢٤	محمد محمد (تاج‌العارفین)	١٤٩٨
٢٢٤	محمد محمد جزیری	١٤٩٩

لا‌په‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌ند
٢٢٥	محمد محمد محمد جزیری	١٥٠٠
٢٢٥	محمد محمد محمد جزیری (ابن الجزیری)	١٥٠١
٢٢٨	محمد محمد محمد حه‌رانی	١٥٠٢
٢٢٨	محمد محمد محمد حصکه‌فی	١٥٠٣
٢٢٩	محمد محمد محمد حصکه‌فی	١٥٠٤
٢٢٩	محمد محمد محمد خاوه‌رانی	١٥٠٥
٢٣٠	محمد محمد محمد دیاربه‌کری	١٥٠٦
٢٣٠	محمد محمد محمد دیاربه‌کری	١٥٠٧
٢٣١	محمد محمد محمد دیاربه‌کری	١٥٠٨
٢٣١	محمد محمد محمد سعیرتی	١٥٠٩
٢٣٢	محمد محمد محمد نه‌مین سه‌لماسی	١٥١٠
٢٣٢	محمد محمد محمد سیفا	١٥١١
٢٣٣	محمد محمد محمد شاره‌زوری	١٥١٢
٢٣٣	محمد محمد محمد فارقی (ابن نباتة)	١٥١٣
٢٣٤	محمد محمد محمد کاکی	١٥١٤
٢٣٥	محمد محمد محمد گۆرانی	١٥١٥
٢٣٥	محمد محمد محمد کوردی	١٥١٦
٢٣٦	محمد محمد محمد مار‌دینی	١٥١٧
٢٣٦	محمد محمد محمد مار‌دینی	١٥١٨
٢٣٧	محمد محمد محمد هه‌ولیری	١٥١٩
٢٣٧	محمد محمد محمد مه‌حمود دیاربه‌کری	١٥٢٠

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٣٨	محمد مه‌حمود زه‌رکه‌لی	١٥٢١
٢٣٨	محمد مه‌حمود شاره‌زوری	١٥٢٢
٢٣٩	محمد محی‌دین ته‌وتله‌یی	١٥٢٣
٢٣٩	محمد مه‌سعود دیاربه‌کری	١٥٢٤
٢٣٩	محمد مصطفا نامیدی	١٥٢٥
٢٤٠	محمد مصطفا نه‌رزورمی	١٥٢٦
٢٤٠	محمد مصطفا قیرژه‌یی	١٥٢٧
٢٤١	محمد مصطفا نۆده‌یی (شیخ مه‌عروفی نۆدی)	١٥٢٨
٢٤٧	محمد مه‌عالی چه‌رانی	١٥٢٩
٢٤٧	محمد موسا سعیرتی	١٥٣٠
٢٤٨	محمد موسا هۆزبانی	١٥٣١
٢٤٨	محمد مه‌ولود به‌حرکه‌یی	١٥٣٢
٢٤٩	محمد مه‌هدی جه‌وانرودی	١٥٣٣
٢٤٩	محمد ناهیض کوردی	١٥٣٤
٢٥٠	محمد نه‌جه‌دین کوردی	١٥٣٥
٢٥١	محمد نه‌جیب نه‌خلاطی	١٥٣٦
٢٥١	محمد نصرالله جزیری	١٥٣٧
٢٥١	محمد نصر هه‌ولیری	١٥٣٨
٢٥٢	محمد وه‌سیم مه‌ردۆخی	١٥٣٩
٢٥٢	محمد وه‌سیم مه‌ردۆخی	١٥٤٠
٢٥٤	محمد وه‌بیان دنبه‌لی	١٥٤١

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٥٥	محمد وهه‌ب کفر جه‌دی	١٥٤٢
٢٥٥	محمد هبة‌الله به‌نده‌نیجی	١٥٤٣
٢٥٦	محمد هبة‌الله سه‌ماسی	١٥٤٤
٢٥٦	محمد یاسین ژه‌نگاری	١٥٤٥
٢٥٧	محمد یایی	١٥٤٦
٢٥٧	محمد یه‌زید روهاوی	١٥٤٧
٢٥٨	محمد یه‌عقوب سعیرتی	١٥٤٨
٢٥٨	محمد یوسف (ئیین ده‌واله)	١٥٤٩
٢٥٩	محمد یوسف جزیری	١٥٥٠
٢٥٩	محمد یوسف جزیری	١٥٥١
٢٦٠	محمد یوسف چه‌رانی	١٥٥٢
٢٦١	محمد یوسف روهاوی	١٥٥٣
٢٦١	محمد یوسف گۆرانی	١٥٥٤
٢٦١	محمد یوسف هه‌ولیری	١٥٥٥
٢٦٢	محمد یوسف هه‌ولیری	١٥٥٦
٢٦٣	محمد یونس هه‌ولیری	١٥٥٧
٢٦٣	محمد یونس هه‌ولیری	١٥٥٨
٢٦٤	مه‌حمود نه‌بویه‌کر نورمه‌وی	١٥٥٩
٢٦٥	مه‌حمود نه‌بویه‌کر نورمه‌وی	١٥٦٠
٢٦٥	مه‌حمود نه‌بویه‌کر جزیری	١٥٦١
٢٦٦	مه‌حمود نه‌حمه‌د دیلزهبی	١٥٦٢

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٦٦	مه‌حمود نه‌حمه‌د شاره‌زوری	١٥٦٣
٢٦٦	مه‌حمود نه‌حمه‌د عه‌ینتایی	١٥٦٤
٢٦٧	مه‌حمود نه‌حمه‌د کاکۆزه‌که‌ریا	١٥٦٥
٢٦٧	مه‌حمود نه‌حمه‌د مه‌رعه‌شی	١٥٦٦
٢٦٨	مه‌حمود نه‌حمه‌د نه‌قشبه‌ندی	١٥٦٧
٢٦٨	مه‌حمود نه‌فه‌ندی نامیدی	١٥٦٨
٢٦٩	مه‌حمود نه‌مین (بیخود)	١٥٦٩
٢٧١	مه‌حمود نه‌مین (را‌جی)	١٥٧٠
٢٧٢	مه‌حمود بادینی	١٥٧١
٢٧٢	مه‌حمود بایه‌زیدی	١٥٧٢
٢٧٣	مه‌حمود به‌ریانی	١٥٧٣
٢٧٣	مه‌حمود سه‌ه‌ن به‌رده‌ری	١٥٧٤
٢٧٤	مه‌حمود حوسین ژه‌نگاری	١٥٧٥
٢٧٤	مه‌حمود جه‌مدی مه‌رعه‌شی	١٥٧٦
٢٧٥	مه‌حمود خورتنی	١٥٧٧
٢٧٥	مه‌حمود سه‌عید (شیخ مه‌حمودی جه‌فید)	١٥٧٨
٢٨١	مه‌حمود شه‌مه‌ه‌دین کوردی	١٥٧٩
٢٨١	مه‌حمود عه‌بباس عه‌بدالانی	١٥٨٠
٢٨٢	مه‌حمود عه‌بدالرحمان (را‌جی)	١٥٨١
٢٨٢	مه‌حمود عبدالله خه‌رپانی	١٥٨٢
٢٨٣	مه‌حمود عبدالله ده‌شی	١٥٨٣

لا بهره	ناوه کان	ریز بهند
٢٨٣	مهحمود عبدالله نهقشبهندی	١٥٨٤
٢٨٣	مهحمود عبدالعزيز شوربجه	١٥٨٥
٢٨٤	مهحمود عهلی جهرانی	١٥٨٦
٢٨٤	مهحمود عهلی داقوقی	١٥٨٧
٢٨٥	مهحمود عهلی ههولیری	١٥٨٨
٢٨٥	مهحمود عومهر هانی	١٥٨٩
٢٨٦	مهحمود فهقیر الله	١٥٩٠
٢٨٦	مهحمود کۆکۆبی	١٥٩١
٢٨٧	مهحمود محهمهد نورمهوی	١٥٩٢
٢٨٧	مهحمود محهمهد نۆمهر گومبهتی	١٥٩٣
٢٨٨	مهحمود محهمهد بیتوشی	١٥٩٤
٢٨٩	مهحمود محهمهد دشهیی	١٥٩٥
٢٨٩	مهحمود محهمهد شیخانی	١٥٩٦
٢٩٠	مهحمود محهمهد عهینتایی	١٥٩٧
٢٩٠	مهحمود محهمهد گۆرانی	١٥٩٨
٢٩١	مهحمود محهمهد واوانی	١٥٩٩
٢٩١	مهحمود مهحمود ههولیری	١٦٠٠
٢٩٢	مهحمود مهزناوی	١٦٠١
٢٩٤	مهحمود مههدی جهوانرۆ	١٦٠٢
٢٩٤	مهحمود یوسف طالهبانی	١٦٠٣
٢٩٥	محهمهددین حهسهن کوردی	١٦٠٤

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٢٩٦	م‌حیده‌دین قزلباخی	١٦٠٥
٢٩٦	موخه‌لله‌د یه‌زید چه‌رانی	١٦٠٦
٢٩٦	مراد وه‌یسی زه‌نگه‌نه	١٦٠٧
٢٩٧	مرتضا مصطه‌فا کوردی	١٦٠٨
٢٩٧	مه‌روان شو‌جاع جزیری	١٦٠٩
٢٩٨	مه‌سه‌عود نه‌حمه‌د ناشو‌کانی	١٦١٠
٣٠٢	مه‌سه‌عود ئیسماعیل سه‌لماسی	١٦١١
٣٠٢	مه‌سه‌عود عوسمان چه‌رانی	١٦١٢
٣٠٣	میسکین بو‌که‌یر چه‌رانی	١٦١٣
٣٠٣	موسلیم سه‌لامه‌ زه‌نگاری	١٦١٤
٣٠٣	مصطه‌فا نه‌بو‌به‌کر تاجه‌دین	١٦١٥
٣٠٣	مصطه‌فا نه‌بو‌به‌کر گ‌زوران	١٦١٦
٣٠٤	مصطه‌فا نه‌بو‌به‌کر هه‌رشه‌می	١٦١٧
٣٠٩	مصطه‌فا نه‌حمه‌د بیسارانی	١٦١٨
٣١٠	مصطه‌فا نه‌فه‌ندی عاکیف	١٦١٩
٣١٠	مصطه‌فا باباره‌سول به‌رزنجی	١٦٢٠
٣١١	مصطه‌فا بالیسانی	١٦٢١
٣١١	مصطه‌فا پینجورینی	١٦٢٢
٣١٢	مصطه‌فا حه‌سه‌ن سه‌عیرتی	١٦٢٣
٣١٢	مصطه‌فا ده‌رویش گ‌وچ	١٦٢٤
٣١٣	مصطه‌فا ره‌سول سه‌فه‌وت	١٦٢٥

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣١٤	مصطفه‌فا زیاره‌تی	١٦٢٦
٣١٤	مصطفه‌فا سه‌عید عه‌یتتایی	١٦٢٧
٣١٥	مصطفه‌فا سوله‌یمان ئاشو‌کانی	١٦٢٨
٣١٦	مصطفه‌فا صیدقی سیواسی	١٦٢٩
٣١٧	مصطفه‌فا شه‌مه‌دین ته‌ختی	١٦٣٠
٣١٧	مصطفه‌فا عبدالله خه‌رپوتی	١٦٣١
٣١٨	مصطفه‌فا عبدالله کوردی	١٦٣٢
٣١٨	مصطفه‌فا عبدالله هیرانی (صافی)	١٦٣٣
٣٢١	مصطفه‌فا عبدالکریم سنه‌یی	١٦٣٤
٣٢١	مصطفه‌فا عه‌لی هیرانی	١٦٣٥
٣٢٢	مصطفه‌فا فاضل بالیسانی	١٦٣٦
٣٢٢	مصطفه‌فا محهم‌هد (ابوالسعود)	١٦٣٧
٣٢٣	مصطفه‌فا محهم‌هد بارزانی (ملا مصطفی بارزانی)	١٦٣٨
٣٢٧	مصطفه‌فا محهم‌هد ره‌باتی	١٦٣٩
٣٢٧	مصطفه‌فا محهم‌هد کوردی	١٦٤٠
٣٢٨	مصطفه‌فا مه‌حمود قه‌ره‌داغی	١٦٤١
٣٢٨	مصطفه‌فا مه‌حمود موفقی	١٦٤٢
٣٢٩	مصطفه‌فا نه‌جیب قه‌ره‌داغی	١٦٤٣
٣٢٩	مظفر حه‌سه‌ن سه‌لماسی	١٦٤٤
٣٣٠	مظفر حوسین بروج‌ردی	١٦٤٥
٣٣٠	مظفر قاسم شاره‌زوری	١٦٤٦

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٣١	موعه‌د نصرالله جزیری	١٦٤٧
٣٣١	مه‌عروف نیسماعیل جلبه‌سه‌ری	١٦٤٨
٣٣٢	مه‌عروف ئەمین قه‌ره‌داغی	١٦٤٩
٣٣٢	مه‌عروف عبدالرحمان نیرگسه‌جاری	١٦٥٠
٣٣٤	مه‌عروف عبدالغنی (ره‌صافی)	١٦٥١
٣٣٥	مه‌عصوم خضر هه‌ورامی	١٦٥٢
٣٣٥	مه‌عصوم ضیاءالدین نه‌قشبه‌ندی	١٦٥٣
٣٣٦	مه‌عقهل عیبدالله جزیری	١٦٥٤
٣٣٦	مه‌قصود نه‌فه‌ندی کوردستانی	١٦٥٥
٣٣٧	مه‌کارم سالم چه‌رانی	١٦٥٦
٣٣٧	مه‌لا شیخ نیلیاس شنۆی	١٦٥٧
٣٣٧	مه‌مه‌دوح سه‌لیم مزوری	١٦٥٨
٣٣٨	موسا ئەعین چه‌رانی	١٦٥٩
٣٣٨	موسا بایه‌زید ته‌وه‌ککه‌لی	١٦٦٠
٣٣٩	موسا حامید دیاره‌کری	١٦٦١
٣٣٩	موسا حه‌سه‌ن ئالانی	١٦٦٢
٣٤٠	موسا حوسین ئالانی	١٦٦٣
٣٤٠	موسا عه‌لی زه‌رزاری	١٦٦٤
٣٤١	موسا کفتارۆ	١٦٦٥
٣٤١	موسا محه‌مه‌د هه‌ولتیری	١٦٦٦
٣٤١	موسا یونس هه‌ولتیری	١٦٦٧

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٤٣	مه‌لود لطف‌الله چه‌نه‌فی زاده	١٦٦٨
٣٤٣	مونسه نه‌بوه‌کر نه‌یویی	١٦٦٩
٣٤٤	مه‌وهوب عومه‌ر جزیری	١٦٧٠
٣٤٤	مه‌یعون نه‌صبه‌غ نه‌صیسی	١٦٧١
٣٤٥	میرزا مه‌حمود قازی	١٦٧٢
٣٤٥	ناصر نه‌حمه‌د خو‌یی	١٦٧٣
٣٤٦	نامی عبدالله نه‌فه‌ندی	١٦٧٤
٣٤٦	نه‌بی صادق ماویلی	١٦٧٥
٣٤٧	نه‌جه‌دین جه‌لاله‌دین مه‌ردۆ‌خی	١٦٧٦
٣٤٨	نه‌جه‌دین عومه‌ر (بیاره‌)یی	١٦٧٧
٣٤٩	نه‌جه‌دین عیسا کوردی	١٦٧٨
٣٤٩	نه‌جه‌دین که‌وکه‌بی	١٦٧٩
٣٥٠	نه‌جیب عبداللطیف قه‌ره‌داغی	١٦٨٠
٣٥١	نه‌جیب عه‌ینتابی	١٦٨١
٣٥١	نه‌زیر ئیبراهیم ته‌ویله‌یی	١٦٨٢
٣٥١	نه‌سیه یونس نه‌یویی	١٦٨٣
٣٥١	نه‌سیم محمه‌د سه‌عید (موهاجیر)	١٦٨٤
٣٥٢	نصر نه‌حمه‌د نورمه‌وی	١٦٨٥
٣٥٣	نصر حوسین چه‌رانی	١٦٨٦
٣٥٣	نصر خضر هه‌ولتیری	١٦٨٧
٣٥٣	نصر عه‌قیل هه‌ولتیری	١٦٨٨

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٥٤	نصر عه‌لی ژه‌نگاری	١٦٨٩
٣٥٤	نصرالله عبدالعزیز هه‌رانی	١٦٩٠
٣٥٥	نصرالله محهمهد جزیری (ابن الاثیر)	١٦٩١
٣٥٦	نصرالله محهمهد هه‌رانی	١٦٩٢
٣٥٧	نصرالله مه‌نصور دوینی	١٦٩٣
٣٥٧	نصر به‌عقوب دینه‌وه‌ری	١٦٩٤
٣٥٨	نصر عه‌ره‌ب هه‌رانی (خوالتی رازی بی)	١٦٩٥
٣٥٨	نظامه‌دین عیصامه‌دین نۆدشه‌یی	١٦٩٦
٣٥٩	نعمة الله زه‌که‌ریا شازه‌لی	١٦٩٧
٣٦٠	نعمة الله عبدالکریم هه‌زار کانیانی	١٦٩٨
٣٦١	نیعم نه‌جه‌دین هه‌رانی	١٦٩٩
٣٦١	نه‌عیم موسافیر نورمه‌وی	١٧٠٠
٣٦١	نوره‌دین نیسماعیل شیروانی	١٧٠١
٣٦٢	نوره‌دین عبدالله جه‌لی	١٧٠٢
٣٦٣	نوره‌دین عبدالجبار (شیخ نوره‌دین بریفکانی)	١٧٠٣
٣٦٦	نورس عبدالره‌زاق که‌رکوکی	١٧٠٤
٣٦٧	نور محهمهد نیسحاق زاده	١٧٠٥
٣٦٧	نوری باباعه‌لی ته‌کیه‌یی	١٧٠٦
٣٦٨	وه‌لی عوسمان زیباری	١٧٠٧
٣٦٨	وه‌لی هه‌ولتیری	١٧٠٨
٣٦٩	وه‌یسی عبدالله گرتکی	١٧٠٩

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٣٧٠	وه‌یسی محمد که‌به‌نکره‌شی	١٧١٠
٣٧١	هبة الله محمد نا‌کره‌یی	١٧١١
٣٧١	هبة الله نصر چه‌رانی	١٧١٢
٣٧٢	هدایه الله نیسماعیل هه‌ولیری	١٧١٣
٣٧٣	هیلال نه‌محمد جزیری	١٧١٤
٣٧٣	هیلال مه‌حفوظ ره‌سه‌نی	١٧١٥
٣٧٤	یاسین بریفکانی	١٧١٦
٣٧٤	یاسن عبدالرحمان ته‌ویل‌ه‌یی	١٧١٧
٣٧٤	یه‌حیا نه‌بو مه‌نصور چه‌رانی	١٧١٨
٣٧٥	یه‌حیا خالید مزوری	١٧١٩
٣٧٨	یه‌حیا سه‌لامه حصکه‌فی	١٧٢٠
٣٨٠	یه‌حیا شه‌ره‌فه‌دین ره‌هاوی	١٧٢١
٣٨٠	یه‌حیا عبدالرحمان فارقی	١٧٢٢
٣٨٠	یه‌حیا عبدالله شه‌ره‌زوری	١٧٢٣
٣٨١	یه‌حیا عبدالله کا‌زاوی	١٧٢٤
٣٨١	یه‌حیا عه‌لی چه‌رانی	١٧٢٥
٣٨١	یه‌حیا عه‌لی ماجیدی	١٧٢٦
٣٨٣	یه‌حیا عومه‌ر نایینا	١٧٢٧
٣٨٣	یه‌حیا محمد چورستانی	١٧٢٨
٣٨٣	یه‌حیا محمد کوردی	١٧٢٩
٣٨٤	یه‌حیا نوح وانی	١٧٣٠

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزه‌ند
٣٨٤	یه‌زید محهمه‌د روهاوی	١٧٣١
٣٨٤	یه‌عقوب نه‌حمه‌د کوردی	١٧٣٢
٣٨٥	یه‌عقوب محهمه‌د سه‌ر کرده	١٧٣٣
٣٨٥	یه‌عقوب یوسف نه‌ییوب	١٧٣٤
٣٨٥	یوسف نه‌بویه‌کر سورچی	١٧٣٥
٣٨٦	یوسف نه‌حمه‌د دینه‌وه‌ری	١٧٣٦
٣٨٧	یوسف نه‌ییوب (سولتان سه‌لا‌حه‌دین نه‌ییوبی)	١٧٣٧
٣٩٣	یوسف بابا عومه‌ر	١٧٣٨
٣٩٣	یوسف حوسین حصکه‌فی	١٧٣٩
٣٩٣	یوسف حوسین سعیرتی	١٧٤٠
٣٩٤	یوسف حوسین کوردی	١٧٤١
٣٩٤	یوسف حوسین کوردی	١٧٤٢
٣٩٥	یوسف حمزه‌ه‌شاره‌زوری	١٧٤٣
٣٩٥	یوسف حه‌یده‌ر روحی	١٧٤٤
٣٩٥	یوسف خضر (نه‌صه‌م)	١٧٤٥
٣٩٩	یوسف داود نه‌ییوب	١٧٤٦
٣٩٩	یوسف شریکار عه‌یتابی	١٧٤٧
٣٩٩	یوسف ضیاء نه‌فه‌ندی	١٧٤٨
٤٠٠	یوسف طاهیر خۆیی	١٧٤٩
٤٠٠	یوسف عبدالله دیاربه‌کری	١٧٥٠
٤٠١	یوسف عبدالله عه‌یتابی	١٧٥١

لاپه‌ره	ناوه‌کان	ریزبه‌ند
٤٠١	یوسف عبدالله گۆرانی	١٧٥٢
٤٠٢	یوسف عبدالله ماردینی	١٧٥٣
٤٠٣	یوسف عبدالجلیل کوردی	١٧٥٤
٤٠٣	یوسف علی صالحاری	١٧٥٥
٤٠٤	یوسف عومهر ماردینی	١٧٥٦
٤٠٤	یوسف فضل‌الله حه‌رانی	١٧٥٧
٤٠٥	یوسف قه‌یس حه‌رانی	١٧٥٨
٤٠٥	یوسف مه‌جمهر هه‌ولتیری	١٧٥٩
٤٠٦	یوسف محهمهد کوردی	١٧٦٠
٤٠٧	یوسف محهمهد هه‌ولتیری	١٧٦١
٤٠٧	یوسف مه‌حمود شاهۆبی	١٧٦٢
٤٠٨	یوسف مظفر حه‌رانی	١٧٦٣
٤٠٨	یوسف وه‌صل‌الله حه‌رانی	١٧٦٤
٤٠٨	یوسف یاسین داوقی	١٧٦٥
٤٠٩	یوسف یه‌عقوب جه‌مال	١٧٦٦
٤٠٩	یوسف یه‌عقوب کوردی	١٧٦٧
٤١٠	یونس عومهر دیاربه‌کری	١٧٦٨
٤١٠	یونس محهمهد حه‌رانی	١٧٦٩
٤١٠	یونس محهمهد هه‌ولتیری	١٧٧٠
٤١١	یونس یوسف جزیری	١٧٧١

۴. ئەو شویتانەیی زیاتر له یهك ناویان ههیه:

ناوی کۆن	ناوی نوێ
شیرانش	شهرانش، شهرانش
نه‌صییی	(نه‌صییین - نوسه‌ییین)ی
حصکه‌فی	(حصن کیفا - شرناق - شهرناخ)ی
قرمییینی	(که‌رمانشایی)
نورمه‌وی	(ورمیی - ره‌زائییه)یی
به‌نده‌نیجی	(مه‌نده‌لی)
کفرعه‌زی	(حه‌زه - عه‌زه)یی
سعیرتی	(ئه‌سه‌ه‌رد - سه‌رد - سیرت)ی
فارقیی	(میافارقین - سلیوان - سلیفان)ی
ره‌سه‌نی	(رأس العين)ی
خلاطیی	(ئه‌خلاط - خیلات)ی
دافوقیی	(طاوغ)ی
سابلاغیی	(صاوجیلاق - ساوجیلاخ - مه‌هاباد)ی
سیوه‌رکی	(سۆرك - سیقه‌رك)ی
عه‌ینی / عه‌ینتایی	(غازی عه‌ینتاب - گازی نه‌ینتاب)ی
به‌تلیسی	(به‌دلیس)ی
ه‌کاری	هه‌کاری
خه‌رپوتی	(خه‌رتبوت - خه‌رپوت)ی
نامه‌دی	دیاره‌کری

ناوی کۆن	ناوی نوێ
روه‌ه‌وی	(ئورفه‌ی)
باته‌ی	(باطه‌ی)
سۆرانی	(سهران - سهران‌ی)
سهنه‌ی	(سهنه‌ندوج‌ی)
چه‌غمیره	گوندی (میره‌دی)
نه‌ستانه	نه‌سته‌نبول
مه‌قدسی	خه‌لکی (قودس)
حه‌ران	ئورفه
قزرا‌باد	(سه‌عدیه - قزلبات)
خیزان	(هیزان‌ی نزیك سعیرته)

٥. سه چاره کان:

سه چاره کانی کوردی و عه ره بی و فارسی

کتیبه کانی عه ره بی

- القرآن الکریم، مصدر المصادر.
١. آداب البحث و المناظره: إسماعیل الگلنبوی، المقدمة، مكتبة السعادة مصر، سنة ١٣٥٣هـ.
  ٢. أبهى القلائد، في تلخیص أنفس الفرائد: أحمد فائز البرزنجي، المقدمة، مطبعة ولايت موصل، سنة ١٣١٥هـ.
  ٣. إحياء علوم الدين: محمد بن محمد الغزالي، المقدمة، تحقيق: محمد طعمة حليبي، دار إحياء التراث العربي، بيروت، سنة ٢٠٠٢م.
  ٤. إحياء القلوب، شرح عبدالقادر الرفاعي الطرابلسي على الحكم الكردية تأليف: محمد الكردی الخلو تي، دار ناراس، أربيل، سنة ٢٠٠٤م.
  ٥. أربيل في مختلف العصور: عباس العزاوي، تعليق: محمد علي القره داغي، شركة الخنساء، بغداد، سنة ٢٠٠١م.
  ٦. أربيل في عهد الأتابكي: محسن محمد حسين، مطبعة أسعد، بغداد، سنة ١٩٧٦م.
  ٧. أسد الغابه في معرفة الصحابة: عزالدين ابن الاثير علي بن محمد الجزري، القاهرة - مصر، سنة ٢٠٠٣م.
  ٨. إسهام علماء كوردستان العراق في الثقافة الإسلامية: محمد زكي حسين أحمد، مطبعة وزارة التربية، أربيل، سنة ١٩٩٩م.
  ٩. أعلام كرد العراق، جمال بابان، مطبعة شقان، أربيل، ٢٠٠٦م.
  ١٠. الآية الكبرى: بديع الزمان سعيد النورسي، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٣م.

١١. الإصابة في تمييز الصحابة: أحمد بن علي بن حجر العسقلاني، مطبعة السعادة، مصر، سنة ١٣٢٨هـ.
١٢. الأعلام: خير الدين الزركلي، مطبعة كوستانسوماس، سنة ١٩٥٤م.
١٣. الاعمال الكاملة: الشيخ معروف النودهي، القسم الأول، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٤م، القسم الثاني، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٥م، القسم الثالث، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٤م، القسم الرابع، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٤م، القسم الخامس، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٤م، القسم السادس، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٤م.
١٤. الأكراد في بهدينان: أنور المائي، مطبعة الحصان، موصل، ١٩٦٠م.
١٥. الإكليل في محاسن أربيل: عبدالله فرهادي، مطبعة جامعة صلاح الدين، أربيل، سنة ٢٠٠١م.
١٦. الإمام أمجد الزهاوي: كاظم أحمد المشايخي، مطبعة المعهد العالمي للفكر الإسلامي، سنة ١٩٩٦م.
١٧. الأمير الكردي مير محمد الرواندي: جمال نيز، ترجمة: فخري سلاحشور، أربيل، مطبعة التربية، سنة ٢٠٠٣ك.
١٨. الأنساب: عبدالكريم محمد السمعاني المتوفي سنة ٥٦٢ هـ، تحقيق: محمد عبدالقادر عطا، دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، سنة ١٩٩٨م.
١٩. الإيضاح في شرح المفصل: عثمان بن عمر ابن الحاجب الكردي، المقدمة: الدكتور موسى بناي العليي، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٢م.
٢٠. ألفية السيرة النبوية: زين الدين عبدالرحيم حسين العراقي، مخطوطة كتبها محمد المنوي الفراتي، سنة ١٣٢٦هـ.
٢١. أمجاد الأكراد: الدكتور عبدالله الهرشمي النقشبدي، مخطوطة.

٢٢. إنباه الرواة على أنباه النحاة: الوزير جمال الدين أبو الحسن علي بن يوسف القفطي المتوفي ٦٤٦هـ، تحقيق: محمد أبو الفضل ابراهيم، مطبعة دار الكتب المصرية، سنة ١٩٥٠م.
٢٣. إيضاح المكنون عن أسامي الكتب والفنون: اسماعيل پاشا البغدادي، طبعة طهران، سنة ١٩٦٧م.
٢٤. البارزاني والحركة التحررية: مسعود البارزاني، ثورة بارزاني ١٩٤٥ - ١٩٥٨م، طبع سنة ١٩٨٧م.
٢٥. البداية والنهاية: اسماعيل بن كثير، دارالتقوى، مصر، سنة ١٩٩٩م.
٢٦. البدر الطالع بمحاسن من بعد القرن السابع: محمد بن علي الشوكاني، مطبعة السعادة، مصر، سنة ١٣٤٨هـ.
٢٧. البيتوشي: الشيخ محمد الخال، مطبعة المعارف، بغداد، سنة ١٩٥٨م.
٢٨. بستان العارفين: يحيى بن شرف النووي المتوفي ٦٧٦هـ، مطبعة المنير، بغداد ١٩٨٤م.
٢٩. بغية الوعاة في طبقات اللغويين والنحاة: جلال الدين عبدالرحمن السيوطي المتوفي ٩١١هـ - تحقيق: محمد أبو الفضل ابراهيم، مطبعة عيسى البابي الحلبي، سنة ١٩٦٥م.
٣٠. بيان البيان، رسالة الإستعارة، تأليف: أبي بكر الميررؤسثمي، مخطوطة كتبها: رسول بن عبدالله في بلدة كركوك في مدرسة ملا عبدالرحمان، في حياة المؤلف، سنة ١٢٣٣هـ.
٣١. تاج التراجم: قاسم قطلوبغا السوداني المتوفي ٨٧٩هـ، دار العلم بيروت، سنة ١٩٩٢م.
٣٢. تاج الأصول: منصور علي ناصف، طبعة عيسى البابي الحلبي، سنة ١٩٦١م.

٣٣. تاریخ آریبل: المبارک بن أحمد ابن المستوفی، القسم الأول: طبعة بغداد، سنة ١٩٨٠م، القسم الثاني: طبعة بغداد، ١٩٨٠م.
٣٤. تاریخ السليمانية وانحائها: محمد أمين زكي، تعريب: محمد جميل أحمد الروزياني، طبعة بغداد، سنة ١٩٥١م.
٣٥. تاریخ علماء آریبل وضواحيها: مخطوطة جمعها ملا أنور الساعاتي.
٣٦. تاریخ علماء بغداد: يونس السامرائي، مطبعة وزارة الأوقاف، بغداد، سنة ١٩٨٢م.
٣٧. تحفة الأحوذی، شرح جامع الترمذی: محمد عبدالرحمن المبارکفوري، المتوفی ١٣٥٣هـ، دار الكتاب العربي، بيروت - لبنان.
٣٨. تزيين العبارة لتحسين الإشارة: ملا علي سلطان القارئ، المقدمة: عثمان جمعة، دارالفاروق، الطائف، سنة ١٩٩٠م.
٣٩. تشريح الأفلاك: بهاء الدين العاملي، مخطوطه كتبها ملا ابراهيم الدوغره مهجى الأریبلي.
٤٠. تفصيل الجرجاني: الشيخ عبدالقاهر الجرجاني، رسالة تقدم بها الطالب: محمد صالح الى المعهد التاريخي العربي لنيل درجة ماجستير في التراث العلمي العربي، سنة ١٩٩٧م.
٤١. التقويمان الهجري والميلادي، ترجمة: الدكتور حسام محي الدين الألوسي، مطبعة الجمهوري، بغداد، سنة ١٩٧٠م.
٤٢. التقيد والإيضاح لما أطلق وأغلق من مقدمة ابن الصلاح، المقدمة: محمد عبدالله شاهين، بيروت - لبنان، ١٩٩٩م.
٤٣. تنبيه الأصدقاء: عبدالرحمن القره داغي، مطبعة الولاية، بغداد، ١٣٣٠هـ.
٤٤. جامع كرامات الأولياء: يوسف إسماعيل النهاني، طبعة مصر، سنة ١٩٦٢م.
٤٥. حاشية ابن الحاج على البهجة المرضية شرح الألفية: رسالة الدكتوراه، محمد صابر (همههوندى)

٤٦. حاشیة الشروانی علی تحفة المحتاج لابن حجر الهيتمي، تأليف عبدالحميد الشرواني، مطبعة مصطفى محمد، مصر، سنة ١٩٣٨م.
٤٧. حاشیة گهردي علی الأنوار، مخطوطة كتبها: يونس بن عمر الميرباساكي، البامري السورجی، سنة ١٢٢٧هـ في بلدة (الاشنى).
٤٨. حاشیة گهردي علی تحفة المحتاج لابن حجر، كتبها: عبدالله (الكوري) مخطوطة توجد منها نسخة في مكتبة جامعة صلاح الدين في أربيل.
٤٩. حاشیة يوسف الأصبم علی عصام الدين، رسالة تقدم بها الطالب: محمد صاحب النقشبندی الى جامعة صلاح الدين لنيل درجة ماجستير في اللغة العربية، سنة ٢٠٠٢م.
٥٠. حقيقة التوحيد: بديع الزمان سعيد النورسي، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٨٥م.
٥١. حلية الأولياء: أبي نعيم أحمد بن عبدالله الاصفهاني المتوفي ٤٣٠هـ، بيروت - لبنان، سنة ١٩٦٧م.
٥٢. خلاصة الأثر في أعيان القرن الحادي عشر: محمد محبي، المطبعة الوهية، مصر، سنة ١٢٨٤هـ.
٥٣. درة المجال في أسماء الرجال: أبو عباس أحمد بن محمد المكناسي الشهير بابن القاضي المتوفي ١٠٢٥هـ، دارالنصر، القاهرة، ١٩٧٠م.
٥٤. الدرر الكامنة في أعيان المائة الثامنة: أحمد بن علي بن محمد بن حجر العسقلاني، دارالكتب العلمية، بيروت، سنة ١٩٩٧م.
٥٥. الدرر المبين في مآثر الشيخ نورالدين البريفكاني: عبدالصمد صوفي محمد، طبعة موصل، سنة ٢٠٠٠م.
٥٦. ذكريات عن سعيد النورسي: إحسان قاسم، مطبعة الحوادث، بغداد، سنة ١٩٨٦م.
٥٧. الذيل علی طبقات الخنابلة: عبدالرحمن أحمد الخنيلي، المتوفي ٧٩٥هـ، دارالمعرفة، بيروت، ١٩٥٣م.

٥٨. رسائل في الرد على الرافضة، تحقيق: حمدي عبدالمجيد السلفي، مطبعة (خهبات) دهوك، سنة ١٩٩٧م.
٥٩. الرسالة الجامعة: ملا صالح الكوزه‌پانكي، المقدمة: عبدالحكيم عثمان صالح، مطبعة الزهراء، موصل، سنة ١٩٨٤م.
٦٠. رسالة العلم: ملا محمد الحقي، تحقيق: طاهر ملا عبدالله البحركي، مطبعة وزارة التربية، أربيل، سنة ٢٠٠٦م.
٦١. روح المعاني: محمود الآلوسي البغدادي، أحياء التراث العربي، بيروت - لبنان.
٦٢. سلك الدرر في أعيان القرن الثاني عشر: محمد خليل المرادي، مطبعة بۆلاق، سنة ١٣٠١هـ.
٦٣. سنن ابن ماجه: الحافظ أبي عبدالله محمد يزيد القزويني، دارالفكر، بيروت.
٦٤. سير أعلام النبلاء: محمد أحمد عثمان الذهبي، طبعة مصر، سنة ٢٠٠٣م.
٦٥. سيرة صلاح الدين الايوبي: ابن شداد، القاهرة، دارالمنار، سنة ٢٠٠٠م.
٦٦. الشافي في شرح مسند الامام الشافعي: المبارك محمد الجزري، المقدمة: أحمد بن سليمان، مكتبة الرشيد، السعودية - الرياض، ٢٠٠٥م.
٦٧. شذرات الذهب في أخبار من ذهب: عبدالحفي بن عماد الخنيلي، دار إحياء التراث العربي، بيروت - لبنان.
٦٨. شرح ديوان الشيخ الجزري: عبدالسلام الجزري، المقدمة: تحسين إبراهيم الدوسكي، طبعة أربيل، سنة ٢٠٠٤م.
٦٩. شرح منظومة الدررة العروضية: نوري بابا علي القره‌داغي، مطبعة هاوسهر، أربيل ٢٠٠٤م.
٧٠. شرح الوافية نظم الكافية: أبو عمرو عثمان ابن الحاجب النحوي، تحقيق: الدكتور موسى بن علوان العليي، مطبعة الآداب، النجف الأشرف، سنة ١٩٨٠م.

٧١. شرفنامه: شرفخان البدلیسی، ترجمه: محمد بن جمیل أحمد الروژیانی، مطبعة وزارة التربية، أربیل، سنة ٢٠٠١ م.
٧٢. الشيخ عبدالرحمن الطالباڤي: الدكتور مكرم الطالباڤي، مطبعة خاك، السلیمانیة، سنة ٢٠٠٣ م.
٧٣. الشيخ معروف النودهي البرزنجي: الشيخ محمد الخال، طبعة بغداد، سنة ١٩٦١ م.
٧٤. الشيخ نورالدين البريفكاني: وحيدالدين قطب الدين البريفكاني، مطبعة الثقافة، أربیل، سنة ١٩٨٤ م.
٧٥. صحيح مسلم بشرح النووي، دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، سنة ١٣٤٩ هـ.
٧٦. الضوء اللامع: محمد بن عبدالرحمن السخاوي المتوفى ٩٠٢ هـ، دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، سنة ٢٠٠٣ م.
٧٧. طبقات الشافعية: أبوبكر هداية الله الحسيني (المصنف)، طبعة بغداد، سنة ١٣٥٦ هـ.
٧٨. طبقات الشافعية: جمال الدين عبدالرحيم الأسنوي المتوفى ٧٧٢ هـ، تحقيق: عبدالله الجبوري، مطبعة الإرشاد، بغداد، سنة ١٩٧٠ م.
٧٩. طبقات الشافعية الكبرى: عبدالوهاب علي بن عبدالکافي السبكي المتوفى ٧٧١ هـ، دار الكتب العلمية، بيروت - لبنان، سنة ١٩٩٩ م.
٨٠. طبقات الصوفية: أبو عبدالرحمن السلمي، مطبعة المدني مصر، سنة ١٩٨٦ م.
٨١. طبقات الحنابلة: محمد بن أبي يعلى، دار المعرفة بيروت، سنة ١٩٥٣ م.
٨٢. طبقات الفقهاء: أبو اسحاق إبراهيم بن علي الشيرازي، طبعة بغداد، سنة ١٣٥٦ هـ.
٨٣. طبقات المفسرين: محمد بن علي الداودي، القاهرة، سنة ١٩٧٢ م.
٨٤. العجالة السنية: علي ألفية السيرة النبوية، محمد رؤوف المناوي، دار أطلس الخضراء السعودية، الرياض، سنة ٢٠٠٦ م.

٨٥. العقد الجوهري في شرح ديوان الشيخ الجزري: أحمد محمد الزفكني، المقدمة: ضياء الدين ملا محمد، مطبعة الصباح، سنة ١٩٨٧م.
٨٦. عقد الجوهري في علماء الربع الأول من القرن الخامس عشر: الدكتور يوسف المرعشلي، دار المعرفة، بيروت - لبنان، سنة ٢٠٠٦م.
٨٧. علماء الإسلام من هم وماهي صفاتهم: علي باير، مطبعة الزبييه أربيل، سنة ٢٠٠٥م.
٨٨. علماؤنا في خدمة العلم والدين: عبدالكريم محمد المدرس، دار الحرية، بغداد، سنة ١٩٨٣م.
٨٩. علماء ومدارس في أربيل: زبير بلال اسماعيل، مطبعة الزهراء، موصل، سنة ١٩٨٤م.
٩٠. علوم الحديث، المشهور بـ: (مقدمة ابن الصلاح): عثمان بن عبدالرحمن (ابن الصلاح الشارهبوري)، طبعة المدينة المنورة، سنة ١٩٧٢م.
٩١. عنوان المجد: ابراهيم فصيح الحيدري، مطبعة دار البصري، بغداد.
٩٢. عون المعبود: محمد شمس الحق، بيروت - لبنان.
٩٣. غاية المرام في تاريخ محاسن بغداد: دار السلام، ياسين خير الله العمري، الخطيب الموصل، مطبعة البصري، بغداد، سنة ١٩٦٨م.
٩٤. الفرة المخفية شرح الدرّة الألفية: المقدمة: حامد محمد العبدلي، مطبعة العاني، بغداد، سنة ١٩٩٠م.
٩٥. فتح الباري شرح صحيح البخاري: أحمد بن علي العسقلاني، المطبعة العباسية بمصر، سنة ١٩٧٨م.
٩٦. الفتح الوامض: الشيخ عمر القره‌داغي، المقدمة: الشيخ محمد الخال، مطبعة المجمع العلمي، بغداد، سنة ١٩٧٨م.

٩٧. الفرائد الجديدة: عبدالرحمن السيوطي المتوفي ٩١١هـ، المقدمة: الدكتور محمد أحمد الكزني، مطبعة وزارة الأوقاف، بغداد، سنة ١٩٧٧م.
٩٨. فوات الوفيات: محمد بن شاکر الکتبي، مطبعة دار صادر، بيروت، سنة ١٩٧٣م.
٩٩. الفهرست: محمد بن اسحاق بن النديم البغدادي المتوفي ٤٣٨هـ، مكتبة خياط، بيروت - لبنان، سنة ١٩٦٤م.
١٠٠. فهرس مخطوطات مكتبة الأوقاف المركزية في السليمانية: محمود أحمد محمد، الجزء الثاني، طبعة بغداد، سنة ١٩٨٣م، الجزء الرابع، طبعة بغداد، سنة ١٩٨٥م.
١٠١. قطف النظيف بشرح التصريف: ملا خليل السنجاي (المخلص)، المقدمة: سعدي أحمد، طبعة إيران، سنة ١٤٢٣هـ.
١٠٢. قضاة المدينة المنورة: عبدالله محمد زاحم، مكتبة العلوم والحكم السعودية، المدينة المنورة، سنة ١٩٩٨م.
١٠٣. القول المنصف في تفسير سورة يوسف: محمد طه الباليساني، مطبعة وزارة الأوقاف، بغداد.
١٠٤. الكامل في التاريخ: علي محمد (ابن الأثير) المتوفي ٦٣٠هـ، مطبعة المنيرية، مصر، سنة ١٣٥٣هـ.
١٠٥. كشف الظنون عن أسامي الكتب والفنون: مصطفى بن عبدالله حاجي خليفة كاتب جلبي، المطبعة الإسلامية، طهران، سنة ١٩٦٧م.
١٠٦. كشف الغامض شرح قطر العارض: الشيخ محمد معروف النودهي، مطبعة النجاح، بغداد، سنة ١٩٣٩م.
١٠٧. الكفاية في الموارث: عبد العزيز بن علي الأشنوي، رسالة تقدم بها: فائز أبوبكر الى كلية الآداب بجامعة صلاح الدين لتيل درجة ماجستير في الدراسات الإسلامية، سنة ٢٠٠٢م.

١٠٨. كنز اللسن: أحمد فائز البرزنجي شرح الشيخ محمد الخال، مطبعة المجمع العلمي الكردی، بغداد، سنة ١٩٨٠م.
١٠٩. اللباب في تهذيب الأنساب: عز الدين ابن الأثير الجزري، مطبعة بغداد.
١١٠. لب الألباب: محمد صالح السهورودي، مطبعة المعارف، بغداد، سنة ١٩٣٣م.
١١١. المثوي العربي النوري: بديع الزمان سعيد النورسي، مطبعة الزهراء، موصل، سنة ١٩٨٨م.
١١٢. المجموع شرح المهذب، المقدمة: زكريا علي يوسف، مطبعة الأمام، مصر.
١١٣. محمد پاشا الرواندي: طاهر ملا عبدالله البحرکي، القسم الثالث، مطبعة الثقافة، أربيل، سنة ٢٠٠٢م.
١١٤. محمد بن عبدالله الجلي: الدكتور جواد فقي علي جوم حيدري، مطبعة وزارة التربية، أربيل، سنة ٢٠٠٦م.
١١٥. مشاهير الكرد وكرديستان في العهد الإسلامي: محمد أمين زكي، مطبعة السعادة، مصر، سنة ١٩٤٧م.
١١٦. مشاهير الكرد وكرديستان: محمد أمين زكي، مطبعة شقان، السلیمانية، سنة ٢٠٠٥م.
١١٧. مصطفى البارزاني زعيم الحركة القومية الكردية المعاصرة: عبدالقادر الريفكاني، مطبعة الأهرام، القاهرة، سنة ١٩٩٦م.
١١٨. المصقول في علم الأصول: محمد جلي زاده الكويي، طبعة بيروت، سنة ١٩٨١م.
١١٩. معالم الطريق: الدكتور عبدالله النقشبدي، طبعة عمان - الأردن، سنة ١٩٩٣م.
١٢٠. معجم أعلام الكرد في التاريخ الإسلامي والعصر الحديث في كردستان وخارجها: الدكتور محمد علي الصويرکي الكردی، مطبعة مؤسسة حمدي، السلیمانية، سنة ٢٠٠٥م.

١٢١. معجم الأدباء إرشاد الأريب الى معرفة الأديب: شهاب الدين ياقوت بن عبدالله الحموي الرومي البغدادي، مطبعة هندية، مصر، سنة ١٩٢٧م.
١٢٢. معجم البلدان: ياقوت الحموي، دار الفكر، بيروت، سنة ١٩٩٥م.
١٢٣. معجم المؤلفين: عمر رضا كحالة، دار إحياء التراث العربي، بيروت - لبنان.
١٢٤. المنتظم في تواريخ الملوك والأمم: جمال الدين أبي الفرج عبدالرحمن بن علي الجوزي، تحقيق: الدكتور سهيل زكار، دار الفكر، بيروت، سنة ١٩٩٦م.
١٢٥. المنجد قسم الأعلام: لويس معلوف، طبعة بيروت، سنة ١٩٩٦م.
١٢٦. منهل الأولياء: محمد أمين خيرالله الخطيب العمري، مطبعة الجمهورية، موصل، سنة ١٩٦٧م.
١٢٧. نادي الإسلام في علم الكلام: عبدالله محمد أمين البيتواتي.
١٢٨. نثر الجواهر والدرر في علماء القرن الرابع عشر: الدكتور يوسف المرعشلي، دار المعرفة، بيروت - لبنان، سنة ٢٠٠٦م.
١٢٩. النجم الزاهر: نكتل يونس كشمولة، مطبعة الجمهور، موصل، سنة ١٩٨٢م.
١٣٠. نزهة الناظرين: عبدالملك أبي المنى، مطبعة مصطفى البابي الحلبي بمصر، سنة ١٩٥٤م.
١٣١. نظم الحجج لإخراج مهج النهج: محمد بن آدم البالكلي، المقدمة: عبدالله ملا سعيد، مطبعة جامعة صلاح الدين، أربيل، سنة ١٩٩٩م.
١٣٢. نهاية غريب الحديث: المبارك بن محمد الجزري المتوفى ٦٠٦هـ، المقدمة: الطاهر أحمد الزاوي و محمود حمد الطناحي، دار الكتب، مصر، سنة ١٩٦٣م.
١٣٣. الوسيلة بشرح الفضيلة: عبدالكريم محمد المدرس، الخاتمة، مطبعة الإرشاد، بغداد، سنة ١٩٧٢م.
١٣٤. وفيات الأعيان وأنباء الزمان: أحمد بن محمد بن أبي بكر بن خلكان، طبعة مصر، سنة ١٩٤٨م.

١٣٥. هدیة العارفين أسماء المؤلفين وآثار المصنفين: إسماعيل باشا البغدادي، طبعة أوفسيت، طهران، سنة ١٩٦٧م.

گۆقارهکانی عه ره بی

١٣٦. التریة الإسلامية، عمر عبدالفتاح یعقوب، العدد ٧، سنة ١٩٧٧م.
١٣٧. شمس الإسلام، عثمان المقتی، العدد ٢٠، سنة ٢٠٠٣م.
١٣٨. شمس الإسلام، سلام کریم، العدد ٣٥، سنة ٢٠٠٧م.
١٣٩. صوت العالم، رحیل أبوبکر مصطفى الهموندي، سعید ملا وهیسی، العدد ٣، سنة ١٩٩٣م.
١٤٠. صوت العالم، ملا محمد باقر بالکي، فائز ملا بکر، العدد ١٠، سنة ١٩٩٧م.
١٤١. صوت العالم، معلومات عن (نالي)، فائز ملا بکر، العدد ٥٤، سنة ٢٠٠١م.
١٤٢. صوت العالم، الإمام المحدث أبو العباس الزرزاري، فائز ملا بکر، العدد ٤٥، سنة ٢٠٠١م.
١٤٣. صوت العالم، علماء هرشم، طاهر ملا عبدالله البحرکي، حلقات نشرت في الأعداد: (٥٠، ٥٢، ٥٣، ٥٥، ٥٦) سنة ٢٠٠١م.
١٤٤. المسيرة، اللطف الداني، عبدالرحمن المزوري، العدد ٧، سنة ١٩٨٣م.
١٤٥. گولان، معلومات عن (نالي)، فائز ملا بکر، العدد ٢٧، سنة ١٩٩٨م.
١٤٦. للکوررد في الإسلام حضارة، الدكتور عثمان محمد غریب، بحث مقدم لمنتدى الفكر الإسلامي في کوردستان. ٢٠٠٧/٢/٢٨م.

کتیبهکانی کوردی

١٤٧. نهده بی کوردی نوئی و لیکۆتینهوهی کوردی: علاءالدين سجادی، چاپخانهی مهعاريف، بهغدا، سالی ١٩٦٧ز.

١٤٨. بوژاندنه‌وه‌ی میژووی زانیانی کورد، محمد علی قه‌رده‌اغی، به‌رگی به‌که‌م: چاپخانه‌ی وه‌میض، به‌غدا، سالی ١٩٩٨ز، به‌رگی دووه‌م: چاپخانه‌ی سالی، به‌غدا، سالی ١٩٩٩ز، به‌رگی سییه‌م: چاپخانه‌ی خه‌نسا، به‌غدا، سالی ٢٠٠٠ز، به‌رگی چواره‌م: چاپخانه‌ی خه‌نسا، به‌غدا، سالی ٢٠٠٢ز، به‌رگی پتجه‌م: چاپخانه‌ی خه‌نسا، به‌غدا، سالی ٢٠٠٣ز، به‌رگی شه‌شم: چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده، هه‌ولتیر، سالی ٢٠٠٠ز، به‌رگی هه‌وته‌م: چاپخانه‌ی ده‌زگای ناراس، سالی ٢٠٠٧ز.
١٤٩. بنه‌مالانی به‌ناوبانگی رواندز: مه‌مدوح مزوری، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنیری، هه‌ولتیر، سالی ١٩٩٨ز.
١٥٠. بنه‌مالانی زانیاران، شیخانی مه‌ردۆخی: مه‌لا عبدالکریم مدرس، ناماده‌کردنی: محمد علی قه‌رده‌اغی، سالی ١٩٨٤ز.
١٥١. بنه‌ماله‌ی زانیاران: مه‌لا عبدالکریم مدرس، چاپخانه‌ی شه‌فیق، به‌غدا، سالی ١٩٨٤ز.
١٥٢. ده‌سته‌ودامانی (نالی): مسعود محمد، ستۆکه‌هۆلم، سالی ١٩٩٧ز.
١٥٣. ده‌قه‌کانی نه‌ده‌بی کوردی: علاء الدین سجادی، چاپخانه‌ی کوری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٨ز.
١٥٤. دیوانی باغی لاوان: مه‌لا خه‌لیلی موخلیص، ده‌ستوووسی: مه‌لا طاهیری که‌نداره‌قه‌ل.
١٥٥. دیوانی ده‌شتی: مه‌لا خدری ده‌شتی، پێشه‌کی نه‌جه‌د ده‌شتی، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنیری، هه‌ولتیر، سالی ٢٠٠٣ز.
١٥٦. دیوانی سه‌ید نه‌جه‌دی نه‌قیب، پێشه‌کی: مه‌حمود نه‌جه‌د محهم‌د، چاپخانه‌ی نیرشاد، به‌غدا، سالی ١٩٨٥ز.

١٥٧. دیوانی شیخ ره‌زای تالسه‌بانی، شهرحی: شوکر مسته‌فا، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده، هه‌ولیر، سالی ٢٠٠٠ز.
١٥٨. دیوانی شیخی جزیری، ده‌ستنوسا: مه‌لا نه‌همه‌دی زفکی موفی شاری قامیشلی ژ سالا ١٣٣٢ک.
١٥٩. دیوانی صافی: کاک مسته‌فای هیرانی، لیکۆلینه‌وه‌ی: محمه‌د مه‌لا مسته‌فا هیرانی، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده، هه‌ولیر، سالی ٢٠٠٤ز.
١٦٠. دیوانی عارفی ره‌ببانی شیخ نه‌همه‌دی جزیری، شهرحی: هه‌زار موکریانی، چاپی تاران، سالی ١٣٦١ک.
١٦١. دیوانی فه‌نایی: مه‌لا عبدالله‌ی کاتب، پشه‌کی عابید عبدالله مصطه‌فا، چاپخانه‌ی کشتوکال، هه‌ولیر، سالی ٢٠٠٦ز.
١٦٢. دیوانی مه‌حوی: مه‌لا محمه‌دی مه‌لا عوسمانی بال‌خجی، پشه‌کی: محمه‌دی مه‌لا که‌ریم، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٧ز.
١٦٣. دیوانی مه‌لا طاهیری به‌حرکه‌ی: چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنبیری، هه‌ولیر، سالی ٢٠٠٠ز.
١٦٤. دیوانی مه‌لا محمه‌دی خاکی، شهرحی: شیخ محمه‌دی خال، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٨ز.
١٦٥. دیوانی مه‌وله‌وی، لیکۆلینه‌وه‌ی: مامۆستا عبدالکریم (مدرس)، چاپخانه‌ی (النجاح)، به‌غدا، سالی ١٩٦١ز.
١٦٦. دیوانی ناری: مه‌لا کاکه‌ه‌می بیلو، انتشارات کوردستان، سالی ١٣٨٢ک.
١٦٧. دیوانی نالی، شهرحی: مامۆستا عبدالکریم مدرس - فاتح مه‌لا که‌ریم - محمه‌د مه‌لا که‌ریم، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٨ز.
١٦٨. دیوانی وه‌فایی، لیکۆلینه‌وه‌ی: محمه‌د علی قه‌ره‌داغی، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٨ز.

١٦٩. رینگای صالح بوون و بهروهوخواچوون: عهلی باهر، سالی ٢٠٠١ ز.
١٧٠. ژایانی ئینسان تهفسیری قورئان: مهلا حوسین شیخ سهعدی، پیتشهکی: بهشیر حوسین، چاپخانهی نیرشاد، بهغدا، سالی ١٩٨٦ ز.
١٧١. ژایانی فهقیاتی له کوردستاندا له سهدهی ١٣ و ١٤ ك: محمهد عهلی عهلیاوهی، سلیمانی، سالی ٢٠٠٣ ز.
١٧٢. ژیناوهری زانایانی کورد له جیهانی ئیسلامهتی: محمهد صالح ئیبراهیمی (شهپۆل)، چاپخانهی مههارات، تهران، سالی ١٣٦٤ ك.
١٧٣. سهدهیهك تهمنی نورین، ژایانی ماموستا عبدالکریم مدرس: عبدالسائم مهعروف ههورامانی، تیشک، سالی ٢٠٠٧ ز.
١٧٤. شۆرشهکانی کورد: علاءالدین سجادی، چاپخانهی مهعاریف، بهغدا، سالی ١٩٥٩ ز.
١٧٥. شۆرشی ئیبراهیم خانی دهلو: مستهفا نهریمان، چاپخانهی رۆژ، کهرکوک، سالی ٢٠٠٧ ز.
١٧٦. سهلاحهدینی ئهییوبی گهورهتر له رهخنهگرانی: ئارام عهلی سهعید، چاپخانهی چوارچرا، سالی ٢٠٠٦ ز.
١٧٧. عهقیدهی مهولهوی: سهید عبدالرحیمی مهولهوی، چاپخانهی کۆری زانیاری کورد، بهغدا، سالی ١٩٧٧ ز.
١٧٨. فهقی شاری نهناس و بههنهسا، دهستنووسی: ماموستا مهلا عبدالقادر مهلا سولهیمان بهحرکهیی، سالی ١٩٦٨ ز.
١٧٩. فهقی و فهقیهتی له کوردستان: سهید مستهفا مهحودیان زمزیرانی، مههارهت، تاران، سالی ١٣٨٢ ههتاوی.
١٨٠. کورتهینک له ژیانامهیی زانابه ئاینیه کۆچ کردووهرکانی سهدهی بیستم: عومههر شیخ لهتیف بهرزنجی، چاپخانهی سهلاحهدین، ههولیر، سالی ٢٠٠٤ ز.

١٨١. که‌شکۆلی که‌له‌پوری ئه‌ده‌بی کوردی، به‌رگی یه‌که‌م: محمد علی قه‌ره‌داغی، چاپخانه‌ی (الحوادث)، به‌غدا، سالی ١٩٨٠ز، به‌رگی چواره‌م، ده‌زگای رۆشنیری و بلاو‌کردنه‌وی کوردی، به‌غدا، سالی ١٩٩٣ز.
١٨٢. کۆنگره‌ی زانیارانی کورد، چاپی (سنه)، ئیران، سالی ١٣٧٥هه‌تاوی.
١٨٣. گه‌شتیک به‌ناو مزگه‌وت و ته‌کیه‌کانی شاری هه‌ولیر: عومهر شیخ له‌تیف به‌رزنجی، چاپخانه‌ی سه‌لا‌حه‌دین، هه‌ولیر، سالی ٢٠٠٤ز.
١٨٤. گولتزاری کوردستان: مه‌لا صالحی شیخی، چاپی (سنه)، ئیران، سالی ١٣٨٣ک.
١٨٥. له‌سه‌رگوزشته‌کانی ژبان: شیخ محهمه‌دی خال، تیشک، سالی ٢٠٠٧ز.
١٨٦. موفتی زه‌هاوی: شیخ محهمه‌دی خال، چاپخانه‌ی مه‌عاریف، به‌غدا، سالی ١٩٥٣ز.
١٨٧. مه‌لویدا مه‌لای با‌ته‌یی: صادق به‌اء‌الدین نامیدی، نه‌مینه‌داریه‌تی گشتی رۆشنیری و لاوان، هه‌ولیر.
١٨٨. میژووی ئه‌ده‌بی کورد: د. مارف خه‌زنه‌دار، به‌رگی یه‌که‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠١ز، به‌رگی دووه‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٢ز، به‌رگی سێهه‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٣ز، به‌رگی چواره‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٤ز، به‌رگی پێنجه‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٥ز، به‌رگی شه‌شه‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٥ز، به‌رگی چه‌وته‌م: ئاراس/ هه‌ولیر، ٢٠٠٦ز.
١٨٩. نوربه‌خش، شیعه‌کانی مه‌لیکی کوردستان شیخ مه‌همودی به‌رزنجی: عومهر مه‌عروف به‌رزنجی، چاپخانه‌ی شقان، سلیمانی، سالی ٢٠٠٦ز.
١٩٠. هه‌ولیرم وادیوه و بیستوه: مه‌لود بیخالی، به‌رگی دووه‌م، چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی رۆشنیری، سالی ١٩٩٧ز.
١٩١. هه‌وی عیشق و نازادی، نه‌وینه‌دارانی کوردستان، چاپی (سنه)، ئیران، سالی ١٣٧٩ک.

١٩٢. یادی سجادی: دلیر علاء‌الدین سجادی، چاپخانه‌ی (اشبیلیه)، به‌غدا، سالی ١٩٨٧ز.

١٩٣. یادی مه‌ردان: مه‌لا عبدالکریم مدرس، به‌رگی به‌که‌م، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، سالی ١٩٧٩ز، به‌رگی دووهم، چاپخانه‌ی کۆری زانیاری (عیراق)، سالی ١٩٨٣ز.

گۆقاره‌کانی کوردی

١٩٤. ئاسۆی فۆلکلۆر، خوشنوس محمه‌د طاهیر مه‌کی هه‌ولێری، ژماره ٤، سالی ٢٠٠١ز.

١٩٥. په‌یامی زانایان، ژبانی عبدالحکیم رایه‌تی: محمه‌دنه‌مین عبدالحکیم، ژماره ٨، سالی ٢٠٠٥ز.

١٩٦. په‌یامی زانایان، ژبانی مه‌لا عبدالرحمانی داربه‌رووله: صالح حوسین قه‌ره‌داغی، ژماره ٨، سالی ٢٠٠٥ز.

١٩٧. په‌یامی زانایان، ژبانی سه‌فانه‌دین عیسا به‌نده‌نیجی و عبدالسلام محمه‌د حه‌یده‌ری و عبدالله وه‌سمان ئاده‌م، ژماره ٨، سالی ٢٠٠٥ز.

١٩٨. په‌یامی زانایان، سه‌لاحه‌دین ئه‌ییوی: نجم الدین وادی، ژماره ١١، سالی ٢٠٠٧ز.

١٩٩. په‌یامی زانایان، ژماره ٣٦، ٢٠٠٧/١/٢٠. ٢٠٠. خۆری ئیسلام، شیخ عومهری بالیسانی: دلیر باباشیخ، ژماره ١، سالی ١٩٩٨ز.

٢٠١. خۆری ئیسلام، مه‌لای گه‌وره‌ی کۆیه: جلال ه‌دامین، ژماره ١، ١٩٩٨ز.

٢٠٢. خۆری ئیسلام، مامۆستا مه‌لا محمه‌دی عه‌لیاوه‌ی: جه‌رجیس ئیبراهیم، ژماره ٣، ١٩٩٩ز.

٢٠٣. خۆری ئیسلام، ژبانی مه‌لا عبدالرحیمی په‌رخێ: صدیق عبدالرحیم میرزا، ژماره ٩، ٢٠٠٠ز.

٢٠٤. خۆری نیسلام، یادی مه‌لای گه‌وره‌ی کۆیه: سه‌نگه‌ر کۆچهر ره‌واندزی، ژماره ١٠، سالی ٢٠٠٠ ز.
٢٠٥. خۆری نیسلام، قورنانی بیروزل هۆزانیت مه‌لای جزیریدا: هادی سعید صالح، ژماره ٨، ٢٠٠٠ ز.
٢٠٦. خۆری نیسلام: جه‌عفه‌ر گوانی، ژماره ١٤، ٢٠٠١ ز.
٢٠٧. خۆری نیسلام، ژبانی مه‌لا عبدالله فه‌ره‌ادی: جه‌عفه‌ر گوانی، ژماره ١٢، سالی ٢٠٠١ ز.
٢٠٨. خۆری نیسلام، ژبانی مه‌لا عومه‌ری که‌وری: جه‌عفه‌ر گوانی، ژماره ١١، سالی ٢٠٠١ ز.
٢٠٩. خۆری نیسلام، ژبانی مه‌لا عبدالرحمانی شه‌مشوله‌یی: سه‌لام که‌ریم، ژماره ١٣، سالی ٢٠٠١ ز.
٢١٠. خۆری نیسلام، زوه‌دی مه‌لا شیخ طاهیری سه‌رانه‌یی، ژماره ١٥، ٢٠٠٢ ز.
٢١١. خۆری نیسلام، ناودارانی گه‌لی کورد: عومه‌ر شیخ له‌تیف به‌رزنجی، ژماره ١٨، ٢٠٠٢ ز.
٢١٢. خۆری نیسلام، مه‌لا عبدالله ی عه‌وینه‌ی: مه‌هدی قادر، ژماره ٢٠، ٢٠٠٣ ز.
٢١٣. خۆری نیسلام، مامۆستا سه‌ید محهم‌هد بی‌داددی: دلیر باباشیخ بالیسانی، ژماره ٢١، ٢٠٠٣ ز.
٢١٤. خۆری نیسلام، مه‌لای گه‌وره له دوو هه‌لویتستا: سه‌لمان مه‌عروف، ژماره ٢٠، ٢٠٠٣ ز.
٢١٥. خۆری نیسلام، ژبانی مه‌لا عیسانی ده‌وکی: جه‌عفه‌ر گوانی، ژماره ٢٢، ٢٠٠٣ ز.
٢١٦. خۆری نیسلام، مامۆستا مه‌لا محهم‌هدی گه‌روه‌ی: محمد علی قه‌ره‌داغی، ژماره ٢٤، ٢٠٠٤ ز.

٢١٧. خۆری نیسلام، بابامه‌ردۆخی روحانی: نازاد عه‌باس کلیچالی، ژماره ٢٤، ٢٠٠٤ز.

٢١٨. خۆری نیسلام، مه‌لا عبدالله ی په‌لیتانی: جه‌عفر گوانی، ژماره ٢٣، ٢٠٠٤ز.

٢١٩. خۆری نیسلام، محمد علی بن ابی بکر: محمد علی قه‌ره‌داغی، ژماره ٢٣، ٢٠٠٤ز.

٢٢٠. خۆری نیسلام، مه‌لا صالحی نه‌خته‌ته‌ری: ته‌حسین شیخانی، ژماره ٣٠، ٢٠٠٥ز.

٢٢١. خۆری نیسلام: شه‌یما عومه‌ر، ژماره ٢٨، ٢٠٠٥ز.

٢٢٢. خۆری نیسلام، مه‌لا وه‌یسی گرتکی: ته‌حسین شیخانی، ژماره ٣١، ٢٠٠٦ز.

٢٢٣. خۆری نیسلام، ئاوابوونی نه‌ستیره‌به‌ك: عومه‌ر شیخ له‌تیف به‌رزنجی، ژماره ٣٤، ٢٠٠٧ز.

٢٢٤. خۆری نیسلام، مامۆستا محمدی بانه‌ی: ئومید نجم الدین جیل، ژماره ٣٥، ٢٠٠٧ز.

٢٢٥. ده‌نگی زانا، ژماره ١، سالی ١٩٩٢ز.

٢٢٦. ده‌نگی زانا، ژبانی مه‌لا نه‌حه‌دی وه‌رتی: مه‌لا محه‌مه‌دئه‌مین وه‌رتی، ژماره ٤، ١٩٩٤ز.

٢٢٧. ده‌نگی زانا، وه‌فاتنامه‌ی پیغمبه‌ر (درودی خوای لی‌بی): فائیز مه‌لا به‌کر، ژماره ٧، ١٩٩٧ز.

٢٢٨. ده‌نگی زانا، ژباننامه‌ی مامۆستا مه‌لا عبدالله ی به‌حرکه‌ی: طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، ژماره ٢٢، سالی ١٩٩٨ز.

٢٢٩. ده‌نگی زانا، ژباننامه‌ی مه‌لا عومه‌ری خه‌یلانی: طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، ژماره ٢٣ و ٢٤، سالی ١٩٩٨ز.

٢٣٠. ده‌نگی زانا، باسێك زاتێك، مه‌لا سه‌ید عبدالله ی (عاجز): محه‌مه‌د مه‌لا مسته‌فا هیرانی، ژماره ٢١، سالی ١٩٩٨ز.

٢٣١. ده‌نگی زانا، مه‌لا نه‌جهدی قازی، م ش م خ م، ژماره ١٤ و ١٥، سالی ١٩٩٨.ز.
٢٣٢. ده‌نگی زانا، سیراجه‌دین شیخ عوسمان: موحسین شیخ خالد موفقی، ژماره ١٤ و ١٥، سالی ١٩٩٨.ز.
٢٣٣. ده‌نگی زانا، نه‌جهد حه‌یده‌ری (الهیدری): د. محهمه‌د نه‌جهد گه‌زنه‌یی، ژماره ٣١ و ٣٢، سالی ١٩٩٩.ز.
٢٣٤. ده‌نگی زانا: دکتۆر محهمه‌د نه‌جهد گه‌زنه‌یی، ٢٨ و ٢٩، سالی ١٩٩٩.ز.
٢٣٥. ده‌نگی زانا، ژیاننامه‌ی مامۆستا مه‌لا عوسمانی شه‌وه‌کی: طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، ژماره ٢٨ و ٢٩، سالی ١٩٩٩.ز.
٢٣٦. ده‌نگی زانا، ژیاننامه‌ی مه‌لا شه‌ریفی دووشیوانی: طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، ژماره ٢٦ و ٢٧، سالی ١٩٩٩.ز.
٢٣٧. ده‌نگی زانا، ژیاننامه‌ی مه‌لا به‌حیای مزوری: طاهیر مه‌لا عبدالله به‌حرکه‌یی، ژماره ٣١ و ٣٢، سالی ١٩٩٩.ز.
٢٣٨. ده‌نگی زانا، بیره‌وه‌ری مه‌لا نه‌جهدی زفنگی: محسن نه‌جهد مصطفی گه‌ردی، ژماره ٤٧، سالی ٢٠٠٠.ز.
٢٣٩. ده‌نگی زانا، ژیانی مه‌لا محهمه‌دی (ره‌نیس): محهمه‌د مه‌لا مسته‌فا هیرانی، ژماره ٥٥ و ٥٦، سالی ٢٠٠١.ز.
٢٤٠. ده‌نگی زانا، ژیانی سه‌عید نه‌ورسی: دلشاد باله‌کی، ژماره ٦٤، ٢٠٠٢.ز.
٢٤١. ده‌نگی زانا، سی زانای خه‌یلانی: محهمه‌د خه‌سرۆ میرگه، ژماره ٥٧، ٢٠٠٢.ز.
٢٤٢. ده‌نگی زانا، هه‌جره‌تنامه‌ی (موخلیس): فائیز مه‌لا به‌کر، ژماره ٦٨، ٢٠٠٦.ز.
٢٤٣. دوانگه، ژیانی مامۆستا سه‌لامی، ٤٦ - ٤٨، سالی ٢٠٠٨.ز.
٢٤٤. راپۆرتی مه‌لا محهمه‌دی شیخ وه‌قمانی ده‌رباره‌ی میژووی زانایانی بنه‌ماله‌ی شیخ وه‌قمانی، ده‌ستنوس.
٢٤٥. رۆشنیری: عبدالره‌قیب یوسف، ژماره ٣٨٢، ٢٠٠٢/٥/١٦.ز.

٢٤٦. ستاندهر، ژماره ١٤، مانگی نیشان، سالی ٢٠٠٧ ز.
٢٤٧. ستاندهر، ژماره ١٩ و ٢٠، تشرینی یه کهم، سالی ٢٠٠٧ ز.
٢٤٨. کاروان، مهلا نهسهدهدی مهحوی: سۆران مهحوی، ژماره ١٦، سالی ١٩٨٣ ز.
٢٤٩. کاروان، جهمیل رۆژیانی: تهرجومه عبدالمجید عبدالحمید گویری، ژماره ٥٤، سالی ١٩٨٧ ز.
٢٥٠. کاروان، مهلا محهمهد قزلی: جوّیار توفیق، ژماره ٦٦، سالی ١٩٨٨ ز.
٢٥١. کاروان، مهلا یه حیده ریسه کان: مهلا جهمیلی رۆژیانی، ژماره ٨٧، سالی ١٩٩٠ ز.
٢٥٢. کاروان، دهستووسی مهلا نهسهدهدی خهیلانی: طارق جامباز، ژماره ١٠٩، سالی ١٩٩٧ ز.
٢٥٣. گوّفاری حوکمی زاتی، ژیانی مهلا مصطفای خوشناو: زوییر بیلال، ژماره ١، سالی ١٩٨٣ ز.
٢٥٤. گوّفاری حوکمی زاتی، ژیانی مهلا محهمهدی چورستانی: سۆران مهحوی، ژماره ٩٨ - ١٠٨، سالی ١٩٨٥ ز.
٢٥٥. گوّفاری کۆری زانیاری کورد، ژیانی مهلا نهجهد ئیبراهیم ئۆمهر گومبهتی، ژماره ٢٠١ - ٢٠٢.
٢٥٦. گوّفاری ههولیر، ژماره ١٧، سالی ٢٠٠٦ ز.
٢٥٧. مهتین، حوکمدارانی قهزای رواندز: طارق جامباز، ژماره ٦٨، سالی ١٩٩٧ ز.

کتیبه‌کانی فارسی

۲۵۸. تاریخ فرهنگ و ادب مکریان، بوکان، ابراهیم أفخمی، چاپی ره‌چائی، تصویر تبریز، محمد سقر.
۲۵۹. تاریخ مشاهیر کورد، بابا مردوخ روحانی (شیوا)، طهران انتشارات سروش، ۱۳۸۲هـ.
۲۶۰. دیوانی مهولانا خالیدی شاره‌زوری، پیشه‌کی مه‌هودی محهمدی طاله‌بانی، چاپخانه‌ی (سته)، ۱۳۸۵هـ.
۲۶۱. رفع الخفا شرح ذات الشفا، محمد بن الحاج الهزامردی، پیشه‌کی عبدالرئوف نه‌قشبندی، ژیانی (ابن الحاج)، دار احسان، طهران.
۲۶۲. فرزانه‌کان کورد، چاپی نیران، سالی ۱۳۷۷ک.
۲۶۳. مکتوباتی کاک احمدی شیخ: شیخ مه‌هودی حه‌فید، چاپخانه‌ی (الغری) نه‌ج‌ه‌ف، سالی ۱۹۳۶ز.

نامه‌کان

۲۶۴. نیراهیم مهلا محهمدی بهحرکهیی: ژیانی بابی.
۲۶۵. مهلا نه‌جه‌دی پشده‌ری: زانیاری سه‌باره‌ت به‌گوندی رازان.
۲۶۶. نه‌جه‌دی عبدالرحمان سیاه مه‌نصوری، که‌رکوک: ژیانی مهلا عه‌لی حیکمه‌ت نه‌فه‌ندی.
۲۶۷. نه‌جه‌دی مهلا عوسمان (یابه): ژیانی باوکی.
۲۶۸. نیسماعیل شیخ مه‌موندی: ژیانی مهلا عبدالله ی (شیخ مه‌موندی).
۲۶۹. مهلا نه‌نوه‌ر که‌ریم شه‌وه‌کی: ژیانی مهلا نه‌جه‌دی شه‌وه‌کی.
۲۷۰. مهلا به‌هانه‌دین نه‌جه‌دی خه‌تی: ژیانی مهلا نیراهیم خه‌تی.
۲۷۱. د. جواد محمدمین چۆمه‌یده‌ری: ژیانی بابی.

۲۷۲. مهلا جهمال مهلا عهزیز دو که رهیی: ژیانی بابیری.
۲۷۳. د. حهسن شیخ خالید موفتی: ژیانی باوکی.
۲۷۴. مهلا حهیدهر حاجی محمهد نافرانی: ژیانی ماموستا مهلا شیخ حوسیتی (سورچی).
۲۷۵. زوییر بیلال، ژیانی چهند زانایان.
۲۷۶. مهلا سولهیمان مهلا عبدالله دیرهبروشهیی: ژیانی باب و بابیرانی.
۲۷۷. صالح مهلا صادق فهراهادی: ژیانی باب و مامهکانی.
۲۷۸. طاها مهلا عبدالله سکتانی: ژیانی بابی.
۲۷۹. م. عمر مهلا عبدالله سیهردانی: ژیانی بابی.
۲۸۰. کاکه مهلا نهبویه کر کویی، ژیانی بابی.
۲۸۱. مهلا محمهد حاجی عبدالرحمان شیخ وهتانی، ژیانامهیی بنهماله کهی خویان.
۲۸۲. محمهد مهلا محمهد نهمین گردمامکی: ژیانی بابی.
۲۸۳. مهلا مهحمود عهزیز شیخ بزینی، کهرکوک: ژیانی ماموستا مهلا عبدالمجید (قطب).
۲۸۴. نامیق مهلا نیسماعیل گهزنهیی، سهربهن: ژیانی ماموستا مهلا عبدالمجید گراوی.

پینگه نه لکترونیهکان

<http://ar.wikipedia.org/wik>. ۲۸۵

<http://www.ghrib.net>. ۲۸۶

نه بلاوكر او هكاني كوڤبه ندى هزرى ئىسلامى
نه كوردستانى عىراق
(١٨)

